PAUL KERES

MALEKOOL

II

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS

A-16356

PAUL KERES

MALEKOOL

II osa

Avanguteooria II

3
1847

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1950

2
Tartu [illegible]
Raamatukogu
7781

Sissejuhatus.

Viimaste aastate jooksul on nõukogude maletajad saavutanud uusi suurepäraseid võite. Kõigil on veel meeles võidud matškohtumistel NSV Liit — Inglismaa 1947. a. ja Moskva-Budapest 1949. a., samuti rahvusvahelistel turniiridel Moskvas 1947. a. ja Stokholmis 1948. a. Suurima triumfi saavutas NSV Liidu maleliikumine aga 1948. a. alguses Haagis ja Moskvas toimunud matšturniiril maailmameistri nimele, kus viieringilises kohtumises võistlesid viis momendil maailma tugevaimat meistrit. See turniir andis teatavasti võidu NSV Liidu suurmeistrile Botvinnikule, kes seega tõi maailmameistri austava nimetuse Nõukogude Liitu ja ühtlasi kindlustas nõukogude maleliikumisele vaieldamatu esikoha kogu maailma malerahvaste peres.

Samas ajavahemikus on ka Eesti NSV maletajad teinud tublisid edusamme, kuigi muidugi mitte nii suures maastaabis. Tuletame ainult meelde Arulaiu, Randviiru ja Renteri tõusu meistrikandidaatideks, Arulaiu ja Randviiru kaksikvõitu üleliidulisel meistrikandidaatide turniiril Bakuus, mis andis neile õiguse kaasa võistelda NSV Liidu esivõistluste poolfinaalis, tartlase Nei tulekut üleliiduliseks noorte tšempioniks, jne. Need tulemused näitavad, et Eesti NSV maleliikumine on samuti tõusuteed sammumas ja et me võime loota juba lähemas tulevikus järele jõuda tugevamate vennasvabariikide maletasemele.

Käesolev raamat moodustab „Malekool I" vahetu jätku ja tema ülesandeks on kaasa aidata meie maletajate üldise kvalifikatsiooni tõstmisele. Kui „Malekool I" suutis tuua ainult osa lahtisi avanguid, siis käesolevas teoses toome põhjalikke ana-

lüüse ülejäänud lahtiste avangute, nende hulgas ka viimasel ajal uuesti turniiride praktikasse ilmuva kuningagambiidi kohta. Üldse on viimastel turniiridel eriti nõukogude maletajate algatusel märgata lahtiste avangute kasutamise sagenemist, mis uuesti ilmuvad täieõiguslike partneritena senini ülekaalus olnud kinniste ja poolkinniste avangusüsteemide kõrvale.

Lahtiste avangute (välja arvatud ainult hispaania avang) suhteliselt harvast kasutamisest tingituna on viimaste aastakümnete jooksul suurem osa nende kohta toodud analüüsidest võrdlemisi vanad, osaliselt koguni möödunud sajandist pärit. Seetõttu võime siin leida nõukogude maleteoreetikute ja meistrite loomingut suhteliselt harva, kuigi eriti kuningagambiidi osas on selles suhtes viimasel ajal märgata tervitatavat muutust.

Sisuliselt on „Malekooli" II osa koostatud samade printsiipide kohaselt nagu esimenegi, kusjuures on kasutatud peamiselt ka samu allikaid. Selle raamatu tähtsaima avangu moodustab kahtlemata kuningagambiit ja suurema osa ruumist võtabki enda alla tema laiaulatuslike variantide analüüs. Kuid ka teiste lahtiste avangute kohta on toodud põhjalikke analüüse, mis tutvustavad lugejaid maleteooria viimaste seisukohtadega neis avanguis.

„Malekooli" II osaga lõpetame lahtiste avangute vaatluse ja siirdume järgmises osas juba kaasaegses turniiride praktikas sagedamini esinevate mänguviiside — poolkinniste ja kinniste avangute grupi juurde.

Tallinn, mai 1949. *Paul Keres*

1. Lahtised avangud (järg).

„Malekooli" I osa oli pühendatud lahtiste avangute uurimisele, kusjuures seal jõudsime vaadelda neist ainult sääraseid, mis on karakteriseeritud käikudega 1. e2—e4 e7—e5 2. Rg1—f3 Rb8—c6. Neist olid tähtsamad ja praktiliselt sagedamini kasutatavad hispaania avangu kõrval veel neljaratsu-, kaheratsu- ja itaalia avang, mis võtsidki enda alla suurema osa raamatu mahust.

Avangute kompleks, mis on karakteriseeritud käikudega 1. e4 e5 2. Rf3 Rc6, ei moodusta aga veel kaugeltki lahtiste avangute analüüsi tervikut, vaid sisaldab neist ainult tänapäeva turniirides tarvitatumaid arendussüsteeme. Selle kõrval on aga lahtiste avangute grupis võimalik kasutada veel tervet rida teisi avangusüsteeme, milledest tähtsamaks on kuningagambiidi kompleks. Olgugi et neid avanguid kasutatakse tänapäeva turniiridel võrdlemisi harva, moodustavad nad siiski küllaltki huvitava osa üldisest maleteooriast ja nende tundmine on hädavajalik igale maletajale, kes kavatseb 1. e2—e4 vastata 1. . . . e7—e5. Järgnevalt asumegi nende avangute lähemale uurimisele, kuid enne seda tutvume veel ühe avanguga, mida karakteriseerib samuti 1. e4 e5 2. Rf3 Rc6 ja millest raamatu esimeses köites polnud juttu.

i) Inglise avang.

Pärast meie poolt vaadeldavat avangute gruppi karakteriseerivaid käike

1. e2—e4 e7—e5
2. Rg1—f3 Rb8—c6

võib valge senini vaadeldud Of1 või Rb1 arendamise asemel mängida veel

3. c2—c3 . . . . .

kindlustades seega punkti d4 ja püüdes teostada edasilüket d2—d4, ilma seejuures tsentrist loobumata. Seda käiku uuris esma-

kordselt lähemalt itaalia maleteoreetik Ponziani XVIII sajandi keskpaiku, mispärast seda avangut nimetatakse sageli ka Ponziani avanguks. Hiljem uuriti ja kasutati käiku 3. c2—c3 sageli mitmete inglise meistrite, eriti Staunton'i poolt, mille järgi kogu avangut hakati nimetama inglise avanguks. Praegu kasutatakse mõlemaid nimetusi.

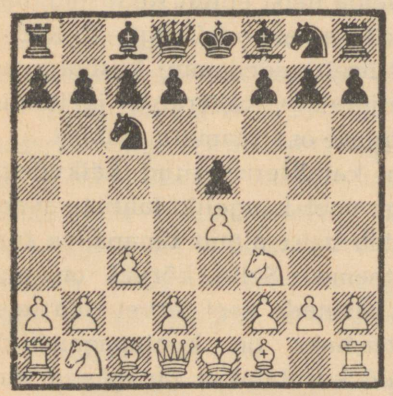

Diagramm 1.

Käigu 3. c3 ideeks on edasilükke d2—d4 teostamine nii, et pärast vahetust d4 võiks valge lüüa uuesti etturiga. Sama ideed kohtasime juba itaalia avangus, kuid seal toimus edasine edasilüke d2—d4 tempovõiduga, sest must oli oma oda arendanud c5. Käesolevas seisus on aga ettevalmistav käik 3. c3 liiga aeglane ja annab mustale võimaluse mängu kergesti tasakaalustada, mõnedel juhtudel koguni kerget paremust saavutada. Seepärast ongi inglise avang viimaste aastate turniiride praktikast peaaegu kadunud.

3. . . . . d7—d5 (või I, II)

Seda vastust peetakse mustale parimaks, kuid ka **3. ... Rg8—f6,** mida vaatleme **I** juures, on mustale hea jätk. Ebasoodsad on mustale seevastu **3. ... f7—f5,** mida vaatleme **II** all, kui ka järgmised siin võimalikud jätkud:

1) 3. ... Of8—c5 (Cordel'i soovitus, kuid ebaloogiline ja mustale ebasoodne.) **4. d2—d4** (Järjekindel vastus, kuid ka etturivõit 4. b4 Ob6 5. b5 Ra5 6. R:e5 Le7 7. d4 d6 8. Oa3, nagu partiis Horwitz-Harrwitz Staunton'i õpikust, 1847, annab valgele paremuse, näiteks: 8. ... Lh4 9. Rf3 L:e4+ 10. Oe2 Of5 11. 0—0 jne.) **4. ... e5:d4 5. c3:d4 Oc5—b4+ 6. Oc1—d2** (Ka 6. Rc3 d5 7. e:d5 L:d5 8. Od2 jne. on kasulik valgele.) **6. ... Ob4:d2+ 7. Ld1:d2** (Parem kui 7. Rb:d2 d5 jne.) **7. ... d7—d5 8. e4:d5 Rc6—e7** (Või 8. ... L:d5 9. Rc3 Ld6 10. d5 jne.) **9. Of1—b5+ Oc8—d7 10. Ob5—c4** jne. paremusega valgele.

Muidugi võib valge ka käikudega 4. Ob5 või 4. Oc4 üle minna vastavalt hispaania või itaalia avangusse, kuid 4. d4 on kahtlemata energilisem.

2) 3. ... Rg8—e7 4. d2—d4 e5:d4 (Pärast 4. ... d5 annab 5. e:d5 L:d5 6. d:e5 L:d1+ 7. K:d1 Rg6 8. Ob5 jne. valgele paremuse.) **5. Of1—c4 d7—d5 6. e4:d5 Re7:d5 7. 0—0 Of8—e7 8. Rf3:d4 Rc6:d4** (Mitte aga 8. ... Re5 9.

Ob5+ c6 10. Ve1! jne. paremusega valgele, nagu partiis Tartakover-Réti, Berliin, 1928.) **9. Ld1:d4** (Või 9. c:d4 Oe6 võrdsusega.) **9. ... Oc8—e6** ja kui nüüd 10. L:g7, siis annab 10. ... Of6 ühes Le7 ja 0—0—0 mustale paremust kindlustava rünnaku (Kmoch).

Neid variante kasutatakse aga praktikas väga harva ja kui arvestada veel inglise avangu enda mitte just suurt populaarsust, siis pole nende võimaluste lähemal uurimisel praktiliselt erilist tähtsust.

4. Ld1—a4 (või 1) . . . . .

Võimalust **4. Of1—b5** vaatleme lähemalt variandis **1.** Võimalik on aga ka 4. e:d5 L:d5 5. d4, millega saabub hiljem keskgambiidi puhul vaadeldav seis umbes võrdsete võimalustega.

4. . . . . Rg8—f6

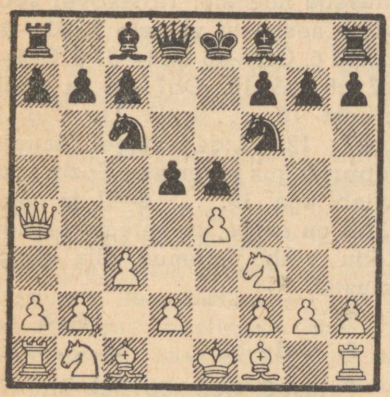

Diagramm 2

Leonhardt'i soovitus, millega must pakub lootusrikast etturikahingut ja mida teooria loeb mustale tugevaimaks jätkuks. Tegelikult kujuneb aga Leonhardt'i etturikahing mustale kaunis kahtlaseks ja et ka allpool näidatud teised siin võimalikud jätkud pole mustale täiesti rahuldavad, siis tuleb tõsiselt kahelda, kas 3. ... d5 on mustale tugevaim vastus.

I: 4. ... d5:e4 5. Rf3:e5 Ld8—d5 6. Re5:c6 (Pärast 6. Ob5 saame seisu hiljem vaadeldavast variandist 1.) **6. ... b7:c6 7. Of1—c4 Ld5—d7** (Partiis Tšigorin-Bird, New York, 1889, järgnes 7. ... Ld6 8. d3! e:d3 9. 0—0 Oe7 10. O:d3 Od7 11. Vd1 jne. kerge paremusega valgele.) **8. 0—0 Rg8—f6** (Pärast 8. ... Od6 annab 9. Ob5? Re7 10. L:e4 f5 11. Lf3 c:b5 12. L:a8 c6 13. a4 b4 jne. Mlotkovski analüüsi järgi mustale võiduseisu, kuid valge võib mängida tugevamini 9. Ve1 Rf6 10. d3 0—0 11. d:e4 Lg4 12. e5 Ve8 13. Of4! jne. selge paremusega.) **9. d2—d3 e4:d3 10. Oc4:d3** (Ka 10. Vd1 Od6 11. O:d3 0—0 12. h3! jne. andis partiis Tšigorin-Steinitz, London, 1899, valgele kerge paremuse.) **10. ... Oc8—b7** ja nüüd annab nii **11. La4—c2** (Euwe) kui ka **11. Od3—a6** (Sozin) valgele parema mängu.

II: 4. ... Oc8—d7 (Caro poolt möödunud sajandi lõpul soovitatud etturikahing, mis oma tulemustes pole aga samuti täiesti selge.) **5. e4:d5 Rc6—d4 6. La4—d1 Rd4:f3+ 7. Ld1:f3 f7—f5** (Energilisem kui 7. ... Rf6 8. Oc4 Od6 9. 0—0 või 9. d3 hea mänguga

valgele.) **8. d2—d4** (Tartakover soovitab siin 8. Oc4 ühes d3.) **8. ... e5—e4 9. Lf3—d1** (Pärast 9. Lg3 jätkab Bardeleben 9. ... Rf6 10. c4 Od6 11. Lc3 b6 12. Og5 0—0 jne. hea mänguga mustale.) **9. ... Rg8—f6** (Parem kui 9. ... Od6 10. c4 b6 jne.) **10. c3—c4 Of8—b4+ 11. Oc1—d2** (Partiis Heilmann-Spielmann, Berliin, 1907, jätkas valge siin 11. Rc3 0—0 12. Oe2 f4 13. O:f4 R:d5 14. Od2, kuid sattus pärast 14. ... e3! halvemasse seisu.) **11. ... Ob4:d2+ 12. Ld1:d2 0—0 13. Of1—e2** ja mustal on kahitud ətturi eest ainult väga kahtlase väärtusega rünnakuvõimalusi.

III: 4. ... f7—f6 (Steinitz'i lemmikkaitse, millega must aga samuti ei vabane kõigist raskusist. Nõrgem on igatahes 4. ... Ld6 5. Ob5 Od7 6. e:d5 L:d5 7. 0—0 jne. paremusega valgele.) **5. Of1—b5 Rg8—e7** (Nõrk on 5. ... d:e4 6. O:c6+ b:c6 7. L:c6+ Od7 8. L:e4 Re7 9. d4 Oc6 10. Le2 paremusega valgele, nagu partiis Tšigorin-Steinitz, Viin, 1898.) **6. e4:d5 Ld8:d5 7. d2—d4** (Teine siin kasutatav võimalus 7. 0—0 võimaldab mustale kaitse 7. ... e4 8. Rd4 Od7 9. R:c6 R:c6 10. Ve1 0—0—0 jne. üleoleva mänguga. Bogoljubov soovitab seepärast 8. Re1 Of5 9. f3 jne. võrdsusega. Võimalik mustale on aga ka 7. 0—0 Od7 8. d4 e:d4! 9. c:d4 Re5 10. Rc3 R:f3+ 11. g:f3 Lf5 12. d5 a6 jne. hea mänguga.) **7. ... Oc8—d7** (Nõrgem on 7. ... Og4 8. c4 Le4+ 9. Oe3 O:f3 10. Rd2 jne. paremusega valgele. Halb mustale on ka 7. ... e4 8. c4 Ld8 9. d5 jne.) **8. Oc1—e3 e5:d4 9. c3:d4 Rc6—e5** (Tšigorin'i kaitse.) **10. Rb1—c3 Re5:f3+ 11. g2:f3 Ld5—f5 12. 0—0—0** ja valgel on parem seis (kiripartii Hamond-Baker, 1914).

5. Rf3 : e5	**Of8—d6!**
6. Re5 : c6	.....

Nõrgem on **6. e4:d5 Od6:e5** (Ka 6. ... Le7 tuleb arvesse.) **7. d5:c6 0—0 8. Of1—e2 Vf8—e8 9. d2—d4 Oe5—d6 10. Oc1—g5** (Kui 10. Lc4 Rg4 11. h3 Lh4 12. 0—0 Rh2 13. Vd1 O:h3 otsustava rünnakuga.) **10. ... b7:c6 11. Rb1—d2 Ld8—e7 12. La4—c4 a7—a5** selge paremusega mustale (Rabinovitš-Aljechin, Moskva, 1915).

6.	**b7 : c6**
7. d2—d3	.....

Ilmsesti nõrk on loomulikult **7. L:c6+** Od7 8. La6 d:e4 9. Ob5 0—0 10. O:d7 L:d7 jne. selge paremusega mustale. Tartakover soovitab seevastu valgele **7. d2—d4** d5:e4 8. Of1—a6 Oc8—d7 9. Oa6—b7 c6—c5 10. Ob7—c6 ja peab pärast 10. ... c:d4 11. O:d7+ L:d7 12. L:d4 valge šansse lõppmängus paremaks. Sozin soovitab aga 10. ... 0—0 ja seejärel on selge, et parema arengu tõttu võib paremus olla ainult mustal.

7.	**0—0**
8. Oc1—g5	.....

Pärast **8. Oe2** soovitab Bilguer 8. ... Rg4 9. O:g4 O:g4, kuid nüüd võib valge mängida 10. e5! selge paremusega. Näib, et mustal pole pärast 8. Oe2 paremat kui 8. ...

Ve8, kuid seejärel on 9. Og5 valgele märgatavalt tugevam. Kui selles variandis ei leita mustale tugevamat jätku, siis võib edaspidi lugeda Leonhardt'i etturikahingut kahtlaseks (Keres).

8. . . . . h7—h6
9. Og5 : f6 Ld8 : f6

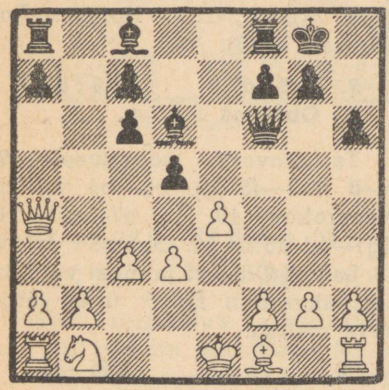

Diagramm 3.

Diagrammseisus on mustal etturi eest juba küllaldane kompensatsioon positsioonilise paremuse näol, kuid sellele vaatamata peaks valge hoolsa kaitse juures suutma seise tasakaalustada. Halb on näiteks 10. Oe2 Lg5! 11. Rd2 L:g2 12. Of3 Lh3 13. 0—0—0 Of4 jne. paremusega mustale (kiripartii Bern-Pariis, 1921), kuid Bardeleben'i soovitus 10. Rb1—d2 Va8—b8 11. La4—c2 Lf6—g6 12. 0—0—0 jne. annab valgele päris rahuldava seisu, kuigi musta järgneva rünnaku pareerimine pole tegelikult sugugi kerge.

Kui aga arvestada valge paremat kaitsevõimalust 8. käigul, siis tuleb küll kahelda, et Leonhardt'i etturikahing on inglise avangus tugevaim jätk mustale.

1.

(1. e4 e5 2. Rf3 Rc6 3. c3 d5.)
4. Of1—b5 . . . . .

See jätk on valgele vastuvõetav, kuid valmistab mustale palju vähem raskusi kui eespool vaadeldud 4. La4.

4. . . . . d5 : e4
5. Rf3 : e5 Ld8—d5

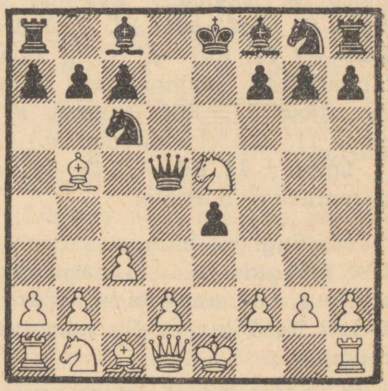

Diagramm 4.

Nüüd ründab must selle käiguga kaht valget vigurit ja saavutab, vastandina samalaadilisele mänguviisile variandis 4. La4, täiesti rahuldava mängu. Teised siin võimalikud jätkud, milledest vaatleme allpool mõningaid huvitavamaid, komplitseerivad asjatult seisu ega paku seejuures mustale sugugi paremaid lootusi kui teksti käik.

I: 5. ... Oc8—d7 6. Re5:d7 (Matšpartiis Tartakover-Vidmar, 1918, jätkas valge siin nõrgemini 6. O:c6 O:c6 7. R:c6 b:c6 8. La4 Ld5 9. 0—0 Rf6 jne. hea mänguga mustale.) **6. ... Ld8:d7 7. d2—d4 e4:d3 8. Ld1:d3 Ld7:d3 9. Ob5:d3** ja valgel on kaksikodade tõttu veidi soodsam lõppmäng (Tartakover).

II: 5. ... Ld8—g5 („Sovremennõi debjut" peab seda käiku tugevaimaks, kuid ka siin on mõningaid lahendamata küsimusi.) **6. Ld1—a4 Lg5:g2 7. Ob5:c6+ b7:c6 8. La4:c6+ Ke8—d8 9. Vh1—f1 Oc8—h3! 10. Lc6:a8+ Kd8—e7 11. Ke1—d1** (Siin vajab lahendamist küsimus, kas valge ei pääse 11. Kd1 asemel käiguga 11. Rc6+! kimbatusest.) **11. ... Lg2:f1+ 12. Kd1—c2 f7—f6** jne. paremusega mustale.

Muidugi võib must pärast 4. Ob5 mängida 4. ... f6, nagu variandis 4. La4, saavutades pärast 5. La4 Rge7 jne. meile juba tuntud seisu.

6. Ld1—a4	**Rg8—e7**

Tähelepanu väärib ka 6. ... Od7 7. R:d7 K:d7 jne.

7. f2—f4	. . . . .

Pärast **7. Re5:c6** mängib must lihtsamini 7. ... Re7:c6 8. 0—0 Of8—d6 9. Vf1—e1 0—0 10. Ob5:c6 b7:c6 11. La4:e4 Ld5—h5 otsustava rünnakuga, näiteks: 12. g3 Oh3 13. f3 O:g3 14. h:g3 Vae8! 15. L:e8 L:f3 16. Le4 L:g3+ 17. Kh1 Og2+ 18. L:g2 L:e1+ 19. Lg1 Le4+ 20. Lg2 Ld3! ühes Ve8 jne. (kiripartii Lutt-Keres, 1933).

7.	**Oc8—d7**

Pärast **7. ... e4:f3 8. Re5:f3** seisab valge veidi paremini, näiteks: **8. ... a6** 9. Oe2 Rg6 10. 0—0 jne., või ka **8. ... Oe6** 9. 0—0 0—0—0 10. d4 Lh5 11. c4 Og4 12. d5 Rf5 13. Of4! paremusega valgele (matšpartii Harrwitz-Anderssen, 1848).

8. Re5 : d7	**Ke8 : d7**
9. Ob5—c4	. . . . .

Tartakover'i soovitusele **9. 0—0** Re7—f5 10. b2—b4 vastab Nenarokov 10. ... a7—a5! 11. Kg1—h1 a5:b4 12. Ob5:c6+ b7:c6 13. La4:a8 Of8—c5 ja must võidab, sest ähvardab Rg3+ ühes järgneva matiga.

9.	**Ld5—f5**
10. 0—0	. . . . .

Tuleb arvesse ka **10. La4—b3 Re7—c8** ja nüüd mitte **11. L:b7** Rd6! 12. L:a8 g5, ähvardades 13. ... Og7 lipuvõiduga, vaid **11. O:f7** Rd6 12. Od5 L:f4 13. Ra3 jne. selgusetu seisuga.

10.	**Va8—d8**
11. d2—d4	**e4 : d3**
12. Oc4 : d3	**Lf5—c5+**
13. Kg1—h1	**Kd7—c8**

(vt. diagrammi 5)

Valge on nüüd arengus veidi maha jäänud ja omab peale selle mõningaid raskusi oma tsentraalpunktide kaitsmisega, mispärast Collijn õigusega loeb musta seisu veidi soodsamaks.

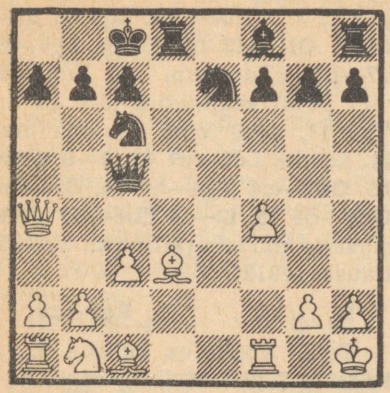

Diagramm 5.

I.

(1. e4 e5 2. Rf3 Rc6 3. c3.)

3. . . . . Rg8—f6

See normaalne arenduskäik on küll vähem energiline kui 3. ... d5, kuid seevastu ka vähem riskantne ja annab mustale kõikides variantides rahuldava mängu.

4. d2—d4 Rf6 : e4

Nõrk vastus on **4. ... e5:d4 5. e4—e5** tõttu, näiteks: **5. ... Rf6—d5** (Muidugi mitte 5. ... Re4 6. Le2 jne.) **6. Of1—b5** (Veelgi veenvam näib olevat Tartakover'i soovitus 6. c:d4 d6 7. Ob5 Od7 8. Lb3 jne.) **6. ... a7—a6 7. Ob5—a4 Of8—e7 8. Rf3:d4 Rc6:d4 9. Ld1:d4 Rd5—b6 10. Oa4—c2 c7—c5 11. Ld4—e4** jne. parema mänguga valgele (matšpartii Tšigorin-Gunsberg, 1890).

Mängitav on mustale seevastu terav edasilüke **4. ... d7—d5 5. e4:d5** (Pärast 5. Ob5 andis 5. ... e:d4 6. R:d4 Od7 7. e:d5 R:d4 8. O:d7+ L:d7 9. L:d4 L:d5 10. Le3+ Oe7 11. 0—0 Ld7 12. Lf3 0—0—0 jne. mustale partiis Tartakover-Bogoljubov, Berliin, 1928, võrdse mängu. Midagi ei anna valgele ka 5. d:e5 R:e4 6. Od3 Oc5 7. 0—0 Og4 8. Rbd2, nagu partiis Rabinovitš-Grigorjev, 1915, kus must võis jätkuga 8. ... Rg5 saavutada hea mängu.) **5. ... Ld8:d5 6. Of1—e2 e5—e4** (Pärast 6. ... e:d4 7. c:d4 saabub tuntud seis šoti avangust. Teksti käik on huvitavam, kuid seejuures ka riskantsem.) **7. Rf3—d2 e4—e3 8. f2:e3 Ld5:g2 9. Oe2—f3 Lg2—h3 10. Ld1—e2 Rf6—g4 11. Rd2—e4 Lh3—h4+ 12. Ke1—d1 Oc8—d7** ühes **0—0—0** ja musta seis on võib-olla veidi lootusrikkam, kuid nõuab seejuures äärmiselt oskuslikku käsitlust (Tartakover-Bogoljubov, London, 1927).

Lõpuks võib mainida ka võimalust **4. ... d7—d6 5. Oc1—e3** (Lihtsam ja parem on 5. Ob5, üleminekuga hispaania avanguga sarnanevasse mänguviisi. Partiis Tartakover — A. Steiner, Viin, 1923, järgnes 5. d:e5 d:e5 6. L:d8+ R:d8 7. R:e5 R:e4 8. Od3 jne. täieliku võrdsusega.) **5. ... Of8—e7** (Muidugi mitte 5. ... R:e4? 6. d5 ühes La4+ vigurivõiduga.) **6. d4—d5 Rc6—b8 7. Rb1—d2 0—0 8. h2—h3** (Bernstein-Salve, Peterburi, 1909), ja nüüd võis must Lasker'i järgi saavutada jätkuga 8. ... R:e4 9. R:e4 f5 jne. kergesti võrdsuse.

(vt. diagrammi 6)

5. d4—d5 Rc6—b8 (või a)

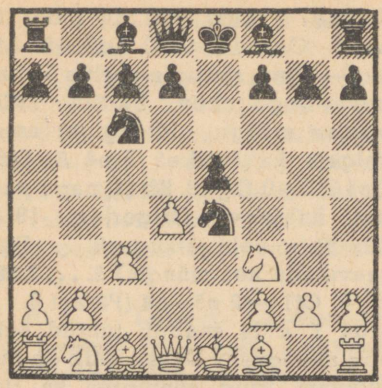

Diagramm 6.

Pärast **5. ... Of8—c5** tekkivaid huvitavaid variante vaatleme lähemalt variandis **a.** Võimalik on muidugi ka **5. ... Rc6—e7 6. Rf3:e5 Re7—g6 7. Of1—d3** (Asetab mustale huvitava lõksu, kuid objektiivselt tugevam on 7. R:g6 h:g6 8. Le2 Le7 9. Oe3 veidi parema mänguga valgele.) **7. ... Re4:f2?** (Õige on siin 7. ... R:e5 8. O:e4 d6 võrdsusega.) **8. Od3:g6! Rf2:d1** (Või 8. ... Lf6 9. Le2 R:h1 10. O:f7+ Ke7 11. Og5 jne.) **9. Og6:f7+ Ke8—e7 10. Oc1—g5+ Ke7—d6 11. Re5—c4+ Kd6—c5 12. Rb1—a3!** ja must saab mati (Bachmann-Kunstmann, 1900). Sääraseid kombinatsioonilisi võimalusi poleks tagasihoidlikus inglise avangus keegi võinud oletadagi!

6. Of1—d3 . . . . .

Pärast **6. Rf3:e5,** mida soovitas Schlechter, järgneb **6. ... Of8—c5** (Kui 6. ... Le7, siis 7. Ld4.) **7. Ld1—g4** (Parem Tartakover'i järgi 7. Rd3 Ob6 8. Oe2 jne. võrdse mänguga.) **7. ... 0—0! 8. Lg4:e4 d7—d6 9. Of1—d3 f7—f5 10. Le4—c4 b7—b5!** (Tugevam kui Schlechter'i poolt vaadeldud jätk 10. ... Ve8 11. 0—0 V:e5 12. Of4 jne.) **11. Lc4:b5 Ld8—e7 12. 0—0 d6:e5 13. Od3—c4 Kg8—h8 14. Oc1—e3 Oc5—d6 15. f2—f4 Rb8—d7** paremusega mustale (kiripartii Spiess-Hauser, 1912).

6. . . . . Re4—c5

Teine võimalus on siin **6. ... Re4—f6** 7. Rf3:e5 Of8—c5 8. 0—0 0—0, mis aga tekitab pärast 9. b2—b4! mustale mõningaid raskusi, näiteks: 9. ... Oc5—b6 (Parem 9. ... Oe7, kuid ka siis on valge mäng pärast 10. Of4 d6 11. Rc4 jne. vabam.) 10. Oc1—g5 h7—h6 11. Og5—h4 d7—d6 12. Re5—c4 Rb8—d7 13. a2—a4 a7—a6 14. Rc4:b6 Rd7:b6 15. c3—c4 Rb6—d7 16. f2—f4 a6—a5 17. Rb1—c3 a5:b4 18. Rc3—e4 jne. paremusega valgele (matšpartii Tšigorin-Gunsberg, 1890).

7. Rf3 : e5 Rc5 : d3+
8. Re5 : d3 . . . . .

Parem kui **8. L:d3** Oe7 9. 0—0 d6 10. Rf3 0—0 jne. võrdsusega (Hellwig-Tšigorin, 1882).

8. . . . . Of8—e7

Pärast **8. ... d6** 9. Lf3 Oe7 10. 0—0 0—0 jne. saabub seis peavariandist.

9. 0—0 . . . . .

Partiis Heilmann-Daniuszevsky, 1908, juhtus huvitav variant **9. Lg4** 0—0 10. Oh6 Of6 11. d6 Ve8+ 12. Oe3 jne. Selle võima-

luse vältimiseks võis must valida käikude järjestuse 8. ... d6 9. 0—0 Oe7 jne.

9. . . . . d7—d6

Pärast **9. ... 0—0** soovitab Griffith 10. f4 d6 11. f5 Rd7 12. Oe3 ühes Rd2 paremusega valgele. Teksti käik on seepärast täpsem, sest nüüd võiks pärast 10. f4 järgneda lihtsalt 10. ... Of5 võrdsusega.

10. Ld1—f3 0—0

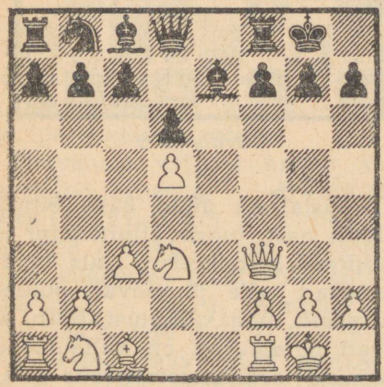

Diagramm 7.

Diagrammseisus on valgel kahtlemata väike ruumiline paremus, kuid mustal on seevastu kaksikodad ja täiesti ilma nõrkusteta positsioon, mis lubab eeldada peatset täielikku võrdsust. Partiis Heilmann-Löwy, Nürnberg, 1906, jätkas valge nüüd **11. Oc1—e3** Rb8—d7 12. Oe3—d4, mille järel Tartakover loeb valge seisu paremaks; seda aga nähtavasti õigustamatult, sest pärast 12. ... Oe7—f6 seisab must täiesti rahuldavalt.

Erilisi tulemusi ei anna valgele ka katse **11. Rb1—d2** Rb8—d7 12. Vf1—e1 Rd7—f6 13. h2—h3, sest musta nõrkusteta positsioon kindlustab talle igal juhul vastuvõetava mängu (W. Cohn — Schlechter, London, 1899).

a.

(1. e4 e5 2. Rf3 Rc6 3. c3 Rf6 4. d4 R:e4 5. d5.)

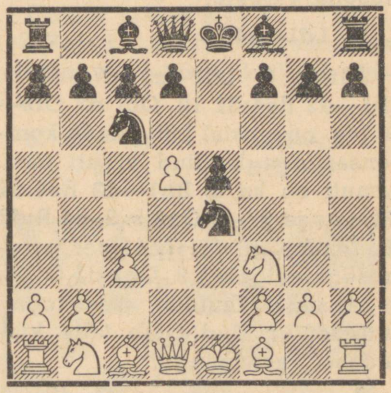

Diagramm 8.

5. . . . . Of8—c5

Väga huvitav kahing, millega must esialgu võidab paar etturit viguri eest ja säilitab kestva rünnaku, nii et valgel on äärmiselt raske oma väikest materiaalset paremust realiseerida.

6. d5 : c6 . . . . .

Kahingu vastuvõtt on sunnitud, sest **6. Oe3** O:e3 7. f:e3 Rb8 8. Od3 Rc5 jne. annab mustale suurepärase mängu.

6. . . . . Oc5 : f2+

Mitte aga **6. ... Re4:f2 7. Ld1—d5** paremusega valgele, näiteks: **7. ... Le7** 8. c:b7 O:b7 9. L:b7 0—0 10. Vg1 jne., või ka **7. ... Ob6** 8. L:e5+ Le7 9. L:e7+ K:e7 10. Vg1 ühes Rd4 jne.

7. Ke1—e2 b7 : c6!

Nõrgem on **7. ... d7—d5** 8. c6:b7 Oc8:b7 9. Ld1—a4+ c7—c6 10. Rb1—d2 f7—f5 11. Rd2:e4 f5:e4 12. Ke2:f2 jne. paremusega valgele.

8. Ld1—a4 . . . . .

Pärast **8. Ld1—c2** d7—d5 9. Rb1—d2 Re4:d2 10. Oc1:d2 Of2—b6 jne. on mustal küllaldane kompensatsioon kahitud viguri eest. Samuti on ka **8. Rb1—d2** Re4:d2 (Mitte aga 8. ... Oa6+ 9. c4 R:d2 10. O:d2 Ob6 11. La4 jne. paremusega valgele.) 9. Oc1:d2 Of2—b6 mustale rahuldav, sest tugev etturtsenter kindlustab talle küllaldase vastumängu.

8. . . . . f7—f5
9. Rb1—d2 0—0!

Nüüd on aga jätk **9. ... Re4: d2** 10. Oc1:d2 Of2—c5 mustale ebasoodne võimaluse 11. Rf3:e5 Ld8—e7 12. Va1—e1 Oc5—d6 13. Oc1—f4 jne. tõttu.

10. Rd2 : e4 f5 : e4
11. La4 : e4 Of2—b6

Pärast **11. ... d7—d5** kahib valge lipu: 12. L:e5! Ve8 13. L:e8+ ühes K:f2 ja saavutab selge paremuse.

12. Oc1—g5 Ld8—e8
13. Va1—e1 d7—d6

Nõrgem on Griffith'i soovitus **13. ... d5** 14. L:e5 Lg6 15. Kd2 Of5 16. Oe2 h6 17. Oe7 Vf7 18. Rh4 ja valge saavutab paremuse.

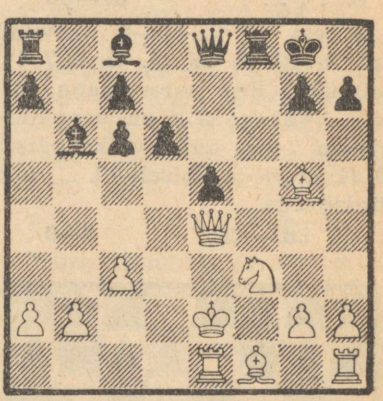

Diagramm 9

Mustal on nüüd kaks etturit viguri eest, tugev etturtsenter ja mõjuvad kaksikodad, mis kindlustavad talle järgnevalt suurepäraseid rünnakulootusi. Näib, et need paremused on küllaldased seisude tasakaalustamiseks (Maróczy).

II.

(1. e4 e5 2. Rf3 Rc6 3. c3.)

3. . . . . f7—f5

Seda jätku soovitasid omal ajal Ponziani ja hiljem Cordel.

(vt. diagrammi 10)

4. d2—d4 . . . . .

Pärast 4. e4:f5 vastab must parimini 4. ... Ld8—f6.

4. . . . . f5 : e4

Teine siin arvesse tulev võimalus on **4. ... e5:d4,** mille järel

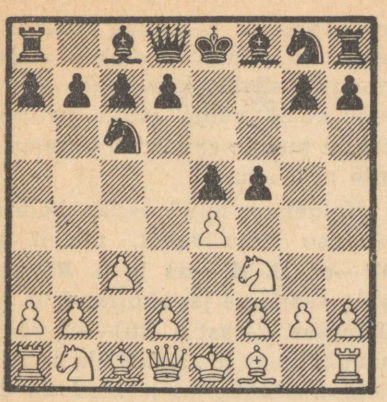

Diagramm 10.

Collijn soovitab 5. e4:f5 d7—d5 6. Rf3:d4 Rc6:d4 7. Ld1—h5+ jne. paremusega valgele.

Paremuse valgele annab ka passiivne kaitse **4. ... d7—d6 5. e4:f5** (Tugevam kui 5. d5 f:e4 6. Rg5 Rb8 7. R:e4 Rf6 jne. võrdsusega, kusjuures must võib mängida ka 5. ... Rce7. Ka pärast 5. d:e5 f:e4 6. Rg5 R:e5 7. R:e4 Rf6 pole valge saavutanud midagi. Pärast 5. Ob5 saabub huvitaval kombel seis hispaania avangu siesta variandist ilma käikudeta a7—a6 ja Ob5—a4, mis teatavasti pakub kummalegi võrdseid võimalusi.) **5. ... Oc8:f5** (Mitte aga 5. ... e4 6. d5! Rce7 7. La4+ tõttu, kuid Fine soovitab siin paremana 5. ... e:d4.) **6. Of1—b5 e5:d4 7. Rf3:d4 Of5—d7 8. Ob5:c6 b7:c6 9. 0—0 Rg8—f6** (Fine soovitab siin 9. ... Lf6.) **10. Ld1—e2** ja valgel on parem seis (Collijn).

5. Rf3 : e5 Ld8—f6

Võib mängida ka 5. ... Rg8—f6, millega saabub seis viini avangust vahetatud värvidega ja enamtempoga c2—c3 valgele.

6. Re5—g4 . . . . .

Selle käiguga lootis Collijn musta kaitsesüsteemi ümber lükata, kuid tegelikult saavutab must võrdsuse. Pole aga näha, kuidas valge võiks üritada rohkemat.

6. . . . . Lf6—g6
7. d4—d5 Rc6—d8

Collijn jätkas siin 7. ... h5 8. Re3 Re5 9. Ld4 jne. paremusega valgele, kuid teksti käik on lihtsam.

8. Of1—e2 Of8—c5
9. 0—0 Rd8—f7

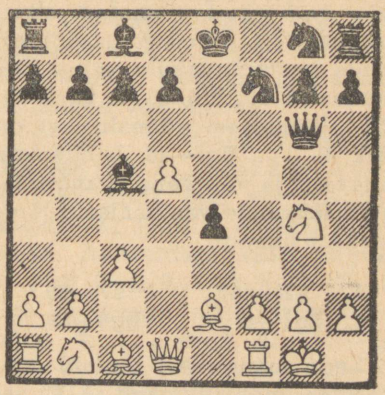

Diagramm 11.

Seise võib nüüd hinnata umbes võrdseks. Selle variandiga lõpetame ka inglise avangu analüüsi. Näeme, et see avang on niivõrd tagasihoidlik, et mustal on siin mitmed võimalused seisude võrdsustamiseks, mispärast

inglise avang on moodsatelt turniiridelt ka peaaegu täiesti kadunud.

k) Vene avang.

Inglise avanguga lõpetasime mänguviiside uurimise, mis tekivad pärast käike 1. e4 e5 2. Rf3 Rc6. Kõik teised veel vaatlemata võimalused, nagu näiteks 3. Oe2, 3. c4, 3. d3 jne., ei oma praktilist tähtsust ja on kas passiivsed või positsiooniliselt ebakohased (3. c4), mispärast me nendega lähemalt ei tegele. Siirdume seepärast edasi järgmise avangute grupi juurde, mida karakteriseerivad käigud 1. e4 e5 2. Rf3.

Selles seisus võib must suunata oma jõud rünnatud etturi kaitseks (2. ... Rc6, 2. ... d6) või asuda vasturünnakule valge Ee4 suunas (2. ... Rf6, 2. ... f5, 2. ... d5). Viimastest võimalustest on käik 2. ... Rg8—f6 kahtlemata tugevaim ja viib vene avangusse, mille lähemale vaatlemisele järgnevalt asumegi.

1.	**e2—e4**	**e7—e5**
2.	**Rg1—f3**	**Rg8—f6**

Seda mänguviisi uurisid esimestena põhjalikumalt XIX sajandi esimesel poolel vene meistrid Petrov ja Jänisch, millest on tuletatud ka avangu nimetus. Mõnel pool nimetatakse seda avangut aga ka Petrov'i kaitseks. Tuntud meistritest on vene avangut edukalt kasutanud ameeriklased Pillsbury ja eriti Marshall, kes sellega saavutas palju suurepäraseid tulemusi. Uuemate uurimiste põhjal peetakse seda avangut siiski kasulikuks valgele, kuigi valge poolt parima mängu puhul saavutatav paremus pole eriti suur.

Valgel on nüüd valida kolme peamise jätku vahel, nimelt **3. Of1—c4, 3. d2—d4** ja **3. Rf3:e5,** mida vaatleme järjekorras **I, II** ja **III** juures. Pärast **3. Rb1—c3** võib must käiguga 3. ... Rc6 üle minna neljaratsuavangusse, kuid ka **3. ... Of8—b4** on võimalik, näiteks: **4. Of1—c4** (Euwe soovitab siin 4. R:e5 0—0 5. Oe2 Ve8 6. Rd3 O:c3 7. d:c3 R:e4 8. 0—0 d6 ja peab valge seisu kaksikodade tõttu soodsamaks, kuid tegelikult ei tohiks võrdsuse saavutamine siin tekitada mustale erilisi raskusi.) **4. ... 0—0 5. 0—0 Rb8—c6 6. d2—d3** (Jätk 6. Rd5 R:d5 7. O:d5 d6 8. c3 Oa5 jne., nagu partiis Ed. Lasker — Marshall, New York, 1924, annab võrdsuse.) **6. ... Ob4:c3 7. b2:c3 d7—d5** (Pärast 7. ... d6 tekib seis neljaratsuavangust, mis on oda seisu tõttu c4 valgele kasulik.) **8. e4:d5 Rf6:d5 9. Vf1—e1 Oc8—g4** (Parem kui 9. ... Ve8 10. Rg5 Of5 11. Vb1 jne. paremusega valgele.) **10. Oc1—d2** (Partiis Gilg-Marshall, Praha, 1931, järgnes 10. h3 R:c3 11. Ld2 O:f3 12. L:c3 Od5 13. Vb1 O:c4 14. L:c4 Ve8 jne. võrdsusega.) **10. ... Ld8—d6 11. Va1—b1 Rd5—b6** umbes võrdse mänguga (matšpartii Bernstein-Aljechin, 1933).

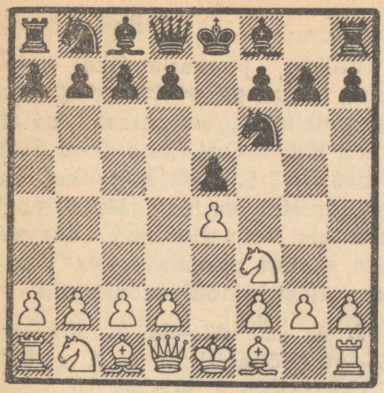

Diagramm 12.

I.

3. Of1—c4 . . . . .

Huvitav, kuid valgele mitte eriti soovitatav kahijätk, mis annab mustale õige vastumängu korral parema mängu. Must võib nüüd käiguga 3. ... Rc6 üle minna kaheratsuavangusse, kuid löömine e4 on veelgi tugevam.

3. . . . . Rf6 : e4!
4. Rb1—c3 . . . . .

Ainuke loogiline jätk, sest **4. d3** annab mustale nii pärast **4. ... Rc5** 5. R:e5 d5 6. Ob3 R:b3 jne. kui ka pärast **4. ... Rf6** 5. R:e5 d5 hea mängu. Soodne mustale on ka **4. Rf3:e5,** näiteks:

I: 4. ... d7—d5 5. Ld1—e2 (Pärast 5. Ob3 tuleb 5. ... Lg5! 6. R:f7 L:g2 7. Vf1 Rc6 paremusega mustale.) **5. ... Oc8—e6** (Võrdsuse annab 5. ... Oc5 6. d3 d:c4 7. L:e4 0—0 8. L:c4 Le7 jne.) **6. d2—d3** (Ka siin on 6. Ob3 Lg5 7. Lb5+ c6 8. L:b7 L:g2 9. Vf1 Oh3 jne. valgele halb.) **6. ... Re4:f2 7. Re5:f7** (Steinitz analüüsis siin 7. Ob5+ c6 8. K:f2 Lb6+ paremusega mustale.) **7. ... Ke8:f7 8. Le2:f2+ Ld8—f6 9. Lf2:f6+ g7:f6 10. Oc4—b3 Rb8—c6 11. Rb1—c3 Rc6—d4** võrdsusega.

II: 4. ... Ld8—e7! 5. d2—d4 d7—d6 6. Oc4:f7+ Ke8—d8 7. 0—0 d6:e5 8. d4:e5+ Oc8—d7 9. Of7—d5 Re4—c5 10. b2—b4 (Pärast 10. f4 mängib must parimini 10. ... Kc8 ühes Rc6.) **10. ... c7—c6 11. b4:c5 c6:d5** paremusega mustale.

4. . . . . Re4 : c3

Nõrgem on **4. ... Rd6** 5. Ob3 e4 6. Le2 paremusega valgele. Teine mustale hea jätk, mida eriti soovitab Aljechin, on siin taganemine **4. ... Re4—f6 5. Rf3: e5 d7—d5 6. Oc4—b3,** mis annab järgmised võimalused:

I: 6. ... c7—c6 7. d2—d4 Of8—d6 (Või 7. ... Oe7 8. 0—0 0—0 9. Og5 Rbd7 jne. võrdsusega.) **8. Ld1—e2** (Partiis Steenis-Spielmann, Amsterdam, 1936, järgnes 8. 0—0 0—0 9. Og5 Rbd7 10. f4 Lb6 jne. kerge initsiatiiviga mustale.) **8. ... 0—0 9. Oc1—g5 Vf8—e8 10. 0—0—0 Rb8—d7 11. f2—f4 Rd7—f8** umbes võrdse mänguga (Steenis-Kamstra, Amsterdam, 1934).

II: 6. ... c7—c5 7. d2—d4 (Nõrgem on 7. d3 Rc6 8. R:c6 b:c6 9. 0—0 Od6 veidi parema mänguga mustale.) **7. ... Rb8—c6** (Või 7. ... c4 8. Oa4+ Rbd7 9. Og5 Oe7 10. O:f6 O:f6 11. R:d5 jne. paremusega valgele.) **8. Oc1—g5**

Rc6:d4 (Pärast 8. . . . Oe6 9. O:f6 L:f6 10. R:d5 O:d5 11. O:d5 R:e5 12. d:e5 L:e5+ 13. Kf1! seisab valge ilmsesti paremini. Parem on aga kahtlemata 8. . . . c:d4.) **9. Rc3:d5 Oc8—e6 10. Og5:f6 g7:f6 11. Ld1:d4! c5:d4 12. Ob3—a4+ Oe6—d7 13. Oa4:d7+ Ld8:d7 14. Rd5:f6+** ja valge võidab.

Teksti käik annab väga terava mängu, mis aga lõpuks näib olevat mustale täiesti vastuvõetav.

5. d2 : c3 f7—f6

Nõrk on **5. . . . d6,** mis annab valgele nii pärast 6. Rg5 Oe6 7. O:e6 f:e6 8. Lf3 kui ka 6. R:e5 Le7 7. O:f7+ Kd8 8. 0—0 jne. selge paremuse.

6. 0—0 . . . . .

Pärast **6. Rf3—h4** võiks järgneda 6. . . . g7—g6 7. f2—f4 c7—c6 8. f4—f5 d7—d5 9. f5:g6 d5:c4 10. Ld1—h5 Ke8—d7 11. g6:h7 Ld8—e8 12. Rh4—g6 Kd7—c7 13. g2—g4 Oc8:g4 jne. paremusega mustale (Mlotkovski).

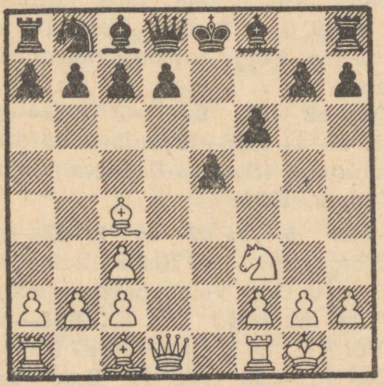

Diagramm 13.

6. . . . . Rb8—c6

Valime peavariandiks selle jätku, sest see võib tekkida ka kaheratsuavangust pärast 1. e4 e5 2. Rf3 Rc6 3. Oc4 Rf6 4. 0—0 R:e4 5. Rc3 R:c3 6. d:c3. Tegelikult on aga mustal selles seisus veel mitu teist võimalust, mis annavad talle samuti parema seisu. Vaatleme neist lühidalt mõningaid.

I: 6. . . . d7—d6 7. Rf3—h4 g7—g6 (Võimalik on ka 7. . . . Le7 8. Lh5+ Kd8 9. f4 Oe6 10. O:e6 L:e6 11. f:e5 d:e5! 12. Rg6 Oc5+ ühes Ve8 jne. paremusega mustale.) **8. f2—f4 Ld8—e7** (Nõrk on 8. . . . f5 võimaluse 9. R:f5! O:f5 10. Ld5 jne. tõttu.) **9. f4—f5 Le7—g7** (Nõrgem on 9. . . . g5 10. Lh5+ Kd8 11. O:g5! f:g5 12. f6 Le8 13. L:g5 jne. tugeva rünnakuga valgele, nagu partiis Tšigorin-Šabski, Peterburi, 1904.) **10. Ld1—f3 Of8—e7 11. Oc1—e3 Rb8—c6** ja mustal on enamettur hea seisu juures (kiripartii Meyer-Schlemm, 1899).

II: 6. . . . Ld8—e7 7. Vf1—e1 (Staunton'i jätk 7. Rd4 Lc5 8. Le2 on halb vastuse 8. . . . d5 9. Ob3 c6 tõttu.) **7. . . . c7—c6** (Jätk 7. . . . d6 8. Rh4 Oe6 9. Od3 Lf7 10. f4 Rd7 on mustale soodne.) **8. Ve1:e5 f6:e5 9. Oc1—g5 Le7—c5 10. Ld1—e2 d7—d5! 11. Rf3:e5** ja nüüd analüüsib Pirc **11. . . . Oe6** 12. Rg6 h:g6 13. L:e6+ Oe7 14. Ve1 paremusega valgele. Sozin parandab musta kaitset ja mängib **11. . . . Oe7** 12. Lh5+ g6 13. R:g6 h:g6 14. L:h8+ Kd7, hinnates valge seisu küllaldaseks

kõige rohkem viigi saavutamiseks.

Tegelikult on aga käik 7. ... c7—c6? viga, mis võimaldab valgele kahinguga **8. Rf3:e5!** paremuse, näiteks: **8. ... d6:e5 9. Ld1—h5+ g7—g6 10. Lh5:e5 d7—d5** (Mitte aga 10. ... L:e5 11. V:e5+ Kd8 12. Og5+ jne.) **11. Le5:e7+ Of8:e7 12. Oc1—g5 0—0** (Või 12. ... d:c4 13. V:e7+ Kf8 14. Vae1 ja võidab.) **13. Og5:e7 d5:c4 14. Oe7:f8 Kg8:f8 15. Va1—d1 Rb8—d7 16. g2—g4!** ja valge seisab ilmsesti paremini (Keres).

III: 6. ... g7—g6 7. Vf1—e1 d7—d6 8. Rf3—g5 f6:g5 9. Ve1:e5+ ja nüüd järgnes partiis Staunton-Horwitz, 1860, nõrgalt 9. ... Oe7 10. Ve2 jne. tugeva rünnakuga valgele. Sozin soovitab seevastu **9. ... d6:e5 10. Oc4—f7+ Ke8:f7 11. Ld1:d8 Rb8—c6 12. Ld8:c7+ Of8—e7 13. Oc1:g5 Vh8—e8** jne. paremusega mustale.

7. Rf3—h4	**g7—g6**

Pärast **7. ... Re7** on 8. Od3! g6 9. f4 väga tugev, näiteks: 9. ... Og7 10. f:e5 f:e5 11. Og5 c6 12. Rf5! jne. võiduseisuga valgele (kiripartii Saburov-Lütze, 1906). Nõrgem on ka **7. ... Le7** 8. Lh5+ Kd8 9. b4 ühes f2—f4 ja valge saavutab kardetava rünnaku.

8. f2—f4	**f6—f5**
9. Rh4—f3	**. . . . .**

Pärast 9. R:f5 d5! kaotab valge lihtsalt viguri.

9.	**e5—e4**
10. Rf3—g5	**Of8—c5+**
11. Kg1—h1	**Ld8—e7**

Pärast **11. ... Ld8—f6?** ei mängi valge mitte **12. Of7+?** Ke7 13. Od5 d6 14. Ve1 Kf8 15. g4 Re7 16. g:f5 R:d5 17. L:d5 g:f5 jne. hea mänguga mustale (Schlechter-Marco, Berliin, 1897), vaid tugevamini **12. Ld1—d5!**, ähvardades muuseas ka 13. R:h7. Kmoch toob võimaliku jätkuna 12. ... Le7 13. b4 Ob6 14. b5 Rd8 15. Oa3 d6 16. Vae1 paremusega valgele.

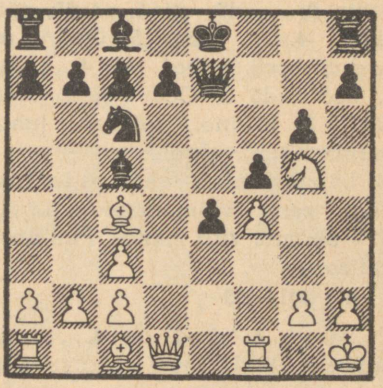

Diagramm 14.

Must on kaitsnud oma enametturi ja seisab paremini, sest valgel pole materiaalset halvemust kompenseerivat rünnakut. Kmoch toob võimaliku jätkuna 12. b4 Ob6 13. a4 a6 14. Oa3 Rd8 15. b5 Oc5 jne. paremusega mustale.

Neist variantidest nähtub, et mustal on pärast 3. Oc4 kerge mäng mitmete soodsate jätkudega, mispärast seda käiku ei tule valgele eriti soovitada.

II.

(vt. diagrammi 12)

3. d2—d4 . . . . .

See käik, mida Steinitz pidas valgele tugevaimaks, on paljude teoreetikute arvates umbes samaväärne jätkuga 3. R:e5, mida vaatleme III all.

3. . . . . Rf6 : e4 (või IIa)

Võimalik on ka löömine **3. ... e:d4,** mida vaatleme variandis IIa. Ebasoodne mustale on seevastu **3. ... d7—d5 4. e4:d5,** näiteks: **4. ... e:d4** 5. Ob5+ c6 6. d:c6 b:c6 7. Oc4, või **4. ... e4** 5. Re5 R:d5 6. Oc4 Oe6 7. 0—0 Oe7 8. f3 jne., mõlemal juhul paremusega valgele.

Lõpuks tuleb tähelepanu juhtida veel võimalusele **3. ... d7—d6,** mis viib mängu Philidor'i kaitsesse.

4. Of1—d3 . . . . .

Pärast **4. d:e5** on **4. ... d5** mustale küllaldane võrdsuseks, kuid veelgi tugevam on **4. ... Oc5** 5. Ld5 O:f2+, näiteks: 6. Ke2 f5 7. e:f6 R:f6 8. Le5+ Kf8, või 6. Kd1 f5 7. Oc4 Vf8 8. Rbd2 c6 9. Ld3 d5 jne.

4. . . . . d7—d5

5. Rf3 : e5 . . . . .

Kui **5. d4:e5,** siis võib must jätkata tugevasti **5. ... Rb8—c6,** sest variant 6. O:e4 d:e4 7. L:d8+ K:d8 8. Rg5 R:e5 9. Of4 h6 jne. pole mustale kardetav; võimalik on muidugi ka **5. ... Oe7** ühes 0—0 võrdsusega. Teksti käik annab valgele umbes samalaadilise seisu nagu variandis 1. e4 e5 2. Rf3 Rf6 3. R:e5 d6 4. Rf3 R:e4 5. d4 d5, saavutades siin enamtempo Re5.

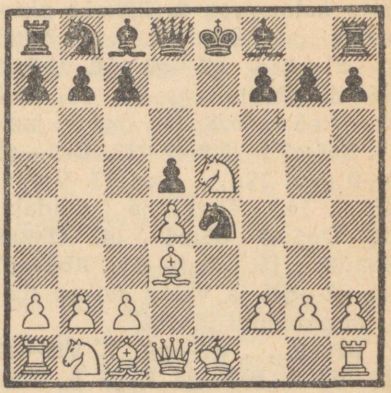

Diagramm 15.

5. . . . . Of8—d6

Teised jätkud, mida vaatleme lühidalt allpool, pole mustale siin nii head kui sümmeetria säilitamine. Tähtsamad neist on:

I: 5. ... Of8—e7 6. 0—0 0—0 7. c2—c4! Re4—f6 (Pärast 7. ... c6 8. c:d5 c:d5 9. O:e4 d:e4 10. Rc3 kaotab must lihtsalt etturi.) **8. Rb1—c3 c7—c6** (Pärast 8. ... Oe6 osutus 9. c5! partiis Aljechin-Lewitzki, Peterburi, 1913, väga tugevaks, ja 8. ... d:c4 9. O:c4 Rc6 10. Oe3 Od6 11. f4 Re7 12. Lb3! jne. andis kiripartiis Dührssen-Batik, 1936, valgele veidi vabama seisu.) **9. Ld1—b3 Ld8—b6** (Pärast 9. ... d:c4 10. O:c4 L:d4 11. O:f7+ ühes Rf3 seisab valge paremini.) **10. c4—c5 Lb6:b3 11. a2:b3** kerge paremusega valgele (Nenarokov).

II: 5. ... Rb8—c6 (Marshall'i käik. Pärast 5. ... Rd7 soovitab Euwe lihtsalt 6. R:d7 ühes Le2 paremusega valgele.) **6. Re5:c6 b7:c6 7. Ld1—e2 Ld8—e7** (Etturikahing 7. ... Oe7 8. O:e4 d:e4 9. L:e4 0—0 10. 0—0 jne. andis partiis Pillsbury-Teichmann, Monte Carlo, 1903, valgele selge paremuse. Ebasoodne mustale on samuti ka 7. ... f5 8. f3 Od6 9. 0—0, näiteks: 9. ... Le7 10. f:e4 f:e4 11. Lh5+ g6 12. Lh6 e:d3 13. Og5, või ka 9. ... 0—0 10. f:e4 f:e4 11. V:f8+ L:f8 12. O:e4 d:e4 13. Lc4+ ühes L:c6 jne.) **8. 0—0 g7—g6 9. Od3:e4 Le7:e4** (Või 9. ... d:e4 10. Ve1 f5 11. f3 jne. paremusega valgele.) ja nüüd mitte 10. L:e4+ d:e4 jne. hea vastumänguga mustale (Pillsbury-Schlechter, München, 1900), vaid **10. Le2—d2!** selge paremusega valgele.

III: 5. ... Oc8—e6 (Pärast 5. ... c5 on 6. Le2 väga tugev.) **6. Ld1—e2** (Steinitz'i soovitus, et pärast 6. ... f5 jätkata 7. O:e4 ühes Lb5+.) **6. ... Re4—d6 7. 0—0 Of8—e7 8. Vf1—e1 Ld8—c8** (8. ... 0—0 võimaldab 9. R:f7!) **9. Rb1—c3 0—0 10. Le2—h5** paremusega valgele, sest 10. ... g6 11. R:g6 f:g6 12. O:g6 Vf7 13. O:f7+ O:f7 14. Le5 ühes R:d5 on ilmsesti valgele kasulik, samuti nagu 10. ... f5 11. Re2 jne.

6. 0—0 . . . . .

Pärast **6. Le2** annab 6. ... O:e5 7. d:e5 Rc5 jne. mustale võrdsuse. Tuleb aga arvesse ka **6. c4** (6. ... Ob4+ 7. Kf1!).

6. . . . . 0—0
7. c2—c4 . . . . .

See edasilüke kujuneb vene avangu peaaegu kõikides variantides valge mõjuvaimaks rünnakuks. Midagi ei anna valgele **7. Rb1—c3 Od6:e5** (Pärast 7. ... R:c3 8. b:c3 O:e5 on valgel mõjuv vahekäik 9. Lh5 jne.) **8. d4:e5 f7—f5 9. Ld1—h5 Oc8—e6 10. Vf1—d1 Ld8—e8** jne. (Réti-Spielmann, Stokholm, 1919). Euwe soovitab siin **7. f3** Rf6 8. Og5, kuid must võib seda võimalust vältida käiguga 7. ... Rc5. Katsetada võib veel käike **7. Ve1** või **7. Rd2.**

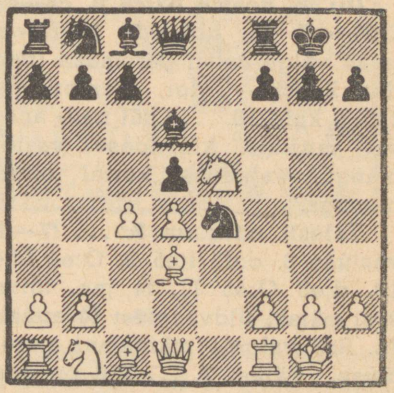

Diagramm 16

7. . . . . c7—c6

Teine peamine kaitsevõimalus mustale on siin **7. ... Rb8—c6,** mis võiks anda järgmisi tegelikult katsetatud variante:

I: 8. c4:d5 Rc6:d4 9. Od3:e4 Od6:e5 10. f2—f4 (Pärast 10. O:h7+ võidaks must lõpuks käi-

guga Rc2 kvaliteedi.) **10. ... Oe5—f6 11. Rb1—c3 Oc8—f5 12. Ld1—d3 Of5:e4 13. Rc3:e4?** (Parem 13. L:e4.) **13. ... Ld8:d5 14. Re4:f6+ g7:f6** paremusega mustale (Aljechin-Alexander, Hastings, 1933/34). Selles variandis pole valgel loota rohkem kui võrdsust.

II: 8. f2—f4! Rc6:d4 (Teisiti on punkti d5 kaitsmine tülikas.) **9. Od3:e4 Od6:e5 10. Oe4:h7+ Kg8:h7 11. f4:e5 c7—c5** (Parem näib olevat 11. ... d:c4.) **12. Ld1—h5+ Kh7—g8 13. Oc1—g5 Ld8—d7 14. Rb1—c3** selge paremusega valgele (Steiner-Rejfiř, Maribor, 1934).

III: 8. Re5:c6 b7:c6 9. c4—c5 Od6—e7 10. Rb1—d2 ja Euwe peab valge seisu paremaks (van den Bosch — Tylor, Cambridge, 1932), kuid 10. ... Of6! näib andvat mustale küllaldase vastumängu, vajaduse korral etturi hinnaga.

Täiesti nõrk on **7. ... f7—f6** vastuse 8. c:d5 f:e5 9. O:e4 Lh4 10. d:e5 O:e5 11. f4 jne. tõttu, sest pärast üldvahetust f4 annab 14. Rc3 valgele märgatava paremuse. Pärast **7. ... Rf6** on aga 8. Og5 mustale väga ebamugav.

8. Rb1—c3 . . . . .

Hea jätk valgele on ka **8. Ld1—c2,** näiteks: **8. ... Re4—f6 9. Oc1—g5 h7—h6 10. Og5—h4 Rb8—d7 11. f2—f4** (Parem oli varem vahetada d5, näiteks 9. käigul, ja alles siis kaitsta tsentrit käiguga f4.) **11. ... d5:c4 12. Od3:c4 Rd7—b6 13. Oc4—b3 Od6—e7 14. Rb1—c3!** umbes võrdse mänguga (Konstantinopolski-Šamajev, Kiiev, 1938). Selles variandis on aga, nagu eespool juba mainisime, parem mängida 8. Lc2 Rf6 9. c:d5 c:d5 10. Og5 h6 11. Oh4 ühes f4, mis näib andvat valgele kerge paremuse.

Kui valge mängib aga **8. c4:d5** c6:d5 9. Ld1—c2, et üle minna ülaltoodud varianti, siis võib must lootusrikkalt kahida etturi jätkuga 9. ... Rb8—d7 10. Od3:e4 d5:e4 11. Lc2:e4 Rd7—f6 12. Le4—h4 Vf8—e8 13. Oc1—f4 Od6—e7 jne. võrdsusega (kiripartii Šamajev-Baranov, 1935/36).

8. . . . . Re4 : c3

Ka **8. ... Rb8—d7** pole mustale täiesti rahuldav, näiteks: 9. Re5:d7 Oc8:d7 10. c4:d5 Re4:c3 11. b2:c3 c6:d5 12. Ld1—h5 f7—f5 13. Lh5—f3 Od7—e6 14. Vf1—e1 Ld8—d7 15. Va1—b1 Kg8—h8 (kiripartii Keemink-Olland, 1932) ja nüüd võis valge käiguga 16. Oc1—f4 kindlustada endale paremuse.

9. b2 : c3 Od6 : e5

Pärast **9. ... Rd7** võib valge 10. R:d7 O:d7 11. c:d5 jne. üle minna eelmises märkuses toodud varianti, kuid ka 10. f4 Rf6 11. Lc2 d:c4 12. R:c4 Oe6 13. R:d6 L:d6 14. f5 ühes Of4 (Tšigorin-Pillsbury, Pariis, 1900) on väga tugev. Kui aga **9. ... Oe6** 10. f4 O:e5 11. f:e5 d:c4, siis 12. O:h7+ K:h7 13. Lh5+ Kg8 14. Og5 Ld5 15. Vf4 Rd7 16. Vaf1 jne. otsustava rünnakuga.

10. d4 : e5 d5 : c4
11. Od3 : c4 Ld8 : d1

Lipuvahetusest hoidumine on loomulikult kasulik ainult valgele, näiteks: 11. ... Le7 12. a4 Vd8 13. Lh5 jne. (Tšigorin-Lebedev, 1901).

12. Vf1 : d1 . . . . .

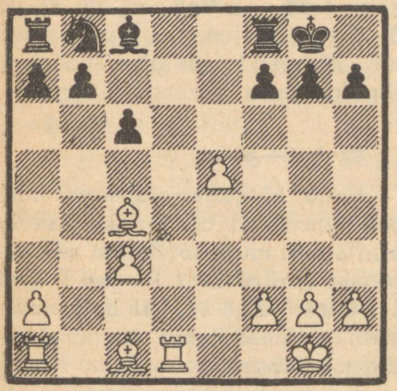

Diagramm 17.

Valgel on ilmne paremus, sest kaksikodade kõrval omab ta veel ka edumaad arengus. Partiis Kostič-Anderson, 1931, jätkas must 12. ... Oc8—f5 13. h2—h3 b7—b5 (Parem 13. ... Rd7.) 14. Oc4—b3 Rb8—a6 15. Oc1—a3 Vf8—e8 16. Oa3—d6 Va8—c8 17. a2—a4 jne. selge paremusega valgele, kuid see jätk pole sugugi veenev. Tugevam näib olevat pärast 12. ... Oc8—f5 käik 13. Oc1—a3! Vf8—e8 14. f2—f4, takistades musta normaalset arengut, sest 14. ... Rd7 ei lähe 15. e6 tõttu.

II a.

(1. e4 e5 2. Rf3 Rf6 3. d4.)

3. . . . . e5 : d4

Selle löömisega võib tekkida huvitavaid teravusi, milliseid aga must lõppkokkuvõttes ei tarvitse eriliselt karta.

4. e4—e5 . . . . .

Pärast 4. Of1—c4 Rf6:e4 5. Ld1:d4 jne. saabub seis kuningaodaavangust, mida vaatleme hiljem.

4. . . . . Rf6—e4

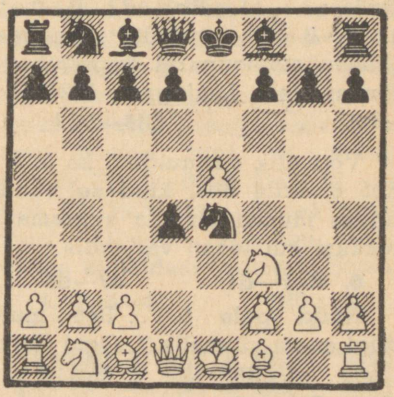

Diagramm 18.

5. Ld1—e2 . . . . .

Rahulikum on siin kahtlemata **5. Ld1:d4 d7—d5 6. e5:d6 Re4:d6,** kuigi valgel pole sellega paremust loota, näiteks: **7. Oc1—g5** (Tartakover soovitab siin 7. Rc3 Rc6 8. Lf4, mis andis partiis Tšigorin-Pillsbury, Peterburi, 1895, valgele pärast 8. ... Of5 9. Ob5! Oe7 10. Rd4 Od7 11. O:c6 jne. paremuse. Must võib aga paremini mängida 8. ... Oe7 ühes 0—0, saavutades umbes võrdse mängu. Ka pärast 7. Od3 Rc6

8. Lf4 järgneb 8. ... Oe7 ühes 0—0 jne.) **7. ... Rb8—c6!** (Pärast 7. ... f6 8. Of4 Rc6 9. Ld2 on valgel punkti e6 nõrkuse tõttu veidi soodsam seis.) **8. Ld4—c3** (Vahetus 8. O:d8 R:d4 9. R:d4 K:d8 jätab mustale kaksikodad ja jätk 8. Le3+ Oe7 9. O:e7 L:e7 10. L:e7+ K:e7 11. Rc3 jne. andis partiis Kostič-Kashdan, Veldes, 1931, ainult võrdsuse.) **8. ... f7—f6 9. Og5—f4 Ld8—e7+ 10. Of1—e2 Oc8—e6 11. Rb1—d2 0—0—0 12. 0—0** umbes võrdse mänguga (konsultatsioonpartii Bogoljubov-Romanovski, Leningrad, 1924).

5. . . . . Of8—b4+

Võimalik on muidugi ka 5. ... Rc5 6. R:d4 Rc6, kuid sel juhul tuleks mustal ületada suuremaid raskusi kui teksti variandis.

6. Ke1—d1 d7—d5

Nüüd pole 6. ... Rc5 muidugi enam võimalik 7. Og5! tõttu.

7. e5 : d6 f7—f5
8. Rf3—g5 . . . . .

Olles suutnud oma tsentraalratsu positsiooni küllaldaselt kindlustada, ähvardab must nüüd alustada valge tsentris seisva kuninga vastu kardetavat rünnakut. Teksti käigu kõrval tuleb veel arvesse **8. d6:c7 Ld8:c7 9. Rf3:d4,** kuid ka see annab mustale pärast **9. ... Rb8—c6!** paremaid võimalusi, näiteks: **10. c2—c3** (Pärast 10. R:c6 b:c6 annab nii 11. f3 Oa6! 12. L:a6 Rf2+ 13. Ke2 Le5+ 14. Oe3 f4 kui ka 11. Oe3 a5 12. c3 Oa6 ühes 0—0—0 jne. mustale selge paremuse.) **10. ... Rc6:d4 11. c3:d4 Oc8—d7!** (Tugevam kui 11. ... Ld6 12. f3 L:d4+ 13. Rd2 jne., nagu partiis Steinitz-Pillsbury, Peterburi, 1895, mis pärast üldvahetusi d2 andis viigilise tulemuse.) **12. Oc1—e3** (Pärast 12. f3 annab 12. ... Oa4+ 13. b3 0—0—0 mustale võiduseisu.) **12. ... Va8—c8 13. f2—f3 0—0 14. Le2—c4+** ja must saavutab Morgan'i analüüsi kohaselt lõpuks veidi parema mängu.

8. . . . . 0—0
9. Le2—c4+ . . . . .

Selle käiguga alustatud suured teravused on lõpuks kasulikud ainult mustale. Parem on seepärast 9. d:c7 L:c7 10. Lc4+ L:c4 11. O:c4+ Kh8 12. Vf1 h6 ja must võib parimal juhul loota ainult kerget paremust.

9. . . . . Kg8—h8

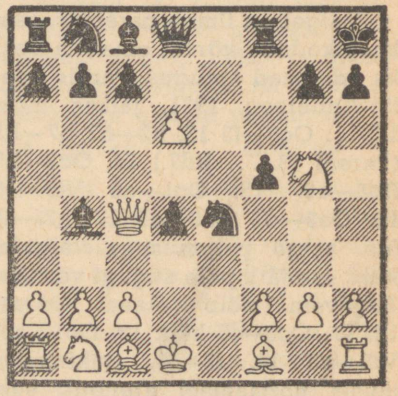

Diagramm 19.

Partiis Steinitz-Pillsbury, Peterburi, 1895, mängis valge nüüd 10. Lc4:b4 Rb8—c6 11. Lb4—a3 (11. d:c7? R:f2+) 11. ... Re4:f2+

12. Kd1—e1 Rf2:h1 13. d6:c7 Ld8—e8+ 14. Of1—e2 f5—f4 ja must saavutas paremuse. Tegelikult pole valgel diagrammseisus üldse enam täiesti rahuldavat jätku, nagu näitavad järgmised variandid:

I: 10. Rg5:e4 f5:e4 11. Lc4:b4 (Või 11. d:c7 Og4+ jne.) 11. ... Oc8—g4+ 12. Of1—e2 Og4:e2+ 13. Kd1:e2 Rb8—c6 ühes Ld8—h4 paremusega mustale.

II: 10. d6:c7 Re4:f2+ 11. Kd1—e2 Ld8—e7+ 12. Ke2:f2 Le7—e1+ ühes Le1:c1 paremusega mustale.

III: 10. Rg5—f7+ Vf8:f7 11. Lc4:f7 Re4:f2+ 12. Kd1—e2 Rf2:h1 13. d6:c7 Ld8—d7!, jällegi paremusega mustale. Kõik need variandid on toodud Steinitz'i analüüside järgi.

III.

(vt. diagrammi 12)

3. Rf3 : e5 . . . . .

Tarvitatuim jätk, kuid võibolla mitte eriti parem kui 3. d4. Pärast tsentrietturite vahetust muutub mäng oma iseloomult umbes samalaadiliseks nagu variandis II, kusjuures valgel puudub ainult väärtuslik lisatempo Rf3—e5.

3. . . . . d7—d6

Muidugi mitte **3. ... R:e4? 4. Le2 Le7** (Pärast 4. ... d5 5. d3 Le7 6. d:e4 L:e5 7. e:d5 jääb valgele enamettur.) **5. L:e4 d6 6. d4 f6** (Pärast 6. ... Rd7 järgneb 7. Rc3! d:e5 8. Rd5 Rf6! 9. R:f6+ g:f6 10. Ob5+ jne. paremusega valgele.) **7. Rc3! d:e5 8. Rd5 Ld6 9. d:e5 f:e5 10. Of4 c6 11. 0—0—0!** võitva rünnakuga või ka 10. ... Rd7 11. 0—0—0 Oe7 12. Oc4! jne. suure paremusega (Bardeleben).

Enam tähelepanu väärib kaitse **3. ... Ld8—e7,** näiteks: **4. d2—d4** (Või ka 4. Rf3 R:e4 5. Oe2 Ld8 6. 0—0 Oe7 7. d3 Rf6 8. d4 jne. arenguparemusega valgele.) **4. ... d7—d6 5. Re5—f3 Le7:e4+** (Pärast 5. ... R:e4 annab 6. Oe3 valgele paremuse.) **6. Oc1—e3 Rf6—g4 7. Ld1—d2 Rg4:e3 8. f2: e3 d6—d5 9. Rb1—c3 Le4—e6 10. Of1—d3 f7—f5** ja Steinitz pidas siin musta seisu koguni soodsamaks. Valge arenguparemus on aga niivõrd suur, et näiteks pärast **11. 0—0—0** Oe7 12. g4! f:g4 13. Re5 ühes e3—e4 peaks must järgneva rünnaku vastu olema küllaldase kaitseta (Sozin).

4. Re5—f3 Rf6 : e4

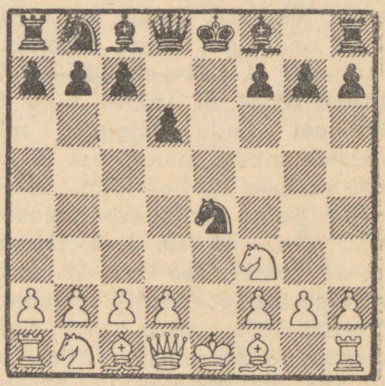

Diagramm 20.

5. d2—d4 (või A) . . . . .

Teist siin sageli tarvitatavat jätku **5. Ld1—e2** vaatleme **A** juu-

res. Viini meister Kaufmann soovitas siin käiku **5. c2—c4,** millele must vastab kõige energilisemalt **5. ... d6—d5** (Võimalik on ka 5. ... Oe7 6. Rc3 R:c3 7. d:c3 0—0 jne. võrdsusega, nagu partiis Weenink-Kashdan, Praha, 1931.) **6. Rb1—c3** (Ka 6. c:d5 L:d5 7. Rc3 R:c3 8. b:c3 c5 jne. annab mustale kerge võrdsuse.) **6. ... Re4—f6 7. d2—d4 Of8—e7 8. Ld1—b3 c7—c6** jne. umbes võrdse mänguga (Marco-Forgacs, Koburg, 1904). Tuleb aga arvesse ka 8. Og5, mis on mustale palju ebameeldivam, mispärast 7. ... Oe7 asemel võib soovitada energilisema jätkuna 7. ... Ob4.

Huvitavaid variante võib tekkida ka pärast **5. Rb1—c3,** näiteks:

I: 5. ... d6—d5 (Mitte täiesti korrektne etturikahing, mida sageli kasutasid edukalt Schlechter ja Marshall. Pärast 5. ... Rf6 6. d4 on valgel kerge ruumiline paremus.) **6. Ld1—e2 Of8—e7 7. Rc3:e4 d5:e4 8. Le2:e4 0—0 9. Of1—c4!** (Selle käiguga, mis takistab musta mängimast 9. ... Ve8 vastuse 10. Re5 tõttu, kindlustab valge endale paremuse.) **9. ... Oe7—d6 10. 0—0** (Pärast 10. d4 Ve8 11. Re5 O:e5 12. d:e5, nagu partiis Leonhardt-Schlechter, Barmen, 1905, annab 12. ... Rc6! mustale võrdsuse.) **10. ... Vf8—e8 11. Le4—d3 Rb8—c6 12. b2—b3 Ld8—f6 13. Oc1—b2! Lf6:b2** (Pärast 13. ... Lh6 14. Vfe1 Og4 15. h3 pole mustal mingit kompensatsiooni vähemetturi eest.) **14. Rf3—g5 Oc8—e6** (Või 14. ... g6 15. O:f7+ Kg7 16. O:e8 Le5 17. Lc3 Rd4 18. f4! jne.) **15. Oc4:e6 f7:e6 16. Ld3:h7+ Kg8—f8** (Aljechin-Rabinovitš, Moskva, 1918) ja nüüd võitis otsekohe 17. c3 L:d2 18. Lh8+ Ke7 19. L:g7+ Kd8 20. Vad1 Lf4 21. g3 jne. (Aljechin).

II: 5. ... Re4:c3 6. d2:c3 (Ka 6. b:c3 Oe7 7. d4 0—0 jne. ei paku valgele paremaid lootusi.) **6. ... Of8—e7 7. Of1—d3 Rb8—c6** (Ka 7. ... Og4 8. Le2 Rc6 jne. annab umbes samalaadilise seisu. Veidi varajane on seevastu 7. ... 0—0 rünnakuvõimaluse 8. Oe3 Rd7 9. h4 jne. tõttu, nagu partiis Showalter-Halprin, Viin, 1898.) **8. Oc1—e3 Oc8—g4 9. Od3—e4 Ld8—d7 10. Ld1—d2 0—0—0 11. 0—0—0 Vh8—e8 12. Rf3—d4! d6—d5 13. Rd4:c6 Ld7:c6 14. Oe4:d5 Lc6—a6** jne. võrdse mänguga (Nimzovitš-Marshall, San Sebastian, 1911).

Lõpuks võib veel mainida võimalust **5. d2—d3** Re4—f6 6. d3—d4 d6—d5, mis annab süütu vahetusvariandi prantsuse avangust.

5. . . . . d6—d5

Mängitav on ka **5. ... Of8—e7 6. Of1—d3 Re4—f6** (6. ... d5 annab peavariandi.), kuid valge saavutab seejärel vabama mängu, näiteks: **7. 0—0** (Paremaks peetakse 7. h3 0—0 8. c4 ühes Rc3 jne.) **7. ... Oc8—g4 8. Vf1—e1 0—0 9. Rb1—d2 Rb8—d7** (Ka pärast 9. ... Rc6 10. c3 d5 11. Rf1 Ld7 12. Rg3 Od6 13. h3! saavutas valge matšpartiis Tarrasch-Marshall, 1905, paremuse.) **10. Rd2—f1**

Vf8—e8 11. Rf1—g3 Rd7—f8 12. h2—h3 paremusega valgele (Schlechter-Mason, London, 1899).

6. Of1—d3 Of8—e7 (või 1)

Marshall tarvitas siin sageli ka käiku **6. ... Of8—d6,** püüdes tsentrietturit kahides saavutada rünnakut kuningatiival. Seda mänguviisi vaatleme lähemalt **1** juures. Pärast **6. ... Rb8—c6** 7. 0—0 Of8—e7 saabub peavariant. Üldse peab must siin esmajoones hoolitsema oma kuningatiiva arendamise ja vangerduse eest, sest muidu võib valge saavutada vabal e-liinil kardetava rünnaku.

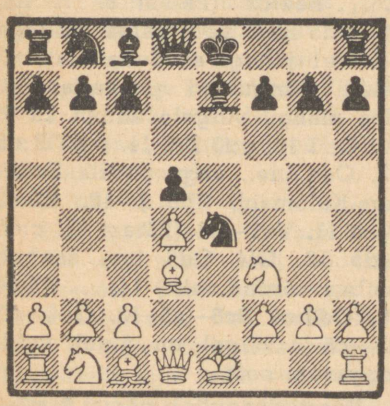

Diagramm 21.

7. 0—0 . . . . .

Varajane on siin edasilüke **7. c2—c4** vastuse **7. ... Oe7—b4+!** tõttu, näiteks: **8. Rb1—d2 0—0!** (Mitte aga 8. ... R:d2 9. O:d2 ja valge saavutab igal juhul veidi parema mängu: 9. ... Le7+ 10. Le2 L:e2+ 11. K:e2 O:d2 12. K:d2 Oe6 13. c:d5 O:d5 14. Vhe1+ jne., nagu partiis Aljechin-Marshall, Peterburi, 1914, või 10. ... O:d2+ 11. K:d2 L:e2+ 12. O:e2 veidi parema mänguga valgele, nagu partiis Janowski-Marshall, New York, 1913, või lõpuks 9. ... O:d2+ 10. L:d2 0—0 11. 0—0 Rc6 12. Vfe1 Og4 13. Re5 R:e5 14. V:e5 jne., nagu partiis Capablanca-Marshall, Peterburi, 1914.) **9. 0—0 Ob4:d2 10. Oc1:d2 Oc8—g4 11. Od2—f4 Rb8—c6 12. Vf1—e1 Rc6:d4** (Kasulik valgele on 12. ... O:f3 13. L:f3 R:d4 14. Le3 Rf5 15. Lh3 jne.) **13. Od3:e4 d5:e4 14. Ld1:d4 e4:f3** jne. kerge võrdsusega mustale (Tarrasch-Marshall, Peterburi, 1914).

7. . . . . Rb8—c6!

Katse **7. ... Of5** pole mustale eriti hea vastuse **8. Ve1** tõttu, näiteks: **8. ... 0—0** (Või 8. ... Rd7 9. c4 c6 10. Lc2 Og6 11. Rc3 R:c3 12. b:c3 jne. paremusega valgele, nagu partiis Beneš-Seifert, 1930.) **9. c4 c6 10. Lb3 d:c4 11. O:c4 Rd6 12. Of1** jne. paremusega valgele (matšpartii Tarrasch-Walbrodt, 1894).

Varajane on siin ka **7. ... 0—0,** millele valge vastab tugevaimini **8. Vf1—e1,** näiteks: **8. ... Re4—f6** (8. ... Of5 annab variandi 7. ... Of5, ja 8. ... f5 9. c4 c6 10. Lb3 on mustale samuti ebameeldiv.) **9. Rf3—e5** (Hea mängu annab valgele ka 9. Og5 või 9. h3.) **9. ... c7—c5 10. d4:c5 Oe7:c5 11. Rb1—c3 Rb8—c6 12. Oc1—g5 Oc5—e7 13. Ld1—f3** jne. paremusega valgele (Eisenberg-Pillsbury, Monte Carlo, 1902).

Pärast **7. ... 0—0** on valgel aga veel teine tugev jätk võimalik, nimelt **8. c2—c4 Re4—f6 9. c4:d5! Rf6:d5 10. Rb1—c3 Oc8—g4** (Pärast 10. ... Rc6 on 11. Lb3 Rdb4 12. Oe4 väga tugev.) **11. Od3—e4 c7—c6 12. Ld1—b3 Rd5—b6** (Schlechter-Forgacs, Hamburg, 1910) ja nüüd andis 13. Oe3 R8d7 14. d5! valgele paremuse.

Kui **7. ... Oc8—g4,** siis annab 8. c2—c4 0—0 9. c4:d5 jne. sama seisu nagu pärast 7. ... 0—0 8. c4, ja pärast **7. ... Rb8—d7** annab **8. c2—c4 c7—c6** (Või 8. ... Ref6 9. c:d5 R:d5 10. Rc3 R7f6 11. Ve1 c6 12. Og5 paremusega, nagu partiis Janowski-Mason, Hastings, 1895.) **9. Rb1—c3 Re4:c3 10. b2:c3 0—0 11. Vf1—e1** jne. valgele paremuse (Teichmann-Marco, Cambridge Springs, 1904).

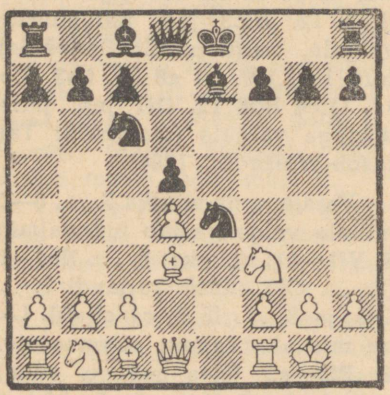

Diagramm 22.

8. Vf1—e1 . . . . .

Käik **8. c2—c4** võib hiljem viia umbes samalaadilisse seisu nagu peavariandis, kuid jätab seejuures mustale laiemad kaitsevõimalused. Võiks umbes järgneda: **8. ... Oc8—g4** (Pärast 8. ... Oe6 9. Ve1! saavutab valge paremuse, näiteks: 9. ... f5 10. Rc3 R:c3 11. b:c3 d:c4 12. V:e6 c:d3 13. Lb3 Ld7 14. Og5, või ka 9. ... Rf6 10. c5! 0—0 11. Rc3 Og4 12. Oe3 Ld7 13. a3 ühes b4 jne. Need variandid on toodud Steinitz'i raamatus „Modern Chess Instructor".) **9. Rb1—c3** (Pärast 9. Ve1 saabub võimalus peavariandist ja 9. c:d5 L:d5 10. Rc3 annab seisu, mis võib tekkida vaadeldavas variandis edaspidi.) **9. ... Re4:c3** (Pärast 9. ... Rf6 10. c:d5 R:d5 võib valge käiguga 11. Ve1 jällegi siirduda ülalmainitud mänguviisi peavariandist. Hea mängu valgele annab ka 9. ... O:f3 10. g:f3 Rf6 11. c:d5 R:d5 12. Oe4 jne., nagu partiis Schiffers-Kulomsin, 1901.) **10. b2:c3 0—0 11. Va1—b1** (Pärast 11. c:d5 L:d5 12. Of4 Od6 jne. saabub umbes võrdne seis.) **11. ... d5:c4 12. Od3:c4 Rc6—a5 13. Oc4—d3 c7—c5** ja valgel on ainult veidi mugavam seis.

Bilguer soovitab pärast **8. c2—c4** taganeda otsekohe **8. ... Re4—f6,** tuues edasi variandi: **9. Rb1—c3 0—0** (Halvem on 9. ... d:c4 10. O:c4 Og4 11. d5 Re5 12. Ob5+ Rfd7 13. Ld4 O:f3 14. L:e5 jne. paremusega valgele, nagu kiripartiis Balogh-Keemink, 1930.) **10. Oc1—e3 d5:c4 11. Od3:c4 Oc8—g4** jne. võrdsusega. Valge võib aga mängida tugevamini 10. c4:d5 Rf6:d5 11. Vf1—e1, mis

annab meile juba ülaltoodud variantidest tuntud võimaluse peavariandist.

8. . . . . Oc8—g4

Pärast **8. ... Re4—f6** on valge saavutanud avangu sihi, nimelt sundinud musta ratsu lahkuma valitsevalt väljalt e4 ja viinud mängu prantsuse avangu vahetusvariandiga sarnasesse seisu enamtempoga. Võiks järgneda näiteks **9. Oc1—f4 0—0 10. c2—c3 Oe7—d6 11. Rf3—e5** paremusega valgele (matšpartii Tarrasch-Walbrodt, 1894).

Halb mustale on ka **8. ... f7—f5** 9. c2—c4 Oc8—e6, mis annab eelmises märkuses vaadeldud seisu variandist 8. c4 Oe6. Valge võib seejärel saavutada paremuse ka jätkuga 10. c:d5 O:d5 11. Rc3 R:c3 12. b:c3 0—0 13. Of4 jne., nagu ühes partiis Löwenthal-Morphy.

9. c2—c3 (või x) . . . . .

Seda käiku koos jätkuga 9. ... f5 10. c4, mida eriti soovitas dr. Krause, peeti kaua aega niivõrd tugevaks, et seda loeti vene avangu ümberlükkamiseks. Tegelikult aga pole see tempot kaotav manööver mustale sugugi ohtlik, vaid annab talle koguni suurepäraseid lootusi paremusele. Et seejärel tekkivad võimalused on väga huvitavad ja praktiliselt vajalikud, siis valime selle jätku peavariandiks.

Midagi ei anna valgele ka vahetus **9. Od3:e4 d5:e4 10. Ve1: e4 Og4:f3!** (Nõrgem on 10. ... f5 11. Ve1 O:f3 12. L:f3 R:d4 13. L:b7 jne. paremusega valgele, nagu partiis Zinkl-Weiss, 1896.) **11. Ld1:f3** (Või 11. g:f3 f5 12. Vf4 0—0 13. d5 Og5 jne. paremusega mustale.) **11. ... Rc6:d4 12. Lf3—d3** (Partiis Barry-Napier, Cambridge Springs, 1904, andis siin 12. Lc3 Re6 13. Rd2 0—0 14. Rf3 Of6 jne. mustale hea mängu.) **12. ... Rd4—e6 13. Ld3—e2 0—0** võrdsusega (kiripartii Langenberg-Düsseldorf, 1875).

Valgele selles seisus tugevaimat võimalust, nimelt **9. c2—c4,** vaatleme lähemalt variandis **x.**

9. . . . . f7—f5

Nüüd on must suutnud vältida rünnakut oma tsentraalpunktile d5 ja kindlustanud Re4 positsiooni, saavutades seega täiesti hea mängu. Vaatleme allpool üksikasjalisemalt valgele siin arvesse tulevaid jätke.

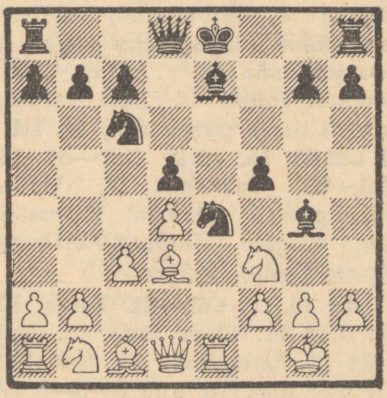

Diagramm 23.

III a.

10. c3—c4 . . . . .

Säärane tempokaotus nagu c2—c3—c4 täiesti arendamata

liputiiva juures tundub juba üldiste kaalutluste põhjal kahtlane ja on raske mõista, kuidas see jätk võis kaua aega omada säärast suurt populaarsust. Energilise mängu juures saavutab must nüüd väga tugeva rünnakuseisu.

10. . . . . Oe7—h4!

Maróczy käik, mida ta kasutas esmakordselt Tarrasch'i vastu Monte Carlos 1902. Tegelikult aga moodustab see käik mustale ainukese lootusrikka jätku, nagu näitavad järgmised variandid.

I: 10. ... Rc6:d4 11. Od3:e4 d5:e4 12. Ld1:d4 e4:f3 13. Ld4:g7 Vh8—f8 14. Oc1—g5 Vf8—f7 15. Lg7—g8+ jne. paremusega valgele (Bilguer).

II: 10. ... 0—0 11. c4:d5 Ld8:d5 12. Rb1—c3 Re4:c3 13. b2:c3 Og4:f3 („Sovremennõi debjut" loeb seda otsustavaks veaks ja soovitab siin 13. ... Od6, kuid seejärel annab 14. La4! valgele samuti ilmse paremuse.) **14. Ld1:f3 Ld5:f3 15. g2:f3 Oe7—d6 16. Va1—b1 Va8—b8 17. Vb1—b5** ilmsesti parema lõppmänguga valgele (Maróczy-Pillsbury, Monte Carlo, 1902).

III: 10. ... Ld8—d6 (Pärast 10. ... d:c4 11. O:c4 O:f3 12. g:f3 L:d4 13. L:d4 R:d4 14. f:e4 Rc2 15. Ve2 R:a1 16. e:f5 0—0—0 17. V:e7 Vd1+ 18. Kg2 V:c1 19. Rc3 saavutab valge tugeva vabaetturi f-liinil ja seega parema mängu.) **11. Rb1—c3** (Kui 11. c:d5 O:f3 12. g:f3, siis kindlustab 12. ... R:f2! mustale vähemalt viigi. Mängib valge aga 12. L:f3, siis annab 12. ... R:d4 13. Ld1 L:d5 Bilguer'i järgi võrdsuse; tugevam näib aga olevat 13. Le3! põhjendatud lootustega paremusele.) **11. ... Re4:c3** (Või 11. ... O:f3 12. L:f3 R:d4 13. Le3 d:c4 14. O:e4 f:e4 15. R:e4 jne. paremusega valgele.) **12. b2:c3 0—0 13. Va1—b1 Va8—b8 14. h2—h3** ja valgel on parem mäng.

IV: 10. ... Og4:f3 11. g2:f3 Re4—f6 12. c4:d5 (Head jätkud on valgele ka 12. Oe3 f4 13. O:f4 d:c4 14. O:c4 L:d4 15. La4 jne. või Tartakover'i soovitus 12. O:f5 d:c4 13. Oe3 Ld5 14. Oh3 jne., kuid teksti käik annab rohkem forsseeritud variandi.) **12. ... Ld8:d5 13. Rb1—c3 Ld5—d7** (Või 13. ... L:d4 14. Rb5 tugeva rünnakuga valgele.) **14. Od3—b5! 0—0—0 15. d4—d5 Rf6:d5 16. Ld1:d5!** (16. R:d5 Ob4!) **16. ... Ld7:d5 17. Rc3:d5 Vd8:d5 18. Ob5:c6** ja valge võidab (Sozin).

Pärast Maróczy käiku 10. ... Oh4 seisab valge seevastu väga ebameeldivate ähvarduste ees ega oma nende vastu täiesti rahuldavat kaitset, nagu näitavad järgnevad analüüsid.

(vt. diagrammi 24)

a.

11. c4 : d5 . . . . .

See kahijätk on mustale soodne ja viib valge kiiresti kaotusseisu.

11. . . . . Oh4 : f2+
12. Kg1—f1 Of2 : e1

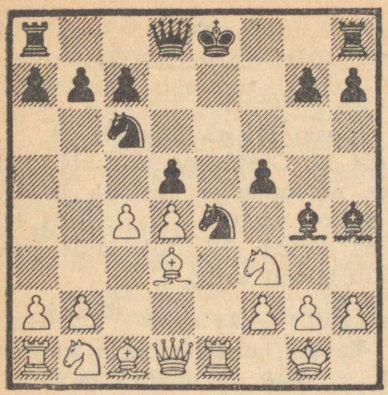

Diagramm 24.

13. d5 : c6 . . . . .

Pärast 13. L:e1 Re7 omab must enamkvaliteediga võiduseisu.

13. . . . . Og4 : f3

Nõrgem on siin **13. ... Oe1—h4,** millele Schlechter vastab 14. c6:b7 Va8—b8 15. Ld1—a4+ Ke8—f8 16. Rf3—e5 ja kui nüüd 16. ... V:b7, siis võidab Schenkein'i järgi 17. R:g4! f:g4 18. O:e4 Lf6+ 19. Ke2 Lf2+ 20. Kd3 Lf1+ 21. Kc2 jne.

14. g2 : f3 . . . . .

Kui **14. Ld1:f3,** siis annab Krause analüüsi kohaselt 14. ... Ld8:d4 15. c6:b7 Va8—b8 16. Od3—b5+ c7—c6 17. Ob5:c6+ Ke8—e7 18. Oc6:e4 f5:e4 19. Oc1—g5+ Ke7—e8 20. Lf3—e3 Vh8—f8+ jne. mustale võiduseisu.

14. . . . . Ld8 : d4!
15. Ld1—e2 0—0—0

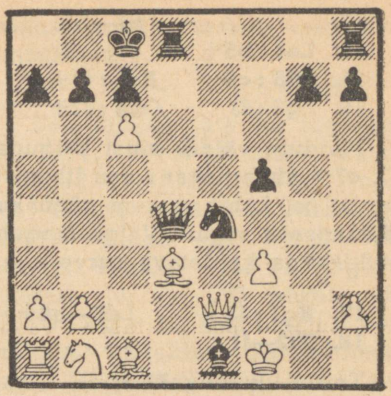

Diagramm 25.

Mustal on siin loomulikult selge võiduseis, sest arendamata liputiiva ja paljastatud kuningaseisu juures puuduvad valgel igasugused lootused edukaks kaitseks. Krause toob näitena analüüsi: 16. c6:b7+ Kc8—b8 17. Kf1:e1 Vh8—e8 18. f3:e4 Ve8:e4 19. Od3:e4 Ld4—g1+ 20. Le2—f1 Vd8—d1+ 21. Ke1:d1 Lg1:f1+ 22. Kd1—c2 f5:e4 jne. võiduseisuga mustale.

b.

(vt. diagrammi 24)

11. Od3 : e4 d5 : e4
12. d4—d5 Rc6—e5!

Tugevam kui 12. ... 0—0 13. d5:c6 e4:f3 14. Ld1:d8 Va8:d8 15. c6:b7 jne. võrdse mänguga, nagu selle variandi esikpartiis Tarrasch-Maróczy, Monte Carlo, 1902.

13. Ld1—a4+ . . . . .

Pärast 13. Oc1—f4 annab 13. ... Og4:f3 14. g2:f3 Re5—g6 mustale paremuse.

13.	. . . . .	**b7—b5!**
14.	**La4 : b5+**	**c7—c6**
15.	**d5 : c6**	**Re5 : f3+**
16.	**g2 : f3**	**Oh4 : f2+**

Muidugi väldib must käiguga 17. c7+ ähvardavat seisu lihtsustamist ja kahib parem rünnaku jätkamiseks viguri. Valge langeb nüüd väga kardetava surve alla.

17.	**Kg1 : f2**	**Ld8—h4+**
18.	**Kf2—f1**	. . . . .

Teiste kuningakäikude järel kaotab valge oma vankri tulega.

18.	. . . . .	**0—0**

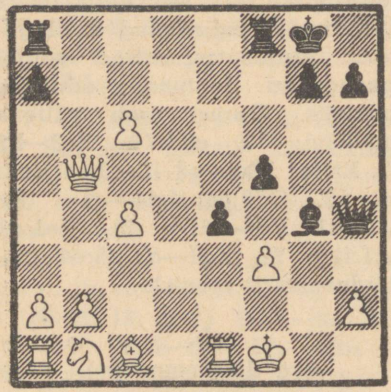

Diagramm 26.

Mustal on nüüd kahitud viguri eest väga tugev rünnakuseis. Kui näiteks 19. f3:g4, siis võib must kestva tule 19. ... Lh4—h3+ kõrval mängida ka edasi võidule jätkuga 19. ... f5:g4+ 20. Kf1—e2 Va8—d8. Selle jätkuga võidab must vähemalt ühe kahitud vigureist tagasi, säilitades seejuures ikkagi kardetava rünnaku.

c.

(vt. diagrammi 24)

11.	**Ve1—f1**	. . . . .

Pärast **11. g3** järgneb 11. ... R:d4 12. O:e4 d:e4 13. L:d4 O:f3 jne. paremusega mustale ja **11. Ve2?** on vastuse 11. ... R:d4 12. R:d4 O:f2+ 13. Kf1 O:d4 jne. tõttu täiesti halb.

11.	. . . . .	**d5 : c4**

Kasulik mustale on ka variant **11. ... 0—0** 12. c4:d5 Og4:f3 13. g2:f3 (Või 13. L:f3 R:d4 ühes L:d5.) 13. ... Re4:f2 14. Vf1:f2 Oh4:f2+ 15. Kg1:f2 Ld8—h4+ 16. Kf2—g2 Rc6:d4 17. Oc1—e3 Vf8—f6 jne. (kiripartii Berryman-Brooke, 1912), sest musta järgnev rünnak kujuneb küllaltki ohtlikuks.

Halb on seevastu **11. ... Rc6:d4** 12. Od3:e4 d5:e4 13. Ld1:d4 e4:f3 14. Ld4:g7 paremusega valgele, kes saavutab vaba e-liini tõttu kardetavaid rünnakuvõimalusi.

12.	**Od3 : c4**	. . . . .

Jätk 12. O:e4 f:e4 13. Ve1 0—0 14. V:e4 O:f3 ühes Of6 on kasulik mustale.

12.	. . . . .	**Ld8—f6**
13.	**Rb1—c3**	. . . . .

Ka teised siin võimalikud jätkud ei päästa valget halvemusest, nagu näitavad järgmised analüüsid:

I: 13. Ld1—e1 0—0—0 (Pärast 13. ... O:f3 14. g:f3 R:d4 järgneb 15. Rd2 jne. kaitstava seisuga.) **14. Rf3:h4 Lf6:h4 15. f2—f3 Lh4:e1 16. Vf1:e1 Rc6:d4 17. f3:g4** (Ka

17. f:e4 Rc2 18. Og5 R:e1 19. Ra3 Rd3 20. O:d8 V:d8 21. h3 Oh5 jne. annab paremuse mustale.) **17. ... Rd4—c2 18. Ve1—f1 Rc2: a1 19. Rb1—a3 Re4—d2** jne. parema lõppmänguga mustale (Krause).

II: 13. Oc4—e2 0—0—0 14. Oc1—e3 f5—f4 15. Rf3:h4 Og4:e2 16. Ld1:e2 Lf6:h4 17. g2—g3 Lh4—h3! 18. Oe3:f4 Vh8—e8 paremusega mustale (Bilguer).

13.	**0—0—0**
14. Rc3—d5	**Og4 : f3**
15. Rd5 : f6	**Of3 : d1**
16. Rf6 : e4	**Rc6 : d4**

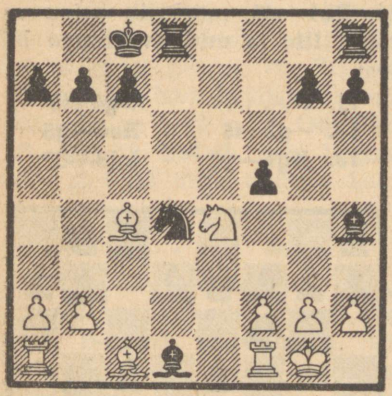

Diagramm 27.

Must seisab nüüd ilmsesti paremini ja säilitab näiteks pärast 17. Rc3 Oh5 hea seisu juures enametturi.

d.

(vt. diagrammi 24)

11. Oc1—e3 . . . . .

Berger'i soovitus, mis aga samuti annab mustale kardetava initsiatiivi.

11. . . . . 0—0

See rahulik jätk on tugevam kui **11. ... f5—f4 12. Od3:e4 d5:e4** (Või 12. ... f:e3 13. V:e3! jne.) **13. Oe3:f4 0—0 14. Ve1:e4** ja valge suudab end küllaldaselt kaitsta, näiteks: **14. ... Og4:f3** (Pärast 14. ... Of5 pakub 15. O:c7! O:f2+ 16. K:f2 L:c7 17. Ve3 valgele küllaldasi kaitsevõimalusi.) **15. g2:f3** (Pärast 15. L:f3 tuleb 15. ... R:d4 16. Ld3 Re6 jne.) **15. ... Oh4:f2+ 16. Kg1:f2 Ld8—h4+ 17. Kf2—e3 Vf8:f4 18. Ve4:f4 Lh4—h6 19. Ld1—d2** (Või 19. Rc3 Ve8+ 20. Re4 Vf8 jne.) **19. ... Va8—f8 20. Ke3—e4 Lh6—g6+** jne. viigiga (Teichmann-Napier, London, 1904).

12. c4 : d5 . . . . .

Kui 12. g2—g3, siis 12. ... f5—f4 13. g3:f4 Re4:f2! 14. Oe3:f2 Oh4:f2+ 15. Kg1:f2 Vf8:f4 ja must saavutab võitva rünnaku.

12.	**Rc6—b4**
13. d5—d6	**. . . . .**

Pärast 13. Rb1—c3 annab 13.... Og4:f3 14. g2:f3 Re4—g5 jne. mustale paremust kindlustava rünnaku ja 13. Oe2 on 13.... f4 tõttu valgele kõike muud kui soodne. Nüüd aga ähvardab 14. Lb3+.

13.	**Rb4 : d3**
14. Ld1 : d3	**Og4 : f3**
15. g2 : f3	**f5—f4**

(vt. diagrammi 28)

Mustal on nüüd selge paremus. Vignoli jätkab diagramm-

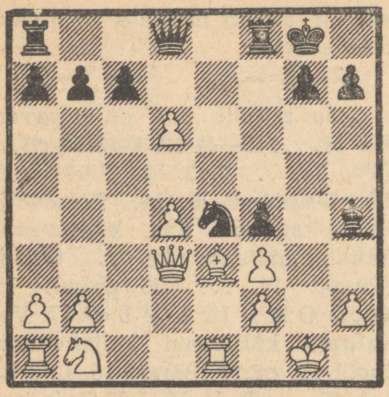

Diagramm 28.

seisust 16. L:e4 Lg5+ 17. Kh1 Vae8 18. L:b7 f:e3 jne. ja must säilitab eriliste materiaalsete kahinguteta tugeva rünnakuseisu. Must võib aga 15. ... f4 asemel mängida ka lihtsalt 15. ... R:d6 suurepärase seisuga.

III b.

(vt. diagrammi 23)

10. Ld1—b3 0—0!

See etturikahing on palju energilisem kui arglik b-etturi kaitsmine käiguga 10. ... Vb8, mis muide on samuti täiesti mängitav.

11. Oc1—f4 . . . . .

Väga kardetav ja aegaraiskav on siin etturivõit **11. Lb3:b7** Vf8—f6 12. Lb7—b3 (Ähvardas 12. ... Vb8 13. La6 Rb4 või R:d4 jne.) 12. ... Va8—b8 13. Lb3—c2 Vf6—g6 14. Od3—e2 Oe7—d6 ja musta seisuparemus on kahtlemata väärt kahitud etturit.

Tšigorin soovitas siin **11. Rf3—d2,** kuid sellele vastab Schlechter 11. ... Re4:f2! 12. Kg1:f2 Oe7—h4+ 13. g2—g3 f5—f4! 14. Kf2—g2 (Teised jätkud kaotavad siin kiiresti.) 14. ... f4:g3 15. h2:g3 Ld8—d6! 16. g3:h4 Vf8—f2+ 17. Kg2:f2 Ld6—h2+ 18. Kf2—e3 Lh2—g3+ 19. Rd2—f3 Va8—e8+ 20. Ke3—d2 Ve8:e1 21. Lb3:d5+ Og4—e6 22. Rf3:e1 Oe6:d5 ja valge kaotab veel h-etturi, mille järel musta seotud vabaetturid kuningatiival kindlustavad talle parema mängu. Peale selle on valgel veel raskusi oma arengu lõpetamisega.

Valge võib siin mängida veel **11. Rb1—d2,** mis viib seisu varianti **IIIc** ja mida vaatleme hiljem.

11. . . . . Og4 : f3
12. g2 : f3 Re4—g5
13. Kg1—g2 Ld8—d7

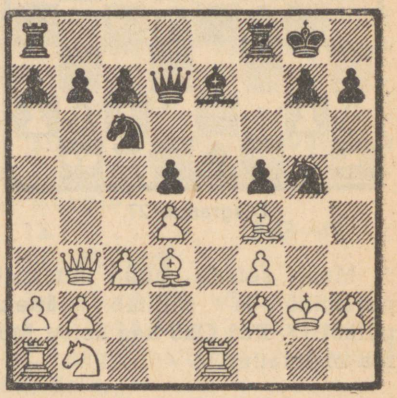

Diagramm 29.

Must seisab nüüd valge nõrgestatud kuningatiiva tõttu ilmsesti paremini. Partiis Lasker-

Pillsbury, Peterburi, 1895, jätkas valge 14. Lb3—c2 Rg5—e6 15. Of4—c1 Oe7—d6 16. Rb1—d2 Va8—e8 ja kaotas pärast 17. Rf1? Re:d4 18. Ld1 V:e1 19. L:e1 R:f3! jne. kiiresti. On aga selge, et ka ilma Lasker'i poolt tehtud jämeda veata seisab must palju paremini ja omab kõik eeldused partii lõpetamiseks kuningarünnakuga.

III c.

(vt. diagrammi 23)

10.	**Rb1—d2**	**0—0**
11.	**Ld1—b3**	. . . . .

Pärast 11. Rd2—f1 on 11. ... Oe7—d6 tugev vastus. Partiis Janowski-Schlechter, matš 1902, võitis must pärast 12. Rf1—e3? (Parem 12. h3.) huvitava kombinatsiooniga 12. ... Od6:h2+! 13. Kg1:h2 Re4:f2, sest järgneb 14. ... R:d3 ühes O:f3 ja Lh4+ ning võidab.

11.	. . . . .	**Kg8—h8**

Jällegi ei tarvitse mustal, nagu eelmiseski variandis, raisata aega oma b-etturi kaitsmisega, sest valge kaotab selle löömisega kardetavalt palju aega. Teksti käiguga pareerib must ähvarduse e4 ja valmistab ette käiku Od6.

12.	**Lb3 : b7**	. . . . .

Matšpartiis Capablanca-Kostič, Havana, 1919, mängis valge siin 12. Rd2—f1 Ld8—d7 13. Rf3—d2 ja saavutas hea mängu. Must võis aga 12. ... Ld7 asemel jätkata energilisemalt 12. ... Og4:f3 13. g2:f3 Re4:f2! 14. Kg1:f2 Oe7—h4+ 15. Rf1—g3 f5—f4 jne. tugeva rünnakuseisuga. Teksti käik on aga valgele veelgi ebasoodsam.

12.	. . . . .	**Vf8—f6**
13.	**Lb7—b3**	**Vf6—g6**

Tugeva rünnaku annab mustale ka 13. ... Vb8 14. Lc2 Vg6, näiteks: 15. b3 Od6 16. Oe2 Oh3 17. Of1 Lf6 jne. (Gunsberg-Weiss, New York, 1889). Teksti käik annab umbes sama seisu.

14.	**Kg1—f1**	**Va8—b8**
15.	**Lb3—c2**	**Oe7—d6**
16.	**h2—h3**	**Og4—h5**

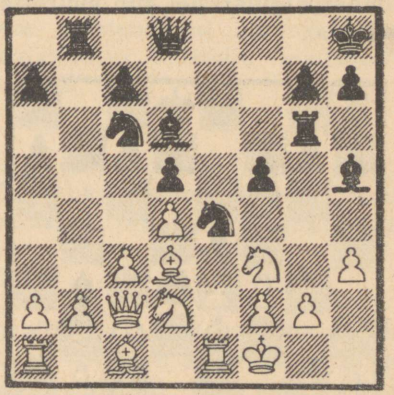

Diagramm 30.

Musta rünnakuseis kaalub üles rohkem kui kahitud etturi. Partiis Showalter-Pillsbury, Cambridge Springs, 1904, jätkas valge 17. a3 Lf6 18. Re5, mille järel Tarrasch'i soovitus 18. ... O:e5 19. d:e5 Lg5 võitis otsekohe. Valge seis pole aga ka paremate käikude kui 17. a3 puhul enam kestvalt kaitstav.

x.

(1. e4 e5 2. Rf3 Rf6 3. R:e5 d6 4. Rf3 R:e4 5. d4 d5 6. Od3 Oe7 7. 0—0 Rc6 8. Ve1 Og4.)

9. c2—c4! . . . . .

Ainult selle käiguga, mis otsekohe kõrvaldab musta tugeva Re4 kindlustatud kaitsepositsiooni, võib valge käesolevas variandis loota paremust. Muuseas võib sama seis tekkida ka siis, kui valge mängib peavariandis 8. Ve1 asemel otsekohe 8. c2—c4 ja pärast 8. . . . Oc8—g4 9. Vf1—e1 jne. Praktiliselt pole käikude ümberpaigutamisel siin suuremat tähtsust.

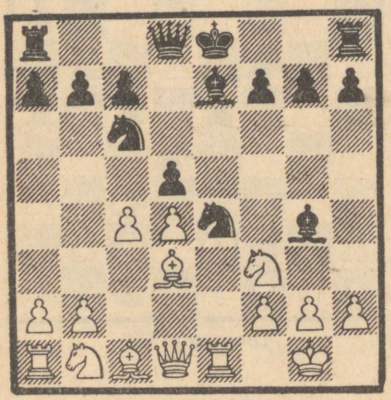

Diagramm 31.

9. . . . . Re4—f6

Kui see musta vastus osutub selles seisus parimaks, siis on valge oma avangu põhiülesande, nimelt musta Re4 kõrvaldamise, täitnud. Vaatleme allpool lühidalt ka teisi mustale siin võimalikke jätke.

I: 9. . . . f7—f5 (Selles seisus nõrk.) **10. Rb1—c3** (Ka 10. c:d5 L:d5 11. Rc3 jne. on hea.) **10. . . . Og4:f3 11. g2:f3 Re4:c3 12. b2:c3 0—0 13. c4:d5 Ld8:d5 14. Ld1—e2** jne. paremusega valgele (Olland-Levin, Hannover, 1902).

II: 9. . . . Og4:f3 (Muidugi mitte 9. . . . R:d4? 10. O:e4 d:e4 11. L:d4 jne.) **10. Ld1:f3 Rc6:d4 11. Lf3—e3 Rd4—f5** (Ka pärast 11. . . . c5 12. c:d5 Rf6 13. Rc3, nagu partiis Tarrasch-Albin, Monte Carlo, 1902, seisab valge paremini.) **12. Le3—f4 Rf5—d6 13. c4:d5 Re4—c5 14. Od3—c2 0—0 15. Lf4—e3!** ja valge seisab tunduvalt paremini (Wolf-Bardeleben, München, 1900).

10. c4 : d5 Rf6 : d5

Muidugi mitte **10. . . . R:d4?** 11. La4+ tõttu. Pärast **10. . . . L:d5** 11. Rc3 Lh5 on aga 12. Ob5! tugev vastus; kui valge tahab aga seda võimalust igaks juhuks välja lülitada, siis võib ta mängida juba 8. käigul c2—c4 ja üle minna teksti varianti pärast 8. . . . Og4 9. Rc3 Rf6 10. c:d5 R:d5 11. Ve1 jne.

11. Rb1—c3 0—0
12. Od3—e4 Rd5—f6

Pärast 12. . . . R:c3 13. b:c3 Od7 14. Vb1 omab valge märgatavat positsioonilist ülekaalu ja samuti seisab valge paremini ka pärast 12. . . . Oe6. Teksti käik on mustale suhteliselt tugevaim.

13. d4—d5 . . . . .

Eriti kardetav pole mustale siin 13. O:c6 b:c6, kuigi pärast

14. h3 võivad nõrkused c-liinil talle valmistada mõningat muret.

13.	. . . . .	**Rc6—b4**
14.	**a2—a3**	**Rf6 : e4**
15.	**Ve1 : e4**	**Og4 : f3**
16.	**Ld1 : f3**	**Rb4—a6**

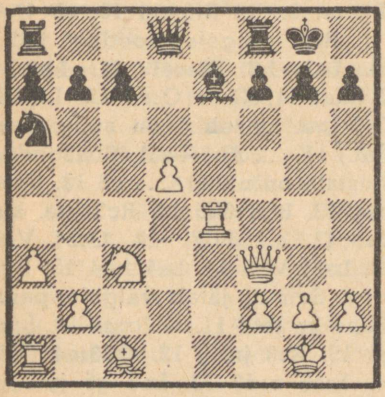

Diagramm 32.

Selles seisus jätkab „Sovremennõi debjut" 17. b4 Of6 18. Of4 Ld7 19. Vae1 Vae8 jne. võrdse mänguga, kuid valge ei tarvitse sugugi asjatult aega raisata sääraste käikudega nagu 17. b4. Näiteks pärast 17. Oc1—e3 seisab valge kahtlemata veidi vabamalt, kuigi tema positsiooniline ülekaal pole siin eriti mõõduandev.

Seda mänguviisi tuleb momendil lugeda vene avangu peavariandiks ja ülaltoodud analüüsidest selgub, et see annab valgele õige mängu juures ainult minimaalse seisuparemuse. Seepärast uuemal ajal pooldavadki paljud meistrid lihtsustavat varianti 5. Le2, mida vaatleme A juures, ja mis valgele annab lihtsustatud seisu juures samuti ainult minimaalse paremuse.

1.

(1. e4 e5 2. Rf3 Rf6 3. R:e5 d6 4. Rf3 R:e4 5. d4 d5 6. Od3.)

6.	. . . . .	**Of8—d6**

See Marshall'i lemmikjätk pole mustale nii hea kui 6. ... Oe7 või 6. ... Rc6, kuid nõuab valgelt täpset vastumängu. Teksti käiguga kavatseb must hiljem loobuda Ed5 kaitsest üldse ja kahida see rünnaku huvides, kuid õige vastumängu puhul omab valge küllaldasi kaitseressursse ja hiljem põhjendatud lootusi oma materiaalse ülekaalu realiseerimiseks.

7.	**0—0**	. . . . .

Pärast 7. c2—c4 järgneb 7. ... Od6—b4+ sama seisuga, nagu näidatud variandis III märkuses valge 7. käigu juurde.

7.	. . . . .	**0—0**

Kui 7. ... Oc8—g4, siis annab 8. c2—c4 0—0 sama seisu nagu tekib edaspidi. Oda seisu puhul d6 peab must kiirustama vangerdusega, sest muidu võib tema Re4 seis kergesti liiga ebakindlaks kujuneda.

8.	**c2—c4**	. . . . .

Pärast **8. Rb1—c3** Re4:c3 9. b2:c3 Oc8—g4 (Kmoch soovitab 9. ... c5.) pole valge saavutanud midagi, näiteks: 10. Va1—b1 Rb8—d7 (Partiis Yates-Marshall, London, 1927, mängis must 10. ... b6 11. c4 c6 12. Ve1 Rd7

jne. ja saavutas samuti võrdsuse.) 11. h2—h3 Og4—h5 12. c3—c4 d5:c4 13. Od3:c4 Vf8—e8 14. Oc1—e3 Rd7—b6 võrdse mänguga (Leonhardt-Marshall, Karlsbad, 1911).

Kui **8. Vf1—e1,** siis võib must kasutada asjaolu, et e-liin pole musta oda poolt suletud, kaitseks 8. ... Vf8—e8, kuid seda võimalust vaatleme hiljem variandis 1a.

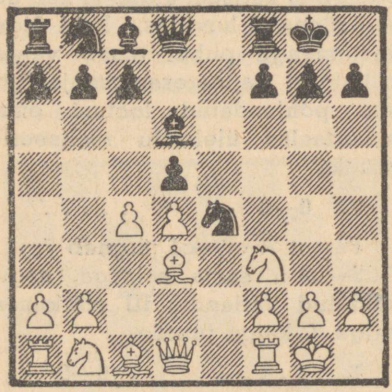

Diagramm 33.

8. . . . . Oc8—g4 (või 1a)

Marshall'i lemmikvastus, mis aga uuemate uurimiste kohaselt osutub mustale ebasoovitatavaks. Suhteliselt parim vastus mustale on siin tsentri edasine kaitsmine käiguga **8. ... c7—c6,** mida vaatleme variandis **1a.**

Tegelikult on siin kasutatud ka võimalust **8. ... Oc8—e6,** mis on aga nõrgem ja annab valgele kerge paremuse. Seejärel võiks järgneda:

I: 9. Ld1—c2 (Kui otsekohe 9. Lb3, siis 9. ... d:c4 võrdsusega, sest 10. L:b7 pole võimalik 10. ... Od5 tõttu. Võrdsuse annab ka 9. c:d5 O:d5 10. Rc3 R:c3 11. b:c3 Rd7 jne., nagu partiis Mason-Marshall, Pariis, 1900.) **9. ... f7—f5** (Pärast 9. ... Rf6 on 10. c5 Oe7 11. Rc3 valgele soodne jätk.) **10. Lc2—b3 d5:c4! 11. Lb3:b7** (Pärast 11. O:c4 O:c4 12. L:c4+ Kh8 jne. seisab must suurepäraselt.) **11. ... Rb8—c6!** (Ebasoodne mustale on nii 11. ... c6 12. O:e4 f:e4 13. Rg5 Of5 14. Rc3 jne. kui ka 11. ... Rd7 12. O:e4 Vb8 13. La6! Vb6 14. La4 f:e4 15. Rg5 jne. Samuti jätab valgele paremuse ka jätk 11. ... c:d3 12. L:a8 g5 13. Rc3 jne.) **12. Od3:e4** (Või 12. L:c6 c:d3 13. La6 g5 jne. ja must saavutab etturi eest tugeva rünnaku.) **12. ... f5:e4 13. Rf3—g5 Oe6—d5 14. Rb1—c3 Va8—b8 15. Lb7—a6 Rc6—b4** ja mustal on ülekaalukas seis (Steinitz).

II: 9. Rb1—c3! (Krause soovitus, millega valge kindlustab endale kerge paremuse.) **9. ... Re4:c3 10. b2:c3 d5:c4 11. Od3—e4 Ld8—c8 12. Va1—b1** (Kui otsekohe 12. Rg5, siis 12. ... Of5 jne.) **12. ... c7—c6 13. Rf3—g5 h7—h6** (Parem on kahtlemata 13. ... Of5 14. O:f5 L:f5 15. V:b7 h6 16. Rf3 Lc8 ühes Rd7 jne. mängitava seisuga.) **14. Rg5:e6 Lc8:e6 15. Vf1—e1** ja valgel on Krause järgi etturi eest rohkem kui küllaldane kompensatsioon.

Lõpuks mainime siin veel lühidalt võimalust **8. ... Re4—f6,** millele valge aga võib vastata

tülikalt 9. Og5 ja mis seetõttu on soodsamini teostatav variandis 6. ... Oe7. Partiis Wolf-Pillsbury, Hannover, 1902, jätkas valge 9. Og5 asemel 9. Rb1—c3 ja saavutas pärast 9. ... d5:c4 10. Od3:c4 Rb8—c6 11. h2—h3 jne. samuti hea mängu.

9. c4 : d5 . . . . .

Pärast **9. Vf1—e1 f7—f5** ei tohi valge mängida **10. Rb1—c3** vastuse **10. ... Od6:h2+!** tõttu, näiteks: **11. Kg1—f1** (Kui 11. K:h2, siis 11. ... R:f2 ühes R:d3 ja O:f3, ähvardades Lh4+.) **11. ... Rb8—c6 12. Rc3:d5 Og4:f3 13. Ld1:f3** (Leonhardt-Marshall, Hamburg, 1911) ja nüüd võis must pärast 13. ... R:d4! 14. Le3 Lh4 saavutada otsustava paremuse.

Ka pärast 9. Ve1 f5 10. c:d5 on 10. ... O:h2+ võimalik, kuid 10. h3 on valgele mängitav ja annab talle hea mängu.

Ainult võrdsuse annab jätk **9. Rb1—c3** Re4:c3 10. b2:c3 d5:c4 11. Od3:c4 Rb8—d7 12. h2—h3 Og4—h5 13. g2—g4 Oh5—g6 14. Oc1—g5 Od6—e7 jne. (Maróczy—Milner-Barry, London, 1932).

(vt. diagrammi 34)

9. . . . . f7—f5

Marshall'i idee, millega must püüab etturikahingu hinnaga kindlustada oma Re4 positsiooni ja saavutada kuningarünnakut. Kogu variant on aga liiga riskantne ja annab valgele paremuse.

10. Rb1—c3 . . . . .

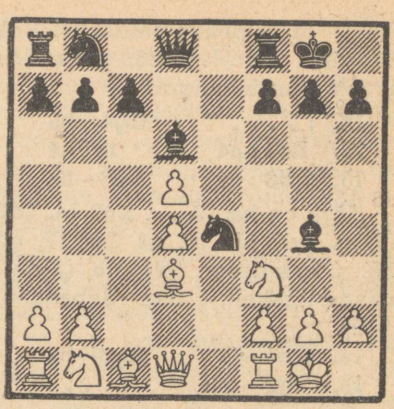

Diagramm 34.

Valge võib mängida muidugi ka 10. h3 Oh5 11. Rc3 jne., mis moodustab ainult käikude ümberpaigutuse. Viga on aga 10. Ve1 kahinguvõimaluse 10. ... O:h2+ tõttu, mida mainisime juba märkuses valge 9. käigu juurde.

10. . . . . Rb8—d7

Teine etturikahing on juba sunnitud, sest muidu oleks must sunnitud ratsu positsioonist e4 loobuma (10. ... Ve8 11. Ve1) ja jääks seejärel vähemetturiga ilma igasuguse kompensatsioonita. Teksti käiguga pakutud etturikahingut peeti aga kaua aega mustale korrektseks, samuti nagu kogu Marshall'i kahivarianti, kuni alles 1938. a. leidis Inglise meister Alexander valgele paremust kindlustava jätku.

11. h2—h3 . . . . .

Selles seisus on ka 11. Ve1 hea jätk, sest 11. ... O:h2+ 12. K:h2 R:f2 on siin 13. Og5! tõttu viga (List-Kostič, Berliin,

1928). Must peaks pärast 11. Ve1 mängima 11. ... Rdf6, pakkudes uuesti ettürikahingut.

11. . . . . Og4—h5
12. Rc3 : e4 f5 : e4
13. Od3 : e4 Rd7—f6

Nõrk on ka 13. ... Kh8 14. Ld3 h6 15. Od2 Lf6 16. g4 Of7 17. g5 jne. paremusega valgele (Spielmann-Marshall, San Sebastian, 1912).

14. Oe4—f5 Kg8—h8
15. g2—g4! . . . . .

Halb on siin **15. Of5—e6** Rf6—e4! 16. g2—g4 Oh5—g6 17. Rf3—e5 Ld8—h4 jne. otsustava rünnakuga mustale (Michell —Milner-Barry, Hastings, 1934). Krause soovitab **15. Oc1—g5** h7—h6 16. Og5:f6 Ld8:f6 17. Of5—g4, kuid pärast 17. ... Oh5:g4 18. h3:g4 Lf6—f4 19. Ld1—d3 Lf4:g4 20. Rf3—e5 Lg4—f5! on mustal häid viigivõimalusi.

Varem peeti siin jätku **15. Ld1—b3** Rf6:d5 16. Oc1—g5 valgele parimaks, kuid seejärel saavutab must pärast 16. ... Od6—e7 17. Og5:e7 Rd5:e7 18. Of5—e4 Oh5:f3 19. Oe4:f3 Re7—f5 20. Lb3:b7 Va8—b8 21. Lb7:a7 Rf5:d4 22. Of3—g4 Vb8:b2 jne. täieliku võrdsuse (Bernstein-Marshall, San Sebastian, 1911).

15. . . . . Rf6 : d5

Pärast 15. ... Of7 16. Oe6 R:d5 saabub peavariant. Mustal pole enam valikut, sest muidu jääb tal kaks etturit vähem ilma mingisuguse kompensatsioonita.

16. Of5—e6! . . . . .

Kui 16. Ld1—d3, siis 16. ... Rd5—b4 17. Ld3—e4 Oh5—f7 18. Oc1—g5 Ld8—e8 jne. hea vastumänguga mustale (Spielmann-Marshall, Hamburg, 1910).

16. . . . . Oh5—f7
17. Rf3—g5! . . . . .

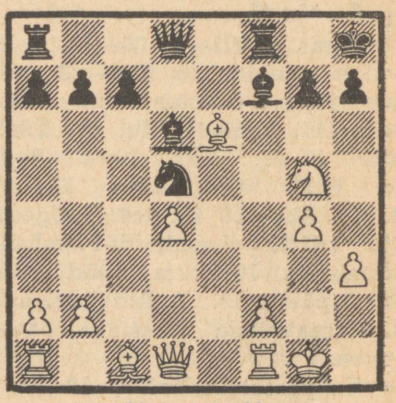

Diagramm 35.

Selle tugeva käiguga võidab valge kvaliteedi ja murrab ühtlasi musta rünnaku teraviku, millega kogu variant muutub mustale vastuvõtmatuks. Võiks veel järgneda: 17. ... Of7:e6 18. Rg5:e6 Ld8—h4 19. Ld1—b3! (Ähvardab esmajoones 20. Og5 lipuvõiduga.) 19. ... Rd5—f4 20. Oc1:f4 Od6:f4 21. Re6:f8 jne. võiduseisuga valgele (Alexander-Mallison, Brighton, 1938). Must võis end muidugi kaitsta veidi paremini, näiteks 18. ... Lf6 19. R:f8 V:f8 jne., saavutades kvaliteedi eest mõningaid rünnakuvõimalusi, kuid õige mängu juures ei tohiks võit valgele ka siis tekitada erilisi raskusi.

1a.

(1. e4 e5 2. Rf3 Rf6 3. R:e5 d6 4. Rf3 R:e4 5. d4 d5 6. Od3 Od6 7. 0—0 0—0 8. c4.)

(vt. diagrammi 33)

8. . . . . c7—c6

See tsentraalseisu kindlustav vastus pakub mustale praktiliselt parimaid kaitsevõimalusi, pole aga täielikuks seisude võrdsustamiseks samuti mitte küllaldane.

9. Ld1—c2 . . . . .

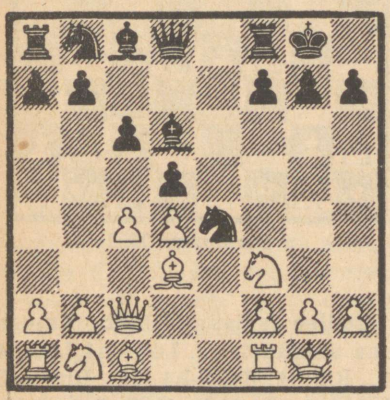

Diagramm 36.

Valgel on siin veel terve rida soodsaid jätke, mis aga ükski ei anna täiesti selget paremust. Vaatleme allpool neist mõningaid lähemalt.

I: 9. Vf1—e1 Vf8—e8 (Pärast 9. . . . Rf6 säilitab valge selge arenguparemuse ja ka 9. . . . f5 10. Lb3 jätab musta suurtesse raskustesse.) **10. Rb1—c3** (Parem näib olevat 10. Rbd2, sest pärast 10. . . . R:d2 11. V:e8+ L:e8 12. O:d2 pole tülikas sidumine 12. . . . Og4 võimalik vastuse 13. O:h7+ tõttu. Valge säilitaks sel juhul märgatava arenguparemuse.) **10. . . . Re4:c3 11. Ve1:e8+ Ld8:e8 12. b2:c3 Oc8—g4 13. Oc1—d2 Le8—d8** (Nüüd ähvardas juba 14. O:h7+.) **14. Va1—b1 d5:c4 15. Od3:c4 Ld8—c7 16. h2—h3 Og4—f5** võrdse mänguga (Burn-Marshall, Karlsbad, 1911).

II: 9. Ld1—b3 Oc8—g4 10. Od3:e4 (Muidugi mitte 10. L:b7 O:f3 11. g:f3 Lh4 jne. tugeva rünnakuga, kuid tähelepanu väärib ka 10. Rbd2 R:d2 11. R:d2 jne.) **10. . . . d5:e4 11. Rf3—g5 Od6—c7** (Võimalik on ka 11. . . . Oe7 12. R:e4 L:d4 13. L:b7 L:e4 14. L:a8 Od6, nagu kiripartiis Dührssen-Batik, 1928, kus musta rünnak oli pärast 15. L:a7 Oh3! 16. g:h3 Le5 jne. küllaldane viigiks.) **12. Rb1—c3** (Pärast 12. L:b7 järgneb 12. . . . Ld7 13. Kh1 Oe2 14. Ve1 O:c4 15. L:a8 Ob6 16. R:e4 Ra6 jne. umbes võrdse mänguga, kuna jätk 12. R:e4 L:d4 13. L:b7 L:e4 14. L:a8 L:c4, ähvardustega 15. . . . O:h2+ või 15. . . . La6, on kasulik mustale.) **12. . . . Ld8:d4 13. Lb3:b7 Ld4—d7 14. Kg1—h1 Oc7—a5 15. Lb7:d7 Rb8:d7 16. Rg5:e4 Rd7—e5** umbes võrdse mänguga.

III: 9. Rb1—c3 Re4:c3 (Halb on 9. . . . f5 võimaluse 10. Lb3 tõttu.) **10. b2:c3 Oc8—g4** (Selle tülika sidumise tõttu ei anna jätk 9. Rc3 valgele erilist paremust. Nõrgem teksti käigust on 10. . . . d:c4 11. O:c4 Og4 võimaluse 12. Ld3 tõttu, nagu partiis Rotlevi-

Davidson, Köln, 1911.) **11. h2—h3 Og4—h5 12. c4:d5** (Partiis Schallopp-Fritz, Koburg, 1904, saavutas must pärast 12. Vb1 d:c4 13. O:c4 Rd7 jne. kergesti võrdsuse.) **12. ... c6:d5 13. Ld1—b3 Oh5:f3 14. Lb3:b7 Rb8—d7 15. g2:f3 Rd7—b6** ja mustal on kahitud etturi eest küllaldasi rünnakuvõimalusi (matšpartii Capablanca-Marshall, 1909).

Teksti käik, millega valge väldib igaks juhuks tülikat sidumist Og4 ja ründab uuesti Re4, on 9. Ve1 kõrval kahtlemata lootusrikkaim jätk valgele.

9. . . . . Rb8—a6

Mustal on raskusi punkti e4 hoidmisega, sest **9. ... f5** on ebasoodne 10. Lb3 või ka lihtsalt 10. Rc3 tõttu, samuti nagu **9. ... Of5** 10. c:d5 c:d5 11. Rc3 jne. Mängib must aga **9. ... Ve8,** siis järgneb 10. Rc3 ja must seisab uuesti samade probleemide ees nagu praeguselgi momendil.

Teksti käiguga pakutav etturikahing on Krause soovitus, kuid tohiks vaevalt olla täiesti korrektne. Seepärast tuleb arvesse lihtsalt punktist e4 loobumine käiguga **9. ... Re4—f6,** kuid seejärel oleks valge saavutanud oma avangu sihi ja seisaks pärast 10. Oc1—g5 h7—h6 11. Og5—h4 d5:c4 12. Od3:c4 Rb8—d7 13. Rb1—c3 jne. ilmsesti paremini (Iljin-Ženevski—Poljak, Leningrad, 1938).

10. Od3 : e4 . . . . .

Pärast 10. a2—a3 jätkab Krause 10. ... f7—f5, näiteks: 11. Rc3 Rc7 12. c5 Oe7 13. Re5 Re6 või 11. c:d5 c:d5 12. O:a6 b:a6 13. Lc6 Lb6! jne., mõlemal juhul hea mänguga mustale.

10. . . . . d5 : e4
11. Lc2 : e4 Vf8—e8

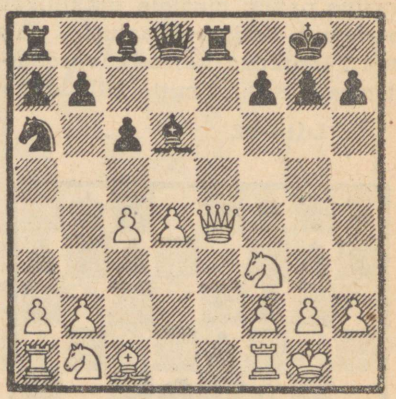

Diagramm 37.

Selles seisus jätkab Krause oma analüüsi: 12. Le4—h4 Ld8:h4 13. Rf3:h4 Ra6—b4 14. Rb1—a3 Ve8—e4 15. Rh4—f3 Oc8—g4 16. Oc1—e3 Og4:f3 17. g2:f3 Ve4—h4 jne. kerge paremusega mustale. Loomulikult on aga käik 12. Lh4? valgele ilmsesti ebasoodne ja selle asemel tuleb jätkata 12. Le4—d3!, mille järel mustal on etturi eest ainult väga kahtlasi rünnakuvõimalusi, näiteks: 12. ... Og4 13. Rg5 või 12. ... Rb4 13. Lb3, ähvardades 14. c5. Näib, et diagrammseis osutub kasulikuks valgele ja mitte mustale, nagu oletas Krause.

A.

(1. e4 e5 2. Rf3 Rf6 3. R:e5 d6 4. Rf3 R:e4.)

(vt. diagrammi 20)

5. Ld1—e2 . . . . .

Paljud teoreetikud peavad seda käiku valgele tugevaimaks, kuigi seega seis võrdlemisi palju lihtsustub. Maailmameistrid Lasker ja Capablanca kasutasid seda jätku omal ajal mitmetes partiides hea eduga, mille järel neile võimalustele hakati pöörama rohkem tähelepanu. Enamail juhtumeil siirdub mäng pärast 5. Le2 peatselt lõppmängu, kus valgel on väike, kuid kestev paremus parema arengu näol.

5. . . . . Ld8—e7
6. d2—d3 Re4—f6

Halvem on 6. . . . Rc5, millele valge vastab 7. Rc3! tülika ähvardusega 8. Rd5. Kui selle asemel 7. Og5, siis annab 7. . . . L:e2+ 8. O:e2 Oe7 mustale peatselt võrdsuse.

7. Oc1—g5 Le7 : e2+ (või A1)

Teine võimalus, millega must väldib lipuvahetust, on siin **7. . . . Oc8—e6,** mida vaatleme **A1** juures. Teistest võimalustest tuleb peamiselt arvesse sümmeetriline vastus **7. . . . Oc8—g4,** näiteks: 8. Rc3 O:f3 9. g:f3 L:e2+ 10. O:e2 Oe7 ja valge arenguparemuse vastukaaluks on must tekitanud vastasele etturinõrkuse kuningatiival. Küsimus, kas vahetus O:f6 või O:f3 vastavalt valgele või mustale on soodne või mitte, kui vastane on seejärel sunnitud lööma etturiga, on selle mänguviisi hindamisel erilise tähtsusega. Näib, et kaksikodad kujunevad nõrgendatud etturseisu eest küllaldaseks kompensatsiooniks, nii et mõlemapoolseid võimalusi võib hinnata umbes võrdseks.

Tarrasch soovitas selles seisus mustale **7. . . . Rb8—c6,** arvestades võimalust 8. O:f6 g:f6 mustale mitte ohtlikuna. Valge mängib aga 8. Rb1—c3! ja nüüd pole mustal paremat kui üleminek käiguga 8. . . . L:e2+ peavarianti, sest nii 8. . . . Og4 9. O:f6 g:f6 10. 0—0—0 kui ka 8. . . . Oe6 9. Re4! jne. annab valgele parema seisu. Viimast võimalust vaatleme veel hiljem variandis **A1**.

8. Of1 : e2 Of8—e7

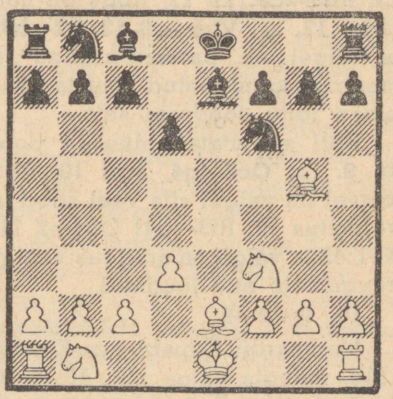

Diagramm 38.

9. Rb1—c3 Oc8—d7

Mustale on üldiselt kasulik siin lülitada sisse käigud 9. . . . h6 10. Oh4, võttes valgelt odalt

võimaluse taganeda diagonaalil c1—h6. Must võib neid käike tavaliselt teha aga veel ka hiljem, nii et tegelikult annaks siin 9. ... h6 umbes samalaadilisi seise nagu 9. ... Od7 või 9. ... Rc6.

Nõrgem on siin **9. ... Rb8—c6** vastuse **10. Rc3—b5** tõttu, näiteks: **10. ... Ke8—d8 11. 0—0—0** (Pärast 11. 0—0 a6 12. Rbd4, nagu partiis Kashdan-Mikenas, Folkestone, 1933, võis must käiguga 12. ... Rd5 saavutada võrdsuse, sest valge on võimaluse Of6 tõttu sunnitud vahetama e7.) **11. ... a7—a6** (Kui nüüd 11. ... h6 12. Oh4 Rd5, siis saabub seis partiist Steiner-Kashdan, 1930, kus valge saavutas pärast 13. Og3 a6 14. Rbd4 R:d4 15. R:d4 Of6 16. Rb3 Oe6 17. Of3 jne. paremuse.) **12. Rb5—c3** (Ka 12. Rbd4 on hea jätk.) **12. ... Vh8—e8 13. h2—h3!** ja valgel on parema arengu ja tsentris kinnipeetud musta kuninga tõttu soodsam seis.

Eriti soovitatav mustale pole ka **9. ... Oc8—g4,** sest 10. Rb5 kõrval on valgel siis veel soodne võimalus 10. Rf3—d4! Og4:e2 11. Ke1:e2 ja valge on arengus veelgi kaugemale ette jõudnud.

10. 0—0—0 . . . . .

Matšpartiis Capablanca-Kostič, 1919, mängis valge siin 10. 0—0 0—0 11. Vfe1 Rc6 12. d4 Vfe8 13. Ob5! ja saavutas peatselt selge paremuse. Must pidi aga ka siin mängima lihtsalt 10. ... Rc6 11. Vfe1 0—0—0 jne. umbes samalaadilise seisuga, nagu hiljem peavariandis.

10. . . . . Rb8—c6
11. d3—d4 h7—h6

Muidugi oli mustal parem teha seda käiku juba varem, kuid siin oli selleks viimane moment, sest 12. Oe3 pole hea vastuse 12. ... Rg4 tõttu. Kui must aga mängib **11. ... 0—0—0** 12. h2—h3! ja alles siis 12. ... h7—h6, jätkab valge juba 13. Og5—e3! ja saavutab soodsama mängu, näiteks: 13. ... d5 14. Re5 Oe8 15. a3 jne. (Eliskases-Alexander, Hastings, 1933).

Nõrgem mustale on ka **11. ... 0—0** 12. Vhe1 Rg4 (Parem 12. ... Vfe8.) 13. O:e7 R:e7 14. Ob5! O:b5 15. V:e7 Oa6 16. V:c7 R:f2 17. Ve1 jne. paremusega valgele (Lasker-Teichmann, Cambridge Springs 1904).

12. Og5—h4 0—0—0

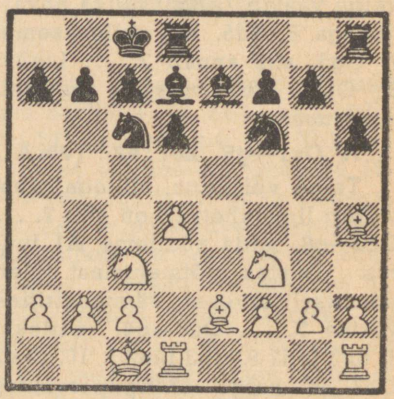

Diagramm 39.

Valge on säilitanud oma väikese arengu- ja ruumilise paremuse, kuid musta positsioon ei sisalda nõrkusi ja on seepärast

hoolsa mängu juures kaitstav. Toome allpool mõningaid praktilisi näiteid edasimängu võimaluste kohta diagrammseisust 39.

13. Oe2—c4 (Pärast 13. Vhe1 Vde8 14. Oc4 Rd8! saavutas must partiis Fine-Kashdan, New York, 1934, kergesti võrdsuse.) **13. ... Vh8—f8 14. Vh1—e1 Od7—g4** (Ettevaatlikele mängijaile võib siin soovitada 14. ... Vde8.) **15. Ve1—e3** (Tuleb arvesse ka kvaliteedikahing 15. d5 O:f3 16. d:c6 O:d1 17. V:e7 jne.) **15. ... d6—d5 16. Oc4—b5 Rf6—g8** võrdsusega (Fine-Alexander, Hastings, 1935).

Neist variantidest näeme, et variant lipuvahetusega on mustale täiesti mängitav, kuid nõuab väga hoolsat kaitset ja jätab vastasele kestva initsiatiivi ühes parema arenguga.

A 1.

(1. e4 e5 2. Rf3 Rf6 3. R:e5 d6 4. Rf3 R:e4 5. Le2 Le7 6. d3 Rf6 7. Og5.)

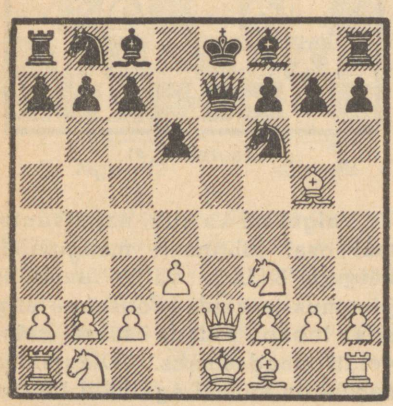

Diagramm 40.

7. . . . . Oc8—e6

Võimalust **7. ... Rc6** mainisime juba lühidalt eelmises mänguviisis. Teksti käiguga saavutatav lipuvahetuse vältimine on aga kasulik ainult valgele. Lihtsaim variant mustale on, nagu juba mainisime, **7. ... Og4** 8. Rc3 O:f3 9. g:f3 L:e2+ ühes Oe7 jne., kuigi ka sel juhul ei tohi alahinnata valge kaksikodasid ja arenguparemust.

8. Rb1—c3 h7—h6

Pärast **8. ... Rb8—c6** mängiti varem sageli **9. 0—0—0** (Hea on ka 9. d4, sest pärast 9. ... d5 10. O:f6 peab must lööma etturiga. Erilist paremust pole valgel aga selle mänguviisiga loota.) **9. ... 0—0—0 10. d3—d4 d6—d5 11. Rf3—e5 Le7—e8 12. Le2—f3 Of8—e7** (Judovitš'i analüüsi järgi on võimalik ka 12. ... R:e5 13. d:e5 Og4 14. Lg3 O:d1 15. e:f6 g:f6 16. O:f6 Oh5 17. Lh3+ Le6 18. L:e6+ f:e6 19. O:h8 Oh6+ ühes V:h8 hea mänguga mustale.) **13. Of1—b5 Rc6:e5 14. d4:e5 Rf6—d7** võrdse mänguga (Lasker-Pillsbury, Peterburi, 1895).

Palju tugevam on aga **9. Rc3—e4!** d6—d5 10. Re4:f6+ g7:f6 11. Og5—e3 0—0—0 12. d3—d4 jne. paremusega valgele, sest mustal pole nõrkuste vastu kuningatiival mingit kompensatsiooni (A. Steiner — Kluger, 1935).

9. Og5—h4 . . . . .

Pärast 9. O:f6 L:f6 10. d4 pole 10. ... Le7 mustale eriti soodne, sest järgneb 11. 0—0—0 d5 12. Re5 c6 13. f4 jne. paremusega

valgele (matšpartii L. Steiner — Kashdan, 1930). Must võib mängida aga 10. ... Oe7!, pakkudes lootusrikast etturikahingut: 11. Lb5+ Rd7 12. Od3 g5! 13. h3 0—0 14. L:b7 Vab8 15. Le4 Lg7 (Capablanca-Marshall, Peterburi, 1914) ja kui nüüd 16. b3, siis 16. ... Rc5! 17. Le3 Of6 18. 0—0 Vfe8 ühes g4 rünnakuseisuga mustale.

Kellele ülalmainitud etturikahing pole eriti meelepärane, see võib mängida enne **8. ... Rb8—d7** ja alles pärast **9. 0—0—0** h7—h6 jne. Mustale pole seejuures kardetav **9. d3—d4** võimaluse 9. ... h7—h6 10. Og5—h4 g7—g5 11. Oh4—g3 Rf6—d5 jne. tõttu (L. Steiner — Jackson, Hastings, 1932), samuti ka mitte **9. Rc3—b5** Rd7—b6 10. Og5:f6 g7:f6 ühes c7—c6 ja 0—0—0 võrdsusega.

9. . . . . Rb8—d7

Siin tuleb aga juba **9. ... Rb8—c6** tõsisemalt arvesse, sest 10. Re4 pole enam 10. ... g5 tõttu kardetav. Kui aga 10. d4, siis 10. ... g5 11. Og3 Rd5 jne. hea mänguga. Selle võimaluse vältimiseks on valgele võib-olla siiski parem minna variandile 9. O:f6 L:f6 10. d4 jne., mida vaatlesime eelmises märkuses, katsetades seejuures näiteks võimalust 13. Re4 Lg7 14. h3 ja juhul Rg3 jne.

10. 0—0—0 0—0—0

Kui 10. ... g5 11. Og3 Rh5 12. d4 R:g3 13. h:g3 g4 14. Rh4 d5, siis 15. Lb5 0—0—0 16. La5 võiduseisuga valgele (Lasker-Marshall, Peterburi, 1914). Must võib selles variandis mängida paremini 14. ... Rb6, kuid ka sel juhul seisab valge märgatavalt paremini. Etturite edasitung kuningatiival on varajane.

11. d3—d4 Rd7—b6
12. Le2—b5 . . . . .

Parem kui 12. Ld2 g5 13. Og3 Og7 14. Oe2 Rh5 15. Vhe1 f5 16. Rg1 R:g3 17. h:g3 Lf7 jne. võrdsusega (kiripartii Holzhausen-Crepeaux, 1929).

12. . . . . a7—a6
13. Lb5—a5 g7—g5
14. Oh4—g3 Oe6—c4

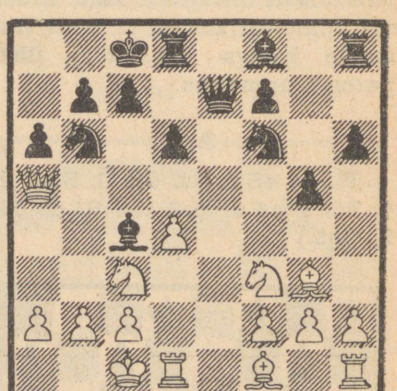

Diagramm 41.

Valgel on ka siin, nagu suuremal osal juhtumeil mänguviisis käiguga 5. Le2, väike ruumiline paremus ja veidi soodsam areng, mis lubab pidada tema seisu veidi soodsamaks. Diagrammseisus on mustal aga häid lootusi võrdsusele, näiteks: 15. Rd2 O:f1

16. Vh:f1 Rh5 17. Vfe1 Ld7 18. Rd5 (kiripartii Holzhausen-Richter, 1929) ja pärast 18. ... R:d5 19. L:d5 Og7 20. Rc4 f5 jne. on valge paremus ainult minimaalne. Üldiselt võib vene avangut lugeda mustale täiesti mängitavaks, ainult peab must seejuures alati olema valmis võrdlemisi passiivseks kaitsemänguks vastase kerge ülekaalu vastu, nagu nägime eriti ülaltoodud viimastes variantides.

l) Philidor'i kaitse.

Pärast käike 1. e2—e4 e7—e5 2. Rg1—f3 on vasturünnak 2. ... Rg8—f6 mustale üldiselt vastuvõetav, kuid toob endaga siiski kaasa mõningaid raskusi, nagu nägime vene avangu analüüsides. Seepärast tuleb arvesse katsetada 2. ... Rb8—c6 kõrval, mida oleme juba vaadelnud kõikides variantides, mõnda teist võimalust rünnatud etturi e5 kaitseks. Ainuke seda sihti taotlev käik, mis vastab üldistele positsiooni nõuetele, on 2. ... d7—d6, millega olemegi saavutanud tuntud Philidor'i kaitse.

1. e2—e4	**e7—e5**
2. Rg1—f3	**d7—d6**

See kaitse iseenesest on väga vana ja seda soovitas mustale juba Lopez XVI sajandi keskpaiku, pidades käiku 2. ... Rc6 mustale ebasoodsaks vastuse 3. Ob5 tõttu. Hiljem leidis see kaitse erilise pooldaja prantsuse maleteoreetikus André Danican Philidor'is, kes pidas käiku 2. ... d6 ühes järgneva rünnakuga f7—f5 mustale tugevaimaks jätkuks. Moodsale maleteooriale väärtuslikuks muutus Philidor'i kaitse aga alles möödunud sajandi lõpul, kui ameeriklane Hanham kasutas seda uue ideega, nimelt hoida iga hinna eest punkti e5 valitsemine enda käes.

Käik 2. ... d7—d6 on mustale üldiselt täiesti vastuvõetav, kuid muidugi palju vähem elastne kui 2. ... Rc6 ja umbes samade puudustega nagu Steinitz'i kaitse hispaania avangus. Nimelt võtab must selle käiguga endale ilma sundimata puht kaitseülesanded, püüdmata seejuures saavutada aktiivset vastumängu enne arengu lõpetamist. Säärane strateegia on küll võrdlemisi ohutu, kuid vähemalt teoreetiliselt ebasoovitatav ja jätab vastasele tavaliselt vaba võimaluse erinevate arengusüsteemide valikuks. Et Philidor'i kaitse annab mustale ülaltoodud põhjustel väheaktiivse kaitsemängu, siis on see kaitse ka moodsatelt turniiridelt peaaegu kadunud.

3. d2—d4 (või 1) . . . . .

Kahtlemata energilisim jätk valgele, kuid ka **3. Of1—c4** on päris hea ja annab valgele veidi soodsama mängu, kusjuures paljudel juhtudel võib seis muutuda sarnaseks variantidega, mis tekivad pärast 3. d4. Pärast 3. Oc4 tekkivaid võimalusi vaatleme lähemalt variandis **1.**

Nüüd on mustal võimalik valida terve rida kaitsesüsteeme,

milliseid vaatleme järjekorras variantides I—IV.

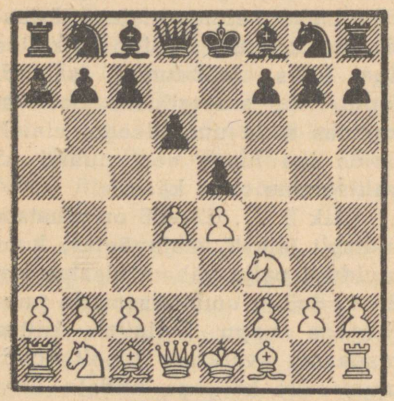

Diagramm 42.

I.

3. . . . . f7—f5

Teksti käiku luges Philidor ise mustale tugevaimaks, kuid tegelikult on see vasturünnak varajane ja annab mustale väga raske seisu.

4. Of1—c4 (või Ia) . . . . .

See on valgele üks tugevamaid vastuseid, kuid seejuures sugugi mitte ainuke, mis kindlustab talle parema mängu. Teist tähelepanuväärset rünnakuvõimalust **4. d:e5** vaatleme hiljem variandis **Ia.**

Valge võib aga saavutada veel päris hea mängu, jätkates rahulikult oma arengut käiguga **4. Rb1—c3.** Sellele võiks järgneda: **4. . . . f5:e4** (Nõrk on 4. . . . Rf6 5. d:e5 R:e4 6. R:e4 f:e4 7. Rg5 d5 8. e6 Oc5 9. R:e4 jne. suure paremusega valgele ja ka 4. . . . e:d4 5. L:d4 f:e4 6. Og5 Rf6 7. R:e4 Oe7 8. Oc4 Rc6 9. Le3 jne. annab valgele parema mängu.) **5. Rc3:e4 d6—d5** (Paremuse valgele annab ka 5. . . . Rf6 6. R:f6+ g:f6 7. d:e5 f:e5 8. Oc4 või 6. . . . L:f6 7. Og5 Lg6 8. d:e5 jne.) **6. Rf3:e5** (Kuulsas partiis Bird-Morphy, London, 1858, jätkas valge siin nõrgemini 6. Rg3 e4 7. Re5, mille järel 7. . . . Rf6 andis mustale suurepärase mängu.) **6. . . . d5:e4 7. Ld1—h5+ g7—g6 8. Re5:g6 Rg8—f6 9. Lh5—e5+ Ke8—f7 10. Of1—c4+ Kf7—g7.**

Senini kulges variant Zuckertort'i analüüsi kohaselt, kes siin jätkas **11. R:h8** K:h8 12. Og5 Og7 13. O:f6 ühes L:e4 jne. paremusega valgele, kuid siin võib must mängida tugevamini 11. . . . Rc6! 12. Lg3+ K:h8 13. Og5 Og7 jne. umbes võrdse mänguga. Seepärast soovitas Steinitz valgele 11. R:h8 asemel mängida **11. Rh4** Od6 12. Lg5+ Kf8 13. Lh6+ Ke8 14. Rg6 jne. kerge paremusega valgele.

Tegelikult võib valge aga selles seisus võita kiiresti käiguga **11. Oc1—h6+! Kg7:h6 12. Rg5:h8,** sest 12. . . . Kg7 13. Rf7 kaotab otsekohe ja ka 12. . . . Of8—b4+ 13. c2—c3 Ld8:h8 14. c3:b4 jne. annab mustale lootusetu seisu (Keres).

4. . . . . f5 : e4

Ka teiste käikudega ei suuda must enam saavutada tasakaalu, näiteks:

I: 4. ... Rg8—f6 5. Rf3—g5 Ld8—e7 (Pärast 5. ... d5 annab 6. d:e5 d:c4 7. L:d8+ ühes e:f6 valgele paremuse.) **6. Oc4—f7+ Ke8—d8 7. Of7—b3 e5:d4 8. 0—0** jne. paremusega valgele.

II: 4. ... Rb8—c6 (Pärast 4. ... Oe7 5. d:e5 f:e4 kindlustab 6. Ld5 valgele paremuse.) **5. Rf3—g5 Rg8—h6 6. d4—d5 Rc6—b8** (Või 6. ... Re7 7. Rc3 f4 8. g3 jne. paremusega valgele.) **7. Rb1—c3 f5—f4 8. h2—h4 Oc8—g4 9. f2—f3 Og4—d7 10. g2—g3 f4:g3 11. f3—f4** paremusega valgele. Väga tugev näib valgele olevat aga ka lihtne löömine 5. e:f5 jne.

III: 4. ... e5:d4 5. Rf3—g5! Rg8—h6 (Pärast 5. ... Le7 tuleb 6. Rf7 L:e4+ 7. Le2 jne.) **6. Rg5: h7** (Hea jätk valgele on ka 6. 0—0 Lf6 7. e:f5 või koguni 6. L:d4 Rc6 7. Ld1 jne.) **6. ... Ld8—e7** (Nõrk on 6. ... V:h7 7. Lh5+ Kd7 8. Lg6 Vh8 9. O:h6 Le7! 10. L:f5+ Kd8 11. Og5 jne. selge paremusega valgele.) **7. Oc1—g5!** (Tugevam kui 7. Rg5 Rc6 8. Lh5+ Kd8 9. 0—0 Re5 või 7. Lh5+ Kd7 8. Og5 Le8 jne.) **7. ... Le7—e5** (Pärast 7. ... L:e4+ võidab 8. Kd2.) **8. Ld1—h5+ Ke8—d7 9. Og5:h6 Vh8:h7** (Või 9. ... g:h6 10. Lf7+ Oe7 11. f4! jne.) **10. Lh5—f7+ Of8—e7 11. Oh6—g5 Rb8—c6 12. f2—f4 Le5:e4+ 13. Ke1—d1** jne. selge paremusega valgele.

5. Rf3 : e5!	**d6—d5**

Päris halb mustale on 5. ... d:e5 6. Lh5+ Kd7 7. Lf5+ Kc6 8. L:e5 jne. matirünnakuga, millest must enam nii kergesti ei pääse.

6. Ld1—h5+	**g7—g6**
7. Re5 : g6	**Rg8—f6**
8. Lh5—e5+	**Of8—e7**
9. Rg6 : h8	**. . . . .**

Veelgi lihtsam on siin 9. Ob5+ c6 10. R:e7 L:e7 11. L:e7+ K:e7 12. Oe2 Vg8 13. g3 jne. enametturiga kindlustatud seisu juures.

9.	**d5 : c4**
10. Rb1—c3	**. . . . .**

Jätk 10. Og5 Rc6 11. Lb5 L:d4 või Ld5 on Bilguer'i järgi soodne mustale.

10.	**Rb8—c6**
11. Le5—g5	**Oc8—e6**

Muidugi mitte **11. ... L:d4** 12. Rb5 Ld8 13. Of4 jne., kuid ka **11. ... R:d4** 12. 0—0 Oe6 13. Vd1 Ld7 14. Oe3 c5 15. Rb5 L:b5 16. O:d4 jne. annab valgele Steinitz'i järgi selge paremuse.

12. 0—0	**Ld8—d7**

Pärast **12. ... R:d4** 13. Vd1 saabub variant eelmisest märkusest ja ka **12. ... Kd7** 13. Vd1 Rd5 14. Lh5 Le8 15. L:h7 L:h8 16. L:h8 ühes R:e4 annab valgele Steinitz'i analüüsi kohaselt parema mängu.

(vt. diagrammi 43)

Steinitz jätkab diagrammseisus 13. d4—d5! Oe6:d5 14. Vf1—d1 0—0—0 15. Rh8—f7 Vd8—g8 16. Vd1:d5! Vg8:g5 17. Vd5:d7 Vg5—g7 18. Vd7:e7 jne. võiduseisuga valgele. Sellest nähtub, et Phili-

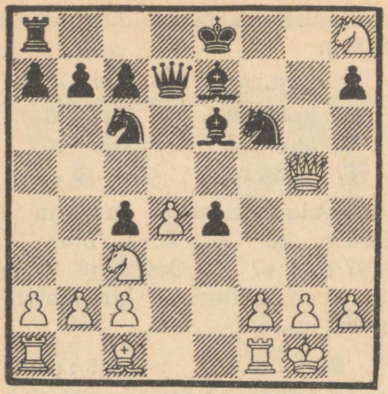

Diagramm 43.

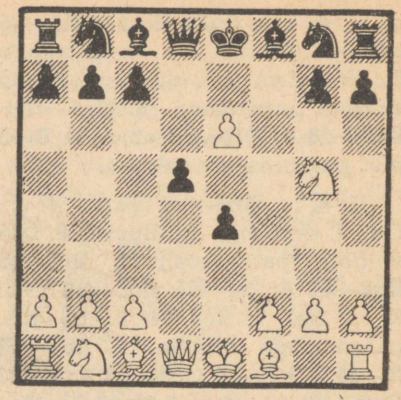

Diagramm 44.

dor'i jätk 3. ... f7—f5 on mustale ebasoovitatav.

I a.

(1. e4 e5 2. Rf3 d6 3. d4 f5.)

4. d4 : e5 . . . . .

Väga hea mängu annab valgele ka lihtne 4. e:f5 e4 5. Rg5 O:f5 6. Rc3 Rf6 7. f3 jne., kuid ka pärast teksti käiku tekkivad teravused on kasulikud valgele.

4. . . . . f5 : e4
5. Rf3—g5 d6—d5
6. e5—e6 . . . . .

Pärast Steinitz'i poolt soovitatud jätku 6. Rb1—c3 saavutab must variandiga 6. ... Ob4 7. e6 d4 8. Rf7 Lf6 9. a3 O:e6 10. R:h8 d:c3 jne. veidi parema mängu. Teksti käiguga, mis ähvardab 7. Rf7, asetab valge vastasele lahendamatuid probleeme.

(vt. diagrammi 44)

6. . . . . Rg8—h6

Teine mustale siin arvesse tulev kaitsevõimalus **6. ... Of8—c5** asetab valgele kavala lõksu. Nimelt kui **7. Rf7?**, siis annab **7. ... Lf6!** mustale hea mängu, näiteks: **8. Oe3** d4 9. Og5 (Pärast 9. Lh5 võidab 9. ... d:e3! jne.) 9. ... Lf5 10. R:h8 L:g5 11. Oc4 Rc6 jne. paremusega mustale (Barnes-Morphy), või **8. Ld2** O:e6 9. R:h8 Rh6 10. Rc3 Rg4 jne. ülitugeva rünnakuga mustale. Lõpuks on ka variant **8. L:d5** O:f2+ ühes O:e6 jne. kasulik mustale.

Valge mängib seepärast **6. ... Of8—c5** järel mitte 7. Rf7?, vaid tugevamini **7. Rb1—c3!** (Võimalik on ka Steinitz'i soovitus 7. R:e4 Oe7 8. Lg4 jne. kerge paremusega valgele.) **7. ... c7—c6** (Jätk 7. ... Lf6 8. Rg:e4 d:e4 9. Lh5+ ühes L:c5 on loomulikult kasulik valgele ja ka 7. ... e3 8. O:e3 O:e3 9. Rf7 või 9. Lh5+ g6 10. Lf3 annab valgele paremuse. Teksti käik kaotab aga väärtusliku tempo.) **8. Rg5—f7** (Pärast 8. Rg:e4 järgneb jällegi 8. ... Oe7.)

8. ... Ld8—f6 (Või 8. ... Lb6 9. Ld2 O:e6 10. R:h8 jne. paremusega valgele.) **9. Oc1—e3 d5—d4 10. Ld1—h5! d4:e3 11. Rf7—d6+ Ke8—d8 12. Lh5—e8+** ja valge võidab.

Teksti käiguga kaitseb must punkti f7, kuid võimaldab valgele järgnevalt arendada väga tugevat rünnakut.

7. Rb1—c3 . . . . .

Teised siin võimalikud jätkud ei paku valgele erilisi lootusi paremusele, nagu näitavad järgnevad lühikesed analüüsid.

I: 7. f2—f3 e4—e3 (Pärast 7. ... Oe7 8. f:e4 0—0 9. L:d5 või 7. ... Oc5 8. f:e4 0—0 9. e:d5 jne. säilitab valge materiaalse ülekaalu.) **8. Oc1:e3 Of8—e7 9. Ld1—d2 0—0 10. Rg5:h7! Kg8:h7 11. Of1—d3+ Rh6—f5 12. g2—g4 Oe7—h4+** ühes **Oc8:e6** jne. umbes võrdse mänguga.

II: 7. Of1—e2 (Võrdsuse annab 7. R:h7 O:e6 8. R:f8 K:f8 või ka 7. Lh5+ g6 8. Lh3 Lf6 9. c4 d4 jne. sama tulemusega.) **7. ... Of8—e7 8. Oe2—h5+ g7—g6 9. Rg5:h7 Oc8:e6 10. Oh5:g6+ Oe6—f7 11. Og6:f7+ Rh6:f7** umbes võrdse mänguga.

7. . . . . c7—c6

Pärast 7. ... Of8—b4 annab 8. Ld1—h5+ Ke8—f8 9. Rg5—f7 Ld8—e8 10. Lh5:d5 jne. valgele paremuse.

8. Rg5 : e4 . . . . .

Pärast 8. R:h7 O:e6 9. R:f8 ei vasta must mitte 8. ... K:f8 9. R:e4 paremusega valgele, vaid 9. ... V:f8 10. O:h6 g:h6 11. Lh5+ Of7 12. L:h6 Lb6 jne. küllaldase kompensatsiooniga etturi eest.

8. . . . . d5 : e4

Alapin pidas siin jätku **8. ... Rh6—f5** 9. Re4—g5 Ld8—f6 10. Of1—d3 h7—h6 küllaldaseks võrdsuse saavutamiseks, kuid Sozin jätkab edasi 11. Ld1—f3! g7—g6 12. g2—g4! h6:g5 13. g4:f5 Oc8:e6 14. Oc1:g5 jne. selge paremusega valgele, sest 14. ... Lf7? kaotab otsekohe 15. f:e6! jne. tõttu.

Paremuse annab valgele Steinitz'i järgi ka jätk **8. ... Oc8:e6** 9. Oc1:h6 g7:h6 (Või 9. ... d:e4 10. L:d8+ ühes Og5+ ja R:e4 jne.) 10. Ld1—h5+ Ke8—d7 11. 0—0—0 jne. tugeva rünnakuseisuga valgele.

9. Ld1—h5+ g7—g6
10. Lh5—e5 Vh8—g8
11. Oc1—g5! Of8—g7

Pärast 11. ... Ld6 võidab otsekohe 12. Vd1 L:e6 13. Oc4! jne., nagu partiis Steinitz-Rainer.

12. e6—e7 Ld8—d7

Vahetus 12. ... Ld2+ 13. K:d2 O:e5 14. O:h6 jne. jätaks valgele ilmsesti ülekaaluka lõppmängu ja pärast 12. ... Lb6 kindlustab 13. 0—0—0 valgele vähemalt sama tugeva rünnaku nagu peavariandis.

13. Le5—f4 . . . . .

(vt. diagrammi 45)

Nüüd ähvardab valge mitte ainult 14. O:h6, vaid ka 14. Vd1, mispärast must on tegelikult sunnitud oma enamviguri tagasi

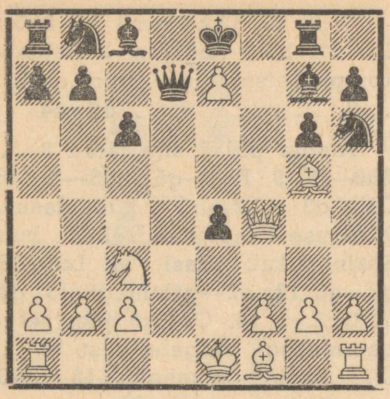

Diagramm 45.

andma. Pärast 13. ... Rf5 järgneks näiteks 14. Vd1 Le6 15. Vd8+ Kf7 16. V:g8 ühes Oc4 otsese võiduga, mispärast diagrammseisust võiks tõenäoliseks jätkuks kujuneda 13. ... Ld7—f5 14. Og5:h6 Oc8—e6 15. 0—0—0 Lf5:f4+ 16. Oh6:f4 ja valgel on Berger'i analüüsi kohaselt märgatavalt parem mäng.

II.

(vt. diagrammi 42)

3. . . . . Rb8—d7

Hanham'i vastus, mis annab Philidor'i kaitsele hoopis teise strateegilise idee kui varemate autorite poolt kasutatud. Käiguga 3. ... Rd7 püüab must iga hinna eest hoida punkti e5 oma valduses ja selle punkti valitsemise ümber keerlebki järgnevate käikude jooksul kogu avanguprobleem.

Must ei arenda siin punkti e5 kaitseks ratsut c6, sest pärast 3. ... Rc6 võiks valge kas käiguga 4. Ob5 üle minna hispaania avangu Steinitz'i kaitsesse või jätkata lihtsustavalt 4. d:e5 R:e5 5. R:e5 d:e5 6. L:d8+ K:d8 7. Oc4 jne. väikese, kuid selge positsioonilise paremusega. Samuti pole mustale soovitatav mängida 3. ... Oc8—g4, sest pärast 4. d4:e5 Og4:f3 5. Ld1:f3 (Tuleb arvesse ka 5. g:f3 d:e5 6. L:d8+ K:d8 7. Oc4 jne.) 5. ... d6:e5 6. Of1—c4 seisab valge kaksikodade ja parema arengu tõttu soodsamini.

Käik 3. ... Rb8—d7 näib esimesel pilgul olevat väga inetu, kuid vaadeldes vigurite seisu, mille poole must edaspidi püüab (Rgf6, c6, Lc7, Oe7 ja 0—0), näeme, et käik Rbd7 sobib sinna päris hästi. Praktika näitab, et kui must suudab seda Hanham'i poolt leiutatud plaani rahulikult teostada, siis saavutab ta tavaliselt päris hea mängu, kuigi tema seis jääb avangu tagasihoidlikkuse tõttu ikkagi veidi surutuks. Valge peamiseks eesmärgiks on seepärast kas musta kavatsetud vigurite asetust kuidagi segada või jällegi kasutada musta vigurite aeglast arendust tugeva rünnakuseisu ülesehitamiseks. Praktika näitab, et neist võimalustest pakub viimane valgele rohkem lootusi avanguparemusele.

(vt. diagrammi 46)

4. Of1—c4 . . . . .

Nüüd pole vahetus 4. d:e5 d:e5 mustale enam kardetav ja 4. Rc3 Rgf6 annab seisu, mida

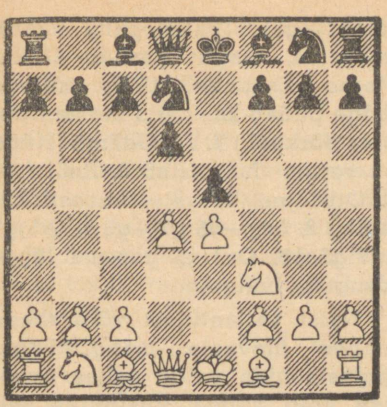

Diagramm 46.

vaatleme hiljem variandis III. Teksti käiguga alustab valge kardetavat survet nõrgale punktile f7 ja must on järgnevalt sunnitud mängima väga täpselt, et mitte sattuda kiiresti kaotusseisu.

4. . . . . c7—c6

See on mustale tegelikult ainuke vastuvõetav vastus, kui mitte arvestada ebaloogilist tsentrist loobumist 4. . . . e:d4, mis muudaks musta eelmise käigu mõttetuks. Teised siin võimalikud vastused on mustale nõrgad, näiteks:

I: 4. . . . Of8—e7? 5. d4:e5 Rd7:e5 (Pärast 5. . . . d:e5 võidab 6. Ld5 otsekohe.) **6. Rf3:e5 d6:e5 7. Ld1—h5** ja valge võidab etturi.

II: 4. . . . Rg8—f6? 5. d4:e5 (Pärast 5. Rg5 võiks järgneda 5. . . . d5 6. e:d5 h6 jne.) **5. . . . Rd7:e5** (Pärast 5. . . . d:e5 järgneks nüüd juba 6. Rg5.) **6. Rf3:e5 d6:e5 7. Oc4:f7+ Ke8:f7 8. Ld1:d8 Of8—b4+ 9. Ld8—d2 Ob4:d2+ 10. Rb1:d2** ja valgel on jällegi enamettur.

III: 4. . . . h7—h6 (Takistab igaks juhuks Rg5, kuid võimaldab järgneva lootusrikka kahingu.) **5. d4:e5 d6:e5 6. Oc4:f7+ Ke8:f7 7. Rf3:e5+** ja valgel on kaks etturit viguri eest ühes väga tugeva rünnakuga.

Muidugi võib must mängida veel **4. . . . Rb6** 5. Ob3, kuid seejärel oleks tal uuesti raskusi punktiga e5 ja seetõttu kujuneks vahetus 5. . . . e:d4 tegelikult sunnituks.

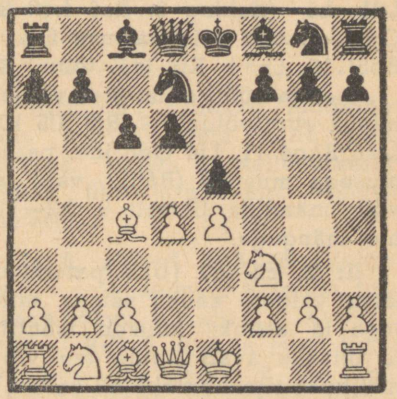

Diagramm 47.

5. 0—0 (või II a, II b) . . . . .

Teravat rünnakujätku **5. Rg5** ja võimalust b7—b5 vältivat **5. a4** vaatleme lähemalt variantides **II a** ja **II b**, kuid nende kõrval on valgel siin veel küllaltki suur valik erinevaid jätke. Vaatleme neist mõningaid tähtsamaid.

I: 5. Rb1—c3 Of8—e7 (Pärast 5. . . . Lc7 on 6. Rg5 Rh6 7. f4 jne.

valgele väga tugev.) **6. d4:e5** (Muidugi mitte otsekohe 6. Rg5 O:g5 7. Lh5 g6 8. L:g5 L:g5 9. O:g5 e:d4 jne. etturivõiduga.) **6. ... d6:e5 7. Rf3—g5** (Pärast 7. 0—0 h6 8. Le2 Lc7 9. Oe3 b5 10. Ob3 Rgf6 jne. saabus partiis Thomas-Aljechin, Hastings, 1934, võrdne seis. Teksti käiguga alustatud rünnak pole käesolevas seisus valgele eriti soodne.) **7. ... Rg8—h6!** (Tugevam kui 7. ... O:g5 8. Lh5 Lf6 9. O:g5 Lg6 10. Lh4 kerge paremusega valgele, nagu partiis Schlechter-Aljechin, Hamburg, 1910.) **8. Ld1—h5** (Kahing 8. Re6 f:e6 9. O:h6 on siin vale vastuse 9. ... Rb6! 10. Lh5+ Kf8 jne. tõttu.) **8. ... 0—0** ja nüüd ei tarvitse valgel minna etturivõidule 9. Rf3 Rf6 10. L:e5 Rhg4 11. Lf4 Od6 jne. paremusega mustale (Réti), vaid ta võib mängida lihtsalt 9. h2—h3 hea mänguga.

II: 5. c2—c3 (Üks paremaid jätke valgele selles seisus, millega ta esiteks kaitseb tsentrit ja teiseks avab lipule tee võimalikeks rünnakuteks b3 kaudu.) **5. ... b7—b5** (Kõrvaldab võimaluse Lb3, kuid nõrgestab veidi musta liputiiba. Täiesti halb on muidugi 5. ... Oe7 6. Lb3 tõttu, kuid ka pärast 5. ... Rgf6 annab 6. Lb3 Le7 7. Rg5 d5 8. e:d5 e:d4+ 9. Kd1 Rc5 10. Lc2 d3 11. O:d3 R:d3 12. L:d3 R:d5 13. Ve1 jne. Marco analüüsi kohaselt valgele paremuse. Pärast 5. ... Lc7 on aga rünnak 6. Rg5 Rh6 7. f4 valgele tunduvalt mõjuvam kui variandis II a.) **6. Oc4—b3 Of8—e7 7. Rf3—g5!** (Tähelepanu väärib ka 7. a4, nagu partiis Cohn-Marco, Ostende, 1907, millega valge püüab kasutada musta liputiiva nõrkusi.) **7. ... Oe7:g5** (Nüüd on variant 7. ... Rh6 8. Re6! f:e6 9. O:h6 jne. valgele ilmsesti kasulik.) **8. Ld1—h5 g7—g6 9. Lh5:g5 Ld8:g5 10. Oc1:g5** parema lõppmänguga valgele.

Neist variantidest võib saada umbes ülevaate mängusüsteemidest, mida valge selles avangus võib valida, kusjuures selgub ka, et musta kaitsesüsteemi otseselt ümber lükata pole võimalik. Valge peab edaspidiseks arenguks valima võimalikult dünaamilise vigurite struktuuri, et need iga musta vabastumiskatse puhul saavutaksid otsekohe maksimaalse tulejõu.

5. . . . . Of8—e7

Jällegi on **5. ... h6** viga kahingu 6. d:e5 d:e5 7. O:f7+ K:f7 8. R:e5+ Ke6 9. Rg6 tõttu (Koch-John, Swinemünde, 1933), samuti ka **5. ... Rgf6** 6. d:e5 R:e4 7. e:d6 jne. Pärast **5. ... Lc7** on aga 6. Rg5 Rh6 7. f4 jne. tugev jätk.

6. d4 : e5 . . . . .

Tugev jätk, mis kindlustab valgele väikese, kuid selge paremuse. Ka **6. Le2** Rgf6 7. Vd1 annab valgele mitmesuguseid lootusi, kuna seevastu **6. Rc3** h6 (Kui 6. ... Rgf6, siis 7. Rg5 0—0 8. f4 jne.) 7. a4 Rgf6 8. Le2 0—0 jne. annab seisu 2 märkusest valge 5. käigu juurde.

6. . . . . d6 : e5
7. Rf3—g5 . . . . .

Siin võib mängida enne ka **7. Ld1—e2,** et pärast 7. ... Rg8—f6? jätkata dr. Kaufmann'i meetodi kohaselt 8. Vd1 Lc7 9. Rg5 0—0 10. O:f7+ V:f7 11. Lc4 jne. Sozin soovitab mustale paremana 7. ... b5 8. Ob3 a6, kuid siis võib valge ikkagi veel, kui ei leidu midagi paremat, üle minna teksti varianti 9. Rg5 O:g5 10. Lh5 jne.

7. . . . . Oe7 : g5

Mitte aga 7. ... Rh6 8. Re6! f:e6 9. O:h6 Rb6 10. Lh5+ Kf8 11. f4 jne. selge paremusega valgele.

8. Ld1—h5 g7—g6
9. Lh5 : g5 Ld8 : g5
10. Oc1 : g5 . . . . .

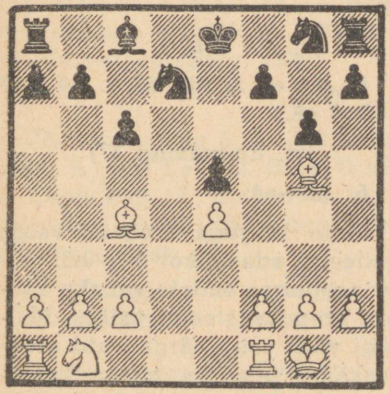

Diagramm 48.

Seis on kahtlemata valgele soodsam, sest tal on kaksikodade kõrval ka parem areng ja musta positsioon sisaldab juba mõningaid nõrkusi. Partiis A. Steiner — Brinckmann, Budapest, 1929, järgnes: 10. ... h6 11. Od2 g5 12. Oc3 f6 13. Rd2 Rb6 14. Ob3 Re7 15. a4 a5 16. Vfd1 Rg6 17. Rc4 jne. ja valge paremus on ikkagi veel säilinud.

II a.

(1. e4 e5 2. Rf3 d6 3. d4 Rd7 4. Oc4 c6.)

(vt. diagrammi 47)

5. Rf3—g5 . . . . .

See varajane rünnakukatse, mida omal ajal soovitas Tarrasch, pole mustale ohtlik ja annab talle õige kaitse puhul hea mängu.

5. . . . . Rg8—h6
6. f2—f4 . . . . .

Tarrasch'i rünnaku loogiline jätk, kuid valgele mitte eriti soodne. Parem on selle asemel valida üks järgnevaist võimalustest:

I: 6. a2—a4 Ld8—f6 (Valge asetas oma eelmise käiguga huvitava lõksu, nimelt: 6. ... Oe7? 7. O:f7+! R:f7 8. Re6 ja must kaotab lipu kas pärast 8. ... Lb6 9. a5 Lb4+ 10. c3 Lc4 11. Rc7+ ühes 12. b3 või ka pärast 8. ... La5+ 9. Od2 Lb6 10. a5 L:b2 11. Oc3 jne. Teksti käigu asemel võib must aga mängida ka 6. ... Lc7.) **7. c2—c3 Of8—e7 8. 0—0 Rd7—b6 9. Oc4—a2** (Parem 9. Ob3.) **9. ... Lf6—g6** rahuldava seisuga mustale (matšpartii Leonhardt-Nimzovitš, 1911).

II: 6. 0—0 Of8—e7 (Ka siin on see odakäik viga ja annab valgele võimaluse saavutada selget

paremust. Õige on 6. ... Rb6 7. Ob3 Og4 umbes võrdse mänguga.) **7. Rg5—e6! f7:e6 8. Oc1:h6 Rd7—b6** (Pärast 8.... g:h6 järgneb loomulikult 9. Lh5+ Kf8 10. O:e6 järgneva matiga.) **9. Oh6:g7 Rb6:c4 10. Og7:h8 Ke8—f7 11. b2—b3 Rc4—b6 12. f2—f4** paremusega valgele (Kmoch).

6.	**Of8—e7**
7. 0—0	**0—0**

Tarrasch soovitab siin 7. ... e:d4 8. L:d4 0—0, ähvardades 9. ... d5, soovitades selle võimaluse vältimiseks täpsema käikude järjestusena 7. c3 0—0 8. 0—0 jne. üleminekuga peavarianti. Teksti käik on aga samuti küllaldane.

8. c2—c3	**. . . . .**

Pärast 8. Rf3 järgneb 8. ... e:d4 9. R:d4 d5 10. e:d5 Rb6 jne. paremusega mustale (kiripartii Aleksandrov-Aljechin, 1910). Teksti käiguga kaitseb valge ohustatud punkti d4, kuid järgneva läbimurdega tsentris haarab must ka siin initsiatiivi.

8.	**d6—d5!**

Berger'i soovitus, kelle analüüsi jälgime ka edaspidi. Must saavutab nüüd suurepärase mängu.

9.	**e4 : d5**	**c6 : d5**
10.	**Oc4 : d5**	**e5 : d4**
11.	**c3 : d4**	**Rd7—f6**
12.	**Od5—b3**	**Rh6—f5**

(vt. diagrammi 49)

Must seisab nüüd vähemetturile vaatamata suurepäraselt. Berger jätkab oma analüüsi 13. d5 h6 14. Rf3 Oc5+ 15. Kh1 Rg4 jne. võitva rünnakuga. On selge, et kogu variant pole valgele kõlblik.

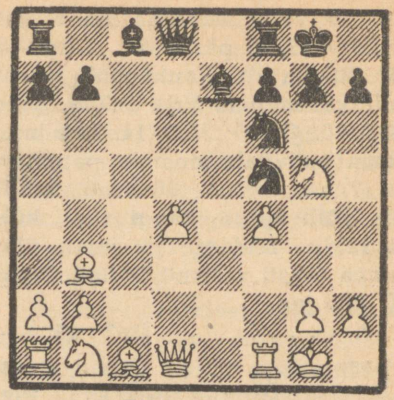

Diagramm 49.

II b.

(1. e4 e5 2. Rf3 d6 3. d4 Rd7 4. Oc4 c6.)

(vt. diagrammi 47)

5. a2—a4	**. . . . .**

Selle käiguga takistab valge alatiseks edasilüket b7—b5, jättes seejuures endale vabaks edasise arengusüsteemi valiku. Muidugi võib valge järgnevaid arenduskäike teha ka teises järjestuses, kuid lõpuks saabub siiski meid huvitav seis, mis kujuneb üheks tüüpilisemaks Hanham'i kaitses.

5.	**Of8—e7**
6. Rb1—c3	**Rg8—f6**
7. 0—0	**Ld8—c7**

Võib ka enne 7. ... h6, kuid siin pole, nagu juba varem tähen-

datud, käikude järjestusel erilist tähtsust. Seis on nüüd muuseas kujunenud väga sarnaseks variandiga III, mispärast soovitame ühtlasi jälgida ka selles variandis toodud selgitusi.

8. Oc4—b3 . . . . .

Selle taganemisega väldib valge alatiseks võimalusi d6—d5 ühes Rb6 või ka R:e4 ühes d6—d5, millega must suudaks edukalt kõrvaldada tsentraalpinge. Teksti käigu asemel tuleb arvesse ka edasine surve tugevdamine punktile e5 käiguga **8. b2—b3** h7—h6 9. Oc1—b2, millele must vastab 9. . . . 0—0 umbes võrdse mänguga. Seejuures peab ta aga hoiduma veast 9. . . . Rf8? 10. d:e5 d:e5 11. R:e5! L:e5 12. Rd5 võiduseisuga valgele (Nimzovitš-Marco, Göteborg, 1920).

8. . . . . 0—0

Võimalik on ka 8. . . . Rf8, sest pärast 9. Rg5 Re6 10. R:e6 O:e6 11. O:e6 f:e6 12. d:e5 d:e5 seisab must oma kaksikettureile vaatamata hästi.

9. Ld1—e2 h7—h6
10. h2—h3 . . . . .

(vt. diagrammi 50)

Diagrammseis on tüüpiline positsioon Hanham'i kaitsest, kus kumbki pool on valinud rahuliku arendusmeetodi ja püüdnud vastase avangukäsitluse vastu võidelda positsiooniliste vahenditega. Partiis Aljechin-Marco, Stokholm, 1912, jätkas must nõrgalt **10. . . . Kh7** 11. Oe3 g6 ja sat-

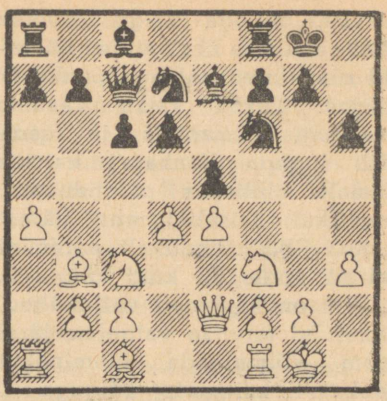

Diagramm 50.

tus pärast 12. Vad1 jne. halvemasse seisu.

Mustal on aga diagrammseisus võimalik valida aktiivsemaid jätke, nagu näiteks **10. . . . b6** ühes Ob7 ja Vad8, kavatsedes juhul c6—c5 (Aljechin), või **10. . . . Rh7** ühes Of6 ja võimaluse korral g7—g5 (Euwe), kuid lihtsaim näib olevat **10. . . . e:d4** 11. R:d4 Rc5, millega must küll loobub tsentrist, kuid saavutab hea vigurite mängu. Igal juhul on aga selge, et kuigi valge omab diagrammseisus suuremat liikumisvabadust, on musta seis küllaltki kindel ja ilma nõrkusteta, võimaldades talle küllaldasi ressursse vastumängu saavutamiseks.

III.

(vt. diagrammi 42)

3. . . . . Rg8—f6

Selle vasturünnakuga etturile e4 püüab must võita väärtuslikku arengutempot vangerduse teosta-

miseks, millega valge kaotaks kõik eelmistes variantides näidatud rünnakuvõimalused punkti f7 suunas. Teksti käiku kasutas meelsasti Nimzovitš ja seda võib lugeda Hanham'i kaitses mustale oluliseks paranduseks. Tegelikult seisabki must pärast 4. Rc3 Rbd7 tunduvalt paremini kui variandis II, kuid käigul 3. ... Rf6 on ka omad varjuküljed. Nimelt ei tarvitse valge seejärel enam võimaldada üleminekut Hanham'i kaitsesse käiguga 4. Rc3, vaid ta võib jätkuga 4. d:e5 partii üle viia uutele ja talle mitte sugugi ebasoodsatele radadele.

4. Rb1—c3 (või III a) . . . . .

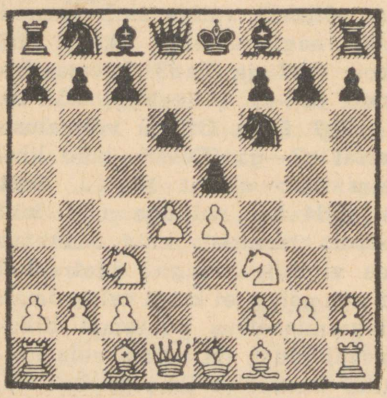

Diagramm 51.

Seejärel suundub mäng uuesti Hanham'i kaitsesüsteemi, kuid mustale veidi soodsamas olukorras kui variandis II. Tugevam on aga **4. d:e5,** mida vaatleme lähemalt variandis **III a.**

Midagi ei anna valgele siin näiteks **4. Of1—c4** vastuse 4. ... Rf6:e4! tõttu, näiteks: 5. d4:e5 c7—c6 (Nõrgem on 5. ... Oe6 6. O:e6 f:e6 7. Rbd2, nagu partiis Gerstenfeld-Tartakover, Jurata, 1937.) 6. 0—0 d6—d5 7. Oc4—d3 Re4—c5 jne. hea mänguga mustale (Jänisch).

4. . . . . Rb8—d7

Pärast **4. ... e5:d4** saabub seis variandist **IV** ja **4. ... Oc8—g4** 5. d4:e5 jne. on ilmsesti kasulik valgele. Pärast **4. ... Rb8—c6** võib valge seevastu mängida kas 5. Ob5 üleminekuga hispaania avangusse või ka 5. d:e5 lihtsustatud, kuid parema seisuga.

5. Of1—c4 . . . . .

Huvitavat ideed katsetas valge partiis Tartakover-Kostič, Teplitz-Schönau, 1922, nimelt: 5. g3 Oe7 6. Og2 0—0 7. 0—0 c6 8. b3 Ve8 9. Ob2 Of8 10. Ld2 ühes Vad1, kuid ei saavutanud sellega tavaliste jätkudega võrreldes olulist paremust.

5. . . . . Of8—e7

Muidugi mitte 5. ... c6 6. d:e5 d:e5 7. Rg5 jne., kuid ka 5. ... h6 on liiga aegaviitev ja annab valgele pärast 6. d:e5 d:e5 7. Le2 c6 8. a4 Lc7 9. 0—0 jne. veidi parema mängu (Tylor-Tartakover, Nottingham, 1936). Viimase mänguviisiga sarnane seis tekkis muuseas ka variandis II b.

(vt. diagrammi 52)

6. 0—0 (või A) . . . . .

Pärast vahetust **6. d:e5** tekkivaid huvitavaid võimalusi vaatleme variandis **A,** kuid lisaks sel-

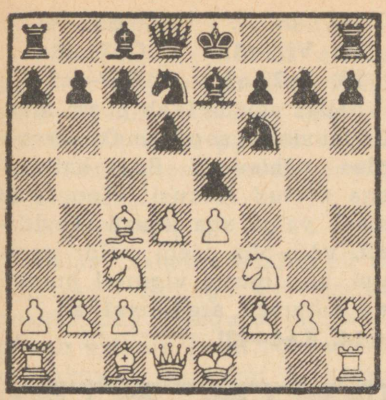

Diagramm 52.

lele võib valge siin luua selgusetuid teravusi otsese rünnakuga punktile f7. Vaatleme mõningaid neist võimalustest.

I: 6. Oc4:f7+? Ke8:f7 7. Rf3—g5+ Kf7—g8 (Nõrgem on 7. ... Kg6 8. h4 h5 9. f4 e:f4 10. Re2 jne. tugeva rünnakuga.) **8. Rg5—e6 Ld8—e8 9. Re6:c7 Le8—g6 10. Rc7:a8 Lg6:g2 11. Vh1—f1 e5:d4** (Parem kui 11. ... Rg4 12. Ld3! R:h2 13. Lc4+ d5 14. R:d5 L:f1+ 15. L:f1 R:f1 16. R:e7+ jne. selgusetu seisuga.) **12. Ld1—e2** (Pärast 12. L:d4 järgneks 12. ... Re5, kuna nüüd tuleks selle käigu järel lihtsalt 13. f4.) **12. ... d4:c3 13. Le2—c4+ d6—d5 14. Lc4:c8+ Kg8—f7** ja mustal on võitev rünnakuseis (Rabinovitš—Iljin-Ženevski, Moskva, 1922).

II: 6. Rf3—g5 0—0 7. Oc4:f7+ (Ka sel kujul pole kahing f7 valgele hea.) **7. ... Vf8:f7 8. Rg5—e6 Ld8—e8 9. Re6:c7 Le8—d8 10. Rc7:a8 b7—b5** (See Réti soovitus on tugevam kui 10. ... La5 11. Od2 e:d4 12. Rd5 Lc5 13. Ob4 Lc6 jne., nagu kiripartiis Demetriescu-Blümich, 1929.) **11. Rc3:b5** (Kiripartiis Olsen-Westerman, 1932, saavutas must pärast 11. d:e5 R:e5 12. R:b5 La5+ 13. Rc3 R:e4 14. Ld4 R:f2 15. 0—0 Rh3+! jne. kiiresti paremuse.) **11. ... Ld8—a5+ 12. Rb5—c3 Rf6:e4 13. 0—0 Re4:c3** selge paremusega mustale.

Neist võimalustest selgub, et varajane rünnak punktile f7 pole valgele selles seisus kasulik, vaid et must saavutab sel juhul tavaliselt mõningate materiaalsete kahingutega ilmse paremuse.

6.	**0—0**
7. Ld1—e2	**c7—c6**

Partiis Tylor-Koltanovski, Hastings, 1930, tegi must siin huvitava vea 7. ... e:d4 8. R:d4 Ve8? ja sattus pärast 9. O:f7+ K:f7 10. Re6! K:e6 11. Lc4+ d5 12. e:d5+ jne. kaotusseisu.

8. a2—a4	**. . . . .**

See edasilüke võimaldab mustale teostada taktikalist manöövrit, mis annab talle võimaluse vabaneda surutud seisust. Midagi ei anna valgele ka **8. Og5** h6 9. Oh4 Rh5 10. Og3 R:g3 11. h:g3 b5 12. Od3 a6 13. a4 Ob7 jne. umbes võrdse mänguga (Teichmann-Nimzovitš, San Sebastian, 1911), kuid Tartakover'i poolt soovitatud jätk **8. Oc4—b3** Ld8—c7 9. Oc1—e3 jne. annab valgele ikkagi veel tavalise hea seisu (vt. variant II b).

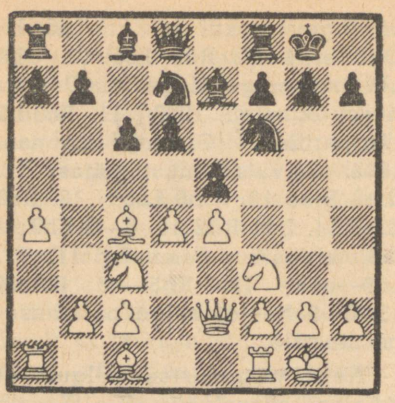

Diagramm 53.

8. . . . . e5 : d4!

Jätk 8. ... h6 9. Ob3 Lc7 10. h3 jne. annab seisu partiist Aljechin-Marco, Stokholm, 1912, mida vaatlesime variandis II b.

9. Rf3 : d4 Rf6 : e4

Selle taktikalise võimalusega kõrvaldab must pingelise seisu tsentris ja saavutab rahuldava mängu.

10. Rc3 : e4 . . . . .

Pärast 10. L:e4 d5 11. O:d5 (11. R:d5? c:d5 12. L:d5 Rb6 ja must võidab.) 11. ... Rf6 12. O:f7+ V:f7 13. Ld3 Rg4 jne. saavutab must hea rünnaku kahitud etturi eest.

10. . . . . d6—d5
11. Oc4—a2 . . . . .

Partiis Konstantinopolski — Dus Hotimirski, Kiiev, 1938, saavutas must pärast 11. Od3 d:e4 12. L:e4 g6 13. Ve1 Of6 jne. veidi parema mängu. Teksti käik on Konstantinopolski soovitus ja parem kui 11. Od3.

11. . . . . d5 : e4
12. Vf1—d1 Oe7—f6
13. Le2 : e4 Rd7—c5

Selles seisus loeb Sozin musta positsiooni soodsamaks, arvestades nähtavasti Rd4 kaitsmisega seotud raskusi. Tegelikult seisab valge aga täiesti rahuldavalt, võib-olla isegi veidi paremini, sest musta vigureil puuduvad mõjuvad arendusväljad.

14. Le4—f3! . . . . .

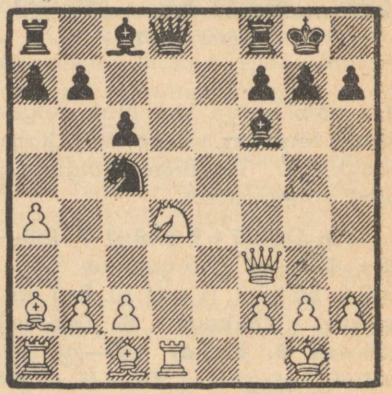

Diagramm 54.

Selle käiguga muudab valge vastase rünnakuplaani ohutuks, sest pärast 14. ... Of6:d4 15. Oc1—e3 võidab valge viguri tagasi ja säilitab seejuures koguni lootusi paremusele. Valge võis aga, nagu juba mainitud, kogu seda varianti vältida, mängides 8. a4 asemel 8. Ob3.

A.

(1. e4 e5 2. Rf3 d6 3. d4 Rf6 4. Rc3 Rbd7 5. Oc4 Oe7.)

(vt. diagrammi 52)

6. d4 : e5 d6 : e5

Pärast 6. ... Rd7:e5 mängib valge 7. Oc4—e2 ühes 0—0, Rd4 ja f2—f4 ning saavutab, nagu variandis IV, veidi parema mängu. Teksti käiku loeb teooria mustale tugevamaks.

7. Oc4 : f7+ . . . . .

Eelnev vahetus tsentris oli vajalik selle kahingu ettevalmistamiseks, mis praegusel momendil pakub valgele palju soodsamaid rünnakuvõimalusi kui 6. käigul. Muidugi võib valge siin mängida ka lihtsalt 7. 0—0, kuid sel juhul kaotaks eelnev vahetus e5 mõtte.

7. . . . . Ke8 : f7

8. Rf3—g5+ Kf7—g6

Kui must mängib siin variandi III eeskujul (märkus valge 6. käigu juures) 8. ... Kf7—g8, siis annab 9. Rg5—e6 Ld8—e8 10. Re6:c7 Le8—g6 11. Rc7:a8 Lg6:g2 12. Vh1—f1 Rd7—c5 13. Ld1—e2 Oc8—h3 14. Oc1—e3 jne. valgele kerge paremuse (Kan-Rjumin, Moskva, 1931). Teksti käik on Rjumin'i soovitus, kes loeb seejärel tekkinud seisus valge rünnakuvõimalusi mitteküllaldasiks.

9. h2—h4 . . . . .

Pärast **9. Re6** Lg8 10. R:c7 Vb8 on valgel ainult kaks etturit viguri eest ilma reaalsete rünnakuvõimalusteta. Küllaltki kardetavaid rünnakuvõimalusi viguri eest pakub valgele aga ka jätk **9. f2—f4** e5:f4 10. Rg5—e6 Ld8—g8 11. Re6:c7 Va8—b8 12. Oc1:f4 jne., sest musta vigurid ei saavuta nii kiiresti vajalikku koosmängu.

9. . . . . h7—h5

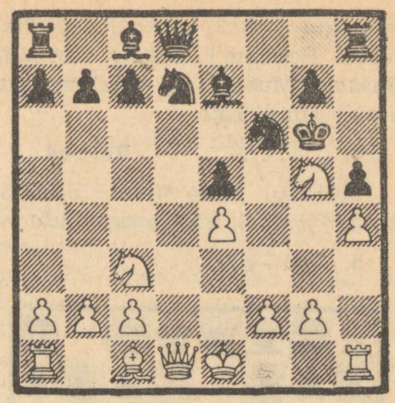

Diagramm 55.

Selles seisus jätkab Rjumin oma analüüsi **10. f2—f4 e5:f4 11. Rc3—e2** (Või 11. Rd5 R:d5 jne.) **11. . . . Oe7—d6 12. Oc1:f4** Rd7—e5 jne. paremusega mustale, kuid sellega pole siin valge käsutuses olevad rünnakuvõimalused veel kaugeltki kõik ammutatud. Nii võib valge pärast 11. ... Od6 mängida näiteks **12. e4—e5!**, avades lipule diagonaali d3—h7 ja elustades seega uuesti juba soikujäänud rünnakut. Igal juhul on selge, et diagrammseisu ei või ilma pikema jututa lugeda kasulikuks mustale, sest valgel on siin veel varuks küllaltki kardetavaid rünnakuvõimalusi. Variant 6. d:e5 d:e5 7. O:f7+ on igatahes väga huvitav ja vajab enne lõpliku hinnangu langetamist veel tegelikku katsetamist.

III a.

(1. e4 e5 2. Rf3 d6 3. d4 Rf6.)

4. d4 : e5 . . . . .

See löömine näib olevat tuge-

vam kui 4. Rc3, mis viib tavalistesse Hanham'i kaitse variantidesse. Mustal on esialgu teha ainult sundkäike.

4. . . . . Rf6 : e4

Muidugi mitte 4. . . . d:e5 5. L:d8+ K:d8 6. R:e5 etturivõiduga.

5. Rb1—d2! . . . . .

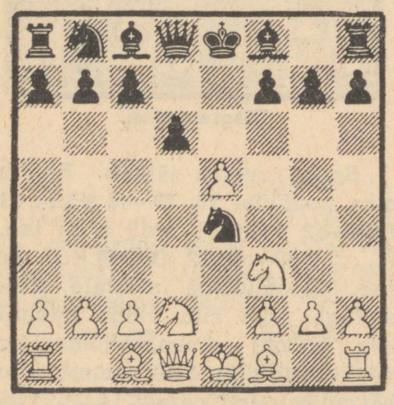

Diagramm 56.

Sokolski käik, mis kindlustab valgele kerge avanguparemuse. Pärast 5. Oc4 c6 tekib seis variandist II märkusest valge 4. käigu juurde, kus valge ei saavuta mingit paremust. Siin võib valge aga mängida veel **5. Ld1—d5 Re4—c5** ja nüüd mitte 6. Rg5 Oe6 7. R:e6 f:e6 8. Lf3 Rbd7 9. e:d6 O:d6 10. Rc3 Lh4 paremusega mustale (L. Steiner — Aljechin, Podebrady, 1936), vaid **6. Oc1—g5!,** näiteks: **6. . . . f7—f6?** 7. e5:f6 g7:f6 8. Og5—e3 Oc8—e6 9. Ld5—h5+ Oe6—f7 10. Lh5—h4 paremusega valgele (Maróczy-Bogoljubov, Veldes, 1931) või **6. . . . Ld8—d7** 7. Rb1—c3 c7—c6 (Jätk 7. . . . d:e5 8. Ob5 c6 9. L:e5+ jne. andis partiis Rellstab-Tylor, Hastings, 1930, valgele kiire paremuse.) 8. Ld5—d2 d6—d5 9. Rf3—d4 parema mänguga valgele või lõpuks **6. . . . Of8—e7** 7. e5:d6 Ld8:d6 8. Rb1—c3 kerge paremusega valgele (L. Steiner — Holzhausen, Berliin, 1928).

Neist variantidest nähtub, et valge saavutab ka jätkuga 5. Ld5 Rc5 6. Og5 hea mängu ja vähemalt kerge arenguparemuse.

5. . . . . Re4 : d2

Mustal on siin veel rida teisi käike võimalik, kuid ükski neist ei anna talle Sokolski analüüside järgi täiesti rahuldavat mängu, näiteks:

I: 5. . . . f7—f5? 6. Rd2:e4 f5:e4 7. Rf3—g5 d6—d5 8. e5—e6 Of8—c5 9. Rg5:e4 jne. paremusega valgele.

II: 5. . . . Oc8—f5? 6. Ld1—e2 d6—d5 7. Rf3—d4 Of5—g6 8. Le2—b5+ jne.

III: 5. . . . Re4—c5 6. Rd2—c4 d6—d5 (Või 6. . . . d:e5 7. L:d8+ K:d8 8. Rc:e5 jne.) 7. Oc1—g5! Ld8—d7 (Sunnitud, sest 7. . . . Oe7 8. O:e7 kaotab vangerduse või etturi, ja 7. . . . f6 8. e:f6 g:f6 võimaldab jätku 9. Rfe5!.) 8. Rc4—e3 c7—c6 9. Rf3—d4 Of8—e7 10. Ld1—h5 ja valgel on kerge paremus.

6. Oc1 : d2 d6 : e5

Seisu avamine on mustale mahajäänud arengu tõttu kardetav. Suhteliselt parem oli seepärast

6. ... d5 või 6. ... Oe7, kuigi valge ka sel juhul näiteks pärast 7. Od3 omab arenguparemust ja üldiselt veidi soodsama seisu.

7. Of1—c4! **Of8—e7**

Ähvardas 8. Rg5 või 8. R:e5 ja kaitse 7. ... f6 on halb vastuse 8. R:e5! tõttu, näiteks: 8. ... f:e5 9. Lh5+ g6 10. L:e5+ Le7 11. Oc3 ja võidab.

8. Rf3 : e5 . . . . .

Kahing 8. O:f7+ K:f7 9. R:e5+ Kg8 10. Lh5 Oe6 11. 0—0—0 Rd7 12. Oa5 (matšpartii Sokolski—Iljin-Ženevski, 1937) pole korrektne vastuse 12. ... Le8! 13. L:e8+ V:e8 14. R:d7 Od6 tõttu.

8. . . . . . **0—0**

9. Ld1—h5 . . . . .

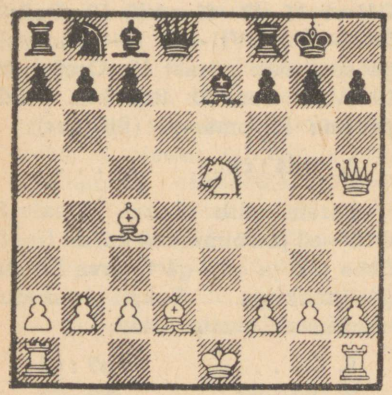

Diagramm 57.

Niipalju Sokolski analüüsist. Valge seisab ilmsesti paremini ja mustal on raskusi oma seisu hoidmisega üldse. Sellest nähtub, et must ei tohtinud 6. käigul mängida d:e5, vaid pidi hoidma seisu kinnisena, kõige paremini käiguga 6. ... Oe7.

IV.

(vt. diagrammi 42)

3. . . . . . **e5 : d4**

See vahetus on juba seepärast ebaloogiline, et käigu 2. ... d6 peamine idee oli just punkti e5 hoidmine iga hinna eest musta käes. Muidugi ei tarvitse must seejärel veel tingimata sattuda halvemasse seisu, kuid tema seis jääb igal juhul raskeks ja vajab äärmiselt ettevaatlikku kaitset.

4. Rf3 : d4 . . . . .

Võib-olla veelgi tugevam on **4. Ld1:d4,** kuigi valge lipu positsioon d4 pole nii varajases partiistaadiumis eriti soodne. Võiks umbes järgneda:

I: 4. ... Rb8—c6 5. Of1—b5 Oc8—d7 6. Ob5:c6 Od7:c6 7. Rb1—c3 (Oleme saavutanud tuntud seisu hispaania avangu Steinitz'i kaitsest. Kui valge mängib siin 7. Og5, siis võib must vastata 7. ... Oe7! 8. L:g7 Of6 hea mänguga.) 7. ... Rg8—f6 8. Oc1—g5 Of8—e7 9. 0—0—0 ühes Vhe1 paremusega valgele.

II: 4. ... Oc8—d7 5. Oc1—f4 (Pärast 5. Og5 on 5. ... Rc6! võimalik.) 5. ... Rb8—c6 6. Ld4—d2 Rg8—f6 7. Rb1—c3 Of8—e7 8. 0—0—0 ja valgel on vabam mäng parema arenguga.

III: 4. ... Rg8—f6 5. Oc1—g5 (Pärast 5. e5 annab 5. ... Le7 6. Oe3 Rg4 mustale võrdsuse.) 5. ... Of8—e7 6. Rb1—c3 0—0 7.

0—0—0 Rb8—c6 8. Ld4—d2 h7—h6 9. Og5—f4 ja valgel on jällegi vabam mäng heade rünnakuvõimalustega.

4. . . . . Rg8—f6
5. Rb1—c3 Of8—e7

Pärast 5. . . . Rc6 6. Ob5 saame jällegi seisu hispaania avangust.

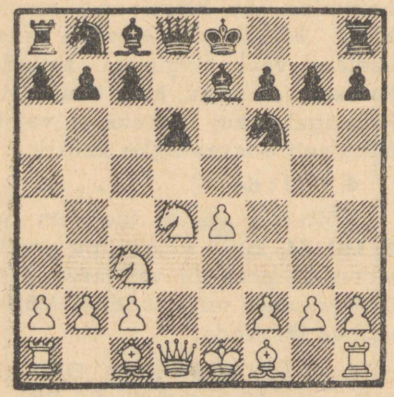

Diagramm 58.

6. Of1—e2 . . . . .

Tähelepandav plaan on siin **6. Oc1—f4** 0—0 7. Ld1—d2 Vf8—e8 8. 0—0—0 Oe7—f8 9. f2—f3 vabama mänguga ja rünnakuvõimalustega valgele (Kashdan-Koltanovski, London, 1932).

Pärast **6. Of1—d3** ei või must küll mängida 6. . . . d6—d5 vastuse 7. e4—e5 Rf5—g4 8. e5—e6 Rg4—f6 9. e6:f7+ Ke8:f7 10. Oc1—g5 jne. tõttu paremusega valgele, kuid jätkuga 6. . . . 0—0 7. 0—0 Vf8—e8 8. Rd4—e2 Oe7—f8 saavutab ta rahuldava mängu, näiteks: 9. Rg3 c6 10. b3 Rbd7 11. Ob2 Rc5 12. Ld2 d5! jne. (Yates-Koltanovski, Ramsgate, 1929).

6. . . . . 0—0

Ka siin pole jätk 6. . . . d5 mustale hea, näiteks: 7. e5 Re4 8. R:e4 d:e4 9. Oe3 ja kui nüüd 9. . . . Oc5, siis 10. e6! f:e6 11. Ob5+ jne. paremusega valgele.

7. 0—0 Rb8—c6

Jällegi on **7. . . . d6—d5** mustale kahtlane: **8. e4—e5 Rf6—e4** (Või 8. . . . Re8 9. Of4 ühes Ld2 ja Vad1.) **9. Rc3:e4 d5:e4 10. Oc1—e3 Oe7—c5** (Või 10. . . . c5 11. Rb3 b6 12. f4 jne.) **11. Rd4—b5 Ld8:d1 12. Va1:d1 Oc5:e3 13. Rb5:c7** (Lihtsam näib olevat 13. f:e3 Ra6 14. Oc4 jne. paremusega valgele.) **13. . . . Oe3—f4 14. Rc7:a8 Of4:e5 15. f2—f4 e4:f3 16. Oe2:f3 Rb8—c6 17. Vf1—e1 f7—f6** ja valge saavutab pärast 18. O:c6 b:c6 19. V:e5 f:e5 20. Rc7 jne. veidi parema lõppmängu (Bilguer).

8. Rd4 : c6 . . . . .

Parem näib olevat lihtsalt 8. Oc1—e3 ja võimaluse korral f2—f4 ühes Of3 ja g2—g4 tugeva kuningarünnakuga. Teksti vahetus kindlustab musta seisu.

8. . . . . b7 : c6
9. b2—b3 d6—d5

Ka nüüd on see edasilüke ikkagi veel kahtlase väärtusega, kuid mustal on surutud seisus raske leida sobivat arenguplaani. Võib-olla oli siin 9. . . . Rd7 ühes Of6 järjekindlam, kuid musta seis jääb igal juhul raskeks.

10.	**e4—e5**	**Rf6—e8**
11.	**f2—f4**	**f7—f5**
12.	**Oc1—e3**	**g7—g6**
13.	**Rc3—a4**	**Re8—g7**

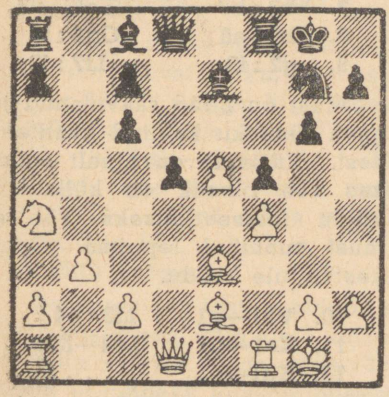

Diagramm 59.

Seni nagu partiis Leonhardt-Nimzovitš, San Sebastian, 1912. Valge seis on ilmsesti parem, sest suurema mänguruumi juures omab ta lootusi kuningarünnakuks, ja teiseks valitseb ta musta positsiooni olulisemat nõrkust, punkti c5. Nimzovitš'il õnnestus küll edaspidi surutud seisust välja rabelda ja lõpuks koguni partiid võita, kuid selles oli süüdi valge edasine plaanitu mäng.

1.

(1. e4 e5 2. Rf3 d6.)

3. Of1—c4 . . . . .

See käik on küll vähem energiline kui 3. d4, kuid annab valgele samuti veidi parema mängu.

3. . . . . Rb8—c6

Jätk **3. ... Oc8—e6 4. Oc4:e6 f7:e6 5. d2—d4** (Partiis Lovtzky-Tartakover, Jurata, 1937, jätkas valge 5. c3 Rc6 6. Lb3 Lc8 7. Rg5 Rd8 8. 0—0, saavutades veidi parema seisu.) **5. ... e5:d4** (Tuleb arvesse ka 5. ... Rc6.) **6. Rf3:d4 e6—e5** (Etturikahing 6. ... Lf6 7. Lh5+ g6 8. Lb5+ Rd7 9. L:b7 Vb8 10. L:a7 jne., nagu partiis Grob-Tartakover, Ostende, 1937, annab valgele paremuse.) **7. Rd4—e6 Ld8—e7 8. Ld1—h5+ g7—g6 9. Lh5—h3 Rg8—f6 10. Rb1—c3** annab valgele parema mängu.

Paremuse annab valgele ka jätk **3. ... c7—c6** 4. d2—d4 d6—d5 5. e4:d5 e5—e4 6. Rf3—e5 c6:d5 7. Ld1—h5 (Ka Staunton'i variant 7. Ob5+ Od7 8. Lh5 g6 9. R:g6 f:g6 10. Le5+ Kf7 11. L:d5+ jne. on kasulik valgele.) 7. . . . g7—g6 8. Re5:g6 f7:g6 9. Lh5—e5+ Ld8—e7 10. Le5:h8 jne.

Lõpuks annab **3. ... f7—f5** 4. d2—d4 seisu variandist I ja **3. ... Of8—e7** viib mängu ungari avangu variantidesse. Muuseas võib tekkinud seis saabuda ka itaalia või kaheratsuavangust 1. e4 e5 2. Rf3 Rc6 3. Oc4, kui must loobub siin vastustest 3. ... Oc5 või 3. ... Rf6 ja mängib 3. ... d6.

(vt. diagrammi 60)

4. c2—c3 . . . . .

Edasilüke 4. d2—d4 on varajane 4. ... Oc8—g4 tõttu ja annab mustale päris hea mängu.

4.	**Oc8—g4**
5. Ld1—b3	. . . . .

See rünnakukatse annab küll päris huvitavaid variante, kuid

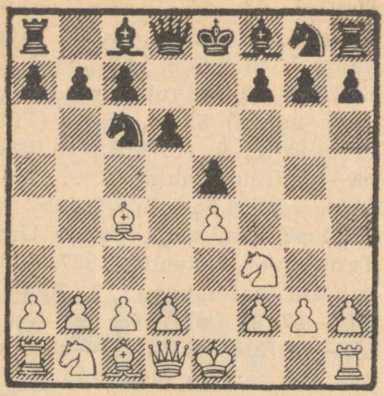

Diagramm 60.

pole valgele eriti soodne. Parim jätk näib olevat hispaania avangu vastava variandi eeskujul **5. h3** Oh5 6. d3 ühes Rbd2 jne., kuid ka eelmisse märkusesse viiv jätk **5. d4** Le7 (Või 5. ... O:f3 6. L:f3 Lf6 7. Oe3 kerge paremusega valgele, nagu partiis Ragozin—Iljin-Ženevski, Leningrad, 1936.) 6. Oe3 Rf6 7. Lb3 Rd8 8. Rbd2 jne. annab valgele vastuvõetava mängu (Löwenfisch-Toluš, Leningrad, 1939).

5.	**Ld8—d7**
6. Oc4 : f7+	**. . . . .**

Kombinatsioon **6. Rf3—g5** Rg8—h6 7. Oc4:f7+ Rh6:f7 8. Rg5:f7 Ld7:f7 9. Lb3:b7 Ke8—d7 10. Lb7:a8 Lf7—c4! 11. f2—f3 Og4:f3! 12. g2:f3 Rc6—d4! jne. on soodne mustale (Rodzinski-Aljechin, Pariis, 1913).

Pärast **6. Lb3:b7** Va8—b8 7. Lb7—a6 Vb8—b6 8. La6—a4 f7—f5 jne. on mustal küllaldane kompensatsioon kahitud etturi eest. Teksti käiguga alustatud kombinatsioon ei anna valgele samuti küllaldasi rünnakuvõimalusi.

6.	**Ld7 : f7**
7. Lb3 : b7	**Ke8—d7**
8. Lb7 : a8	**Og4 : f3**
9. g2 : f3	**Lf7 : f3**

Must on nüüd saavutanud tugeva rünnaku kahitud kvaliteedi eest. Küsimus on ainult selles, kas see rünnak on küllaldane võidu forsseerimiseks või on must sunnitud leppima viigiga kestva tule kaudu.

10. Vh1—g1	**Lf3 : e4+**
11. Ke1—d1	**Le4—f3+**
12. Kd1—e1	**. . . . .**

Pärast 12. Kc2 võidab muidugi 12. . . . Rd4+.

12.	**e5—e4**

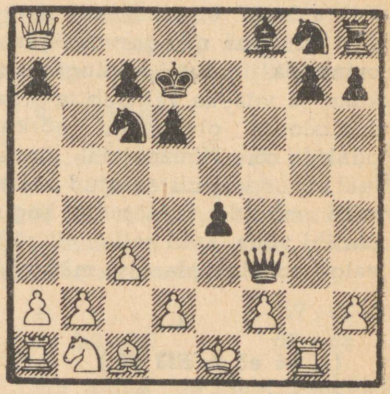

Diagramm 61.

Must on saavutanud nüüd otsustava rünnaku. Sozin jätkab siin **13. Rb1—a3** Rc6—e5 14. La8:a7 Re5—d3+ 15. Ke1—f1 ja

loeb seise võrdseks, kuid tegelikult matistab must mõne käiguga: 15. ... Lf3—d1+ 16. Kf1—g2 Rd3—f4+ 17. Kg2—g3 Ld1—f3+ 18. Kg3—h4 Of8—e7+ jne.

Pole aga üldse enam näha valgele rahuldavat jätku, sest ähvardus 13. ... Re5 on liiga tugev. Ainukesena tuleb võib-olla arvesse **13. Vg1—g3** Lf3—h1+ 14. Ke1—e2, kuid siis vastab must lihtsalt 14. ... Rg8—f6 ja võidab ähvarduste 15. ... L:c1 ja 15. ... Rh5 tõttu kergesti.

Neist variantidest järeldub, et rünnakusüsteem käiguga 5. Ld1—b3 pole valgele üldse vastuvõetav ja et rünnaku forsseerimisega neis variantides annab valge võidulootusi ainult mustale.

m) Läti gambiit.

Pärast käike

1. e2—e4 **e7—e5**
2. Rg1—f3 . . . . .

on mustal 2. ... Rg8—f6 kõrval veel teine huvitav võimalus vasturünnakuks valge tsentrile, nimelt

2. . . . . f7—f5

(vt. diagrammi 62)

See vasturünnak on õige vana ja seda kasutas edukalt juba Greco XVII sajandi alguses, kuid moodsa teooria seisukohalt saavutas see jätk väärtuse alles käesoleval sajandil peamiselt Riia maletajate (Behting) põhjalikkude uurimiste tulemusena. Seepärast ongi sellele kahiavangule antud

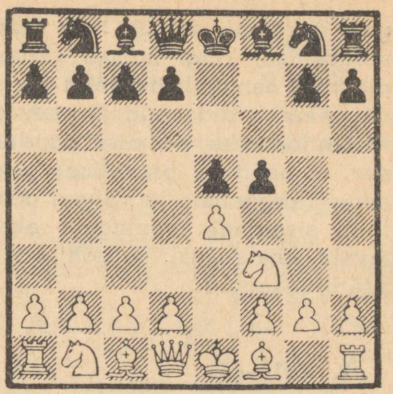

Diagramm 62.

täiesti õigustatult läti gambiidi nimetus.

Esialgsel vaatlusel tundub käik 2. ... f7—f5 võib-olla nõrgana, sest tegelikult mängib must seega kuningagambiiti vähemtempoga (2. Rf3), ja kuna paljud kahtlevad tavalisegi kuningagambiidi kõlblikkuses, siis peaks see avang olema veel vähem mängitav vähemtempoga.

Tegelikult pole aga enamtempol 2. Rf3 just pärast käiku 2. ... f5 seda väärtust, nagu võiks esialgu oletada. Nimelt suleb ratsu valge lipule pärast löömist e:f5 tähtsa väljapääsu h5 ja teiseks võimaldab mustale paljudes variantides teostada edasilüket e5—e4 tempovõiduga. Praktika igatahes näitab, et läti gambiiti pole sugugi nii kerge ümber lükata, nagu esimesel pilgul võiks oletada, kusjuures paljudes variantides must saavutab koguni suurepärase mängu. Senini pole igatahes suudetud leiutada val-

gele jätku, mis annaks talle ilmse võiduseisu, kuigi mõnes variandis must sammub peaaegu kuristiku äärel. Üldse on järgnevate variantide üks peamisi puudusi see, et need on praktiliselt peaaegu katsetamata ja võivad seetõttu sisaldada mõningaid eksitavaid ebatäpsusi ja põhjustada väärhinnanguid.

I.

3. Of1—c4 . . . . .

See käik moodustab, vastupidi paljude teoreetikute arvamisele, ühe tugevamatest võimalustest valgele üldse, kuigi võimalikud variandid on väga teravad ja kaugeleulatuvad. Musta vastumäng on peaaegu sunnitud.

3. . . . . f5 : e4

Pärast **3. ... d6** saabub seis Philidor'i kaitsest, mida vaatlesime eespool ja mis annab valgele paremuse. Nõrk mustale on samuti ka katse **3. ... Rf6** 4. R:e5 Le7 5. d4 d6 6. Rf7 ja valge saavutab igas variandis paremuse.

4. Rf3 : e5 . . . . .

Midagi ei anna valgele loomulikult 4. O:g8 V:g8 5. R:e5 Lg5 jne. Teksti käik viib väga teravatesse variantidesse.

(vt. diagrammi 63)

4. . . . . Ld8—g5

Seda jätku loetakse teooria poolt mustale tugevaimaks, kuid ka **4. ... d7—d5** omab hea vastuse kuulsust. Sellele võiks järgneda: **5. Ld1—h5+ g7—g6 6.**

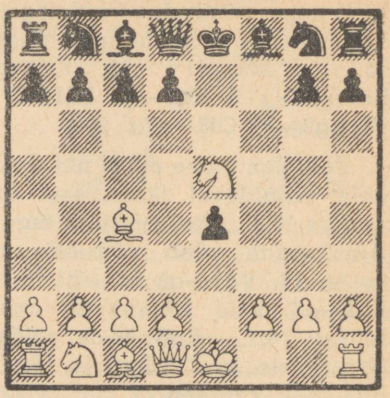

Diagramm 63.

Re5:g6 Rg8—f6 7. Lh5—e5+ Of8—e7 8. Oc4—b5+! (Pärast 8. R:e7 L:e7 9. L:e7+ K:e7 10. Oe2 Vg8 11. g3 Rc6 jne. saavutab must parema arenguga tugeva vastumängu. Nõrk valgele on ka 8. R:h8 d:c4 jne.) **8. ... c7—c6** (Ka pärast 8. ... Od7 9. O:d7+ Rb:d7 10. L:e7+ L:e7 11. R:e7 K:e7 12. d4 omab valge lihtsustatud seisu juures enametturi, kusjuures pole näha mustale lootustandvat rünnakujätku.) **9. Rg6:e7 Ld8:e7 10. Le5:e7+ Ke8:e7 11. Ob5—e2 Vh8—g8 12. g2—g3** ja mustal on raske leida kahitud etturi eest küllaldast vastumängu, sest nüüd on tugev väli c6 musta ratsule suletud (Keres).

5. d2—d4! . . . . .

Tegelikult ainuke vastuvõetav käik valgele, sest teised siin katsetatud võimalused annavad mustale ülekaaluka seisu, näiteks:

I: 5. Re5—f7? Lg5:g2 6. Vh1—f1 d7—d5! 7. Rf7:h8 (Pärast 7. O:d5

Rf6 8. R:h8 saabub peavariant.) **7. ... Rg8—f6** (Must võib siin mängida ka 7. ... d:c4 8. Lh5+ g6 9. L:h7 Oh3! parema mänguga, näiteks: 10. Lf7+ Kd8 11. L:f8+ Kd7 12. Lf7+ Re7 13. L:c4 Rbc6 jne., või ka 10. L:g6+ L:g6 11. R:g6 O:f1 12. R:f8 Oh3 13. Rg6 Rc6 jne.) **8. Oc4:d5** (Behting'i analüüsi kohaselt on ka teised võimalused siin valgele mitteküllaldased, näiteks: 8. Oe2 Oh3 9. d3 L:h2 10. d:e4 O:f1 11. O:f1 d:e4 12. Oc4 Oc5! 13. Le2 Rc6 jne., või ka 8. Rc3 d:c4 9. Rd5 R:d5 10. Lh5+ g6 11. L:d5 Lf3 12. Vg1 Rc6 13. Vg3 Lf5 jne., mõlemal juhul paremusega mustale.) **8. ... Oc8—h3 9. Od5—f7+** (Või ka 9. Oc4 Rc6 10. c3 Re5 jne.) **9. ... Ke8—e7 10. Of7—c4** (Ka 10. Le2 Rc6 on soodne mustale, näiteks: 10. f4 L:e2+ 11. K:e2 Rd4+ 12. Kf2 Rg4+ ühes O:f1 jne.) **10. ... Rb8—c6 11. c2—c3** (Või 11. d4 Vd8 12. Oe3 Re5 13. Le2 b5! 14. O:b5 Rf3+ ühes Og4 jne. võiduseisuga.) **11. ... Rc6—e5 12. Ld1—a4 Re5—d3+ 13. Oc4:d3 e4:d3** võiduseisuga mustale (Behting).

II: 5. Oc4—f7+ Ke8—e7 6. Of7:g8 Lg5:g2 (Tugevam näib olevat lihtsalt 6. ... V:g8 7. Rg4 d5 jne. veidi parema mänguga mustale. Teksti käik annab seevastu ainult võrdsuse.) **7. Ld1—h5 Lg2:h1+** (Parem pole ka 7. ... g6 8. R:g6+ jne.) **8. Ke1—e2 Vh8:g8 9. Lh5—f7+ Ke7—d6 10. Lf7:g8 Kd6:e5** (Mitte aga 10. ... L:c1 vastuse 11. Rc3! tõttu.) **11. Lg8:f8 Lh1—f3+ 12. Lf8:f3 e4:f3+ 13. Ke2:f3** jne. umbes võrdse seisuga (Behting).

5. . . . . Lg5 : g2
6. Ld1—h5+ g7—g6

Sunnitud, sest pärast 6. ... Kd8 7. Rf7+ saaks must mõnekäiguse mati.

7. Oc4—f7+ Ke8—d8!

Jällegi ainuke käik, sest 7. ... Ke7 kaotab pärast 8. Og5+ Rf6 (Või 8. ... Kd6 9. Rc4+ Kc6 10. Rc3! jne.) 9. Lh4 L:h1+ 10. Kd2 Og7 11. Rc3 L:a1 12. O:f6+ ühes Rd5+ jne. tõttu kiiresti.

8. Of7 : g6! . . . . .

Partiis Krivoš-Apšeneek, Debrecen, 1925, mängis valge siin **8. Og5+** Oe7 9. O:g6, kuid sattus pärast 9. ... O:g5 10. Rf7+ Ke7 11. R:g5 Rf6 12. Lh6 Vg8 13. Rc3 c6 14. R:h7 L:g6 jne. kaotusseisu. Kasulik mustale on Behting'i analüüsi järgi ka **8. Lg5+** L:g5 9. O:g5+ Oe7 10. Od5 O:g5 11. Rf7+ Ke7 12. R:g5 Rf6 jne.

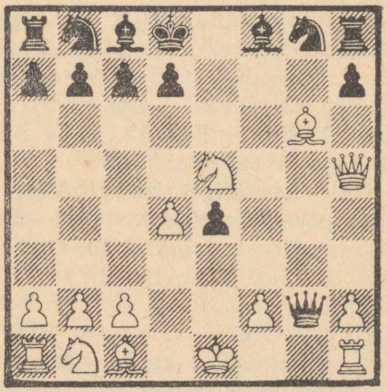

Diagramm 64.

8. . . . . Lg2 : h1+

Bilguer soovitab siin lihtsaima jätkuna **8. ... Rf6** 9. Rf7+ Ke8 ja lõpetab siin uurimise kestva tulega 10. Rd6+ Kd8 11. Rf7+ jne. Valge võidab aga kergesti pärast 10. R:h8+ h:g6 11. L:g6+ või 10. ... Kd8 11. Og5 jne. See variant pole mustale seetõttu üldse vastuvõetav.

Ka teised võimalused tulevad siinkohal vaevalt arvesse, näiteks: **8. ... h:g6** 9. Og5+ Oe7 10. L:h8 võiduseisuga valgele või ka **8. ... d6** 9. Lg5+ L:g5 10. O:g5+ Oe7 11. Rf7+ jne. Lõpuks pole ka Tartakover'i soovitus **8. ... Ob4+** vastuse 9. Ke2 tõttu mustale rahuldav, näiteks 9. ... L:h1 10. Og5+ Oe7! 11. Rf7+ Ke8 12. R:h8+ Kd8! 13. Rf7+ Ke8 14. Re5+ Kd8! 15. L:h7 jne. ja võidab.

9. Ke1—e2 Lh1 : c1

Jällegi tugevaim vastus mustale, millega ta kõrvaldab tugeva rünnakuoda c1. Teised siin võimalikud jätkud viivad kiiresti kaotusele, näiteks: **9. ... h:g6** 10. Og5+ Oe7 11. L:h8 O:g5 12. L:g8+ Ke7 13. Lf7+ Kd6 14. Rc3 jne. või **9. ... Lg2** 10. Rf7+ Ke8 11. Rd6+ Kd8 12. O:e4 Rf6 13. Og5 ja valge võidab.

Veidi keerulisem on valge ülesanne pärast vastust **9. ... d7—d6.** Bilguer jätkab seejärel **10. Og5+** Oe7 11. Rc3 L:a1 12. Rf7+ Ke8 13. R:d6+ või 10. ... Re7 11. Rc3 L:a1 12. O:e7+ O:e7 13. Rf7+ Ke8 14. R:d6+, kuid viimases variandis pole pärast 14. ... Kd8 valgele näha rohkemat kui viiki.

Valge mängib seepärast **9. ... d7—d6** järel tugevamini **10. Rb1—c3!,** ähvardades lipuvõitu 11. Og5+, mis järgneks muuseas ka pärast löömist 10. ... h:g6. Võiks tekkida järgmine huvitav variant: **10. ... Of8—e7** (Pärast 10. ... Re7 võidab 11. Rf7+, näiteks: 11. ... Ke8 12. R:d6+ ühes O:e4 jne. või 11. ... Kd7 12. O:e4 Lg1 13. Of5+ R:f5 14. L:f5+ Ke8 15. L:c8+ K:f7 16. Lf5+ ja valge võidab kergesti.) **11. Re5—f7+ Kd8—e8! 12. Rf7:d6+! Ke8—d8** (Muidugi mitte 12. ... Kd7 13. Lf5+ või 12. ... Kf8 13. Oh6+, mõlemal juhul kiire matiga.) **13. Rd6—f7+** (Nüüd pole 13. O:e4 otsustav vastuse 13. ... Rf6 14. Rf7+ Ke8 jne. tõttu.) **13. ... Kd8—e8 14. Rf7:h8+ h7:g6** (Pärast 14. ... Kd8 võidab 15. Ld5+.) **15. Lh5:g6+ Ke8—d7 16. Lg6—f5+! Kd7—d8 17. Lf5—d5+ Oc8—d7** (Kui 17. ... Rd7, siis võidab 18. L:g8+ Rf8 19. L:f8+ ühes Og5+ viguri.) **18. Ld5:g8+ Od7—e8 19. Rh8—f7+ Kd8—d7 20. Lg8—g4+** ja valge võidab (Keres).

10. Re5—f7+ . . . . .

Võib mängida ka otsekohe 10. Rd2, sest mustal pole midagi paremat kui üleminek hiljem tekkivasse seisu peavariandist 10. ... L:b2! 11. Rf7+ Ke8 jne. Teksti käik on aga parem, võimaldades valgel hiljem valida tugevamat jätku kui ülalmainitud variant.

10. . . . . Kd8—e8

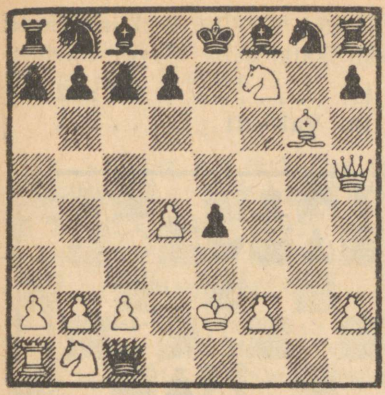

Diagramm 65.

11. Rf7 : h8+ (või 1) . . . . .

Tugevaim jätk, millega valge hoiab alal võimaluse üleminekuks ükskõik millisesse varianti. Teooria poolt senini parimaks peetud jätku **11. Rb1—d2,** mis annab valgele samuti häid võidulootusi, kuid mis on saavutatav ka teksti käiguga, vaatleme variandis **1.** Bilguer lõpetab siin kogu variandi analüüsi käikudega 11. Rd6+ Kd8 12. Rf7+ jne. kestva tulega, kuid on selge, et valge võib ja on koguni sunnitud siin ette võtma riisikovabu võidukatseid.

Kiripartiis Müller-Keres, 1932, jätkas valge siin **11. Lh5—e5+,** millele must pidi vastama 11. . . . Rg8—e7!, seega tegelikult peaaegu sundides valget leppima viigiga 12. Rd6+ Kd8 13. Rf7+ jne. Partiis mängis must seevastu riskantsemalt 11. . . . Of8—e7, mille järel valge võis jätkuga 12. Rd2! L:b2 13. L:h8 h:g6 14. L:g8+ Of8 15. Re5 jne. saavutada põhjendatud võidulootusi.

11. . . . . h7 : g6

Pärast 11. . . . Ke8—d8 12. Lh5—h4+ puudub mustal rahuldav kaitse, näiteks: 12. . . . Re7 13. Lf6 Og7 14. L:g7 R:g6 15. Lg8+ Ke7 16. L:h7+ või ka 12. . . . Oe7 13. Rf7+ Ke8 14. L:h7 jne., mõlemal juhul kerge võiduga.

12. Lh5 : g6+ Ke8—d8
13. Rh8—f7+! . . . . .

Valge võis siin ka jätkuga 13. Rb1—d2 Lc1:b2! jne. üle minna varianti 1, kuid teksti käiguga alustatud rünnakujätk on energilisem ja kindlustab valgele selge paremuse. Otsekohe 13. L:g8 oli muuseas mitteküllaldane vastuse 13. . . . Lf4 tõttu.

13. . . . . Kd8—e7
14. Rb1—c3! . . . . .

Selle käiguga, mis ähvardab 15. Rd5+ mõnekäiguse matiga, tugevdab valge otsustavalt oma rünnakut. Mustal pole nüüd, vaatamata kahele enamvigurile, küllaldast kaitset valge mitmekesiste ähvarduste vastu.

14. . . . . Lc1 : c2+
15. Ke2—e1 . . . . .

Mitte aga 15. Kf1 Ld3+ 16. Kg1 L:d4, ähvardades lipuvahetust 17. . . . Lg7.

(vt. diagrammi 66)

15. . . . . d7—d6

Ka teised siin võimalikud jätkud ei paku mustale küllaldast kaitset:

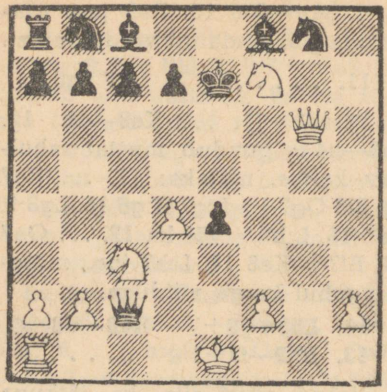

Diagramm 66.

I: 15. ... c7—c6 16. Rf7—d6! Rg8—f6 (Ähvarduse 17. Le8+! vastu pole näha paremat kaitset, sest 16. ... Kd8 17. L:g8 Kc7 18. L:f8 jne. on täiesti lootusetu.) **17. Lg6—g5!** (Võitis ka 17. Rf5+, kuid teksti käik on elegantsem, sest ähvardab uuesti kahekäigune matt 18. Le5+ jne.) **17. ... Ke7—d8** (Pärast 17. ... Og7 võidab lihtsamini 18. Rc:e4 jne.) **18. Lg5:f6+ Of8—e7** (Või 18 ... Kc7 19. Rd5+! matiga.) **19. Lf6—h8+ Kd8—c7 20. Rc3—d5+** ja must saab kas mati või kaotab lipu.

II: 15. ... Rg8—f6 16. Rf7—e5 c7—c6 (Pärast 16. ... Ke6 17. Lf7+ Kf5 otsustab 18. Rd5 jne.) **17. Lg6—f7+ Ke7—d8 18. Lf7:f8+ Kd8—c7 19. Re5—f7!** ja must ei pääse peatsest matist, näiteks: 19. ... b5 20. Ld8+ Kb7 21. Rd6+ Ka6 22. a4! jne.

16. Rc3—d5+ Ke7—d7
17. Lg6 : g8 . . . . .

Tähelepanu väärib ka 17. Lf5+ Ke8 (17. ... Kc6? 18. Rd8+ jne.) 18. L:c8+ K:f7 19. R:c7 jne., kuid teksti käik näib olevat lihtsam.

17. . . . . Lc2 : b2
18. Va1—d1 . . . . .

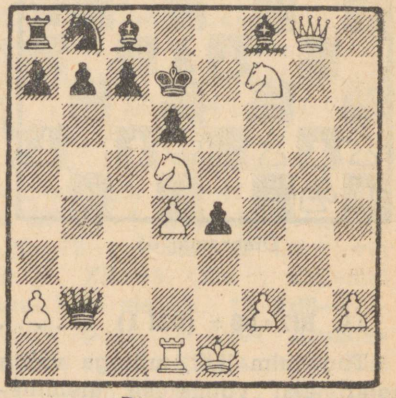

Diagramm 67.

Must kaotab nüüd vähemalt viguri tagasi, jäädes aga ka edaspidi tugeva rünnaku alla. Kui näiteks **18 ... Oe7,** siis 19. Lg4+ Ke8 20. L:c8+ K:f7 21. Lf5+ Ke8? 22. Le6 matiga; kui aga **18. ... c6,** siis 19. Re5+! d:e5 20. Lf7+ Kd6 21. d:e5+ Kc5 22. L:f8+ jne. võiduseisuga.

Kui ülaltoodud analüüs ei sisalda suuremaid vigu, siis on jätk 11. R:h8+! valgele tugevam kui tavaline 11. Rd2 ja muudab kogu käiguga 4. ... Lg5 alustatud vastumängu mustale kõlbmatuks. Must on seepärast sunnitud mängima 4. ... d5, kuid ka siis säilitab valge paremuse, nagu näidatud märkuses musta 4. käigu juurde. Sellest järeldub, et läti gambiidis on jätk 3. Oc4! valgele

võib-olla tugevaim ja muudab selle kaitsesüsteemi mustale kõlbmatuks (Keres).

1.

(1. e4 e5 2. Rf3 f5 3. Oc4 f:e4 4. R:e5 Lg5 5. d4 L:g2 6. Lh5+ g6 7. Of7+ Kd8 8. O:g6 L:h1+ 9. Ke2 L:c1 10. Rf7+ Ke8.)

(vt. diagrammi 65)

11. Rb1—d2 . . . . .

Ka see käik pakub valgele päris soodsaid rünnakuvõimalusi, kuid on siiski vähem soodne kui eespool vaadeldud 11. R:h8+ h:g6 12. L:g6+ Kd8 13. Rc3! jne. Nüüd järgneb rida väga komplitseeritud variante.

11. . . . . Lc1 : b2! (või a)

Ainuke vastus, millega must suudab avaldada vastupanu. Huvitaval kombel kaotab must pärast **11. ... L:a1,** vaatamata oma hiiglasuurele materiaalsele ülekaalule, nagu näitame variandis **a.** Lõpuks annab ka **11. ... h7:g6** valgele otsustava ülekaalu, näiteks: **12. Lh5:g6!** (Palju tugevam kui lipuvõit 12. Le5+ K:f7 jne.) **12. ... Lc1:c2** (Pärast 12. ... L:d2+ 13. K:d2 kaotab must veel materjali, nagu kergesti näha, ja 12. ... L:a1 annab pärast 13. R:h8+ Kd8 14. L:g8 jne. seisu variandist a.) **13. Rf7:h8+ Ke8—d8 14. Lg6:g8 c7—c5** (Pärast 14. ... c6 järgneb samuti 15. L:f8+ Kc7 16. Rf7 jne.) **15. Lg8:f8+ Kd8—c7 16. Rh8—f7 Rb8—c6 17. Lf8—d6+ Kc7—b6 18. d4—d5** viguri-võiduga.

12. Rf7 : h8+ . . . . .

Manööver 12. Lh5—e5+ ei anna siin tulemusi, sest must mängib 12. ... Re7 13. R:h8+ h:g6 14. R:e4 L:c2+ ja nüüd puudub valge kuningal soodne põgenemisväli, näiteks: 15. Ke1 Og7, või 15. Ke3 Oh6+, või 15. Kf3 Ld3+ 16. Kg2 Og7, või lõpuks 15. Kf1 Lc4+ 16. Kg1 d6 ja mativäli f7 on kaitstud.

12. . . . . h7 : g6

Pärast **12. ... Ke8—d8** võidab lihtsamini **13. Lh5—h4+!,** näiteks: **13. ... Re7** 14. Lf6 c6 (14. ... Og7 15. L:g7 R:g6 16. Lg8+ Ke7 17. L:h7+ jne.) 15. Rf7+ Ke8 16. Rd6+ Kd8 17. L:f8+ Kc7 18. L:e7 jne., või ka **13. ... Oe7** 14. Rf7+ Ke8 15. L:h7 jne., mõlemal juhul kerge võiduga.

13. Lh5 : g6+ . . . . .

Kui 13. R:g6, siis on 13. ... d6 mustale küllaldane kaitsevõimalus.

13. . . . . Ke8—d8

14. Lg6 : g8 . . . . .

Meelitav rünnakuvõimalus 14. Lg5+ Re7 15. Rf7+ (15. Lf6? Lb5+ ühes Lf5 jne.) 15. ... Ke8 16. Lh5 ei anna tulemusi 16. ... d5! tõttu, millega must kaitseb kõik ohtlikumad ähvardused.

14. . . . . Lb2—b5+

Pärast 14. ... Lb4 või 14. ... La3 15. Rg6 Ke8 16. R:e4 on must võimetu ähvarduse 17. Rf6+ vastu.

15. Ke2—e3! Lb5—f5

16. Va1—g1 . . . . .

Nüüd järgneks pärast 16. Rg6 lihtsalt 16. ... Ke8.

16. . . . . c7—c5

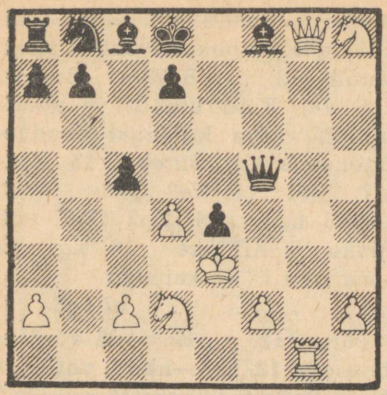

Diagramm 68.

Valge ähvardas 17. Vg5 ühes järgneva Rf7+ ja Ve5 matiga, mille vastu teksti käik pakub mustale soodsamaid kaitsevõimalusi. Teised siin võimalikud jätkud annavad valgele kiiresti paremuse, näiteks:

I: 16. ... Rb8—c6 17. Vg1—g5 Lf5—f6 (Või 17. ... Lh3+ 18. f3 jne.) **18. Rd2:e4! Lf6—e7** (Löömisele 18. ... L:d4+ järgneks 19. Kf4 Lb4 20. Vf5 või 20. Vc5 jne.) **19. Rh8—g6 Le7—a3+** (Pärast 19. ... Le8 on lihtsaim vastus 20. L:f8 võidetud lõppmänguga.) **20. c2—c3 La3—c1+ 21. Ke3—e2** ja võidab, sest pärast tulistamist c2 või b2 järgneb 22. Rd2 ja mustal pole enam ühtki tuld.

II: 16. ... d7—d6 17. Vg1—g5 Lf5—f6 (Pärast 17. ... Lh3+ 18. Ke2 Rd7 järgneb 19. Rg6 Lh6 20. Vf5 või 19. ... Ke8 20. R:e4 jne., mõlemal juhul võiduseisuga valgele.) **18. Rd2:e4 Lf6—e7 19. Rh8—g6** ühes **20. L:f8(+)** võidetud lõppmänguga valgele.

Teksti käiguga valmistab must vastasele palju rohkem raskusi, kuid ei suuda siiski pääseda lõplikust halvemusest.

17. Rh8—f7+! . . . . .

Behting, kes oma ainult võrdlemisi üldjoontes toodud analüüsis on jõudnud sama seisuni (raamatus „Šachs Latvija"), mängib siin nõrgemini **17. Vg5** c:d4+ 18. Ke2 Lf4 19. Rf7+ Kc7 20. L:f8 Rc6 enametturiga mustale, või **17. d5** Kc7 18. Vg5? Oh6, mõlemal juhul paremusega mustale. Viimases variandis võib valge küll käiguga 18. Rf7 võita viguri tagasi, kuid ei saavuta seejuures erilist paremust. Teksti käik on seevastu palju tugevam ja muudab musta kaitse väga raskeks.

17. . . . . Kd8—e7

Nüüd kujuneb variant 17. ... Kc7 18. L:f8 c:d4+ 19. Ke2 valgele ilmsesti soodsamaks, näiteks: 19. ... Rc6 20. Ld6+ Kb6 21. Rc4+ Ka6 22. La3+ Ra5 23. Rfe5 b6 24. R:a5 või 24. Vg6 võiduseisuga valgele. Tulistamisega eelmisel käigul saavutas valge seega olulise paremuse, sundides musta kuningat uuesti tulema tsentrisse.

18. Vg1—g5 Lf5—h3+

Loomulikult mitte **18. ... L:f7** 19. Ve5+ tõttu lipuvõiduga, mis järgneks muuseas ka pärast **18. ... c:d4+** 19. Ke2 d3+ 20. c:d3 e:d3+ 21. Kd1 jne.; viimases

variandis annab lipukahing 21. ... L:f7 22. Ve5+ Le6 23. V:e6+ d:e6 24. h4 jne. mustale vaevalt küllaldasi katsevõimalusi, sest valge h-ettur kujuneb liiga tugevaks.

19. Ke3—e2 Rb8—c6

Kaitse 19. ... d6 on mittekülladane 20. Rh8 tõttu, näiteks: 20. ... Rd7 21. Rg6+ Ke8 22. R:e4 ja musta seis on lootusetu.

20. d4—d5 . . . . .

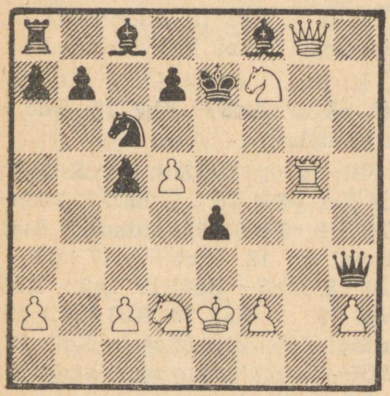

Diagramm 69.

Tekkinud seis on väga komplitseeritud, kuid näib siiski olevat soodne valgele, kellel on siin terve rida mitmesuguseid ähvardusi. Vaatleme allpool lühidalt mõningaid kaitsevõimalusi, mida must diagrammseisus võiks kasutada.

I: 20. ... Rc6—d4+ (Ähvardas lihtsalt 21. d:c6, ja muudele ratsukäikudele järgneb 21. Ve5+.) **21. Ke2—d1 d7—d6** (Nüüd ähvardas aga 22. Ve5+ kõrval veel ka 22. d6+.) **22. Rf7—h8!** (Siin tugevam kui üleminek varianti II käiguga 22. R:d6 jne.) **22. ... Oc8—e6** (Kaksikähvarduse 23. Lf7+ ja 23. Rg6+ vastu pole mustal enam kaitset.) **23. Rh8—g6+** ja valge võidab.

II: 20. ... d7—d6! 21. Rf7:d6! (Pärast 21. d:c6 on mustal varuks vastus 21. ... Oe6, ja ka 21. Rh8 Re5! 22. V:e5+ d:e5 23. Rg6+ Kf6! või 23. Lf7+ Kd8 24. L:f8+ Kc7 jne. ei anna valgele põhjendatud võidulootusi.) **21. ... Oc8—e6!** (Võib ka enne 21. ... Rd4+ 22. Kd1 ja alles nüüd 22. ... Oe6. Teksti manööver on, nagu kergesti näha, mustale ainuke reaalne kaitsevõimalus, sest näiteks pärast 21. ... Rd4+ 22. Kd1 Og4+? 23. V:g4 K:d6 24. c3! võidab valge viguri tagasi, säilitades tugeva rünnaku.) **22. d5:e6 Rc6—d4+** (Otsekohe 22. ... K:d6 on nõrgem võimaluse 23. Rc4+ Kc7 24. Lf7+ Oe7 25. Lf4+ Kc8 26. Vg8+ jne. tõttu.) **23. Ke2—d1 Ke7:d6 24. Lg8—f7!** ja valge säilitab nii pärast 24. ... R:e6 25. Vg3 kui ka pärast 24. ... Oe7 25. R:e4+ Kc6 26. L:e7 võitu tõotava rünnakuseisu.

Kuigi ülaltoodud variandid on väga komplitseeritud, näitavad nad ometi kujukalt valge rünnaku kardetavust; on võimalik, et mõni neist analüüsidest sisaldab eksitavaid vigu, kuid üldiselt peaks seisu kohta antav hinnang tingimata kujunema valge kasuks. Tegelikult pole aga selle variandi täpne analüüs eriti

tähtis, arvestades seda, et valgel oli võimalus 11. käigul valida forsseeritumat võidujätku (Keres).

a.

(1. e4 e5 2. Rf3 f5 3. Oc4 f:e4 4. R:e5 Lg5 5. d4 L:g2 6. Lh5+ g6 7. Of7+ Kd8 8. O:g6 L:h1+ 9. Ke2 L:c1 10. Rf7+ Ke8 11. Rd2.)

11. . . . . Lc1 : a1

Tunduvalt nõrgem kui 11. ... L:b2. Nüüd tekivad aga niivõrd huvitavad variandid, et nende lähem uurimine on kõigiti põhjendatud.

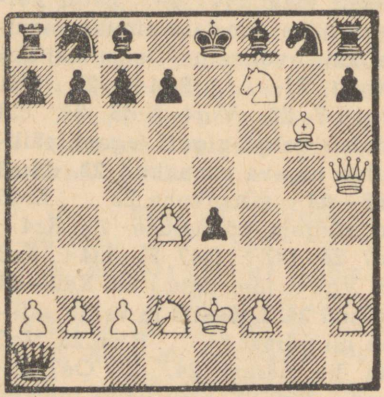

Diagramm 70.

12. Rf7 : h8+ (või a1) . . . . .

Valgel on siin veel teine huvitav võiduvõimalus, nimelt **12. Le5+!**, mida vaatleme lähemalt variandis **a1.**

12. . . . . h7 : g6

Pärast 12. ... Kd8 võidab lihtsalt 13. Lh4+ Oe7 14. Rf7+ Ke8 15. L:h7 või 13. ... Re7 14. Lf6 ja mustal pole enam pääsu, näiteks:

I: 14. ... Og7 15. L:g7 R:g6 16. Lg8+ Ke7 17. L:h7+ ja võidab.

II: 14. ... c6 15. Rf7+ Ke8! 16. Rd6+ Kd8 17. Lf8+ Kc7 18. L:e7 ja võidab.

13. Lh5 : g6+ Ke8—d8
14. Lg6 : g8 d7—d6

Ka teised käigud ei paku mustale siin küllaldast kaitset, näiteks:

I: 14. ... d5 15. L:f8+ Kd7 16. Rg6 Rc6 17. Rb3 lipuvõiduga.

II: 14. ... c6 15. L:f8+ Kc7 16. Rf7 b5 17. Ld8+ Kb7 18. Rd6+ ja võidab.

III: 14. ... c5 15. L:f8+ Kc7 16. Rf7 Rc6 (Või 16. ... b6 17. Ld6+ Kb7 18. Rb3, ähvardades R:a1 kõrval ka 19. R:c5+.) 17. Ld6+ Kb6 18. L:c5+ Ka6! 19. La3+ Kb5 (Või 19. ... Ra5 20. Rb3 jne.) 20. Rd6+ Kb6 21. R2c4+ Kc7 22. Rb5+ ja matt järgmise käiguga.

15. Lg8 : f8+ Kd8—d7
16. d4—d5! La1 : b2

Mustal pole enam pääsu, sest ähvardas surmavalt 17. R:e4; see käik järgneks näiteks pärast **16. ... Rc6** või **16. ... Lg1.** Samuti järgneks ka pärast **16. ... c6** 17. R:e4 Kc7 18. L:d6+ Kb6 19. Lb4+ Kc7 20. d6+ jne. kerge võiduga.

17. Lf8—f7+ Kd7—d8
18. Lf7—g8+ Kd8—e7

Muidugi mitte 18. ... Kd7 19. Le6+ ühes 20. Rf7 matt.

19. Rh8—g6+ Ke7—f6

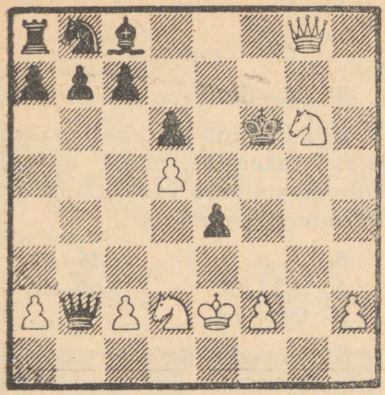

Diagramm 71.

Valge võib nüüd võita mitmeti, näiteks käiguga 20. Lh8+ lipu, kuid veelgi tugevam on 20. R:e4+ Kf5 21. Kf3 La3+ 22. c3 jne. paratamatu matiga (Keres).

a1.

(1. e4 e5 2. Rf3 f5 3. Oc4 f:e4 4. R:e5 Lg5 5. d4 L:g2 6. Lh5+ g6 7. Of7+ Kd8 8. O:g6 L:h1+ 9. Ke2 L:c1 10. Rf7+ Ke8 11. Rd2 L:a1.)

(vt. diagrammi 70)

12. Lh5—e5+ . . . . .

See jätk on võib-olla veelgi lihtsam kui variandis a näidatud 12. R:h8+, kuigi mõlemad jätkud kindlustavad valgele selge võiduseisu.

12. . . . . Rg8—e7

Jätk 12. . . . Oe7 13. L:h8 h:g6 14. L:g8+ Of8 15. Re5 annab umbes samalaadilisi võimalusi nagu variandis a märkuses musta 14. käigu juurde. Teksti käik pakub huvitavamaid võimalusi.

13. Rf7 : h8+ h7 : g6

Kaotab samuti ka 13. . . . Kd8 14. Rf7+ Ke8 15. R:e4 Og7 (15. . . . h:g6 16. Rh8 annab seisu, mis tekib mõned käigud hiljem peavariandis.) 16. L:g7 R:g6 17. Rf6+ Ke7 18. Re5+ Kd6 19. Re4+ Kd5 20. Rc3+ jne. selge võiduseisuga.

14. Rd2 : e4! . . . . .

Nüüd ähvardab 15. Rf6+ ühes 16. Rf7 matt ja huvitaval kombel pole mustal selle vastu enam kaitset.

14. . . . . Of8—h6

Matiga lõpeb ka variant **14. . . . Og7** 15. L:g7 c6 16. Rf7 Rf5! 17. Rfd6+ R:d6 18. Lh8+! Kf7 19. R:d6+ Ke7 20. Le8+ ühes 21. Le5 matt. Mängib must aga **14. . . . L:a2,** siis on ta pärast 15. Rf6+ Kd8 16. d5 sunnitud mati vältimiseks kahima lipu ainult ühe etturi eest.

15. Re4—f6+ Ke8—f8
16. Rh8 : g6+! Kf8—g7

Löömine **16. . . . R:g6** annab pärast 17. Le8+ Kg7 18. Rh5+ Kh7 19. Lf7+ Kh8 20. L:g6 Lc1 21. f4! L:f4 (Sunnitud, nagu kergesti näha.) 22. R:f4 O:f4 23. Le8+ ühes L:c8 ja L:b7 jne. valgele kerge võidu, ja pärast **16. . . . Kf7** võidab 17. Rh8+ Kf8 18. Lh5 otsekohe.

17. Rf6—e4+ Kg7 : g6

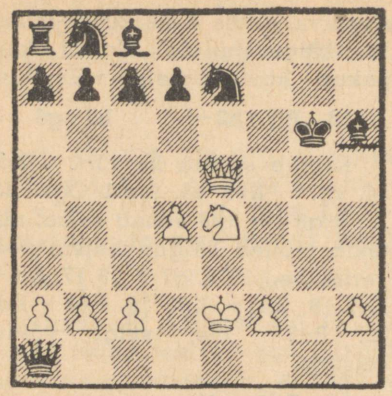

Diagramm 72.

Valge võidab siin jätkuga 18. Lf6+ Kh5 (Või 18. ... Kh7 19. Lf7+ ühes Rf6 matiga.) 19. Rg3+ Kg4 20. L:h6 ja järgneb matt mõne käiguga (Keres).

Seega lõpetame läti gambiidi variandi 3. Oc4 analüüsi, mille kohta võib kokku võttes anda järgmise hinnangu: variant on valgele soodne musta iga kaitse puhul, kusjuures pärast 3. ... f:e4 4. R:e5 pakub mustale paremaid kaitsevõimalusi mitte teooria poolt soovitatud 4. ... Lg5, vaid just 4. ... d7—d5. Viimasel juhul saavutab valge ainult enametturiga lõppmängu, kuna kaitses 4. ... Lg5 on mustal kaotuse vältimine tegelikult võimatu. Ülaltoodud analüüside põhjal võib seepärast väita, et läti gambiidis on, vastupidi seni teoorias valitsenud arvamusele, 3. Oc4! valgele üks tugevamaid jätke ja juba üksinda muudab kogu avangu tegelikult mustale kõlbmatuks (Keres).

II.

(vt. diagrammi 62)

3. d2—d4 . . . . .

See käik on muidugi valgele täiesti mängitav, kuid ei anna talle musta õige vastumängu korral mingit paremust.

3.	**f5 : e4**
4. Rf3 : e5	**Rg8—f6**
5. Of1—c4	. . . . .

Ka teised jätkud ei paku siin valgele lootusi paremusele, näiteks:

I: 5. Oc1—g5 d7—d6 (Mitte aga 5. ... Oe7 6. O:f6 O:f6 7. Lh5+ g6 8. R:g6 h:g6 9. L:g6+ paremusega valgele.) **6. Re5—c4 Of8—e7** (Bilguer toob siin jätku 6. ... d5 7. Re5 Od6 8. Rc3 Oe6 9. f4 e:f3 10. R:f3 0—0 jne. võrdsusega, kuid valge võib mängida paremini 7. Re3.) **7. Of1—e2** (Pärast 7. Rc3 võib must samuti mängida 7. ... 0—0, sest 8. O:f6 O:f6 9. R:e4 kaotab 9. ... d5 tõttu viguri.) **7. ... 0—0 8. 0—0 c7—c6** jne. võrdsusega (Wolf-Apšeneek, Hamburg, 1930).

II: 5. Rb1—c3 d7—d6 6. Re5—c4 d6—d5 7. Rc4—e5 Of8—d6 8. Of1—e2 0—0 9. f2—f3 e4:f3 10. Oe2:f3 c7—c6 võrdsusega (van den Bosch — Apšeneek, Hamburg, 1930).

III: 5. Of1—e2 d7—d6 (Lihtsam näib olevat 5. ... Oe7.) 6. Oe2—h5+ g7—g6 7. Re5:g6 h7:g6 8. Oh5:g6+ Ke8—e7 9. Oc1—g5 Of8—h6! ja ülekaal kaldub musta poolele (Behting).

5. . . . . d7—d5
6. Oc4—b3 Oc8—e6

Tugevam kui 6. ... Rc6, millele võiks tugevasti järgneda 7. c4. Nüüd seevastu järgneks pärast 7. c4 lihtsalt 7. ... d:c4 8. R:c4 Rc6! 9. Oe3 Ob4+ 10. Rc3 Ld7 jne. hea mänguga mustale (Behting).

7. Oc1—g5 Of8—e7
8. 0—0 0—0

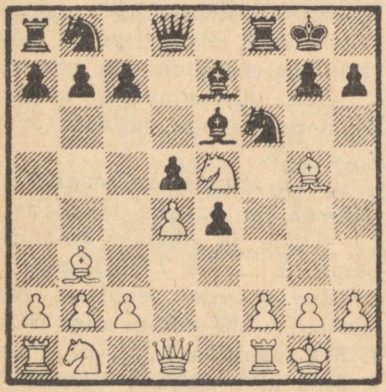

Diagramm 73.

Seis on umbes võrdne, sest valge võib Behting'i järgi mängida **9. f3** e:f3 10. R:f3 jne. Nõrgem on seevastu **9. Rd2** vastuse 9. ... Rc6! tõttu, mis pärast 10. R:c6 b:c6 11. c4 Vb8 12. Vc1 a5 jne. annab mustale kerge paremuse (kiripartii Stokholm-Riia, 1934—36).

III.

(vt. diagrammi 62)

3. Rf3 : e5 . . . . .

Teooria peab seda jätku valgele tugevaimaks. Tegelikult saavutabki valge nüüd ilusa mängu, kuid kas 3. Oc4 või 3. e:f5 pole siiski energilisem, seda küsimust võib lahendada ainult praktika.

3. . . . . Ld8—f6

Teised käigud on siin mustale ilmsesti mitteküllaldased, näiteks:

I: 3. ... Ld8—e7 4. Ld1—h5+ g7—g6 5. Re5:g6 Le7:e4+ (Pärast 5. ... Lf7 6. Rf4 või ka 6. e:f5 võidab valge ilma suurema ohuta materjali.) **6. Of1—e2 Rg8—f6 7. Lh5—h3 Vh8—g8** (Kahing 7. ... h:g6 8. L:h8 L:g2 9. Vf1 Kf7 10. Lh4 jne. pole korrektne.) **8. Rb1—c3** ühes 9. Rf4 selge paremusega valgele.

II: 3. ... Rb8—c6 4. Ld1—h5+ (Ka 4. R:c6 d:c6 5. d4 on valgele soodne jätk.) **4. ... g7—g6 5. Re5: g6 Rg8—f6 6. Lh5—h3** (Pärast 6. Lh4 Vg8 7. R:f8 Vg4 ühes V:e4+ jne. võib must saavutada kardetava rünnaku.) **6. ... Vh8—g8 7. Rg6:f8 Ld8—e7 8. Rf8:h7!** paremusega valgele, näiteks: 8. ... R:e4 9. d3 Rg3+ 10. Kd1 R:h1 11. Lh5+ Kd8 12. Og5 jne.

Halb mustale on muidugi ka **3. ... Rf6,** sest pärast 4. e:f5 on valgel lihtsalt ettur enam ühes hea mänguga.

(vt. diagrammi 74)

4. d2—d4 (või A) . . . . .

Paremaks peetakse siin otsest 4. Rc4, mida vaatleme A juures.

4. . . . . d7—d6

Halb on otsene 4. ... f:e4 vastuse 5. Oc4 tõttu.

5. Re5—c4 . . . . .

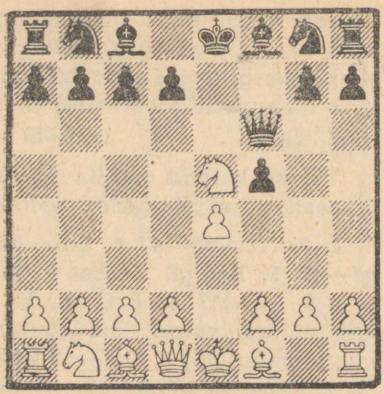

Diagramm 74.

Huvitav, kuid mitte eriti soovitatav idee on siin 5. Re5—f3 f5:e4 6. Rf3—g5 d6—d5 7. c2—c4 h7—h6 8. Rg5—h3 Oc8:h3 9. g2:h3 (A. Steiner — Apšeneek, Kemeri, 1937), kus must võis käiguga 9. ... Ob4+ saavutada hea mängu, näiteks 10. Od2 e3 või 10. Rc3 Re7 11. c:d5 0—0 ühes R:d5 (Behting).

5. . . . . f5 : e4
6. Rb1—c3 . . . . .

Nimzovitš soovitas siin **6. Rc4—e3,** kavatsusega tugevdada survet punktile d5, näiteks: 6. ... c6 7. Oc4 d5 8. Ob3 Oe6 9. c4 Lf7 10. Le2 Rf6 11. 0—0 Ob4 12. Od2 jne. paremusega valgele (Nimzovitš-Behting, Riia, 1919). Must võib mängida aga paremini **6. ... Rb8—c6!** järgmiste, Behting'i poolt analüüsitud võimalustega:

I: 7. Re3—d5 (Tuleb arvesse ka 7. Ob5, et pärast 7. ... a6 jätkata 8. O:c6+ b:c6 9. 0—0 ühes f3.) **7. ... Lf6—f7 8. Rb1—c3** (Pärast 8. Oc4 tuleb 8. ... Ra5.) **8. ... Oc8—e6 9. Rd5:c7+** (Parem 9. Rf4.) **9. ... Lf7:c7 10. d4—d5 Rg8—f6 11. d5:e6 d6—d5!** (kiripartiis Stokholm-Riia, 1934—36) ja mustal on tugev rünnakuseis. Kui näiteks 12. R:d5, siis 12. ... La5+ 13. Rc3 Ob4 14. Od2 0—0—0 jne.

II: 7. d4—d5 Rc6—e5 8. Rb1—c3 Lf5—g6 9. Ld1—d4 Rg8—f6 10. Rc3—b5 Ke8—d8 ja mustal on hea mäng. Valge võib selles variandis mängida aga paremini 8. Oe2, ähvardusega 9. Rc3, takistades seega tugevat käiku 8. ... Lg6.

Tuleb arvesse ka otsekohe **6. Of1—e2,** et esiteks takistada 6. ... Lg6, ja teiseks mängida pärast 6. ... d5 7. Re3 ühes c4. Behting soovitab seejärel mustale 6. ... Lf6—d8, et alles pärast 7. Rc3 mängida 7. ... d5. Pärast 7. 0—0 toob Behting variandi 7. ... Rg8—f6 8. Oc1—g5 Of8—e7 9 f2—f3 e4:f3 10. Oe2:f3 0—0 ja loeb seise võrdseks, kuid pärast edasist 11. Rb1—c3 kindlustab valge arengu- ja ruumiline paremus koos survega diagonaalil h1—a8 valgele soodsama seisu.

(vt. diagrammi 75)

6. . . . . Lf6—g6

Tugevaim vastus, nagu nähtub järgnevatest alltoodud variantidest:

I: 6. ... c7—c6 7. Rc3:e4 Lf6—e6 8. Ld1—e2 d6—d5 9. Re4—d6+ Ke8—d7 (Või 9. ... Kd8 10.

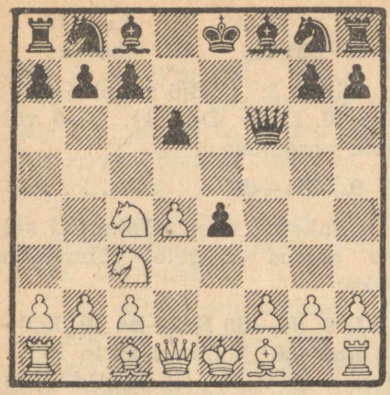

Diagramm 75.

R:b7+ Kc7 11. L:e6 O:e6 12. Rca5 Rd7 13. a3 ühes b4 ja Rc5 paremusega valgele.) 10. Rd6—f7! d5:c4 11. Le2:e6+ Kd7:e6 12. Of1:c4+ Ke6—e7 13. Rf7:h8 Oc8—e6 14. Oc4—d3 paremusega valgele (Collijn).

II: 6. ... Oc8—f5 (Või 6. ... Le7 7. Le2 Rf6 8. Og5 jne. parema mänguga valgele. Pärast 6. ... Re7 on 7. d5 hea jätk.) 7. g2—g4 Of5—g6 8. Of1—g2 c7—c6 (See katse lõpeb mustale ebasoodsalt, kuid ka 8. ... Rc6 9. Oe3 Le7 10. d5 või 8. ... Re7 9. d5 jne. annavad valgele paremuse.) 9. Og2:e4 Og6:e4 10. Rc3:e4 Lf6—e6 11. Ld1—e2 d6—d5 12. Re4—f6+! Ke8—f7 13. Rc4—e5+ Kf7:f6 14. Oc1—g5+! Kf6:g5 15. Le2—f3 ja valge võidab (Petrov, A. D.).

7. f2—f3 . . . . .

Mainime siinkohal lühidalt ka teisi siin praktiliselt kasutatud variante, nimelt:

I: 7. d4—d5 Rg8—f6 8. Oc1—e3 Of8—e7 9. Ld1—d4 0—0 10. Rc4—d2 c7—c5! 11. d5:c6 (Ka pärast 11. Lc4 Rbd7 12. Rd:e4 Re5 saavutab must rünnaku.) **11. ... Rb8:c6 12. Ld4—c4+ Kg8—h8 13. 0—0—0 Oc8—g4 14. f2—f3 d6—d5! 15. Rc3:d5 Rf6:d5 16. Lc4:d5 e4:f3 17. g2:f3** (Spielmann-Nimzovitš, Semmering, 1926) ja nüüd võis must Aljechin'i järgi saavutada jätkuga 17. ... Rb4! 18. Lb3 Vac8 paremust kindlustava rünnaku.

II: 7. Oc1—f4 Rg8—f6 (Nõrk on 7. ... c6 8. d5 tõttu, samuti ka 7. ... Lf7 8. Og3 d5 9. Re5 ühes f3 jne.) **8. Rc4—e3 Of8—e7 9. Of1—c4** (Partiis Flohr-Vecsey, Praha, 1930, jätkas valge 9. Ld2 c6 10. Oe2 d5 11. 0—0 0—0 12. f3 e:f3 13. O:f3 jne. parema mänguga.) **9. ... c7—c6 10. d4—d5 b7—b5** (Behting soovitab siin 10. ... Rh5 11. Og3 R:g3 12. h:g3 Rbd7 ja loeb seejärel seise võrdseks.) **11. Oc4—e2 b5—b4 12. Rc3—a4 Oc8—d7** (Pärast 12. ... Ob7 võimaldub kombinatsioon 13. O:d6 O:d6 14. d:c6 O:c6 15. L:d6 O:a4 16. Le5+ jne.) **13. a2—a3! b4:a3 14. Va1:a3** paremusega valgele (Thomas-Tartakover, Spa, 1926).

III: 7. Rc4—e3 Rg8—f6 (Tuleb arvesse ka käigu f2—f3 takistamiseks 7. ... Oe7 ühes Rc6, Od7 ja 0—0—0.) **8. Rc3—d5** (Siin on väga tugev 8. f3!, näiteks: 8. ... Oe7 9. Oc4 c6 10. f:e4 R:e4 11. 0—0 Rf6 12. Le2 jne., nagu partiis Yates-Tartakover, Gent, 1926.) **8. ... Rf6:d5 9. Re3:d5 Lg6—f7 10. Of1—c4 c7—c6 11.**

Rd5—e3 (Euwe järgi väärib siin tähelepanu ka 11. Rb6 d5 12. R:a8 d:c4 13. Le2 jne.) **11. ... d6—d5 12. Oc4—b3 Oc8—e6** (Parem 12. ... Od6 13. 0—0 0—0, et alles pärast 14. c4 mängida 14. ... Oe6.) **13. 0—0 Of8—d6 14. f2—f4! Lf7—c7 15. c2—c4** paremusega valgele (A. Steiner — Apšeneek, Haag, 1928).

IV: 7. h2—h3 (Blumenfeld'i soovitus.) **7. ... Rg8—f6 8. g2—g4 Of8—e7 9. Of1—g2 0—0 10. Oc1—e3 c7—c6 11. d4—d5 b7—b5 12. Rc4—a5 b5—b4 13. Rc3—e2 c6—c5** (Rauser—Iljin-Ženevski, Leningrad, 1936) ja nüüd andis 14. a3 valgele umbes võrdse mängu.

Nagu ülaltoodud variantidest näha, moodustab selles mänguviisis (4. d4 d6 5. Rc4) lihtne 7. Of4 valgele võib-olla tugevaima jätku, sest musta arengusüsteemi otsesed ümberlükkamiskatsed ei anna tulemusi.

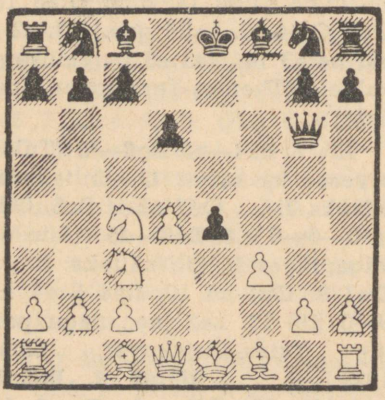

Diagramm 76.

7.	**e4 : f3**
8. Ld1 : f3	**Rb8—c6**

Pärast 8. ... Rf6 annab 9. Od3 Lg4 10. Le3+ Oe7 11. 0—0 valgele paremuse.

9. Of1—d3 . . . . .

Siinkohal veel mõningaid selles seisus valgele võimalikke jätke:

I: 9. d4—d5 Rc6—b4 10. Rc4—e3 Rg8—f6 (Muidugi mitte 10. ... R:c2+ 11. R:c2 L:c2 12. Od3 lipuvõiduga.) **11. a2—a3 Rb4—a6** (Ka siin annaks löömine 11. ... R:c2+ 12. R:c2 L:c2 13. Od3 Lb3 14. 0—0 jne. valgele ülekaaluka seisu.) **12. Of1—d3** (Kiripartiis Stokholm-Riia, 1934—36, mängis valge siin 12. b4 Oe7 13. Od3 Lh5 14. L:h5 R:h5 15. 0—0 jne. ja saavutas samuti hea mängu. Tuleb aga arvesse ka lihtsalt 12. O:a6 ühes 0—0.) **12. ... Lg6—h5 13. Lf3:h5 Rf6:h5 14. 0—0 Of8—e7** ja valgel on parema arengu juures soodsam mäng. Ta võib näiteks käiguga 15. Rf5 kindlustada endale kaksikodad.

II: 9. Rc3—b5 (Etturikahing 9. Oe2 R:d4 10. Le3+ Re6 jne. on valgele küll lootusrikas, kuid mitte vajalik.) **9. ... Oc8—g4 10. Lf3—e3+ Ke8—d7 11. Of1—d3 Lg6—f7** (Pärast 11. ... Le8 annab 12. 0—0 L:e3+ 13. R:e3 valgele paremuse. Nõrgem on ka 11. ... Of5 12. 0—0 O:d3 13. Lh3+ Le6 14. L:d3 d5 15. Lg3! jne.) **12. Vh1—f1 Rg8—f6** (kiripartii Macht-Behting, 1933/34) ja must on saavutanud rahuldava positsiooni.

9. . . . . Lg6—g4

Tugevam kui 9. ... Le6+ 10. Oe3 R:d4 (Või 10. ... Lg4 11. Lf2 Rf6 12. 0—0 paremusega valgele, nagu partiis L. Steiner — Tartakover, Berliin, 1928.) 11. Lf4 Rc6 12. 0—0 Oe7 13. Vae1 Rf6 14. Od4 jne. paremusega valgele (kiripartii Meyers-Crowl, 1936).

10. Lf3—e3+ . . . . .

Siin tuleb etturikahing 10. Lf2! tõsiselt arvesse, sest pärast viimase aktsepteerimist langeks must oma mahajäänud arengu juures ägeda rünnaku alla. Teksti käik asetab valge lipu ebasoodsasse positsiooni ja võimaldab mustale saavutada tasakaalu.

10. . . . . Of8—e7

11. d4—d5 . . . . .

Pärast 11. Rb5 võib järgneda 11. ... L:g2 12. Vg1 L:h2 jne. (kiripartii Iljin-Ženevski—Behting, 1921—23) või ka 11. ... Kd8, ähvardades nii L:g2 kui ka 12. ... a6 ühes L:d4 hea mänguga mustale.

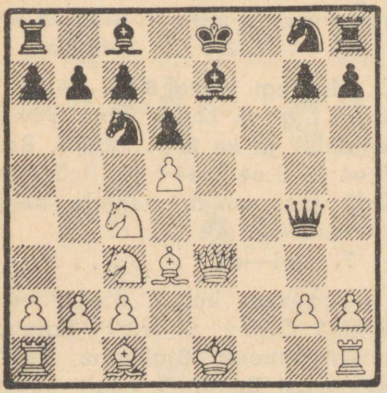

Diagramm 77.

Diagrammseis on valgele võib-olla veel veidi soodsam, kuid igal juhul on mustal häid lootusi mängu tasakaalustamiseks. Valge pidi, kui ta tahtis saavutada paremust, 10. käigul riskima etturikahinguga Lf2, mis muutis musta kaitse väga raskeks. Nüüd võiks veel järgneda: 11. ... Rb4 12. 0—0 Rf6 13. Vf4 Ld7 14. Rb6 (Kiripartiis Macht-Behting, 1933/34, mängis valge siin 14. Lf3 R:d3 15. c:d3 0—0 16. Od2 Ld8 ja saavutas umbes võrdse mängu.) 14. ... a:b6 15. V:b4 0—0 ja seis on Nimzovitš'i analüüsi kohaselt umbes tasakaalustatud. Valge lootused näivad pärast 16. Od2 parema arengu ja suurema liikumisvabaduse tõttu siiski olevat veel veidi soodsamad.

A.

(1. e4 e5 2. Rf3 f5 3. R:e5 Lf6.)

(vt. diagrammi 74)

4. Re5—c4 . . . . .

Selle Leonhardt'i poolt soovitatud käigu idee on d-etturi kohalejätmine edasiseks rünnakuks käiguga d2—d3. Tegelikult saavutabki valge selle käiguga lootusrikkama seisu kui pärast tavalist 4. d4.

4. . . . . f5 : e4

5. Rb1—c3 Lf6—g6

(vt. diagrammi 78)

Behting soovitab siin **5. ... d7—d6,** tuues selgituseks järgmisi võimalusi: **6. Lh5+** g6 7. Ld5 Le7 või 6. Le2 Le6, ja valge ei

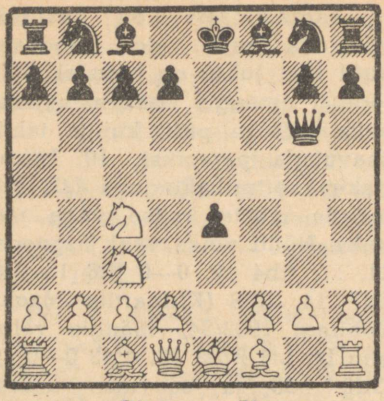

Diagramm 78.

või kummalgi juhul lüüa e4 vigurikaotuse tõttu. Edasi toob Behting muuseas veel järgmise variandi: **6. Rc4—e3 Lf6—g6 7. d2—d3** (Pärast 7. Rcd5 mängib Behting 7. ... Lf7, pärast 7. Red5 aga 7. ... Og4 keeruliste seisudega.) **7. ... e4:d3 8. Of1:d3 Lg6—f7** ja nüüd muidugi mitte Behting'i analüüsi kohaselt **9. Oc4?** Oe6 10. Red5 Kd7 ja must saavutab tõesti vastumängu, vaid lihtsalt **9. 0—0** ja valge väga suur arenguparemus peab talle kindlustama selge paremuse. Toome näiteks ühe võimaliku jätku: 9. ... Rc6 10. f4 (Takistab 10. ... Oe6.) 10. ... Od7 11. Oc4 Oe6 12. Rcd5 võiduseisuga valgele.

Lõpuks on veel üks Behting'i poolt näidatud variant, nimelt **6. d2—d3 e4:d3 7. Of1:d3 Lf6—f7** valgele ilmsesti soodne, sest näidatud **8. Le2+** asemel mängib valge jällegi **8. 0—0,** näiteks: 8. ... Oe6 9. Ve1 Rc6 (9. ... Kd7? 10. Re5+ jne.) 10. Lg4! jne.

Neist võimalustest selgub täielikult, et käiku 5. ... d6 ei saa käiguga 5. ... Lg6 võrreldes kuidagi võtta parandusena — mõlemad annavad mustale raske mängu, mis valge küllalt energilise edasimängu korral peaks viima katastroofini.

6. d2—d3 . . . . .

Nüüd selgub käigu 4. d4 tegematajätmisest saavutatud kasu — valge kõrvaldab musta tugeva tsentraaletturi e4, ühtlasi oma vigureid arendades ja seega oma eksisteerivat arenguparemust veelgi suurendades. Must jääb nüüd ilmsesti halvemasse seisu ja küsimus seisab ainult selles, kas ta suudab edaspidi saavutada veel kuidagi vastuvõetavat seisu.

Mitte nii hea on katse **6. f2—f3,** millele must võib vastata 6. ... Of8—e7, sest 7. f:e4 ei lähe 7. ... Oh4+ 8. g3 O:g3+ 9. h:g3 L:g3+ 10. Ke2 d5 11. Re3 d4 jne. tõttu, samuti mitte 7. R:e4 d5 jne.

6. . . . . Of8—b4

Muidugi mitte **6. ... e:d3** 7. O:d3 L:g2 8. Lh5+ ühes Oe4 ja võidab, ja ka **6. ... Rf6** 7. R:e4 R:e4 8. d:e4 L:e4+ 9. Re3 ühes Od3 jne. annab valgele selge paremuse.

7. Oc1—d2 . . . . .

Tugevam kui 7. d:e4 L:e4+ 8. Re3 O:c3+ 9. b:c3 (Trifunovitš-Apšeneek, Stokholm, 1937), kus must Behting'i poolt soovitatud jätkuga 9. ... Re7 saavutab

mõningal määral mängitava seisu, kuigi valge positsioon ka sel juhul näiteks pärast 10. Od3 ühes 0—0 on märgatavalt soodsam.

7. . . . . Ob4 : c3

Pärast 7. . . . Rf6 võidab 8. R:e4 etturi, ja teisi võimalusi punkti e4 kaitsmiseks pole mustal olemas, sest 7. . . . e:d3 8. O:d3 on ilmsesti halb.

8. Od2 : c3 Rg8—f6

Nõrgem on 8. . . . d5 9. Re5 ühes d:e4 või ka 8. . . . e:d3? 9. O:d3 jne.

9. d3 : e4 . . . . .

Tähelepanu väärib siin ka variant 9. O:f6 g:f6 10. d:e4 L:e4+ 11. Re3 jne., sest etturikahing 11. . . . Lb4+ 12. c3 L:b2 13. Vc1 on mustale kõike muud kui vastuvõetav.

9. . . . . Rf6 : e4

Nõrgem on 9. . . . L:e4+ 10. Re3 ühes Od3 ja 0—0 suure seisuparemusega.

10. Of1—d3! . . . . .

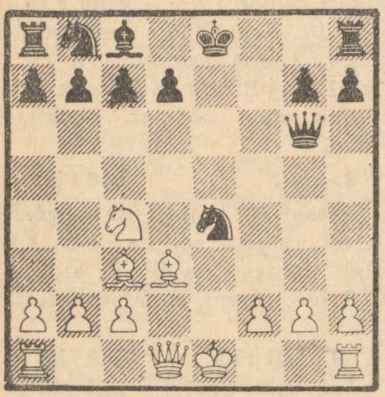

Diagramm 79.

Valgel on märgatav seisuparemus, sest 10. . . . L:g2 pole vastuvõetav 11. Lh5+ tõttu ja pärast 10. . . . 0—0 11. 0—0 puudub mustal samuti rahuldav jätk, näiteks:

I: 11. . . . Re4:c3 12. b2:c3 Lg6—f6 (Pärast 12. . . . Lh6 on 13. Re3 ühes Rd5 väga tugev, sest 13. . . . c6 pole hea vastuse 14. Re3—f5—d6 tõttu.) **13. Ld1—h5 g7—g6 14. Lh5—a5!** ja mustal on suuri ebameeldivusi punkti c7 kaitsmisega.

II: 11. . . . d7—d5 12. Od3:e4 d5:e4 (Pärast 12. . . . L:e4 võib järgneda 13. Ve1! L:c4 14. Ve7 või 13. . . . Lf5 14. Ld4 Lf7 15. Re5 jne.) **13. Rc4—e5** ja must kaotab etturi, näiteks: 13. . . . Le6 14. Ve1 või 13. . . . Lf5 14. Ld5+ Le6 15. Ld4 jne. Prins'i analüüsi järgi on musta seis kaitstamatu.

IV.

(vt. diagrammi 62)

3. e4 : f5 . . . . .

Uuemate uurimiste kohaselt loetakse ka seda löömist kasulikuks valgele. Edasi väärib veel tähelepanu lihtne **3. Rb1—c3,** näiteks: **3. . . . f5:e4** (Kui 3. . . . Rc6, siis võib 4. Ob5 viia hispaania avangu kaitsesse 3. . . . f5, kusjuures ka 4. e:f5 väärib tähelepanu.) **4. Rf3:e5 Ld8—f6** (Pärast 4. . . . Rf6 5. Oc4 d5 on kahing 6. R:d5 R:d5 7. Lh5+ jne. väga lootusrikas.) **5. d2—d4** (Käiguga 5. Rc4 võis valge üle minna varianti III A. Nüüd ei või must loomulikult mängida 5. . . . d6 vas-

tuse 6. Rd5 tõttu.) **5. ... e4:d3 6. f2—f4** (Behting jätkab 6. R:d3 c6 ja saavutab lõpuks mustale võrdsuse. Teksti etturikahing on huvitavam ja palju energilisem.) **6. ... Of8—b4** (Või 6. ... d6? 7. Rd5.) **7. Of1:d3** (Tuleb arvesse ka 7. Od2.) **7. ... d7—d6 8. 0—0! Ob4:c3 9. b2:c3** ja pärast viguri-kahingu vastuvõtmist 9. ... d:e5 10. f:e5 Lb6+ 11. Kh1 jne. saavutab valge ülitugeva rünnaku.

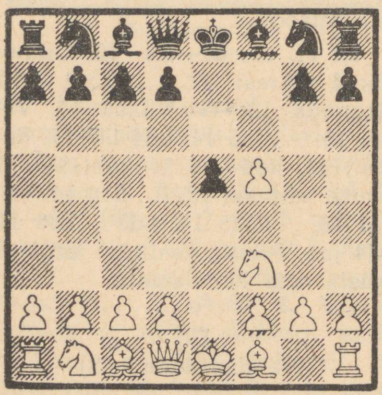

Diagramm 80.

3. . . . . e5—e4

Fine soovitab siin **3. ... Lf6,** kuid pärast 4. Rc3 pole musta seis just kadetsemisväärne. Halvem on ka **3. ... d6** 4. d4 e4 5. Rg5 O:f5 6. f3 jne. Paremuse valgele annab ka **3. ... Rc6** 4. d4 e:d4 5. R:d4 Rf6 6. R:c6 b:c6 7. Oe2 jne.

4. Rf3—e5 . . . . .

Hea jätk on siin ka **4. Le2,** sest pärast 4. ... Le7 tuleb 5. Rd4 Le5 6. Rb5, ja ka 4. ... d5 5. d3 Rf6 6. d:e4 jne. annab valgele ilusa mängu. Pärast **4. Rd4** soovitab Behting etturikahingut 4. ... Lf6 5. Lh5+ g6 jne.

4. . . . . Rg8—f6
5. Of1—e2 . . . . .

Tuleb arvesse ka 5. g2—g4 d7—d6 6. Re5—c4 h7—h5 7. g4—g5 Rf6—d5 8. Rb1—c3 ja valge saavutab hea mängu, ükskõik kas must püüab etturit tagasi võita või mitte.

5. . . . . d7—d6
6. Oe2—h5+ Ke8—e7
7. Re5—f7 Ld8—e8
8. Rf7 : h8 . . . . .

Huvitav jätk on siin ka **8. Rb1—c3,** näiteks: 8. ... R:h5 9. Rd5+ Kd7! 10. L:h5 Vg8, või 9. R:h8 Rf6 10. g4 Rc6 11. g5 Rd4! 12. g:f6+ Kd8 ja must saavutab kahitud materjali eest tugeva rünnaku. Valge võib viimases variandis mängida aga tugevamini 11. d4.

Midagi ei anna valgele **8. R:d6** L:h5 9. R:c8+ Kd8, kuid tähelepanu väärib **8. d2—d3.** Behting jätkab seejärel 8. ... R:h5 9. R:h8 e:d3 10. 0—0 O:f5, kuid sellele võiks näiteks järgneda 11. Ve1+ Oe6 12. g4 Rf6 13. f4 ja pole näha, kuidas must päästab ohustatud viguri.

8. . . . . Le8 : h5

Pärast 8. ... R:h5 on 9. g4 Rf6 10. d3 valgele soodne jätk, kuid tuleb arvesse ka 9. d3 e:d3 10. 0—0 jne., nagu eelmises märkuses.

9. Ld1 : h5 Rf6 : h5
10. g2—g4 Rh5—f6
11. Vh1—g1 . . . . .

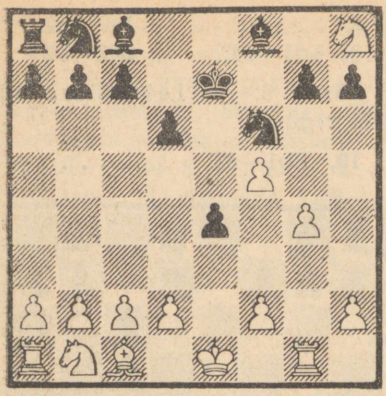

Diagramm 81.

Behting mängib siin 11. Rc3 c6 ühes d5, kuid teksti käik on lihtsam. Nüüd järgneb 11. ... Rb8—c6 12. Vg1—g3 Rc6—d4 13. Ke1—d1 ja Bilguer loeb pärast 13. ... d5 musta seisu soodsamaks. „Sovremennõi debjut" seevastu mängib 14. d3 ühes Og5 ja Vh3 ning väidab nähtavasti õigustatult, et valge šansid on soodsamad, soovitades mustale 13. ... d5 asemel 13. ... g6 suurte teravustega. Seis muutub sel juhul selgusetuks, kuid nähtavasti mitte eriti ohtlikuks valgele.

Lõppülevaateks võib läti gambiidi kohta väita, et see avang annab mustale mõningaid praktilisi šansse, kuid täpse vastumängu puhul ei osutu korrektseks. Valge mängib kas 3. R:e5, 3. Oc4 või 3. e:f5, saavutades igaühega neist käikudest korrektse edasimängu puhul selge seisuparemuse.

n) Reeglipäratud kaitsed pärast 1. e4 e5 2. Rf3.

Lõpetades läti gambiidiga oleme vaadelnud kõiki tarvitatumaid avanguid pärast käike 1. e4 e5 2. Rf3. Lõpuks peame siiski veel tähelepanu pöörama mõningatele vähemtähtsatele võimalustele, mida must võib valida pärast neid käike. Juba alguses võib aga öelda, et need võimalused on mustale suhteliselt ebasoodsad ja esinevad seetõttu praktikas väga harva.

I.

1. e2—e4 e7—e5
2. Rg1—f3 f7—f6?

Nõrk käik, mille järel valge saavutab forsseeritult selge paremuse. Täiesti halb mustale on veel 2. ... Lf6 või 2. ... Le7, millele valge vastab 3. Rc3 ja saavutab ilusa arengu juures selge paremuse. Kui aga 2. ... Oc5, siis lihtsalt 3. R:e5 ja must võib võita etturi tagasi ainult oma seisu edasise nõrgestamise hinnaga.

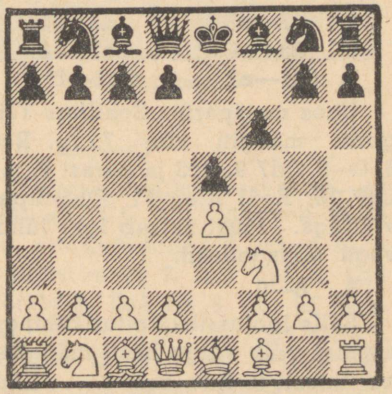

Diagramm 82.

3. Rf3 : e5 . . . . .

Hea käik, sest 3. . . . f:e5 annab valgele pärast 4. Lh5+ kiiresti võiduseisu, kuid ka 3. Oc4 või 3. d4 on head käigud ja kindlustavad valgele parema mängu. Käik 2. . . . f6 ainult nõrgestab musta kuningaseisu ega sobi kuidagi musta arengusüsteemi.

3. . . . . Ld8—e7

Suhteliselt parim vastus, sest 3. . . . f:e5 4. Lh5+ asetab musta veelgi raskemasse olukorda, näiteks: 4. . . . Ke7 (Või 4. . . . g6 5. L:e5+ Le7 6. L:h8 Rf6 7. d3 d5 8. Og5 Rbd7 9. Rc3 c6 10. h4 ja valge vabastab lõpuks oma lipu.) 5. L:e5+ Kf7 6. Oc4+ d5 7. O:d5+ Kg6 8. h4 h5 9. O:b7 ja valge võidab.

4. Re5—f3 . . . . .

Mitte aga 4. Lh5+? g6 5. R:g6 L:e4+ ühes L:g6 jne.

4. . . . . d7—d5

Pärast 4. . . . L:e4+ 5. Oe2 ühes 6. 0—0 saavutab valge veelgi suurema paremuse.

5. d2—d3 d5 : e4
6. d3 : e4 Le7 : e4+
7. Of1—e2 Oc8—f5

Ühes matšpartiis Schiffers-Tšigorin mängiti siin 7. . . . Rc6 8. 0—0 Od7 9. Rc3 ja pärast 9. . . . Lg6 10. Re5! R:e5 11. Oh5 lipuvõiduga. Must seisab igal juhul väga ebasoodsalt.

8. 0—0 . . . . .

Selle lootusrikka etturikahingu asemel võib valge hästi mängida ka lihtsalt 8. Rd4, sest 8. . . . L:g2 pole võimalik 9. Of3 tõttu.

8. . . . . Le4 : c2
9. Ld1—e1 Of8—e7

Pärast 9. . . . Le4 võidab 10. Od3 viguri.

10. Rb1—c3 . . . . .

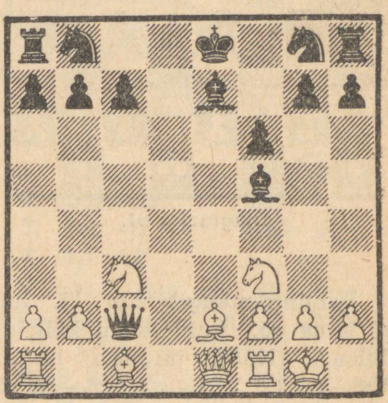

Diagramm 83.

Nüüd ähvardab 11. Rd4 lipuvõiduga ja pärast 10. . . . Rc6 toob Bilguer variandi 11. Ob5 0—0—0 12. Le3 ning valge võidab. Kogu käiguga 2. . . . f6 alustatud variant annab mustale äärmiselt ebasoodsa mängu.

II.

1. e2—e4 e7—e5
2. Rg1—f3 d7—d5

See vastugambiit on tunduvalt parem kui 2. . . . f6, kuid nõrgem kui 2. . . . f5 ja üldiselt mustale samuti ebasoodne.

3. e4 : d5 . . . . .

Tugevaim vastus valgele on **3. Rf3:e5!,** millele võiks järgneda: **3. . . . d5:e4** (Pärast 3. . . .

Le7 4. d4 f6 on 5. Rd3! d:e4 6. Rf4 valgele selget paremust andev jätk, nagu partiis Boleslavski-Lilienthal, Moskva, 1941. Suhteliselt soodsaim mustale on võib-olla veel 3. ... Od6 4. d4 d:e4 jne.) **4. Of1—c4 Ld8—g5 5. Oc4:f7+** (Nõrgem on 5. R:f7 L:g2 6. Vf1 Og4 7. f3 O:f3 8. Vf2 Lg1+ 9. Vf1 Lg4 jne. paremusega mustale.) **5. ... Ke8—e7 6. d2—d4** (Või 6. O:g8 V:g8 7. d4 L:g2 8. Vf1 Oh3 9. Rd2 Rd7! paremusega mustale.) **6. ... Lg5:g2 7. Vh1—f1 Oc8—h3 8. Of7—c4 Rg8—f6 9. Oc1—f4 Rb8—d7 10. Ld1—d2 Rd7—b6 11. Oc4—e2 Rb6—d5 12. Rb1—c3** paremusega valgele, näiteks: **12. ... Oe6** 13. R:d5+ R:d5 14. 0—0—0 Lh3 15. Og5+ ühes 16. c4 (kiripartii Lob-Eliskases, 1932), või ka **12. ... R:f4** 13. L:f4 Oe6 14. h4 Vg8 15. Rc4 Kd8 16. 0—0—0 jne. (kiripartii Feilitzsch-Keres, 1936).

Teksti käiguga võidab valge etturi, kuid annab mustale selle eest initsiatiivi.

3. . . . . e5—e4

Muidugi mitte 3. ... L:d5 4. Rc3 selge arenguparemusega valgele.

4. Ld1—e2 Rg8—f6!

Kirimaletaja F. Becker'i poolt soovitatud käik, mis pakub mustale parimaid lootusi. Teistest võimalikkudest jätkudest tuleb siin arvesse:

I: 4. ... Ld8—e7 5. Rf3—d4 Rg8—f6 (Või 5. ... Le5 6. Rb5 Od6 7. d4 Le7 8. c4 jne., nagu partiis Morphy-Mongredien, Pariis, 1859.) 6. Rb1—c3 Le7—e5 7. Rd4—f3 Le5—e7 8. Rf3—g5 Oc8—f5 9. Le2—b5+ paremusega valgele.

II: 4. ... Of8—e7 (Pärast 4. ... f5 5. d3 Ob4+ 6. c3 Oe7 7. d:e4 f:e4 8. L:e4 Rf6 9. Ob5+ ühes Le2 saavutas valge partiis Morphy-Paulsen, New York, 1857, paremuse.) 5. Le2:e4 Rg8—f6 6. Le4—a4+ Rb8—d7 7. d2—d4 0—0 8. Of1—d3 Rd7—b6 9. La4—b3 Rb6:d5 10. c2—c3 enamettu-riga valgele kindlustatud seisu juures (Kieninger-Richter, Pyrmont, 1933).

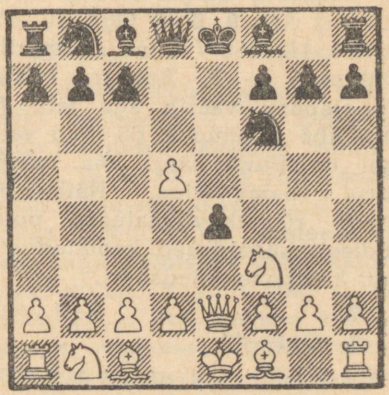

Diagramm 84.

5. Rb1—c3 . . . . .

Tugevam näib olevat **5. d2—d3 Of8—e7** (Või 5. ... L:d5 6. Rfd2 jne. etturivõiduga.) **6. d3:e4 0—0** ja nüüd mitte **7. Rc3** Ve8 8. Ld3 (Pärast 8. Lc4 on 8. ... b5 tülikas.) 8. ... R:e4! 9. R:e4 Ob4+ 10. Od2 f5 11. 0—0—0 f:e4 jne. võrdse mänguga (kiripartii Bardeleben — F. Becker, 1922/23),

vaid tugevamini **7. Le2—c4,** nagu kiripartiis Gutmayer — F. Becker, 1920/21. Valgel on nüüd pärast 7. . . . Ve8 soodne kaitsevõimalus 8. Od3 ja pärast 7. . . . b5 võib järgneda lihtsalt 8. Ld4 jne. Näib, et mustal pole selles seisus küllaldast kompensatsiooni kahe vähemetturi eest.

Teksti käigu järel saavutab must etturi eest teatava vastumängu.

5.	**Of8—e7**
6. Rc3 : e4	**Rf6 : d5**
7. d2—d4	**. . . . .**

Võrdsuse annab **7. Ld1** 0—0 8. Oe2 Rf4 9. 0—0 Og4 10. d3 R:e2+ 11. L:e2 Ve8 jne. (kiripartii Dührssen — F. Becker, 1920). Tähelepanu väärib aga jätk **7. Rc3** Rb6 ja nüüd 8. d3 ning valgel on Euwe järgi hea mäng ilusa enamettiga. Näib, et musta rünnakuvõimalused pole üldiselt küllaldased kaotatud etturi kompenseerimiseks.

7.	**0—0**
8. Oc1—d2	**. . . . .**

Varajane on 8. c4 Rf6 9. R:f6+ O:f6 10. Lc2 Og4 11. Oe2 Rc6 jne. tugeva rünnakuga mustale (kiripartii Gadzinski-Staldi, 1934).

8.	**Rb8—c6**

Veidi soodsamaid rünnakuvõimalusi annab mustale siin võib-olla 8. . . . Ve8, kuid avanguteoreetiliselt pole see seis enam eriti huvitav, sest valge võis varem mitmel korral mängida märgatavalt tugevamini.

9. 0—0—0	**. . . . .**

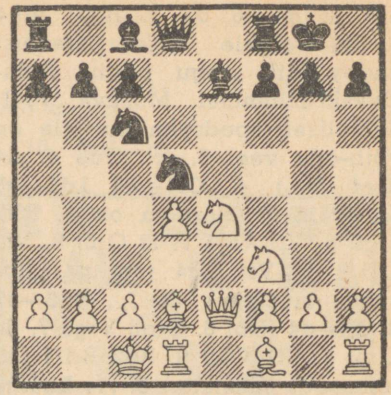

Diagramm 85.

Selles seisus on valgel enamettur, kuid mustal seevastu veidi parem areng mõningate rünnakuvõimalustega. Kiripartiis Cohn — F. Becker, 1920, mängiti siin 9. . . . Od7 10. h3 a5 11. Rc5 Oc8 12. g4 b6 13. Rd3 Of6 jne. terava mänguga, kuid manööver Oc8—d7—c8 pole mustale kindlasti sobivaim selles seisus. Loomulik jätk on diagrammseisus 9. . . . Ve8 survega e-liinil, mis annab mustale lootusi seisude tasakaalustamiseks.

Neist näiteist selgub, et reeglipäratud kaitsed pärast 1. e4 e5 2. Rf3 pole mustale vastuvõetavad ja võivad anda talle mängitava seisu ainult valge tähelepanematu mängu korral.

o) Viini avang.

Oleme nüüd vaadelnud kõiki võimalikke praktiliselt tarvitatavaid avanguid, kus valge pärast käike 1. e2—e4 e7—e5 jätkab 2. Rg1—f3. Tegelikult moodustab

see käik tugevaima jätku ja valmistab mustale suurimaid raskusi võrdsuse saavutamisel, nõudes ühtlasi mõlemalt poolelt laialdasi ja täpseid teoreetilisi teadmisi. Kujukaimalt nägime seda hispaania avangu uurimisel, mis üksinda haarab enda alla peaaegu ühe kolmandiku kogu „Malekool I" mahust.

Valgel on aga 2. Rf3 kõrval veel rida teisi häid käike, mida püüamegi järgnevaga lähemalt selgitada. Nagu neljaratsuavangus moodustas käik 3. Rc3 valgele hea ja kindla mänguviisi, kuid ilma erilise initsiatiivita, nii on ka siin võimalikkude käikude 2. Rb1—c3 või 2. Of1—c4 peamiseks puuduseks nende liigne rahulikkus, õigemini passiivsus. Mõlemad käigud annavad valgele hea mängu, kuid, nagu neljaratsuavangki, suuremate lootusteta avanguparemusele. Vaatleme esmajoones käiku 2. Rc3.

1. e2—e4 e7—e5
2. Rb1—c3 . . . . .

Selle hea arenduskäigu puuduseks on, nagu juba mainitud, vähene initsiatiiv, mistõttu must võib järgnevaga valida mitmete arengusüsteemide vahel. Valge tugevdab survet punktile d5 ja kaitseb välja e4, kavatsedes hiljem alustada rünnakut tsentrile käiguga f2—f4, kuid see ettevalmistus nõuab liiga palju aega ja annab mustale võimaluse tugevaks vastumänguks tsentris.

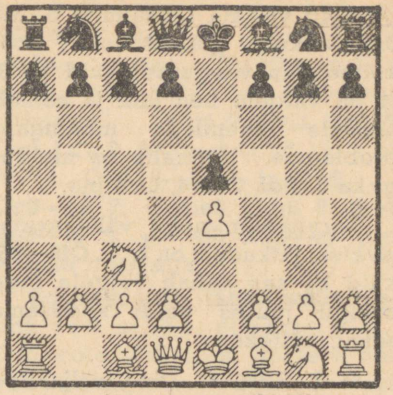

Diagramm 86.

I.

2. . . . . Rb8—c6

Teooria peab mustale parimaks vastuseks 2. ... Rg8—f6, mida vaatleme lähemalt variandis II. Teksti käiguga hoiab must seisu sümmeetrilisena, kuid teeb seega samalaadilisi strateegilisi vigu nagu mainisime valge käigu 2. Rc3 puhul. Teooria peab siiski käiku 2. ... Rc6 mustale küllaldaseks võrdsuse säilitamiseks, kuid aktiivsem 2. ... Rf6 on seks otstarbeks kindlasti soovitatavam.

Teisi siin võimalikke jätke kasutatakse praktikas väga harva, kuid toome nende kohta siiski mõned märkused. Täiesti halb on mustale näiteks **2. ... f7—f5** vastuse 3. e4:f5 tõttu, mis nii pärast 3. ... Rf6 4. g4 kui ka pärast 3. ... Ob4 4. Lh5+ Kf8 5. Oc4 jne. annab valgele suure paremuse. Ebasoodne, kuid veidi parem kui 2. ... f5 on mustale siin ka **2. ... Of8—b4,** millele val-

ge võib vastata lihtsaimini 3. Rf3 üleminekuga (pärast 3. ... Rc6) kolmeratsuavangusse; kuid ka 3. f4 on valgele hea jätk ja asetab mustale lahendada mõningaid probleeme. Võimalik on muidugi ka 3. Rd5 Oa5 4. Oc4 jne.

Tarvitatuim neist vähekasutatavatest jätkudest on **2.... Of8—c5,** kuid ka see annab valgele õige mängu juures veidi soodsama seisu, näiteks:

I: 3. Rc3—a4 (See väljahüpe on varajane ja võimaldab mustale järgneva lootusrikka kahingu.) **3. ... Oc5:f2+! 4. Ke1:f2 Ld8—h4+ 5. Kf2—e3** (Nõrgem on 5. g3 L:e4 6. Le2 L:a4 jne.) **5. ... Lh4—f4+ 6. Ke3—d3 d7—d5 7. Kd3—c3 Lf4:e4** ja Viini meistrite edasise analüüsi kohaselt annab terav variant 8. Kb3 Ra6 9. a3 L:a4+ 10. K:a4 Rc5+ 11. Kb4 a5+ 12. K:c5 Re7 jne. lõpuks viigi kestva tulega.

II: 3. Rg1—f3 (Muidugi võib valge siin hästi mängida ka 3. Oc4 ühes d3 või võib-olla veelgi tugevamini 3. f4. Pärast 3. g3 pole mustal mingeid raskusi, sest oda arendamine g2 on väga aegaviitev manööver.) **3. ... d7—d6** (Pärast 3. ... Rc6 annab 4. R:e5 valgele soodsa variandi kolmeratsuavangust.) **4. d2—d4** (Midagi ei anna valgele 4. Ra4 Ob6 5. R:b6 a:b6 6. d4 e:d4 7. L:d4 Lf6 8. Og5 L:d4 9. R:d4 Od7 jne. võrdsusega, nagu partiis Kan-Capablanca, Moskva, 1936.) **4. ... e5:d4 5. Rf3:d4 Rg8—f6** (Pärast 5. ... Rc6 andis 6. Oe3 Ob6 7. Ld2 Rge7 8. 0—0—0 0—0 9. Oe2 jne. partiis Spielmann-Thomas, Baden-Baden, 1925, valgele kerge paremuse.) **6. Oc1—g5 h7—h6 7. Og5—h4 Rb8—c6 8. Rd4:c6 b7:c6 9. Of1—d3 Ld8—e7 10. 0—0** paremusega valgele (Horowitz-Kupchik, Syracuse, 1934).

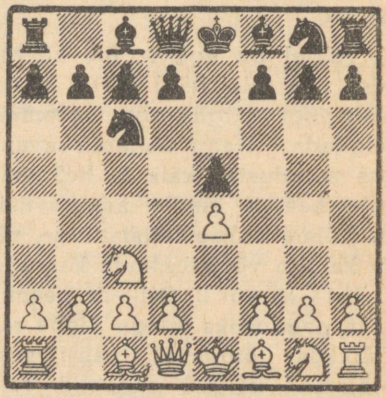

Diagramm 87.

3. Of1—c4 (või I a) . . . . .

Teravat jätku **3. f4,** mis annab kuningagambiidiga sarnaseid seise, vaatleme lähemalt **I a** juures. Teksti käigu kõrval on hea jätk veel **3. Rf3,** mis pärast 3. ... Rf6 annab tuntud neljaratsuavangu.

Mõned meistrid kasutavad siin ka jätku **3. g2—g3,** mis aga ei valmista mustale võrdsuse saavutamisel mingeid raskusi, näiteks 3. ... g6 4. Og2 Og7 5. Rge2 Rge7 jne. Must võib aga mängida ka teisiti, näiteks **3. ... Of8—c5 4. Of1—g2 d7—d6** (Katse edasilükke d7—d5 teostamiseks annab val-

gele väikese paremuse: 4. ... Rf6 5. Rge2 0—0 6. d3 d5 7. R:d5 R:d5 8. e:d5 Rb4 9. Rc3 ja valgel on pärast 9. ... Od4 10. 0—0 O:c3 11. b:c3 R:d5 12. c4 jne. paremus. Must võib järgnevaid käike teha muidugi ka teises järjestuses.) **5. Rg1—e2** (Ainult võrdsuse annab ka 5. Ra4 Rf6 6. R:c5 d:c5 7. d3 0—0 8. Re2 Oe6 jne., nagu partiis Mieses-Alapin, Viin, 1908. Valgel on selles variandis siiski kaksikodadega mõningaid lootusi, mispärast moodustab võib-olla 4. ... a6 mustale lihtsaima tee võrdsusele.) **5. ... a7—a6 6. d2—d3** (Pärast 6. 0—0 võib rünnakujätk 6. ... h5 kujuneda tülikaks, näiteks: 7. h3 Oe6 8. d3 Ld7 9. Kh2 Rh6 jne., nagu partiis Tarrasch-Janowski, Budapest, 1896.) **6. ... Rg8—e7 7. 0—0 0—0 8. Oc1—e3 Oc5:e3 9. f2:e3 f7—f5** jne. võrdsusega (Konstantinopolski).

3. . . . . Rg8—f6

Võimalik on siin ka sümmeetriline vastus **3. ... Of8—c5,** sest varem valgele kasulikuks peetud **4. Ld1—g4** (Pärast 4. Rf3 saabub seis itaalia avangust, pärast 4. d3 d6 5. f4 Rf6 jne. aga kuningagambiidist.) võimaldab mustale parima kaitse korral kerge võrdsuse, näiteks: **4. ... g7—g6!** (Kasulik valgele on 4. ... Lf6 5. Rd5! L:f2+ 6. Kd1 Kf8 7. Rh3 Ld4 8. d3 d6 ja nüüd võis valge partiis Mieses-Tšigorin, Ostende, 1906, mängitud 9. Lh4 asemel otsekohe võita jätkuga 9. Lf3! O:h3 10. Vf1!, ähvardades nii L:f7 matiga kui ka 11. c3 lipuvõiduga. Hea mängu valgele annab ka 4. ... Kf8 5. Lg3 d6 6. Rge2 jne.) **5. Lg4—g3 d7—d6 6. Rg1—f3** (Pärast 6. d3 saabus partiis Spielmann-Tarrasch, Viin, 1922, kerge võrdsus jätkuga 6. ... Rd4 7. Ob3 Oe6 8. Og5 Ld7 9. 0—0—0 O:b3 10. a:b3 f6 11. Oe3 0—0—0 jne.) **6. ... Oc8—e6 7. Oc4:e6 f7:e6 8. 0—0 Rg8—f6 9. d2—d3 Ld8—e7** jne. võrdse mänguga.

Lõpuks võib tähelepanu juhtida veel sellele, et pärast 3. ... Oc5 pole jätk 4. f4 valgele hea võimaluse 4. ... O:g1 5. V:g1 Lh4+ 6. g3 L:h2 tõttu ja ka 4. d3 võimaldab mustale soodsa vahetuse 4. ... Ra5.

4. d2—d3 . . . . .

Valge on juba sunnitud kaitsma etturit e4 võimaliku R:e4! vältimiseks, näiteks: **4. Rg1—e2** Rf6:e4! 5. Rc3:e4 d7—d5 6. Oc4—d3 d5:e4 7. Od3:e4 Ld8—h4 8. d2—d3 f7—f5 9. Oe4—d5 Oc8—d7 10. 0—0 f5—f4 jne. paremusega mustale (Tarrasch-Schachter, 1898), või ka **4. f2—f4** Rf6:e4! 5. Rg1—f3 Re4—d6 (Pärast 5. ... R:c3 6. d:c3 e:f4 7. O:f4 saavutab valge suurepärase rünnaku.) 6. Oc4—b3 e5—e4 7. Rf3—g5 h7—h6 8. Rg5:e4 Rd6:e4 9. Ld1—e2 (Bogoljubov-Romanovski, matš 1924) ja nüüd annab nii 9. ... Rd4 10. L:e4+ Le7 (Fine) kui ka 9. ... Le7 10. L:e4 L:e4+ 11. R:e4 Rd4 (Konstantinopolski) mustale parema lõppmängu.

4. . . . . Of8—b4

Tarrasch soovitas siin käiku 4. ... Of8—c5, mis pärast 5. f2—f4

d7—d6 6. Rg1—f3 võib anda seisu vastuvõtmata kuningagambiidist. Seejuures võib valge katsetada ka 6. f4—f5, kuid seda võimalust vaatleme hiljem variandis b.

Edasilükke 5. f4 asemel võib valge pärast **4. ... Of8—c5** katsetada veel mitmeid teisi võimalusi, kuid ei või seejuures loota paremust, nagu näitavad järgmised näited tegelikest partiidest:

I: 5. Oc1—e3 d7—d6 (Ettevaatlikum on 5. ... Ob6, kuna vahetus 5. ... O:e3 6. f:e3 annab senise praktika kohaselt valgele f-liinil häid rünnakuvõimalusi.) 6. Oe3:c5 d6:c5 7. Rg1—e2 Rc6—a5 8. Oc4—b3 Ra5:b3 9. a2:b3 0—0 10. 0—0 (Tartakover-Rubinstein, Moskva, 1925) ja valge säilitas pärast 10. ... Rg4 11. h3 Rh6 12. f4 e:f4 13. R:f4 f6 14. Lf3 jne. veidi parema mängu.

II: 5. Oc1—g5 h7—h6 6. Og5—h4 d7—d6 7. Rc3—d5 g7—g5 8. Oh4—g3 Rf6:d5 9. Oc4:d5 Rc6—e7 ja nüüd annab nii 10. h2—h4 Re7:d5 11. e4:d5 Ld8—f6 12. Ld1—d2 Vh8—g8 (Schlechter-Rubinstein, Berliin, 1918) kui ka 10. Od5—b3 Re7—g6 11. Rg1—e2 Ld8—f6 (Bogoljubov-Rubinstein, Moskva, 1925) mustale veidi soodsama mängu.

Lõpuks tuleb siin tähelepanu juhtida veel võimalusele 4. ... Rc6—a5, millega mustal õnnestub mõne tempo hinnaga kõrvaldada valge tugev rünnakuoda c4.

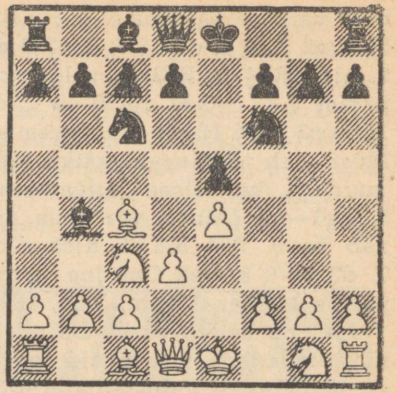

Diagramm 88.

5. Oc1—g5 (või 1) . . . . .

Teksti käiguga alustab valge võitlust punkti d5 pärast, ähvardades jätkata 6. Rge2 ja seega kindlustada endale lõplikult selle tähtsa tsentraalvälja valitsemine. Samaks otstarbeks on sobiv ka otsekohe **5. Rg1—e2,** mida vaatleme lähemalt variandis **1.**

Ebasoodne valgele on katse edasilükke f2—f4 teostamiseks, sest esialgu on valge sunnitud ette võtma abinõusid musta vastušansi d7—d5 likvideerimiseks ja võib alles pärast seda asuda oma rünnakuplaanide arendamisele. Tegelikult järgneks näiteks pärast **5. f2—f4** lihtsalt 5. ... e5:f4 6. Oc1:f4 d7—d5! 7. e4:d5 Rf6:d5 jne. suurepärase mänguga mustale.

Huvitavaid võimalusi võib seevastu tekkida pärast **5. Rg1—f3,** millega valge samuti võimaldab edasilüket d7—d5, kuid valmistab seks puhuks ette teiselaadilise vastumängu. See käik võib pärast **5. ... d7—d6** 6. 0—0 0—0

jne. anda seisu neljaratsuavangust valgele mitte ebasoodsa oda seisuga c4. Kui must püüab aga teostada edasilüket d7—d5, siis võib tekkida järgmisi variante: **5. ... d7—d5** 6. e4:d5 Rf6:d5 7. 0—0! Rd5:c3 8. b2:c3 Ob4—c5 (Pärast 8. ... O:c3 annab 9. Rg5 valgele tugeva rünnaku.) 9. d3—d4! e5:d4 10. c3:d4 Rc6:d4 11. Rf3:d4 Oc5:d4 12. Vf1—e1+ Oc8—e6 13. Oc4:e6 f7:e6 14. c2—c3 jne. ülitugeva rünnakuga valgele (simultaanpartii Löwenfisch — N. N.). Must pidi 11. ... Oc5 asemel mängima tingimata 11. ... Oe7.

5. . . . . h7—h6

Pärast **5. ... d7—d6** kaitseb valge käiguga **6. Rg1—e2** oma ratsut c3 ja saavutab punkti d5 valitsemise tõttu veidi parema seisu, näiteks: **6. ... Oc8—e6 7. 0—0 h7—h6 8. Og5:f6 Ld8:f6 9. Rc3—d5 Oe6:d5 10. Oc4:d5** (Hea jätk on ka 10. e:d5 Re7 11. a4, nagu partiides Tartakover-Tšigorin, Karlsbad, 1907, ja Tartakover-Marshall, Viin, 1908.) **10. ... Ob4—c5 11. c2—c3 0—0 12. Kg1—h1 Rc6—e7 13. Od5—b3 Re7—g6** (Või 13. ... g5 14. d4 Ob6 15. Ld3 Kh8 16. f4! g:f4 17. g3 jne. paremusega valgele, nagu partiis Spielmann-Yates, Baden-Baden, 1925.) **14. f2—f4 e5:f4 15. d3—d4 Oc5—b6** (Schlechter-Berger, Viin, 1908) ja nüüd võis valge käiguga 16. Ld2 saavutada selge paremuse.

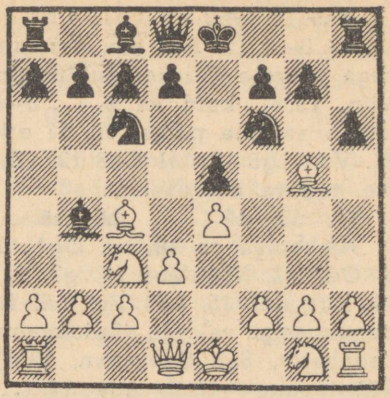

Diagramm 89.

6. Og5 : f6 . . . . .

Taganemine 6. Oh4 võimaldab mustale mõnes variandis teostada soodsat edasilüket g7—g5, näiteks 6. ... d6 7. Rge2 Oe6 ja 8. 0—0 on valgele kardetav võimaluse 8. ... g5 9. Og3 h5 jne. tõttu. Vahetusega f6 püüab valge näiteks pärast 6. ... L:f6 7. Rge2 uuesti vallutada punkti d5, kuid järgneva vahekäiguga segab must selle plaani.

6. . . . . Ob4 : c3+
7. b2 : c3 Ld8 : f6
8. Rg1—e2 d7—d6

Euwe soovitab siin 8. ... Re7, et vältida teksti käigu järel võimalikku ratsuvahetust 9. Ob5 jne. Pole aga näha, miks pärast vahetust valge ratsu peaks osutuma mustast odast tugevamaks, pealegi kui valge kaotab seoses vahetusega paar arengutempot.

9. 0—0 g7—g5

Edasilükke f2—f4 vältimiseks. Halb on aegaraiskav vahetus **9.**

... **Ra5** 10. Ob3 R:b3 11. a:b3 g5 12. c4 0—0 13. Rc3 jne. paremusega valgele (Mieses-Rubinstein, Viin, 1908), kuid ka **9. ... 0—0** annab valgele pärast 10. f4 e:f4 11. V:f4 Lg5 12. Lf1 Oe6 13. Ob3 jne. tugeva surveseisu.

10. d3—d4 h6—h5

Ajakaotus on **10. ... Og4** 11. f3 Od7 12. Vb1 Vb8 13. g3 Vg8 14. Kh1 Ke7 15. Ld3 Vg7 16. f4! paremusega valgele (Spielmann-Leonhardt, San Sebastian, 1911). Tähelepanu väärib aga **10. ... Rc6—e7,** kavatsusega mängida ratsu tugevale väljale g6, nagu juhtus umbes sarnases seisus kohtumises Milner-Barry—Aljechin, London, 1932.

11. f2—f3 . . . . .

Või 11. Vb1 h4 12. Ld3 Re7 13. Ob5+ Kf8! 14. d:e5 d:e5 15. Ld8+ Kg7 16. L:c7 h3 jne. paremusega mustale (Spielmann-Bogoljubov, Berliin, 1921).

11. . . . . h5—h4

12. Ld1—d3 Oc8—d7

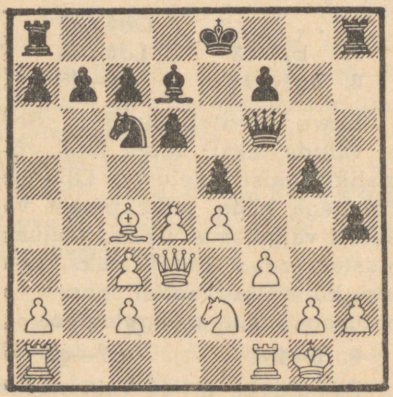

Diagramm 90.

Tekkinud seisu kohta valitsevad lahkuminevad arvamised. Fine hindab musta šansse soodsamaiks, kuna Konstantinopolski jällegi eelistab valge seisu, jätkates diagrammseisus 13. Va1—b1 Va8—b8 14. Oc4—b5, ähvardades 15. Lc4 ühes d4—d5. Näib, et tegelikult tuleb tekkinud seisu hinnata mõlemate arvamiste kompromissina umbes võrdseks, sest pärast 13. Va1—b1 võib must 13. ... Vb8 asemel mängida paremini 13. ... Rc6—d8, kavatsedes võimaluse korral viia seda ratsut heale väljale f4.

1.

(1. e4 e5 2. Rc3 Rc6 3. Oc4 Rf6 4. d3 Ob4.)

(vt. diagrammi 88)

5. Rg1—e2 . . . . .

Selle käigu mõte on täiesti selge: valge kaitseb esiteks ratsut c3 ja ähvardab seejärel käiguga Og5 vallutada punkti d5, saavutades seega veidi parema seisu. See jätk on võimalik näiteks pärast 5. ... d6, mis pärast 6. Og5 annab eelmises variandis vaadeldud seisu (märkus musta 5. käigu juurde). Seejuures võib valge esiteks mängida ka 6. 0—0, ähvardades Og5.

5. . . . . d7—d5

See edasilüke, mis annab mustale seniste kogemuste põhjal täieliku võrdsuse, muudab valge eelmise käigu ohutuks.

6. e4 : d5 Rf6 : d5

7. Oc4 : d5 . . . . .

Pärast **7. 0—0** annab **7. ... Oc8—e6** mustale hea mängu, näiteks: **8. Rc3:d5** Oe6:d5 9. Oc4:d5 Ld8:d5 10. f2—f4 0—0 kerge paremusega mustale (Mieses-Tšigorin, Monte Carlo, 1902) või ka **8. Rc3—e4** h7—h6 (Parem 8. ... Oe7.) 9. c2—c3 Ob4—e7 10. f2—f4 f7—f5 11. Re4—g3 0—0 jne. umbes võrdsusega (Schlechter-Steinitz, Viin, 1897).

7. . . . . Ld8 : d5
8. 0—0 Ld5—d8

Nõrgem on muidugi vahetus **8. ... Ob4:c3** 9. Re2:c3 Ld5—d8 10. f2—f4 e5:f4 11. Oc1:f4 jne. veidi parema mänguga valgele (Aljechin-Bernstein, Pariis, 1922), kuid **8. ... Ld5—a5** 9. a2—a3 0—0 10. Oc1—e3 Ob4:c3 11. Re2:c3 Rc6—d4 andis partiis Spielmann-Réti, Dortmund, 1928, mustale kerge võrdsuse.

9. f2—f4 e5 : f4

Must võib siin katsetada veel teisi jätke, näiteks:

I: 9. ... Oc8—g4 10. f4:e5 (Partiis Rosselli-Yates, Baden-Baden, 1925, jätkas valge nõrgemini 10. Le1 0—0 11. Lg3 O:e2 ühes Od6 hea mänguga mustale.) **10. ... Og4:e2** (Jätkud 10. ... Rd4 11. Vf4 või 10. ... R:e5 11. h3 jne. annavad valgele soodsama seisu.) **11. Ld1:e2 Ld8—d4+ 12. Kg1—h1** (Mitte 12. Lf2 0—0—0 tõttu.) **12. ... Ob4:c3 13. b2:c3 Ld4:c3 14. Va1—b1** paremusega valgele.

II: 9. ... 0—0 10. Ld1—e1 e5:f4 (Riskantne on 10. ... Rd4 11. f:e5 R:c2 12. Lg3 jne. tugeva rünnakuga.) **11. Oc1:f4 Ob4—d6 12. Le1—g3 Od6:f4 13. Re2:f4** jne. umbes võrdse mänguga (Konstantinopolski-Kirillov, Kiiev, 1938).

10. Oc1 : f4 0—0

Partiis Spielmann-Rosselli, Baden-Baden, 1925, jätkas must nõrgemini 10. ... Oc8—e6, mille järel 11. Ld1—e1, ähvardades 12. Lg3, andis valgele parema mängu. Teksti käik on loomulikum.

11. Rc3—e4 Ob4—e7

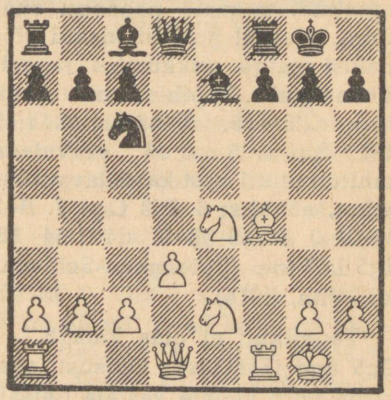

Diagramm 91.

Variant on võetud Nenarokov'i analüüsist, kes loeb tekkinud seisu õigusega umbes võrdseks. Vastukaaluks musta kaksikodadele on valgel veidi parem areng ja rünnakuvõimalused vabadel tsentraalliinidel.

I a.

(1. e4 e5 2. Rc3 Rc6.)

(vt. diagrammi 87)

3. f2—f4 . . . . .

Selle käiguga valge peaaegu sunnib vastast lööma f4 ja seega üle minema vastuvõetud kuningagambiidiga sarnasesse seisu, kuid ainult lisakäikudega Rc3 ja Rc6. Nende lisakäikude olemasolu on aga, nagu näitavad järgnevad analüüsid, kasulik ainult mustale, mispärast seda kahijätku loetakse valgele mitte parimaks võimaluseks viini avangus.

3. . . . . e5 : f4

See löömine on, nagu juba mainitud, mustale peaaegu sunnitud, sest tal pole soodsaid võimalusi valge pakkumise tagasilükkamiseks. Tuleb arvesse ainult 3. . . . Of8—c5, et pärast 4. f:e5 d6! 5. e:d6 L:d6 saavutada kahitud etturi eest kardetavat rünnakut, näiteks: 6. Rf3 Og4 7. Re2 0—0—0 8. c3 f5 9. d4 f:e4 10. Rg5 Le7 jne. (Spielmann-Schlechter, Viin, 1914).

Tegelikult ei oma käik 3. . . . Oc5 aga iseseisvat tähtsust, sest valge võib sellele vastata lihtsalt 4. Rg1—f3, üleminekuga tuntud varianti vastuvõtmata kuningagambiidist.

(vt. diagrammi 92)

4. Rg1—f3 (või a) . . . . .

Huvitavat võimalust, nn. Steinitz'i gambiiti **4. d2—d4,** vaatleme lähemalt variandis **a.** Teised käigud tulevad valgele siin vaevalt arvesse, sest näiteks **4. Of1—c4** annab mustale pärast 4. . . . Lh4+ 5. Kf1 Oc5 jne. väga soodsa variandi vastuvõetud kuningagambiidist, mida vaatleme hiljem.

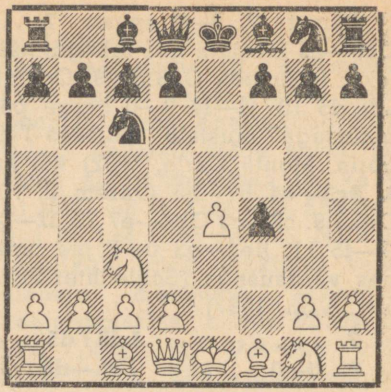

Diagramm 92.

4. . . . . g7—g5

Selle käiguga kaitseb must küll kestvalt oma enametturit, kuid kohustub edaspidi jätkama teravas stiilis, sest muidu võib edasilüke g7—g5 kujuneda kergesti ebameeldivaks nõrgestuseks. Nagu järgnevad analüüsid näitavad, osutub käik 4. . . . g7—g5 käesoleval momendil mustale väga tugevaks, koguni palju mõjuvamaks kui tavalises kuningagambiidis pärast 1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Rf3 jne.

Nenarokov soovitab mustale siin **4. . . . Rg8—f6,** et pärast 5. e4—e5 vastata 5. . . . Rf6—h5 6. Of1—c4 (Või 6. d4 d6 jne.) 6. . . . d7—d6 7. d2—d4 d6:e5 8. 0—0 Oc8—g4 jne. hea mänguga (Spielmann-Wolf, Viin, 1907).

Tegelikult võib valge aga pärast **4. . . . Rg8—f6** mängida tugevamini **5. d2—d4,** näiteks: **5. . . .**

Of8—b4 (Pärast 5. ... d5 6. e:d5 R:d5 7. R:d5 L:d5 8. O:f4 jne. saabub valgele soodne variant vastuvõetud kuningagambiidist.) **6. e4—e5** (Tähelepanu väärib ka kahivariant 6. d5 R:e4 7. d:c6 R:c3 8. b:c3 O:c3+ 9. Kf2 O:a1 10. Oa3 jne. kardetava rünnakuga.) **6. ... Rf6—e4 7. Oc1—d2 Re4:d2 8. Ld1:d2** ja on kahtlane, et must saavutab siin lootusrikkamaid võimalusi kui peavariandis. Kahjuks puuduvad selle variandi kohta laiemad praktilised kogemused.

5. d2—d4 (või 2) . . . . .

Siin tuleb arvesse ka jätk **5. h2—h4** g5—g4 6. Rf3—g5, mis annab Hampe-Allgaier'i gambiidi ja on valgele vähem soodne kui tavaline Allgaier'i gambiit. Seda võimalust vaatleme lähemalt variandis **2.**

Pärast **5. Of1—c4** on mustal valik kahe võrdlemisi soodsa võimaluse vahel, nimelt 5. ... Of8—g7, üleminekuga Philidor'i kaitsesse vastuvõetud kuningagambiidist, ja 5. ... g5—g4, mis annab pärast 6. d2—d4 peavariandi, pärast 6. 0—0 aga mustale soodsa variandi Muzio gambiidist. Teksti käiguga alustatud mänguviisi nimetatakse Pierce'i gambiidiks ja see on valgele lootusrikkam kui variandis 2 vaadeldav Hampe-Allgaier'i gambiit.

5. . . . . g5—g4

(vt. diagrammi 93)

Mustal pole siin soodsaid võimalusi sellest üliteravast edasilükkest loobumiseks, nagu see on võimalik tavalises kuningagambiidis. Toome selgituseks mõningaid variante:

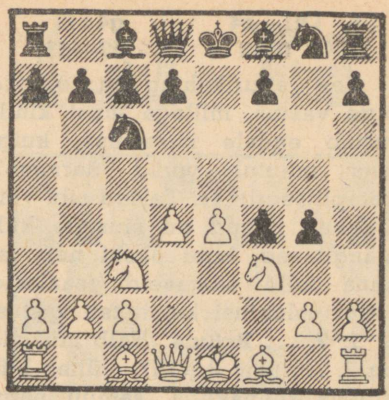

Diagramm 93.

I: 5. ... Of8—g7 6. d4—d5! Rc6—e5 7. d5—d6! (See edasilüke on veelgi tugevam kui 7. Rd4 d6 8. Ob5+ Od7 9. Rf5 Of6 10. h4 h6 või 7. h4 h6 8. g3 jne.) 7. ... Re5:f3+ 8. Ld1:f3 c7:d6 9. h2—h4 h7—h6 10. Of1—c4 d6—d5 11. Rc3:d5 Rg8—f6 12. h4:g5 h6:g5 13. Vh1:h8+ Og7:h8 14. Lf3—c3 d7—d6 15. g2—g3 jne. selge paremusega valgele (L. Paulsen — Englisch, Frankfurt, 1887).

II: 5. ... d7—d6 6. d4—d5 Rc6—e5 7. Of1—b5+ Oc8—d7 8. Ob5:d7+ Ke8:d7 (Pärast 8. ... R:d7 9. Ld4 kaotab must Eg5.) 9. g2—g3 h7—h5 (Võib ka enne 9. ... R:f3+ 10. L:f3 ja alles nüüd 10. ... h5 jne.) 10. g3:f4 Re5:f3+ 11. Ld1:f3 g5—g4 12. Lf3—d3 Ld8—h4+ 13. Ke1—e2 kerge paremusega valgele (kiripartii Woods-Kempson, 1892).

6. Of1—c4 g4 : f3
7. 0—0 d7—d5!

See etturikahing on ainuke õige vastus, millega must kindlustab endale paremuse, kuigi seis muutub nüüd äärmiselt komplitseerituks. Teised siin võimalikud jätkud on mustale küll mängitavad, kuid ükski neist ei anna talle sääraseid reaalseid paremuslootusi kui teksti vastus.

I: 7. ... Rc6:d4 (Halb mustale on 7. ... Oh6 8. O:f7+ ühes L:f3 tugeva rünnakuga, samuti nagu 7. ... f:g2 8. O:f7+ K:f7 9. Lh5+ Kg7 10. Lg4+ ühes V:f4+ jne. võiduseisuga valgele.) **8. Oc4:f7+** (Pärast 8. L:d4 järgneb 8. ... Lg5! ja must võidab vähemalt viguri.) **8. ... Ke8:f7 9. Oc1:f4 c7—c5!** (Pärast 9. ... Lf6 annab 10. Rd5 Lg6 11. V:f3 R:f3+ 12. L:f3 Rf6 13. Oe5 jne. valgele ülitugeva rünnakuseisu.) **10. Of4—e5 Of8—g7 11. Vf1:f3+ Rd4:f3+ 12. Ld1:f3+ Rg8—f6 13. Rc3—d5 d7—d6** ja valge rünnak on jooksnud kuivale (Konstantinopolski).

See variant võib olla mustale samuti kasulik, kuid enne lõpliku otsuse langetamist on siin vaja tõestada musta paremust variandis **8. Oc1:f4** (8. O:f7+ asemel), mis annab valgele suurepärase arengu juures tugeva rünnaku kahitud viguri eest. Bilguer toob seejärel variandi 8. ... Ld8—f6 9. Rc3—d5 Lf6—g7 10. Rd5:c7+ Ke8—d8 11. Vf1:f3 Rd4:f3+ 12. Ld1:f3 Lg7—d4+ jne. paremusega mustale, kuid siin on jällegi raske mõista valge kahimislusti; mängides näiteks lihtsalt 11. g2—g3 (11. V:f3 asemel) võis valge saavutada seisu, kus must vaevalt võib unistada paremusest (Keres).

II: 7. ... Of8—g7 (Halb on 7. ... Lg5 8. V:f3 R:d4 9. O:f7+ Kd8! 10. V:f4 Oc5 11. Kh1 d6 12. b4 Ob6 13. e5! jne. otsustava rünnakuga.) **8. Oc1:f4! Og7:d4+ 9. Kg1—h1 Od4:c3** (Nõrk on 9. ... f:g2+ 10. K:g2 O:c3 11. O:f7+ K:f7 12. Lh5+ Ke7 13. b:c3 Rf6 14. Og5 jne. võiduseisuga valgele.) **10. Oc4:f7+ Ke8:f7 11. Ld1—d5+ Kf7—e8** (Kiripartiis Keres-Vilkins, 1933, jätkas must siin 11. ... Kg7 12. V:f3 Of6 13. e5 Oe7 14. Vg3+ Kf8 15. V:g8+ ja oli sunnitud alistuma.) **12. Ld5—h5+ Ke8—e7 13. b2:c3** (Väärib tähelepanu ka 13. e5.) **13. ... Rg8—f6 14. Of4—g5 Rc6—e5 15. Og5:f6+** (Ka katse 15. V:f3 R:f3 16. L:f3 on väga tähelepanuväärne.) **15. ... Ke7:f6 16. Lh5—f5+ Kf6—g7 17. Lf5:e5+ Ld8—f6 18. Le5—g3+ Lf6—g6** jne. kestva tulega (Pierce).

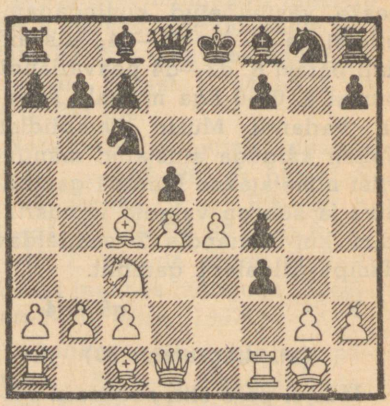

Diagramm 94.

8. e4 : d5 . . . . .

Pärast 8. Rc3:d5 on 8. ... Oc8—g4 9. g2:f3 Og4—h3 jne. tülikas vastus.

8. . . . . Oc8—g4
9. Vf1—e1+ . . . . .

Rushemere'i kombinatsioon **9. d5:c6** f3—f2+ 10. Vf1:f2 Og4:d1 11. c6:b7 Va8—b8 12. Oc4—b5+ Ke8—e7 13. Oc1:f4 Od1—g4 14. Va1—e1+ Og4—e6 15. Of4—e5 f7—f6 16. Oe5:c7! jne. on küll ilus, kuid kõike muud kui korrektne. Lihtsaim tee selle ümberlükkamiseks on Mlotkovski ja Pierce'i analüüsi kohaselt 11. ... Od1—g4 12. Oc4—b5+ Og4—d7 13. Rc3—d5 Va8—b8 (Mitte aga 13. ... Od6 14. Ve2+ Re7 15. V:e7+! jne.) 14. Oc1:f4 Vb8:b7 15. Va1—e1+ Of8—e7 16. Ve1:e7+ Ld8:e7 ja must võidab.

Teine rünnakuvõimalus valgele on siin **9. Ld1—e1+**, kuid ka see annab mustale pärast 9. ... Of8—e7 10. Oc1:f4 (Või 10. Le4 f5 11. L:f4 Od6 12. Ve1+ Kf8 jne.) 10. ... Rc6:d4 11. Of4—e5 Rd4—e2+ 12. Rc3:e2 f3:e2 13. Oc4:e2 Og4:e2 14. Le1:e2 f7—f6 jne. enamviguri juures küllaldasi kaitsevõimalusi.

9. . . . . Rg8—e7
10. Rc3—e4 . . . . .

Või 10. g2:f3 Og4—h3 11. Oc1:f4 Vh8—g8+ 12. Of4—g3 Rc6—a5 13. Oc4—b5+ c7—c6 14. Rc3—e4 Of8—g7 15. Kg1—h1 Ld8:d5 16. c2—c4 Ld5—d7 jne. paremusega mustale (Milner-Barry—Alexander, Cambridge, 1933).

10. . . . . Of8—g7
11. g2 : f3 Rc6—a5
12. Oc4—f1 Og4—h5

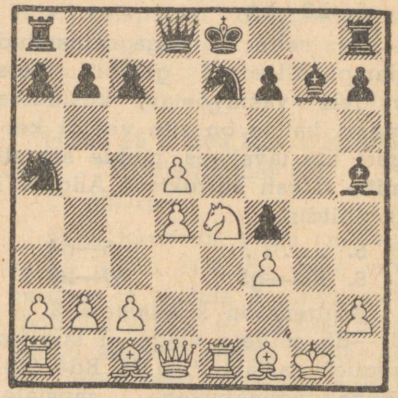

Diagramm 95.

Bardeleben'i analüüsi kohaselt on diagrammseis mustale kasulik, milles ei tohikski olla kahtlust, kuigi valge säilitab veel mõningaid rünnakuvõimalusi. Bardeleben jätkab oma analüüsi 13. c4 Vg8 14. Kf2 b5 15. Rc5 Kf8 16. O:f4 R:c4 jne. selge paremusega mustale.

Seetõttu võib Pierce'i gambiidi kohta öelda, et teoreetiliselt pole see avang täiesti korrektne, kuid pakub valgele tegelikult väga häid rünnakuvõimalusi ja nõuab mustalt nende pareerimisel äärmiselt täpset kaitset. Kahjuks pole seda avangut praktiliselt peaaegu kunagi kasutatud, mispärast lõpliku otsuse andmine pole siin täie kindlusega hästi võimalik.

2.

(1. e4 e5 2. Rc3 Rc6 3. f4 e:f4 4. Rf3 g5.)

5. h2—h4 . . . . .

Ka selle käiguga alustatud Hampe-Allgaier'i gambiit pole valgele vastuvõetav, kusjuures musta kaitse on siin veelgi kergem kui tavalises, muide samuti mitte täiesti korrektses Allgaier'i gambiidis.

5. . . . . g5—g4
6. Rf3—g5 h7—h6

Nõrgem on kahtlemata 6. . . . d7—d5, millele valge ei tarvitse sugugi vastata 7. e:d5 Rd4 jne. rünnakuvõimalustega mustale, vaid võib näiteks jätkata 7. d2—d4 ja pärast 7. . . . h7—h6 päästa vigur käiguga 8. e4:d5. Teksti käik sunnib valget otsekohe kahima ja on mustale tugevaim.

7. Rg5 : f7 Ke8 : f7
8. d2—d4 . . . . .

Tulistamine **8. Of1—c4**+ annab pärast 8. . . . d7—d5 9. Oc4:d5+ (või 9. R:d5) 9. . . . Kf7—g7 ja seejärel Rg8—f6 jne. paremuse mustale. Täiesti nõrk on muidugi **8. L:g4** Rf6 9. L:f4 Od6 jne. võiduseisuga mustale.

(vt. diagrammi 96)

8. . . . . d7—d5

Bilguer'i järgi moodustab ka 8. . . . f4—f3 9. g2:f3 Of8—e7 mustale hea kaitse, näiteks: 10. Of1—c4+ d7—d5 11. Oc4:d5+ Kf7—g7 12. 0—0 Rg8—f6 13. f3—f4 Rf6:d5 14. Rc3:d5 Oe7:h4 jne. paremusega mustale.

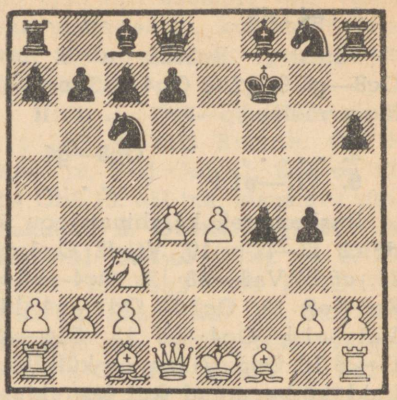

Diagramm 96.

9. Oc1 : f4 . . . . .

Pärast **9. e4:d5** on 9. . . . Ld8—e7+ 10. Ke1—f2 g4—g3+ 11. Kf2—g1 Rc6:d4! 12. Ld1:d4 Le7—c5 13. Rc3—e2 Lc5—b6 14. Ld4:b6 a7:b6 15. Re2—d4 Of8—c5 16. c2—c3 Va8—a4 jne. mustale väga soodne jätk (Corzo-Capablanca, Havana, 1901).

Küllaldast rünnakut ei anna valgele ka **9. Rc3:d5** f4—f3 10. g2:f3 Rg8—e7 11. Of1—c4 Re7:d5 12. Oc4:d5+ Kf7—g7 jne. paremusega mustale (Collijn).

9. . . . . Of8—b4!

Seda loeb teooria mustale ainukeseks paremust kindlustavaks jätkuks ja toob teiste võimaluste kohta järgmisi näiteid:

I: 9. . . . d5:e4 10. Of1—c4+ Kf7—g6 11. 0—0 Of8—g7 (Või 11. . . . L:d4+ 12. L:d4 R:d4 13. Oe5 Og7 14. h5+ Kh7 15. Vf7 Rf5 16. R:e4 jne. paremusega valgele.) **12. h4—h5+ Kg6—h7 13. Of4—e5 Rg8—f6** (Pärast 13. . . . O:e5 14.

Vf7+ Og7 15. R:e4 L:d4+ 16. L:d4 R:d4 17. Vaf1 Of5 18. c3 jne. saavutab valge paremuse, samuti nagu pärast 13. ... R:e5 14. d:e5 L:d1 15. Va:d1 Re7 16. Vf7 jne.)

14. Rc3:e4 Rc6:e5 15. Re4:f6+ Og7:f6 16. d4:e5 Of6:e5 17. Vf1—f7+ Oe5—g7 18. Oc4—d3+ Kh7—g8 19. Od3—c4 jne. viigiga käikude kordamisega (Hartewig).

II: 9. ... Rg8—f6 10. Of1—d3 d5:e4 11. Od3—c4+ Kf7—e8 12. d4—d5 Rc6—e7 13. Rc3—b5 paremusega valgele (kiripartii Romaškevitš-Kolenko, 1895).

10. Of1—e2 . . . . .

Pärast **10. Ob5** järgneb 10. ... Rge7 ja pärast **10. e5** Oe6 11. Oe2 Ld7 12. 0—0 Kg7 jne. on mustal enamvigur kindla seisu juures.

10. . . . . Ob4 : c3+
11. b2 : c3 Rg8—f6

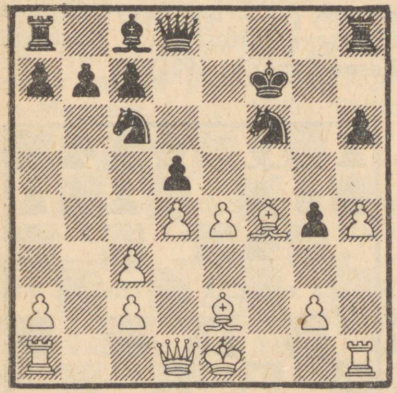

Diagramm 97.

Kiripartiis Sybine-Malthan järgnes nüüd 12. 0—0 Kf7—g7 13. e4—e5 Rf6—e4 14. Oe2:g4 Ld8:h4 ja mustal on Bilguer'i järgi selge paremus. Pole aga näha ka teisi teid, kuidas valge saaks oma rünnakut edukalt jätkata, mispärast diagrammseisu tuleb lugeda mustale soodsamaks.

a.

(1. e4 e5 2. Rc3 Rc6 3. f4 e:f4.)
(vt. diagrammi 92)

4. d2—d4 . . . . .

Seda huvitavat jätku, millega valge lubab rikkuda oma vangerduse ja tõrjuda kuninga ebasoodsale väljale e2, kasutas möödunud sajandil sageli tolleaegne maailmameister Steinitz, kelle järgi kogu see gambiitjätk on saanud ka oma nimetuse. Kuigi Steinitz kasutas seda käiku sugugi mitte edutult, seisab uuemate uurimiste põhjal valge kuningas tsentris niivõrd ebakindlalt, et kogu mänguviis on tunnistatud valgele kõlbmatuks.

4. . . . . Ld8—h4+
5. Ke1—e2 . . . . .

Nagu kergesti näha, on see imelik käik sunnitud. Võiks arvata, et must saavutab nüüd valge kuninga ebasoodsa asendi tõttu mitmel viisil kergesti paremuse, kuid tegelikult pole asi siiski nii lihtne. Valgel on kompensatsiooniks halva kuningaseisu eest tugev etturtsenter ja võimalused tempovõiduks käikudega Rf3 või Rd5, kuna mustal on väga raske oma rünnakut tugevdada. Valge kuningas seisab aga niivõrd halvasti, et tema vigurite mobiliseerimine võib toi-

muda ainult väga aeglaselt, nii et must suudab energilise mänguga vahepeal saavutada selge paremuse.

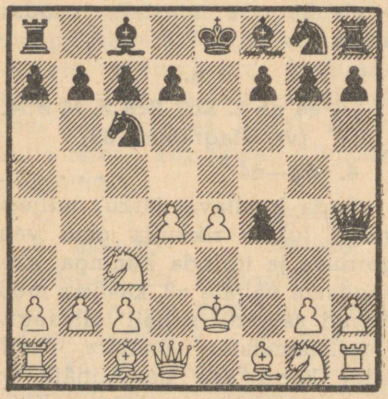

Diagramm 98.

5. . . . . d7—d5

Teravaim vastus, kuid ka tagasihoidlikum **5. ... d7—d6** on küllaltki hea ja kindlustab mustale paremuse, nagu näitab järgnev Schmidt'i analüüs: **6. Rg1—f3 Oc8—g4 7. Oc1:f4** ja nüüd **7. ... f7—f5!** (Mitte aga 7. ... 0—0—0 8. Ke3 Lh5 9. Oe2 La5 10. a3, nagu partiis Steinitz — L. Paulsen, Baden-Baden, 1870, või 8. ... O:f3 9. L:f3 f5 10. d5, nagu partiis Steinitz-Winawer, London, 1883, või lõpuks 7. ... O:f3+ 8. K:f3! Rf6 9. Ob5 jne., kõigil juhtudel paremusega valgele.) **8. Ke2—e3** (Kasulik mustale on ka 8. d5 Re5 9. O:e5 d:e5 10. g3 Lh5 11. Og2 Rf6 jne. või 8. e5 O:f3+ 9. K:f3 Lg4+ 10. Ke3 d:e5 11. O:e5 R:e5 jne.) **8. ... Lh4—e7 9. Of1—d3 Rg8—f6 10. Of4—g5 0—0—0** jne. selge paremusega mustale.

Teised siin võimalikud jätkud on mustale ebasoodsamad ja annavad valgele hea mängu, näiteks:

I: 5. ... g7—g5 6. Rc3—d5 Ke8—d8 7. Rg1—f3 Lh4—h5 8. h2—h4 Of8—g7 ja nüüd Sjörnsen'i analüüsi kohaselt 9. g4 L:g4 10. Vg1 R:d4+ 11. L:d4 L:f3+ 12. K:f3 O:d4 13. V:g5 d6 jne. võrdsusega. Parem näib aga olevat lihtsalt 9. c3.

II: 5. ... Rg8—f6 6. Rg1—f3 Lh4—g4 7. d4—d5 (Hea on ka 7. e5.) 7. ... Rc6—e5 8. h2—h3 Lg4—h5 9. Oc1:f4 Re5:f3 10. g2:f3 paremusega valgele (matšpartii Tšigorin-Steinitz, 1892).

6. e4 : d5 . . . . .

Pärast 6. R:d5 Og4+ 7. Rf3 0—0—0 8. c3 (Või 8. O:f4 Rf6 jne.) 8. ... f5 jne. saavutab must ülitugeva rünnaku (kiripartii Keres-Kunerth, 1935).

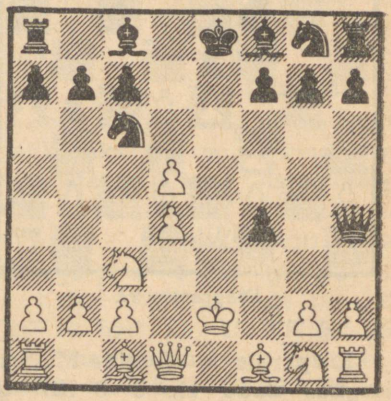

Diagramm 99.

6. . . . . Oc8—g4+

Must võib katsetada siin kestvat tuld käikudega **6. ... Lh4—e7+** 7. Ke2—f2 või f3 Le7—h4 (+) jne., kuid valge võib seejärel mängida **7. Ke2—f2 Le7—h4+ 8. g2—g3! f4:g3+ 9. h2:g3!** (Võimalik on ka 9. Kg2, näiteks: 9. ... Od6 10. Le1+ Rce7 11. h:g3 L:d4 12. Rf3! Lf6 13. Oe3 jne. kerge paremusega valgele.) **9. ... Lh4:d4+** (Pärast 9. ... L:h1 10. Og2 Lh2 11. d:c6 saavutab valge paremust kindlustava rünnaku.) **10. Oc1—e3 Ld4:d1 11. Va1:d1 Rc6—e5 12. Oe3—f4** paremusega valgele (kiripartii Tšigorin — Kuznetsov ja Morozov).

7. Rg1—f3 0—0—0
8. d5 : c6 Of8—c5

Pärast 8. ... Rg8—f6 9. Ld1—e1 annab 9. ... O:f3+ 10. g:f3 Ve8+ 11. Re4 Lh5 12. Kf2 jne. võrdsuse, kuna seevastu 9. ... Ve8+ 10. Kd2 Lh5 11. Lf2 Ob4 12. Od3 Ve3 13. c:b7+ Kb8 14. Re5! annab valgele paremuse (Tšigorin-Mortimer, Pariis, 1900). Teksti käik on tugevam.

9. Ld1—e1 . . . . .

Kui enne 9. c6:b7+, siis on lihtne 9. ... Kc8:b7 väga tugev, kusjuures on võimalik ka 9. ... Kb8 10. Rb5 Rf6 mustale kasulikkude teravustega. Lipukahing 10. d:c5 V:d1 11. K:d1 Lf2 12. Oe2 Rf6 13. O:f4 Vd8+ 14. Od2 L:g2 15. Vf1 O:f3 ühes Rg4 jne. annab mustale paremuse.

9. . . . . Lh4—h5

Steinitz analüüsis selle käigu asemel **9. ... Ve8+** 10. Kd2 Ld8 11. Lf2 Rf6 12. Od3 jne. ja valge säilitab enamviguri parema seisuga. Paremaid tulemusi mustale ei anna ka **9. ... O:f3+** 10. g:f3 Ve8+ 11. Re4 Lh5 12. Kd2 f5 13. Oh3! jne. paremusega valgele (Fine). Teksti käik, mis ähvardab 10. ... Ve8+, näib kindlustavat mustale paremuse.

10. c6 : b7+ . . . . .

Kiripartiis Grabbe-Gottesmann, 1898, jätkati siin 10. O:f4 O:d4 11. c:b7+ K:b7 12. Lg3 Rh6 13. Od2 Vhe8+ 14. Kd1 Rf5, samuti paremusega mustale. Musta rünnak on igal juhul väärt kahitud vigurit.

10. . . . . Kc8—b8
11. Ke2—d1 Oc5 : d4

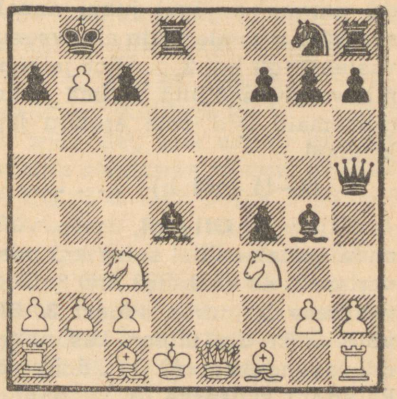

Diagramm 100.

Must omab nüüd kahitud viguri eest ülitugeva rünnaku, mille vastu valgel puudub soodne kaitse. Kiripartiis Steinitz-Liverpool, 1898/99, jätkas valge siin 12. Od2 O:c3 13. b:c3 O:f3+ 14.

g:f3 L:f3+ 15. Oe2 L:c3 16. Vb1 Rf6 17. Od3 Lc6 18. Vg1 Vhe8 ja must saavutas kiiresti otsustava paremuse. Sellest ja eriti märkuses musta 5. käigu juurde toodud variandist 5. ... d6 nähtub, et Steinitz'i gambiit pole valgele vastuvõetav ja annab mustale õige mängu korral selge paremuse.

II.

(vt. diagrammi 86)

2. . . . . Rg8—f6!

Seda Falkbeer'i poolt soovitatud käiku, millega must otsekohe haarab kontrolli väljade e4 ja d5 üle ning valmistub edasilükkele f2—f4 vastama tsentraliseeriva käiguga d7—d5, loetakse momendil parimaks. Igal juhul annab see käik mustale palju aktiivsema vastumängu kui 2. ... Rc6 ja sunnib valget seetõttu valima energilisemaid teid oma arengu jätkamisel.

3. f2—f4 (või b) . . . . .

Käiku **3. Of1—c4,** mis võib anda samalaadilisi seise kui peavariant 1. e4 e5 2. Rc3 Rc6 3. Oc4, vaatleme **b** juures. Pärast **3. Rf3** võib must üle minna kas neljaratsuavangusse (3. ... Rc6) või Philidor'i kaitsesse (3. ... d6).

Kui valge mängib siin **3. g2—g3,** siis võib must rahuliku 3. ... Rc6 4. Og2 Oc5 5. d3 d6 jne. asemel mängida ka energilisemalt **3. ... d7—d5 4. e4:d5 Rf6:d5 5. Of1—g2** (Pärast 5. Rge2 soovitab Tartakover 5. ... Og4 6. Og2 R:c3 7. b:c3 Rc6 8. d4 Lf6 paremusega mustale). **5. ... Oc8—e6** (Võrdsuse annab 5. ... R:c3 6. b:c3 Oc5 7. Re2 Rc6 8. 0—0 0—0 9. d3 Oe6 10. Oe3 jne., nagu partiis Tartakover-Spielmann, Viin, 1913.) **6. Rg1—e2 Rb8—c6** (Tuleb arvesse ka 6. ... c5 7. 0—0 Rc6 jne.) **7. d2—d3** (Halb on kohe 7. d4 R:c3 ja must saavutab paremuse nii pärast 8. b:c3 Od5 kui ka pärast 8. O:c6+ b:c6 9. b:c3 Ld5! jne., nagu partiis Tartakover-Grünfeld, Viin, 1922. Ka pärast 7. 0—0 Oe7 on edasilüke 8. d4 halb, nagu näitas partii Müller-Grünfeld, Margate, 1922: 8. ... R:c3 9. b:c3 Od5 10. f3 0—0 11. Oe3 Ld6 12. Ld3 Le6 jne. paremusega mustale.) **7. ... Of8—e7 8. 0—0 0—0** (Pärast 8. ... h5 annab edasilüke 9. d4! valgele hea mängu.) **9. f2—f4 e5:f4 10. Re2:f4 Rd5:f4 11. Oc1:f4** võrdsusega (Konstantinopolski).

3. . . . . d7—d5!

Ainuke vastus mustale, sest **3. ... d6** 4. Rf3 annab valgele märgatava ruumilise paremuse ja **3. ... e:f4** on üpris halb 4. e5 Le7 5. Le2 jne. tõttu.

(vt. diagrammi 101)

4. f4 : e5 . . . . .

Pärast **4. e:d5** võib must käiguga 4. ... e4 üle minna Falkbeer'i vastugambiiti kuningagambiidist, kuid ka 4. ... R:d5 5. R:d5 L:d5 6. f:e5 Rc6 7. Rf3 Og4 jne. on võimalik.

Liiga tagasihoidlik on siin **4. d2—d3,** mille järel mustal on kaks soodsat jätku, nimelt:

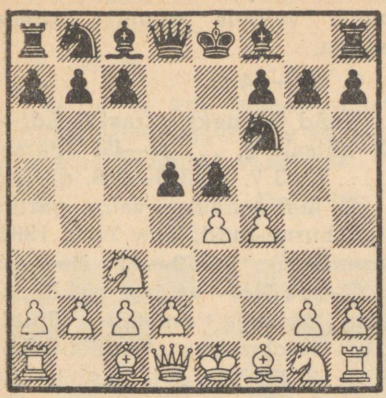

Diagramm 101.

I: 4. ... Rb8—c6 (Kui 4. ... d4, siis lihtsaimini 5. Rb1 Rc6 6. Rf3 Og4 7. Oe2 O:f3 8. O:f3 Od6 9. f:e5 R:e5 10. 0—0 jne. umbes võrdse mänguga, nagu partiis Charousek-Pillsbury, Budapest, 1896. Kiire viigi võib anda variant 4. ... Ob4 5. f:e5 R:e4 6. d:e4 Lh4+ 7. Ke2 O:c3 8. b:c3 Og4+ 9. Rf3 d:e4 10. Ld4 Oh5 11. Ke3 O:f3 12. g:f3 Le1+ 13. Kf4 Lh4+ jne.) **5. f4:e5 Rc6:e5 6. d3—d4 Re5—g6** (Partiis Horowitz-Maderna, Varssavi, 1935, andis 6. ... Rc6 7. e5 Re4 8. R:e4 d:e4 9. Oe3 jne. valgele paremuse.) **7. e4—e5** (Mitte aga 7. e:d5? R:d5 8. R:d5 L:d5 9. Rf3 Og4 10. Oe2 0—0—0 11. c3 Od6 ühes Vhe8 suure paremusega mustale, nagu partiis Steinitz-Lasker, London, 1899.) **7. ... Rf6—e4 8. Rc3:e4 d5:e4 9. Of1—c4 c7—c5!** ja Bilguer peab pärast 10. c3 c:d4 11. c:d4 Ob4+ 12. Od2 O:d2+ ühes 0—0 musta seisu paremaks. Soodsam valgele oli 9. Oe3.

II: 4. ... e5:f4 5. Oc1:f4 (Või 5. e5 d4! jne.) **5. ... Of8—b4 6. e4:d5** (Pärast 6. e5 d4! 7. e:f6 d:c3 8. Le2+ Oe6 9. b3 g:f6 saavutas must partiis Tšigorin — Lewitzki+Nenarokov, Moskva, 1899, kiiresti paremuse.) **6. ... Rf6:d5 7. Of4—d2 Ob4:c3 8. b2:c3 0—0 9. Rg1—f3 Vf8—e8+ 10. Of1—e2 Ld8—e7** jne. paremusega mustale (Spielmann-Lasker, Peterburi, 1909).

4. . . . . Rf6 : e4

5. Rg1—f3 (või 3) . . . . .

Teist siin tarvitatavamat jätku **5. Ld1—f3** vaatleme **3** all. Ülejäänud võimalused pole seevastu mustale kardetavad ja annavad talle kergesti hea mängu, nagu näitavad alltoodud variandid:

I: 5. d2—d3 Ld8—h4+ (Võimalik on muidugi ka 5. ... R:c3 6. b:c3 d4!, mis annab mustale samuti soodsama mängu, näiteks: 7. Rf3 c5 8. Oe2 Oe7 9. 0—0 0—0 10. Le1 f6 jne., nagu konsultatsioonpartiis Hromadka-Spielmann, 1924. Teksti käik loob seevastu suuremaid teravusi.) **6. g2—g3 Re4:g3 7. Rg1—f3 Lh4—h5 8. Rc3:d5** (Ainuke käik, sest Bilguer'i poolt soovitatud jätk 8. Vg1? R:f1 9. Vg5 Lh3 10. R:d5 annab mustale pärast 10. ... R:h2! 11. R:h2 Lh4+! 12. Kf1 L:h2 13. R:c7+ Kd8 14. R:a8 Oh3+ ühes h6 võiduseisu.) **8. ... Oc8—g4 9. Rd5—f4 Og4:f3 10. Rf4:h5 Of3:d1 11. h2:g3 Od1—f3** umbes võrdse mänguga.

II: 5. Rc3:e4 d5:e4 6. d2—d4 e4:d3 7. Of1:d3 Rb8—c6 8. Rg1—f3 Of8—e7 9. Oc1—d2 Oc8—e6 paremusega mustale (Halosar-Rellstab, Berliin, 1938).

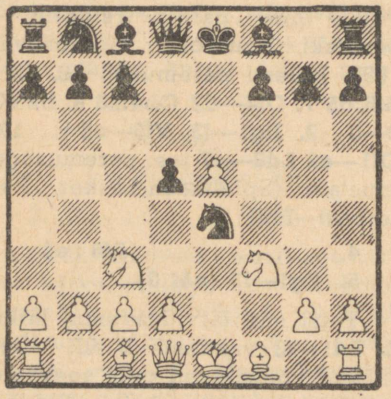

Diagramm 102.

Tekkinud seisus on mustal suur valik mitmesuguseid arendusmeetodeid, millede kohta anname allpool üksikasjaliku ülevaate.

II a.

5. . . . . Of8—e7

Seda vastust, millega must püüab kiiresti vangerdada ja seejärel kõrvaldada etturit e5 käiguga f7—f6, loeb teooria mustale tugevaimaks jätkuks. Vähetarvitatud käikudest mainime siin lühidalt Lecoq'i rünnakut **5. . . . g5** 6. d3 R:c3 7. b:c3 g4 8. Rd4 c5 9. Re2 d4 10. Rf4 jne. paremusega valgele, ja varajast oda arendamist **5. . . . Of5** 6. d3 R:c3 7. b:c3 Oe7 8. Oe2 ühes 0—0 jne., mis annab valgele samuti parema mängu.

6. d2—d4 . . . . .

Nüüd järgneks pärast **6. Ld1—e2** lihtsalt **6. . . . f7—f5!** (Pärast 6. . . . R:c3 7. b:c3 0—0 8. g3 Of5 9. d3 jne. saavutas valge partiis Blackburne-Judd, New York, 1889, paremuse.) **7. d2—d3 Re4—c5 8. d3—d4 Rc5—e4** jne. veidi parema seisuga mustale (Spielmann-Teichmann, Teplitz-Schönau, 1922). Valge jätkas 9. Of4 0—0 10. h4, mille järel must võis jätkuga 10. . . . Ob4 11. Le3 c5 jne. saavutada selge paremuse (Grünfeld).

Midagi ei anna valgele ka **6. d2—d3 Re4:c3 7. b2:c3 0—0** (Halvem 7. . . . c5 8. d4 Rc6 9. Od3 Og4 10. 0—0! jne.) **8. Of1—e2** (Ka 8. d4 f6 9. Od3 f:e5 10. R:e5 Of5 andis partiis Spielmann-Kaufmann, Viin, 1917, ainult võrdsuse.) **8. . . . f7—f6! 9. e5:f6** (Parem 9. 0—0.) **9. . . . Oe7:f6 10. d3—d4 Of6—h4+ 11. g2—g3 Oh4—e7 12. 0—0 Oc8—h3** ja mustal on paremus (Sultan Khan — Weenink, Liége, 1930).

6. . . . . 0—0

Selle käiguga viib must oma kuninga varjule, et teostada võimalikult kiiresti valge tugipunkti e5 likvideerivat edasilüket f7—f6. Teine hea võimalus on siin **6. . . . Oe7—b4!**, mis viib mängu varianti **II e.**

7. Of1—d3 f7—f5

Siin võiks valge pärast 7. . . . Ob4 juba käiguga 8. 0—0 rahuli-

kult kahida etturi, saavutades ülitugeva rünnaku.

8. e5 : f6 . . . . .

Valge ei või lubada musta tugevat ratsut igaveseks e4 ja on seepärast sunnitud vahetama.

8. . . . . Oe7 : f6!

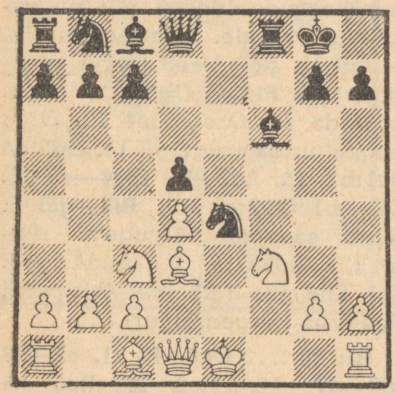

Diagramm 103.

Nõrgem on siin **8. ... Re4:f6 9. 0—0 Rb8—c6** (Pärast 9. ... Og4 järgneb 10. Le1 paremusega valgele, nagu partiis Euwe-Réti, Pistyan, 1922.) **10. Oc1—g5 Oc8—g4 11. Ld1—e1 h7—h6** (Tartakover'i järgi kaotab siin kohe 11. ... O:f3 12. V:f3 R:d4 13. Vh3 h6 14. O:h6 jne.) **12. Og5—e3** (Vigurikahing 12. O:h6 g:h6 13. Lg3 Od6 14. Re5 andis valgele partiis Spielmann-Johner, Pistyan, 1922, küll peatselt võidu, kuid Tartakover'i järgi võis must pärast 14. ... R:d4! 15. h3 Le7 jne. saavutada võiduseisu. Midagi ei anna valgele ka partiis Spielmann-Maróczy, Teplitz-Schönau, 1922, katsetatud jätk 12. Od2 O:f3 13. V:f3 R:d4 14. Vg3 Oc5 15. Kh1 Ve8 jne. umbes võrdse seisuga. Teksti käik seevastu pakub valgele lootusi paremusele.) **12. ... Og4:f3 13. Vf1:f3 Rf6—g4 14. Vf3:f8+ Oe7:f8 15. Le1—g3** ja valgel on parem seis (Grünfeld).

Lasker soovitas omal ajal mustale jätku **8. ... Re4:c3 9. b2:c3 Oe7:f6,** kuid seejärel annab **10. 0—0** valgele parema mängu, näiteks: **10. ... Rb8—c6** (Pärast 10. ... c5 annab 11. Re5! valgele ülitugeva rünnaku, näiteks 11. ... O:e5 12. V:f8+ L:f8 13. Lh5! jne. Must peab seepärast mõtlema oma liputiiva arendamisele.) **11. Ld1—e1! Oc8—g4 12. Va1—b1** ühes Lg3 ja valgel on selge paremus ühes heade rünnakuvõimalustega.

9. 0—0 . . . . .

Muidugi mitte 9. R:e4 d:e4 10. O:e4 vastuse 10. ... Ve8 tõttu, kuid nüüd peab must selle ähvarduse kaitseks juba midagi ette võtma.

9. . . . . Rb8—c6!

See vasturünnak on tugevaim vastus mustale ja annab talle täieliku võrdsuse, sest löömise korral e4 võidab must vastutasuks samaväärtusliku tsentraaletturi d4. Vahe ülalmainitud Lasker'i poolt soovitatud kaitsega seisab selles, et siin pole must vahetusega c3 tugevdanud punkti d4 ja võib seetõttu alustada sellele lootusrikast vasturünnakut.

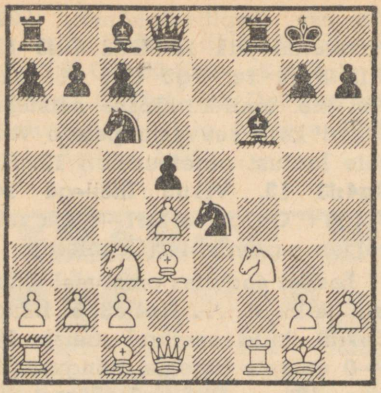

Diagramm 104.

10. Rc3—e2 . . . . .

Täieliku võrdsuse annab siin vahetus **10. R:e4** d:e4 11. O:e4 R:d4 12. Rg5 Of5! 13. c3 O:g5 14. O:g5 L:g5 15. L:d4 O:e4 jne. (Spielmann-Réti, Viin, 1922). Valge peab seejuures olema võrdsusega rahul, sest katsed saavutada paremust annaksid ainult vastupidiseid tulemusi, näiteks: 13. O:f5 R:f5 14. Re6 (Parem 14. L:d8 Va:d8 15. Re6 Od4+ 16. R:d4 R:d4 17. Og5 jne.) 14. . . . L:d1 15. V:d1 Vfe8! ja must saavutas pärast 16. R:c7 Vad8 17. Of4 Ve2 jne. selge paremuse lõppmängus (Konstantinopolski-Keres, Moskva, 1940).

10. . . . . Rc6—b4

Selle käiguga vahetab must vastase tugeva rünnakuoda ja saavutab umbes võrdse mängu. Siinkohal on aga katsetatud veel teisi võimalusi, milledest mainime lühidalt järgnevaid:

I: 10. . . . Rc6—e7 11. c2—c3 Re7—g6 12. Re2—f4 Rg6:f4 13. Oc1:f4 Oc8—f5 14. Ld1—c2 Of5—g6 15. Va1—e1 Ld8—d7 (Spielmann-Loman, Scheveningen, 1923) ja nüüd andis 16. Re5! Tartakover'i järgi valgele paremuse.

II: 10. . . . Oc8—g4 11. c2—c3 Ld8—d7 12. Re2—f4 (Või 12. Of4 Vae8 13. Lc2 g5 14. Og3 Of5 jne. umbes võrdsusega.) **12. . . . Of6—g5** (See käik viib keerulistesse kombinatsioonidesse, mis on kasulikud valgele. Lihtsam oli 12. . . . g5 13. Re2 Vae8 terava mänguga.) **13. Rf4:d5 Og5:c1** (Või 13. . . . L:d5 14. O:e4 L:e4 15. O:g5 enametturiga valgele.) **14. Od3:e4 Oc1:b2 15. Ld1—b3 Og4—e6 16. Va1—b1 Ob2:c3 17. Rf3—g5!** ja valge saavutab ülitugeva rünnaku, näiteks: 17. . . . O:d4+ 18. Kh1 Kh8 19. R:h7 jne. (kiripartii Manevitš-Hergenröther).

III: 10. . . . Oc8—f5 11. c2—c3 Ld8—d7 12. Re2—f4 Rc6—a5 (Muidu kujuneb ähvardus 13. Lb3 tülikaks.) **13. Rf4—h5 Ra5—c4 14. Rh5:f6+ Vf8:f6 15. Ld1—c2** kerge paremusega valgele (kiripartii Zbandutto-Sudnitsõn).

11.	**Od3—b5**	**Oc8—d7**
12.	**Ob5 : d7**	**Ld8 : d7**
13.	**c2—c3**	**Rb4—c6**

Ühes kiripartiis Dührssen-Wolf, 1922, mängis must siin 13. . . . Ra6 14. Of4 c6, kuid pärast 15. Ld3 saavutas valge vabama mängu. Teksti käik on normaalsem ja annab mustale võrdsuse.

14. Rf3—d2 . . . . .

Sääraste käikudega pole valgel loomulikult midagi loota. Parem oli ka siin ülaltoodud variantide eeskujul 14. Rf4, kavat-

sedes võimaluse korral rünnata etturit d5 ja viia ratsu d3 kaudu kontrollima tähtsaid tsentraalvälju e5 ja c5.

14. . . . . Re4 : d2
15. Oc1 : d2 . . . . .

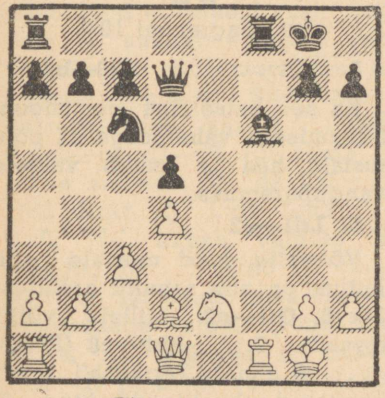

Diagramm 105.

See seis tekkis kiripartiis Hergenröther-Hostištšev, kus must jätkas 15. ... Vad8 16. Of4 Re7 17. Ld2 Rg6 jne. kiire võrdsusega. Diagrammseisus näib aga olevat lihtsam 15. ... Vae8, mis annab mustale samuti vaevata võrdsuse, võib-olla isegi kerge initsiatiivi. Sellest näeme, et viini avangu peavariant annab mustale täiesti rahuldava mängu.

II b.

(vt. diagrammi 102)

5. . . . . Rb8—c6

See käik pole mustale hea, kuid nõuab valgelt väga täpset edasimängu. Vastasel korral võib must saavutada kiiresti paremuse.

6. Ld1—e2 . . . . .

Pärast seda käiku õigustab jätk 5. ... Rc6 end täielikult ja must saavutab kõikides variantides suurepärase mängu. Et nüüd tekkivad võimalused on küllaltki huvitavad, siis valime selle jätku peavariandiks.

Õige mänguviis, millega valge kindlustab endale paremuse, on siin aga **6. Of1—b5!**, näiteks: **6. ... Of8—b4** (Ka 6. ... Og4 7. 0—0 a6 8. O:c6+ b:c6 9. Le1 R:c3 10. b:c3 jne., või 6. ... Oe7 7. Le2 annab valgele parema mängu.) **7. Ld1—e2 Ob4:c3 8. d2:c3 0—0 9. Oc1—f4** jne. kaksikodadega ja suurepärase seisuga valgele (Tarrasch-Schiffers, Hastings, 1895).

6. . . . . Oc8—f5

Nõrgem on 6. ... Re4—c5 7. d2—d4 Rc5—e6 8. Oc1—e3 a7—a6 9. Rc3—d1 ühes c2—c3 jne. paremusega valgele (Mattison-Rubinstein, Praha, 1931). Teksti käiguga kaitseb must küllaldaselt punkti e4 ja pakub ühtlasi etturikahingut, mille vastuvõtt viib valge kiiresti hukatusse.

7. Le2—b5 . . . . .

Valgel pole juba valikut, sest pärast 7. d3 R:c3 8. b:c3 Oe7 jne. muutuks tema käik 6. Le2 mõttetuks, kuid nüüd saavutab must selge paremuse.

7. . . . . a7—a6

See otsene olukorra selgitamine on palju energilisem kui **7. ... Re4—c5 8. d2—d4 a7—a6** (Jätk 8. ... Od3 9. O:d3 a6 võidab küll lipu, kuid kolme viguri

eest: 10. L:c6+ b:c6 11. d:c5 jne.) **9. Lb5—e2 Rc5—e4 10. Le2—e3 Re4:c3 11. b2:c3 Of5:c2 12. Le3—f2 Oc2—f5 13. Rf3—h4 Of5—e6 14. Of1—d3** ühes 0—0 ja valge saavutab kahitud etturi eest mõningaid päris kardetavaid rünnakuvõimalusi (Kan-Botvinnik, Moskva, 1935).

8.	**Lb5 : b7**	**Rc6—b4**
9.	**Rc3 : e4**	**d5 : e4**
10.	**Rf3—d4**	**Va8—b8**

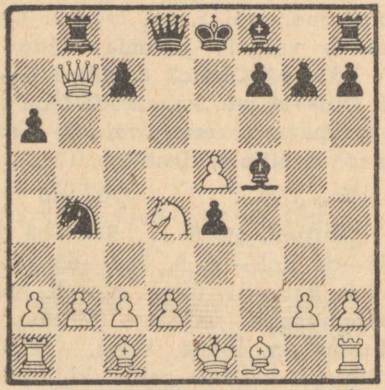

Diagramm 106.

Botvinnik ja Panov jätkavad diagrammseisust oma analüüsi: 11. Lb7—a7 Of8—c5! 12. La7:c5 Ld8:d4 13. Lc5:d4 Rb4:c2+ 14. Ke1—f2 Rc2:d4 jne. veidi parema lõppmänguga mustale. Pärast 15. b2—b3 on valgel aga päris häid kaitsevõimalusi.

Seepärast tuleb arvesse katse musta rünnakut parandada käiguga 9. ... Of5:e4 (9. ... d:e4 asemel), ja kui 10. Rf3—d4, siis 10. ... Of8—c5, ähvardades muuseas ka lipuvõitu 11. ... Vb8. On selge, et musta seis on sel juhul väärt rohkem kui ettur ja et must saavutab tõenäoliselt rohkem kui diagrammseisust saabuv minimaalne paremus lõppmängus (Keres).

II c.

(vt. diagrammi 102)

5. . . . . Of8—b4

Ka see katse Re4 positsiooni säilitamiseks vahetusega c3 pole mustale hea ja annab valgele avanguparemuse.

6. Ld1—e2 . . . . .

Võimalik, kuid mustale palju ohutum on siin rahulik arenduskäik **6. Of1—e2,** millele võiks järgneda **6. ... Rb8—c6** (Pärast 6. ... c6 annab Tarrasch'i poolt soovitatud kvaliteedikahing 7. 0—0! Lb6+ 8. d4 R:c3 9. b:c3 O:c3 10. Oa3 O:a1 11. L:a1 jne. valgele ülitugeva rünnaku, nagu konsultatsioonpartiis Flamberg+ Rabinovitš — Bogoljubov + Wainstein, Triberg, 1915.) **7. 0—0 0—0 8. Ld1—e1 f7—f6** (Mlotkovski järgi tuleb siin arvesse ka 8. ... Og4 9. d3 d4, või 8. ... Oc5+ 9. Kh1 Rd4 jne.) **9. Rc3:e4 d5:e4 10. Oe2—c4+ Kg8—h8 11. Le1:e4 Ob4—c5+ 12. Kg1—h1 f6:e5 13. d2—d3** (Mitte aga 13. R:e5 V:f1+ 14. O:f1 Lf6 jne.) **13. ... Oc8—f5 14. Le4—d5 Oc5—d6 15. Oc1—d2** umbes võrdse mänguga (Fine).

6. . . . . Ob4 : c3

Ainuke loogiline jätk, millega must oma eelmist käiku kuidagi püüab õigustada. Kui näiteks 6. ... R:c3 7. d:c3 Oe7, siis 8. Of4

c5 9. 0—0—0 Rc6 10. Lf2 jne. tugeva rünnakuseisuga valgele (Spielmann-Yates, Praha, 1931).

7. b2 : c3 0—0
8. Le2—e3! Rb8—c6

Mustal tekib tsentris juba mõningaid ebameeldivusi, milledest ta suudab edaspidi vabaneda ainult positsioonilise halvemuse hinnaga. Siin võib ta katsetada veel kas **8. ... f7—f5** 9. c3—c4 c7—c6 10. c4:d5 (Ka Euwe soovitus 10. d3 La5+ 11. Od2 R:d2 12. L:d2 L:d2+ 13. R:d2 jne. annab valgele hea mängu.) 10. ... c6:d5 11. c2—c4 Rb8—c6 12. c4:d5 ühes Oc1—b2 paremusega valgele (Fine), või ka **8. ... Oc8—g4** 9. Of1—e2 Rb8—d7 10. 0—0 Vf8—e8 11. c3—c4 jne. (Konstantinopolski), kuid kummalgi juhul ei suuda ta seise enam tasakaalustada.

9. Of1—d3 . . . . .

Fine soovitab siin 9. Of1—b5, mis annab valgele samuti paremuse.

9. . . . . f7—f5
10. 0—0 . . . . .

(vt. diagrammi 107)

Valge seisab nüüd paremini, omades kaksikodade ja kompaktse tsentri juures veel rünnakuvõimalusi poolvabadel liinidel, näiteks: **10. ... Oc8—e6** 11. Oc1—a3 Vf8—e8 12. Va1—b1 Va8—b8 13. Od3—b5 jne. ning valge saavutab edasilükkega c3—c4 peatselt paremuse. Partiis Spielmann-Vidmar, Semmering, 1926, jätkas must vigaselt **10. ... f5—f4?** ja

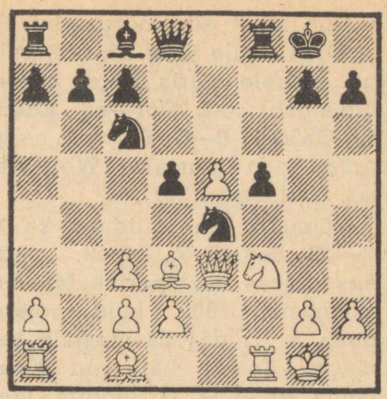

Diagramm 107.

sattus pärast 11. Le3—e2 Re4—g5 12. Oc1—a3 Rg5:f3+? 13. Le2:f3 Vf8—f7 14. Va1—e1 jne. kiiresti kaotusseisu.

II d.

(vt. diagrammi 102)

5. . . . . Oc8—g4

See sidumine on tunduvalt parem kui 5. ... Rc6 või 5. ... Ob4 ja annab mustale häid lootusi võrdsusele.

6. Ld1—e2 . . . . .

Huvitavaid teravusi võib luua rahulik käik **6. Of1—e2,** kui must vastab sellele **6. ... Og4:f3** (Rahulikum on 6. ... Rc6.) **7. Oe2:f3 Rb8—c6** (Otsekohe 7. ... Lh4+ 8. g3 R:g3 9. h:g3 L:g3+ 10. Kf1 Oc5 11. Le2 annab valgele selge paremuse.) **8. d2—d3** (Tähelepanu väärib ka 8. R:d5.) **8. ... Ld8—h4+ 9. g2—g3 Re4:g3 10. h2:g3 Lh4:g3+ 11. Ke1—f1 Of8—c5 12. d3—d4 Rc6:d4** (Matšpartiis Mieses-Rubinstein, 1909,

mängis must siin nõrgemini 12. ... O:d4, mille järel 13. Le2 pakkus valgele päris häid kaitsevõimalusi.) **13. Oc1—e3 Rd4:f3 14. Oe3:c5 0—0—0** jne. selge paremusega mustale (Wolf-Vidmar, Karlsbad, 1907).

Võimalik on muidugi ka **6. d2—d3** Re4:c3 7. b2:c3, nagu ühes teises matšpartiis Mieses-Rubinstein, 1909, kuid seejärel annab 7. ... d5—d4 mustale hea mängu. Teksti käik on Kaufmann'i soovitus ja teooria loeb seda käesolevas seisus tugevaimaks.

6. . . . . Re4—g5

Tuntud viga on siin **6. ... Rb8—c6** 7. Rc3:e4 Rc6—d4 8. Le2—d3! Og4:f3 9. Re4—g3! ja valge võidab viguri (Euwe-Yates, Haag, 1921), kuid **6. ... Re4—c5** on mustale täiesti vastuvõetav jätk. Pärast 7. d2—d4 ei tohi ta ainult minna etturivõidule 7. ... Og4:f3? 8. Le2:f3 Ld8—h4+ 9. g2—g3 Lh4:d4 10. Oc1—e3 Ld4:e5 11. 0—0—0 jne. otsustava rünnakuga valgele (Spielmann-Flamberg, Mannheim, 1914), vaid peab vastama lihtsalt 7. ... Rc5—e6.

Lõpuks võib must mängida ka **6. ... Re4:c3,** saavutades nii pärast 7. b2:c3 c7—c5 8. Le2—f2 Rb8—c6 9. Of1—b5 Of8—e7 kui ka pärast 7. d2:c3 c7—c6 8. Oc1—f4 Rb8—d7 9. 0—0—0 Ld8—a5 ühes 0—0—0 jne. umbes võrdse mängu.

7. h2—h4 . . . . .

Kmoch soovitab siin **7. d2—d3** Of8—e7 8. Oc1—f4 Rb8—c6 9. Le2—f2 jne. võrdsusega ja hoiatab **7. d2—d4** Rg5—e6 8. Oc1—e3 c7—c5 eest, lugedes musta seisu pärast 9. 0—0—0 Rc6 jne. paremaks. Tegelikult näib see otsus olevat tehtud pealiskaudse hinnangu põhjal, sest valge võib 9. 0—0—0 asemel mängida näiteks 9. Le2—b5+ ja nüüd on juba mustal lahendada probleem, kuidas pääseda halvemusest. Must peab seepärast 7. d2—d4 vastama lihtsalt 7. ... Rg5:f3+ 8. g2:f3 Og4—e6 jne. umbes võrdse mänguga (Keres).

Täiesti vigane on muuseas etturivõidu katse **7. Le2—b5+?** c7—c6 8. Lb5:b7 vastuse 8. ... Rg5:f3+ 9. g2:f3 Og4:f3 tõttu, ähvardades Lh4 matt.

7. . . . . Rg5 : f3+

Pärast 7. ... Re6 võiks nüüd kujuneda vastus 8. Lb5+ tülikaks.

8. g2 : f3 Og4—e6
9. d2—d4 Rb8—c6

Tähelepanu väärib ka rünnak tsentrile 9. ... c7—c5, mille vastu valgel polegi nii kerge leida rahuldavat jätku.

10. Oc1—e3 Of8—e7
11. Le2—f2 Ld8—d7

(vt. diagrammi 108)

Konsultatsioonpartiis Aljechin-Rotenstein, Berliin, 1921, mängiti nüüd 12. 0—0—0 0—0—0 jne. umbes võrdse mänguga. Näib aga, et valge võib selles variandis mängida 7. h4 asemel paremini 7. d2—d4, saavutades seega peaaegu samalaadilise seisu, kuid

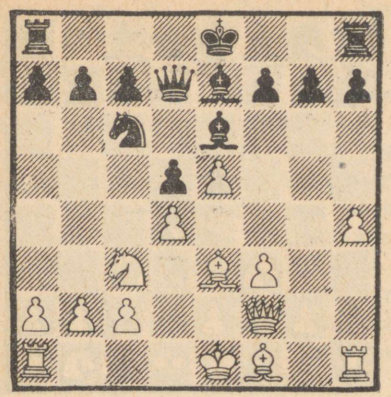

Diagramm 108.

hoides seejuures kokku asjatu käigu h2—h4. Erilist paremust pole valgel muidugi aga ka selle jätkuga loota.

II e.

(vt. diagrammi 102)

5. . . . . Of8—c5

Üllatav käik, millega must kingib vastasele väärtusliku arengutempo, kuid kindlustab seejuures lõplikult oma Re4 positsiooni ja loob endale võimalused tsentraalrünnaku alustamiseks. Kahjuks puuduvad selle käigu kohta lähemad praktilised kogemused, nii et siinkohal on lõpliku hinnangu langetamine väga raske.

6. d2—d4 . . . . .

Aljechin soovitas siin **6. Ld1—e2,** ähvardades 7. Rd1 ühes d2—d3, mispärast Konstantinopolski soovitab mustal üle minna teksti varianti käikude järjestuses 5. . . . Oe7 6. d4 Ob4 jne. Tegelikult näib aga 6. Le2 olevat mustale mitte eriti kardetav, sest võib järgneda näiteks 6. . . . Oc5—f2+ 7. Ke1—d1 Re4:c3+ 8. b2:c3 Of2—b6 9. Oc1—a3 c7—c5 ja on kahtlane, et valge suudab ebasoodsa kuningaseisu tõttu kasutada oma väikest arenguparemust. Lõpuks pole aga kogu variandi hinnangu seisukohalt eriti oluline, kas must saavutab selle seisu käikudega 5. . . . Oc5 6. d4 Ob4 või 5. . . . Oe7 6. d4 Ob4.

6. . . . . Oc5—b4
7. Ld1—d3 . . . . .

Kvaliteedikahing **7. Of1—d3** Re4:c3 8. b2:c3 Ob4:c3+ 9. Oc1—d2 Oc3:a1 10. Ld1:a1 annab valgele mõningaid rünnakušansse, kuid on vaevalt korrektne. Pärast **7. Oc1—d2** võib must mängida **7. . . . Re4:d2** 8. Ld1:d2 Rb8—c6 9. Of1—d3 Oc8—g4 jne. umbes võrdse mänguga (Romi-Rosselli, Veneetsia, 1929), kuid veelgi energilisem näib olevat **7. . . . c7—c5,** et pärast 8. Rc3:e4 d5:e4 9. Od2:b4 vastata lihtsalt 9. . . . c5:b4 ja valge ratsul puudub soodne taganemisväli.

7. . . . . c7—c5
8. d4 : c5 . . . . .

(vt. diagrammi 109)

Partiis Spielmann-Marshall, New York, 1927, jätkas must nüüd 8. . . . Re4:c5 (Aljechin'i järgi on 8. . . . Rc6 veelgi energilisem.) 9. Ld3—e3 Rb8—c6 10. Of1—b5 Rc5—e6! 11. a2—a3 Ob4—a5 12. b2—b4 Oa5—b6 13. Le3—d3

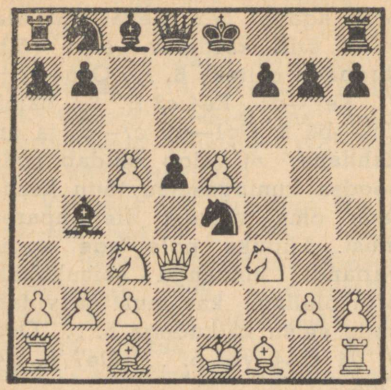

Diagramm 109.

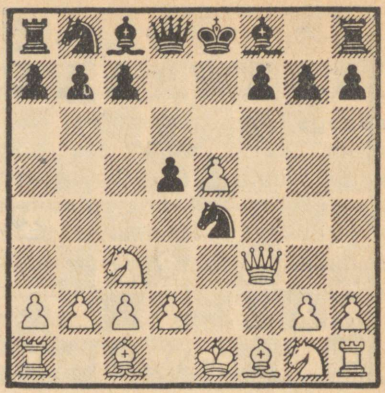

Diagramm 110.

0—0! 14. Ld3:d5 ja nüüd andis 14. ... Oc8—d7! Aljechin'i järgi mustale selge paremuse.

3.

(1. e4 e5 2. Rc3 Rf6 3. f4 d5 4. f:e5 R:e4.)

5. Ld1—f3 . . . . .

See käik, mis on 5. Rf3 kõrval valgele ainuke selles seisus arvesse tulev alternatiiv, pakub mustale palju kergemaid kaitsevõimalusi kui tavaline 5. Rf3. Mustal on nüüd mitu jätku, mis kindlustavad talle täiesti rahuldava mängu.

(vt. diagrammi 110)

5. . . . . Rb8—c6

Vaatleme lühidalt ka teisi siin võimalikke vastuseid, mis kindlustavad mustale samuti vastuvõetava mängu.

I: 5. ... Re4:c3 6. b2:c3 (Nõrgem on 6. d:c3 Oe6 7. Of4 Rd7 8. Lg3 c6 jne. hea mänguga mustale, nagu kiripartiis Noskov-Kunitz, 1935/36.) **6. ... c7—c5 7. Lf3—g3 Rb8—c6 8. Rg1—f3 Oc8—e6 9. Of1—b5 Ld8—c7** ühes **0—0—0** jne. umbes võrdse mänguga.

II: 5. ... f7—f5 6. d2—d3 (Pärast 6. e:f6 R:f6 7. d4 Oe7 8. Od3 0—0 jne. seisab must Bilguer'i järgi veidi paremini, ja ka 6. Rge2 Rc6 7. d4 Rb4 8. Kd1 c5 9. Rf4 g6 jne. andis kiripartiis Moskva-Riia, 1899, mustale parema mängu.) **6. ... Re4:c3 7. b2:c3 d5—d4** (Muidu saavutab valge käiguga d3—d4 päris hea mängu.) **8. Lf3—g3** (Jätk 8. Od2 d:c3 9. O:c3 võimaldab vastuse 9. ... Ob4!, ja 8. Lf4 või 8. Lf2 järel on 8. ... Rc6 9. Rf3 Oc5 jne. mustale hea vastus.) **8. ... Rb8—c6 9. Of1—e2 Oc8—e6 10. Oe2—f3** (Pärast Tartakover'i soovitust 10. Vb1 on 10. ... Od5 11. V:b7 d:c3 mustale hea vastus.) **10. ... Ld8—d7** (Halvem on

Réti järgi 10. ... Od5 11. Re2 O:f3 12. L:f3 d:c3 13. Vb1! jne.) **11. Rg1—e2 Of8—c5!** (Partiis Spielmann-Löwenfisch, Karlsbad, 1911, sai valge pärast 11. ... d:c3 12. Oe3 Rb4 13. 0—0! jne. tugeva rünnakuseisu.) **12. c3—c4 0—0 13. 0—0 Oe6:c4!** jne. paremusega mustale (Spielmann-Romanovski, Moskva, 1925).

Teksti käik on tarvitatuim vastus mustale, kuid võib-olla mitte sugugi tugevam kui eespool vaadeldud variant II.

6. Of1—b5 . . . . .

Mitte aga 6. Rc3:e4? Rc6—d4 7. Lf3—f4 d5:e4 8. Of1—c4 Oc8—f5 9. c2—c3 g7—g5! jne. võiduseisuga mustale (Boros-Lilienthal, Budapest, 1933).

6. . . . . Re4 : c3
7. b2 : c3 Ld8—h4+

Võimalik on ka **7. ... Of8—e7** 8. d2—d4 0—0 9. Ob5—d3 f7—f6 (Pärast 9. ... Oe6 järgneb 10. Rh3 Oh4+ 11. Rf2 jne. kerge paremusega valgele.) 10. Lf3—h5 g7—g6 11. Od3:g6 (Nõrgem on 11. Le2 f:e5 12. d:e5 R:e5! jne.) 11. ... h7:g6 12. Lh5:g6+ Kg8—h8 jne. viigiga (Hromadka-Lasker, Moravská Ostrava, 1923).

Partiis Kasparjan-Friedman, Kiiev, 1940, jätkas must **7. ... a7—a6** 8. Ob5:c6+ b7:c6, kuid see on vaevalt tugevam kui lihtsustav teksti käik.

8. g2—g3 Lh4—e4+
9. Lf3 : e4 d5 : e4
10. Ob5 : c6+ . . . . .

Pärast 10. d2—d4 e4:d3 kaotab valge kas 11. c2:d3 Oc8—d7 etturi või võimaldab mustale pärast 11. Ob5:c6+ b7:c6 12. c2:d3 Oc8—f5 jne. suurepärase mängu. Teksti vahetus on Ee5 päästmiseks vajalik.

10. . . . . b7 : c6
11. Rg1—e2 Of8—e7

Tugevaim vastus ähvarduse Vh1—f1—f4 vastu, millega must väldib igasuguse ohu. Teised jätkud on siin nõrgemad, nagu näitavad järgmised tegelikult katsetatud võimalused.

I: 11. ... Oc8—a6 12. Vh1—f1 g7—g5 13. Vf1—f6 0—0—0 14. Vf6:c6 Oa6—b7 15. Vc6—f6 Ob7—d5 16. d2—d4 jne. selge paremusega valgele (Hromadka-Johner, Pistyan, 1922).

II: 11. ... Oc8—h3 12. Re2—f4 Oh3—g4 13. d2—d4 g7—g5 14. Rf4—g2 Of8—e7 15. h2—h3 Og4—e6 16. Rg2—e3 h7—h5 17. Va1—b1 0—0—0 18. a2—a4 ja valgel on jällegi veidi parem mäng (Hromadka-Bogoljubov, Moravská Ostrava, 1923). Tartakover soovitab muide lihtsalt 11. ... c6—c5.

(vt. diagrammi 111)

Musta seisu tuleb lugeda veidi soodsamaks, sest tema kaksikodad pääsevad varem või hiljem mõjule ja valgel pole reaalseid võimalusi etturi e4 ründamiseks. Võiks näiteks järgneda: **12. Vh1—f1** (Pärast 12. Rd4 Od7 13. Vb1 0—0 14. Vf1 Vab8 saavutas must partiis Stern-Tarrasch, München, 1932, samuti paremuse.) **12. ... 0—0 13. Vf1—**

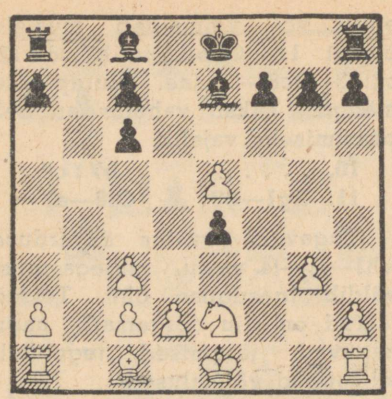

Diagramm 111.

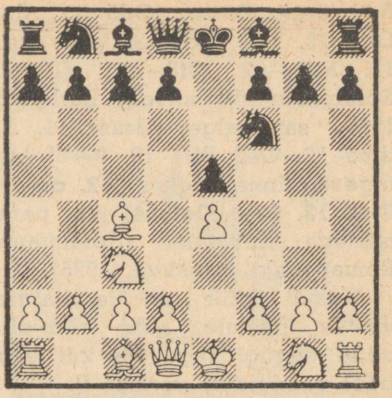

Diagramm 112.

f4 f7—f6! (Hromadka-Spielmann, Trentschin-Teplitz, 1926) ja nüüd annab nii **14. V:e4** Of5 15. Vc4 f:e5 16. V:c6 Od6 jne., kui ka **14. e:f6** O:f6 15. V:e4 Of5 16. Vc4 O:c2 (17. V:c6? Vae8) jne. Kmoch'i analüüside kohaselt mustale paremuse.

Neist analüüsidest selgub, et jätk 5. Lf3 on valgele märgatavalt ebasoodsam kui tavaline 5. Rf3.

b.

(1. e4 e5 2. Rc3 Rf6.)

3. Of1—c4 . . . . .

Selle käiguga püüab valge enne edasilükke f2—f4 teostamist veel arendada mõne viguri, kuid võimaldab seega mustale eduka vastumängu organiseerimist tsentris. Teistest käikudest võib valge siin valida veel 3. Rg1—f3, mis annab pärast 3. . . . Rb8—c6 neljaratsuavangu.

3. . . . . Of8—c5 (või x)

Tugevaim vastus on mustale siin kahtlemata **3. . . . Rf6:e4!,** mida vaatleme variandis **x.** Enne selle juurde asumist analüüsime aga veel lühidalt pärast teksti käiku tekkivaid võimalusi, mis tavaliselt annavad seisu vastuvõtmata kuningagambiidist.

Must võib muidugi siin valida veel ka teisi jätke, sest valge eelmine käik jättis talle selleks võrdlemisi suure valiku. Nii näiteks saabub pärast **3. . . . Rb8—c6** 4. d2—d3 Of8—b4 eespool vaadeldud variant I, mis teatavasti annab umbes võrdse mängu, kuid ka **3. . . . Of8—b4** on mustale täiesti vastuvõetav. Pärast 4. d2—d3 järgneb seejärel 4. . . . c7—c6 5. Oc1—g5 d7—d5 6. Og5:f6 g7:f6 7. e4:d5 c6:d5 8. Oc4—b5+ Ke8—e7! jne. paremusega mustale (Mieses-Johner, Karlsbad, 1907). Mängitav on seejuures ka otsekohe **3. . . . c7—c6,**

kuid kõik need variandid ei paku meile erilist huvi.

4. d2—d3 . . . . .

Edasilüke **4. f2—f4** on siin varajane ja annab mustale pärast **4. ... Oc5:g1! 5. Vh1:g1 0—0** (Hea jätk on ka 5. ... R:e4 6. O:f7+ K:f7 7. R:e4 Ve8 jne.) **6. d2—d3** (Pärast 6. f:e5 järgneb 6. ... R:e4.) **6. ... d7—d5 7. e4:d5 e5:f4 8. Oc1:f4 Oc8—g4 9. Ld1—d2** jätkuga **9. ... b7—b5! 10. Rc3:b5 Vf8—e8+ 11. Ke1—f1 Ve8—e2** jne. otsustava rünnaku (Bogoljubov-Stoltz, Triberg, 1929).

4. . . . . d7—d6

5. f2—f4 . . . . .

Variant 5. Rf3 Rc6 annab tuntud seisu itaalia avangust, kuna võimalusi 5. Oe3 ja 5. Og5 vaatlesime variandis I märkuses musta 4. käigu juurde.

5. . . . . Rb8—c6

Varajane on väljahüpe **5. ... Rf6—g4** vastuse 6. f4—f5 tõttu, näiteks: 6. ... Rg4—f2? 7. Ld1—h5 0—0 8. Oc1—g5 Ld8—d7 9. Rc3—d5 jne. võiduseisuga valgele. Mängitavad on seevastu **5. ... Oc8—g4** 6. Rg1—f3 Rb8—c6, või ka **5. ... Oc8—e6,** mis annavad tuntud seisu hiljem vaadeldavast vastuvõtmata kuningagambiidist.

6. f4—f5 . . . . .

Selles seisus, kus valge on tavalise kuningagambiidiga võrreldes mänginud Rf3 asemel Rc3, on edasilüke f4—f5 mängitav, sest must ei saa siin nii kiiresti teostada positsiooniliselt vajalikku edasilüket tsentris d6—d5. Pärast 6. Rg1—f3 saabub seis vastuvõtmata kuningagambiidist, mida vaatleme lähemalt hiljem, selle avangu juurde asumisel.

6. . . . . Rc6—d4

Kavatsedes jätkata c7—c6 ühes d6—d5, mis moodustab kahtlemata loogilisema plaani mustale selles seisus.

7. Rg1—f3 . . . . .

Pärast 7. Oc1—g5 c7—c6 8. a2—a3 b7—b5 9. Oc4—a2 Ld8—b6 10. Rg1—f3 a7—a5 on must küll loobunud edasilükkest d6—d5, kuid saavutanud vastukaaluks tugeva vastumängu liputiival.

7. . . . . c7—c6

8. Rf3 : d4 Oc5 : d4

Euwe jätk, kuid tuleb arvesse ka 8. ... e5:d4 9. Rc3—e2 d6—d5 10. e4:d5 Rf6:d5 või 10. ... Oc8:f5 jne. hea mänguga mustale.

9. Ld1—f3 . . . . .

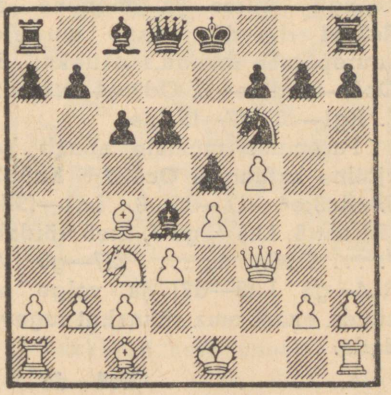

Diagramm 113.

Must mängib nüüd ikkagi 9. ... d6—d5! ja saavutab pärast 10. e4:d5 Od4:c3+ 11. b2:c3 c6:d5 jne. umbes võrdse mängu (Euwe).

x.

(1. e4 e5 2. Rc3 Rf6 3. Oc4.)

(vt. diagrammi 112)

3. . . . . Rf6 : e4!

See taktikaline võimalus, mis kõrvaldab valge tähtsa tsentrietturi, muudab valge eelneva käigu väärtuse küsitavaks. Nagu senine praktika näitab, tekib pärast teksti käiku küll väga komplitseeritud, kuid seejuures mustale sugugi mitte ebasoodne seis. Vastupidi, valge on sunnitud seisu peatselt lihtsustama, et mitte sattuda otsustavasse halvemusse.

4. Ld1—h5 . . . . .

Teravaim vastus, mis aga ka pakub valgele parimaid lootusi. Pärast **4. Rg1—f3** tekkivaid võimalusi vaatlesime juba vene avangu juures ja löömine **4. Rc3:e4** d7—d5 annab mustale suurepärase mängu, näiteks: 5. Oc4—d3 d5:e4 6. Od3:e4 Of8—c5 7. Rg1—f3? f7—f5 jne.

Paremuse mustale annab ka ajutine kahing **4. Oc4:f7+** Ke8:f7 5. Rc3:e4 d7—d5 6. Ld1—f3+ (Pärast 6. Lh5+ g6 7. L:e5 võidab 7. ... Oh6.) 6. ... Kf7—g8 7. Re4—g5 Ld8—d7! ja valge ei suuda enam oma rünnakut tugevdada.

4. . . . . Re4—d6

5. Oc4—b3 . . . . .

Väga riskantne jätk, millega valge saavutab küll kahitud etturi eest mõningat rünnakut, kuid mis õige vastumängu korral annab mustale parema mängu. Objektiivselt parem on seepärast lihtsustav jätk **5. Lh5:e5+** Ld8—e7 6. Le5:e7+ Of8:e7 7. Oc4—b3 Rd6—f5 8. Rg1—f3 c7—c6 9. 0—0 d7—d5 jne. (Sämisch-Rubinstein, Hannover, 1926), kuigi musta seisu ka sel juhul võib lugeda veidi mugavamaks. See asjaolu, et valge on juba nii varakult sunnitud otsima võrdsustavaid jätke, tõestab käigu 3. Of1—c4 ebasobivust.

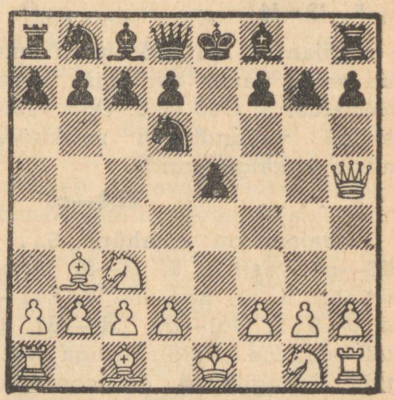

Diagramm 114.

5. . . . . Rb8—c6

Kui must püüab saavutada mingit avanguparemust, siis moodustab käesolev suurtesse teravustesse viiv jätk selleks ainukese võimaluse. Võrdsuse annab siin kergesti **5. ... Of8—e7 6. Rg1—f3** (Või 6. L:e5 0—0 jne.) **6. ... Rb8—c6,** ja kui nüüd **7.**

Rf3:e5, siis mitte **7. ... Rc6:e5** 8. Lh5:e5 0—0 9. Rc3—d5 Vf8—e8 10. 0—0 Oe7—f8 11. Le5—f4 c7—c6 12. Rd5—e3 jne. paremusega valgele (matšpartii Aljechin-Euwe, 1935), vaid otsekohe **7. ... 0—0** (võimalik on ka Euwe soovitus 7. ... g6 8. Le2 0—0, samuti võrdse mänguga). Kui valge mängib nüüd 8. Rc3—d5, siis 8. ... Rc6—d4 9. 0—0 Rd4:b3 10. a2:b3 Rd6—e8 jne. umbes võrdse mänguga (Aljechin).

Teksti käigu järel võib valge peaaegu forsseeritult võita kvaliteedi, kuid jääb seejuures märgatavalt arengus maha ja langeb tugeva rünnaku alla, mida teooria loeb praktiliselt otsustavaks.

6. Rc3—b5 . . . . .

Pärast rahulikku arengu jätkamist jääks valgele lihtsalt ettur vähem ilma reaalsete rünnakulootusteta, näiteks: **6. Rg1—f3** g7—g6!, või ka **6. d2—d3** Of8—e7 (Veelgi tugevam on ka siin võibolla 6. ... g6 7. Le2 Og7 8. Rf3 Rf5 jne. ilmse paremusega mustale.) 7. Rg1—f3 0—0 8. Rf3—g5 h7—h6 9. h2—h4 Rc6—d4 10. Ob3—d5 Rd4—e6! ja pole näha, kuidas valge suudaks oma kuivalejooksnud rünnakut uuesti elustada.

Teksti käiguga algab huvitav rünnak punktile f7, mida must ei suuda pareerida teisiti kui järgneva kvaliteedikahingu abil.

6. . . . . g7—g6

Sunnitud, sest pärast lipukäike kaotaks must vankri a8.

7. Lh5—f3 f7—f5

Nõrgem on 7. ... Rf5 vastuse 8. g4 tõttu, näiteks: 8. ... a6 9. g:f5 a:b5 10. f:g6 jne. (Tartakover-Spielmann, Ostende, 1907), või ka 8. ... Rh6 9. g5 Rf5 10. Ld5 jne., mõlemal juhul selge paremusega valgele.

8. Lf3—d5 Ld8—e7

Ka 8. ... Lf6 on mustale mängitav, näiteks: 9. R:c7+ Kd8 10. R:a8 b6 11. Lf3 Ob7 12. h4 Rd4 13. Lh3 Oh6 14. d3 O:c1 15. V:c1 e4 jne. tugeva rünnakuga mustale (Vjahhirev-Verlinski, Peterburi, 1909). Teksti käik annab umbes samasuguse seisu, kusjuures musta lipu seis e7 näib olevat aktiivsem kui f6. Seejuures on must, nagu kergesti näha, kvaliteedikahinguks sunnitud.

9. Rb5 : c7+ Ke8—d8
10. Rc7 : a8 b7—b6

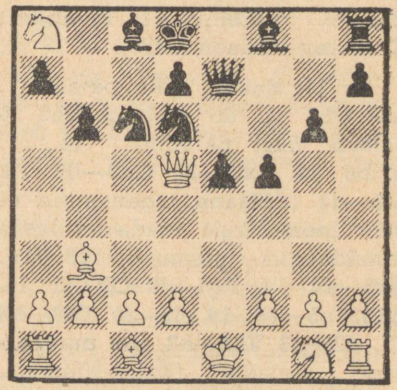

Diagramm 115.

Tekkinud seis annab otsuse selle kohta, kas must võib pärast 5. Ob3 mängida 5. ... Rc6

ja püüda paremust, või on ta sunnitud käiguga 5. ... Oe7 leppima võrdsusega. Tegelikult on mustal pärast sunnitud kvaliteedikahingut hea arengu juures tugev rünnakuseis, kusjuures valgel on suuri raskusi oma arenemata positsiooni kaitsmisega. Toome allpool mõningaid tegelikke näiteid võimalikkude jätkude kohta diagrammseisust 115.

I: 11. d2—d3 Oc8—b7 12. h2—h4 (Ähvardas 12. ... Rd4 lipuvõiduga, mida valge pareerib vasturünnakuga Og5.) **12. ... f5—f4!** (Tugevam kui 12. ... h6 13. R:b6 a:b6 14. Lf3 Rd4 15. Lg3 ja valgel on Fine'i järgi paremus.) **13. Ra8:b6** (Võib-olla on sellest tempokaotusest tugevam otsekohe 13. Lf3.) **13. ... a7:b6 14. Ld5—f3 Rc6—d4 15. Lf3—g4 Of8—h6 16. Rg1—f3 Rd4:f3+ 17. g2:f3 e5—e4!** ja must saavutas kiiresti paremuse (kiripartii Cranston-Jackson, 1936).

II: 11. Ra8:b6 (Ka pärast 11. Lf3 Ob7 12. d3 Rd4 13. Lh3 f4 seisab must paremini.) **11. ... a7:b6 12. Ld5—f3 Oc8—b7 13. Lf3—d1** (Säärane taganemine ei või loomulikult anda valgele rahuldavaid tulemusi.) **13. ... Rc6—d4 14. Rg1—f3 Ob7:f3 15. g2:f3 e5—e4 16. f3—f4 Of8—h6 17. d2—d3 Vh8—e8** jne. paremusega mustale (Kauri-Niemelä, Helsingi, 1935).

Kuigi nende paari näite põhjal lõpliku otsuse tegemine diagrammseisu kohta on veel varajane, näeme sellest siiski, et must saavutab siin kahitud kvaliteedi eest ülitugeva rünnaku, mis pakub talle suurepäraseid lootusi paremuse saavutamiseks. Seetõttu loeme ka varianti 5. Ob3 valgele riskantseks, pidades selle asemel õigeks võrdsustavat vahetusvarianti 5. L:e5+ jne. Selle variandiga lõpetame ka viini avangu vaatlemise.

p) Kuningaodaavang.

Pärast lahtisi avanguid iseloomustavaid käike

1. e2—e4 e7—e5

võib valge senini vaadeldud käikude kõrval arendada veel oma kuningaoda

2. Of1—c4 . . . . .

Selle käiguga saavutame kuningaodaavangu, mis varematel aegadel oli sageli kasutusel, kuid mis hilisemate uurimiste tõttu on turniiride praktikast peaaegu täielikult kadunud. Käigu ideeks on oda arendamisega enne teisi vigureid jätta vabaks võimalused üleminekuks arengusüsteemi, mida iseloomustab edasilüke f2—f4, nagu seda nägime juba viini avangu juures. Kuid ka siin esinevad selle käiguga seoses samalaadilised pahed. Käik 2. Oc4 on oma iseloomult liiga passiivne ja jätab mustale vabaks palju erinevaid arenguvõimalusi, võimaldades talle seetõttu saavutada kergesti võrdsuse. Nagu pärast 2. Rc3 või ka 2. Rf3 Rc6 3. Oc4, pakub ka pärast 2. Oc4 mustale parimaid

võimalusi agressiivne vastus 2. ... Rf6, millega must alustab vastumängu punktile e4.

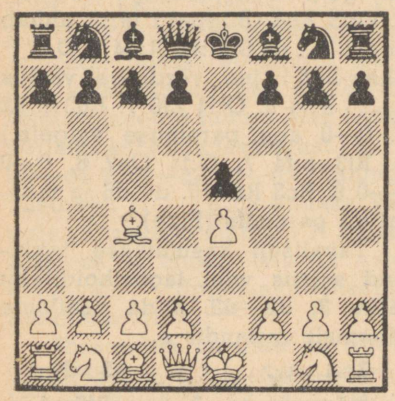

Diagramm 116.

2. . . . . Rg8—f6 (või A)

Nagu juba mainitud, kahtlemata tugevaim vastus mustale, mis ühtlasi annab sellele avangule ka iseseisva tähtsuse. Teised siinkohal võimalikud vastused annavad seevastu sageli seise teistest avangutest, nagu näeme hilisemates analüüsides. Tähtsam neist on vastus **2. ... Of8—c5,** mida vaatleme **A** juures, kuid tuleb lühidalt mainida veel järgmisi võimalusi.

I: 2. ... c7—c6 (Selle käiguga kavatsetav edasilüke d7—d5 pole valge õige vastumängu korral teostatav, mispärast see vastus pole mustale eriti soovitatav.) **3. d2—d4** (Pärast 3. Le2 võib must mängida rahulikult 3. ... Oc5, sest kombinatsioon 4. O:f7+ K:f7 5. Lc4+ d5 6. L:c5 d:e4 7. L:e5 Rf6 jne. annab talle parema mängu. Valge vastab seepärast paremini 4. Rf3 d6 5. c3 mõningate lootustega initsiatiivile.) **3. ... d7—d5** (Või 3. ... Rf6 4. d:e5 R:e4 5. Le2 ja valgel on Euwe järgi parem seis.) **4. e4:d5 c6:d5 5. Oc4—b5+ Oc8—d7 6. Ob5:d7+ Rb8:d7 7. d4:e5 Rd7:e5 8. Rg1—e2** ja valgel on pärast 8. ... Rf6 9. 0—0 Oe7 10. Rbc3 jne. kerge paremus (Lissitsin).

II: 2. ... f7—f5 (See edasilüke on väga riskantne ja annab valgele paremaid võimalusi.) **3. d2—d3** (Paremuse mustale annab siin etturivõit 3. O:g8 V:g8 4. e:f5 d5! 5. Lh5+ g6 6. f:g6 V:g6 7. L:h7 Lf6 8. L:c7 Rc6 jne., või ka 7. Rf3 Rc6 8. L:h7 Lf6 9. d3 Oc5 jne.) **3. ... Rg8—f6 4. f2—f4** (Rünnak 4. Rf3 Rc6 5. Rg5 on varajane ja annab mustale pärast 5. ... d5 6. e:d5 R:d5 7. 0—0 Oe7 8. Ve1 Ld6 jne. paremuse.) **4. ... d7—d6 5. Rg1—f3 f5:e4** (Või ka 5. ... e:f4 6. 0—0 f:e4 7. d:e4 jne. paremusega valgele.) **6. d3:e4 Oc8—g4 7. f4:e5 Og4:f3 8. Ld1:f3 d6:e5 9. Lf3—b3** jne. selge paremusega valgele (Jänisch'i analüüs).

Muidugi võib must selles variandis mängida paremini, näiteks 5. ... Rc6, kuid valge saavutab igal juhul parema mängu.

III: 2. ... Rb8—c6 (Hea arengukäik, millega must jätab samuti vabaks rea erinevaid arenguvõimalusi.) **3. d2—d3** (Pärast 3. Rf3 võib must valida kas kaheratsu-, itaalia või ungari avangu, pärast 3. Rc3 saame aga seisu viini avan-

gust. Kui 3. f4, siis võib must löömisega 3. ... e:f4 valida variandi vastuvõetud kuningagambiidist või jätkuga 3. ... Oc5 4. Rf3 d6 üle minna vastuvõtmata kuningagambiiti. Ka teksti käik ei oma iseseisvat tähtsust.) **3. ... Of8—c5** (Võimalik on muidugi ka 3. ... Rf6, mida vaatleme hiljem variandis 2. ... Rf6.) **4. f2—f4 d7—d6 5. Rb1—c3** ja nüüd oleme saavutanud seisu vastuvõtmata kuningagambiidist, mille juures peatume pikemalt hiljem.

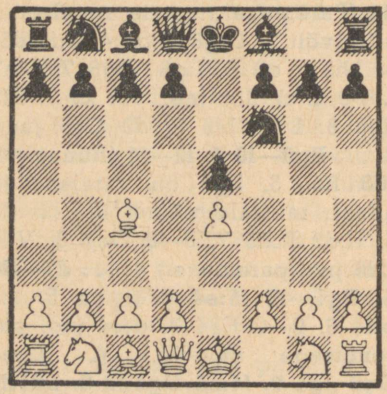

Diagramm 117.

3. d2—d4 (või a) . . . . .

Teravaim vastus, millega valge annab sellele avangule iseloomustava joone. Pärast 3. Rc3 R:e4! saame viini avangu, pärast 3. Rf3 võib aga järgneda vene avangust tuntud löömine 3. ... R:e4.

Kui valge mängib siin **3. f2—f4,** siis on mustale lihtsaim vastus **3. ... e5:f4** üleminekuga soodsasse varianti kuningaodagambiidist. Ta võib aga mängida ka ohutult **3. ... d5** 4. e:d5 e4, üleminekuga Falkbeer'i vastugambiiti, või ka **3. ... R:e4** 4. d3 Rd6 (Ohtlik on 4. ... Lh4+ 5. g3 R:g3 6. Rf3 Lh5 7. Vg1 jne. paremusega valgele.) 5. Ob3 Rc6 (Bilguer'i järgi annab siin 5. ... e4 6. d:e4 R:e4 7. O:f7+ ühes Ld5+ jne. võrdsuse, vastus 5. ... e:f4 6. O:f4 Lf6 7. Rh3 L:b2 8. 0—0 aga paremuse valgele.) 6. Rf3 e:f4 7. O:f4 Oe7 8. 0—0 0—0 9. Rc3 Rf5 10. d4 d6 ja mustal on paremus (Fine).

Tavaliselt kasutatakse tekkinud seisus veel tagasihoidlikku jätku **3. d2—d3,** mida vaatleme lähemalt variandis **a.**

3. . . . . e5 : d4

Nõrgem on **3. ... Rf6:e4** 4. d4:e5 paremusega valgele, näiteks: 4. ... Of8—c5 5. Oc4:f7+ Ke8—f8 6. Ld1—f3, või 4. ... Re4—c5 5. f2—f4 (Euwe soovitab lihtsalt 5. Rf3.) 5. ... d7—d6 6. Rg1—f3 jne. (Nenarokov).

4. Rg1—f3 . . . . .

Valgel pole paremat, sest **4. Ld1:d4** Rb8—c6 annab mustale soodsa variandi keskgambiidist, ja ka **4. e4—e5** d7—d5 on soodne mustale, näiteks: 5. Oc4—b3 Rf6—e4 6. Rg1—e2 Re4—c5 7. Re2:d4 Rc5:b3 8. Rd4:b3 c7—c5 9. 0—0 Rb8—c6 jne. Teksti käiguga alustatud kahivariant võib saabuda ka vene avangust pärast 1. e4 e5 2. Rf3 Rf6 3. d4 e:d4 4. Oc4 jne.

4. . . . . Rf6 : e4

Lihtsaim vastus, sest seega hävitab must vastase tugeva tsentrietturi, kuigi kaotab ise seejuures veidi aega. Hea vastus on muidugi ka **4. ... Rb8—c6**

üleminekuga kaheratsuavangusse, samuti nagu **4. ... Of8—c5,** näiteks: **5. 0—0** (Või 5. e5 d5 6. e:f6 d:c4 7. Le2+ Oe6 8. f:g7 Vg8 9. Og5 jne. terava mänguga, kus mõlemal poolel ei puudu teatavad võimalused. See mänguviis tuletab meelde tuntud Max Lange varianti kaheratsuavangust.) **5. ... d7—d6 6. c2—c3 d4—d3** (Kahingu vastuvõtt 6. ... d:c3 annaks valgele rünnakuvõimalusi.) **7. Ld1:d3 Rb8—c6** ja musta seis on veidi mugavam (Spielmann-Aljechin, Stokholm, 1912).

Ebasoodne mustale on etturivõidu katse **4. ... Of8—b4+** 5. c2—c3 d4:c3 6. b2:c3 ja valge on saavutanud sarnase seisu tuntud variandiga kaheratsuavangust, kuid palju soodsamatel tingimustel.

5. Ld1 : d4 . . . . .

Nõrgem on muidugi 5. 0—0 Oe7 6. Ve1 d5 jne. paremusega mustale, samuti nagu pärast 6. L:d4 Rf6 jne.

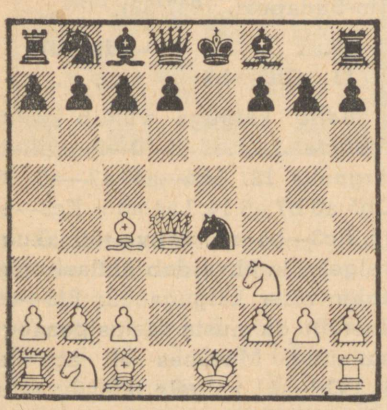

Diagramm 118.

5. . . . . Re4—f6

Huvitavaid võimalusi võib tekkida pärast taganemist **5. ... Re4—c5,** nimelt: **6. Rf3—e5** (Tartakover soovitab siin, võib-olla õigustatult, lihtsalt 6. Rc3.) **6. ... Rc5—e6 7. 0—0 Re6:d4** (Võimalik on ka 7. ... Rc6 8. O:e6 f:e6 9. R:c6 b:c6 10. Rd2 ja siin annab 10. ... Lf6 mustale kaksikodade ja enametturi tõttu selge paremuse.) **8. Oc4:f7+ Ke8—e7 9. Oc1—g5+ Ke7—d6 10. Re5—c4+ Kd6—c6 11. Og5:d8 d7—d5** jne. umbes võrdse mänguga.

Mingit tähelepanu pole seejuures pööratud pärast 5. ... Re4—c5 võimalikule huvitavale väljahüppele **6. Oc1—g5,** mis asetab mustale mitmeid keerulisi probleeme. Seejärel pole 6. ... Oe7 7. L:g7 mustale vastuvõetav ja ka 6. ... Rc6 7. O:f7+ K:f7 8. Ld5+ kaotab lipu. Must on seepärast sunnitud vastama 6. ... f7—f6, millele järgneb 7. Og5—e3 ja valgel on musta seisunõrkuste tõttu häid lootusi tugeva rünnaku arendamiseks (Keres).

Mitte täiesti rahuldav mustale on katse 5. ... d7—d5 vastuse 6. Oc4:d5 tõttu, näiteks: 6. ... Rf6 (Või 6. ... Rd6 7. 0—0 jne.) 7. O:f7+ K:f7 8. L:d8 Ob4+ 9. Ld2 ja valge säilitab enametturi.

6. Oc1—g5 . . . . .

Pärast 6. Rc3 Rc6 7. Lh4 Ob4 8. 0—0 O:c3 9. b:c3 0—0 10. Od3 Re7 11. Og5 Rg6 12. Lg3 a5 saavutab must paremuse (Marshall-Torre, New York, 1925). Valge

võis siin aga mängida paremini 10. Og5 (10. Od3 asemel) mitte halbade rünnakulootustega, mispärast must võis võib-olla paremini üle minna peavarianti käiguga 6. ... Oe7 jne.

6. . . . . Of8—e7
7. Rb1—c3 Rb8—c6 (või 1)

Teooria loeb siin vastust **7. ... c7—c6** tugevaimaks, kuid ka see käik pole oma tulemustes selge ja pakub valgele häid rünnakuvõimalusi. Neid variante vaatleme lähemalt **1** all.

8. Ld4—h4 d7—d6

Võib-olla on siin tugevam **8. ... d7—d5 9. 0—0—0 Oc8—e6 10. Vh1—e1** ja nüüd mitte **10. ... h7—h6** 11. Og5:f6 Oe7:f6 12. Lh4—h5 Of6:c3 13. Ve1:e6+ Ke8—f8 14. Vd1:d5 jne. otsustava rünnakuga valgele (Tereštšenko-Rotlevi, Peterburi, 1909), vaid Lasker'i soovituse kohaselt **10. ... 0—0!** 11. Oc4—d3 h7—h6. Kui nüüd 12. Og5:h6, siis 12. ... Rf6—e4 13. Lh4—f4 Oe7—d6 14. Lf4—e3 Od6—c5 ja mustal on vähemalt viik kindlustatud.

(vt. diagrammi 119)

9. 0—0—0 Oc8—e6

Pärast 9. ... Oc8—f5 10. Vh1—e1 0—0 annab 11. Lh4—f4 Of5—g6 12. g2—g4 valgele tugeva rünnaku, näiteks: 12. ... Rc6—a5 13. Oc4—d3 Ld8—d7 14. Og5:f6 Oe7:f6 15. Rc3—d5 Of6—d8 16. Od3—f5 Og6:f5 17. g4:f5 f7—f6 18. h2—h4 jne. (Keidanski-Lasker, Berliin, 1891).

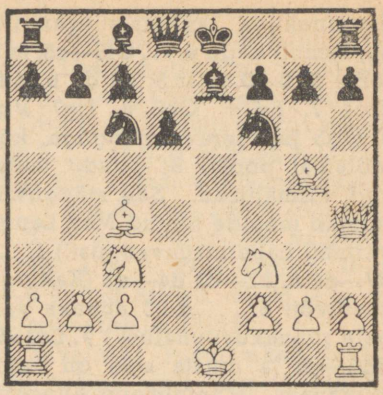

Diagramm 119.

10. Oc4—d3 . . . . .

Odavahetusest hoidumine on valgele tugevam kui 10. Vh1—e1 Oe6:c4 11. Lh4:c4 0—0 12. Ve1—e3 Rf6—d7 13. h2—h4 (Kombinatsioon 13. V:e7 R:e7 14. Ve1 Ve8 15. Rd5 pole korrektne vastuse 15. ... Rb6! tõttu.) 13. ... Vf8—e8 14. Og5:e7 Ve8:e7 15. Rf3—g5 Rd7—e5 ja must säilitab enametturiga paremuse (kiripartii Berliin-Budapest, 1937/38).

10. . . . . Ld8—d7
11. Od3—b5 . . . . .

Selle käiguga väldib valge vastuse 11. ... 0—0—0, millele järgneks 12. Lh4—a4 a7—a6 13. Ob5:a6 b7:a6 14. La4:a6+ Kc8—b8 15. Rc3—b5 jne. võitva rünnakuga valgele, ja ähvardab ühtlasi otsekohe võita käiguga 12. Rf3—e5. Seetõttu on musta vastus peaaegu sunnitud. Muuseas oli aga ka 11. Vh1—e1 valgele täiesti vastuvõetav jätk.

11. . . . . 0—0
12. Rf3—d4 . . . . .

Hea rünnaku annab valgele ka 12. Rf3—e5 Ld7—e8 13. Re5:c6 b7:c6 14. Ob5—d3 h7—h6 15. f2—f4 jne. (kiripartii Griffith-Macdonald, 1924).

12. . . . . a7—a6

Siin väärib tähelepanu ka 12. . . . h7—h6, sest kahing 13. Og5:h6 pole oma järeldustes sugugi selge. Pärast teksti käiku saavutab valge väga kardetava rünnaku.

13. Ob5—d3 Rc6—e5

Ka selle käigu asemel tuli arvesse 13. . . . h7—h6.

14. f2—f4 Re5 : d3+
15. Vd1 : d3 . . . . .

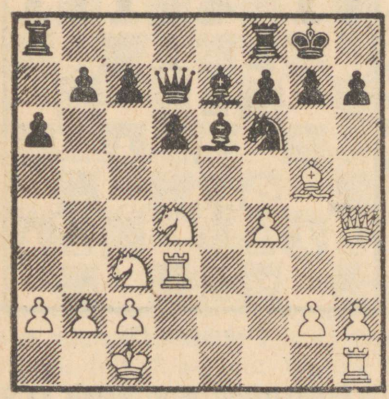

Diagramm 120.

Ülaltoodud seis tekkis partiis Mieses-Rubinstein, Breslau, 1912, kus järgnes 15. . . . c7—c5 16. Vd3—g3 Kg8—h8 17. Rd4—f3 Rf6—g8 18. Og5:e7 Ld7:e7 19. Rf3—g5 Rg8—h6 20. Vh1—e1 ja valgel on kahitud etturi eest küllaldane seisuparemus; partii lõppes pärast huvitavat lõpukombinatsiooni viigiga.

1.

(1. e4 e5 2. Oc4 Rf6 3. d4 e:d4 4. Rf3 R:e4 5. L:d4 Rf6 6. Og5 Oe7 7. Rc3.)

7. . . . . c7—c6

Paljud teoreetikud loevad seda ettevalmistavat käiku, millega must forsseerib edasilükke d7—d5, tugevaimaks. Tegelikult kaotab must aga kogu selle manöövriga väärtuslikku aega ja võimaldab vastasel arendada säärast tugevat rünnakut, et käiguga 7. . . . c6 alustatud arendussüsteemi võib vaevalt lugeda mustale rahuldavaks.

8. 0—0—0 d7—d5
9. Vh1—e1 Oc8—e6

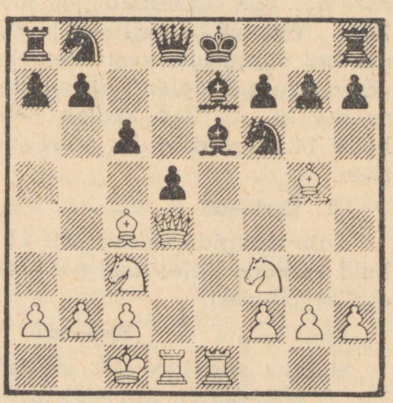

Diagramm 121.

Pärast **9. . . . 0—0 10. Ld4—h4** on mustal väga raske leida rahuldavat jätku, nagu näitavad järgnevad võimalused:

I: 10. ... h7—h6? 11. Oc4:d5! ja must seisab nii pärast 11. ... c:d5 12. V:e7, kui ka pärast 11. ... h:g5 12. R:g5 jne. lootusetult.

II: 10.... Oc8—e6 (Tartakover'i soovitus.) **11. Oc4—d3 h7—h6** (Ka pärast 11. ... g6 12. Rd4 seisab must halvasti.) **12. Og5:h6 Rf6—e4 13. Lh4—f4** ja valgel on jällegi tugev rünnak, sest 13. ... Od6 14. Le3 Oc5 võimaldab vastuse 15. Rd4 jne.

III: 10.... Rb8—d7 11. Oc4—d3 g7—g6 (Pärast 11. ... h6 järgneb loomulikult 12. O:h6, sest 12. ... Re4 pole enam mõjuv 13. Lg4 tõttu.) **12. Ve1—e2** (Muidugi mitte 12. Re5, mis suleb ajutiselt e-liini ja võimaldab mustale vabastava vastuse 12. ... Rc5, nagu partiis Mieses-Holzhausen, Duisburg, 1929. Väga tugev on aga ka 12. Rf3—d4, mis ähvardab 13. Rf5.) **12.... Vf8—e8 13. Vd1—e1** ja valgel on võiduseis, sest raamatus „Sovremennõi debjut" soovitatud vastus 13. ... Re4 kaotab otsekohe 14. R:e4 d:e4 15. V:e4 jne. tõttu.

10. Oc4—d3 .....

Võib mängida ka enne 10. Lh4, kuid käikude järjestusel pole siin olulist tähtsust.

10. ..... Rb8—d7

Steinitz soovitas siin mustale **10.... Ld8—a5** 11. Kc1—b1 Rb8—d7 12. Rf3—e5 Rd7:e5 13. Ve1:e5 0—0—0 jne. parema mänguga, kuid valge võib jätkata palju tugevamini 11. Od3—f5! ja saavutab ise parema mängu. Pärast **10. ... 0—0** 11. Ld4—h4 saame meile juba tuntud seisu märkusest musta 9. käigu juurde (variant II).

11. Ld4—h4 Rd7—c5

Pärast lipukäike võiks järgneda 12. Rd4, ähvardades juhul Rf5.

12. Rf3—d4 Rf6—d7

Partiis Torre-Tholfsen, New York, 1924, tekkis teises käikude järjestuses seis 12. ... Rf6—g8 13. f2—f4 Ke8—f8, mille järel valge võis jätkuga 14. b2—b4 Rc5:d3+ 15. Vd1:d3 jne. saavutada väga tugeva rünnaku. Musta kaitse on väga raske.

13. f2—f4 .....

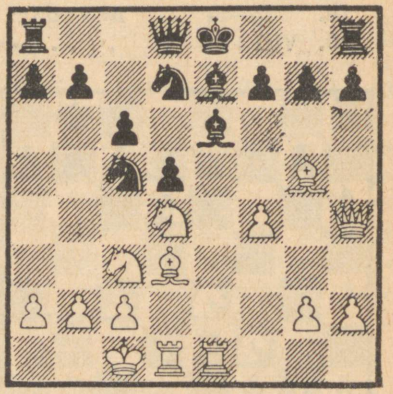

Diagramm 122.

Tartakover'i järgi omab valge nüüd kahitud etturi eest enam kui küllaldast kompensatsiooni rünnaku näol tsentris ja kuningatiival.

a.

(1. e4 e5 2. Oc4 Rf6.)
(vt. diagrammi 117)

3. d2—d3 .....

See tagasihoidlik käik kaitseb küllaldaselt punkti e4 ja ähvardab mõnes variandis alustada rünnakut tsentrile käiguga f2—f4, kuid ei valmista mustale erilisi raskusi võrdsuse saavutamisel.

3. . . . . c7—c6

Varajane on otsekohe **3. ... d7—d5** 4. e4:d5 Rf6:d5 5. Rg1—f3 Rb8—c6 6. 0—0 Of8—e7 7. Vf1—e1 jne. initsiatiiviga valgele, kuid teksti käik on selleks sobiv ettevalmistus ja annab valge poolt valitud avanguvariandile iseseisva värvingu. Teised siin võimalikud jätkud viivad seevastu tavaliselt kiiresti tuntud seisudesse mõnest teisest avangust, nagu näitavad alltoodud variandid:

I: 3. ... Rb8—c6 (Üks kindlamaid vastuseid mustale.) **4. Rb1—c3** (Nõrgem on 4. f4 e:f4 5. O:f4 d5 6. e:d5 R:d5 7. Od2 Oc5 jne. paremusega mustale, nagu partiis Spielmann-Tšigorin, Nürnberg, 1906.) **4. ... Of8—c5** või **4. ... Of8—b4** ja oleme saavutanud tuntud seisu viini avangust.

II: 3. ... Of8—c5 4. Rb1—c3 (Ka siin annab 4. f4 d5 mustale hea mängu, näiteks: 5. e:d5 Rg4, või 5. f:e5 R:e4, või lõpuks 5. O:d5 R:d5 6. e:d5 L:d5 7. Rf3 e:f4 8. O:f4 0—0 jne., kõikidel juhtudel parema mänguga mustale.) **4. ... c7—c6** (Pärast 4. ... Rc6 või 4. ... d6 saame jällegi seisu viini avangust.) **5. Rg1—f3 d7—d5 6. e4:d5 c6:d5 7. Oc4—b5+ Oc8—d7 8. 0—0** (Pärast 8. O:d7+ Rb:d7 9. d4 saabub tuntud seis itaalia avangust vahetatud värvidega.) **8. ... d5—d4** (Parem 8. ... 0—0.) **9. Ob5:d7+ Rb8:d7 10. Rc3—e2** veidi parema mänguga valgele (kiripartii Rattmann-Weiss, 1935).

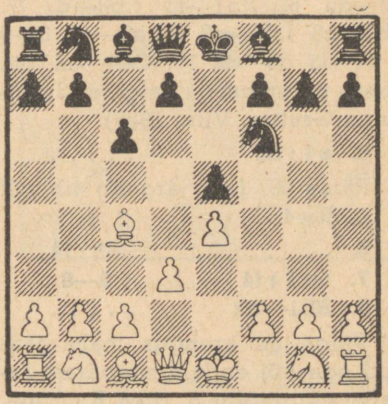

Diagramm 123

4. Ld1—e2 . . . . .

Collijn soovitab siin **4. f2—f4,** kuid seejärel annab 4. ... e5:f4 5. Oc1:f4 d7—d5 mustale kergesti vähemalt võrdse mängu, näiteks: 6. e4:d5 Rf6:d5 7. Ld1—f3 Oc8—e6 8. Rg1—e2 Of8—d6 jne.

Ainult võrdsuse annab valgele ka jätk **4. Rg1—f3** d7—d5 5. Oc4—b3 (Või 5. e:d5 c:d5 6. Ob5+ Od7 7. O:d7+ Rb:d7 8. d4 jne., samuti võrdse mänguga.) 5. ... Of8—d6 6. Rb1—c3 Oc8—e6 7. Oc1—g5 Ld8—a5 8. 0—0 Rb8—d7 9. Vf1—e1 0—0—0 jne. (Stahlberg-Weenink, 1930).

4. . . . . Of8—e7
5. f2—f4 . . . . .

See edasilüke valmistab valgele edaspidi ainult raskusi. Parem on 5. Rg1—f3 d7—d5 6.

Oc4—b3 mõningal määral ebameeldiva survega e5.

5. . . . . d7—d5!

Palju energilisem kui 5. . . . d7—d6 6. Rg1—f3 Rb8—d7 7. Rb1—c3 Ld8—c7 8. a2—a4 0—0 9. f4—f5 d6—d5 10. Oc4—a2 jne. kerge paremusega valgele (Spielmann-Gruber, Viin, 1929).

6. e4 : d5 . . . . .

Pärast 6. f:e5 järgneb lihtsalt 6. . . . R:e4.

6. . . . . e5 : f4
7. Oc1 : f4 0—0
8. Rb1—d2 . . . . .

Valge on arengus maha jäänud ega või endale seepärast lubada etturivõitu 8. d:c6 R:c6 jne. tugeva rünnakuga mustale.

8. . . . . c6 : d5
9. Oc4—b3 a7—a5!

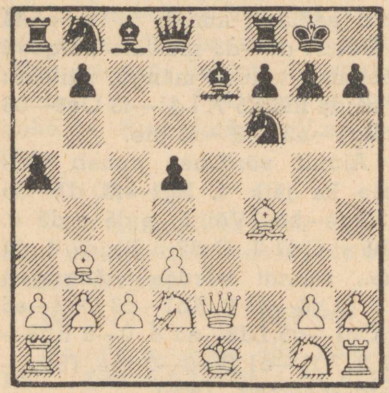

Diagramm 124.

Selle käiguga püüab must sundida 10. a2—a4 ja seega nõrgestada valge liputiiba, kuhu varem või hiljem peab niikuinii varjule minema valge kuningas. Pimepartiis Gonsiorovski-Aljechin, Odessa, 1918, jätkas valge 10. c3 a4 11. Oc2 a3 12. b3 Ve8 13. 0—0—0 ja sattus pärast 13. . . . Ob4 kiiresti kaotusseisu, kuid on selge, et ka parima kaitse juures ei suuda valge diagrammseisus enam pääseda otsustavast halvemusest.

A.

(1. e4 e5 2. Oc4.)

(vt. diagrammi 116)

2. . . . . Of8—c5

Üks vanemaid kaitsevorme kuningaodaavangus, mis on mustale täiesti mängitav, kuid vähem energiline kui 2. . . . Rf6.

3. c2—c3 . . . . .

Nn. klassikaline rünnak, mida vanema aja meistrid uurisid väga täpselt ja põhjalikult. Valgel on selle kõrval valida veel rida teisi võimalusi, milledest mainime lühidalt järgnevaid:

I: 3. Ld1—e2 Rb8—c6! (Pärast 3. . . . Le7 4. f4 annab 4. . . . e:f4 5. Rf3 g5 6. h4 jne. valgele parema mängu, kuna seevastu 4. . . . Rf6 on küllaldane võrdsuseks. Must võib aga veel mängida rahulikult 3. . . . d6 või 3. . . . c6 umbes võrdse mänguga.) **4. c2—c3** (Või 4. O:f7+ K:f7 5. Lc4+ d5 6. L:c5 d:e4 7. Lc4+ Oe6 8. L:e4 Rf6 9. La4 Ld5 jne. paremusega mustale.) **4. . . . Rg8—f6 5. f2—f4** (Tugevam on 5. d4.) **5. . . . Oc5:g1 6. Vh1:g1 0—0 7. d2—d3 d7—d5** jne. ja must saavutab paremuse (Dubois' variant, 1872).

II: 3. b2—b4 Oc5:b4 4. f2—f4 (Macdonnell'i gambiit, mis aga annab mustale parema mängu. Tugevam on seepärast 4. c3 ühes Rf3, püüdes üle minna Evans'i gambiidiga sarnastesse variantidesse.) **4. ... d7—d5! 5. e4:d5 e5—e4 6. Rg1—e2 Rg8—f6 7. 0—0 0—0 8. Rb1—c3 c7—c6 9. d5:c6 Rb8:c6** paremusega mustale (matšpartii Macdonnell-Labourdonnais, 1834).

III: 3. f2—f4 (Pärast 3. Rf3 annab 3. ... Rc6 itaalia avangu, kuid ka 3. ... d6 4. c3 Le7 on mängitav ja annab pärast 5. d4 Ob6! umbes võrdse mängu. Mängib valge 3. Rc3, siis saabub pärast 3. ... Rc6 või 3. ... Rf6 viini avang, kusjuures samalaadilise seisu annab ka 3. d3 d6 jne.) **3. ... Oc5:g1 4. Ld1—h5** (Kui otsekohe 4. V:g1, siis 4. ... Lh4+ ühes L:h2.) **4. ... Ld8—e7 5. Vh1:g1 Rb8—c6 6. d2—d3 Rg8—f6** ja musta seis on eelistatavam.

IV: 3. Ld1—g4 (Pärast 3. d4 ei mängi must mitte 3. ... e:d4 vastuse 4. O:f7+ tõttu, vaid lihtsalt 3. ... O:d4 4. Rf3 Rc6 jne. paremusega.) **3. ... g7—g6** (Või 3. ... Kf8 4. Lg3 Rc6 5. Rc3 jne. üleminekuga viini avangusse. Nõrgem on seevastu 3. ... Lf6 4. Rc3! ja pärast 4. ... L:f2+ 5. Kd1 saavutab valge paremuse.) **4. Lg4—g3 Rb8—c6 5. Rb1—c3 d7—d6** jne. võrdse mänguga, nagu nägime juba seda varianti viini avangu juures vaadeldes.

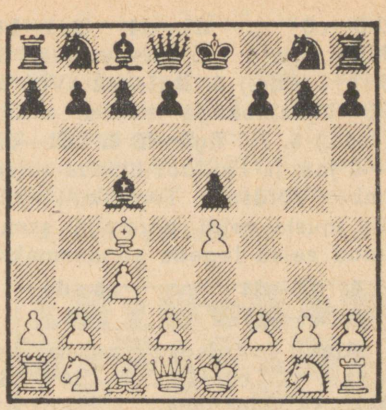

Diagramm 125.

3. . . . . Rg8—f6

Rahuldav vastus, kuid sugugi mitte ainuke mustale. Lihtsaim jätk näib olevat Lewis'i vasturünnak **3. ... d7—d5,** sest 4. e:d5 annab mustale pärast 4. ... O:f2+ 5. K:f2 Lh4+ ühes L:c4 paremuse, ja ka **4. Oc4:d5 Rg8—f6 5. Ld1—f3** (Pärast 5. Lb3 R:d5 6. L:d5 L:d5 7. e:d5 Of5 on mustal vastase valgete väljade nõrkuse tõttu vähemetturile vaatamata paremus.) **5. ... 0—0** annab mustale hea mängu, näiteks: **6. d2—d4** (Või 6. Oc4 Og4 7. Ld3 Le7 8. Lc2 Oe6 ja must saavutab Bilguer'i järgi tugeva rünnaku. Kui must aga tahtis vältida seda võimalust, siis võis ta jätkata lihtsalt 5. ... R:d5 6. e:d5 0—0 jne. hea mänguga.) **6. ... e5:d4 7. Oc1—g5** ja nüüd võib must Jänisch'i analüüsis toodud jätku 7. ... d:c3 8. R:c3 Rbd7 9. 0—0—0 c6 jne. asemel mängida lihtsalt **7. ... Oc5—e7** hea mänguga.

Mängitav mustale on ka **3. ...**

Rb8—c6 4. d2—d4 Oc5—b6 (Mitte aga 4. ... e:d4 vastuse 5. O:f7+ tõttu.) **5. Rg1—e2** (Või 5. Rf3 üleminekuga itaalia avangusse.) **5. ... Rg8—f6 6. Ld1—d3 0—0** jne. ja Philidor hindas seise umbes võrdseks. Tegelikult võib siin musta veidi paremini arendatud seisu lugeda soodsamaks.

4. d2—d4	**e5 : d4**
5. e4—e5	. . . . .

Ainult võrdsuse annab ka variant 5. c3:d4 Oc5—b4+ 6. Oc1—d2 Ob4:d2+ 7. Rb1:d2 Rf6:e4 8. Rd2:e4 d7—d5 jne., nagu analüüsis Stamma juba aastal 1745. Selles variandis võib valge aga käiguga 8. Lg4 luua endale mitte ebasoodsaid teravusi, mispärast kindlam mustale on lihtsalt 7. ... d5 8. e:d5 0—0 ühes R:d5 jne. hea mänguga.

5.	**d7—d5**
6. e5 : f6	**d5 : c4**
7. Ld1—h5	**0—0!**

Selle ajutise vigurikahinguga kõrvaldab must kõik raskused.

8. Lh5 : c5	**Vf8—e8+**
9. Rg1—e2	. . . . .

Nõrgem on 9. Kf1 d:c3 10. R:c3 Ld3+ 11. Rge2 V:e2 jne. paremusega mustale, sest pärast 12. Ld5 järgneb lihtsalt 12. ... Vc2+ 13. L:d3 c:d3 jne.

9.	**d4—d3**
10. Oc1—e3	**d3 : e2**

(vt. diagrammi 126)

Pratt (1825) jätkab siin oma analüüsi 11. Rd2 Ra6 12. L:c4 L:f6 jne. ja hindab seise umbes võrdseks. Tegelikult omavad

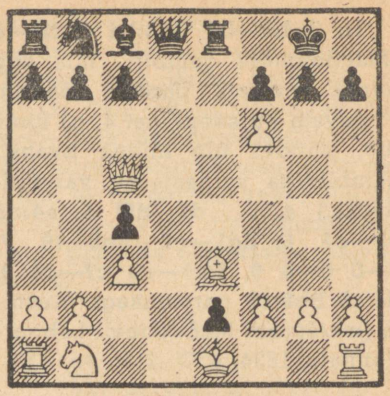

Diagramm 126.

ülaltoodud variandid vähe väärtust, sest neid kasutatakse uuemal ajal väga harva ja teiseks puudub nende korrektsuse kohta praktiline tõestus.

r) Keskgambiit.

Oleme vaadelnud juba kõiki avanguid, kus valge kasutab pärast 1. e4 e5 normaalseid arengukäike, nagu näiteks 2. Rf3, 2. Rc3, 2. Oc4 jne. Selle kõrval on valgel aga veel võimalusi vastase tsentrietturi otseseks ründamiseks käikudega 2. d4 või 2. f4, milliseid vaatlemegi allpool üksikasjalisemalt. Alustame võimalusega

1. e2—e4	**e7—e5**
2. d2—d4	. . . . .

Selle käiguga alustatud rünnak, nn. keskgambiit, on varajane, sest pärast vahetust d4 peab valge kas viima oma lipu liiga vara mängu või jällegi valima tagasihoidliku šoti avangu, mis

teatavasti ei valmista mustale erilisi raskusi. Käigu põhimõtteline viga on veel see, et sellega lahendab valge liiga kiiresti pinge tsentris ja annab mustale edaspidiseks kindla strateegilise arenguplaani. Nimelt peab must pärast vahetust d4 püüdma teostada edasilüket d7—d5, ja kui see tal õnnestub, siis saavutab ta üldiselt rahuldava seisu. Praktika näitab, et niivõrd varajane pinge lahendamine tsentris annab mustale peaaegu alati võimaluse sääraseks võrdsustavaks vastulükkeks.

Seoses keskgambiidiga võib veel mainida tegelikult peaaegu mitte kunagi kasutatavat avangut **2. c2—c3,** mis võib anda inglise avanguga sarnaseid seise. Energilisim vastus on **2. ... d7—d5** (Hea mängu annab mustale muidugi ka 2. ... Rf6.), millele võiks järgneda: **3. Rg1—f3** (Pärast 3. e:d5 L:d5 4. d4 Rc6 võib järgneda 5. Rf3 üleminekuga inglise avangusse.) **3. ... d5:e4** (Ka siin võib must käiguga 3. ... Rc6 üle minna inglise avangusse.) **4. Ld1—a4+ c7—c6** (4. ... Rc6 annab jällegi inglise avangu.) **5. La4:e4 Of8—d6 6. Of1—c4** (Lihtsam on 6. d4 Rf6 7. Lc2 jne.) **6.... Rg8—f6 7. Le4—e2 0—0** ja must on ületanud kõik avanguraskused, saavutades koguni kerge initsiatiivi.

2. . . . . e5 : d4

Varematel aegadel mängiti siin ka 2. ... Rc6, kuid sellele võib valge vastata tugevasti 3. d:e5 R:e5 4. Rc3! jne. veidi parema mänguga. Teksti käigu järel seisab valge raske valiku ees, kas arendada löömisega d4 enneaegselt oma lipp või minna käiguga 3. Rf3 üle tagasihoidlikku šoti avangusse.

3. Ld1 : d4 (või A) . . . . .

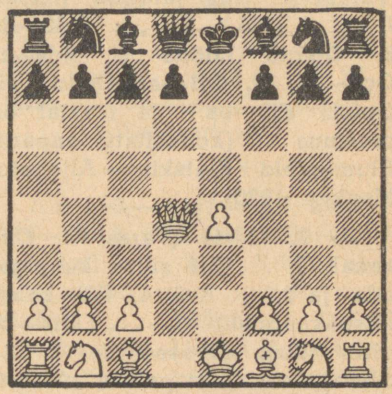

Diagramm 127.

Teist siin peamiselt kasutatavat võimalust **3. c2—c3** vaatleme **A** juures. Harvemini kasutatavatest mänguviisidest mainime siin järgnevaid:

I: 3. Rg1—f3 Of8—c5 (Aljechin'i järgi sobivaim vastus mustale. Pärast 3..... Rc6 saabuks šoti avang, kuna 3. ... c5 oleks halb vastuse 4. Oc4 ühes 5. c3 tõttu, mis annab valgele kahitud etturi eest enam kui küllaldasi positsioonilisi paremusi. Soodsa seisu valgele annab muuseas ka 3. ... Ob4+ 4. c3 d:c3 5. R:c3 d6 6. Oc4 Rf6 7. 0—0 ja musta kaitse on väga vaevaline.) **4. Rf3:d4**

Rg8—f6 5. Rb1—c3 (Partiis Mieses-Aljechin, Haag, 1921, järgnes 5. Og5 h6 6. O:f6 L:f6 7. c3 Rc6 jne. paremusega mustale. Halb valgele on ka 5. e5 Le7!, ja pärast 5. Rb3 järgneb 5. ... R:e4 6. Od3 Lh4 7. Le2 O:f2+ ühes f5 paremusega mustale.) **5. ... d7—d5! 6. e4:d5 0—0 7. Oc1—g5** (Pärast 7. Oe2 järgneb lihtsalt 7. ... R:d5.) **7. ... Ld8—d6 8. Og5:f6 Ld6:f6 9. Rd4—f3 Oc8—g4 10. Of1—e2 Og4:f3 11. Oe2:f3 Vf8—e8+** ja mustal on paremus (konsultatsioonpartii Blumenfeld+Klatskin — Aljechin, Moskva, 1920).

II: 3. f2—f4 (Pärast 3. Oc4 annab 3. ... Rf6 seisu kuningaoda- ja 3. ... Rc6 4. Rf3 kaheratsuavangust.) **3. ... Of8—c5** (Siin tuleb arvesse ka 3. ... Ob4+, sest nüüd pole 4. c3 d:c3 5. b:c3 Oc5 mustale enam kardetav. Valge mängib aga lihtsalt 4. Od2 O:d2+ 5. L:d2 Rc6 6. Rf3 Rf6 7. Od3 jne. ja saavutab umbes võrdsuse.) **4. Rg1—f3 Rb8—c6 5. Of1—d3 Rg8—f6 6. Rb1—d2 d7—d6** (Nõrgem on 6. ... Rg4 7. Rf1 d6 8. Le2 jne.) **7. a2—a3 a7—a5 8. Ld1—e2 0—0 9. 0—0 Oc8—d7** ja valgel pole küllaldast kompensatsiooni kahitud etturi eest (Marshall).

3. . . . . Rb8—c6
4. Ld4—e3 . . . . .

Valge võib mängida ka 4. La4, saavutades enamtempoga ja vahetatud värvidega seisu skandinaavia avangust. Nõrgem on 4. Lc4 Rf6 5. Rc3 d5 6. R:d5 R:d5 7. e:d5 Rb4 paremusega mustale (Mieses-Leonhardt, Berliin, 1920).

4. . . . . Rg8—f6

Normaalne vastus, millega must arendab ratsu heale väljale ja valmistub edaspidiseks edasilükkeks d7—d5. Teised siin võimalikud jätkud on mustale mängitavad, kuid valmistavad valgele vähem raskusi kui teksti käik.

I: 4. ... g7—g6 (Selle arengusüsteemiga kaotab must rohkem aega ja tekitab pealegi kuningatiival nõrkuse, mida valge mõnes variandis saab kasutada rünnakuks h2—h4—h5.) **5. Rb1—c3 Of8—g7 6. Oc1—d2** (Või 6. Oc4 Rge7 7. Rge2 d6 8. Lg3 Oe6 9. O:e6 f:e6 10. Og5 Ld7 11. 0—0—0 0—0—0 võrdsusega, nagu partiis W. Paulsen — Winawer, Berliin, 1881. Võrdsuse andis ühes konsultatsioonpartiis ka jätk 6. Rd5 d6 7. Rge2 Rge7 8. Od2 0—0 9. 0—0—0 R:d5 10. e:d5 Re7 jne.) **6. ... Rg8—f6** (Nõrgem on 6. ... Rge7 7. 0—0—0 0—0 8. Oc4 d6 9. h4 Ra5 10. Oe2 Oe6 11. h5 Ld7 12. Lg5 jne. paremusega valgele, nagu partiis Mieses-Spielmann, Breslau, 1912. Parem mustale pole ka katse vangerdada pikalt, sest 7. ... d6 8. f4 Oe6 9. Rf3 Ld7 10. Rd5 0—0—0 11. Oc3 andis valgele partiis Tšigorin-Mackenzie, Viin, 1882, paremuse.) **7. 0—0—0** (Kardetava rünnaku mustale annab 7. e5 Rg4 8. Le2 d5 9. e:d6+ Oe6 10. d:c7 L:c7 11. Rf3 0—0 jne., nagu partiis Charousek-Mackowetz, Buda-

pest, 1893.) **7. ... 0—0** (Pärast 7. ... d6 on valgel soodne jätk 8. Rd5 0—0 9. Oc3 jne. mõninga survega musta kuningaseisule, kuid paremuse saavutamiseks pole ka see jätk küllaldane.) **8. Of1—c4** (Pärast 8. Od3 Ve8 9. Lg3 järgneb 9. ... d5, ja ka 8. f3 d5 andis mustale matšpartiis Blackburne-Lasker, 1892, paremuse.) **8. ... d7—d6 9. f2—f3 Rc6—e5 10. Oc4—b3 Oc8—e6** võrdse mänguga (Fine).

II: 4. ... Of8—b4+ 5. c2—c3 (Pärast 5. Rc3 Rf6 saabub peavariant ja sama käik järgneb ka pärast 5. Od2.) **5. ... Ob4—e7 6. Rg1—f3 Rg8—f6 7. Of1—b5** (Kui 7. e5 Rg4 8. Le2, siis järgneb 8. ... f6.) **7. ... 0—0 8. 0—0 d7—d5** ja must haarab initsiatiivi (Winawer-Charousek, Berliin, 1897).

III: 4. ... Of8—e7 (See käik ei oma iseseisvat tähtsust, sest pärast 5. Rc3 Rf6 saabub peavariant. Must võib mängida veel 4. ... b6, kavatsusega Of8—c5, kuid see arengusüsteem pole käesolevas seisus sobiv ja annab valgele mugavama mängu.) **5. Le3—g3 Rg8—f6** (Parem sellest teravast kaitsest on lihtne 5. ... Of6 ühes d7—d6.) **6. e4—e5** (Nõrgem on 6. L:g7 Vg8 7. Lh6 Vg6 8. Le3 R:e4 9. Od3 d5 jne. paremusega mustale.) **6. ... Rf6—h5 7. Lg3—e3 g7—g6 8. Rg1—f3** hea mänguga valgele.

(vt. diagrammi 128)

5. Rb1—c3 . . . . .

Terav variant **5. e4—e5 Rf6—g4** on kasulik mustale, näiteks:

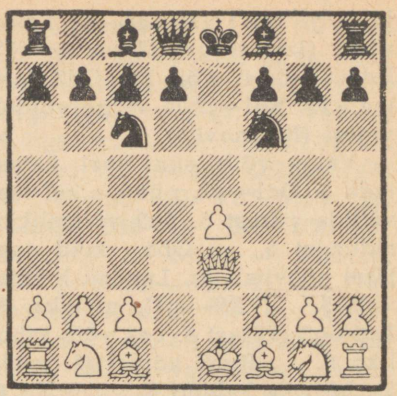

Diagramm 128.

I: 6. Le3—e4 d7—d5 7. e5:d6+ Oc8—e6 8. Of1—a6 (Pärast 8. d:c7 Ld1+ 9. K:d1 R:f2+ ühes R:e4 seisab must samuti paremini.) **8. ... Ld8:d6 9. Oa6:b7 Ld6—b4+ 10. Le4:b4 Rc6:b4** jne. lootusrikkama mänguga mustale.

II: 6. Le3—e2 d7—d6 (Nõrgem on 6. ... d5 7. h3 ja nüüd kas 7. ... Rg:e5 8. f4 Lh4+ 9. Kd1, või 7. ... Rh6 8. O:h6 g:h6 9. Rf3 Og7 10. Rc3 jne., mõlemal juhul paremusega valgele.) **7. f2—f3** (Pärast 7. h3 annab kahing 7. ... Rg:e5 8. f4 Lh4+ 9. Kd1 Rd4 10. Le4 Lf2 mustale ülekaalu; sama tulemuse annab ka 7. e:d6+ Oe6 8. d:c7 L:c7 9. h3 Rge5 jne.) **7. ... Rg4:e5?** (Ainult pärast seda viga saavutab valge paremuse. Õige on 7. ... Rh6, ja kui 8. O:h6, siis Ld8—h4+:h6 paremusega mustale.) **8. f3—f4 Rc6—d4 9. Le2—e4 c7—c5 10. Rb1—a3!** (Pärast 10. f:e5 d5 11. Ld3 Of5 saavutab must kiiresti paremuse.) **10. ... Oc8—f5** (Või 10. ... Lh4+ 11. g3 Lg4

12. Og2 jne.) **11. Le4—e3 Ld8—a5+** (Lootusega jätkudele 12. Kd1 0—0—0 või 12. Od2 L:a3 jne.) **12. Ke1—f2** ja valge võidab viguri (Rabinovitš).

Valge võib siin veel katsetada **5. Oc1—d2,** püüdes sel teel vältida pärast 5. Rc3 võimalikku sidumist 5. ... Ob4, kuid seejärel soovitab dr. Landau huvitavalt **5. ... Rf6—g4!,** näiteks: **6. Le3—g3** (Pärast 6. Le2 võib rahuliku 6. ... Rge5 kõrval järgneda ka huvitav kahing 6. ... Rd4.) **6. ... d7—d5! 7. h2—h3 Rg4—f6 8. e4:d5 Rf6:d5 9. Rb1—c3 Oc8—e6 10. 0—0—0 Ld8—d6** umbes võrdse, kuid mustale meeldivama seisuga.

5. . . . . Of8—b4

Teravaim vastus, kuid võibolla mitte tugevam kui **5. ... Of8—e7,** näiteks:

I: 6. Oc1—d2 d7—d5 7. e4:d5 Rf6:d5 8. Rc3:d5 Ld8:d5 9. Rg1—e2 (Kiripartiis Edinburgh-Liverpool, 1901, andis 9. Oc3 0—0 10. Lg3 g6 11. Od3 Od6 jne. mustale paremuse. Becker soovitab lihtsalt 9. Rf3.) **9. ... Oc8—g4 10. Re2—f4 Ld5—d7 11. f2—f3 0—0—0! 12. 0—0—0** (Vigurikahingu vastuvõtt 12. f:g4 Vhe8 13. Ld3 L:g4 14. Oe2 Og5 jne. annab mustale võiduseisu.) **12. ... Og4—f5** (Mitte aga 12. ... Vhe8 13. f:g4 Og5 14. Lf2 võiduseisuga valgele, nagu partiis Sultan Khan — Marshall, Liége, 1930.) **13. Of1—d3 Oe7—f6** paremusega mustale (Fine).

II: 6. Le3—g3 (Tuleb arvesse 6. Oc4, püüdes võimalikult takistada edasilüket d7—d5.) **6. ... 0—0** (Lihtsam vastus oli siin 6. ... Rb4, sundides valget vahetama tugeva kuningaoda.) **7. Oc1—h6 Rf6—e8 8. Oh6—f4 d7—d6 9. 0—0—0 Oc8—e6 10. h2—h4 Oe7—f6 11. Of4—g5** jne. kerge surveseisuga valgele (Winawer-Janowski, Nürnberg, 1896).

6. Oc1—d2 0—0

Pärast 6. ... d6 7. f4 saavutab valge mõningat rünnakut. Üldse peab must esialgu hoiduma tempokaotusest d7—d6 ja püüdma teostada edasilüket d7—d5.

7. 0—0—0 Vf8—e8

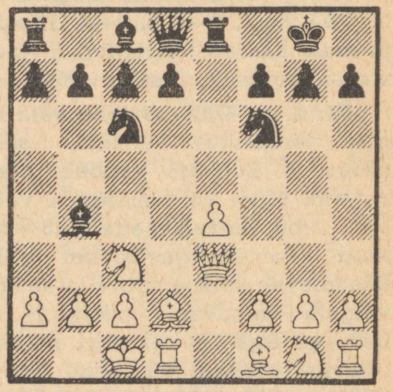

Diagramm 129.

8. Of1—c4 . . . . .

Teised siin võimalikud jätkud on valgele ebasoodsamad, näiteks:

I: 8. Le3—g3 Rf6:e4 (Pärast 8. ... d6 9. f3 Oe6 10. Rh3 Le7 11. Rf4 Vad8 12. Kb1 saavutas valge partiis Mieses-Spielmann, Berliin,

1914, paremuse.) **9. Rc3:e4 Ve8:e4 10. Od2—f4 Ld8—f6! 11. Rg1—h3** (Pärast 11. O:c7 järgneb 11. ... d6 ja 12. O:d6 pole võimalik vastuse 12. ... Lh6+ ühes O:d6 tõttu vigurivõiduga.) **11. ... d7—d6 12. Of1—d3 Rc6—d4** (Capablanca soovitas siin hiljem 12. ... Ve8, kuid seejärel võib 13. Og5 Le5 14. Of4 viigiähvardusega kujuneda mustale tülikaks.) **13. Of4—e3** (Või 13. c3 Re2+ 14. O:e2 V:e2 15. Lf3 O:h3! jne. paremusega mustale. Ka 13. Og5 Le6 14. c3 L:a2 15. c:d4 Of5 jne. annab mustale ülitugeva rünnaku.) ja nüüd mitte **13. ... Og4** 14. Rg5! V:e3 15. L:g4 jne. paremusega valgele (Mieses-Capablanca, Berliin, 1913), vaid **13. ... Ve4—g4! 14. Oe3:d4 Vg4:d4 15. c2—c3 Ob4:c3 16. b2:c3 Vd4—g4 17. Lg3—e3 Lf6:c3+ 18. Od3—c2 Lc3:e3+ 19. f2:e3 Vg4:g2** ja mustal on 4 ettu-riga viguri vastu selge paremus (Capablanca).

II: 6. f2—f3 d7—d5 7. Le3—f2 d5:e4 8. Rc3:e4 Ob4:d2+ 9. Vd1:d2 Ld8—e7 10. Re4:f6+ Le7:f6 11. Of1—c4 Rc6—e5 paremusega mustale (Meising-Lasker, 1920).

8. . . . . d7—d6

Väga kardetava rünnaku valgele annab siin etturikahingu vastuvõtt **8. ... Ob4:c3 9. Od2:c3 Rf6:e4** (Mitte aga 9. ... V:e4 10. O:f6 jne.) **10. Le3—f4 Re4—f6 11. Rg1—f3 d7—d6 12. Rf3—g5 Oc8—e6 13. Oc4—d3 h7—h6 14. h2—h4 Rf6—d5 15. Od3—h7+ Kg8—h8 16. Vd1:d5 Oe6:d5 17. Oh7—e4** ja nüüd mitte **17. ... f6?** 18. O:d5 f:g5 19. h:g5 Re5 20. g6 ja must alistus (Winawer-Steinitz, Nürnberg, 1896), vaid **17. ... Ve8:e4! 18. Rg5:e4** (18. R:f7+ Kg8!) **18. ... Rc6—e5 19. Re4:d6! Ld8:d6** (Või 19. ... c:d6 20. Vd1 jne.) **20. Oc3:e5 Ld6—c6 21. Vh1—d1** (kiripartii de Greef — Seibold, 1931) ja nüüd andis 21. ... Oe4 (partiis juhtunud 21. ... O:a2? 22. Vd6! asemel) mustale võrdsuse. Sellest variandist nähtub, et must parem loobub pakutavast etturist.

Huvitav idee, mida senini pole aga praktiliselt katsetatud, on siin **8. ... Rc6—a5!,** kavatsusega jätkata pärast 9. Oc4—d3 ilma tempokaotuseta 9. ... d7—d5. Näib, et selle manöövriga lahendab must kergemini kesk-gambiidiga seoses olevad probleemid (Keres).

9. f2—f3 . . . . .

Veidi parem valgele on võibolla arenduskäik **9. Rg1—f3,** millele võiks järgneda 9. ... Oc8—e6 10. Oc4:e6 Ve8:e6 11. Rf3—g5 Ve6—e8 12. f2—f4 h7—h6 ja must saavutas partiis Tartakover-Reshevsky, Stokholm, 1937, peatselt paremuse. Tuleb aga arvesse veel ka **9. Le3—g3,** kavatsusega f2—f3.

9. . . . . Rc6—a5!

Tugevam kui 9. ... Re5 10. Ob3 Oe6 11. g4 c6 12. g5 Rfd7, samuti veidi soodsama seisuga mustale (matšpartii Spielmann-Eliskases, Viin, 1937), sest pärast

teksti käiku ei saa valge enam taganeda odaga b3.

10. Oc4—d3 d6—d5

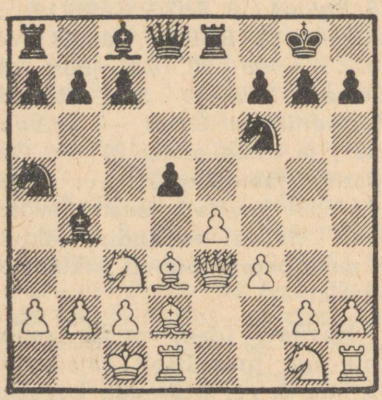

Diagramm 130.

Diagrammseis pakub mustale kahtlemata soodsamaid võimalusi, sest ta ähvardab d5—d4 vigurivõiduga, ja üldse areneb musta rünnak liputiival märgatavalt kiiremini kui valge oma kuningatiival. Diagrammseisus võiks edasi järgneda: 11. Le3—g5 (Pärast 11. Rce2 Le7 jne. seisab must samuti paremini.) 11. . . . h7—h6 12. Lg5—h4 d5—d4 13. Rc3—e2 Ob4:d2+ 14. Vd1:d2 c7—c5 jne. tugeva rünnakuga mustale (kiripartii Feilitzsch-Keres, 1933).

A.

(1. e4 e5 2. d4 e:d4.)

3. c2—c3 . . . . .

Selle käiguga alustab valge tuntud taani ehk põhjamaa gambiiti, mis oli möödunud sajandil väga populaarne. Uuemal ajal on see avang aga praktikast peaaegu täiesti kadunud, sest mustal on siin erinevaid võimalusi soodsa mängu saavutamiseks.

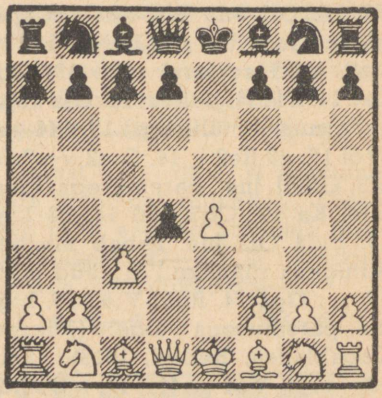

Diagramm 131.

3. . . . . d4 : c3 (või 1)

Pakutava kahingu vastuvõtt annab valgele tugeva rünnaku, kuigi mustal ei puudu siin küllaldased kaitsevõimalused. Paljud meistrid eelistavad seepärast vähem riskantset kahingu tagasilükkamist käiguga **3. . . . d7—d5,** mida vaatleme üksikasjaliselt variandis **1.** Samas mainime lühidalt ka teisi gambiidi tagasilükkamise mooduseid.

4. Of1—c4 (või a) . . . . .

Selle käiguga pakutava teise etturikahingu asemel soovitab Aljechin lihtsalt **4. Rb1:c3** ja loeb seejärel valge rünnakuvõimalusi mitte halvemaks kui pärast teksti käiguga seotud teise etturi loovutamist. Nende võimaluste kohta toome lähemaid selgitusi vari-

andis **a,** kuid selle seisu kohta leidub analüüse ka šoti avangu variandis 1. e4 e5 2. Rf3 Rc6 3. d4 e:d4 4. c3 d:c3 jne.

4. . . . . c3 : b2

Must võib siin muidugi mängida ka otsekohe **4. ... d7—d5,** mis aga annab pärast 5. O:d5 c:b2 6. O:b2 jne. seisu peavariandist. Nõrgem on siin **4. ... Of8—b4** 5. b2:c3, või **4. ... c3—c2** 5. Ld1:c2, mis kingivad valgele etturi võitmiseks väärtusliku arendustempo. Pärast **4. ... Rg8—f6** või **4. ... Rb8—c6** tekib aga tavaliselt mõni variandis a vaadeldav seis, millele lisaks toome siin veel ühe näite praktikast: **4. ... Rb8—c6 5. Rg1—f3 Of8—c5 6. Rb1:c3** (Pärast 6. O:f7+ K:f7 7. Ld5+ Kf8 8. L:c5+ Le7 9. L:e7+ Rg:e7 10. R:c3 d5 saabus partiis Schlechter-Spielmann, Baden, 1914, võrdne seis.) **6. ... d7—d6 7. Ld1—b3 Ld8—d7 8. Rc3—d5 Rg8—e7 9. Lb3—c3 0—0 10. 0—0 Re7—g6 11. b2—b4 Oc5—b6 12. a2—a4** (Marco soovitab siin 12. Ob2 Rce5 13. R:b6 a:b6 14. R:e5 d:e5 15. f4! jne.) **12. ... Rc6—e5! 13. Rd5:b6 a7:b6 14. Oc1—b2** ja valgel on veidi parem mäng (Schlechter-Hromadka, Baden, 1914).

5. Oc1 : b2 . . . . .

Sellega on tekkinud põhjamaa gambiidi normaalseis. Valgel on kahitud etturite eest suurepärane areng ja rida vabu liine rünnaku arendamiseks, kuid musta seis ei sisalda olulisi nõrkusi ja võimaldab hoolsa edasimängu korral kõikide vigurite normaalset arengut. Seepärast loetaksegi põhjamaa gambiiti viimasel ajal mustale mitte eriti ohtlikuks, mispärast see terav avang ei leia enam praktilist kasutamist. Vaatleme allpool selles seisus musta käsutuses olevaid kaitsevõimalusi.

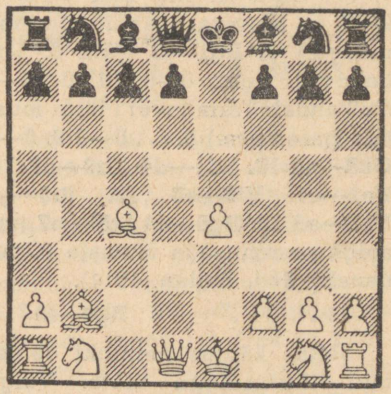

Diagramm 132.

A 1.

5. . . . . d7—d5!

Must pakub üht etturit tagasi, et kasutada sellega võidetud aega oma vigurite arendamiseks. Kuigi must ei saavuta selle jätkuga erilist paremust, loeb teooria seda ometi mustale käesolevas seisus tugevaimaks vastuseks, sest teised jätkud võivad mustale küll anda rohkemat, kuid on seejuures seotud äärmiselt suure riisikoga.

6. Oc4 : d5 . . . . .

Pärast **6. e4:d5 Rg8—f6** suudab must sulgeda valge kardeta-

vamad rünnakuliinid ja saavutab paremuse, näiteks: **7. Rb1—c3 Of8—d6** (Mieses toob 7. ... c6 8. Lb3 võrdsusega, kuid käik 7. ... c6 ei tule siin üldse arvesse, sest liinide avamine võib olla kasulik ainult paremini arendatud valgele. Partiis Nyholm-Spielmann, Baden, 1914, jätkas must 7. ... Rbd7 8. Rf3 Ob4 9. 0—0 0—0 ja saavutas samuti parema mängu.) **8. Rg1—f3** (Jätk 8. Lc2 Le7+ 9. Rge2 0—0 10. 0—0—0 Oa3 annab Tartakover'i järgi mustale paremuse.) **8. ... 0—0 9. 0—0 Oc8—g4 10. Ld1—d4 Rb8—d7 11. Va1—e1 Vf8—e8 12. Rf3—g5 Ve8—e5 13. Rg5—e4 Ld8—e7** jne. selge paremusega mustale (Opočensky-Réti, Baden, 1914).

6. . . . . Rg8—f6

Selles käigus peitubki eelnenud etturikahingu mõte. Valge peab nüüd kas lubama vahetada oma rünnakuoda, vahetama lipud või valima peavariandi eeskujul lihtsustuse, mis annab lõpuks umbes võrdse lõppmängu.

7. Od5 : f7+ . . . . .

Täiesti nõrk on muidugi **7. Rg1—f3 Of8—b4+ 8. Ke1—f1 0—0 9. Ld1—b3** (Või 9. O:f7+ Kh8 10. L:d8 V:d8 jne. paremusega mustale.) **9. ... Rb8—c6 10. Rb1—c3 Ld8—e7 11. a2—a3 Ob4—d6** selge paremusega mustale (Nyholm-Réti, Baden, 1914).

Väga tähelepanuväärne rünnakujätk on aga **7. Rb1—c3,** sest pärast 7. ... Rf6:d5 8. Rc3:d5 ähvardab tülikalt 9. Rf6+. Bilguer soovitab seepärast 7. Rc3 vastata 7. ... Of8—e7, kuid ka see ei päästa musta veel raskustest: valge mängib 8. Ld1—b3 0—0 (Pärast 8. ... R:d5 9. R:d5 on mustal raskusi punktiga g7.) 9. 0—0—0 või 9. Va1—d1 ja säilitab tugeva rünnakuseisu (Keres).

Teksti käiguga lihtsustab valge seisu ja siirdub lõppmängu, mis aga on mustale päris soodne.

7.	. . . . .	**Ke8 : f7**
8.	**Ld1 : d8**	**Of8—b4+**
9.	**Ld8—d2**	**Ob4 : d2+**
10.	**Rb1 : d2**	. . . . .

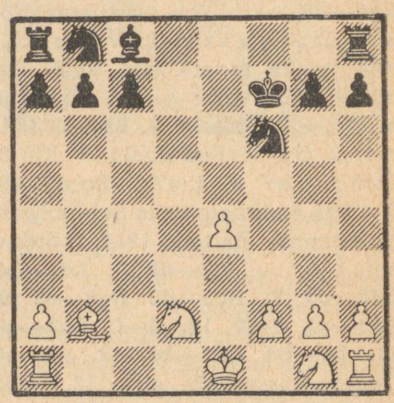

Diagramm 133.

Selles seisus soovitas Marco 10. ... Vh8—e8 11. f2—f3 c7—c5 (Partiis Nyholm-Tartakover, Baden, 1914, jätkas must nõrgemini 11. ... Rc6 12. Vc1 Oe6 13. a3 Vad8 14. Re2 jne. kerge paremusega valgele.) 12. Rd2—c4 Ve8—d8, ja kui nüüd 13. e4—e5, siis 13. .... Rf6—e8 paremusega mustale (Fine). Valge võib pärast 10. ... Ve8 mängida aga tugevamini 11. Rg1—f3, sest must ei

tohi loomulikult lüüa e4 kvaliteedikaotuse tõttu.

Schlechter soovitab seepärast diagrammseisus mustale mängida 10. ... c7—c5, lugedes seejärel musta etturite ülekaalu liputiival väärtuslikumaks valge omast tsentris. Tegelikult leidub aga valgel ka selles variandis võimalusi aktiivseks vastumänguks, nii et peame nõustuma Euwe hinnanguga, kes loeb diagrammseisu umbes võrdseks.

A 2.

(vt. diagrammi 132)

5. . . . . Of8—b4+

See tulistamine on varajane ja suurendab valge rünnakuvõimalusi.

6. Ke1—f1 . . . . .

Võimalik on muidugi ka **6. Rb1—c3,** mis annab valgele samuti häid lootusi paremusele, näiteks: **6. ... Rb8—c6** (Pärast 6. ... Le7 või 6. ... Rf6 järgneb 7. Rge2, sest etturi e4 löömine annaks valgele mõlemal juhul otsustava rünnaku.) **7. Rg1—f3 d7—d6** (Pärast 7. ... Rf6 saabub seis kaitsest 5. ... Rf6, mida vaatleme hiljem A3 juures.) **8. Ld1—b3 Oc8—e6** (Ka pärast 8. ... Rh6 9. 0—0—0 0—0 annab 10. g4 O:g4 11. Vhg1! Mieses'e analüüsi kohaselt valgele tugeva rünnaku.) **9. Oc4:e6 f7:e6 10. 0—0** (Variant 10. L:e6+ Le7 võtab valgelt edasised rünnakuvõimalused.) **10. ... Ld8—e7** (Nielsen-Möller) ja nüüd annab **11. Rc3—e2!** partiis juhtunud vigurikahingu 11. Rd5 asemel valgele ähvarduste 12. Rd4 ja 12. Rf4 tõttu lootusrikkama mängu.

6. . . . . Rg8—f6

Partiis Mieses-Albin, Monte Carlo, 1903, saavutas valge pärast **6. ... Of8** 7. Rc3 Rh6 8. Rf3 Rc6 9. Rd5 d6 10. h3 jne. väga tugeva rünnaku. Tuleb arvesse veel **6. ... Ke8—f8.**

7. e4—e5 d7—d5
8. Oc4—b5+ . . . . .

Midagi ei anna valgele jätkud **8. e5:f6** d5:c4 9. Ld1—a4+ Rb8—c6 10. f6:g7 Vh8—g8, või **8. Oc4—b3** Rf6—e4 9. Ob3:d5 c7—c6 jne., mõlemal juhul paremusega mustale. Tähelepanu väärib aga **8. Ld1—a4+** Rf6—d7 (Muidu kaotab must viguri.) 9. Oc4:d5 Ld8—e7, sest kuigi Bilguer peab nüüd musta seisu paremaks, on valgel näiteks pärast 10. Rg1—f3 0—0 11. La4—c2 jne. küllaltki reaalseid seisuparemusi kahitud etturi eest.

8. . . . . Rf6—d7

Pärast **8. ... Od7** järgneb muidugi 9. La4, ja ka **8. ... c6** 9. e:f6 c:b5 10. f:g7 Vg8 11. Lc2 jne. on mustale kõike muud kui rõõmustav.

9. e5—e6 . . . . . .

Väga tugev on siin ka **9. Ld1—g4** Ob4—f8 10. e5—e6 f7:e6 ja nüüd mitte Bilguer'i järgi 11. O:g7 O:g7 12. L:g7 Vf8 jne., vaid 11. Lg4—h5+! Ke8—e7 (Või 11. ... g6 12. Lh3 jne.) 12. Rb1—c3! ja pole näha, kuidas must kunin-

gas pääseks matirünnakust (Keres). Teksti käik annab aga valgele samuti, vastupidi Bilguer'i arvamisele, päris hea mängu.

9. . . . . f7 : e6
10. Ob2 : g7 . . . . .

Pärast 10. Lh5+ järgneb loomulikult 10. ... Kf8 11. Lg4 Le7 jne.

10. . . . . Ke8—f7

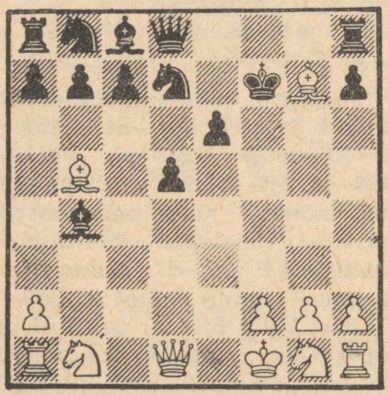

Diagramm 134.

Siin jätkab Bilguer nõrgalt 11. O:h8? L:h8 12. Lh5+ Kf8 paremusega mustale. Selle asemel annab aga 11. Og7—b2! Rd7—f6 (Ähvardas nii 12. Ld4 kui ka 12. Lh5+.) 12. Rg1—f3 jne. valgele rünnakuseisu, mis on väärt paari etturit. Valge võis aga ka, nagu näidatud eespool, juba varem mängida teisiti ja luua rünnakuseisu, mis kaalub täielikult üles kahitud materjali.

A 3.

(vt. diagrammi 132)

5. . . . . Rg8—f6

Seda käiku loeti möödunud sajandil kaua aega mustale tugevaimaks, kuid uuemate uurimiste valgusel saavutab valge nüüd küllaldasi rünnakuvõimalusi. Tekkivad variandid on aga niivõrd laiaulatuslikud, et siin on mõlemale poolele parima mänguviisi leidmine äärmiselt raske.

6. Rb1—c3 . . . . .

Hea jätk on siin ka **6. e4—e5,** mis pakub mustale järgmisi võimalusi:

I: 6. ... d7—d5 7. e5:f6 d5:c4 8. Ld1:d8+ Ke8:d8 9. f6:g7 Of8—b4+ 10. Rb1—c3 Vh8—e8+ (Veidi parem on 10. ... Vg8.) **11. Rg1—e2 Oc8—f5 12. 0—0—0+ Rb8—d7 13. Rc3—d5 Ob4—d6 14. Ob2—f6+** jne. paremusega valgele (Marshall-Duras, New York, 1913).

II: 6. ... Of8—b4+ 7. Rb1—c3 (Pärast 7. Kf1 d5 saabub variant A2, ja pärast 7. Rd2 on 7. ... Le7 tülikas vastus.) **7. ... Ld8—e7** (Parem on 7. ... d5 võimaliku üleminekuga varianti I.) **8. Rg1—e2 Rf6—e4 9. 0—0 Re4:c3 10. Re2:c3 Ob4:c3 11. Ob2:c3 0—0** ja nüüd on mustal pärast **12. Vf1—e1** äärmiselt raske lõpetada oma arengut, mispärast valge seisu tuleb lugeda paremaks.

III: 6. ... Ld8—e7 7. Rb1—d2 (Tuleb arvesse ka 7. Rf3 Lb4+ 8. Rbd2 L:b2 9. Vb1 La3 10. e:f6 jne. ülitugeva rünnakuga.) **7. ... d7—d6 8. Rg1—f3 Rb8—d7 9. 0—0 Rd7:e5 10. Rf3:e5 d6:e5 11. Ob2:e5 Oc8—e6 12. Vf1—e1** jne. selge paremusega valgele (Bilguer).

IV: 6. ... Rf6—g4 (Alapin'i soovitus, kuid mustale mitte eriti parem kui teised siin võimalikud jätkud.) **7. Rg1—f3** (Muidugi mitte 7. L:g4 d5 tõttu, kuid ka jätk 7. e6 f5 8. e:d7+ O:d7 9. Rf3 Le7+ jne. andis partiis Bardeleben-Alapin, Praha, 1908, mustale paremuse. Pärast 7. Lf3 võiks aga järgneda 7. ... Ob4+ 8. Kf1 d5! jne.) **7. ... Of8—b4+ 8. Rb1—c3 0—0 9. 0—0** jne. hea rünnakuseisuga valgele, kusjuures oli võimalik sisse lülitada ka vahekäigud h2—h3 ja Rg4—h6.

Teksti käik hoiab alal mitmekesisemaid rünnakuvõimalusi ja on seetõttu elastsem kui otsene edasilüke 6. e5.

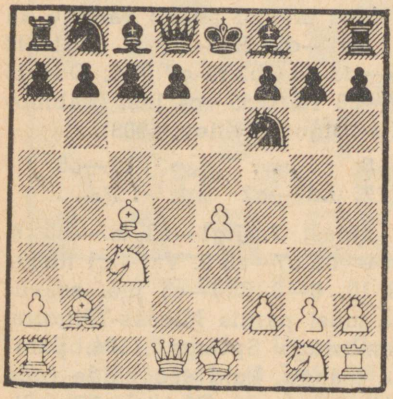

Diagramm 135.

6. . . . . Rb8—c6

Pärast **6. ... d7—d5** võib valge etturit lüüa kolmel viisil ja siin on õige valiku tegemine päris raske. Kui näiteks **7. e4:d5,** siis 7. ... Of8—d6 ja me oleme saavutanud seisu variandist A1, märkus valge 6. käigu juurde; kui valge lööb aga **7. Oc4:d5,** siis saabub seis sama variandi märkusest valge 7. käigu juurde. Neist esimene seis oli teatavasti soodne mustale, teine aga küllaltki lootusrikas valgele.

Bilguer loeb parimaks vastuseks löömist **7. Rc3:d5 Rf6:d5 8. Oc4:d5** ja jätkab nüüd 8. ... Ob4+ 9. Kf1 paremusega valgele; selle asemel annab aga **8. ... c7—c6! 9. Od5:f7+ Ke8:f7 10. Ld1:d8 Of8—b4+ 11. Ld8—d2** jne. umbes võrdse lõppmängu. „Sovremennõi debjut" soovitab seepärast 7. Rc3:d5 Rf6:d5 8. e4:d5 Of8—b4+ 9. Ke1—f1 0—0 (Teisiti on mustal raskusi vangerdusega.) 10. Ld1—d4 f7—f6 11. d5—d6+ Kg8—h8 12. d6:c7 Ld8:c7 13. Oc4—d3 Rb8—c6 14. Ld4—h4 jne. kardetava rünnakuga, kuid ka see analüüs on vigane: must mängib 12. ... L:c7 asemel tugevamini 12. ... Ld8:d4 13. Ob2:d4 Rb8—c6 ja saavutab igal juhul mitte halvema lõppmängu. Seepärast näib, et valge parimaks jätkuks on viimane variant, kuid 11. d6+ asemel 11. Rg1—e2 jne. küllaldase kompensatsiooniga kahitud etturi eest (Keres).

Mitte eriti soodne on mustale ka kaitse **6. ... Of8—b4,** millele valge vastab 7. Ld1—b3 Ld8—e7 8. 0—0—0 jne. parema mänguga.

7. Rg1—f3 . . . . .

Tugevam kui siin varem sageli kasutatud ratsu arendamine e2.

7. . . . . Of8—b4

Pärast 7. ... d7—d6 järgneb 8. Ld1—b3 Ld8—d7 (Või 8. ... Oe6 9. O:e6 f:e6 10. 0—0 jne.) 9. Rf3—g5 Rc6—e5 10. Oc4—b5 c7—c6 11. f2—f4 jne. paremusega valgele (Collijn).

8. Ld1—c2 d7—d6
9. 0—0—0 0—0

Pärast 9. ... Ob4:c3 10. Lc2:c3 Oc8—e6 11. Vh1—e1 Oe6:c4 12. Lc3:c4 0—0 13. e4—e5 Rf6—e8 14. Ve1—e3 loeb Fine valge arenguparemust koos rünnakuvõimalustega küllaldaseks vastukaaluks musta enamettureile. Tegelikult ongi mustal siin äärmiselt raske leida sobivat vastumängu.

10. e4—e5 Rf6—g4
11. h2—h4! h7—h6

Väga tugeva rünnaku saavutab valge ka pärast 11. ... Rc:e5 12. Rg5 g6 13. Rce4 Of5 14. Lb3 jne.

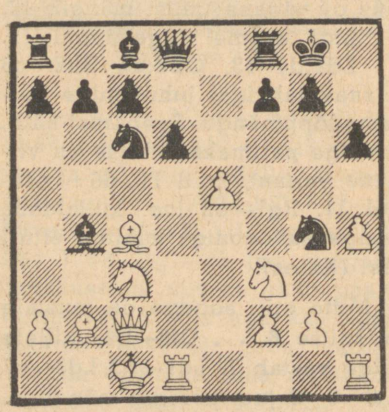

Diagramm 136.

Valge omab nüüd suurepärase rünnakuseisu, mis on väärt rohkem kui kaks etturit. Kiripartiis Nielsen-Linde järgnes: 12. Kc1—b1 Vf8—e8 13. Rc3—d5! Oc8—e6 14. Rf3—g5! ja valge võitis otsese kuningarünnakuga kiiresti.

A 4.

(vt. diagrammi 132)

5. . . . . Ld8—e7

Selle käiguga loob must küll mõningaid ähvardusi, kuid raskendab veelgi oma vigurite arendamist ja langeb seetõttu peatselt hävitava rünnaku alla. Pärast 5. ... Rc6 võib 6. Rf3 viia seisu šoti gambiiti, kuid samuti võimalik on ka 6. Rc3 tõenäolise üleminekuga varianti A3.

6. Rb1—c3 . . . . .

Hea mängu annab valgele ka 6. Rb1—d2 Rg8—f6 7. Rg1—f3 d7—d5 8. Ob2:f6 g7:f6 9. Oc4:d5 c7—c6 10. Od5—c4 jne. (Rabinovitš-Tšigorin, Kiiev, 1903).

6. . . . . c7—c6
7. Ld1—c2 . . . . .

Pärast 7. Rg1—e2 b7—b5 8. Oc4—b3 a7—a5 9. Va1—c1 Rb8—a6 10. 0—0 Ra6—c5 jne. saavutas must partiis Mieses-Tšigorin, Cambridge Springs, 1904, parema mängu, kuid see näide pole täiesti veenev. Valge võib näiteks mängida 8. Oc4:b5 c6:b5 9. Rc3—d5 Le7—d8 (9. ... L:e4 10. 0—0) 10. Re2—d4 jne. rünnakuga, mille vastu mustal pole näha rahuldavat kaitset (Keres).

7. . . . . d7—d6

Muidugi mitte 7. ... d5 või 7. ... b5, sest valge vastaks loo-

mulikult 8. O:d5 või O:b5 otsustava rünnakuga.

8. 0—0—0 **Oc8—e6**
9. Rc3—d5! . . . . .

Partiis Mieses-Tšigorin, Hannover, 1902, saavutas must pärast 9. Oe2 Rd7 ja hiljem 0—0—0 parema mängu. Teksti käiguga hoiab valge vigurikahingu hinnaga alal rünnaku.

9. . . . . **c6 : d5**
10. e4 : d5 **Le7—g5+**
11. Vd1—d2 **Oe6—f5**

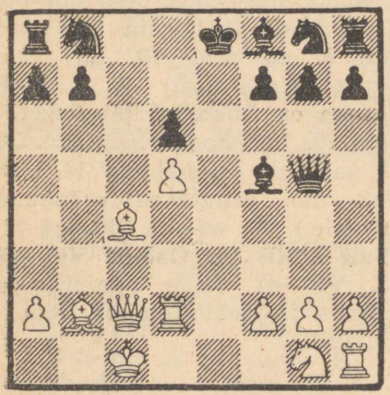

Diagramm 137.

Edasi järgneb: 12. Lc2—b3 Rb8—d7 13. Rg1—f3 Lg5—h6 14. Lb3:b7 Va8—b8 15. Lb7—c7 ja valge rünnak on enam väärt kui kahitud vigur (Mieses ja Collijn).

A 5.

(vt. diagrammi 132)

5. . . . . **d7—d6**

See on üks kindlamaid kaitseid mustale põhjamaa gambiidis, millega ta kavatseb moodustada kindla, nõrkusteta kaitsepositsiooni. Valgel on järgnevalt väga raske saavutada rünnakut, mis suudaks musta kaitsepositsiooni oluliselt kõigutada.

6. f2—f4 . . . . .

Nielsen'i käik, mida teooria loeb momendil valgele lootusrikkaimaks. Toome allpool veel paar näidet praktikast teiste siin võimalikkude jätkude kohta:

I: 6. Rg1—e2 Rb8—c6 7. 0—0 Oc8—e6 8. Oc4—d5 Rg8—f6 9. Ld1—b3 Ld8—c8 10. Re2—f4 Oe6:d5 11. e4:d5 Rc6—e5 12. Vf1—e1 Of8—e7 paremusega mustale (Mieses-Maróczy, Monte Carlo, 1903).

II: 6. Ld1—b3 Ld8—d7 7. Rb1—c3 Rb8—c6 8. Rc3—d5 Rc6—a5 9. Ld3—g3 f7—f6 10. Oc4—e2 c7—c6 11. Rd5—f4 Rg8—h6 ja must seisab jällegi paremini (Mieses-Marshall, Hannover, 1902), kuigi valgel ei puudu siin pärast 12. Rf4—h5 päris head rünnakuvõimalused.

III: 6. Rg1—f3 Rb8—c6 7. 0—0 Oc8—e6 8. Oc4—d5 (Tuleb arvesse ka 8. O:e6 f:e6 9. Lb3, et pärast 9. . . . Lc8 10. Rg5 Rd8 11. f4 saavutada seisu peavariandist.) 8. . . . Rg8—f6 9. Ld1—b3 Ld8—c8 10. Rf3—g5 Rc6—d8 11. f2—f4 ja valgel on küllaltki kardetav rünnakuseis (Mieses-Marco, Monte Carlo, 1903).

6. . . . . **Oc8—e6**

Või 6. . . . Rb8—d7 7. Rg1—f3 Rd7—c5 8. Rf3—g5 Rg8—h6 9. 0—0 jne. hea rünnakuseisuga.

7. Oc4 : e6 f7 : e6
8. Ld1—b3 Ld8—c8

Tähelepanu väärib siin veel 8. ... Rb8—d7, sest pärast 9. L:e6+ Le7 peab valge loobuma rünnakust, ja muidu ähvardab lihtsalt 9. ... Rc5.

9. Rg1—f3 Rb8—c6
10. Rf3—g5 Rc6—d8
11. 0—0 . . . . .

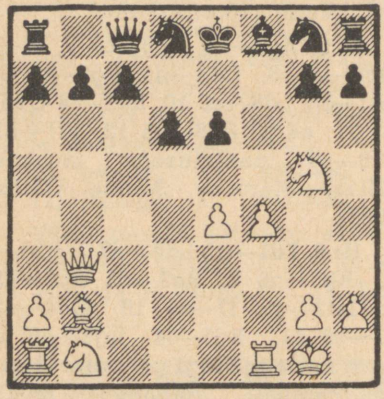

Diagramm 138.

Valge rünnak kaalub üles kahitud etturid (11. ... h6 12. Lh3 jne.) (Euwe).

a.

(1. e4 e5 2. d4 e:d4 3. c3 d:c3.)

4. Rb1 : c3 . . . . .

Aljechin'i soovitus, kes luges valge arenguparemust küllaldaseks kompensatsiooniks kahitud etturi eest. Tegelikult pole mustal aga edaspidi mingeid raskusi seisude tasakaalustamisega, kusjuures ta säilitab kogu aeg mõningaid lootusi paremusele.

4. . . . . Rb8—c6

Nõrgem on **4. ... Of8—b4 5. Of1—c4 d7—d6,** mis viib edasisele vahetusele c3 ja kindlustab valgele kaksikodad; seejärel võiks järgneda: **6. Rg1—f3** (Midagi ei anna valgele 6. O:f7+ K:f7 7. Lb3+ Oe6 8. L:b4 Rc6 ja kui 9. L:b7, siis 9. ... Rd4 paremusega mustale.) **6. ... Ob4 : c3+** (See vahetus on varem või hiljem sunnitud, sest näiteks pärast 6. ... Rc6 7. 0—0 Rf6 kujuneks vastus 8. Rd5 mustale väga tülikaks.) **7. b2:c3 Rb8—c6 8. 0—0 Rg8—f6 9. Oc1—a3** (Aljechin soovitab siin 9. e5 d:e5 10. Lb3 jne. tugeva rünnakuga.) **9. ... 0—0** (Parem on Aljechin'i järgi 9. ... Og4 10. Lb3 Ra5 11. O:f7+ Kf8 12. La4 O:f3 13. g:f3 K:f7 14. L:a5 Ve8 jne. rahuldava mänguga mustale.) **10. e4—e5 Rf6—g4 11. e5:d6 c7:d6 12. Oa3:d6 Vf8—e8 13. Vf1—e1** ilmse paremusega valgele (Aljechin-Issakov, Moskva, 1919).

5. Of1—c4 d7—d6

Pärast **5. ... Of8—b4 6. Rg1—f3 Rg8—f6** saabub seis šoti gambiidist, mida vaatlesime šoti avangu analüüsides, kuid millele lisaks toome veel järgnevaid võimalusi: **7. 0—0** (Loman'i analüüsi järgi annab ka 7. e5 d5 8. e:f6 d:c4 9. L:d8+ R:d8 10. f:g7 Vg8 11. 0—0 O:c3 12. b:c3 Re6! 13. Ve1 jne. valgele võrdsuse.) **7. ... 0—0 8. e4—e5** (Parem on 8. Og5.) **8. ... d7—d5** ja nüüd tekkinud seisu hindasime šoti gambiidi analüüsides soodsaks

mustale. Tegelikult saavutab valge aga pärast **9. e5:f6 Ob4:c3 10. b2:c3 d5:c4 11. f6:g7** jne. umbes võrdse mängu (Fine).

6. Rg1—f3 Rg8—f6

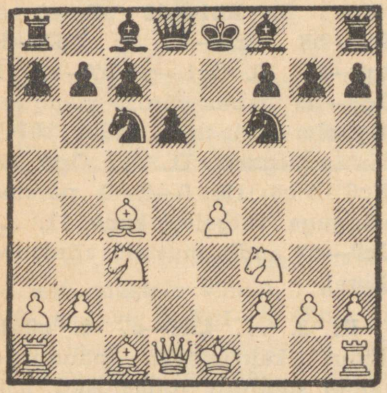

Diagramm 139.

Säärane mäng paremusele on mustale aga äärmiselt ohtlik ja annab just vastupidiseid tulemusi. Parem on siin leppida võrdsusega ja mängida **6. ... Oc8—e6,** ja kui 7. Od5, siis 7. ... O:d5 8. e:d5 Re5 9. 0—0 Rf6 10. Le2 Oe7 jne. võrdsusega (Opočensky-Fahrni, Baden, 1914), või Fine'i soovituse kohaselt 7. ... Rf6 8. 0—0 Oe7 ja musta seisu tuleb lugeda soodsamaks.

Valge võib aga samuti mängida tugevamini, jätkates pärast **6. ... Oc8—e6** mitte 7. Od5, vaid **7. Oc4:e6 f7:e6 8. Ld1—b3 Ld8—c8 9. Rf3—g5 Rc6—d8,** saavutades jällegi seisu šoti gambiidist. Edasi võiks järgneda:

I: 10. f2—f4 Of8—e7 11. 0—0 Oe7:g5 12. f4:g5 Rg8—e7 13. Rc3—b5 e6—e5 14. Lb3—c4 Re7—c6 jne. paremusega mustale (Marco-Spielmann, Göteborg, 1920).

II: 10. Rc3—b5 h7—h6 11. Lb3—h3 Rg8—f6 12. f2—f4 c7—c6 13. Rb5—c3 e6—e5 paremusega mustale (Mieses-Salve, Peterburi, 1909).

III: 10. e4—e5 h7—h6 11. Rg5—f3 Rg8—e7 12. 0—0 umbes võrdsete võimalustega (Lasker). Kui 10. ... d:e5, siis 11. Oe3 ja paljud vabad liinid kompenseerivad Lasker'i järgi materiaalse halvemuse.

Igal juhul on selge, et käiguga 6. ... Oc8—e6 saavutas must kõigiti hea mängu ja asetas vastasele probleemi, kuidas seise võrdsustada, kuna pärast teksti käiku seevastu peab must ise tegelema sama ülesandega.

7. Ld1—b3 . . . . .

Pärast 7. Rg5 Re5 8. Ob5+ c6 9. f4 Reg4 10. Oc4 d5 jne. saabub umbes võrdne seis (Selman-Ford, New York, 1932).

7. . . . . Ld8—d7

Kui 7. ... Oe6 8. O:e6 f:e6 9. L:e6+ Le7, siis 10. Lb3 0—0—0 11. Og5 kerge paremusega valgele (Barton-Lenz, 1913). Väga hea on aga ka 10. L:b7 jne.

8. Rf3—g5 Rc6—e5

Parem on 8. ... Rd8, kuigi ka sel juhul valge seisab näiteks pärast 9. f4 ilmsesti paremini.

9. Oc4—b5 c7—c6
10. f2—f4! c6 : b5

Pärast 10. ... Reg4 annab 11. h3 Rh6 12. Oe2 valgele paremuse (Sandberg-Flechsig, 1886).

11. f4 : e5 d6 : e5
12. Oc1—e3 . . . . .

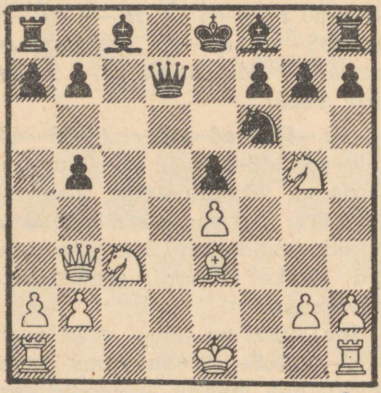

Diagramm 140.

Senini nagu partiis Aljechin-Verlinski, Odessa, 1918. Valge seisab paljude vabade liinide ja suure arenguparemuse tõttu märgatavalt paremini ja on kahtlane, kas must seisu üldse enam päästa suudab.

1.

(1. e4 e5 2. d4 e:d4 3. c3.)

(vt. diagrammi 131)

3. . . . . d7—d5

Lihtsaim moodus põhjamaa gambiidist loobumiseks, millega must saavutab kergesti võrdsuse. Teised siin kasutatavad võimalused on järgnevad:

I: 3. . . . d4—d3 (Halb on 3. . . . Rf6 4. e5 Re4 vastuse 5. Le2! tõttu, kuid 3. . . . Re7 ühes d5 on mängitav.) **4. Of1:d3 Of8—c5 5. Rg1—f3 d7—d6 6. Ld1—c2 Rb8—c6** (Ka selle variandi kohta leidub lisamaterjale šoti avangu analüüsides.) **7. Rb1—d2 a7—a6 8. Rd2—b3 Oc5—a7 9. Rb3—d4 Rg8—f6 10. Oc1—g5 h7—h6 11. Og5—h4** umbes võrdse mänguga (Nyholm-Schlechter, Baden, 1914). Partiis järgnes **11. ... Og4** 12. R:c6 b:c6 13. 0—0—0 parema mänguga valgele, kuna **11. ... Oc8—d7** andis mustale võrdsuse (Fine).

II: 3. ... Ld8—e7 4. c3:d4 (Etturi kaitsmiseks puuduvad valgel soodsad võimalused, näiteks: 4. Od3 d5 5. Le2 d:e4 6. O:e4 Rf6 paremusega mustale, või 4. L:d4 f5 või ka 4. ... Rf6, või lõpuks 4. Le2 Rf6 5. Rd2 d5 6. e5 d3! paremusega mustale, nagu partiis Spielmann-Réti, Baden, 1914. Ebasoodne valgele on ka 4. Rf3 L:e4+ 5. Kd2 Rc6 6. Od3 Ld5 7. Ve1+ Oe7 jne.) **4. ... Le7:e4+ 5. Of1—e2** (Ka 5. Oe3 annab valgele rünnakulootusi.) **5. ... Le4:g2** (Kui must loobub sellest etturist, siis saavutab valge üht etturit kompenseeriva arenguparemuse.) **6. Oe2—f3 Lg2—g6 7. Rb1—c3 Of8—b4 8. Rg1—e2 Rg8—e7** ja mustal on küll paar etturit enam, kuid valgel seevastu hea areng rünnakuvõimalustega.

4. e4 : d5 Ld8 : d5

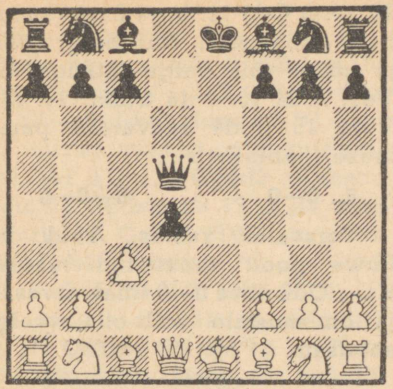

Diagramm 141.

Veelgi mugavama mängu annab mustale siin **4. ... Rg8—f6!**, näiteks: **5. Rg1—f3** (Kõik katsed luua komplikatsioone annavad mustale hea mängu, nimelt: 5. La4+ c6 6. d:c6 R:c6 7. Ob5 Od7 8. Rf3 Le7+ 9. Kf1 d3 jne., nagu partiis Nyholm-Breyer, Baden, 1914, või 5. c4 c5 jne. Hea mängu mustale andis partiis Réti-Schlechter, Baden, 1914, ka jätk 5. c:d4 Ob4+ 6. Od2 O:d2+ 7. L:d2 0—0 8. Rf3 Re4 9. Lf4 L:d5 10. Od2 La5+ jne.) **5. ... Rf6:d5 6. Ld1:d4 Rb8—c6 7. Of1—b5 Of8—e7 8. 0—0** (Pärast 8. L:g7 Of6 jätkab must Le7+, arendab Oc8 ja vangerdab pikalt, saavutades Aljechin'i järgi paremuse.) **8. ... 0—0 9. Ob5:c6 b7:c6 10. Vf1—e1 Oc8—b7 11. Rb1—a3 Vf8—e8! 12. Ra3—c4 c6—c5 13. Ld4—d1** (Handicap-partii Aljechin-Molina, Buenos Aires, 1926.) ja nüüd andis **13. ... Vb8,** et pärast 14. Ra5 jätkata 14. ... Oa8, mustale soodsama seisu.

Löömine lipuga on aga samuti mustale hea vastus.

5. c3 : d4 . . . . .

Nõrk valgele on 5. Rf3 Og4 6. La4+? Rc6 7. R:d4 0—0—0! 8. Oe3 Rf6 9. Rbd2 R:d4 10. c:d4 Kb8 paremusega mustale (Linden-Mackenzie, 1874). Teksti käigu järel saavutatud seis võib tekkida ka šoti avangust (lisades käigud Rg1—f3 ja Rb8—c6), kus on selle kohta toodud lisaks veel mõningaid variante.

5. . . . . Rb8—c6

Pärast 5. ... c5 annab 6. Rc3 L:d4 7. Ob5+ ühes Le2+ ja Rf3 valgele etturi eest hea rünnakuseisu (Mieses). Võib jätkata muidugi ka 5. ... Rf6.

6. Rg1—f3 Oc8—g4
7. Of1—e2 . . . . .

Partiis Marshall-Capablanca, Lake Hopatcong, 1926, jätkas valge **7. Rc3 Ob4** 8. Oe2 O:f3 9. O:f3 Lc4 10. Oe3 O:c3+ 11. b:c3 L:c3+ 12. Kf1 Lc4+ 13. Kg1 Rge7 14. Vc1 L:a2 15. Va1 Lc4 16. Vc1 jne. viigiga. Bilguer'i järgi võib must aga pärast 7. Rc3 saavutada jätkuga **7. ... O:f3** 8. R:d5 O:d1 9. R:c7+ Kd7 10. R:a8 Oh5 11. Od2 Ob4 12. d5 O:d2+ 13. K:d2 Rb4 jne. paremuse

7. . . . . Rg8—f6

Jätk **7. ... Ob4+** 8. Rc3 O:f3 9. O:f3 Lc4 annab eelmises märkuses mainitud partii Marshall-Capablanca, kusjuures võrdsuse annab ka variant 10. O:c6+ L:c6 11. 0—0 Re7 12. d5 Ld7 13. Lb3

O:c3 14. b:c3 0—0 jne. (Richter-Ernst, 1936).

Võib-olla veidi energilisem on siin **7. ... 0—0—0 8. Oc1—e3 Of8—b4+** (Või 8. ... Rf6 9. Rc3 üleminekuga peavarianti.) **9. Rb1—c3 Rg8—e7** (Partiis Mieses-Forgacs, Peterburi, 1909, mängis must siin 9. ... La5 10. 0—0, mille järel Lasker soovitab turniiriraamatus 10. ... O:c3 11. b:c3 L:c3 12. Vc1 La3 paremusega mustale. Tegelikult on see jätk mustale väga kardetav ja annab valgele pärast 13. V:c6! b:c6 14. Re5 paremust tõotava rünnaku.) **10. 0—0 Ld5—d7** ja must saavutas pärast **11. a3** O:c3 12. b:c3 Rd5 13. Od2 Rb6 14. a4 Oe6 jne. veidi parema mängu (Kramer-Holzhausen, Duisburg, 1929). Kuid ka siin võis valge mängida paremini, näiteks **11. La4,** saavutades umbes võrdse mängu.

8. Rb1—c3 . . . . .

Pärast 8. 0—0 võib must 8. ... 0—0—0 asemel, mis annab peavariandi, mängida energilisemalt 8. ... Of8—d6, kavatsusega 9. Rc3 Lh5 jne., sundides seega valget mängima eriti ettevaatlikult. Teksti käik on forsseerivam.

8. . . . . Ld5—a5

Nõrgem on **8. ... Ob4** 9. 0—0 ja must on sunnitud ikkagi käima lipuga või vahetama 9. ... O:c3 10. b:c3, mis annab valgele ilusa mängu tugevdatud tsentriga. Halb mustale on ka **8. ... Lh5** 9. h3 Od6 10. Oe3 0—0—0 11. La4 Vhe8 12. 0—0—0 jne. paremusega valgele, või ka 9. ... 0—0—0 10. 0—0 Od6 11. h:g4 R:g4 (Leonhardt-Spielmann, Nürnberg, 1906) ja nüüd võis valge jätkuga 12. Ve1! R:d4 13. L:d4 Oh2+ 14. Kf1 V:d4 15. R:d4 saavutada paremuse (Rabinovitš).

9. 0—0 0—0—0

Teravaim vastus, kuid ka Euwe poolt soovitatud rahulik 9. ... Od6 ühes 0—0 tuleb arvesse ja on mustale võib-olla veelgi soodsam.

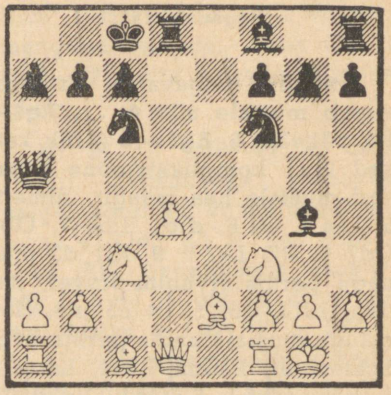

Diagramm 142.

Diagrammseis pakub umbes võrdseid võimalusi, sest vastukaaluks valge etturinõrkusele tsentris omab must veidi halvemini kaitstud kuningaseisu. Toome ühe näite praktikast: **10. Oc1—e3 Of8—c5 11. Ld1—b3** (Ed4 eest võidab valge nüüd Ef7.) **11. ... Oc5:d4 12. Rf3:d4 Rc6:d4 13. Oe2:g4+ Rf6:g4 14. Lb3:f7 Vh8—f8 15. Lf7—e7** jne. peatse võrdsusega (Schlechter-Opočensky, Baden, 1914).

Muuseas võib aga valge katsetada ka teravamaid jätke, mängides pärast 10. Oe3 Oc5 näiteks **11. a2—a3.** Ähvarduse 12. b4 tõttu on mustal vaevalt midagi paremat kui **11. ... Og4:f3** (Kohene löömine d4 kaotab 12. R:d4 tõttu viguri.) **12. Oe2:f3** (Tuleb arvesse ka 12. b4!, näiteks: 12. ... O:e2 13. L:e2 O:b4 14. a:b4 L:b4 15. Rb5 tugeva rünnakuga valgele.) **12. ... Oc5:d4** (Pärast 12. ... R:d4 võib järgneda ikkagi 13. b4.) **13. Of3:c6** ja kui must lööb c3 või e3, mängib valge 14. O:b7+ ühes Lb3+ või Lf3+ vähemalt võrdse mänguga; seejuures pole 13. ... b:c6 14. O:d4 c5 võimalik 15. b4 tõttu (Keres).

Selle variandiga lõpetame keskgambiidi analüüsi. Keskgambiiti ei või lugeda just täiesti korrektsete avangute hulka, kuid see-eest on ta huvitav ja kombinatsioonirikas. Igal juhul peab must juhtima siin kaitset väga täpselt, et mitte langeda juba avangus ägeda rünnaku alla.

s) Alapin'i kaitse

Enne teise musta tsentrit otsekohe ründava peamise võimaluse, nimelt kuningagambiidi juurde asumist vaatleme lühidalt veel üht tegelikult peaaegu mitte kunagi kasutatavat arengusüsteemi, mida omal ajal soovitas Alapin. See tuntud maleteoreetik mängis nimelt

1. e2—e4 e7—e5
2. Rg1—e2 .....

Käigu idee on, samuti nagu kuningagambiidiski, teostada edasilüket f2—f4, kuid püüdega seda enne ette valmistada. Sama tendentsi märkasime varem juba ka viini avangus. Kui seal aga ettevalmistava käiguna toimus normaalne arenduskäik 2. Rc3, siis siin on selleks ebaloomulik, valge oda ja lipu tegevusvabadust piirav 2. Re2, mis avangu põhiprintsiipide kohaselt pole vastuvõetav. Seetõttu saavutab must siin kergesti hea mängu, kuid otseselt ümberlükatav pole Alapin'i käik siiski.

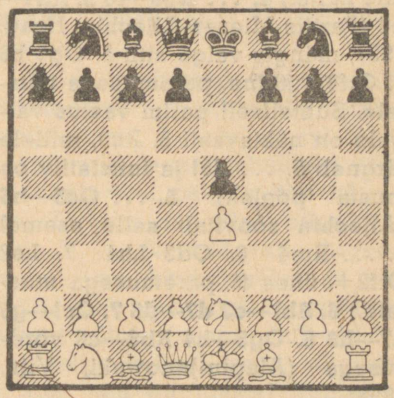

Diagramm 143.

2. ..... Rg8—f6

Normaalne arenduskäik, millega must püüab haarata initsiatiivi. Ta võib siin valida aga ka rida teisi jätke, näiteks:

I: 2. ... Rb8—c6 (Nõrgem on 2. ... f5 3. e:f5 d5 4. d4 e4 5. Rg3 Rf6 6. Og5 Oe7 7. O:f6 O:f6 8. Lh5+ paremusega valgele, nagu partiis Alapin-Süchting, Berliin, 1897.) **3. Rb1—c3 Of8—c5 4.**

Rc3—a4 Oc5—e7 5. d2—d4 Rg8—f6 (Parem kui 5. ... d6 6. d5 Rb8 7. Ld3 f5 8. e:f5 Ld7 9. Rbc3 L:f5 10. Rg3 jne. veidi soodsama seisuga valgele, nagu partiis Alapin-Marco, Viin, 1898.) **6. d4—d5 Rc6—b8 7. Ld1—d3 g7—g6 8. g2—g3 Rb8—d7 9. c2—c4 c7—c5** umbes võrdse mänguga (Alapin-Tšigorin, Berliin, 1897).

II: 2. ... Of8—c5 3. d2—d4 e5:d4 4. Re2:d4 (Seega oleme saavutanud seisu keskgambiidist pärast 1. e4 e5 2. d4 e:d4 3. Rf3 Oc5 4. R:d4. Toome siin lisaks veel ühe näite.) **4. ... Rg8—f6 5. Rd4—b3** (Partiis Mieses-Aljechin, Haag, 1921, mängis valge siin 5. Og5 h6 6. O:f6 L:f6 jne. paremusega mustale. Suhteliselt parim vastus valgele on nähtavasti 5. Rc3, millele järgneb 5. ... d5! ja initsiatiiv on musta poolel.) **5. ... Oc5—b6** (Aljechin soovitab selle asemel 5. ... R:e4 6. Od3 Lh4 7. Le2 O:f2+ ühes f5 paremusega mustale.) **6. Rb1—c3 d7—d6 7. Oc1—g5 h7—h6 8. Og5—h4 Rb8—c6** võrdsusega (Alapin-Janowski, Viin, 1898).

3. f2—f4 . . . . .

Pärast **3. Rb1—c3** on lihtsaim vastus mustale **3. ... d7—d5** või ka **3. ... Oc5.** Partiis Alapin-Tšigorin, Viin, 1898, mängis must **3. ... Rc6 4. f4 e:f4** (Lihtsam on 4. ... d5.) **5. d4 Ob4** (Ka siin oli 5. ... d5 parem.) **6. d5 R:e4 7. O:f4 O:c3+ 8. b:c3 Re7 9. Ld4 Rf6 10. c4 d6** ja saavutas umbes võrdse mängu.

3. . . . . Rf6 : e4

Lihtsam on nähtavasti löömine **3. ... e5:f4,** et pärast 4. R:f4 vastata 4. ... d5 või 4. ... Le7. Teksti variandi annab ka **3. ... d5** 4. f:e5 R:e4 jne.

4. d2—d3 Re4—c5
5. f4 : e5 d7—d5

Ka 5. ... d7—d6 tuli siin arvesse, sundides valget varem või hiljem vahetama d6.

6. d3—d4 Rc5—e4

Fine toob siin võrdsustava jätku 6. ... Re6 7. Rf4 c5 8. Rc3 c:d4 9. Rc:d5 Rc6 10. Ob5 R:f4 11. O:c6+ b:c6 12. R:f4 Ob4+ jne.

7. Rb1—d2 . . . . .

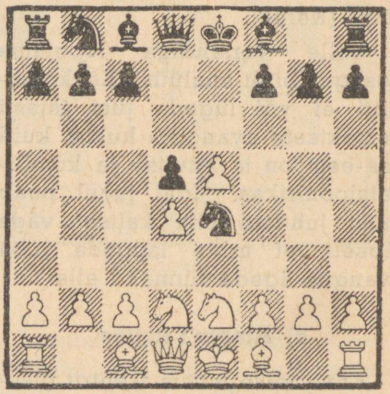

Diagramm 144.

Diagrammseisus võib valge positsiooni lugeda veidi soodsamaks, sest must ei suuda küllaldaselt kaitsta tugevat tsentraalratsut e4. Partiis Alapin-Schwarz, Viin, 1898, mängis must siin 7. ... f5, kuid sattus pärast 8. R:e4 f:e4 9. Rf4 g6 10. Oe3 jne. veidi halvemasse seisu. Suhteliselt pa-

rem mustale näib olevat lihtne vahetus 7. ... R:d2 8. O:d2 c5 jne. mõninga vastumänguga tsentris. Kogu avang pole aga praktiliselt niivõrd tähtis, et sellele pühendada põhjalikumaid analüüse.

t) Vastuvõetud kuningagambiit.

Kuningagambiit tekib pärast käike

1. e2—e4	**e7—e5**
2. f2—f4	. . . . .

Selle edasilükkega, mis moodustab ühe vanemaid avanguid üldse ja mille kohta leidub märkmeid juba XVI sajandil ilmunud maleteostes, alustab valge avanguteooria põhiprintsiipide kohaselt täiesti vastuvõetavat rünnakut musta tsentraalväljale e5. Must võib nüüd rünnatud punkti kaitseks valida kaks teed, nimelt ründava etturi f4 löömise või punkti e5 kaitsmise kas otseselt või vasturünnaku abil valge tsentrile. Esimesel juhul saame vastuvõetud, teisel juhul aga tagasilükatud kuningagambiidi. Vaatleme esmajoones neid võimalusi, mis tekivad pärast löömist

2.	**e5 : f4**

(vt. diagrammi 145)

Tekkinud positsioonis on valge saavutanud mitmesuguseid paremusi. Löömisega f4 on must eemaldanud tähtsa etturi tsentrist, jättes valgele seal ülekaalu, mis on edaspidi realiseeritav edasilükkega d2—d4. Edasi omab valge pärast Ef4 tagasivõitmist avatud f-liini rünnakuvõimalustega

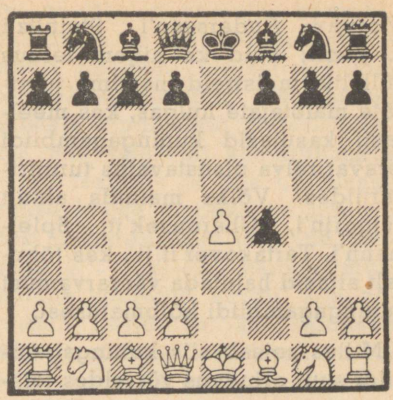

Diagramm 145.

musta positsiooni nõrgimale punktile f7.

Kuid ka mustal on nendele paremustele vastukaaluks mõjuvaid trumpe. Esiteks on tal ettur enam, mille tagasivõitmiseks valge peab veel palju vaeva nägema. Teiseks on valge edasilükkega 2. f2—f4 tunduvalt nõrgestanud oma kuningaseisu ja on nüüd juba sunnitud arvestama tugeva ähvardusega Ld8—h4+. Kui valge kaitseb seda käiguga 3. Rf3, siis on mustal võimalik vastata 3. ... g5, kaitstes seega Ef4 ja ühtlasi ähvardades uuesti g5—g4 ühes Lh4+.

Sellest näeme, et vastuvõetud kuningagambiit annab väga terava mängu, kus mõlemad pooled juba esimeste käikude järel suunduvad kombinatsioonilisse sõiduvette. See avang oli eriti armastatud möödunud sajandil, kus seda kasutati peaaegu kõikides tähtsamates turniiripartiides, muuseas ka sääraste suurte meistrite nagu

Morphy, Anderssen'i, Steinitz'i jt. poolt; kuid ka hiljem leidus küllaltki meistreid maailma juhtivate maletajate hulgas, kes meelsasti kasutasid kuningagambiidi teravat relva otsustavates turniiripartiides. Võiks mainida ainult Tšigorin'i, Charousek'it, Spielmann'i, Tartakover'it jt., kes tõhusalt aitasid hajutada väärarvamust kuningagambiidi kõlbmatusest.

Milles seisab siis kuningagambiidi suur erinevus võrreldes teiste avangutega, et seda turniirides suhteliselt väga harva kasutatakse? Kahtlemata peitub siin põhjus kuningagambiidi äärmiselt teravas iseloomus, mis asetab valgele juba esimeste käikude jooksul suuri kohustusi ja nõuab edaspidi kohkumatut edasimängu. Kuningagambiiti mängides valge teatud mõttes lõhub kõik sillad enda taga, olles sunnitud jätkama teravas stiilis ja suurema riisikoga kui tavalistes avangutes. Moodne turniirimaletaja aga ei armasta suuremat riski varajases partiistaadiumis, mispärast kuningagambiit ongi jäänud käesoleva sajandi turniirides väga harva kasutatavaks avanguks.

Tekib kahtlemata küsimus, kas kuningagambiidiga endale võetud risk on valgele ratsionaalne ja kas musta paremused pole kaaluvamad kui valge rünnakuvõimalused. Sellele küsimusele vastuse andmine on loomulikult äärmiselt raske. Kuningagambiiti on turniirides mängitud juba väga kaua ja selle kohta on avaldatud pikki ning põhjalikke analüüse, kuid sellele vaatamata pole senini suudetud anda lõplikku vastust küsimusele, kummale poolele see avang on kasulik. Siin pole aga midagi imestada, kui arvestada seda, kuivõrd keerulisi võimalusi tekib kuningagambiidi erinevate kaitsete puhul. Nende kõikide võimaluste täpne analüüs on peaaegu võimatu.

Seepärast on hinnanguid kuningagambiidi kohta tavaliselt langetatud momendi tugevamate meistrite arvamuse kohaselt; kuid on selge, et need arvamused polnud alati sugugi objektiivsed ja olenesid väga palju sellest, millist mängustiili vastav meister harrastas. Nii näiteks oli Tarrasch üks kuningagambiidi kurjemaid vaenlasi ja nimetas käiku 2. f4 koguni algajalikuks, kuna seevastu suurmeister Spielmann pidas kuningagambiiti väga tugevaks avanguks ja koguni igas variandis valgele soodsaks. Igal juhul on selge, et lõpliku otsuse langetamine kuningagambiidi kohta pole niipea võimalik ja et see avang on täiesti mängitav ka tugevaimate vastaste vastu. On koguni soovitatav kasutada moodsates turniiripartiides kuningagambiiti, sest üldiselt tuntakse seda avangut suhteliselt halvasti ja seetõttu on tõenäosus võrdlemisi suur, et valge saavutab avangust ülekaaluka seisu. Asume nüüd üksikute võimaluste lähemale vaatlemisele.

1. Ratsugambiit.

Pärast käike

1. e2—e4 e7—e5
2. f2—f4 e5 : f4

on ähvardava tulistamise 3. ... Lh4+ loomulikuks kaitseks käik

3. Rg1—f3 . . . . .

Ülaltoodud käikudega olemegi saanud ratsugambiidi. Selles seisus peab must midagi ette võtma ähvarduse 4. d2—d4 vastu, millega valge vallutaks täielikult tsentri ja ühtlasi ähvardaks tagasi võita kahitud etturi. Tavaliselt valib must siin ühe järgnevatest vastustest: 3. ... g7—g5, 3. ... Rg8—f6, 3. ... d7—d5, 3. ... Of8—e7 või 3. ... h7—h6, milliseid vaatlemegi lähemalt järgnevais analüüsides.

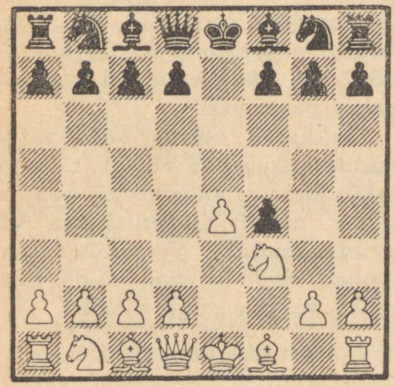

Diagramm 146.

I.

3. . . . . g7—g5

Teksti käik, mis moodustab ratsugambiidis klassikalise kaitse, on üks vanemaid kuningagambiidis ja oli möödunud sajandil peaaegu üldiselt tarvitusel; alles hilisemal ajal leiutati mustale kindlamaid kaitsesüsteeme, mis seisavad vasturünnakus valge tsentrile ja mis on klassikalise kaitse moodsatest turniiridest peaaegu välja tõrjunud. Käiguga 3. ... g7—g5 kaitseb must esiteks võidetud etturit, aga ähvardab seejuures ka äärmiselt tülikalt g5—g4 ühes järgneva tulistamisega h4, mis sunniks valget loobuma vangerdusest. Valge ei või seetõttu enam jätkata rahulikult oma arengut, vaid on sunnitud nimetatud ähvarduse vastu midagi ette võtma.

Vaatamata põhjalikele uurimistele on väga raske öelda, kummale poolele klassikaline kaitse paremaid võimalusi pakub. Must omab siin küll enametturi, kuid on märgatavalt nõrgestanud oma kuningaseisu ja võib seetõttu kergesti langeda tugeva rünnaku alla. Rünnaku tugevdamiseks võib valge sageli koguni viguri või veelgi enam kahida, millega variandile hinnangu andmine veelgi raskeneb. Senise praktika põhjal võib siiski väita, et klassikalises kaitses on kaitse juhtimine tegelikult palju raskem kui rünnaku arendamine, mispärast valge võimalusi tuleb pärast 3. ... g5 lugeda veidi soodsamaks.

Lõpuks vaatleme veel lühidalt mõningaid ebatavalisi jätke, mida must võib siin kasutada.

I: 3. ... Rg8—e7 4. d2—d4 d7—d5 (Mitte aga 4. ... Rg6 5. h4! Oe7 6. h5 Rh4 7. O:f4 jne. suure paremusega valgele.) **5. e4—e5 Re7—g6 6. Of1—d3** ühes **0—0** ja valge saavutab veidi parema seisu.

II: 3. ... d7—d6 (Iseseisvat tähtsust ei oma kaitse 3. ... c6 4. d4 d5 5. e:d5 ühes O:f4 paremusega valgele.) **4. d2—d4** (Pärast 4. Oc4 mängib must 4. ... h6 ühes g5 üleminekuga Philidor'i kaitsesse, mida vaatleme hiljem.) **4. ... g7—g5 5. h2—h4** (Kindlam on võib-olla 5. Oc4 Og7 jne. üleminekuga eespool mainitud Philidor'i kaitsesse.) **5. ... g5—g4 6. Rf3—g5 f7—f6!** (Palju tugevam kui 6. ... h6 7. R:f7 K:f7 8. Oc4+ Kg7 9. O:f4 Rf6 10. 0—0 jne. tugeva rünnakuga valgele, kes on siin tavalise Allgaier'i gambiidiga võrreldes võitnud väärtusliku tempo.) **7. Rg5—h3 g4:h3 8. Ld1—h5+ Ke8—e7** ja nüüd mitte Euwe järgi 9. O:f4 Le8 paremusega mustale, vaid **9. Rb1—c3!** ja valgel on kahitud viguri eest suurepärane rünnakuseis.

III: 3. ... f7—f5 4. e4—e5! (Alapin'i soovitus, mida loetakse musta käigu 3. ... f5 ümberlükkamiseks. Nõrgem on igatahes 4. e:f5 d5 5. d4 Od6 jne. võrdse mänguga.) **4. ... d7—d5** (Kardetav mustale on 4. ... g5 5. d4 g4 6. O:f4! g:f3 7. L:f3 Lh4+ 8. g3 Lg4 9. Le3 Rc6 10. Oe2 jne. paremusega valgele, nagu partiis Schlechter-Teichmann, Viin, 1903. Pärast 4. ... d6 jätkab Alapin 5. Le2! d:e5 6. R:e5 Le7 7. d4 g5 8. Lh5+ ühes L:g5 jne. paremusega valgele.) **5. h2—h4 Of8—e7 6. d2—d4 Rg8—h6 7. Oc1:f4 Rh6—g4 8. Rb1—c3 0—0 9. Ld1—d2** jne. paremusega valgele (Gunsberg-Swiderski, Viin, 1903).

4. h2—h4 (või Ia, Ib, Ic) .....

Käiku **4. Of1—c4,** millega valge loobub Eg5 otsesest ründamisest ja alustab survet punktile f7, vaatleme variandis **Ia.** Samuti võib valge siin ignoreerida ähvardust g5—g4 ja mängida kas **4. Rb1—c3** või **4. d2—d4,** kavatsedes edaspidi vankrikahingu hinnaga saavutada otsustavat rünnakut. Neid võimalusi vaatleme lähemalt **Ib** ja **Ic** juures. Kõigist neist jätkudest on aga 4. h4 energilisim ja pakub valgele häid lootusi paremusele.

4. ..... g5—g4

Sunnitud, sest 4. ... f6 5. R:g5 või 4. ... Oe7 5. h:g5 O:g5 6. d4 d6 7. g3 jne. annavad valgele selge paremuse.

Tekkinud seisus võib valge minna ratsuga e5 või g5, millega tekib kaks ratsugambiidi põhilist jätku, nimelt Kieseritzky ja Allgaier'i gambiit. Vaatleme esmajoones neist esimest, mida peetakse valgele tugevaimaks.

(vt. diagrammi 147)

A) Kieseritzky gambiit.

5. Rf3—e5 .....

Seda käiku on kasutatud juba XVIII sajandi meistrite poolt, kuid täpsemaid analüüse pärast 5. Re5 tekkivate võimaluste

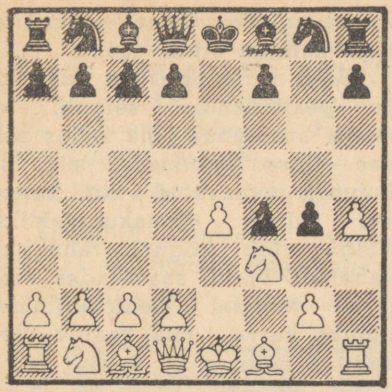

Diagramm 147.

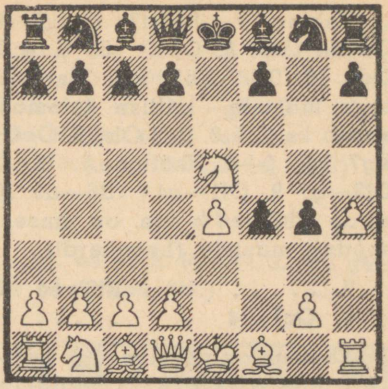

Diagramm 148.

kohta avaldas tuntud meister Kieseritzky umbes 100 aastat tagasi, mispärast kogu mänguviisi nimetataksegi Kieseritzky gambiidiks. Tegelikult moodustab siin käik 5. Rf3—e5 tugevaima jätku valgele ja annab talle mõningaid lootusi paremusele.

Tekkinud seisus on mustal valida väga paljude erinevate kaitsesüsteemide vahel. Et see seis omab klassikalise kaitsesüsteemi väärtuse määramisel otsustavat tähtsust, siis pühendame selle analüüsile veidi rohkem tähelepanu ja vaatleme üksikasjaliselt kõiki musta poolt seni kasutatud kaitsevõimalusi.

(vt. diagrammi 148)

A 1.

5. . . . . Rg8—f6

Seda nn. „berliini kaitset" peetakse mustale üheks tugevamaks käesolevas seisus. Valge peab nüüd mängima väga täpselt, et tõestada oma minimaalset paremust ja seejuures vältida koguni raskustesse sattumist.

6. d2—d4 (või a, b) . . . . .

Varematel aegadel kasutati siin peaaegu eranditult käiku **6. Of1—c4,** mis on aga nõrgem kui 6. d4 ja mida vaatleme variandis **a.** Huvitavaid teravusi, mis aga lõpuks on soodsad ainult mustale, annab siin jätk **6. Re5:g4.** Neid võimalusi uurime lähemalt variandis **b.** Teksti käik on tugevaim.

6. . . . . d7—d6

Ainuke käik, millega berliini kaitse omandab iseseisva tähtsuse. Kui näiteks **6. . . . d7—d5,** siis saabub seis variandist **A3,** samuti nagu pärast **6. . . . Of8—g7** tuleb variant **A2.** Valge ratsu tõrjumine domineerivast seisust e5 on mustale kahtlemata soodne.

7. Re5—d3 . . . . .

Kahing 7. Re5:f7 Ke8:f7 8. Oc1:f4 (Või 8. Oc4+ d5 9. e:d5 Od6 10. 0—0 Rh5 jne. paremusega mustale, millise tulemuse annab ka jätk 8. Rc3 Oh6 9. Oc4+ Kg7 10. 0—0 Rh5 jne.) 8. ... Of8—g7 9. Of1—c4+ d6—d5 10. e4:d5 Vh8—e8+ jne. on ilmsesti soodne mustale (Leonhardt).

7. . . . . Rf6 : e4
8. Oc1 : f4 . . . . .

Täpsem on nähtavasti 8. Ld1—e2, mis pärast 8. ... Ld8—e7 (Pärast 8. ... d5 9. O:f4 või 8. ... f5 9. Rc3 jne. seisab valge mitte halvemini kui peavariandis.) 9. Oc1:f4 jne. annab peavariandi.

8. . . . . Ld8—e7

Siin tuleb arvesse ka 8. ... Of8—g7 9. c2—c3 (Või 9. Rc3 R:c3 10. b:c3 0—0, ähvardades c7—c5.) 9. ... 0—0, kuigi ka sel juhul pärast 10. Rb1—d2 tekkiv seis pole oma tulemustes sugugi selge. Teksti käik on tarvitatavam.

9. Ld1—e2 Of8—g7

Claparede soovitab siin **9. ... Rb8—c6 10. c2—c3** h7—h5 11. g2—g3 Of8—h6!, alustades rünnakut punktile g3 ilma tempokaotuseta Og7. Kogu see variant pole aga veenev, sest esiteks võib valge 10. c3 asemel katsetada **10. Rb1—c3** Re4:c3 11. b2:c3 jne., või hiljem pärast 10. c3 h5 mängida 11. Rb1—d2 ja kõrvaldada Re4, enne kui must suudab vallutada punkti g3. Lõpuks tuleb arvesse ka 10. c3 h5 11. d4—d5 Rc6—b8 12. Rb1—d2 mitmesuguste rünnakuvõimalustega kahitud etturi eest.

Neist variantidest ja edaspidi ka peavariandist selgub, et musta enamettur pole selles seisus erilise tähtsusega, sest ta kujuneb poolavatud f-liinil varem või hiljem rünnakuobjektiks. Valge võib koguni rahulikult vahetada lipud, saavutades seejärel vabadel tsentraalliinidel tugeva surve, mis kaalub üles kahitud etturi.

10. c2—c3 . . . . .

Ka siin väärib jätk 10. Rb1—c3 tähelepanu.

10. . . . . h7—h5

Philidor'i käik, mis aga käesolevas seisus on vaevalt otstarbekas, sest odavahetuse Oh6 teostamiseks kaotas must juba käiguga Og7 väärtusliku tempo. Positsiooni nõudeile vastab rohkem näiteks 10. ... Oc8—f5.

11. Rb1—d2 . . . . .

Philidor jätkab oma analüüsis 11. g2—g3 d6—d5 (See punkte e5 ja c5 vabastav edasilüke on ebapositsiooniline. Parem eelnevale tempokaotusele vaatamata 11. ... Oh6.) 12. Of1—g2 f7—f5 13. Rb1—d2 Oc8—e6, mille järel Rubinstein'i käik 14. Rd3—c5! annab valgele etturi eest küllaldase vastumängu. Teksti käik on kahtlemata loogilisem.

11. . . . . Re4 : d2

Mustal pole soodsat moodust Re4 kaitsmiseks, näiteks: **11. ... d6—d5** (Pärast 11. ... Of5 on nii 12. Rb4 kui ka 12. 0—0—0 head

jätkud.) 12. Rd2:e4 d5:e4 13. Rd3—e5, või **11. ... f7—f5** 12. Of4—g5 Re4:g5 13. Le2:e7+ Ke8:e7 14. h4:g5 ühes Rd3—f4 jne., mõlemal juhul soodsamate võimalustega valgele.

12. Ke1 : d2 Le7 : e2+

Sunnitud, sest valge ähvardas juba 13. Lf2 tugeva rünnakuga.

13. Of1 : e2 . . . . .

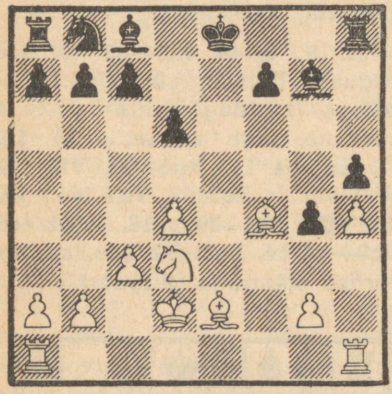

Diagramm 149.

Tekkinud seisus omab valge kahitud etturi eest märgatava arenguparemuse koos rünnakuvõimalustega kuningatiival, mis täielikult kompenseerib väikese materiaalse halvemuse. Must peaks siin hoolsa mänguga suutma veel seise tasakaalustada, jätkates näiteks **13. ... Rb8—c6** 14. Va1—e1 Oc8—e6! jne., kuigi mitte ilma raskusteta. Ükskõikse mängu juures võib aga valge rünnak saavutada kiiresti otsustava tugevuse, näiteks: **13. ... Oc8—f5** 14. Vh1—f1 Rb8—d7 (Ka siin oli 14. ... Rc6 tugevam.) 15. Rd3—b4 Rd7—f6 16. Oe2—b5+ Of5—d7 17. Va1—e1+ Ke8—d8 18. Of4—g5! Od7:b5 19. Vf1:f6 ja must alistus (Stoltz-Sämisch, Swinemünde, 1932).

a.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Rf3 g5 4. h4 g4 5. Re5 Rf6.)

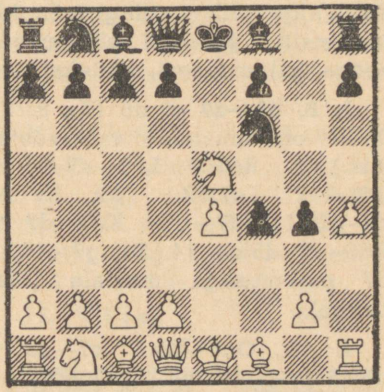

Diagramm 150.

6. Of1—c4 . . . . .

See odakäik, mida möödunud sajandil peeti kaua aega tugevaimaks jätkuks, on nõrgem kui 6. d4 ja pakub valgele lootusi ainult võrdsusele.

6. . . . . d7—d5

Philidor soovitas siin **6. ... Ld8—e7** 7. d2—d4 d7—d6, kuid see annab valgele pärast 8. Re5:f7! (Ainult võrdsuse annab jätk 8. O:f7+ Kd8 9. Ob3 d:e5 10. d:e5+ Od7 11. e:f6 L:e4+ 12. Kf1 jne.) 8. ... Le7:e4+ 9. Ke1—

f1 f4—f3 (Või 9. ... Rh5 10. Kf2 jne.) 10. g2—g3 f3—f2 11. Kf1:f2 Le4—f5+ 12. Oc1—f4 Rf6—e4+ 13. Kf2—g2 d6—d5 14. Rf7:h8 d5:c4 15. Vh1—e1 jne. paremuse (Hirschbach).

7. e4 : d5 Of8—d6

Teksti käik pole halb, kuid veelgi tugevam on siin **7. ... Of8—g7,** mis pärast 8. d2—d4 Rf6—h5 annab seisu variandist **A2.** Valge võib muidugi mängida ka teisiti, kuid ei päästa end seega halvemusest, näiteks:

I: 8. d5—d6 c7:d6 (Ka 8. ... 0—0 on mustale vastuvõetav jätk.) 9. Re5:f7 Ld8—e7+ 10. Ld1—e2 Le7:e2+ 11. Ke1:e2 d6—d5 12. Rf7—d6+ Ke8—d7 13. Rd6—f5 d5:c4 14. Rf5:g7 Kd7—e7 paremusega mustale (Max Lange).

II: 8. Oc4—b5+ c7—c6 9. d5:c6 0—0 10. c6:b7 Oc8:b7 11. d2—d4 (Pärast 11. Rc3 või 11. R:g4 tuleb sama jätk.) 11. ... Ob7:g2 12. Vh1—g1 f4—f3 13. Rb1—c3 Rb8—d7 paremusega mustale (Max Lange).

8. d2—d4 (või aa) . . . . .

Huvitavat kahingut **8. 0—0,** nn. Rice'i gambiiti, vaatleme variandis **aa.** Teksti käik on tugevam ja annab valgele umbes võrdse mängu.

8. . . . . Rf6—h5

Pärast **8. ... 0—0** on valgel valik kahe jätku vahel, nimelt:

I: 9. Oc1:f4 (See löömine on soodne mustale.) **9. ... Rf6—h5 10. g2—g3** (Kui 10. 0—0, siis mitte 10. ... R:f4 11. V:f4 f6 12. V:g4+ Kh8 13. Rg6+ h:g6 14. V:g6 Vf7 15. Rc3! jne. ja valgel on kolm etturit viguri eest koos mitmekesiste rünnakuvõimalustega, vaid lihtsalt 10. ... L:h4 ja ähvardus 11. ... g3 kindlustab mustale paremuse.) **10. ... f7—f6 11. Re5—d3 Rh5:g3 12. Of4:g3 Od6:g3+ 13. Ke1—f1 Ld8—e8** paremusega mustale (Pillsbury-Tšigorin, Viin, 1903).

II: 9. 0—0! Rf6—h5 (Muidu järgneb lihtsalt 10. O:f4.) **10. Re5:g4** (Muidugi mitte 10. O:f4 L:h4 jne. nagu variandis I.) **10. ... Ld8:h4 11. Rg4—h2 Vf8—e8** (Või 11. ... Rg3 12. Ve1 jne.) **12. Rh2—f3 Lh4—f6 13. Rb1—c3 Oc8—g4 14. Rc3—e2** jne. umbes võrdse mänguga (Bilguer).

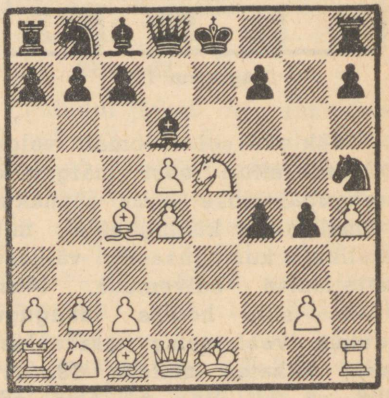

Diagramm 151.

9. 0—0 . . . . .

Teised siin võimalikud jätkud on valgele nõrgemad, näiteks:

I: 9. Oc4—b5+ c7—c6! (Nõrgem on 9. ... Kf8 10. Rc3 Rg3 11. Vg1 L:h4 12. O:f4! Rh5+ 13. g3 jne. paremusega valgele, nagu partiis Hirschfeld-Mayet, 1867.) **10. d5:c6 b7:c6** (Parem kui 10. ... 0—0 11. c:b7 O:b7 12. L:g4+ jne.) **11. Re5:c6 Rb8:c6 12. Ob5:c6+ Ke8—f8** (Pärast 12. ... Od7 järgneks 13. O:d7+ ühes 0—0 jne.) **13. Oc6:a8 Rh5—g3** (Rosanes-Anderssen, Breslau, 1863), ja nüüd annab nii **14. Vh2** Le7+ 15. Kf2 Re4+ kui ka **14. Kf2** R:h1+ 15. L:h1 g3+ 16. Ke1 Le7+ 17. Kd1 Og4+ jne. mustale ülekaaluka rünnakuseisu (Bilguer).

II: 9. Rb1—c3 (Pärast 9. Kf2 Rg3 10. Ve1 võib must muuseas rahulikult lüüa 10. ... L:h4!) **9. ... Ld8—e7** (Terav variant 9. ... Rg3 10. O:f4 R:h1 11. g3! Le7 12. Ld2 f6 13. 0—0—0 f:e5 14. d:e5 jne. andis partiis Ponomarev-Beskrovnõi, 1868, valgele paremuse. Sama tulemuse annab ka jätk 9. ... 0—0 10. Re2 Ve8 11. R:f4 R:f4 12. O:f4 Rd7 13. L:g4+ Kh8 14. Le2! jne.) **10. Oc4—b5+ c7—c6 11. d5:c6 b7:c6 12. Rc3—d5 Le7—e6 13. Rd5—c7+ Od6:c7 14. Ob5—c4 Le6—e7 15. Oc4:f7+ Le7:f7! 16. Re5:f7 Ke8:f7** jne. paremusega mustale (Jänisch).

Ebasoodne valgele on ka Cordel'i poolt soovitatud kahing **9. Oc1:f4 Rh5:f4 10. 0—0,** et pärast 10. ... 0—0 11. V:f4 f6 12. V:g4+ jne. saavutada seisu märkusest musta 8. käigu juurde (variant I). Must ei tarvitse sellele vastata ka 10. ... f6 11. Ob5+ tõttu suurte komplikatsioonidega, vaid mängib lihtsalt **10. ... Rf4—g6 11. Re5:f7 Ld8:h4** ja on vaevalt usutav, et valge siin suudaks veel arendada kardetavat rünnakut.

9. . . . . Ld8 : h4

Pärast **9. ... 0—0** 10. Re5:g4 jne. saabub variant II märkusest musta 8. käigu juurde. Mängib must aga **9. ... Od6:e5,** siis annab nii 10. Ld1—e1 0—0 11. Le1:e5 kui ka 10. d4:e5 Ld8:h4 11. Ld1—d4 g4—g3 12. Vf1:f4! jne. valgele parema mängu (Cordel).

10. Ld1—e1! Lh4 : e1

Muidugi mitte **10. ... g3** või **10. ... Rg3** vastuse 11. Rg6+ tõttu, kuid tuli arvesse veel **10. ... Le7;** valge vastaks sellele 11. Lf2 päris hea mänguga.

11. Vf1 : e1 0—0

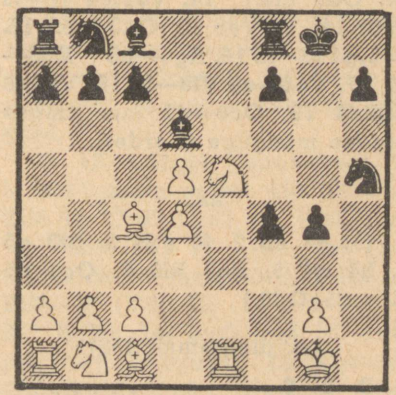

Diagramm 152.

Seise võib lugeda umbes tasakaalustatuks, sest vastukaa-

luks vähemetturile omab valge parema arengu ja tugevaid tsentraalpunkte. Toome allpool paar võimalikku varianti.

I: 12. Oc4—d3 Vf8—e8 (Ähvardas 13. c4 kõrval ka väga ebameeldivalt 13. Rc4.) **13. c2—c4 f7—f6 14. Re5—f3 Ve8:e1+ 15. Rf3:e1** ja kuigi Bilguer loeb seise võrdseks, näib must saavutavat pärast **15. ... c7—c5!** ülekaaluka mängu. Parem on seepärast **13. Oc1—d2,** et pärast 13. ... f6 jätkata 14. Rc4 jne. (Keres).

II: 12. Rb1—c3 Oc8—f5 13. Rc3—e4 (Nõrk on 13. g3 f3 14. Oh6 Ve8 15. R:f3 Rd7 16. Rh4 R:g3 jne. paremusega mustale, nagu partiis Anderssen-Hirschfeld, 1861. Lihtsaim vastus näib aga olevat 13. Oc4—d3 võrdsusega.) **13. ... Of5:e4** (Pärast 13. ... Ve8 ei järgne mitte 14. O:f4? f6! jne. paremusega mustale, vaid 14. Od3 jne.) **14. Ve1:e4 f7—f6** (Või 14. ... Ve8 15. Od3 jne.) **15. Re5:g4 f6—f5 16. Rg4—h6+ Kg8—g7 17. Ve4—e6 Vf8—f6 18. Ve6:f6 Kg7:f6 19. Oc4—d3** jne. umbes võrdse mänguga (Cordel).

aa.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Rf3 g5 4. h4 g4 5. Re5 Rf6 6. Oc4 d5 7. e:d5 Od6.)

(vt. diagrammi 153)

8. 0—0 . . . . .

See professor Rice'i poolt propageeritud kahing annab valgele küll mõningaid rünnakuvõimalusi, kuid need pole küllaldased musta ülekaalu neutraliseerimiseks. Tänapäeva teooria loeb igatahes Rice'i gambiiti valgele ebasoodsaks.

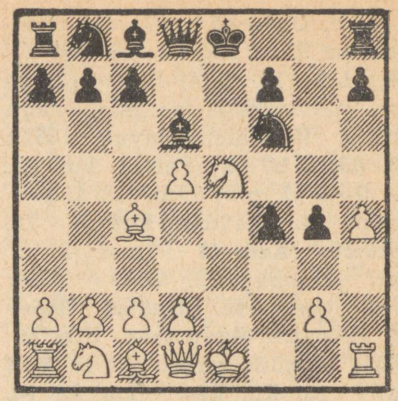

Diagramm 153.

8. . . . . Od6 : e5

Pärast 8. ... Rf6—h5 9. d2—d4 jne. saabub variant a.

9. Vf1—e1 Ld8—e7

Ainult selle käiguga võib must loota paremust. Vaatleme lühidalt ka teisi siin musta käsutuses olevaid võimalusi.

I: 9. ... Ke8—f8 10. Ve1:e5 Rb8—c6 (Berger) 11. d2—d4! Rc6:e5 12. d4:e5 Rf6—h5 13. e5—e6 tugeva rünnakuga valgele, näiteks: 13. ... f:e6 14. L:g4 või 13. ... O:e6 14. Ld4 jne. (Bilguer).

II: 9. ... Rb8—c6 (Cohn) 10. d2—d4! Rf6:d5 (Võrdsuse annab ka 10. ... Oe6 11. d:e5 R:d5 12. O:d5 jne.) 11. Oc4:d5 Ld8:d5 12. Oc1:f4 jne. võrdsusega.

III: 9. ... Rf6:d5 (Tabunštši-

kov'i jätk 9. ... 0—0 10. V:e5 Rc6 annab valgele pärast 11. Vg5+ Kh8 12. b3! jne. paremuse.) 10. Ve1:e5+ Rd5—e7 11. d2—d4 Rb8—c6 12. Oc1:f4! Rc6:e5 13. Of4:e5 0—0 14. Ld1—f1 jne. paremust kindlustava rünnakuga valgele.

10. c2—c3 Rf6—h5

Jasnogrodski jätk, mida peetakse siin mustale tugevaimaks. Teised võimalikud jätkud pakuvad valgele küllaldasi kaitsevõimalusi, näiteks:

I: 10. ... Le7—c5+ 11. d2—d4 Lc5:c4 12. Rb1—a3 Lc4—a6 13. Ve1:e5+ ühes **Oc1:f4** jne. paremusega valgele.

II: 10. ... f4—f3 11. d2—d4 Rf6—e4 12. Ve1:e4 Oe5—h2+ 13. Kg1:h2 Le7:e4 (Pärast 13. ... g3+ võib valge mängida kas 14. Kg1 f2+ 15. Kf1 L:e4 16. Le2 jne. või ka 14. K:g3 L:e4 15. g:f3 jne., mõlemal juhul vastuvõetava mänguga.) **14. g2—g3** (Pärast 14. Og5 järgneb 14. ... h6 või 14. ... g3+.) **14. ... 0—0 15. Oc4—d3** (Matšis Lasker-Tšigorin, 1903, jätkas valge nõrgemini 15. Of4.) **15. ... Le4:d5 16. Ld1—d2** jne. umbes võrdsete šanssidega.

III: 10. ... g4—g3 11. d2—d4 Rf6—g4 12. Rb1—d2 (Viigi annab 12. O:f4 O:f4! 13. V:e7+ K:e7 14. Lf3 Oe3+ 15. Kh1 Rf2+ jne.) **12. ... Le7:h4** (Ka 12. ... Re3 13. Lh5 annab valgele küllaldase rünnaku.) **13. Rd2—f3** paremate võimalustega valgele (Rice-Hanham, New York, 1910).

11. d2—d4 Rb8—d7!

Napier'i soovitus, millega must säilitab parimaid lootusi ülekaalukaks seisuks. Pärast 11. ... 0—0 12. Ve1:e5 Le7:h4 13. Ve5:h5 (Või 13. Rd2 f3! jne. tugeva rünnakuga mustale.) 13. ... Lh4:h5 14. Oc1:f4 omab valge kvaliteedi eest küllaldase seisuparemuse.

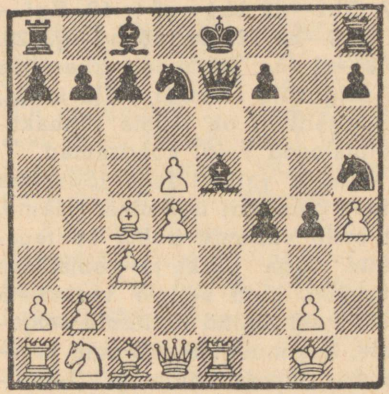

Diagramm 154.

Selles äärmiselt keerulises seisus on valgel kaks peamist võimalust rünnaku jätkamiseks, milliseid vaatleme lühidalt allpool.

I: 12. Ld1:g4 (Janowski käik ja kahtlemata parem kui 12. Ob5 Kd8 13. O:d7 O:d7 14. V:e5 L:h4 15. V:h5 L:h5 16. O:f4 Ve8 jne. paremusega mustale.) **12. ... Rd7—f6** (Või 12. ... O:d4+ 13. Kf1 Rg3+ 14. L:g3 f:g3 15. c:d4 jne. hea mänguga.) **13. Lg4—e2** (Pärast 13. L:c8+ V:c8 14. V:e5 Vd8 või 13. Ld1 Rg4 14. Ob5+ c6! jne. saavutab must samuti paremuse.) **13. ... Rf6—g4 14. Le2:e5 Rg4:e5 15. Ve1:e5 Vh8—g8** ja

mustal on parem seis (konsultatsioonpartii Capablanca — Chajes, Grommer ja Marder, New York, 1913).

II: 12. d4:e5 Rd7:e5 13. b2—b3 0—0 14. Oc1—a3 Re5—f3+! 15. g2:f3 Le7:h4 ja nüüd Capablanca, Burn'i ja Ed. Lasker'i analüüside kohaselt **16. Ve1—e5! Oc8—f5! 17. Rb1—d2 Lh4—g3+ 18. Kg1—f1 Lg3—h2 19. Oa3:f8 g4—g3 20. Of8—c5** jne. äärmiselt keerulise ja selgusetu seisuga. Näib siiski, et tegelikult on musta rünnakuvõimalused veidi soodsamad.

Nende variantidega lõpetame Rice'i gambiidi uurimise. Näeme, et selle variandi kohta on teostatud väga pikki ja põhjalikke uurimisi, kuid sellele vaatamata pole veel jõutud lõplikule selgusele, kas must suudab oma paremust säilitada või mitte. Tegelikult ei oma see mänguviis aga suuremat tähtsust, sest valge võib mängida paremini nii 6. kui ka 8. käigul d2—d4.

b.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Rf3 g5 4. h4 g4 5. Re5 Rf6.)

(vt. diagrammi 150)

6. Re5 : g4 . . . . .

See löömine annab väga huvitavaid teravusi, mis aga lõppkokkuvõttes pakuvad mustale paremaid lootusi.

6. . . . . Rf6 : e4

Nõrgem on 6. . . . d7—d5 7. Rg4:f6+ Ld8:f6 8. Ld1—e2 Of8—d6 9. Rb1—c3 jne., nagu kerges partiis Anderssen-Morphy, 1858.

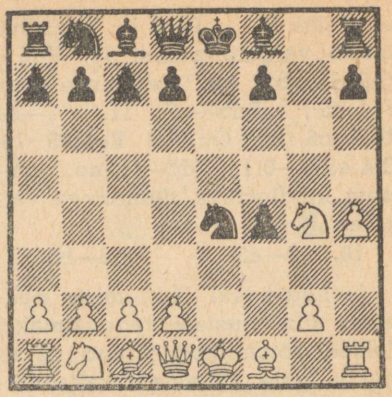

Diagramm 155.

7. d2—d3 . . . . .

Teine siin võimalik jätk **7. Ld1—e2** annab mustale paremuse, näiteks: 7. . . . Ld8—e7 8. Rb1—c3 Re4—g3 9. Le2:e7+ (Ka 9. Rd5 R:e2 10. R:e7 Rg3 11. Rd5 R:h1 jne. annab Bilguer'i järgi mustale paremuse.) 9. . . . Of8:e7 10. Vh1—h2 (Või 10. Vg1 Oc5 11. Rf2 Rc6 12. Rd5 0—0 jne. selge ülekaaluga mustale.) 10. . . . d7—d5 11. Rg4—e5 c7—c6 12. d2—d4 Rg3—f5 jne. paremusega mustale (Leonhardt).

7. . . . . Re4—g3
8. Oc1 : f4 Rg3 : h1

Pärast 8. . . . Le7 annab 9. Oe2 R:h1 10. Og5 jne. valgele vähemalt võrdsuse. Teksti käik on lihtsam ja märgatavalt tugevam.

9. Ld1—e2+ . . . . .

Mitteküllaldane on ka 9. Of4—g5 Of8—e7 10. Ld1—e2 h7—h5 11. Rg4—f6+ (Või 11. Le5 f6 12. R:f6+ Kf7 13. Ld5+ Kg7 jne.) 11. . . . Ke8—f8 12. Le2—e5 Rb8—c6

jne. paremusega mustale (Bilguer).

9. . . . . Ld8—e7

Muidugi mitte 9. . . . Oe7? 10. Rf6+ Kf8 11. Oh6 matt!

10. Rg4—f6+ Ke8—d8
11. Of4 : c7+ Kd8 : c7
12. Rf6—d5+ Kc7—d8
13. Rd5 : e7 Of8 : e7

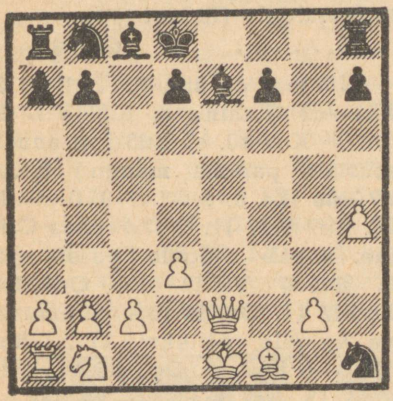

Diagramm 156.

Mustal on Kolisch'i analüüsi järgi kolme viguriga lipu vastu parem mäng, näiteks: **14. Le2—g4** (Partiis Anderssen-Suhle, 1860, andis 14. Lh5 Rg3 15. La5+ b6 jne. mustale samuti paremuse. Pärast 14. Rc3 on 14. . . . Ve8 väga tülikas vastus.) **14. . . . d7—d6 15. Lg4—f4 Vh8—g8 16. Lf4:f7** (Pärast 16. Rc3 Oe6 saavutas must partiis Baucher-Morphy samuti paremuse.) **16. . . . Vg8—f8 17. Lf7:h7 Rh1—g3 18. Rb1—d2 Oc8—f5** jne. paremusega mustale (Maróczy).

A 2.

(vt. diagrammi 148)

5. . . . . Of8—g7

Louis Paulsen'i kaitse, mida loetakse 5. . . . Rf6 kõrval üheks paremaks võimaluseks mustale.

6. d2—d4 (või c) . . . . .

Teist siin võimalikku jätku **6. Re5:g4** vaatleme **c** all.

6. . . . . Rg8—f6

Sama seis võib muidugi tekkida ka variandis A1 pärast 5. . . . Rf6 6. d4 Og7 jne. Halb on siin muidugi **6. . . . O:e5** 7. d:e5, sest must kaotab etturi f4 ilma kompensatsioonita, kuid tähelepanu väärib **6. . . . d7—d6.**

Kui nüüd **7. Re5:g4,** siis 7. . . . Oc8:g4 8. Ld1:g4 Og7:d4 9. c2—c3 Od4—e5 10. Oc1:f4 Rg8—f6 11. Lg4—f3 Rb8—d7 ja mustal on tugeva tsentraalpunkti e5 täieliku valitsemise tõttu veidi parem mäng. Valge on seepärast 6. . . . d7—d6 järel tegelikult sunnitud mängima **7. Re5:f7** Ke8:f7 8. Of1—c4+ Kf7—e8 9. Oc1:f4, saavutades kahitud viguri eest väga tugeva rünnaku, näiteks: 9. . . . Ld8—f6 10. Of4—e3 Rg8—e7 11. Rb1—c3 Og7—h6 12. Ld1—d2 Oh6:e3 13. Ld2:e3 Vh8—f8 14. Vh1—f1 Lf6:h4+ 15. Ke1—d2! jne. (Pillsbury-Marco, Viin, 1903).

(vt. diagrammi 157)

7. Of1—c4 (või c1) . . . . .

Teksti käik annab suuri teravusi, kuid on valgele, samuti nagu variandis a eelmisest mänguviisist, mitte eriti hea. Teooria soovitab siin **7. Rb1—c3,** mida vaatleme lähemalt variandis **c1.** Hea jätk on valgele muidugi ka **7. Oc1:f4 d7—d6 8. Re5—d3** (Ka-

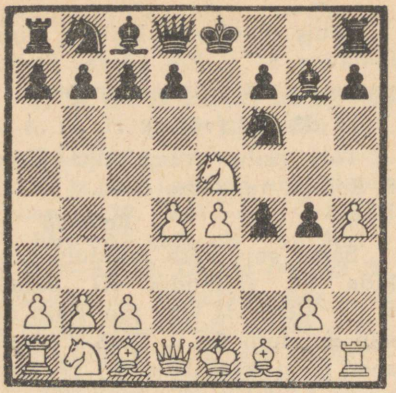

Diagramm 157.

hing 8. R:f7 K:f7 9. Oc4+ pole hea, sest must võib 9. ... Ke8 10. Rc3 Rh5 11. Og5 Of6 12. Ld2 jne. asemel, nagu partiis Schlechter-Gunsberg, Viin, 1903, mängida tugevamini 9. ... d5!, näiteks: 10. 0—0 d:c4 11. e5 Vf8 12. e:f6 O:f6 jne., või ka 10. e:d5 Ve8+ 11. Oe5 Rbd7 jne., mõlemal juhul paremusega mustale.) **8. ... Rf6:e4** jne., millega saame seisu variandist A1.

Tugevam teksti käigust on ka **7. Re5:g4 Rf6:e4 8. Oc1:f4** (Pärast 8. Od3 d5 9. O:e4 d:e4 10. O:f4 L:d4 11. L:d4 O:d4 12. c3 O:g4 13. c:d4 Rc6 14. Rc3 f5 jne. saavutas must partiis Hanneken-Paulsen, 1862, paremuse. Halb on ka 8. Rc3 Rg3 9. Vh2 Le7+ 10. Oe2 d6 jne. paremusega mustale.) **8. ... Ld8—e7 9. Ld1—e2** (Tuleb arvesse ka 9. Oe2, sest 9. ... Lb4+ 10. Rd2 jne. annab valgele kahitud etturi eest määratu arenguparemuse.) **9. ... Og7:d4 10. c2—c3 Od4—b6** (Pärast 10. ... Og7 11. Re3 Le6 12. g3 jne. saavutas valge partiis Charousek-Burn, Köln, 1898, paremuse.) **11. Rb1—d2!** (Tugevam kui Bilguer'i soovitus 11. Oe5 d5!, või 11. Re3 d6 12. Rd5 Le6 jne., mõlemal juhul paremusega mustale.) **11. ... Re4:d2 12. Rg4—f6+ Ke8—d8 13. Ke1:d2 Le7:e2+ 14. Of1:e2** jne. paremate võimalustega valgele (Rabinovitš).

7. . . . . d7—d5

Nõrgem on siin **7. ... 0—0 8. Rb1—c3** (Kahing 8. R:f7 V:f7 9. O:f7+ K:f7 10. e5 Rd5 jne. annab mustale parema mängu.) **8. ... d7—d6** (Ka 8. ... Le7 9. 0—0 d6 10. R:f7 V:f7 11. O:f7+ ühes O:f4 jne. annab valgele paremuse.) **9. Re5:f7 Vf8:f7 10. Oc4:f7+ Kg8:f7 11. Oc1:f4** jne. paremusega valgele, näiteks: **11 ... Rc6** 12. 0—0 Kg8 13. Og5 h6 14. O:f6 O:f6 15. Re2 jne., või ka **11. ... Le8** 12. 0—0 Kg8 13. Ld3 Rc6 14. Og5 Lg6 15. Lc4+ ühes Vae1 jne.

8. e4 : d5 . . . . .

Nüüd oleme jälle saavutanud seisu mänguviisist A1, variant a, kui must kaitseb end 7. ... Od6 asemel 7. ... Og7. Käesoleva seisu analüüsist näeme, et must oda seisab g7 palju mõjuvamalt kui d6.

Täiesti nõrk oli muidugi 8. O:d5 R:d5 9. e:d5 L:d5 10. 0—0 Rc6 jne.

8. . . . . Rf6—h5

Paulsen'i soovitus, mis moodustab mustale tugevaima jätku antud seisus. Nõrgem on **8. ... Rf6:d5,** mis annab valgele Bil-

guer'i järgi pärast 9. R:g4 0—0 10. c3 Ve8+ 11. Kf1 jne. võrdsuse.

Võimalik, kuid teksti käigust nõrgem on seevastu **8. ... 0—0 9. Oc1:f4** (Jätk 9. 0—0 c5 10. c3 c:d4 11. c:d4 R:d5 jne. on mustale soodsam kui teksti variant.) **9. ... Rf6:d5** (Või 9. ... Rh5 10. Ld2 c5 11. Rc3 c:d4 12. Re2 jne. umbes võrdse mänguga.) **10. Oc4:d5 Ld8:d5 11. 0—0 c7—c5 12. c2—c3** (Partiis Steinitz-Blackburne, London, 1876, andis 12. Rc3 L:d4+ 13. L:d4 c:d4 14. Rd5 Rc6 jne. mustale veidi parema lõppmängu.) **12. ... c5:d4 13. Re5:g4 Ld5—e6 14. Rg4—f2 Le6—b6 15. c3—c4 Oc8—e6 16. Rb1—d2** jne. umbes võrdse mänguga (matšpartii Steinitz-Zuckertort, 1872).

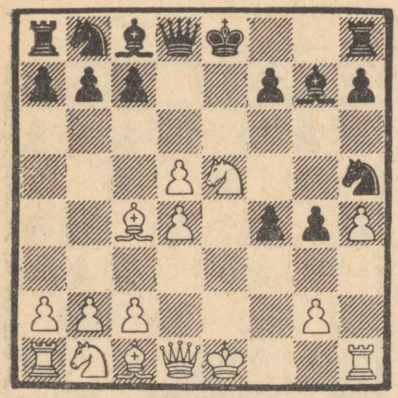

Diagramm 158.

9. Rb1—c3 . . . . .

Valge võib valida siin veel rea teisi jätke, aga ei saavuta ühegagi neist enam rahuldavat seisu. Vaatleme allpool mõningaid võimalusi.

I: 9. 0—0 (Variandis a musta oda seisuga d6 oli see jätk valgele tugevaim, kuid nüüd on mustal energilisemaid rünnakuvõimalusi.) **9. ... Ld8:h4 10. Ld1—e1** (Pärast 10. Ob5+ c6 11. d:c6 järgneb loomulikult 11. ... 0—0 jne.) **10. ... Lh4:e1 11. Vf1:e1 0—0 12. c2—c3** (Pärast 12. Rc3 annab Leonhardt'i jätk 12. ... c5 13. Rb5 Rd7 jne. mustale paremuse, ja pärast 12. Vf1 järgneb lihtsalt 12. ... Rd7. Jätk 12. d6 c:d6 13. R:f7 O:d4+ 14. Kh2 Rc6 jne. on samuti soodne mustale.) **12. ... Vf8—e8 13. Rb1—a3** (Või 13. d6 O:e5 14. V:e5 V:e5 15. d:e5 Rc6 jne. paremusega mustale; veidi parem on aga 13. Od2.) **13. ... Rb8—d7 14. Re5—d3 Ve8:e1+ 15. Rd3:e1 Rd7—b6 16. Oc4—b3 Oc8—f5** jne. selge paremusega mustale (Leonhardt).

II: 9. Re5:g4 (Pärast 9. Ob5+ tuleb jälle 9. ... c6 10. d:c6 0—0 jne.) **9. ... Rh5—g3** (Veelgi lihtsam on Schlechter'i soovitus 9. ... Le7+ 10. Kd2 Lb4+, või 10. Kf2 O:g4 ühes O:d4+ jne.) **10. Oc1:f4** (Pärast 10. Vh2 või 10. Vg1 tuleb 10. ... Le7+ jne.) **10. ... Ld8—e7+ 11. Ke1—d2 Rg3:h1 12. Rb1—c3 0—0 13. Ld1—f3** (Või 13. Rh6+ Kh8 14. L:h1 Lf6 jne.) **13. ... Oc8:g4 14. Lf3:g4 Rh1—f2** jne. selge paremusega mustale (Paulsen).

III: 9. Oc1:f4 (Cordel'i kahing, mis pakub valgele sama vähe rünnakulootusi nagu 9. R:f7 K:f7

10. d6+ Kg6 11. 0—0 Oh6, või 11. Od3+ Kh6 12. c3 Ve8+ ühes L:d6 jne. ilmse paremusega mustale.) **9. ... Rh5:f4 10. 0—0 Rf4—g6** (Tugevam kui Leonhardt'i soovitus 10. ... O:e5 11. d:e5 Rg6 12. e6 Re5, mis annab valgele pärast 13. Rc3! veel päris kardetavaid rünnakuvõimalusi.) **11. Re5:f7 Ld8:h4 12. Ld1—e2+ Lh4—e7** (Või 12. ... Re7 13. Le4 jne.) **13. Rf7:h8** ja nüüd annab Schlechter'i järgi **13. ... L:e2** 14. O:e2 O:d4+ ühes O:h8 mustale kindla paremuse.

9. . . . . 0—0

Pärast 9. ... Rg3 võiks järgneda 10. O:f4 R:h1 11. g3 jne. hea mänguga.

10. Rc3—e2 . . . . .

Cordel soovitab siin **10. Rc3—e4,** takistades edasilüket c7—c5, kuid sellele järgneb **10. ... Rb8—d7** (Mitte aga 10. ... Ve8 11. 0—0! L:h4 12. O:f4 g3 13. O:g3 R:g3 14. R:g3 L:g3 15. Lh5 jne. tugeva rünnakuga valgele, nagu partiis Cohn-Leonhardt, Abbazia, 1912.) **11. Re5:f7** (Pole näha valgele paremat jätku.) **11. ... Ld8—e8! 12. Rf7—g5 Rh5—g3 13. Rg5—e6 Rd7—b6 14. Oc4—b3 Rb6:d5! 15. Ob3:d5 Oc8:e6** võiduseisuga mustale (Cordel ja Schlechter).

Nõrk on ka **10. Re5:g4** vastuse 10. ... Rh5—g3 11. Vh1—h2 Ld8—e7+ jne. tõttu, ja samuti annab **10. d5—d6** Rh5—g3 11. Re5:f7 Vf8:f7 12. Oc4:f7+ Kg8:f7 13. Vh1—g1 Ld8:d6! jne. mustale paremuse. Pärast **10. Ld1—d3** ei mängi must mitte 10. ... c5 vastuse 11. Re4 tõttu, vaid 10. ... Vf8—e8 11. 0—0 Ld8:h4 12. Oc1:f4 g4—g3 jne. selge paremusega mustale.

10. . . . . c7—c5!

Zuckertort'i käik, millega must purustab vastase tsentraalseisu. Nõrgem on siin **10. ... Vf8—e8** 11. Re2:f4! ja valge saavutab nii pärast 11. ... O:e5 12. R:h5 kui ka pärast 11. ... R:f4 12. O:f4 Rd7 13. 0—0 jne. parema mängu. Suuri teravusi annab siin **10. ... f4—f3** 11. g2:f3 g4:f3 12. Re5:f3 b7—b5 13. Oc4—b3 Oc8—b7 jne. (Spielmann-Bernstein, Berliin, 1904), kusjuures seisud püsivad umbes tasakaalus.

Lõpuks võib must veel katsetada **10. ... Ld8—f6,** et pärast 11. R:f4 mängida 11. ... Rg3 12. Vg1 Lb6 jne.; valge jätkab aga 11. 0—0 või 11. Ld1—d3 hea mänguga.

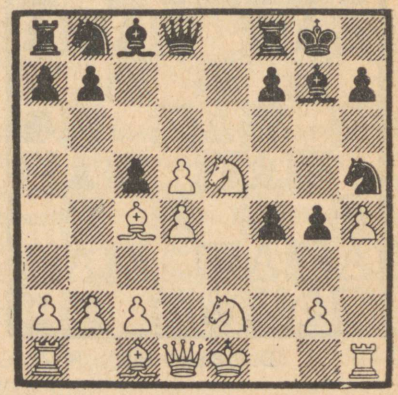

Diagramm 159.

11. c2—c3 . . . . .

Ka teised võimalused ei paku valgele paremaid lootusi, näiteks:

I: 11. d5:c6 Rb8:c6 12. Re5:c6 b7:c6 13. Oc1:f4 (Või 13. c3 Oe6 14. Od3 Lf6 15. 0—0 L:h4 16. R:f4 Rg3 17. Ve1 Od5 jne. paremusega mustale.) **13. ... Rh5:f4 14. Re2:f4 Vf8—e8+ 15. Rf4—e2 Ld8—f6 16. c2—c3** (Või 16. Ld2 Oh6 jne.) **16. ... Oc8—e6 17. Oc4—d3 Oe6—d5** jne. paremusega mustale (Leonhardt).

II: 11. Re5:f7 (Cordel'i soovitus.) **11. ... Vf8:f7 12. d5—d6 Ld8:d6 13. Oc4:f7+ Kg8:f7 14. Oc1:f4 Rh5:f4 15. 0—0** ja nüüd mitte Cordel'i järgi **15. ... Oh6** 16. Ld2 jne., vaid **15. ... Kf7—g8!** 16. Vf1:f4 Rb8—c6 jne. selge paremusega mustale (Bilguer).

III: 11. Oc1:f4 (Partiis Blackburne-Paulsen, Viin, 1873, andis 11. R:f4 Rg3 12. Re6 O:e6! 13. d:e6 R:h1 14. L:g4 L:d4 15. e:f7+ Kh8 jne. mustale paremuse.) **11. ... c5:d4 12. Re5—d3 Rb8—d7 13. Ld1—d2 Rd7—b6 14. Oc4—b3 a7—a5 15. a2—a4 Rb6:d5** paremusega mustale (Spielmann-Leonhardt, Hamburg, 1905).

11. . . . . c5 : d4

Hea mängu mustale annab ka Paulsen'i soovitus **11. ... b7—b5 12. Oc4—b3** (Või 12. O:b5 c:d4 13. c:d4 L:d5 14. Oc4 L:g2 15. Vg1 Lh2 jne. selge paremusega mustale.) **12. ... c5—c4 13. Ob3—c2 f7—f6** (Partiis Spielmann-Leonhardt, München, 1906, jätkas must nõrgemini 13. ... L:d5 14. R:f4 R:f4 15. O:f4 f6 16. R:g4 L:g2 17. Rf2 Ve8+ 18. Oe5! Og4 19. L:g4 L:g4 20. R:g4 f:e5 21. 0—0—0 jne. hea mänguga valgele.) **14. Re5—c6 Rb8:c6 15. d5:c6 f4—f3 16. g2:f3 g4:f3 17. Re2—g1** (Või 17. Rf4 Ve8+ 18. Kf2 R:f4 19. O:f4 Ve2+ 20. K:f3 Ld5+! jne. paremusega mustale.) **17. ... Rh5—g3 18. Vh1—h2 Oc8—g4 19. Ke1—f2 Ld8—d6** otsustava rünnakuga mustale (Leonhardt).

12. c3 : d4 Rb8—d7
13. Re5 : d7 . . . . .

Pärast **13. R:g4** Rb6 kaotab valge materjali ja **13. R:f4** Rg3 annab mustale selge paremuse, näiteks: 14. Re6 f:e6 15. d:e6 Kh8! jne. (Leonhardt). Ebakorrektne on ka Cordel'i kahing **13. R:f7** V:f7 14. d6 Karstedt'i vastuse 14. ... Rf8! tõttu.

13. . . . . Oc8 : d7

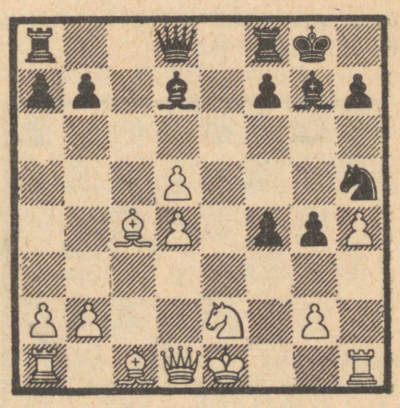

Diagramm 160.

Musta ülekaal on ilmne, sest lisaks nõrgestatud tsentraalseisule on valgel ka raskusi oma kuninga varjuleviimisega. Toome näitena ühe võimaliku jätku tegelikust partiist: 14. Ld1—d3 Va8—

c8 15. Re2:f4 Vf8—e8+ 16. Ke1—d1 b7—b5! 17. Rf4:h5 b5:c4 18. Ld3—a3 Og7:d4 19. Oc1—d2 Ld8—b6 ja valge võib rahulikult alustuda (Steinitz-Zuckertort, Viin, 1882).

c1.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Rf3 g5 4. h4 g4 5. Re5 Og7 6. d4 Rf6.)

(vt. diagrammi 157)

7. Rb1—c3 . . . . .

Petrov'i soovitus, mis tegelikult moodustab ühe parimaist jätkudest valgele käesolevas seisus, kui mitte arvestada löömist 7. Re5:g4.

7. . . . . d7—d6

Pärast 7. . . . d7—d5 8. e4:d5 Rf6—h5 ei tarvitse valge käiguga 9. Oc4? üle minna eelmisse varianti, vaid võib mängida näiteks 9. Of1—b5+ jne.

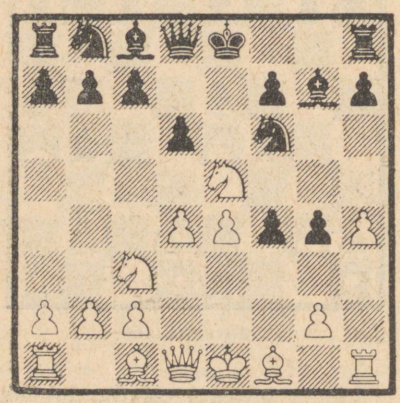

Diagramm 161.

8. Re5—d3 . . . . .

Kahing 8. Re5:f7 Ke8:f7 9. Of1—c4+ pole korrektne ja annab mustale pärast 9. . . . d6—d5! 10. Rc3:d5 Rf6:d5 11. Oc4:d5+ Kf7—e8 12. Oc1:f4 c7—c6 13. Od5—b3 Ld8:d4 jne. võiduseisu (Bilguer).

8. . . . . 0—0

Pärast 8. . . . Rf6—h5 jätkab valge 9. Rd3:f4 Rh5—g3 10. Vh1—h2 0—0 ja saavutab nüüd Euwe järgi pärast 11. Of1—e2! Rg3:e2 12. Rc3:e2 f7—f5 13. c2—c3 f5:e4 14. Ld1—b3+ ühes Oc1—e3 ja 0—0—0 paremuse.

9. Rd3 : f4 . . . . .

Või 9. Oc1:f4 Rb8—c6 10. Rd3—f2 Rf6—h5 11. Of4—e3 Rh5—g3 12. Vh1—h2 f7—f5 jne. paremusega mustale.

9.	**. . . . .**	**Rf6 : e4**
10.	**Rc3 : e4**	**Vf8—e8**
11.	**Ke1—f2**	**Ve8 : e4**
12.	**c2—c3**	**Ld8—f6**

Kui must loobub sellest vasturünnakust ja taganeb vankriga e8, siis saavutab valge kahitud etturi eest suurepärase rünnakuseisu. Järgnev kvaliteedikahing tundub mustale väga meelitav, kuid õige mängu juures tõrjub valge kõik ähvardused ja säilitab paremuse.

13.	**g2—g3**	**Og7—h6**
14.	**Of1—d3**	**Oh6 : f4**
15.	**Oc1 : f4**	**Ve4 : f4+**

Ilma selle kahinguta muutuks musta eelnev manööver mõttetuks ja ta satuks kiiresti kaotusseisu.

16.	**g3 : f4**	**Lf6 : f4+**
17.	**Kf2—e2!**	**. . . . .**

Rubinstein'i jätk, millega valge säilitab oma paremuse. Bilguer

toob siin ainult 17. Kf2—g2 b7—b5!, millega must kindlustab endale lõpuks paremaid võimalusi.

17. . . . . g4—g3
18. Ld1—d2! . . . . .

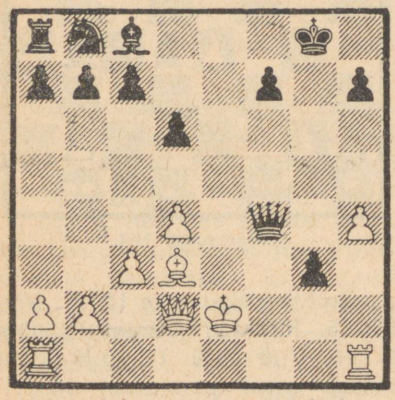

Diagramm 162.

Diagrammseis on Rubinstein'i analüüsi kohaselt kasulik valgele. Kui näiteks 18. ... Lf4—f2+ 19. Ke2—d1 g3—g2, siis 20. Ld2—g5+ ühes Vh1—e1 matiähvardusega; kui aga 18. ... Oc8—g4+ 19. Ke2—e1 g3—g2, siis 20. Ld2:g2 Rb8—c6 21. Od3—e2 Va8—e8 22. Vh1—f1 jne. sunnitud lipuvahetusega.

c.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Rf3 g5 4. h4 g4 5. Re5 Õg7.)

6. Re5 : g4 . . . . .

Schlechter'i soovitus, kes luges seda käiku lihtsamaks vastuseks Paulsen'i kaitsele. Valge ei saavuta siin aga rohkem kui võrdsuse.

6. . . . . d7—d5!

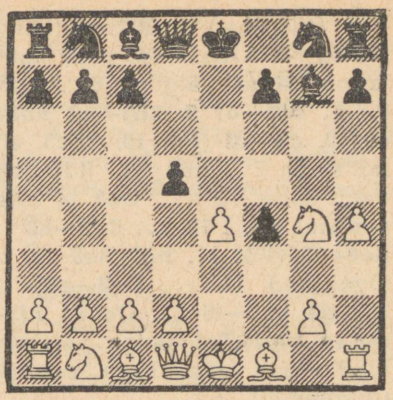

Diagramm 163.

7. d2—d4 . . . . .

Teised siin kasutatud jätkud on valgele vähem soodsad, näiteks:

I: 7. Ld1—f3 (Muidugi mitte 7. e:d5? Le7+ ja võidab, ja ka 7. e5 d4 8. d3 h5 9. Rf2 O:e5 jne. annab mustale paremuse.) **7. ... Rb8—c6 8. Of1—b5** (Pärast 8. L:f4 annab 8. ... h5 ühes Oe5 mustale paremuse.) **8. ... Rg8—e7 9. Lf3:f4** (Parem pole ka 9. e:d5 R:d5 10. Le4+ Oe6 või 9. Rc3 f5 10. e:f5 0—0 jne.) **9. ... Oc8:g4** (Väärib tähelepanu ka 9. ... Rg6 10. Lg3 0—0 11. h5 Lg5 jne. rünnakuvõimalustega mustale.) **10. Lf4:g4 0—0 11. Ob5:c6 Re7:c6 12. h4—h5 Kg8—h8** jne. paremusega mustale (Bilguer).

II: 7. Rg4—f2 d5:e4 (Võimalik on ka 7. ... Re7, mis annab mustale paremuse nii pärast 8. d4 d:e4 9. R:e4 0—0 10. Oc4 b5! 11. O:b5 Ob7 kui ka pärast 8. e:d5 0—0 9. Oe2 Rf5 10. 0—0 Rg3 11.

Vel Od4 jne.) **8. Rf2:e4** (Pärast 8. Rc3 või 8. Le2 võib must kaitsta punkti e4 käiguga 8. ... f5.) **8. ... Ld8—e7 9. Ld1—e2 Rb8—c6 10. c2—c3** (Kui 10. Rbc3, siis mitte 10. ... Rd4 11. Rd5 jne., vaid enne 10. ... Oe6 ja alles seejärel Rd4.) **10. ... Rg8—h6 11. Re4—f2** (Või 11. Rg5 Re5 12. d4 Og4 jne.) **11. ... Oc8—e6! 12. d2—d3 Rh6—f5 13. Oc1:f4 Rf5—d4! 14. c3:d4 Rc6:d4** jne. paremust kindlustava rünnakuga mustale (Bilguer).

Teksti käik on samuti Schlechter'i soovitus ja kindlustab valgele vastuvõetava mängu.

7. . . . . d5 : e4

Variant 7. ... Oc8:g4 8. Ld1:g4 Og7:d4 9. c2—c3 Od4—e5 10. Oc1:f4 annab siin, kus must ettur seisab d6 asemel d5 ja seega puudub punktil e5 kindel tugi, valgele veidi parema seisu (vrd. variant A2, märkus musta 6. käigu juurde).

8. Oc1 : f4 Ld8 : d4
9. Ld1 : d4 Og7 : d4
10. c2—c3 Oc8 : g4
11. c3 : d4 Rb8—c6
12. Of1—b5 . . . . .

Nõrgem on 12. O:c7 Vc8 või 12. Oc4 Rge7 13. Rc3 0—0—0 jne., mõlemal juhul hea mänguga ja kindlustatud enamettur iga mustale.

12. . . . . 0—0—0
13. Ob5 : c6 b7 : c6
14. 0—0 . . . . .

Parem kui 14. Rb1—c3 Rg8—e7 15. Of4—e5 Vh8—e8 jne. paremusega mustale.

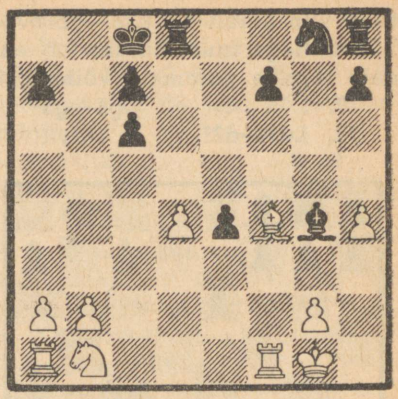

Diagramm 164.

Collijn jätkab siin 14. ... h7—h5 15. Rb1—c3 (Pärast 15. Og5 f6 16. V:f6 R:f6 17. O:f6 Vhe8 seisab must paremini.) 15. ... f7—f5 16. Va1—c1 Vd8—d7 17. d4—d5! jne. paremusega valgele, kuid must võib end Rabinovitš'i järgi paremini kaitsta: 14. ... f7—f6 15. Of4—e3 f6—f5 16. Rb1—c3 Rg8—f6 jne. tõenäolise viigiga.

Rabinovitš'i parandus pole aga samuti eriti väärtuslik, sest valge mängib 15. Oe3? asemel loomulikult energilisemalt 15. Rb1—c3! Vd8:d4 16. Va1—e1 ja võidab e-etturi hea mänguga. Lahkvärvi odade ja lihtsustatud seisu tõttu suudab must aga arvatavasti seise tasakaalustada (Keres).

A 3.

(vt. diagrammi 148)

5. . . . . d7—d5

Brentano käik, mis aga on mustale nõrgem kui 5. ... Rf6 või 5. ... Og7.

6. d2—d4! . . . . .

Nõrk on siin **6. e4:d5** Ld8—e7 7. Ld1—e2 Rg8—f6 8. d2—d4 Rf6—h5 ja nüüd annab nii 9. Rd3 Of5 10. L:e7+ O:e7 11. R:f4 Rg3 ühes O:c2 kui ka 9. Kd1 Og7 (Või 9. . . . Rg3 10. Lb5+ jne.) 10. Lf2 O:e5 11. d:e5 L:e5 12. Ob5+ Kd8 jne. mustale paremuse.

Ebasoodne valgele on ka löömine **6. Re5:g4** d5:e4 7. Rg4—f2 (Või 7. d4 e3 jne. paremusega mustale.) 7. . . . Rg8—f6 (Ka 7. . . . Le7 8. Rc3 Rc6 9. Ob5 f5 10. Rd5 Le5 jne. annab Bilguer'i järgi mustale paremuse.) 8. Rb1—c3 Oc8—f5 9. Ld1—e2 Of8—c5 10. Rc3:e4 0—0 jne. selge paremusega mustale.

6. . . . . Rg8—f6

Mitte aga **6. . . . f6** 7. R:g4 d:e4 8. O:f4 jne. Ka pärast **6. . . . f3** 7. g:f3 Oe7 saavutab valge jätkuga 8. Oe3 O:h4+ 9. Kd2 jne. parema mängu. Teksti käik on mustale parim vastus.

7. Oc1 : f4 . . . . .

Sama seis võis tekkida ka variandist A1: 5. . . . Rf6 6. d4 d5 7. O:f4 jne. Teksti käik on tugevam kui teine siin arvesse tulev jätk **7. e4:d5 Ld8:d5** (Schlechter'i soovitusele 7. . . . Rh5 järgneb ebameeldivalt 8. Ob5+ jne.) **8. Rb1—c3 Of8—b4** ja nüüd mitte **9. O:f4** O:c3+ (Või 9. . . . Le4+ 10. Le2 L:f4 11. Rd3+ Le4 12. R:b4 jne. võrdse mänguga.) 10. b:c3 Le4+ 11. Le2 L:f4 12. Rg6+ Le4 13. R:h8 Kf8 jne. paremusega mustale, vaid **9. Ke1—f2!** (Kaplanek) **9. . . . Rf6—e4+** (Või 9. . . . O:c3 10. b:c3 Re4+ 11. Kg1 Rc6 12. Oc4 R:c3 jne., Bilguer'i järgi samuti võrdse mänguga.) **10. Rc3:e4 Ld5:e4 11. c2—c3 g4—g3+ 12. Kf2—g1 Le4:e5 13. d4:e5 Ob4—c5+ 14. Ld1—d4 Oc5:d4+ 15. c3:d4 Rb8—c6** võrdse mänguga.

7. . . . . Rf6 : e4

Nõrgem on 7. . . . Rf6—h5 8. Ld1—d2 Of8—e7 9. e4:d5 jne. paremusega valgele (Caro-Walbrodt, Berliin, 1890).

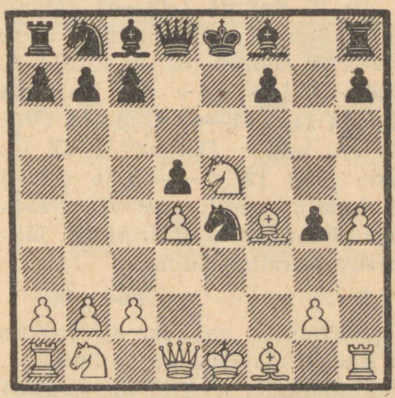

Diagramm 165.

8. Rb1—d2! . . . . .

See Caro poolt soovitatud käik on valgele tugevaim, nagu näitavad alljärgnevad lühikesed analüüsid:

I: 8. Of1—d3 Of8—d6 9. 0—0 (Vigurikahing 9. Rc3 R:c3 10. b:c3 f6 11. R:g4 O:f4 12. 0—0 annab Bilguer'i järgi pärast 12. . . . h5 13. Le2+ Kf7 14. Re5+ O:e5 15. d:e5 Og4 ühes Rd7 jne. mustale

paremuse. Jätk 9. Le2 f6 10. O:e4 d:e4 11. R:g4 O:g4 12. L:g4 O:f4 ühes 0—0 on Cordel'i järgi küllaldane võrdsuseks.) **9. . . . Ld8:h4** (Nõrgem on 9. . . . 0—0 10. Rc3 R:c3 11. b:c3 L:h4 12. g3 Lh5 13. Vf2 jne. paremusega valgele.) **10. Od3:e4** (Mitte aga 10. R:f7 O:f4 11. V:f4 0—0! jne.) **10. . . . d5:e4 11. g2—g3 Lh4—h5 12. Rb1—c3 f7—f5** ja nüüd annab **13. Rd5** 0—0 14. R:g4 L:g4 15. L:g4+ f:g4 16. O:d6 c:d6 17. Re7+ ühes V:f8+ ja R:c8 jne. umbes võrdse mängu (Bilguer).

II: 8. Re5:g4 Ld8—e7 (Mäng etturivõidule on mustale väga kardetav. Parem 8. . . . Od6.) **9. Rg4—e3 Le7—b4+ 10. Rb1—d2 Lb4:d4 11. Ld1—e2 Oc8—e6** (Või 11. . . . L:d2+ 12. L:d2 R:d2 13. R:d5 jne.) **12. 0—0—0** ja valgel on kahitud etturi eest võitu tõotav rünnakuseis (kiripartii Guretzky-Cornitz—Koch).

8. . . . . Re4 : d2

Mustal on raskusi ähvarduse 9. R:e4 ühes Oc4 pareerimisega. Kui näiteks 8. . . . Of5, siis 9. R:e4 O:e4 10. L:g4 paremusega valgele.

9. Ld1 : d2 Of8—d6

Pärast 9. . . . Oc8—e6 10. 0—0—0 Rb8—d7 11. Vd1—e1 annab 11. . . . Of8—d6 peavariandi; katse 11. . . . Of8—e7 12. Ld2—e2 Vh8—g8 viib seevastu pärast 13. Re5:f7! Oe6:f7 14. Of4: c7 jne. katastroofini (kiripartii Heemskerk — van Rhijn, 1896).

10. 0—0—0 Oc8—e6
11. Of1—d3 Rb8—d7

Katse võita vigurit käiguga **11. . . . f7—f6?** viib pärast **12. Vd1—e1!** musta kaotusseisu, näiteks: **12. . . . f6:e5 13. Of4:e5 Ke8—d7** (Pärast 13. . . . O:e5 14. V:e5 pole mustal üldse enam rahuldavat jätku.) **14. Oe5:h8 Ld8:h8 15. Ld2—h6** jne., või ka **12. . . . Od6:e5 13. Of4:e5** (Nõrgem on 13. d:e5 f5 jne.) **13. . . . Ke8—d7 14. Oe5:f6! Ld8:f6 15. Vh1—f1 Lf6—g7 16. Ve1:e6!** jne., mõlemal juhul otsustava rünnakuga valgele.

12. Vd1—e1 Rd7 : e5
13. Of4 : e5 Od6 : e5
14. Ve1 : e5 Ld8—d7

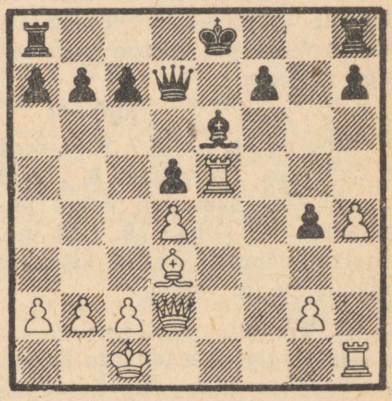

Diagramm 166.

Diagrammseis jätkus kiripartiis Strassburg — St. Gallen järgnevalt: **15. Od3—f5 0—0—0 16. Of5:e6 f7:e6 17. Vh1—e1 h7—h5 18. Ve5:e6 Vd8—e8** jne. umbes võrdse mänguga. Rubinstein arvas valge mänguviisi selles variandis tugevdavat käiguga **17. Ld2—e2** (17. Vhe1 asemel), jätkates seejärel **17. . . . h7—h5 18. Vh1—f1**

Vh8—h6 19. Vf1—f4 ühes Le2—f2 jne. ja luges valge seisu vähemetturile vaatamata paremaks.

Tegelikult saavutas valge kerge ülekaalu ainult musta ebatäpse kaitse tõttu. Kui must jätkaks Rubinstein'i variandis näiteks passiivse 18. ... Vh6 asemel energilisemalt **18. ... Vd8—f8!**, siis pole näha valgele mingit reaalset paremust, näiteks: 19. Vf1:f8+ Vh8:f8 20. Ve5:e6 Vf8—f1+ 21. Kc1—d2 Vf1—f2 jne., või ka 20. Ve5:h5 Le7—f7 jne., mõlemal juhul võrdse mänguga.

Diagrammseis on siiski kasulik valgele, ainult peab ta 15. Of5? asemel jätkama **15. Ld2—g5!**, ähvardades 16. Vhe1 ühes Of5 jne. Mustal on seejärel vaevalt midagi paremat kui 15. ... Ld7—e7, millele võiks järgneda 16. Od3—f5 Le7:g5+ 17. h4:g5 ja valge võidab etturi tagasi koos ülekaaluka seisuga (Keres).

A 4.

(vt. diagrammi 148)

5. . . . . d7—d6

Seda ungari meistrite poolt soovitatud kaitsesüsteemi pidas Schlechter mustale täiesti vastuvõetavaks, kuid alles hilisemad parandused muutsid hinnangu selle variandi kohta kasulikuks valgele. Kogu mänguviisi suureks plussiks on asjaolu, et mäng toimub siin võrdlemisi forsseeritult ega nõua seetõttu suuri teoreetilisi teadmisi.

6. Re5 : g4 . . . . .

Nõrk on siin, nagu enamail juhtumeil Kieseritzky gambiidis, kahing 6. Re5:f7, sest must saavutab pärast 6. ... Ke8:f7 7. Of1—c4+ Kf7—e8 8. d2—d4 Of8—h6 9. Rb1—c3 Rg8—e7 10. Ld1—d3 (Ka 10. 0—0 Rg6 11. h5 Lh4 või 11. g3 R:h4 jne. annab mustale paremuse.) 10. ... c7—c6 11. Oc1—d2 b7—b5 12. Oc4—b3 a7—a5 13. a2—a4 b5—b4 14. Rc3—e2 Oc8—a6 15. Ob3—c4 Oa6:c4 16. Ld3:c4 d6—d5 jne. selge paremuse (Schlechter-Maróczy, Viin, 1903).

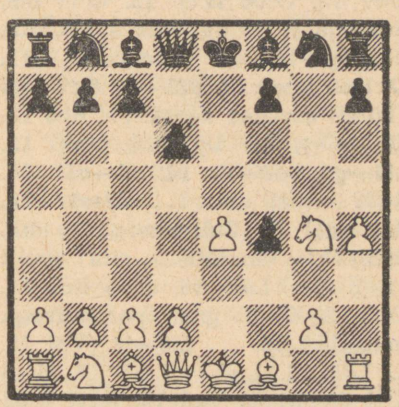

Diagramm 167.

6. . . . . h7—h5 (või d)

Varem kasutati siin sageli mänguviisi **6. ... Of8—e7**, mida vaatleme allpool **d** juures. Paremuse valgele annab jätk **6. ... f5** 7. Rf2 Rf6 8. d4 f:e4 9. O:f4 d5 10. g4 jne.

7. Rg4—f2 Rg8—f6

Siin on 7. ... Oe7 8. d4 O:h4 9. O:f4 jne. muidugi täiesti nõrk.

Teksti käiguga püüab must kindlustada endale tugipunkti g4.

8. d2—d4 Of8—h6
9. Rb1—c3 Rf6—g4

Selle manöövriga püüab must päästa ohustatud etturit f4, kuid ei saavuta sellega edu. Paremaid lootusi võrdsusele pakub seepärast 9. ... Rb8—c6.

10. Rf2 : g4! . . . . .

Teooria toob siin järgmise variandi: **10. Ld1—f3 Rg4—e3** (Partiis Rumboll-Wright, Birmingham, 1897, mängiti 10. ... Rc6 11. Ob5 Od7 12. O:c6 b:c6 13. O:f4 Lf6, mille järel valge võis saavutada käiguga 14. Re2 paremuse.) **11. Oc1:e3 f4:e3 12. Rf2—d1 Oc8—g4** (Tuleb arvesse ka 12. ... Rc6 13. Ob5 Og4 14. Lg3 Lf6 jne.) **13. Lf3—g3 Ld8—f6 14. e4—e5** (14. Rd5? L:d4) **14. ... d6:e5? 15. Rc3—d5!** (Rubinstein'i jätk. Schlechter analüüsib siin ainult 15. L:e5+ L:e5 16. d:e5 Rc6 17. Ob5 0—0—0 jne. paremusega mustale.) **15. ... Lf6—f4** (Või 15. ... Ld6 16. L:e5+ L:e5 17. d:e5 Kd8 18. R1:e3 Ve8 19. R:g4 h:g4 20. Oe2 V:e5 21. Vd1 jne. paremusega valgele.) **16. Rd5:f4 Oh6:f4 17. Lg3:e3 Of4:e3 18. Rd1:e3 e5:d4 19. Re3:g4 h5:g4 20. Of1—e2** ja valge võidab etturi tagasi koos parema mänguga.

Must võib selles variandis aga 14 ... d:e5? asemel mängida tugevamini **14. ... Lf6—f4! 15. Lg3:f4 Oh6:f4** ja valgel on suuri raskusi võrdsuse saavutamisega, näiteks: **16. Oe2** Rc6 (Ka 16. ... d:e5 on hea.) 17. O:g4 h:g4 18. Rd5 Og3+ 19. Kf1 R:d4 jne. paremusega mustale. Näib, et selle variandi tõttu muutub kogu käiguga 10. Lf3 alustatud mänguviis valgele kõlbmatuks (Keres).

10. . . . . Oc8 : g4

Ka pärast **10. ... h5:g4 11. Rc3—d5** saavutab valge paremuse, näiteks: **11. ... Oh6—g5** 12. g2—g3, või **11. ... Rb8—c6** 12. Rd5:f4, või lõpuks **11. ... f4—f3** 12. Oc1:h6 Vh8:h6 (Või 12. ... f:g2 13. O:g2 V:h6 14. Ld2 jne.) 13. g2:f3 jne., kõikidel juhtudel paremusega valgele.

11. Ld1—d3 . . . . .

Hea mängu valgele annab ka lihtne 11. Of1—e2, aga teksti käiguga säilitab valge laialdasemaid rünnakuvõimalusi.

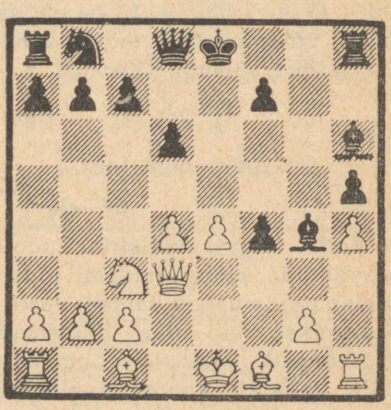

Diagramm 168.

Valgel on nüüd selge seisuparemus, sest mustal pole positsioonilise nõrkuse f4 vastu mingit kompensatsiooni ja pealegi ähvar-

dab otsekohe 12. Rc3—d5 võita etturi f4. Kui näiteks 11. ... c7—c6, siis jätkab valge rahulikult 12. Of1—e2 ja edasi kas lihtsalt 0—0 või ka Od2 ühes 0—0—0 suurepärase seisuga. Näib, et võimaluse 10. R:g4! tõttu muutub Kieseritzky gambiidi variant 5. ... d6 jne. mustale äärmiselt kahtlaseks (Keres).

d.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Rf3 g5 4. h4 g4 5. Re5 d6 6. R:g4.)

(vt. diagrammi 167)

6. . . . . Of8—e7

Selle varematel aegadel väga armastatud manöövriga võidab must küll etturi h4, kuid asetab oma vigurid ebasoodsasse seisu ega suuda seejärel enam mängu tasakaalustada.

7. d2—d4 Oe7 : h4+
8. Rg4—f2 Ld8—g5

Paremuse valgele annab loomulikult vahetus **8. ... O:f2+** 9. K:f2 Rf6 10. Rc3 jne., kuid ka etturi kaitsmine käiguga **8. ... Oh4—g3** pole mustale küllaldane, näiteks: 9. Ld1—f3 (Pärast 9. Rc3 Rf6 10. Oe2 Rc6 11. Of3 jne. loeb Bilguer seise võrdseks.) 9. ... Ld8—f6 (Või 9. ... Lg5, mis annab peavariandi.) 10. Rb1—c3 Lf6:d4 11. Oc1:f4 Ld4:f2+ 12. Lf3:f2 Og3:f2+ 13. Ke1:f2 Oc8—e6 ja nüüd annab Rabinovitš'i käik 14. e4—e5 valgele vähemetturile vaatamata lootusrikkama positsiooni.

9. Ld1—f3 . . . . .

Tuleb arvesse ka 9. Rc3 Rf6 10. Lf3 Rg4 11. Rd1 Rc6 12. c3 R:f2 13. R:f2 Og3 14. Kd1 jne. mõningate lootustega paremusele (Bilguer).

9. . . . . Oh4—g3

Pärast 9. ... Rc6 10. L:f4 L:f4 11. O:f4 O:f2+ 12. K:f2 R:d4 13. Od3 on valgel vähemetturile vaatamata võib-olla koguni veidi parem seis.

10. Rb1—c3 Rg8—f6

Või 10. ... Rc6 11. Ob5 Od7 12. O:c6 b:c6 13. Re2 Og4 14. L:g3 f:g3 15. O:g5 g:f2+ 16. K:f2 Vb8 ja valge seisu võib tugevate tsentraaletturite tõttu lugeda veidi soodsamaks.

11. Oc1—d2 . . . . .

Pärast 11. Rc3—e2 Oc8—g4 12. Oc1:f4 jne. tekkivad teravused annavad lõpuks umbes võrdse seisu, näiteks: 12. ... O:f3 (Või 12. ... La5+ 13. Od2 jne.) 13. O:g5 O:f2+ 14. K:f2 R:e4+ 15. Ke3 R:g5 16. g:f3 Rd7 jne.

11. . . . . Vh8—g8

Pärast **11. ... Od7** annab 12. Od3 Rc6 13. Re2 jne. valgele paremuse; sama tulemuse annab ka **11. ... Rg4** 12. Rd1 jne.

12. 0—0—0 Oc8—g4
13. Lf3 : g3 f4 : g3
14. Od2 : g5 Vg8 : g5
15. Rf2 : g4 Vg5 : g4

(vt. diagrammi 169)

Valge jätkab nüüd 16. e4—e5 ja omab märgatavalt parema seisu (Hirschbach). Muidugi on selge, et must võis varem valida mõne vähem ohtliku mänguviisi,

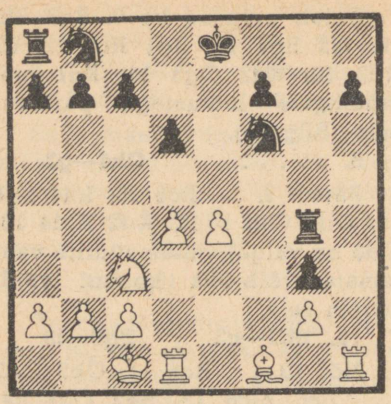

Diagramm 169.

näiteks 9. ... Rc6, kuid ülaltoodud analüüsid tõestasid ühtlasi ka seda, et valge säilitab igal juhul veidi soodsamad võimalused. Vana kaitse 6. ... Oe7 ei anna mustale täielikku võrdsust.

A 5.

(vt. diagrammi 148)

5. . . . . Rb8—c6

Neumann'i kaitse, mis on mustale mängitav, kuid annab valgele lõpuks veidi meeldivama seisu.

6. d2—d4 . . . . .

Teised siin võimalikud jätkud on valgele ebasoodsad, näiteks:

I: 6. Re5:c6 d7:c6 7. d2—d4 Rg8—f6 (Veelgi tugevam on võibolla 7. ... Oh6, sest seejärel pole valgel võimalik edukalt rünnata musta ettureid kuningatiival.) **8. Oc1:f4** (Nõrk on 8. e5 Rh5 jne.) **8. ... Rf6:e4 9. Of1—d3 Of8—d6 10. Of4:d6 Re4:d6 11. 0—0 Ld8:h4** paremusega mustale (konsultatsioonpartii Zuckertort — Hammacher, Kockelkorn ja Wemmers, Köln, 1877).

II: 6. Re5:g4 d7—d5 (Tuleb arvesse ka 6. ... Oe7 7. d4 O:h4+ 8. Rf2 Lg5 9. Rc3 Rf6, kuigi Cordel'i järgi annab 10. e5 Rg4 11. Re4 jne. valgele veidi soodsama seisu.) **7. e4:d5** (Tugevam on 7. d4 d:e4 8. O:f4 L:d4 9. L:d4 R:d4 10. Re3 ja valgel on vähemetturi eest rünnakuvõimalusi.) **7. ... Ld8—e7+ 8. Of1—e2 Rc6—d4 9. Rg4—f2 Oc8—f5 10. d2—d3 0—0—0** ja mustal on tunduvalt parem seis (Neumann-Bergell, 1872).

6. . . . . Rc6 : e5

Muidu pole etturit f4 võimalik hästi kaitsta.

7. d4 : e5 d7—d6

8. Oc1 : f4 . . . . .

Pärast 8. Oc4 annab 8. ... Le7 mustale mängitava seisu.

8. . . . . Ld8—e7

Või 8. ... Of8—g7 9. Rb1—c3 d6:e5 (Ka 9. ... O:e5 10. O:e5 d:e5 11. L:d8+ ühes 0—0—0+ ja Oc4 annab valgele paremuse.) 10. Ld1:d8+ Ke8:d8 11. 0—0—0+ Oc8—d7 12. Of4—e3 ja valgel on vähemetturile vaatamata paremus (Bilguer).

9. e5 : d6 . . . . .

Pärast **9. Rc3** d:e5 10. Rd5 Ld6 saavutab must hea mängu. Võrdsuse annab Bilguer'i käsiraamatus toodud variant **9. Ld1—d5 d6:e5 10. Ld5:e5** (Võrdsuse annab ka 10. O:e5 c6 11. Ld4 f6

ühes Lb4+ jne. Halb on seevastu 10. Ob5+ c6 11. O:c6+ b:c6 12. L:c6+ Ld7 13. L:a8 e:f4 jne. paremusega mustale.) **10. ... Rg8—f6 11. Le5:c7** (Tugevam on kahtlemata 11. Rc3.) **11. ... Le7:c7 12. Of4:c7 Rf6:e4** jne.

9.	. . . . .	**Le7 : e4+**
10.	**Ld1—e2**	**Le4 : e2+**
11.	**Of1 : e2**	**Of8 : d6**
12.	**Of4 : d6**	**c7 : d6**
13.	**Rb1—c3**	. . . . .

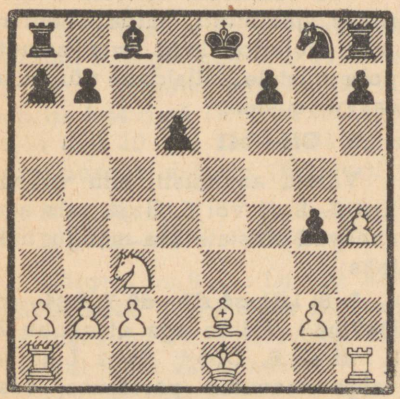

Diagramm 170.

Valgel on suurepärase arengu juures kahtlemata paremad võimalused, sest etturit d6 ei suuda must kestvalt kaitsta ja pärast selle langemist jäävad talle veel teised positsioonilised nõrkused. Kaitse 5. . . . Rc6 pole mustale küllaldane täieliku võrdsuse saavutamiseks.

A 6.

(vt. diagrammi 148)

5. . . . . Ld8—e7

Vana kaitse, mida esmakordselt mainis juba Salvio XVII sajandil. Valge saavutab ka siin parema mängu.

6. d2—d4 . . . . .

Löömine **6. Re5:g4** on varajane ja annab mustale paremuse, näiteks: **6. ... f7—f5** (Mitte aga 6. . . . L:e4+ 7. Le2 d5 8. Rf2 L:e2+ 9. O:e2 Od6 10. d4 jne. veidi parema seisuga valgele.) **7. Rg4—f2 f5:e4 8. Ld1—h5+** (Ka 8. Rc3 Rf6 annab mustale paremuse: 9. Rd5 R:d5 10. Lh5+ Lf7 11. Le5+ Le6 12. L:h8 Rf6 jne., või ka 9. Rg4 Rh5 10. Re3 Rg3 jne., nagu partiis Blackburne-Rosenthal, Viin, 1873.) **8. ... Ke8—d8 9. Lh5—f5 e4—e3** (Pärast 9. . . . Rf6 järgneb 10. L:f4.) **10. Rf2—g4** (Veidi parem on 10. d:e3 f:e3 11. Re4 Oh6 ja valgel on paremaid lootusi kui teksti variandis.) **10. ... e3:d2+ 11. Ke1:d2 d7—d6 12. Lf5:f4 h7—h5 13. Rg4—e3 Of8—h6 14. Lf4—f2 Rg8—f6** võiduseisuga mustale (Bilguer).

6. . . . . d7—d6

Nõrk mustale on **6. ... Og7** 7. L:g4 või ka **6. ... Rc6** 7. Rc3 jne., mõlemal juhul suure paremusega valgele. Selge ülekaalu valgele annab ka jätk **6. ... f7—f5** 7. Of1—c4 (Jätk 7. O:f4 d6 pakub mustale paremaid kaitsevõimalusi.) 7. . . . Rg8—f6 8. Rb1—c3 d7—d6 9. Oc4—f7+ Ke8—d8 10. Oc1:f4 Rb8—d7 11. Of7—b3 Kd8—e8 12. Re5—f7 Vh8—g8 (Või 12. . . . R:e4 13. Rd5 jne.) 13. Rf7—g5 jne. otsustava paremusega valgele (Cozio).

7. Re5 : g4 f7—f5

Paremuse valgele annab ka jätk 7. ... Le7:e4+ 8. Ld1—e2 Oc8—f5 (Pärast 8. ... L:e2+ 9. O:e2 võidab valge veel etturi f4 ühes parema mänguga.) 9. Oc1:f4 Le4:e2+ 10. Of1:e2 Of5:c2 11. Rb1—c3 Oc2—f5 (Ähvardas 12. Re3 odavõiduga. Ka pärast 11. ... h5 järgneks 12. Rd5.) 12. Rc3—d5 Ke8—d7 13. 0—0 ja valgel on kahitud etturi eest paremust kindlustav rünnakuseis.

8. Rg4—f2 Rg8—f6

Pärast 8. ... f:e4 on 9. Lh5+ mustale ebameeldiv vastus.

9. Oc1 : f4 Rf6 : e4

Juba Kieseritzky näitas, et jätk 9. ... f:e4 10. d5! annab valgele parema seisu.

10. Ld1—h5+ Ke8—d8

Või 10. ... Lf7 11. R:e4 f:e4 12. L:f7+ K:f7 13. Rc3 Of5 14. Oc4+ ühes 15. 0—0 selge paremusega valgele (Schlechter).

11. Of1—e2 Re4—f6
12. Lh5—f3 Rb8—c6
13. c2—c3 . . . . .

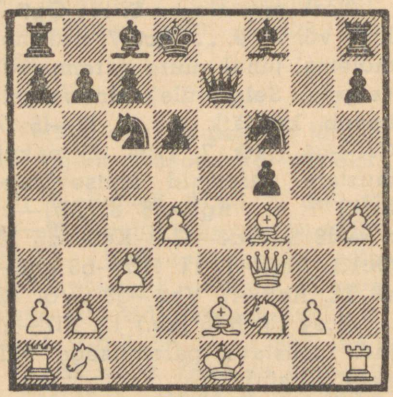

Diagramm 171.

Valge jätkab selles seisus 14. Rd2 ühes 0—0—0 ja omab seejärel palju parema mängu. On selge, et must oma mahajäänud arenguga ja lõhutud positsiooniga ei suuda enam täisväärtuslikku vastupanu avaldada.

A 7.

(vt. diagrammi 148)

5. . . . . Of8—e7

Üks vanemaid kaitseid Kieseritzky gambiidis, mida soovitas juba Polerio, kuid mis samuti pole mustale küllaldane võrdsuse saavutamiseks.

6. Of1—c4! . . . . .

Varem analüüsiti siin võimalusi 6. L:g4 või 6. R:g4, mis aga annavad mustale hea mängu, näiteks:

I: 6. Ld1:g4 d7—d6 7. Lg4—g7 Oe7:h4+ (Mitte aga otsekohe 7. ... d:e5 8. Ob5+ ühes L:h8 ja valge saavutab paremuse, sest nüüd on tal tulistamise puhul h4 kuninga jaoks soodne vaba väli f1.) **8. Ke1—d1 d6:e5 9. Lg7:h8** (Võiduseisu mustale annab ka jätk 9. L:e5+ Le7 10. L:h8 Og4+ 11. Oe2 O:e2+ 12. K:e2 L:e4+ 13. Kd1 L:g2 jne.) **9. ... Oc8—g4+ 10. Of1—e2 Ld8—g5** (Ainult viigi annab siin 10. ... O:e2+ 11. K:e2 Lg5 12. Kf1! jne.) **11. Rb1—c3** (Pärast 11. V:h4 võidab 11. ... O:e2+ 12. K:e2 L:g2+ 13. Kd3 Rc6 jne.) **11. ... Rb8—c6 12. Vh1:h4 Og4:e2+ 13. Rc3:e2 Lg5:g2** ja mustal on võitev rünnak (Bilguer).

II: 6. Re5:g4 d7—d5 (Võimalik on ka 6. ... O:h4+ 7. Rf2 d5 jne.) **7. e4:d5** (Parem on siin Cordel'i soovitus 7. d4, mis annab valgele mängitava seisu.) **7. ... Oe7:h4+ 8. Rg4—f2 Oh4:f2+ 9. Ke1:f2 Ld8:d5 10. d2—d4 Rb8—c6** ja mustal on parema arengu ja vastase kuninga ebasoodsa seisu tõttu selge paremus (Gocher-Brien, Ipswich, 1862).

6.	**Oe7 : h4+**
7. Ke1—f1	**d7—d5**

Kui otsekohe 7. ... Rh6, siis lihtsalt 8. R:g4 R:g4 9. L:g4 paremusega valgele, näiteks: 9. ... d5 10. L:f4 d:c4 11. V:h4 jne., või 9. .. Og5 10. Lh5 Le7 11. d4 ilmse paremusega valgele (Bilguer).

8. Oc4 : d5	**Rg8—h6**
9. d2—d4	**Oh4—g5**

Nõrgem on 9. ... Lg5 10. Rc3, ähvardades 11. g3 ühes Re2, või ka otsekohe 11. Re2. Musta seis on igal juhul väga raske.

10. g2—g3	**. . . . .**

Hea jätk valgele on ka 10. Rc3 c6 11. Ob3 f6 12. Rd3 L:d4 13. O:f4 jne. selge paremusega (Bilguer). Teksti käik on agressiivsem.

10.	**Ld8—f6**

Pärast 10. ... f:g3 võidab 11. O:g5 L:g5 12. Ld2! jne. Tuleb arvesse aga ka 10. ... c6 jne.

11. g3 : f4	**Og5 : f4**
12. Kf1—g2	**c7—c6**
13. Oc1 : f4	**Lf6 : f4**
14. Ld1—d2	**. . . . .**

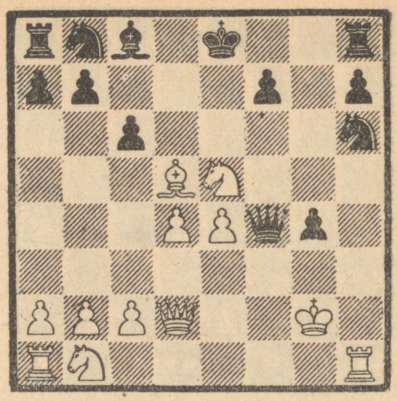

Diagramm 172.

Valge saavutab nüüd pärast sunnitud jätku 14. ... L:d2+ 15. R:d2 c:d5 16. V:h6 jne. selge paremuse, näiteks: 16. ... Oe6 17. c4 d:e4 18. R:e4 Rd7 19. R:d7 O:d7 20. Rd6+ jne. (Bilguer).

A 8.

(vt. diagrammi 148)

5.	**h7—h5**

See kaitse, mis on tuntud „pika piitsa" nimetuse all, oli möödunud sajandil väga populaarne ja selle uurimisel on erilisi teeneid Kieseritzky'l endal. Uuemate uurimiste järgi saavutab valge siin aga kerge paremuse.

6. Of1—c4	**. . . . .**

Võimalik on muidugi ka 6. d2—d4, kuid teksti käik on agressiivsem ja deplatseerib ajutiselt musta vankri või ratsu.

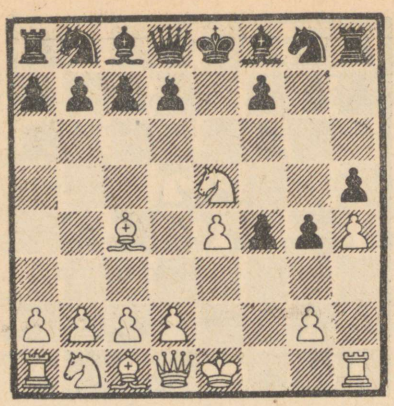

Diagramm 173.

6. . . . . Vh8—h7 (või e)

Teksti käik kaitseb küll esialgu punkti f7, kuid mitte täiesti küllaldaselt, sest valge võib kahida f7 kaks vigurit vankri vastu, saavutades vastukaaluks umbes samalaadilisi rünnakuvõimalusi nagu Allgaier'i gambiidis. Paljud peavad seepärast kaitset **6. ... Rg8—h6,** mida vaatleme **e** all, mustale kindlamaks, kuid ka seejärel saavutab valge soodsama seisu.

7. d2—d4 . . . . .

Võimalik on ka otsekohe 7. Re5:f7 Vh7:f7 8. Oc4:f7+ Ke8:f7 9. d2—d4 väga tugeva rünnakuga, näiteks: 9. ... f4—f3 10. g2:f3 d7—d6 11. Oc1—g5 Of8—e7 12. f3—f4 d6—d5 13. e4—e5, või ka 9. ... Of8—h6 10. Oc1:f4 d7—d6 11. 0—0 Kf7—g7 12. Rb1—c3 jne., mõlemal juhul paremate lootustega valgele. Teksti käik on aga palju tugevam, sest mustal pole niikuinii soodsaid võimalusi järgneva kahingu vältimiseks f7.

7. . . . . d7—d6 (või e1)

Mustal on siin suur valik kaitsevõimalusi, kuid ükski neist pole küllaldane seisude tasakaalustamiseks. Katset etturi f4 kaitsmiseks käiguga **7. ... Ld8—f6** vaatleme **e1** juures, kuid selle võimaluse kõrval mainime lühidalt veel järgmisi variante:

I: 7. ... Of8—e7 8. Oc1:f4 Oe7:h4+ (Pärast 8. ... d6 annab nii 9. R:f7 kui ka lihtne 9. Rd3 valgele paremuse.) **9. g2—g3 Oh4—g5 10. Vh1:h5 Vh7:h5 11. Oc4:f7+ Ke8—f8 12. Of7:h5 Og5:f4 13. Re5—g6+** ühes **14. Rg6:f4** jne. suure paremusega valgele (Bilguer).

II: 7. ... f4—f3 8. g2:f3 (Nõrgem on 8. g3 d6 ja nüüd pole kahing f7 mustale enam kardetav, sest f-liin on suletud.) **8. ... d7—d6 9. Oc1—g5** (Lihtsaim vastus on siin 9. Rd3, üleminekuga peavarianti.) **9. ... Of8—e7 10. Re5:f7 Vh7:f7 11. Oc4:f7+ Ke8:f7 12. f3—f4 d6—d5 13. e4—e5 Oc8—f5 14. Rb1—c3 Rb8—a6** (Kavatsedes pärast 15. Re2 jätkata 15. ... Rb4 jne.) **15. a2—a3** ühes **Rc3—e2—g3** ja valgel on seotud vabaetturite näol küllaldane kompensatsioon kahitud viguri eest (Bilguer). Sama seisu saime muuseas ka peavariandis, märkuses valge 7. käigu juurde.

III: 7. ... Of8—h6 (Ka see katse Ef4 kaitsmiseks pole küllaldane.) **8. Rb1—c3** (Jänisch'i soovitus, mis on veelgi tugevam kui kahing 8.

R:f7 V:f7 9. O:f7+ K:f7 10. O:f4 ühes 0—0 jne., samuti paremusega valgele.) **8. ... Rb8—c6** (Kaching 9. R:f7 järgneks ka pärast 8. ... d6, kusjuures tekiksid umbes samalaadilised variandid nagu siingi.) **9. Re5:f7 Vh7:f7 10. Oc4:f7+ Ke8:f7 11. Oc1:f4 Oh6:f4** (Või 11. ... Kg7 12. 0—0 d6 13. Rd5 jne.) **12. 0—0 Kf7—g7** (Ei aita ka 12. ... Lf6 13. e5 Lf5 14. Rd5 jne.) **13. Vf1:f4** jne. ülekaaluka rünnakuseisuga valgele (Bronstein-Dubinin, Leningrad, 1947).

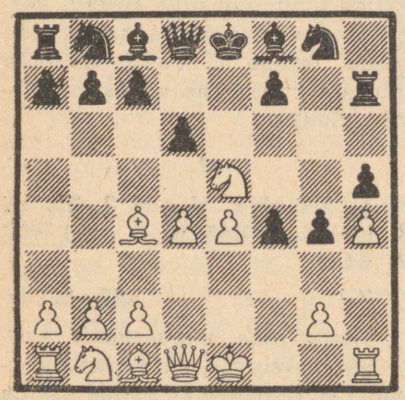

Diagramm 174.

8. Re5—d3 . . . . .

Võimalik on siin muidugi ka kahing 8. R:f7 V:f7 9. O:f7+ K:f7 10. O:f4 ühes 0—0 jne. mitte nõrgema rünnakuga kui eespool vaadeldud variantides. Peavariandiks aga valime teksti jätku, sest must võis seda saavutada ka teises käikude järjestuses, nimelt 7. ... f4—f3 8. g2:f3 d7—d6 9. Re5—d3 jne., kuigi valgel oli ka sel juhul soodne kahinguvõimalus 9. Og5 Oe7 10. R:f7 jne., nagu vaatlesime eelmise märkuse variandis II.

8. . . . . f4—f3

Ka jätkud **8. ... Of8—e7** 9. Oc1:f4 Oe7:h4+ 10. g2—g3 Oh4—g5 11. Ld1—d2 Og5:f4 12. Rd3:f4 h5—h4 13. Rb1—c3 h4—h3 14. 0—0—0 jne., või **8. ... Ld8—e7** 9. Rb1—c3 Rg8—f6 10. 0—0 f4—f3 11. Oc1—g5 jne. annavad valgele selge paremuse.

9. g2 : f3 . . . . .

Nõrgem on seisu sulgemine 9. g2—g3 Rg8—f6 10. Rb1—c3 Rb8—c6 ja must saavutab palju kergemini kaitstava seisu kui peavariandis (kiripartii Kieseritzky-Chamouillet, 1841).

9. . . . . Of8—e7
10. Oc1—e3 . . . . .

Selle hea käiguga kindlustab valge oma kuningale soodsa põgenemisvälja d2 ja saavutab pärast löömist h4 vabal h-liinil liusa surveseisu. Hea mängu annab valgele siin ka 10. Oc1—f4 jne.

10. . . . . Oe7 : h4+
11. Ke1—d2 g4 : f3

Pärast 11. ... Oh4—g5 12. f3—f4 Og5—h6 13. Rb1—c3 (13. V:h5? Rf6 jne.) 13. ... Oh6—g7 14. f4—f5 jne. saavutab valge selge paremuse (Kolisch-Anderssen, Pariis, 1860).

12. Ld1 : f3 Oc8—g4
13. Lf3—f4 . . . . .

(vt. diagrammi 175)

Seda seisu analüüsiti möödunud sajandi keskpaiku väga põh-

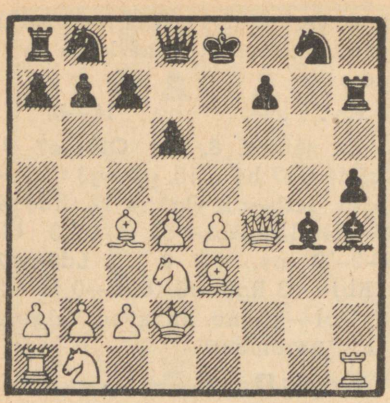

Diagramm 175.

jalikult, kusjuures jõuti järgmiste järeldusteni:

I: 13. ... Ld8—f6 (Muidugi mitte 13. ... Re7? 14. V:h4 Rg6 15. V:g4! ja valge võidab kolm vigurit lipu eest.) **14. Rb1—c3 c7—c6 15. e4—e5 Lf6:f4 16. Rd3: f4 d6:e5 17. d4:e5 Oh4—g5 18. Va1—g1** jne. selge paremusega valgele (kiripartii Philadelphia-Boston, 1848).

II: 13. ... Rb8—c6 14. Rb1—c3 Rc6:d4 15. Va1—f1 (Muidugi mitte 15. O:d4? Og5, või 15. V:h4 Rf3+ jne.) **15. ... Oh4—f6** (Pärast 15. ... Rh6 võiks juba järgneda 16. V:h4 jne.) **16. Rc3—d5 Of6—h8 17. Lf4:g4! h5:g4 18. Vh1:h7 Rd4—f3+ 19. Vf1:f3 g4:f3 20. Vh7:h8** ja valge võidab (Jänisch).

III: 13. ... Vh7—g7 14. Rb1—c3 Oh4—g5 15. Lf4—f2 Rb8—d7 16. Va1—f1 Og5:e3+ 17. Lf2:e3 Rd7—b6 18. Oc4—b3 Ld8—e7 ja nüüd annab Jänisch'i analüüsi järgi **19. e4—e5 d6:e5 20. Rd3:e5** jne. valgele parema mängu.

IV: 13. ... Rb8—d7 14. Rb1—c3 Rd7—b6 15. Oc4—b3 Vh7—g7 16. Va1—f1 (Uruzov toob siin 16. e5 Og5 17. Le4 O:e3+ 18. K:e3 Lg5+ 19. Lf4 d:e5 20. d:e5 Rh6 21. Re4 jne., võibolla veidi parema mänguga valgele.) **16. ... Oh4—g5 17. Lf4—f2** ja nüüd oleme saanud seisu variandist III.

Ülaltoodud variantidest selgub, et diagrammseis pakub valgele vähemetturile vaatamata paremaid lootusi, kusjuures musta kaitse juhtimine pole sugugi kerge. Sellest järeldub aga, et „pika piitsa" kaitse 5. ... h7—h5 pole mustale küllaldane võrdsuse saavutamiseks.

e1.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Rf3 g5 4. h4 g4 5. Re5 h5 6. Oc4 Vh7 7. d4.)

7. . . . . Ld8—f6

Nagu juba peavariandi analüüsis mainisime, pole musta katsed Ef4 kaitsmiseks selles seisus edukad. Valge saavutab ka siin parema mängu.

8. 0—0 . . . . .

Muidugi on siin võimalik ka otsekohe **8. Rb1—c3,** ja kui 8. ... c7—c6 9. 0—0 Of8—h6, siis saame vaadeldava peavariandi. Must võib end siin aga kaitsta veidi visamalt 8. ... d7—d6 9. Rc3—d5 Lf6—d8, mida teksti käik igaks juhuks väldib.

8. . . . . Of8—h6

Pärast 8. ... L:h4 9. V:f4 jne. langeb punkt f7.

9. Rb1—c3 d7—d6

Ka teised siin võimalikud jätkud ei paku mustale enam küllaldasi kaitsevõimalusi, näiteks:

I: 9. ... c7—c6 (Pärast 9. ... L:h4 võib järgneda lihtsalt 10. Rd5 g3 11. Rf3 jne.) **10. Re5:f7** (Väga tugeva rünnaku annab valgele siin ka 10. O:f4 O:f4 11. g3 Oe3+ 12. Kg2 jne.) **10. ... Vh7:f7 11. e4—e5 Lf6:h4 12. Oc4:f7+ Ke8:f7 13. Oc1:f4 Oh6:f4** (Ka 13. ... Kg7 14. Re4 d5 15. Rf6 O:f4 16. V:f4 jne. annab valgele võiduseisu.) **14. Vf1:f4+ Kf7—g7 15. Rc3—e4 d7—d5** ja nüüd annab nii **16. Rf6** Lg5 17. Ld3 Lg6 18. Ld2 kui ka **16. Rd6** Oe6 17. Vf7+ Kh8 18. Ld3! jne. valgele otsustava rünnaku (Bilguer).

II: 9. ... Rg8—e7 10. Oc1:f4! Oh6:f4 11. g2—g3 Of4—e3+ 12. Kg1—g2 Lf6—b6 13. Oc4:f7+ Vh7:f7 14. Vf1:f7 jne. otsustava rünnakuga valgele (Nash).

10. Rc3—d5 Lf6—d8

Pärast 10. ... Lf6:h4 11. Rd5:c7+ Ke8—d8 12. Rc7:a8 d6:e5 13. d4:e5+ Oc8—d7 14. Ld1—d6 saavutab valge paremuse.

11. Re5—d3 .....

Ka kahing 11. R:f7 V:f7 12. R:f4 jne. annab valgele tugeva rünnaku.

11. ..... f4—f3

Nõrgem on 11. ... L:h4 12. R3:f4, ja kui 12. ... g3, siis lihtsalt 13. L:h5 jne. paremusega valgele.

12. g2—g3 .....

Liinide avamine 12. g:f3 g:f3 võib kujuneda valgele kardetavaks.

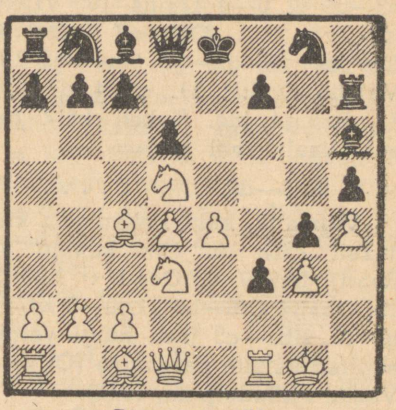

Diagramm 176.

Edasi järgneb 12. ... c7—c6 13. Rd5—f4 Oh6—g7 14. c2—c3 ja valgel on kahitud etturi eest suurepärane rünnakuseis (Schlechter).

Võib-olla on siiski 8. Rc3 veidi täpsem, sest siis pole mustal pärast 8. ... d6 9. Rd5 Ld8 10. Rd3 vastust 10. ... f3 lihtsa jätku 11. g:f3 jne. tõttu.

e.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Rf3 g5 4. h4 g4 5. Re5 h5 6. Oc4.)

(vt. diagrammi 173)

6. ..... Rg8—h6

Teksti käiguga kaitseb must küll kindlamalt punkti f7, kuid võtab seejuures endalt võimalused Ef4 kaitseks käiguga Oh6. Valge saavutab ka nüüd kergesti paremuse.

7. d2—d4 d7—d6

Valgele annavad paremuse ka jätkud **7. ... Ld8—f6** 8. Rb1—c3 c7—c6 9. 0—0 Lf6:h4 10. Vf1:f4 jne., või **7. ... Of8—e7** 8. Oc1:f4 Oe7:h4+ 9. g2—g3 Oh4—g5 10. Vh1:h5 Og5:f4 11. g3:f4 d7—d6 12. Re5:g4 jne. Teksti käik on suhteliselt veel parem.

8. Re5—d3 . . . . .

Võimalik, kuid riskantsem kui teksti käik on siin kahing 8. Re5:f7 Rh6:f7 9. Oc4:f7+ Ke8:f7 10. Oc1:f4 Of8—h6 11. 0—0 Kf7—g6 12. Rb1—c3 jne., kuigi valge säilitab ka siin paremuse (Oliver-Vezin, Philadelphia, 1842).

8. . . . . f4—f3

Partiis Dahl-Dahlquist, Stokholm, 1935, mängis must siin 8. ... Rb8—d7 9. Oc1:f4 Ld8—f6 10. c2—c3 Lf6—g6 11. Ld1—e2 jne. ilmse paremusega valgele.

9. g2 : f3 . . . . .

Võib muidugi ka 9. g2—g3, kuid teksti käik on tugevam.

9. . . . . g4 : f3

Pärast 9. ... Of8—e7 järgneb 10. Oc1—e3 Oe7:h4+ 11. Ke1—d2 jne. umbes samalaadilise seisuga nagu mänguviisi A8 peavariandis. Teksti käik on mustale riskantsem ja pakub valgele suurepäraseid rünnakuvõimalusi.

10. Ld1 : f3 Oc8—g4
11. Lf3—f2 Ld8—e7

(vt. diagrammi 177)

Selles seisus jätkab Bilguer 12. 0—0 Vh8—h7 13. Rb1—c3

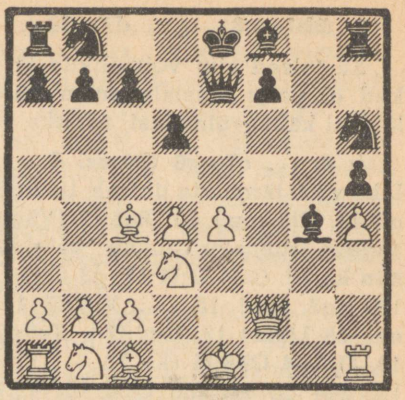

Diagramm 177.

c7—c6 14. e4—e5 jne. võiduseisuga valgele, kusjuures ka 12. Rb1—c3 annab valgele küllaldase paremuse.

Selle variandiga lõpetame ka Kieseritzky gambiidi uurimise. Nagu eeltoodud analüüsidest näeme, on mustal pärast 5. Rf3—e5 võimalik valida väga mitmekesiste kaitsesüsteemide vahel, mis annavad täiesti erilaadilisi seise. Sellest tingituna on maletajal Kieseritzky gambiiti valides vaja tunda väga palju teoreetilisi variante, mis moodustavad küllaltki keerulise materjalide kogu. Mustale on kõikidest eespool vaadeldud kaitsesüsteemidest vastuvõetavad nähtavasti ainult jätkud 5. ... Rg8—f6, 5. ... Of8—g7 ja 5. ... d7—d5, kusjuures ainult esimene neist pakub talle lootusi täielikuks seisude tasakaalustamiseks. Teised siin võimalikud kaitsed on aga mustale ebasoovitatavad ja annavad valgele õige mängujuures lootusrikkama seisu.

Musta parima mänguviisi, variandi 5. ... Rg8—f6 analüüsis nägime, et valge saavutab pärast 6. d2—d4! täiesti hea mängu ja paljudes variantides koguni lootusi paremusele. Seepärast võime lõppkokkuvõttes julgesti väita, et Kieseritzky gambiit on valgele täiesti mängitav ja et siin on suuremal osal juhtumeil must kannatajaks pooleks, millega võib lugeda tõestatuks ka klassikalise kaitse 3. ... g7—g5 ohutus valgele.

B) Allgaier'i gambiit.

Pärast eespool vaadeldud käike 1. e2—e4 e7—e5 2. f2—f4 e5:f4 3. Rg1—f3 g7—g5 4. h2—h4 g5—g4 võib valge tulistatud ratsuga minna mitte ainult e5, vaid mängida ka

(vt. diagrammi 147)

5. Rf3—g5 . . . . .

Selle jätku uurimisel on suuri teeneid Viini meistril Allgaier'il, kes avaldas käigu 5. Rg5 kohta põhjalikke analüüse juba XIX sajandi alguses; seetõttu nimetatakse sellegi käiguga 5. Rg5 alustatud rünnakut Allgaier'i gambiidiks.

Võrreldes Kieseritzky gambiidiga on käik 5. Rf3—g5 palju riskantsem, sest väljalt g5 puuduvad valgel ratsul taganemisvõimalused ja seetõttu on valge varem või hiljem sunnitud selle ratsu kahima paari etturi eest. Kahinguga f7 rikub valge küll musta vangerduse ja saavutab kardetava rünnaku, kuid täpse kaitse puhul on mustal võimalik seda rünnakut tagasi lüüa ja säilitada soodsamad võimalused. Seetõttu on Allgaier'i gambiit juba kauemat aega turniiride praktikast peaaegu kadunud.

5. . . . . h7—h6 (või BA)

Kui must ei taha otsekohe pakutavat kahingut vastu võtta, siis on tal võimalus selle tagasilükkamiseks käiguga **5. ... Rf6,** mida vaatleme **BA** juures. Nõrgem on seevastu katse **5. ... d5** 6. e:d5 h6 (Või 6. ... Oe7 7. Ob5+ c6 8. d:c6 b:c6 9. Oc4 jne.) 7. Re4 Oe7 8. Le2 O:h4+ 9. Rf2+ Oe7 10. R:g4 jne. kerge paremusega valgele (Mlotkovski-Perry, 1920).

6. Rg5 : f7 . . . . .

See kahing on, nagu kergesti näha, sunnitud, sest ratsul puuduvad taganemisvõimalused. Valge saavutab nüüd kardetava rünnaku.

6. . . . . Ke8 : f7

Tekkinud seisus on valgel kolm peamist võimalust rünnaku jätkamiseks, nimelt 7. L:g4, 7. Oc4+ ja 7. d4, mida vaatleme allpool lähemalt.

(vt. diagrammi 178)

B 1.

7. Ld1 : g4 . . . . .

See löömine on üks nõrgemaid rünnakujätke ja annab mustale kiiresti paremuse. Allgaier'i gambiidis ei tohi valge raisata aega etturite tagasivõitmisega, vaid ta peab arendama võimalikult kiiresti oma vigureid ja kasutama musta kuninga ebakindlat seisu.

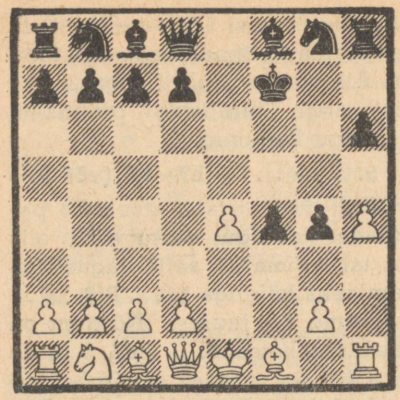

Diagramm 178.

7. . . . . Rg8—f6

Nõrgem on katse kaitsta ettu-rit f4 käiguga **7. ... Ld8—f6 8. d2—d4 Lf6:d4** (Parem on 8. ... Re7 9. e5 Lf5 10. Oc4+ Ke8 11. Lf3 Rbc6 12. c3 d6 13. e:d6 ühes O:f4 umbes võrdsete võimalustega, nagu näitab Bilguer. Tugevam näib aga olevat lihtne 9. O:f4.) **9. Lg4:f4+ Rg8—f6** (Või 9. ... Lf6 10. Lg4 Lg6 11. Oc4+ ühes Lf3 tugeva rünnakuga valgele.) **10. Rb1—c3 Of8—b4 11. Of1—d3 Ob4:c3+ 12. b2:c3 Ld4:c3+ 13. Ke1—d1** jne. võitva rünnakuga valgele (Bilguer).

8. Lg4 : f4 . . . . .

Halb on ka **8. Oc4+** d5 9. L:f4 Od6 10. O:d5+ Kg7 11. Lf3 R:d5 12. e:d5 Le8+ jne. võiduseisuga mustale (kiripartii Stuttgart-Nymwegen, 1855). Ka **8. Lf3** Le8 9. Rc3 d5 jne. annab mustale selge paremuse.

8. . . . . Of8—d6

Tavaliselt on säärane käik halb, sest sellega asetab must oma oda d-etturi ette ebasoodsale väljale ja takistab seega oma vigurite normaalset arengut. Käesolevas seisus moodustab aga odakäik mustale tugevaima jätku, sest sellega pareerib must tempovõiduga ähvarduse 9. e4—e5 ja võidab seetõttu vajalikku aega vasturünnaku alustamiseks.

9. Lf4—f3 . . . . .

See taganemine lipuga võimaldab mustal ratsul peatselt võitlusest otsustavalt osa võtta, kuid ka teised jätkud on siin mitteküllaldased. Pärast **9. Lf2** järgneks näiteks 9. ... Kg7 ühes Vf8, ja ka **9. Oc4+** Kg7 10. Lf3 Rc6 11. c3 Re5 12. Lg3+ Reg4 jne. annab mustale selge võiduseisu.

9.	. . . . .	**Rb8—c6**
10.	**c2—c3**	**Rc6—e5**
11.	**Lf3—f2**	**Re5—g4**
12.	**Lf2—f3**	**Ld8—e7**
13.	**d2—d3**	**Le7—e5**

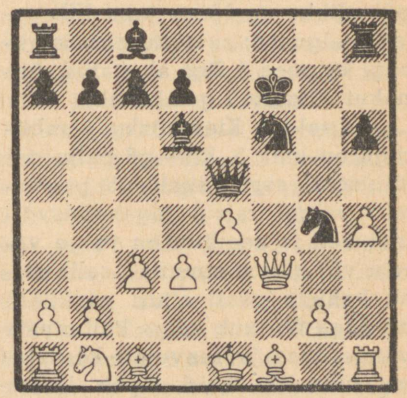

Diagramm 179.

On selge, et musta võit ei tekita siin enam kahtlust. Jätk 7. L:g4 on valgele täiesti vastuvõtmatu.

B 2.

(vt. diagrammi 178)

7. Of1—c4+ . . . . .

See jätk on valgele parem kui 7. L:g4, kuid samuti mitteküllaldane seisude tasakaalustamiseks. Seejuures pole tegelikult eriti oluline, kas valge mängib siin 7. Oc4+ või 7. d4, sest mõlemad käigud annavad musta parima vastumängu puhul edaspidi sama seisu.

7. . . . . d7—d5

Etturikahing on sunnitud, sest näiteks pärast 7. ... Ke7 annab 8. L:g4 d5 9. L:f4 d:c4 10. Le5+ jne. valgele paremuse.

8. Oc4 : d5+ Kf7—g7 (või f)

Loomulikult mitte **8. ... Oe6** 9. O:e6+ ühes 10. L:g4+, ja ka taganemised kuningaga e7, f6 või g6 on ebaloomulikud ning annavad valgele pärast 9. d2—d4 hea rünnaku. Võimalust **8. ... Kf7—e8**, mis moodustab siin musta teise peamise kaitsesüsteemi, vaatleme **f** juures.

(vt. diagrammi 180)

9. d2—d4 . . . . .

Ainuke lootusrikas rünnakujätk valgele, sest kahing **9. Od5: b7** on ebakorrektne, nagu näitab järgmine lühike analüüs:

I: 9. ... f4—f3 (See vastus on nõrgem kui 9. ... O:b7, mida

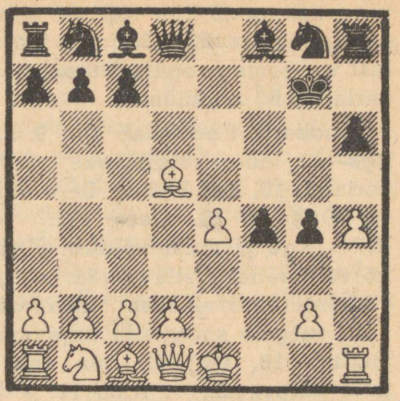

Diagramm 180.

vaatleme variandis II.) **10. Ob7:c8!** (Mitte aga 10. O:a8 f:g2 11. Vg1 L:h4+ 12. Ke2 g3 jne. tugeva rünnakuga mustale.) **10. ... Ld8:c8 11. g2:f3 Rg8—f6** (Või 11. ... Od6 12. d4 Og3+ 13. Kf1 ühes Kg2 jne.) **12. e4—e5 Lc8—e6 13. d2—d4** umbes võrdsete seisudega (Bilguer).

II: 9. ... Oc8:b7! (Lihtne löömine lükkab ümber valge julge kahingu.) **10. Ld1:g4+ Kg7—f7 11. Lg4—h5+ Kf7—e7! 12. Lh5—e5+ Ke7—d7 13. Le5:h8** (Pärast 13. Lf5+ Kc6 pääseb must kuningas hiljem b7 kaudu põgenema.) **13. ... Rg8—f6 14. b2—b3** (Jätk 14. e5 O:g2 15. Vg1 f3 jne. annab mustale kiiresti paremuse.) **14. ... Ob7:e4 15. Oc1—a3 Of8:a3 16. Lh8:d8+ Kd7:d8 17. Rb1:a3 Oe4:g2 18. Vh1—g1 f4—f3** selge paremusega mustale (Bilguer).

9. . . . . Ld8—f6

Tugevam mustale on siin edasilüke **9. ... f4—f3**, mis annab

pärast 10. g2:f3 Rg8—f6 jne. seisu peavariandist **B3.** Neid võimalusi vaatleme seepärast täpsemalt variandi B3 analüüsis.

Zuckertort soovitab siin **9. ... Rg8—f6,** tuues selgituseks terava variandi **10. Rc3** Rh5 11. 0—0 L:h4 12. O:f4 g3 13. Oe5+ Kh7 14. Vf7+ Kg6 ja must võidab. Jättes kõrvale selle küsitava väärtusega variandi korrektsuse küsimuse võib valgele soovitada tugevama jätkuna **10. Oc1:f4!,** mis annab talle pärast 10. ... R:d5 11. e:d5 Od6 12. O:d6 L:d6 13. 0—0 L:d5 14. Rc3 Lh5 15. Ld2 jne. Bilguer'i järgi suurepärase rünnakuseisu.

Teksti käiguga püüab must samuti kaitsta f-etturit, kuid asetab seega oma lipu ebasoodsasse seisu ja võimaldab valgele alustada tugevat kuningarünnakut.

10. e4—e5 . . . . .

Pärast **10. 0—0** annab 10. ... f4—f3 11. g2:f3 g4—g3 mustale mõningat vastumängu kuningatiival, ja jätk **10. Rb1—c3** Of8—b4 viib ainult selle tugeva rünnakuviguri vahetusele. Pärast **10. Ld1—d3** soovitab Zuckertort 10. ... Rg8—e7 11. Rb1—c3 Rb8—c6 12. e4—e5 Lf6—g6 13. Od5—e4 Oc8—f5 jne. paremusega mustale.

10. . . . . Lf6—g6

Jätk 10. ... Lf6—f5 11. Rb1—c3 annab umbes samalaadilise seisu nagu peavariant, kusjuures valge h-etturi seis h4 on soodsam kui h5. Teksti käigule ei või valge hästi vastata 11. O:f4 vastuse 11. ... Re7 tõttu, mis pärast Od5 eemaldumist ähvardab Le4+ vigurivõiduga.

11. h4—h5 Lg6—f5
12. Rb1—c3 . . . . .

Nõrgem on siin 12. 0—0 f4—f3 13. Rb1—d2 Rg8—e7 14. Od5—e4 Lf5:h5 15. Rd2:f3 Rb8—c6 16. Rf3—h2 Re7—g6 jne. paremusega mustale (matšpartii Steinitz-Zuckertort, 1872).

12. . . . . Of8—b4
13. 0—0 f4—f3

Kui enne 13. ... O:c3, siis järgneb vahekäik 14. V:f4 jne.

14. Rc3—e4 Lf5 : h5
15. Re4—g3 Lh5—h4
16. Vf1 : f3! . . . . .

See ilus vankrikahing annab valgele otsustava rünnaku.

16. . . . . g4 : f3
17. Ld1 : f3 Rg8—f6
18. e5 : f6+ . . . . .

Pärast 18. Rh5+ võib must mängida 18. ... Kg6 või 18. .. Kf8, ähvardades kestva tulega e1 ja h4.

18. . . . . Kg7—f8
19. Oc1—f4! . . . . .

Ühes Harkovi maletajate vahel 1872. a. mängitud partiis jätkas valge siin 19. Oe3 Od6 20. Rf5 L:f6? 21. Lh5 ja saavutas kiiresti võitva rünnaku. Tegelikult on see jätk viga, sest must võib 20. ... L:f6? asemel mängida tugevamini 20. ... Od6—h2+! 21. Kg1—f1 Lh4:f6 selge võiduseisuga, sest nüüd on väli f1 valgele vankrile suletud (Marco-Schlechter, Viin, 1903).

Teksti käik on palju tugevam ja annab valgele võitva rünnaku.

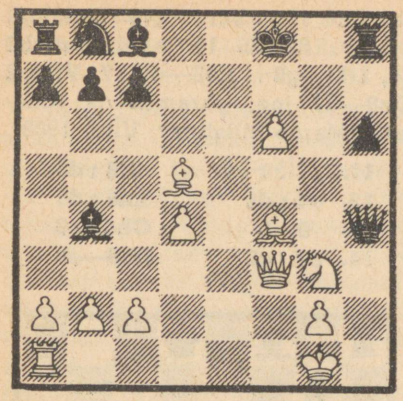

Diagramm 181.

Selles seisus pole mustal, vaatamata enamvankrile, tõhusat kaitset vastase mitmekesiste rünnakuvõimaluste vastu. Toome paar näidet.

I: 19. . . . Ob4—d6 20. Of4:d6+ c7:d6 21. Lf3—e3 ja pärast 21. . . . Vh7 võidab kas 22. Og8 Vc7 23. Ve1 või ka 22. Ve1 Od7 23. O:b7 jne.

II: 19. . . . Rb8—a6 20. Lf3—e4 Lh4—g4 (Ähvardas 21. Od6+ ja pärast 20. . . . L:f6 otsustab 21. Vf1.) **21. Od5:b7 Oc8:b7 22. Of4:h6+ Vh8:h6 23. Le4:g4** jne. võiduseisuga valgele (Spielmann-Eliašov, München, 1903).

III: 19. . . . Rb8—c6 20. Va1—f1 Oc8—d7 (Pärast 20. . . . R:d4 järgneb 21. Le4 kolmekordse ähvardusega 22. L:d4, 22. Od6+ ja 22. Lg6.) **21. Lf3—e4 Lh4—g4 22. Le4—e3 Lg4—h4** (Või 22. . . . Lg6 23. Oe4 jne.) **23. c2—c3 Va8—e8** (Või ka 23. . . . Od6 24. O:c6 Ve8 25. Oe4 jne.) **24. Le3—d3** ja võidab, sest ähvardab otsustavalt 25. Lg6 (Kaufmann).

Nende analüüside põhjal võib lugeda diagrammseisu 181 valgele väga soodsaks, võib-olla koguni võidetuks. See tõestab aga ainult märkuses musta 9. käigu juurde märgitud väidet, et käik 9. . . . Lf6 on mustale ebasoodne ja et selle asemel on vaja jätkata 9. . . . f4—f3!.

f.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Rf3 g5 4. h4 g4 5. Rg5 h6 6. R:f7 K:f7 7. Oc4+ d5 8. O:d5+.)

8. . . . . Kf7—e8

Paljud peavad seda taganemist mustale soodsamaks kui 8. . . . Kg7, mille järel valge võib lisaks eeltoodud variantidele veel rünnakut jätkata käiguga 9. b2—b4. Praeguse teooria seisukohalt on aga mõlemad jätkud mustale küllaldased paremuse kindlustamiseks.

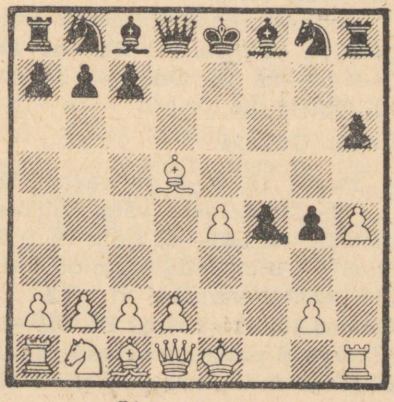

Diagramm 182.

9. d2—d4 Rg8—f6 (või f1)

Ka selles seisus on jätk **9. ... f4—f3!** mustale väga tugev ja kindlustab talle paremuse, nagu näitame variandis **f1.** Vähem soodsad on mustale Bilguer'i järgi seevastu jätkud **9. ... Rg8—e7 10. Od5—b3** ja nüüd kas **10. ... Of8—g7** 11. c2—c3 Vh8—f8 12. 0—0 jne., või ka **10 ... Rb8—c6** 11. c2—c3 Rc6—a5 12. Oc1:f4 jne., mõlemal juhul küllaldase rünnakuga kahitud viguri eest.

10. Rb1—c3 . . . . .

Pärast 10. Od5—b3 võib must mängida 10. ... Rf6—h5, ja 10. Oc1:f4 Rf6:d5 11. e4:d5 Ld8:d5 12. 0—0 Of8—g7 jne. annab mustale samuti paremuse.

10. . . . . Of8—b4

Nõrgem on **10. ... Of8—g7** 11. Oc1:f4 Rf6—h5 12. Of4—e3 c7—c6 13. Od5—b3 Rh5—g3 14. Vh1—g1 Vh8—f8 15. Ld1—d3 ühes 0—0—0 suurepärase rünnakuseisuga valgele (Marco-Tšigorin, Viin, 1903).

Tugeva rünnaku annab valgele ka jätk **10. ... Rf6—h5** 11. 0—0 c7—c6 12. Od5—b3 Ld8:h4 13. Oc1:f4 jne.

11. Oc1 : f4 . . . . .

Pärast **11. 0—0** on vastus **11. ... f4—f3!** valgele väga tülikas, näiteks: **12. Ld1—d3** (Jätk 12. g:f3 O:c3 13. b:c3 R:d5 14. e:d5 L:d5 jne. annab variandi f1.) **12. ... Ob4:c3 13. b2:c3 f3:g2 14. Vf1—f2** (Paremaid praktilisi šansse pakub 14. K:g2 R:d5 15. e:d5 L:d5+ 16. Kg1! jne. ja must peab veel pareerima väga kardetava rünnaku.) **14. ... Rf6:d5 15. e4:d5 Ld8:h4 16. Ld3—g6+ Ke8—d8 17. Vf2:g2 Oc8—d7** jne. paremusega mustale (Marco-Pillsbury, Viin, 1903).

11. . . . . Rf6 : d5
12. e4 : d5 Ld8 : d5
13. 0—0 Ob4 : c3
14. b2 : c3 Rb8—c6

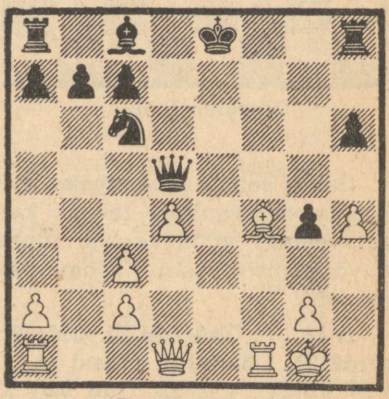

Diagramm 183.

Diagrammseisu jätkati partiis Mieses-Pillsbury, Viin, 1903, järgnevalt: **15. Ld1—d2 Oc8—e6 16. Va1—e1 Ke8—d7 17. c3—c4** (Tšigorin soovitas siin 17. Oe5 Vh7 18. Vf6 h5 19. O:c7 K:c7 20. Ve:e6 jne. lootustega võrdsusele, kuid ka sel juhul säilitab must kerge ülekaalu.) **17. ... Ld5:c4 18. Ve1:e6!** ühes d4—d5 jne. suurte teravustega. Must võis aga 17. ... L:c4 asemel mängida tugevamini **17. ... Ld5:d4+ 18. Ld2:d4 Rc6:d4** jne. selge paremusega, näiteks: 19. Ve1—d1 c7—c5 20. c2—c3 Oe6:c4 21. Vf1—f2 Oc4—d5 22.

c3:d4 c5—c4, või ka 19. Of4—e5 Rd4:c2 20. Ve1—d1+ Kd7—c6 jne.

Valge võib diagrammseisus jätkata aga rünnakut energilisemalt käiguga **15. c3—c4!**, mis asetab musta vägagi raskete probleemide ette. Lipuga taganemine või 15. ... L:d4+ 16. L:d4 R:d4 17. Oe5 annaks valgele vähemalt võrdsust kindlustava vastumängu, ja pärast **15. ... Ld5:c4** järgneb **16. d4—d5 Rc6—e7** (Või 16. ... Ld4+ 17. L:d4 R:d4 18. Va e1+ ühes 19. Oe5 jne.) **17. d5—d6 c7:d6 18. Ld1:d6** jne. väga kardetava rünnakuseisuga (Keres).

f1.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Rf3 g5 4. h4 g4 5. Rg5 h6 6. R:f7 K:f7 7. Oc4+ d5 8. O:d5+ Ke8 9. d4.)

9.	**f4—f3**

Teooria loeb seda käiku antud seisus mustale mitte parimaks, kuid tegelikult moodustab see mustale ainukese mooduse oma paremuse säilitamiseks.

10. g2 : f3	**Rg8—f6!**

Teised siin võimalikud vastused annavad valgele hea mängu, näiteks:

I: 10. ... Of8—e7 11. 0—0 (Nõrgem on 11. f4 O:h4+ 12. Kf1 Rf6 jne.) **11. ... g4—g3 12. f3—f4 h6—h5 13. f4—f5! Rg8—f6 14. Rb1—c3** väga raske seisuga mustale (Bilguer).

II: 10. ... g4—g3 11. Oc1—e3 (Pärast 11. f4 annab 11. ... Rf6 12. Rc3 g2 13. Vg1 Og4 ühes R:d5 mustale paremuse.) **11. ... Of8—e7** (Pärast 11. ... g2 järgneb 12. Vh2.) **12. Rb1—c3 Oe7:h4 13. Ke1—d2! h6—h5 14. Ld1—f1** (Fleissig soovitab siin 14. Le2, et pärast 14. ... Rd7 jätkata 15. f4 tugeva rünnakuga.) **14. ... Rb8—d7** (Ähvardas 15. O:g8 ühes Lb5+.) **15. Va1—d1** paremusega valgele (konsultatsioonpartii Fleissig+Marco — Fähndrich+Schlechter, Viin, 1903).

11. Rb1—c3	**Of8—b4**
12. 0—0	**. . . . .**

Paremaid lootusi pakub valgele kahtlemata jätk 12. Od5—b3 Rb8—c6 13. Oc1—e3 g4:f3 14. Ld1—d3! ja võimaluse korral 0—0—0 mitte sugugi halbade rünnakuvõimalustega. Pärast teksti käiku saavutab must paremuse.

12.	**Ob4 : c3**
13. b2 : c3	**Rf6 : d5**
14. e4 : d5	**Ld3 : d5!**

Teooria soovitab siin mustale 14. ... Ld8:h4, kuid seejärel annab 15. Oc1—f4 Vh8—g8 16. Ld1—e1+ Lh4:e1 17. Va1:e1+ Ke8—d8 18. Of4:h6 jne. valgele veidi paremate lootustega seisu. Muuseas pole aga sugugi kindel, et must ei saa ka siin mängida tugevamini, näiteks 15. ... g3 16. Le2(e1)+ Kf7 jne. päris kardetava rünnakuga.

Teksti käik on lihtsam ja jätab valgele vähem rünnakuvõimalusi.

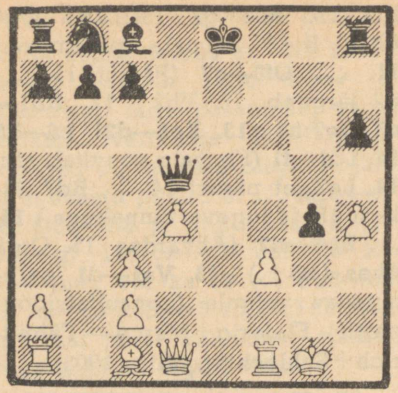

Diagramm 184.

Selles seisus soovitab Cordel **15. Ld1—d3,** kuid see käik on täiesti nõrk ja annab mustale pärast 15. . . . Oc8—f5 väärtusliku arendustempo. Selle asemel tuleb arvesse **15. Vf1—e1+** Ke8—d8 16. f3:g4, kuid ka seejärel peaks musta enamvigur kindlustama talle lõpuks paremuse. On muidugi selge, et diagrammseis pakub valgele veel mitmeidki kardetavaid rünnakuvõimalusi, kuid hoolsa mängu juures peaks musta enamvigur olema lõpuks realiseeritav (Keres).

B 3.

(vt. diagrammi 178)

7. d2—d4 . . . . .

Seda käiku peavad paljud valgele tugevaimaks jätkuks Allgaier'i gambiidis, kuid tegelikult viib see umbes samadesse variantidesse nagu mänguviis B2. Tuleb aga juhtida tähelepanu siin senini kasutamata võimalusele **7. Rb1—c3!,** millega valge raskendab edasilüket d7—d5 ja võtab musta tugevaimalt vastušansilt **7. . . . f4—f3** vastuse 8. g2:f3 tõttu vajaliku mõju. Et ka **7. . . . Ob4** pole siin 8. Rd5 tõttu mõjuv, samuti ka mitte **7. . . . d5** 8. R:d5, siis võib tõenäoliseks jätkuks kujuneda: **7. . . . Rf6** 8. d4 d5 9. O:f4 jne., millega valge aga saavutab seisu peavariandist **B3,** ilma et ta oleks annud mustale võimalust tugevaimaks kaitseks käiguga f4—f3. Käik 7. Rb1—c3 on kindlasti väärt lähemat uurimist (Keres).

7. . . . . f4—f3! (või g)

Teist siinkohal peamiselt tarvitatavat jätku **7 . . . d7—d5,** mis aga võimaldab valgele arendada kergemini tugevat rünnakut, vaatleme **g** all.

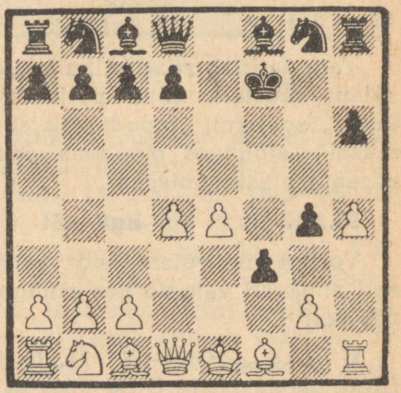

Diagramm 185.

8. Of1—c4+ . . . . .

Nõrgem on otsekohe **8. g2:f3** vastuse **8. . . . d7—d5!** tõttu, näiteks:

I: 9. Oc1—f4 Rg8—f6 (Partiis Teichmann-Marco, Viin, 1903, andis ka 9. ... Oe7 10. Og3 Rf6 11. e5 Rh5 12. f:g4 R:g3 13. Lf3+ Kg7 14. L:g3 c5 jne. mustale ülekaaluka seisu.) **10. e4—e5 Rf6—h5 11. f3:g4 Rh5:f4 12. Ld1—f3 Kf7—g7 13. Lf3:f4 Of8—b4+ 14. c2—c3 Vh8—f8** paremusega mustale (matšpartii Gunsberg-Bird, London, 1889).

II: 9. e4—e5 (See käik ei sobi üldse gambiitavangu iseloomuga.) **9. ... h6—h5 10. Oc1—e3 Rg8—h6 11. Of1—d3 Rh6—f5 12. Oe3—g5 Of8—e7** selge paremusega mustale (Gunsberg-Tšigorin, Viin, 1903).

III: 9. Oc1—e3 Of8—e7 10. e4—e5 (Parem on kahtlemata 10. Rc3 O:h4+ 11. Kd2 jne.) **10. ... Oe7:h4+ 11. Ke1—d2 c7—c5 12. c2—c3 Rb8—c6** paremusega mustale (Gunsberg-Schlechter, Viin, 1903).

8. . . . . d7—d5

Ka siin on see musta arengut soodustav etturikahing tugevaim vastus.

9. Oc4 : d5+ Kf7—g7

Pärast 9. ... Kf7—e8 10. g2:f3 Rg8—f6! tekkivaid võimalusi, mis on samuti soodsad mustale, vaatlesime lähemalt mänguviisis B2, variandi f märkuses musta 9. käigu juurde. Saabunud seis võis tekkida ka mänguviisi B2 peavariandis, millele juhtisime tähelepanu juba selle mänguviisi märkuses musta 9. käigu juurde. Valge ei suuda nüüd enam halvemusest pääseda.

10. g2 : f3 Rg8—f6!

Ka siin, samuti nagu variandis pärast 9. ... Ke8, on see ratsukäik mustale tugevam kui 9. ... g3 või 9. ... Oe7, mis annavad järgmisi võimalusi: **9. ... g3** 10. Oe3 Oe7 (Või 10. ... g2 11. Vh2 jne.) 11. Rc3 O:h4 12. Kd2 jne., või ka **9. ... Oe7** 10. Oe3 O:h4+ 11. Kd2 jne., mõlemal juhul hea mänguga valgele. Nüüd ähvardab must löömisega 11. ... R:d5 lõhkuda valge etturseisu.

11. Rb1—c3 . . . . .

Pärast 11. Of4 on võimalik 11. ... Od6, ja ka 11. Ob3 Rc6 12. c3 annab seisu, kus valge rünnaku jätkamine kujuneb väga raskeks.

11. . . . . Of8—b4
12. Od5—c4 . . . . .

Jätk **12. Ob3** võimaldab manöövri 12. ... Rc6 13. Oe3 Ra5, või ka 12. ... c5 13. d5 Rbd7 hea mänguga mustale. Pärast **12. Of4** jätkab must Viini meistrite soovituse kohaselt 12. ... R:d5 13. e:d5 Ve8+ 14. Oe5+ Lf6 15. f4 Kh7 ühes Lf7 paremusega, kuid valge võib mängida tugevamini 15. Le2 kvaliteedivõiduga ja mõningate vastušanssidega. Tugevam näib seepärast olevat 13. ... Ve8+ asemel 13. ... Rd7.

12. . . . . g4 : f3

See vastus oleks pärast 12. Ob3 olnud kahtlane, sest valge võiks jätkata kahingstiilis 13. L:f3 L:d4 14. Oe3! jne.; nüüd pole seevastu 13. L:f3 L:d4 valgele vastuvõetav, sest Oc4 jääks tulle.

Muuseas on ka 12. . . . c5 mustale siin soodne jätk, nagu juba eelmises märkuses mainitud.

13.	**Vh1—g1+**	**Rf6—g4**
14.	**Ld1 : f3**	**Ld8 : h4+**
15.	**Vg1—g3**	**Vh8—f8**
16.	**Oc1—f4**	**. . . . .**

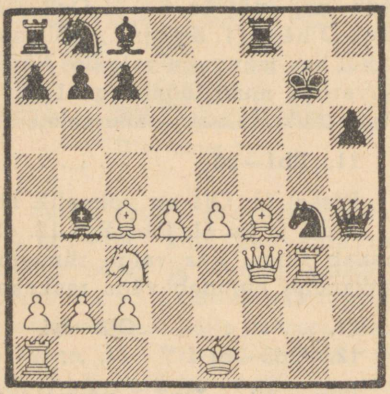

Diagramm 186.

Diagrammseis 186 tekkis ühes Viini maleklubis mängitud konsultatsioonpartiis 1903. a. Must mängis nüüd **16. . . . Lf6** ja pärast 17. V:g4+ Kh7 18. Og8+! Kh8 19. Lg3 O:g4 20. Oe5 L:e5 21. L:e5+ K:g8 22. Ld5+ Kg7 23. L:b7 jne. saabus umbes võrdne seis ning partii lõppes peatselt viigiga.

Must võis aga mängida tugevamini **16. . . . Ob4—e7!,** takistades valget vangerdamast ja ähvardades mõnes variandis Oe7—g5. Sel juhul omaks must mõlemapoolsete rünnakuvõimaluste juures enamviguri ja seetõttu ka selge paremuse, mispärast loeme diagrammseisu 186 mustale soodsamaks.

g.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Rf3 g5 4. h4 g4 5. Rg5 h6 6. R:f7 K:f7 7. d4.)

7.	**. . . . .**	**d7—d5**

See edasilüke on nõrgem kui 7. . . . f3. Üldse on mustal Allgaier'i gambiidis kaitset väga raske juhtida, kui ta lubab vastasel lüüa etturi f4 ilma valge kuningatiiva etturseisu nõrgestamata. Must võib seejuures sageli võita isegi tsentrietturi e4, ilma et tema kaitse seetõttu eriliselt kergeneks.

8.	**Oc1 : f4**	**. . . . .**

Loomulikult kasutab valge otsekohe võimalust tugeva Ef4 kõrvaldamiseks.

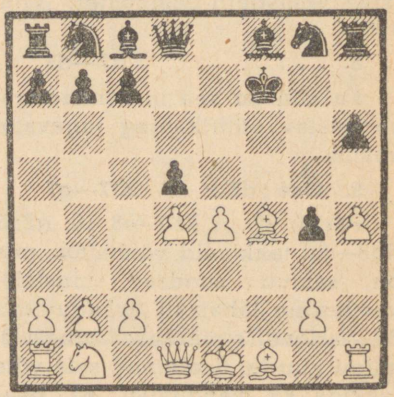

Diagramm 187.

8.	**. . . . .**	**Rg8—f6**

Väga kardetav mustale on siin löömine **8. . . . d5:e4,** näiteks: **9.**

Of1—c4+ Kf7—g7 10. Of4—e5+ Rg8—f6 11. 0—0 Of8—e7 12. Rb1—c3 (Partiis Leonhardt-Flamberg, Abbazia, 1912, mängis valge siin 12. d5 Kh7 13. Le2 Ve8? ja võis nüüd võita ilusa kombinatsiooniga 14. d6! c:d6 15. V:f6! O:f6 16. L:e4+ Kg7 17. h5 jne.) ja valgel on tugev rünnakuseis. Ühes Taubenhaus'i poolt 1909. a. võidetud partiis järgnes: **12. ... Rc6** 13. R:e4 R:e5 14. R:f6 R:c4 15. Rh5+ Kg6 16. Ld3+ K:h5 17. Vf5+! ja matt mõne käiguga.

Ka teised senini tegelikult katsetatud käigud pole siin annud mustale rahuldavaid tulemusi. Vaatleme paari näidet.

I: 8. ... Oe6 9. Od3 Rc6 10. 0—0 Ke8 11. Rc3 d:e4 12. R:e4 L:h4 13. Og6+ Ke7 14. d5 jne. paremusega valgele (Oskam-Meijer, 1903).

II: 8. ... Rc6 9. Oe2 (Teises samade vastaste vahel mängitud partiis jätkas valge siin 9. e5 Of5 10. Oe2 Kg6 11. O:g4 Ld7 12. O:f5+ ühes 0—0 ja saavutas samuti paremuse. Teksti käik näib olevat parem.) 9. ... d:e4 10. d5 Rf6 11. 0—0 Oc5+ 12. Kh1 L:d5 13. L:d5 R:d5 14. Oe5+ ühes O:h8 ja valge saavutas paremuse (Gudehus-Marshall, 1905).

Must võib valida veel teisi kaitsesüsteeme, kuid pärast Ef4 loovutamist pole tal ühegagi neist lootusi oma paremuse säilitamiseks.

9. Rb1—c3 . . . . .

Ka siin on, nagu suuremal osal juhtumeil Allgaier'i gambiidis, edasilüke 9. e4—e5 nõrk; must saavutab pärast 9. ... Rh5! 10. Od3 Kg7 11. Ld2 R:f4 12. L:f4 Ob4+ 13. c3 Vf8 jne. selge paremuse (konsultatsioonpartii Fähndrich ja Schlechter — Fleissig ja Marco, Viin, 1903).

9. . . . . Of8—b4

Löömine **9. ... d5:e4** on ka selles seisus mustale väga riskantne, näiteks: **10. Of1—c4+ Kf7—g6** (Pärast 10. ... Kg7 11. Oe5 Oe7 12. 0—0 võib tekkida seis märkusest musta 8. käigu juurde, kusjuures ka 11. Ld2 Rc6 12. 0—0—0 Od6 13. Vhf1 jne. on valgele soodne jätk, nagu partiis Shaw-Burn, Liverpool, 1897.) **11. h4—h5+ Kg6—h7** (Muidugi mitte 11. ... R:h5 12. V:h5 K:h5 13. Of7+ jne.) **12. Ld1—e2! Of8—g7** (Pärast 12. ... Od6 13. Oe5 Rc6 järgneb 14. 0—0—0 tugeva surveseisuga valgele, ja 12. ... Rc6 13. 0—0—0 R:d4 võimaldab tugeva kvaliteedikahingu 14. V:d4 L:d4 15. Vd1 jne. paremusega valgele.) **13. 0—0—0 Vh8—f8 14. Of4—e5 Rb8—c6 15. Vh1—f1** paremusega valgele. Partiis Fleissig ja Marco — Fähndrich ja Schlechter, Viin, 1903, jätkas must **15. ... Le7** (Veidi parem on 15. ... Re7.) 16. Rd5 R:d5 17. L:e4+ Kh8 18. V:f8+ L:f8 19. Vf1 Of5 20. V:f5 Rf6 21. V:f6 O:f6 22. Od3 võiduseisuga valgele.

10. Of1—e2 Ob4 : c3+

Pärast **10. ... Oe6** 11. 0—0 O:c3 annab vahekäik 12. Oe5! valgele otsustava rünnaku, näiteks: 12. ... Rbd7 13. O:f6 R:f6

14. e5 jne. (kiripartii Gudehus-Dimer, 1898). Ka pärast **10. ... d:e4** järgneb 11. 0—0 ja valge saavutab jällegi ülitugeva rünnaku.

11.	**b2 : c3**	**d5 : e4**
12.	**Ld1—d2**	**Kf7—g6**
13.	**0—0**	**Oc8—e6**

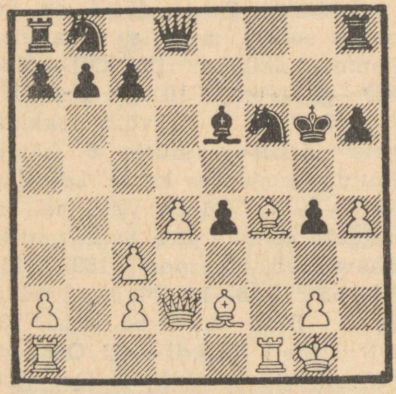

Diagramm 188.

Must on küll säilitanud oma enamviguri, kuid tema kuninga ebakindel seis annab valgele paremust kindlustava rünnaku. Toome näitena jätku konsultatsioonpartiist Fähndrich ja Schlechter — Fleissig ja Marco, Viin, 1903: 14. c4! c6 15. Vab1 b6 16. Vf2 Rbd7 17. Od6 Re8 18. Lf4! jne. selge paremusega valgele, kes võitis 28. käigul.

BA.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Rf3 g5 4. h4 g4 5. Rg5.)

5.	**. . . . .**	**Rg8—f6**

Allgaier'i gambiidi tagasilükkamiseks on teksti käik üks kindlamaid teid mustale. Näib siiski, et siin pole mustal loota paremaid tulemusi kui tavalise jätkuga 5. ... h7—h6.

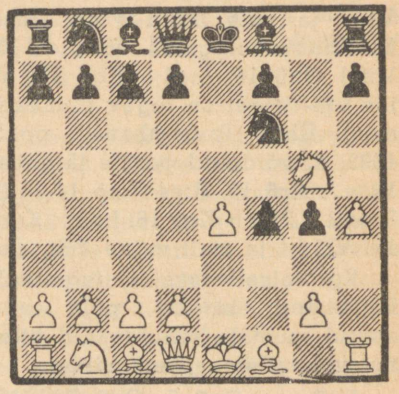

Diagramm 189.

6.	**e4—e5**	**. . . . .**

Teravaim vastus, kuid sugugi mitte ainuke. Tuleb eriti arvesse veel lihtne **6. Rb1—c3,** mis pärast 6. ... h6 7. R:f7 K:f7 8. d4 või 8. e5 annab valgele soodsa seisu tavalisest Allgaier'i gambiidist. Must võib pärast 6. Rb1—c3 mängida näiteks **6. ... d7—d5** umbes järgmise võimaliku jätkuga: **7. d2—d4** (Nõrgem on 7. e:d5 Od6 jne., samuti ka 7. e5 Rh5.) **7. ... Of8—b4** (Jätk 7. ... h6 8. R:f7 K:f7 9. O:f4 annab peavariandi B3, ja löömine e4 on kardetav võimaluse Oc4 tõttu.) **8. Oc1:f4** ja pole näha mustale tugevamat jätku kui üleminek peavarianti B3 käiguga 8. ... h6 9. R:f7 jne.

Ainuke valgele kardetav jätk pärast 6. Rc3 näib olevat **6. ... Le7** 7. Oc4 h6 8. R:f7 Vh7, kuid

seejärel näib andvat vigurikahing 9. 0—0! valgele ülitugeva rünnaku (Keres).

Teised käigud on siin valgele ebasoodsad, nagu näitab Schlechter'i poolt toodud järgmine analüüs:

I: 6. Of1—c4 d7—d5 7. e4:d5 (Või 7. O:d5 R:d5 8. e:d5 L:d5 9. Le2+ Oe7 10. Rc3 Lf5 11. d3 h6 12. Re4 f3! jne. paremusega mustale, nagu partiis Gunsberg-Maróczy, Viin, 1903.) **7. ... h7—h6** (Ka 7. ... Od6 8. Le2+ Kf8 9. d4 Kg7 10. 0—0 Ve8 11. Ld3 Le7 12. O:f4 O:f4 13. V:f4 Le1+ näib olevat mustale soodne, kuigi siin annab 14. Lf1 L:f1+ 15. V:f1 h6 16. d6! jne. keerulise ja võrdlemisi selgusetu seisu. Teksti käik on lihtsam.) **8. Ld1—e2+ Ld8—e7 9. Le2:e7+ Ke8:e7!** (Pärast 9. ... O:e7 võib järgneda 10. R:f7 jne.) **10. d5—d6+ c7:d6 11. Rg5:f7 Vh8—h7** ja mustal on selge paremus, sest ähvardab 12. ... V:f7 kõrval tugevasti ka 12. ... d5 (Keres).

II: 6. d2—d4 Ld8—e7! 7. Oc1:f4 (Nõrk on 7. Oc4 d5 tõttu, ja 7. Le2 h6 8. O:f4 h:g5 9. O:g5 Oh6 annab samuti mustale paremuse. Pärast 7. e5 h6 saabub peavariant.) **7. ... h7—h6 8. Rb1—c3** (Või 8. e5 Rh5 9. Rh3 d6 paremate lootustega mustale.) **8. ... h6:g5 9. Of4:g5 Of8—h6** ja valgel pole paremat kui **10. e4—e5 Oh6:g5 11. h4:g5 Vh8:h1 12. g5:f6 Le7—e6** jne. paremusega mustale (Marco-Maróczy, Viin, 1903).

6. . . . . Ld8—e7

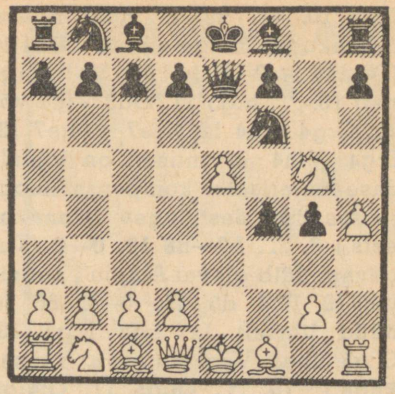

Diagramm 190.

7. Ld1—e2! . . . . .

Ainult selle käiguga saavutab valge küllaldasi rünnakuvõimalusi. Teiste siin võimalikkude jätkude kohta toome järgmisi analüüse:

I: 7. d2—d4 h7—h6 (Nõrgem on 7. ... d5 8. Oe2 jne. paremusega valgele.) **8. Rg5:f7** (Pärast 8. O:f4 Rh5 saame seisu eelmise märkuse variandist II, ja 8. Le2 h:g5 9. e:f6 L:e2+ 10. O:e2 d5 11. Rc3 c6 12. Od2 Od6 annab Bilguer'i järgi mustale paremuse.) **8. ... Ke8:f7** (Siin tuleb arvesse ka 8. ... Vh7, millele valge võib vastata 9. Od3 V:f7 10. Og6 jne.) **9. Oc1:f4 d7—d6 10. Of1—e2 d6:e5 11. Of4:e5** (Paremaid lootusi pakkus 11. d:e5.) **11. ... Rb8—d7 12. Oe5:c7 Le7—e3** paremusega mustale (Gunsberg-Teichmann, Viin, 1903).

II: 7. Of1—e2 (Alapin'i jätk.) **7. ... Le7:e5 8. d2—d4 Le5—e7** (Nõrgem on 8. ... Ld5 9. O:f4

L:g2 10. Vf1 d6 11. Rc3 tugeva rünnakuga valgele.) **9. Oc1:f4** (Pärast 9. 0—0 h6 10. Ve1 järgneb 10. ... h:g5 11. Od3 V:h4 või 11. O:g4 R:g4 12. V:e7+ O:e7 13. L:g4 V:h4 ja mustal on küllaldase materiaalse kompensatsiooni juures lipu eest tugev rünnakuseis.) **9. ... h7—h6 10. 0—0** (Tugevam näib olevat Alapin'i soovitus 10. Rc3 d5 11. 0—0 c6 ja nüüd lihtsalt 12. Ld2 h:g5 13. O:g5 ühes Vael tugeva rünnakuga.) **10. ... h6:g5 11. Of4:g5** (Või 11. Ve1 Re4 12. O:g4 g:f4 13. Rc3 L:h4 jne. paremusega mustale.) **11. ... Of8—h6! 12. Og5:f6 Oh6—e3+ 13. Kg1—h2 Vh8:h4+ 14. Kh2—g3 Le7—d6+ 15. Of6—e5 Ld6—h6 16. Oe2:g4 d7—d6** võiduseisuga mustale (Bier).

7. . . . . Rf6—h5

8. Rb1—c3 . . . . .

Schlechter tõi oma analüüsides ainult jätku **8. d4** d5! 9. e:d6 L:e2+ 10. O:e2 O:d6 jne. paremusega mustale. Tuleb arvesse aga ka **8. Le2:g4,** et pärast 8. ... Rg3 mängida 9. L:f4 R:h1 10. Rc3, pärast 8. ... L:e5+ aga 9. Oe2 ühes d2—d4 jne.

8. . . . . Rh5—g3

9. Le2—c4 . . . . .

Küllaldane võrdsuseks on siin ka jätk 9. Rd5 R:e2 10. R:e7 O:e7 11. O:e2 jne.

9. . . . . Rg3 : h1

Pärast **9. ... Le7:e5+ 10. Of1—e2** kaotab must väärtuslikku aega ja satub raskustesse, näiteks:

I: 10. ... Rg3:h1 11. Lc4:f7+ Ke8—d8 12. d2—d4 Le5—g7 (Või 12. ... L:d4 13. O:f4 jne.) **13. Oc1:f4 Lg7:f7 14. Rg5:f7+** ühes R:h8 paremusega valgele (Collijn).

II: 10. ... d7—d5 11. Rc3:d5 Rg3:e2 (Või 11. ... c6 12. R:f4 jne.) **12. Lc4:e2 Le5:e2+ 13. Ke1:e2 Of8—d6** ja Rabinovitš loeb seise võrdseks; pärast **14. Rg5—e4!** võidab valge aga etturi tagasi veidi soodsama seisuga; seejuures on ka **14. b2—b3** väga tugev jätk (Keres).

10. Rc3—d5 . . . . .

Nenarokov toob siin 10. d4 h6! 11. Rd5 h:g5 12. R:e7 O:e7 13. L:c7 Rc6 jne. paremusega mustale, kuid ka siin võib valge jätkata tugevamini 12. R:c7+ Kd8 13. Rd5! jne., sest must ei suuda niikuinii lippu päästa. Teksti käik on samuti väga tugev.

10. . . . . Le7 : e5+

11. Of1—e2 . . . . .

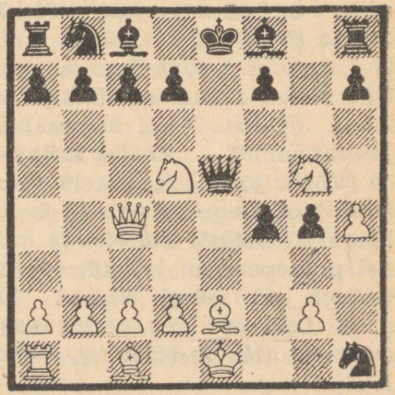

Diagramm 191.

Valgel on nüüd väga tugev rünnak, sest ähvardab 12. R:c7+ kõrval väga tugevasti ka 12. d4 ühes O:f4, näiteks: 11. ... Od6 12. d4 Lg7 13. Re4 jne. tugeva rünnakuga. Näib, et Allgaier'i gambiidi tagasilükkamisega ei suuda must endale luua paremaid võimalusi kui seda aktsepteerides.

Lõppkokkuvõttes võib Allgaier'i gambiidi kohta öelda, et see on valgele palju riskantsem kui Kieseritzky gambiit, kuid seejuures ei või sugugi väita, et must võiks siin saavutada kergesti selge paremuse. Eelnevates analüüsides nägime, et tugevaima vastumängu korral saavutab must koguni seisu enamviguriga, kus valgel siiski leidub kardetavaid rünnakušansse. Et Allgaier'i gambiidis leidub veel palju täpsemalt läbiuurimata variante, siis võib hinnang selle avangu kohta muutuda juba lähemate tegelike katsetuste puhul.

I a.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Rf3 g5.)

(vt. diagrammi 192)

4. Of1—c4 . . . . .

Selle käiguga võib valge loota edu ainult siis, kui must otsustab mängida rünnakule ja lõhkuda oma kuningatiiva etturseisu käiguga 4. ... g5—g4. Kui must aga hoiab oma positsiooni kuningatiival kompaktsena ja ei loo seal suuri nõrkusi, nagu näiteks variandis 2, siis säilitab ta

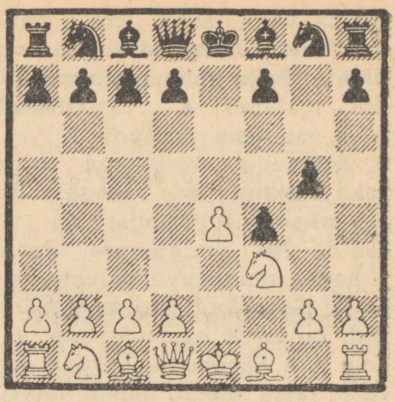

Diagramm 192.

tavaliselt enametturi ühes hea mänguga. Valge peab, kui ta tahab kasutada musta 3. käiguga tekitatud nõrkusi, jätkama tingimata 4. h2—h4.

Tekkinud seisus on mustal kaks peamist kaitsevõimalust, mida vaatleme järjekorras 1 ja 2 all.

1.

4. . . . . g5—g4

Sellega püüab must sundida valget ratsut eemalduma välja h4 kaitsest, luues endale seega tulistamisvõimaluse Ld8—h4+ ja rikkudes valge vangerduse. Rünnak säärases varajases avangustaadiumis ilma küllaldase arenguta on aga ebapositsiooniline ja mustale äärmiselt riskantne, nagu näitavad järgnevad analüüsid. Ainukeseks õigustuseks mainitud varajasele rünnakule on asjaolu, et ka valge pole veel eriti hästi arendatud ja seepärast võtab järgneva rünnaku etteval-

mistus veidi aega, mida must saab kasutada kaitse organiseerimiseks. Palju kindlam on mustale siin igatahes **4. ... Of8—g7,** mida vaatleme variandis **2.**

Tekkinud seisus on valgel kaks valikut: kas mängida Re5 ja lubada tulistamist h4 või kahida Rf3 suurepärase arengu ja heade rünnakuvõimaluste eest. Nagu järgnevad variandid näitavad, on ratsu eemaldamine valgele siin ebasoodne, kuna seevastu ratsu kahing annab valgele lootusrikka rünnakuseisu, kus must peab end halvemuse vältimiseks väga täpselt kaitsma. Vaatleme allpool neid võimalusi üksikasjalisemalt.

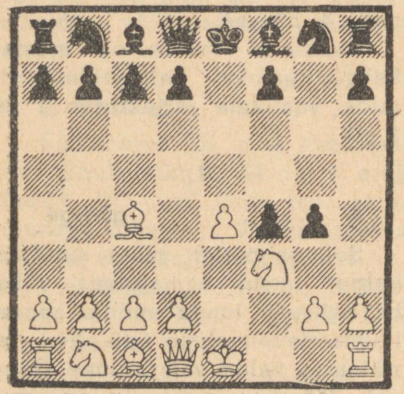

Diagramm 193.

1 A.

5. 0—0 . . . . .

Valge viib vangerdusega varjule oma kuninga ja ähvardab nüüd juba eemaldada ratsu tulest, sundides seega musta lööma f3. Seejärel saavutab valge hea arengu juures tugeva surve musta etturinõrkustele f-liinil. Kahinguvõimalust 5. 0—0 kasutas muuseas juba Polerio XVII sajandi alguses, kuid hiljem Muzio poolt teostatud uurimiste tõttu kannab see avang Muzio gambiidi nimetust.

5. . . . . g4 : f3 (või AA)

Brentano soovitas siin esialgu loobuda kahingu vastuvõtmisest ja mängida selle asemel **5. ... d7—d5,** kuid see kaitse annab valgele paremaid lootusi kui teksti käik. Neid võimalusi vaatleme variandis **AA.**

6. Ld1 : f3 . . . . .

Teine vigurikahing **6. Oc4:f7+ Ke8:f7 7. Ld1:f3,** nn. metsik Muzio gambiit, annab mustale pärast **7. ... d7—d6** (Nõrgem on 7. ... Lf6 8. d4 L:d4+ 9. Oe3 Lf6 10. Rc3 jne. võitva rünnakuga valgele, nagu partiis Young-Marshall, 1913.) küllaldasi kaitsevõimalusi, näiteks:

I: 8. d2—d4 (Jätk 8. L:f4+ Rf6 9. d4 jne. moodustab ainult käikude ümberpaigutuse.) **8. ... Rg8—f6 9. Lf3:f4** (Pärast 9. O:f4 järgneb 9. ... Rc6 10. c3 Og4 jne.) **9. ... Rb8—c6 10. Rb1—c3** (Või 10. Oe3 Og7 11. Rc3 Vf8 12. e5 Kg8 jne. paremusega mustale.) **10. ... Of8—g7!** (Tugevam kui 10. ... R:d4.) **11. Rc3—d5 Vh8—f8 12. Rd5:f6 Ld8:f6 13. Lf4—g3 Lf6:f1+ 14. Kg1:f1 Kf7—e8+** jne. võiduseisuga mustale (Bilguer).

II: 8. Lf3—h5+ Kf7—g7 (Või 8. ... Ke7 9. V:f4 Le8 ja must kuningas põgeneb d7 ja d8

kaudu.) **9. Vf1:f4 Rg8—f6 10. Lh5—g5+ Kg7—f7 11. b2—b3 Of8—g7 12. Oc1—b2 Vh8—f8** paremusega mustale (Steinitz).

Nõrgem valgele on ka **6. d2—d4** või **6. Rb1—c3,** millele must vastab parimini 6. ... d7—d5 ühes Oc8—g4, takistades valget seega avamast f-liini.

Teksti käigu järel tekkinud seis moodustab Muzio gambiidi põhiseisu, kus mustal tuleb end kaitsta vastase rünnaku vastu f-liinil. Kuigi teoreetiliselt pole järgnevates analüüsides võimalik tõestada selget paremust kummalegi poolele, võib peavariandis siiski kogu aeg märgata valge kerget ülekaalu. Olulisem on seejuures aga seni saavutatud tulemused tegelikes partiides, mis annavad märgatava ülekaalu ründavale poolele, s. o. valgele. Musta kaitse on nüüd äärmiselt raske, kusjuures ka parima edasimängu korral pole tal lootusi rohkemale kui võrdsusele.

6. . . . . Ld8—f6 (või 1a)

Teine mustale siin peamiselt arvesse tulev kaitsevõimalus on **6. ... Ld8—e7,** mis ähvardab muuseas ka 7. ... Lc5+ viguri-võiduga ja mida vaatleme variandis **1a.** Teised jätkud aga annavad seevastu valgele paremuse, näiteks:

I: 6. ... Of8—h6 (Jätk 6. ... d5 annab Brentano kaitse, mida vaatleme variandis AA.) **7. d2—d4 Ld8—f6** (Pärast 7. ... Le7 järgneb 8. Rc3 või 8. O:f4, ja 7. ... Lh4 võimaldab tugeva vastuse 8. g3! jne.) **8. e4—e5 Lf6—f5 9. Rb1—c3 Rg8—e7 10. Rc3—e4** jne. paremusega valgele (Bilguer).

II: 6. ... Rb8—c6 (Pärast 6. ... d6 7. L:f4 Le7 8. O:f7+ Kd8 9. Rc3 Le5 10. d4 jne. saavutab valge samuti paremuse.) **7. Lf3:f4 f7—f6** (Tugevam on 7. ... Le7 üleminekuga varianti 1a.) **8. Rb1—c3 Ld8—e7 9. Oc4:g8 Vh8:g8 10. Rc3—d5** jne. paremusega valgele (Bilguer).

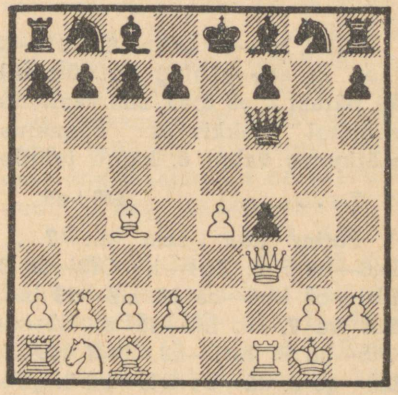

Diagramm 194.

7. e4—e5 (või a1) . . . . .

Teravaim rünnakujätk, millega valge kahib liinide avamiseks veel ühe etturi. Rahulikum, kuid seejuures küllaltki energiline rünnakujätk on siin **7. d2—d3,** mida vaatleme variandis **a1.** Teisi võimalusi vaatleme lühidalt allpool.

I: 7. c2—c3 Rb8—c6 (Hea vastus on ka 7. ... d6 8. d4 Oh6 jne.) **8. d2—d4 Rc6:d4 9. Oc4:f7+**

Lf6:f7 (Või 9. ... K:f7 10. c:d4 L:d4+ 11. Oe3 jne.) **10. c3:d4 Of8—h6 11. Rb1—c3 d7—d6 12. Rc3—d5 Oc8—e6 13. Rd5:f4 0—0—0** ja valge rünnak kindlustab talle parimal juhul ainult võrdsuse (Bilguer).

II: 7. Rb1—c3 Lf6—d4+ 8. Kg1—h1 Ld4:c4 9. d2—d3 Lc4—e6 10. Oc1:f4 (Bell-Donaldson) ja nüüd võis must 10. ... c6 asemel mängida tugevamini **10. ... Rg8—e7,** mille järel valge rünnak vaevalt on väärt kaht figurit.

III: 7. b2—b3 Lf6:a1 8. Rb1—c3 jne. Et see kahing on võimalik ka pärast 7. e5 L:e5, siis vaatleme seejärel tekkivaid võimalusi märkuses valge 8. käigu juurde.

7. . . . . Lf6 : e5

Parim jätk, sest nii **7. ... Le6—b6+** 8. Kg1—h1 Of8—h6 9. Rb1—c3 Lb6—c5 10. d2—d3 jne., kui ka **7. ... Lf6—f5** 8. d2—d4 Of8—h6 9. Rb1—c3, või **7. ... Lf6—g5** 8. d2—d4 Of8—h6 9. g2—g3 jne. annavad valgele paremuse.

(vt. diagrammi 195)

8. d2—d3 . . . . .

Soliidseim jätk, millega valge ähvardab lüüa f4, kaitseb oma Oc4 ja valmistab ette liputiiva figurite arengut. Võimalikud kahingud on siin valgele ebasoodsad, nagu näitavad järgmised lühikesed analüüsid:

I: 8. Oc4:f7+ Ke8:f7 9. d2—d4 Le5:d4+ 10. Oc1—e3 Ld4—f6

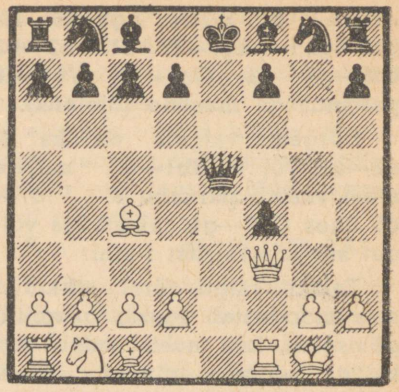

Diagramm 195.

11. Lf3—h5+ (Veidi paremaid rünnakulootusi pakub siin 11. Rc3, sest must ei leia niipea rahulikku pelgupaika oma kuningale.) **11. ... Lf6—g6 12. Vf1:f4+ Rg8—f8 13. Vf4:f6+ Kf7:f6 14. Oe3—d4+ Kf6—f7 15. Lh5—d5+ Lg6—e6 16. Ld5—f3+** (Šumov-Beskrovnõi, 1869) ja nüüd andis **16. ... Kf7—e8** mustale paremuse.

II: 8. b2—b3 Le5:a1 (Hea mängu mustale annab ka 8. ... d5 9. O:d5 Re7 10. Oc4 Rbc6 11. c3 Of5 jne., nagu partiis Tartakover-Leonhardt, Viin, 1908.) **9. Rb1—c3 Of8—c5+ 10. Kg1—h1 Rg8—e7 11. d2—d4** (Või 11. L:f4 Vf8 jne.) **11. ... Oc5:d4 12. Oc4:f7+** (Pärast 12. L:f4 annab 12. ... L:c1! jne. mustale paremuse.) **12. ... Ke8—d8 13. Oc1—d2 La1:f1+ 14. Lf3:f1 Vh8—f8 15. Lf1:f4 Rb8—c6** jne. paremusega mustale (Bilguer).

III: 8. Rb1—c3 (Selles seisus puuduvad figurikahingu kohta tegelikud kogemused, kuid see

tohiks olla siin vaevalt tugevam kui varem.) **8. ... Le5—d4+** (Pärast 8. ... Oh6 ei tarvitse valgel üle minna peavarianti 9. d3 Re7 jne., vaid ta võib jätkata edasi kahingustiilis 9. O:f7+ K:f7 10. d4 jne.) **9. Kg1—h1 Ld4:c4 10. d2—d3 Lc4—e6** (Tugevam on kahtlemata 10. ... Lc6 11. L:f4 f6 ja valgel on raske rünnakut edukalt jätkata.) **11. Oc1:f4 Of8—e7 12. Va1—e1 Le6—g6 13. Rc3—d5** ja valgel on paremust kindlustav rünnakuseis (Bilguer).

8. . . . . Of8—h6

Must peab kaitsma etturit f4, et mitte võimaldada valgele otsustava rünnaku arendamist f-liinil, näiteks: **8. ... Rc6** 9. O:f4 Lf6 10. Rc3 Rge7 11. Vae1 jne., või ka **8. ... Oc5+** 9. Kh1 Oe3 10. O:e3 L:e3 11. Lh5 Le7 12. Rc3 jne., mõlemal juhul paremusega valgele (Bilguer).

9. Rb1—c3 . . . . .

Võimalik on ka 9. Oc1—d2, millele must vastab parimini 9. ... Rg8—e7 10. Rb1—c3 üleminekuga peavarianti. Teooria loeb küll ka vastust 9. ... L:b2 mustale vastuvõetavaks, kuid tegelikult saavutab valge seejärel käiguga 10. Rc3! niivõrd tugeva rünnaku, et mustal on vaevalt enam pääsu loota.

9. . . . . Rg8—e7

Peaaegu sunnitud vastus, sest ähvardas 10. O:f4 O:f4? 11. Vae1 jne.

10. Oc1—d2 Rb8—c6

Must peab kindlustama oma Re7 positsiooni, et neutraliseerida valge tugevat survet e-liinil. Teooria loeb teksti käiku mustale tugevaimaks, kuid vaatleme lühidalt ka teisi siin võimalikke vastuseid.

I: 10. ... 0—0 11. Va1—e1 Le5—c5+ 12. Kg1—h1 Re7—g6 (Pärast 12. ... c6 saabub seis variandist II, ja jätk 12. ... Rbc6 13. O:f4 Og7 14. Oe3 Rd4 annab valgele pärast 15. O:f7+ Kh8 16. O:d4 O:d4 17. Le4 jne. samuti paremuse. Viimase variandi kohta leidub veel täiendavaid märkusi variandis x. Lõpuks on ka Romanovski soovitus 12. ... d5 13. Lh5 Ld6 mustale vaevalt tugevam, sest valge võib 13. Lh5 asemel mängida lihtsamini 13. O:d5! ja pole näha, milliseid paremusi must oma etturikahinguga on saavutanud.) **13. Rc3—e4 Lc5—c6** (Või 13. ... Lf5 14. g4 jne.) **14. Lf3—h5 Kg8—g7** (Ka 14. ... Og7 15. Rg5 h6 16. R:f7 jne. annab valgele võiduseisu.) **15. Od2—c3+ f7—f6 16. Re4:f6 Vf8:f6 17. Ve1—e7+! Kg7—f8** ja nüüd võidab Bilguer'i käsiraamatus toodud 18. O:f6 L:f6 19. Vf7+ jne. asemel kiiremini **18. Lh5:h6+ Kf8—e7 19. Lh6—g7+ Ke7—e8 20. Oc3:f6** jne.

II: 10. ... c7—c6 11. Va1—e1 Le5—c5+ 12. Kg1—h1 d7—d5 (Pärast 12. ... 0—0 tuleb 13. Re4 Lf5 14. Oc3 Og7 15. Rd6 ühes V:e7 jne.) **13. Lf3—h5 Lc5—d6 14. Oc4: d5! c6:d5** (Pärast 14. ... Lg6 15. V:e7+ K:e7 16. Le5+, või 14. ... 0—0 15. Ob3 säilitab valge samuti tugeva rünnaku.) **15. Rc3—b5!** (Tugevam kui Bilguer'i soovitus 15. R:d5 Rc6 16. Oc3 Od7 17. O:h8

0—0—0, või ka 16. ... Vf8 17. Of6 Og4 jne. umbes võrdsusega.) **15. ... Ld6—b6 16. Od2—b4 Rb8—c6 17. Rb5—d6+ Ke8—d7 18. Ob4—a3!** paremusega valgele (konsultatsioonpartii Sämisch-Gunther, 1926).

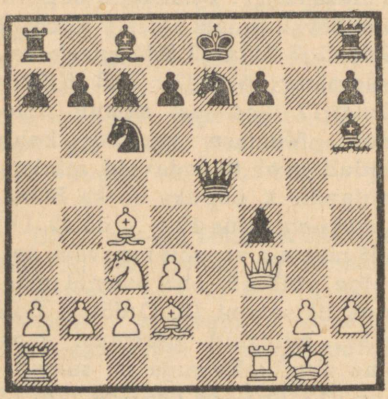

Diagramm 196.

11. Va1—e1 Le5—f5 (või x)

Paulsen'i soovitus, mida teooria loeb mustale tugevaimaks vastuseks. Berger'i poolt soovitatud mänguviisi **11. ... Lc5+** vaatleme **x** juures.

12. Rc3—d5 (või x1) . . . . .

Zuckertort'i soovitust **12. Ve1—e4** vaatleme variandis **x1.** Jätk **12. g2—g4** Vh8—g8 13. h2—h3 Rc6—d4 (Neumann pidas 13. ... d6 mustale veelgi tugevamaks.) 14. Lf3—f2 Rd4—e6 15. d3—d4 d7—d5 jne. annab mustale paremuse, kuna teksti käik takistab esialgu musta vangerdust ja ründab veelkordselt etturit f4.

12. . . . . Ke8—d8

Nagu kergesti näha, ainuke siin mustale arvesse tulev käik.

(vt. diagrammi 198)

13. Lf3—e2 (või ax) . . . . .

Seda Mac Lean'i poolt leiutatud käiku loeb teooria momendil valgele tugevaimaks jätkuks, tuginedes Tšigorin'i (1904) ja Snosko-Borovsky (1910) poolt teostatud uurimistele. Teistest võimalustest väärib peamist tähelepanu varematel aegadel väga populaarne jätk **13. Od2—c3,** mida vaatleme variandis **ax.** Lõpuks tuleb veel mainida katset **13. Ve1—e4,** mis annab valgele võibolla päris häid rünnakulootusi, kuid mille kohta puuduvad üksikasjalisemad analüüsid.

13. . . . . Lf5—e6

Teooria järgi mustale tugevaim vastus, millega ta saavutab umbes võrdse mängu. Nõrgem on igatahes **13. ... Re7:d5 14. Oc4:d5** ja nüüd saavutab valge paremuse nii pärast **14. ... L:d5** 15. Oc3 Lc5+ 16. Kh1 Og5 17. O:h8 Lf8 18. Lh5! jne., kui ka pärast **14. ... Og5** 15. O:c6 d:c6 16. V:f4 Lc5+ 17. d4 Ld6 18. Ve4 jne.

Berger soovitas siin **13. ... b7—b5** 14. Rd5:e7 Lf5—c5+ 15. Vf1—f2 Lc5:e7 16. Le2—h5 Le7—g5 17. Lh5:f7 Lg5—g6 18. Od2—c3 Vh8—f8 (kiripartii Joukovsky-Blümich, 1911), kuid seejärel annab jätk 19. Oc3—f6+! Lg6:f6 20. Ve1—e8+ Vf8:e8 21. Lf7:f6+ Ve8—e7 (Või 21. ... Re7 22. Of7 jne.) 22. Lf6—h8+ jne. valgele vähemalt kestva tule.

Ebasoodne mustale on ka **13. ... Vh8—e8** (Pärast 13. ... Og5 on 14. h4 tugev vastus.) 14. Od2:f4 Oh6:f4 15. Vf1:f4 Lf5—g5 16. Vf4:f7 d7—d6 17. Rd5—f6 Rc6—e5 18. Rf6:e8 Re5:f7 19. Oc4:f7 paremusega valgele (Tšigorin).

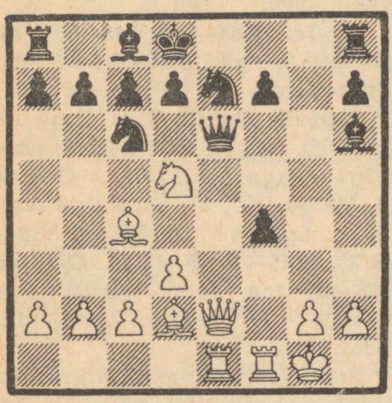

Diagramm 197.

Diagrammseisu loeb teooria Muzio gambiidis mõlemapoolse parima mängu tulemuseks, hinnates tekkinud võimalusi umbes võrdseks. Selle hinnangu põhjenduseks toob teooria variandi **14. Le2—f3** (Võib ka 14. Lf2, sest pärast 14. ... Lg4 annab 15. h3 valgele Snosko-Borovsky järgi hea mängu. Teksti käik on aga lihtsam.) **14. ... Le6—f5** (Ka pärast 14. ... Lg6 võib järgneda 15. Le2.) **15. Lf3—e2 Le6—f5** jne. viigiga käikude kordamise tõttu.

See hinnang näib olevat tegelikult küllaltki põhjendatud, sest senised katsed valge rünnaku otsustavaks tugevdamiseks pole annud rahuldavaid tulemusi. Vaatleme allpool mõningaid neist võimalustest.

I: 14. Rd5:e7 Le6:e7 (Lõppmäng pärast 14. ... L:e2 15. R:c6+ b:c6 16. V:e2 d5 17. Ob3 Oe6 18. O:f4 jne. on kasulik valgele.) **15. Le2—h5** (Küllaldast kaitset võimaldavad mustale ka jätkud 15. Oc3 Vg8! 16. Lf2 Lg5 17. O:f7 Vf8 18. L:f4 L:f4 19. V:f4 Re7!, või 15. Lg4 Lg5 16. Oc3 d5! ja must saavutab mõlemal juhul paremuse. Ka jätk 15. Lf2 Lg5 16. Ve4 f5! 17. O:f4 Lf6 jne. ei paku valgele küllaldast rünnakut.) **15. ... Le7—g5 16. Lh5:f7 Vh8—f8!** ja valge rünnak on tagasi löödud, näiteks: **17. L:h7** d5!, ähvardades muuseas ka 18. ... Of5 lipuvõiduga, või **17. O:f4** Lc5+ 18. d4 L:d4+ 19. Kh1 V:f7 20. O:f7 d6! ja tugev ähvardus 21. ... Re5! kõrvaldab kõik ohud.

II: 14. Od2—c3 Le6:e2 (Pärast 14. ... Ve8 annab 15. Of6 L:e2 16. V:e2 d6 17. R:e7 jne. valgele võidulootusi.) **15. Ve1:e2 Vh8—g8 16. Rd5:f4** (Pärast 16. Of6 Og5 saavutab must paremuse, näiteks: 17. R:e7 R:e7 18. O:g5 V:g5 19. Vfe1 d5! jne., või ka 17. O:g5 V:g5 18. Vfe1 f3! jne. Teksti käik on tugevam.) **16. ... d7—d6** (Pärast 16. ... O:f4 mängib valge 17. O:f7! Oh6 18. O:g8 R:g8 19. g4! jne., ja 16. ... Vf8 17. Of6 on samuti valgele küllaltki hea.) **17. Oc4:f7 Vg8—f8 18. Rf4—e6+ Oc8:e6 19. Of7:e6 Vf8:f1+ 20. Kg1:f1** ja kuigi valge säilitab veel küllaltki kardetava rünnaku, pole tal siin vähemviguri tõttu loota rohkem kui võrdsust.

ax.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Rf3 g5 4. Oc4 g4 5. 0—0 g:f3 6. L:f3 Lf6 7. e5 L:e5 8. d3 Oh6 9. Rc3 Re7 10. Od2 Rbc6 11. Vae1 Lf5 12. Rd5 Kd8.)

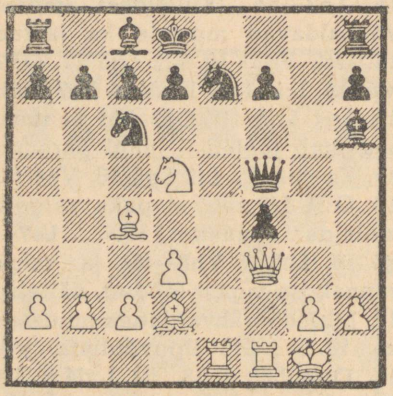

Diagramm 198.

13. Od2—c3 . . . . .

See oli kuni Mac Lean'i käigu 13. Le2 leiutamiseni valge tarvitatavaim rünnakujätk, kuid on uuemal ajal täiesti tagaplaanile jäänud. Must suudab end nüüd kergemini kaitsta kui pärast 13. Le2.

13. . . . . Vh8—e8

Pärast **13. ... Vh8—g8** annab **14. Ve1:e7! Rc6:e7 15. Oc3—f6** valgele väga tugeva rünnaku, näiteks: **15. ... Og5** 16. R:e7 L:f6 17. R:g8 Lg7 18. h4 jne., või ka **15. ... Ve8** 16. g4 Lg6 17. Le2 Of8 18. g5 jne., kindlustades Bilguer'i järgi valgele vähemalt võrdsuse. Tuleb arvesse aga ka **13. ... Vh8—f8.**

14. Oc3—f6 . . . . .

Ka teised siin katsetatud jätkud ei paku valgele rahuldavaid rünnakuvõimalusi, näiteks:

I: 14. g2—g4 Lf5—g6 15. h2—h4 Re7:d5 16. Ve1:e8+ Kd8:e8 17. Oc4:d5 Rc6—e7 jne. paremusega mustale (Anderssen-Neumann, 1866).

II: 14. Rd5—f6 Ve8—f8 15. g2—g4 Lf5—g6 16. h2—h4 d7—d5! (Energilisem kui 16. ... d6 jne.) **17. Oc4:d5** (Ka 17. R:d5 O:g4 18. Lg2 Oh3, või 17. Ob3 d4 jne. pole valgele tugevam.) **17. ... Oc8:g4 18. Lf3:g4** (Või 18. R:g4 Vg8 jne.) **18. ... Lg6:g4+ 19. Rf6:g4 Vf8—g8 20. Od5—f3 f7—f5 21. Oc3—f6 Kd8—d7** jne. selge paremusega mustale (Anderssen-Zuckertort, 1865).

Suhteliselt parimaid võimalusi annab valgele siin võib-olla **14. Lf3—e2,** kuid sellega saame valgele ühe mitte tugevaima jätku variandist 13. Le2.

14.	**Oh6—g5**
15. g2—g4	**Lf5—g6**
16. Of6 : g5	**Lg6 : g5**
17. h2—h4	**Lg5 : h4**

Tähelepanu väärib ka kaitse 17. ... Lg7.

18. Lf3 : f4	**d7—d6**
19. Rd5—f6	. . . . .

(vt. diagrammi 199)

Partiis Tšigorin-Davõdov, Peterburi, 1874, jätkas must nüüd nõrgalt 19. ... Rc6—e5? ja kaotas kiiresti pärast 20. Ve1:e5! d6:e5 21. Lf4:e5 Oc8:g4 22. Le5—d4+ Kd8—c8 23. Oc4—e6+! jne. Tegelikult seisab must aga dia-

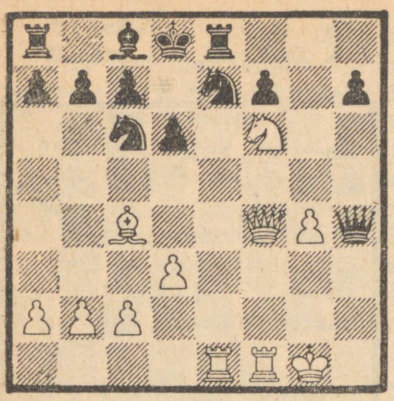

Diagramm 199.

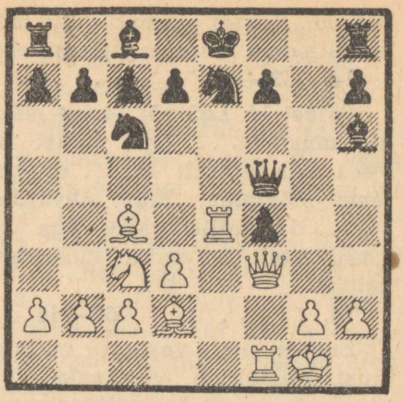

Diagramm 200.

grammseisus paremini, kui ta mängib lihtsalt 19. ... Ve8—f8 ja pärast 20. Ve1—e2 Rabinovitš'i järgi 20. ... Oc8—f5! jne. Pole näha, kuidas valge suudaks saavutada vähemvigurit kompenseerivat rünnakut, mispärast tuleb ka varianti 13. Od2—c3 lugeda valgele ebasoovitatavaks.

x1.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Rf3 g5 4. Oc4 g4 5. 0—0 g:f3 6. L:f3 Lf6 7. e5 L:e5 8. d3 Oh6 9. Rc3 Re7 10. Od2 Rbc6 11. Vae1 Lf5.)

12. Ve1—e4 . . . . .

Zuckertort'i jätk, mis annab valgele küllaltki kardetava rünnaku, kuid võimaldab mustale seejuures kergemat kaitset kui tavaline 12. Rd5.

(vt. diagrammi 200)

12. . . . . 0—0

Ainuke vastus, millega must saavutab ülekaaluka seisu. Teised siin võimalikud jätkud võimaldavad valgele edukalt rünnakut jätkata, näiteks:

I: 12. ... d7—d6 13. Od2:f4 Oh6:f4 (Max Lange soovitus 13. ... Of8 kindlustab valgele samuti küllaltki kardetava rünnaku, näiteks pärast 14. Le2.) **14. Ve4:f4 Lf5—c5+ 15. Kg1—h1 Rc6—e5 16. Lf3—h5** ja valge rünnak kindlustab Bilguer'i järgi talle paremuse.

II: 12. ... Rc6—e5 13. Lf3—e2 Re5:c4 (Muidugi mitte 13. ... f3 14. O:h6 jne.) **14. d3:c4** (Nõrgem on 14. V:e7+ Kd8, sest must ähvardab muuseas 15. ... Lc5+.) **14. ... Ke8—d8 15. Od2:f4 Oh6:f4 16. Vf1:f4 Lf5—c5+ 17. Kg1—h1 f7—f5 18. Ve4—e5** küllaldase rünnakuga kahitud viguri eest (Bilguer).

13. Od2 : f4 Oh6—g7

Selle Zuckertort'i poolt soovitatud kaitsesüsteemi tõttu ongi rünnak 12. Ve4 valgele mittekül-

laldane. Valgel puudub nüüd mõjuv jätk oma rünnaku jätkamiseks.

14. Lf3—e2 . . . . .

Pärast **14. Lg3** või **14. g4** mängib must 14. . . . Lg6, pärast **14. Vee1** aga lihtsalt 14. . . . d6 parema mänguga. Must ähvardas 14. . . . d5, mille vastu aga ka teksti käik ei paku küllaldast kaitset.

14. . . . . d7—d5

Energilisim vastus, millega must võimaldab vastasele küll luua mõningaid komplikatsioone, kuid mis lõpuks kindlustab mustale täiesti selge paremuse. Valge ei suuda nüüd enam vältida edasisi materiaalseid kaotusi.

15. Of4 : c7 . . . . .

Pärast **15. Of4—e5** võib must mängida 15. . . . Lf5—g5 16. Oe5:g7 Kg8:g7 17. h2—h4 Lg5—h6 18. Rc3:d5 Re7:d5 19. Oc4:d5 f7—f5 jne. (Duke-Schwede, 1873), aga ka 15. . . . d5:e4 16. Vf1:f5 Oc8:f5 jne. on hea vastus. Mängib valge aga **15. Of4—d6,** siis järgneb juba 15. . . . d5:e4 16. Vf1:f5 Oc8:f5 jne. otsustava ülekaaluga mustale (Zuckertort).

15. . . . . Lf5—g5

Ka siin on 15. . . . d:e4 16. V:f5 O:f5 jne. mustale soodne.

16. h2—h4 . . . . .

Pärast 16. Oc7—f4 forsseerib 16. . . . Lg5—g4 lipuvahetuse.

16. . . . . Lg5—g6

17. Rc3 : d5 . . . . .

Või 17. O:d5 O:c3 18. O:c6 Og7 jne. ilmse paremusega mustale.

17. . . . . Re7 : d5

18. Oc4 : d5 Oc8—f5

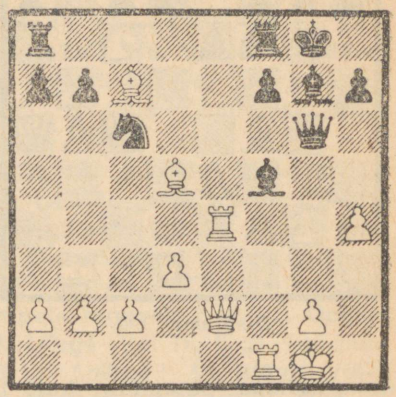

Diagramm 201.

Must on säilitanud enamviguri kindlustatud seisu juures, omades seega selge paremuse. Kogu variant on valgele ilmsesti vastuvõtmatu.

x.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Rf3 g5 4. Oc4 g4 5. 0—0 g:f3 6. L:f3 Lf6 7. e5 L:e5 8. d3 Oh6 9. Rc3 Re7 10. Od2 Rbc6 11. Vae1.)

11. . . . . Le5—c5+

Selle tulistamisega algab Berger'i poolt soovitatud kaitsesüsteem, mis on aga mustale nõrgem kui peavariandis vaadeldud 11. . . . Lf5.

12. Kg1—h1 0—0

Pärast **12. . . . Rc6—d4** on valgel valik kahe soodsa jätku vahel, nimelt:

I: 13. Ve1:e7+ Ke8:e7 (Partiis Sörensen-Möller, 1871, andis jätk

13. ... L:e7 14. Lh5 d5 15. R:d5 Ld6 16. Ob4 jne. valgele kiiresti paremuse.) **14. Rc3—d5+ Ke7—d8 15. Lf3—h5 Lc5—f8 16. Od2:f4 Oh6:f4 17. Vf1:f4 Rd4—e6 18. Lh5—h4+ Kd8—e8** ja nüüd ei tarvitse valgel leppida Bilguer'i käsiraamatus mainitud võrdsusega, vaid ta võib jätkata tugevamini **19. Rd5—f6+ Ke8—d8 20. Oc4:e6** jne. vaevalt pareeritava rünnakuga.

II: 13. Lf3—h3 Oh6—g5 (Või 13. ... d5 14. L:h6 d:c4 15. Lg7 ühes Re4 jne.) **14. Lh3—h5 Lc5—f5 15. Rc3—e4 h7—h6 16. Od2—c3** selge paremusega valgele (Mosar).

Konsultatsioonpartiis Maróczy-Tartakover, 1920, jätkas must **12. ... Ke8—d8** 13. Od2:f4 Rc6—d4, kuid sattus pärast 14. Lf3—f2 Oh6:f4 15. Lf2:f4 Rd4—e6 16. Lf4—f6 Vh8—e8 17. Rc3—d5 jne. samuti halvemasse seisu.

Halb mustale on ka Walker'i soovitus **12. ... d7—d6** 13. Rc3—d5 Rc6—e5, sest valge võib jätkata 14. Ve1:e5 d6:e5 15. Od2—b4 jne. selge paremusega.

13. Od2 : f4 Oh6—g7

Selle manöövriga, mis võtab valgelt võimaluse oma ratsu asetamiseks tugevale väljale d5, lootis Berger musta kaitset otsustavalt tugevdada. Tegelikult avaneb valgel nüüd aga võimalus võita f-etturit ja alustada musta kuningale ohtlikku rünnakut, muutes seega musta seisu palju raskemaks kui peavariandis.

14. Of4—e3 Rc6—d4
15. Oc4 : f7+ Kg8—h8
16. Lf3—e4 . . . . .

Sama seis tekkis ka variandis 1A märkuses musta 10. käigu juurde (variant I), kus valge jätkas 16. Oe3:d4 Og7:d4 17. Lf3—e4. Schlechter soovitab seejärel 17. ... Re7—c6 18. Vf1—f5 d7—d5! 19. Vf5:d5 Vf8:f7 20. Vd5:c5 Od4:c5 jne., kuid ka sel juhul näib valge omavat vastase arendamata liputiiva ja musta vigurite ebakindla asendi tõttu paremaid võimalusi. Teksti käik on võibolla veelgi mõjuvam.

16. . . . . Re7—c6
17. Rc3—d5 Lc5—a5

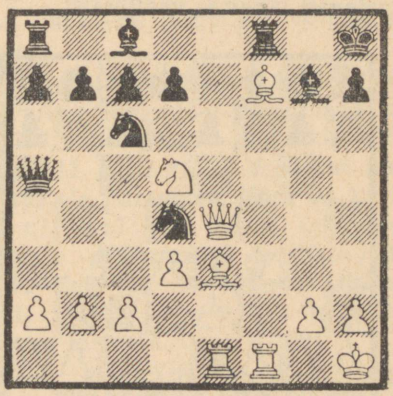

Diagramm 202.

Collijn jätkab siin 18. c2—c3 Rd4—e6 19. Vf1—f5 jne. ilmsesti parema seisuga valgele. Sellest järeldub, et Berger'i poolt soovitatud kaitsesüsteem 11. ... Lc5+ ühes 0—0 kujuneb mustale liiga aegaviitvaks ja võimaldab val-

gele arendada tugevat kuningarünnakut, olles seetõttu märgatavalt nõrgem kui teooria poolt soovitatud peavariant 11. ... Lf5 jne.

a1.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Rf3 g5 4. Oc4 g4 5. 0—0 g:f3 6. L:f3 Lf6.)

(vt. diagrammi 194)

7. d2—d3 . . . . .

See jätk on tagasihoidlikum kui 7. e5, kuid hoiab seevastu alal väärtusliku tsentrietturi ja samuti võimaldab valgel arendada tugevat rünnakut. Mõnel juhul võib mäng edaspidi üle minna peavarianti, kuid ka teised võimalused on siin huvitavad ja vajavad lähemat vaatlemist.

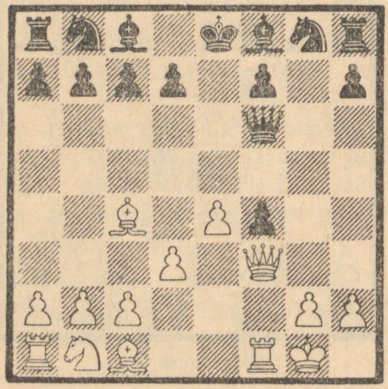

Diagramm 203.

7. . . . . d7—d5

Teine peamine kaitsevõimalus mustale on siin **7. ... Of8—h6,** millele võiks järgneda: **8. Rb1—c3 Rg8—e7** (Pärast 8. ... Rc6 järgnes partiis Flamberg-Kleczinski, Varssavi, 1889, energiliselt 9. Rd5 Ld4+ 10. Oe3 L:b2 11. O:f4 Re5, mille järel valge võis käiguga 12. Lf2 saavutada viguri eest küllaldase rünnakuseisu.) **9. Oc1:f4** (Tšigorin'i soovitus, kelle analüüse jälgime ka edaspidi. Tugevam on aga 9. e5 L:e5 10. Od2 jne. üleminekuga peavarianti.) **9. ... Oh6:f4** (Nõrgem on 9. ... L:f4 10. O:f7+ Kd8 11. L:f4 jne. veidi paremate lootustega valgele.) **10. Lf3:f4 Lf6:f4 11. Vf1:f4 f7—f5!** (Jätk 11. ... 0—0 12. Vaf1 Rbc6 13. V:f7, või 11. ... d6 12. O:f7+ Kd8 13. Vaf1 Rbc6 14. Ob3 jne. annab paremuse valgele.) **12. e4:f5 c7—c6 13. Va1—e1 Ke8—d8 14. Oc4—f7 d7—d5 15. f5—f6 Re7—g6 16. Of7:g6 h7:g6** ja musta enamvigur näib olevat kaalukam kui valge rünnakuvõimalused. Tšigorin'i jätkule 17. Ve7 Rd7 18. Vg7 järgneb 18. ... Rf8, ähvardades Od7 ühes Kc7, ja pole näha ka teisi valgele tugevamaid rünnakuvõimalusi.

Teised jätkud ei tule mustale siin üldse arvesse, sest pärast Ef4 loovutamist langeks ta tegelikult pareerimatu rünnaku alla.

8. e4 : d5 . . . . .

Nõrgem on 8. Oc4:d5 c7—c6 9. Rb1—c3 (Pärast 9. Ob3 järgneb 9. ... Oe6 ühes Rd7 ja 0—0—0.) 9. ... Of8—d6 10. Od5—b3 Rg8—e7 jne. paremusega mustale.

8. . . . . Of8—h6

Pärast 8. ... Od6 on 9. Od2 tülikas vastus.

9. Rb1—c3 . . . . .

Nüüd järgneks pärast 9. Od2 aga lihtsalt 9. ... Re7 10. Oc3 Lb6+ ühes Vg8 jne. hea mänguga mustale.

9. . . . . Rb8—d7

Tugevam kui 9. ... Re7 või 9. ... Kf8, mille järel 10. Re4 annab Bardeleben'i analüüside kohaselt valgele paremuse; sama tulemus saabub ka pärast 9. ... Of5 10. Od2 jne.

10. Lf3—e4+ Lf6—e7
11. Oc1 : f4 Le7 : e4
12. Rc3 : e4 Oh6 : f4
13. Vf1 : f4 Rg8—h6

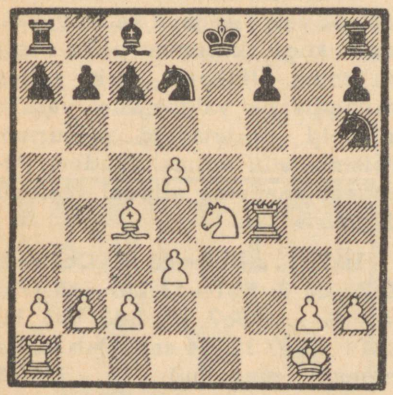

Diagramm 204.

Tekkinud seisu võib lugeda umbes tasakaalustatuks. Kiripartiis Zinkl-Modern, 1899, jätkas valge **14. Oc4—b5** ja saavutas pärast **14. ... Kf8** 15. O:d7 O:d7 16. Rf6 Vd8 17. Vaf1 jne. paremuse. Zinkl ise soovitas mustale 14. ... Kf8 asemel **14. ... a7—a6** 15. Re4—f6+ Ke8—d8, lugedes lõppmängu pärast 16. Ob5:d7 Oc8:d7 17. Rf6:d7 Kd8:d7 18. Vf4—f6 Rh6—g4 19. Vf6:f7+ Kd7—d6 jne. umbes võrdseks. Valge rünnak on diagrammseisus kahtlemata väärt kahitud vigurit.

1a.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Rf3 g5 4. Oc4 g4 5. 0—0 g:f3 6. L:f3.)

6. . . . . Ld8—e7

See From'i poolt soovitatud kaitse, mida omal ajal sageli kasutas ka Tšigorin, on tavalise 6. ... Lf6 kõrval mustale üks vastuvõetavamaid.

7. Lf3 : f4 . . . . .

Tugevam on siin nähtavasti **7. d2—d4,** millele must vastab **7. ... Rb8—c6** järgmiste võimalustega:

I: 8. Lf3:f4 Of8—h6 9. Oc4:f7+ (Partiis Schlechter-Tšigorin, Viin, 1903, andis 9. L:f7+ L:f7 10. O:f7+ Kd8 11. c3 O:c1 12. V:c1 Rh6 jne. mustale paremuse. Nõrk on ka 9. L:c7 O:c1 10. O:f7+ L:f7 jne. selge paremusega mustale.) **9. ... Ke8—d8 10. Lf4—f2 Oh6:c1 11. Vf1:c1 Le7—f6** jne. paremusega mustale.

II: 8. Oc1:f4 (Ka 8. Lf2 Og7 9. e5 d6 10. O:f4 d:e5 11. d5 Rd4 jne. annab Bilguer'i järgi mustale paremuse.) **8. ... Rc6:d4 9. Lf3—h5 Rd4—e6 10. Of4—e5 Of8—g7 11. Oe5:g7** (Pärast 11. O:e6 otsustab 11. ... Lc5+ ühes L:e5.) **11. ... Re6:g7 12. Oc4:f7+ Ke8—d8** paremusega mustale (Bilguer).

III: 8. Rb1—c3! (See etturikahing on õige rünnakujätk ja kindlustab valgele hea mängu. Nõrk on muuseas 8. c3 vastuse 8. ... Re5! 9. d:e5 Lc5+ 10. Kh1 L:c4 11. O:f4 Le6 jne. tõttu.) **8. ... Rc6:d4** (Nüüd on aga 8. ... Re5 9. d:e5 Lc5+ 10. Kh1 L:c4 halb vastuse 11. Rd5! tõttu väga tugeva rünnakuga valgele.) **9. Lf3—d3 Rd4—e6** (Muidu langeb ettur f4.) **10. Rc3—d5** (Ka siin tuleb 10. O:f4 arvesse.) **10. ... Le7—c5+ 11. Kg1—h1 b7—b5 12. Oc4—b3 Of8—h6 13. Oc1—d2 Lc5—f8** (Steinitz-Anderssen, London, 1862) ja nüüd andis **14. Ld3—c3** valgele selge paremuse (Bilguer).

Viimasest variandist nähtub, et jätk 7. d4 Rc6 8. Rc3! kindlustab valgele suurepärase rünnakuseisu, kusjuures musta kaitse on ka parima vastumängu korral äärmiselt vaevaline. Seepärast tuleb käiku 7. d4 lugeda valgele selles seisus parimaks ja koguni niivõrd tugevaks, et see muudab kogu variandi 6. ... Le7 mustale kahtlaseks.

Lõpuks võib valge pärast 6. ... Ld8—e7 mängida veel lihtsalt **7. d2—d3,** ähvardades lüüa ettu rit f4 või mängida Rb1—c3—d5, vältides seejuures edasisi kahinguid. Kahjuks puuduvad selle mänguviisi kohta lähemad tegelikud kogemused, kuid näib, et see kujuneb valgele üheks tugevamaks jätkuks variandis 6. ... Le7.

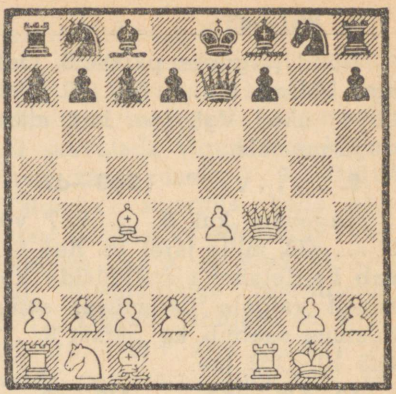

Diagramm 205.

7. . . . . Le7—c5+

Selle tulistamise tõttu loeb teooria valge eelmist käiku veaks, kuid kogu küsimus pole siiski nii lihtne. Näitame, et ka selles variandis on valgel veel varuks mitmeid kardetavaid ressursse. Teistest siin võimalikkudest jätkudest vaatleme allpool lühidalt järgmisi:

I: 7. ... Rb8—c6 8. Oc4:f7+ Ke8—d8 9. Rb1—c3 Le7—e5 (Pärast 9. ... Og7 10. Rd5 Le5 11. Lh4+ Rge7 12. d4 saavutab valge tugeva rünnaku.) **10. Lf4:e5 Rc6:e5 11. d2—d4! Re5:f7 12. Vf1:f7 Kd8—e8** (Valge säilitab ka pärast teisi käike kardetava rünnaku. Teksti käik võimaldab huvitava kombinatsiooni.) **13. Vf7:f8+! Ke8:f8 14. Rc3—d5** ja mustal on enamvankrile vaatamata väga raske vältida otsustavat halvemust (Schallopp ja Suhle). Toome lühidalt mõningad võimalused: **14. ... c6** (Pärast 14. ... b6 võib

järgneda 15. Of4, ähvardades muuseas ka 16. Oe5. Mitteküllaldane on ka 14. ... d6 15. R:c7 Vb8 16. Of4 Ke7 17. Rb5 jne.) **15. Rc7** Vb8 16. Of4 Rf6 17. Vf1 Ke7 18. Og5 Vf8 19. e5 Kd8 20. V:f6 V:f6 21. e:f6 ja võidab.

II: 7. ... Rg8—h6 8. Rb1—c3 c7—c6 (Pärast 8. ... Og7 on 9. e5 tugev jätk.) **9. d2—d4 d7—d6 10. Oc1—d2 Vh8—g8 11. Va1—e1** jne. tugeva rünnakuseisuga valgele.

8. d2—d4 . . . . .

Mitte aga 8. Kh1 L:c4 9. Le5+ Oe7 10. d3 f6! jne. paremusega mustale.

8. . . . . Lc5 : d4+

Pärast 8. ... L:c4 järgneb 9. Le5+ Re7 10. L:h8 Rg6 11. Lf6 Oe7 12. Lf2 jne.

9. Oc1—e3 Ld4 : c4

10. Lf4—e5+ . . . . .

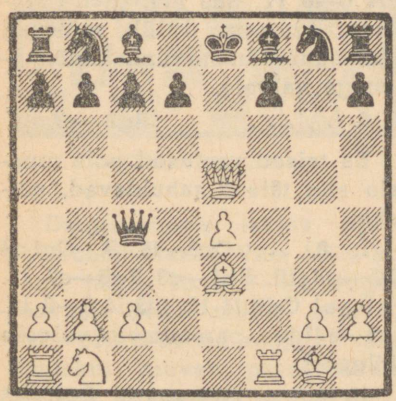

Diagramm 206.

Tekkinud diagrammseis on otsustav variandi 7. L:f4 väärtuse määramisel. Varem loeti seda kasulikuks valgele, seejärel aga, vastupidi, kasulikuks mustale, kuna tegelikult näib õige hinnang asuvat mõlema vahepeal. Mustal on siin kaks peamist kaitsevõimalust, mida vaatleme järjekorras.

I: 10. ... Rg8—e7 11. Le5:h8 Re7—g6 (Pärast 11. ... L:e4 annab 12. Oh6 Rg6 13. Lg8 valgele paremuse.) **12. Lh8:h7 Rb8—c6** (Romanovski poolt soovitatud kaitsesüsteem, mis aga pole mustale küllaldane seisude tasakaalustamiseks.) **13. b2—b3! Lc4—e6 14. Rb1—c3** ja valge saavutab ähvarduse 15. Rd5 tõttu paremust tõotava rünnaku (Keres).

II: 10. ... Lc4—e6 11. Le5:h8 Le6—g6 (Bilguer'i soovitus, mis ähvardab 12. ... Lg7 ja on mustale kahtlemata parem kui variant I.) **12. Lh8—e5+** ja nüüd pole sugugi selge, et teooria poolt mustale omistatud paremus on reaalne. Kui **12. ... Le6, 12. ... Oe7** või **12. ... Re7,** siis 13. L:c7 ja valgel on peaaegu tasakaalustatud materjali juures parem areng rünnakuvõimalustega; kui aga **12. ... Kd8,** siis 13. Og5+ Oe7 14. O:e7+ R:e7 15. Lh8+ Lg8 (15. ... Rg8 16. Vf3.) 16. L:g8+ R:g8 17. V:f7 ja valgel on jällegi tugev vastumäng (Keres).

AA.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Rf3 g5 4. Oc4 g4 5. 0—0.)

5. . . . . d7—d5

Brentano jätk, mis aga annab valgele paremaid rünnakuvõimalusi kui peavariant 5. ... g:f3 jne.

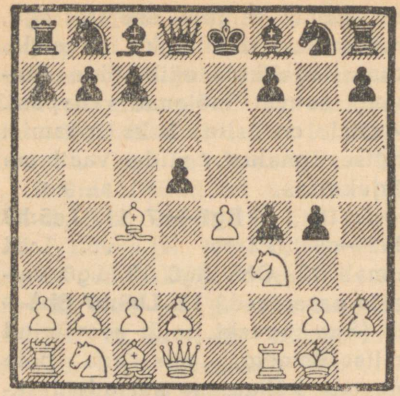

Diagramm 207.

6. e4 : d5 . . . . .

Seda löömist loeb teooria tugevamaks kui **6. Oc4:d5,** millele võiks järgneda: **6. ... g4:f3** (Partiis Duras-Flamberg, Abbazia, 1912, jätkas must Brentano soovituse kohaselt 6. ... c6 ja saavutas pärast 7. Ob3 g:f3 8. L:f3 Oe6 9. O:e6 Ld4+ 10. Kh1 f:e6 11. L:f4 Re7 jne. paremuse. Valge võib aga taganemise 7. Ob3 asemel jätkata Marco soovituse kohaselt 7. O:f7+ K:f7 8. Re5+ Ke8 9. d4 f3 10. g:f3 Og7 11. f4 Re7 12. c3 jne. parema mänguga.) **7. Ld1:f3 Rg8—f6** (Pärast 7. ... c6 annab 8. L:f4 Rf6 9. Rc3! Oe7 jne. seisu, mis tekib vaadeldavas variandis märkuses musta 9. käigu juurde.) **8. Lf3:f4 Of8—e7 9. Rb1—c3** (Kahing 9. O:f7+ K:f7 10. e5 Vf8 jne. on soodne mustale.) **9. ... 0—0** (Pärast 9. ... c6 on 10. Ob3 hea vastus, kuid ka partiis Spielmann-Leonhardt, Pistyan, 1912, toodud kahing 10. d3 on valgele lootusrikas.) **10. d2—d3 c7—c6 11. Od5—b3 Oc8—e6 12. Oc1—d2 Oe6:b3 13. a2:b3** ja valge saavutab pärast Vf3 ühes Vaf1 väga tugeva rünnakuseisu (Aurbach-Spielmann, Abbazia, 1912).

6. . . . . g4 : f3
7. Ld1 : f3 Of8—d6

Pärast Collijn'i soovitust 7. ... Rf6 annab 8. L:f4 Oe7 9. b3! ühes Ob2 valgele tugeva rünnaku. Teksti käiku loetakse mustale tugevaimaks.

8. d2—d3 . . . . .

Hea rünnaku annab valgele ka **8. d2—d4,** näiteks: **8. ... Lf6 9. Le4+ Le7** (Või 9. ... Re7 10. O:f4 Of5 11. O:d6! jne.) **10. Rc3 Rd7 11. O:f4 L:e4 12. R:e4** jne. (Réti-Flamberg, Abbazia, 1912), või **8. ... Re7 9. O:f4 O:f4 10. L:f4 0—0 11. Rc3** jne. (Réti-Freymann, Abbazia, 1912), mõlemal juhul suurepäraste rünnakuvõimalustega valgele.

8. . . . . Rg8—e7

Ka teised vastused pole mustale siin täiesti rahuldavad, näiteks:

I: 8. ... Oc8—f5 9. Oc1:f4 Of5—g6 10. Rb1—c3 Rg8—e7 11. Va1—e1 Od6:f4 12. Lf3:f4 0—0 13. Rc3—e4! jne. paremusega valgele (Bilguer).

II: 8. ... Ld8—g5 9. Rb1—c3 Oc8—g4 10. Lf3—e4+ Rg8—e7 (Paremuse valgele annavad ka 10. ... Le7 11. O:f4 L:e4 12. R:e4 O:f4 13. V:f4 jne., või 10. ... Kd8 11. O:f4 O:f4 12. V:f4 f5 13. Le5

Lf6 14. L:f6+ ühes h3 jne.) 11. Oc1:f4 Od6:f4 12. Vf1:f4 f7—f5 13. Le4—e5 paremusega valgele (Bilguer).

Teksti käiguga ei saavuta must samuti täielikku võrdsust.

9.	**Oc1 : f4**	**Od6 : f4**
10.	**Lf3 : f4**	**0—0**
11.	**Rb1—c3**	. . . . .

Nõrk on 11. d6 L:d6 12. O:f7+ Kg7 jne. paremusega mustale.

11.	. . . . .	**Re7—g6**
12.	**Lf4—g3**	**Rb8—d7**

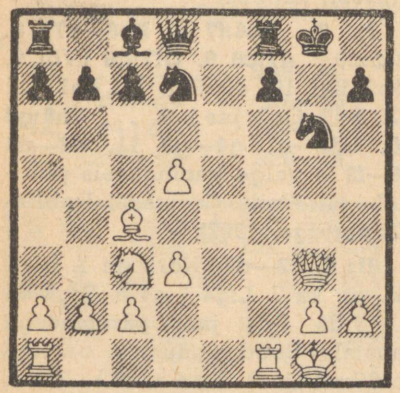

Diagramm 208.

Diagrammseis tekkis partiis Schlechter-Marco, Viin, 1903, kus valge jätkas **13. Rc3—e4.** Bilguer soovitab selle asemel aga **13. Va1—e1!,** pidades seejärel valge rünnakut vaevalt pareeritavaks, näiteks: **13. . . . Kg7** 14. Rb5 c6 15. Rc7 Vb8 16. d:c6 b:c6 17. V:f7+! jne., või ka **13. . . . Rb6** 14. Ob3 Ld6 15. L:d6 c:d6 16. Rb5 Vd8 17. Rc7 Vb8 18. Ve8+ jne. ja valge saavutab mõlemal juhul parema mängu. Sellest järeldub, et Brentano kaitse pole mustale tugevaim jätk, vaid et valge saavutab siin palju mõjuvamaid rünnakuvõimalusi kui peavariandis 5. . . . g:f3 ühes Lf6.

Sellega lõpetame Muzio gambiidi analüüsi. Näeme, et selles gambiidis toimub kogu aeg väga terav võitlus, kus tuleb sageli kohata mitmesuguseid üllatavaid kahinguid ja manöövreid; seepärast on siin gambiidi väärtuse kohta üldise hinnangu andmine äärmiselt raske. Eespool toodud variandid ja analüüsid on suuremalt osalt pärit möödunud sajandil mängitud partiidest, mispärast on kindel, et neis on võimalikud parandused ühe või teise poole kasuks. On täiesti võimalik ja koguni tõenäolik, et Muzio gambiidi üldhinnang muutub juba esimeste selle avangu juures teostatavate moodsate uurimiste puhul, eriti kui neid rakendatakse nüüdisaja turniiridel. Seni loeme aga Muzio gambiiti mustale väga riskantseks avanguks, mis kindlustab valgele peaaegu alati soodsama mängu.

1B.

(vt. diagrammi 193)

5.	**Rf3—e5**	. . . . .

Selle ratsukäiguga viib valge mängu Salvio gambiiti, mis aga parima vastumängu puhul on soodne mustale. Tekkinud seisus ei või valge kartlikult mängida ohustatud materjali säilitamisele, mis annab mustale võimaluse

haarata initsiatiivi ja saavutada kardetavat rünnakut. Selle asemel peab ta jätkama julgelt, mitte kartes kahida vigurit, ja püüdma viia maksvusele oma paremust arengus.

5. . . . . Ld8—h4+

Paljudes kuningagambiidi variantides pole see tulistamine mustale otstarbekas, sest sellega eemaldub lipp tsentrist, raskendades edasilükke d7—d5 teostamist, ja jätab punkti c7 kaitseta võimaliku rünnaku Rd5 vastu. Käesolevas seisus aga on tulistamine mustale tugevaim jätk, sest etturite f4 ja g4 olemasolu võimaldab talle arendada vastase kuningaseisu suunas väga kardetavat rünnakut.

6. Ke1—f1 . . . . .

Selles seisus on mustal suur hulk lootusrikkaid rünnakujätke, milliseid vaatleme allpool üksikasjalisemalt.

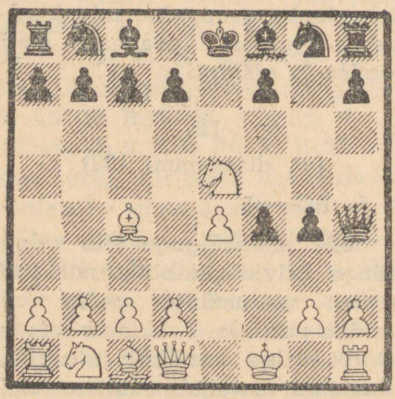

Diagramm 209.

Ba.

6. . . . : . Rb8—c6

See Viini analüütiku Herzfeld'i poolt leiutatud vastus on mustale tugevaim ja kindlustab talle selge paremuse. Seejuures on mustal siin aga veel rida teisi jätke, millega ta saavutab samuti hea mängu ja milliseid vaatleme edaspidi **Bb, Bc** ja **Bd** all.

7. Re5 : f7 . . . . .

Ka teised siin võimalikud jätkud ei päästa valget enam halvemusest, näiteks:

I: 7. Oc4:f7+ Ke8—e7 8. Re5:c6+ d7:c6 9. Of7:g8 (Või 9. Ob3 Rf6 10. d3 Rh5 11. Le1 g3! 12. Rd2 Og7 jne.) **9. . . . Vh8:g8 10. Ld1—e1 g4—g3 11. d2—d4 f4—f3** ja valge kuningaseis puruneb täielikult (kiripartii Dublin-Cambridge, 1892).

II: 7. d2—d4 (Nõrk on 7. R:g4 d5 või ka 7. L:g4 L:g4 8. R:g4 d5 9. e:d5 Rd4 jne. paremusega mustale. Soodne mustale on loomulikult ka 7. R:c6 d:c6.) **7. . . . Rc6:e5 8. d4:e5 Of8—c5 9. Oc4:f7+** (Pärast 9. Le1 järgneb 9. . . . g3.) **9. . . . Ke8—f8 10. Ld1—e2 f4—f3 11. g2:f3 Lh4—h3+ 12. Kf1—e1 g4:f3** selge paremusega mustale (Bilguer).

7. . . . . Of8—c5

Head vastused on siin ka 7. . . . f3, 7. . . . Rh6 ja 7. . . . Rf6, kuid teksti käik on lihtsaim.

8. Ld1—e1 . . . . .

Pärast **8. d4** O:d4 9. Le1 järgneb 9. . . . L:e1+ 10. K:e1 Re5

paremusega mustale; sama tulemus saabub ka pärast **9. Le2** Re5 jne.

8. . . . . g4—g3!
9. Rf7 : h8 . . . . .

Musta paremus on ilmne ka pärast **9. c3** Of2 10. Ld1 Rf6 11. R:h8 d5 12. e:d5 Og4 13. Oe2 Re5 jne., või ka **9. d4** O:d4 10. R:h8 Rf6 11. c3 Of2 ühes Re5 jne. Teksti käik ei paranda samuti valge halba olukorda.

9. . . . . Oc5—f2
10. Le1—d1 . . . . .

Või 10. Le2 Rd4 ühes f4—f3 jne.

10. . . . . Rg8—f6
11. d2—d4 d7—d5
12. e4 : d5 Oc8—g4
13. Oc4—e2 Rc6 : d4

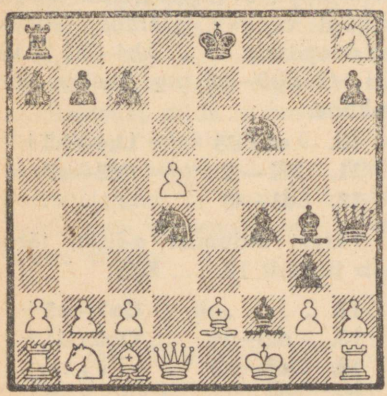

Diagramm 210.

Diagrammseis on mustale loomulikult võidetud, sest valge arendamata positsioon pole suuteline tõrjuma järgnevat matirünnakut. Herzfeld'i jätk 6. ... Rc6 kindlustab mustale igal juhul niivõrd märgatava paremuse, et kogu Salvio gambiiti 5. Re5 võib praeguse teooria seisukohalt lugeda kõlbmatuks.

Bb.

(vt. diagrammi 209)

6. . . . . f4—f3

Cochrane'i poolt soovitatud vasturünnak, mis annab mustale samuti paremuse. Valgel on siin aga suurem valik kaitsevõimalusi kui Herzfeld'i jätku 6. ... Rc6 puhul.

7. g2 : f3 . . . . .

Muidugi võib valge siin valida veel terve rea teisi jätke, kuid ükski neist pole talle küllaldane võrdsuse saavutamiseks. Teksti käik pakub võib-olla veel suhteliselt parimaid kaitsevõimalusi, kuid vaatleme lühidalt ka teisi siin võimalikke jätke.

I: 7. Oc4:f7+ (Pärast 7. R:f7 Rf6 annab nii 8. R:h8 R:e4 9. Le1 f:g2+ kui ka 8. g3 Lh3+ 9. Kf2 d5 jne. mustale selge paremuse.) **7. ... Ke8—e7 8. g2—g3** (Või 8. O:g8 V:g8 9. g:f3 d6 10. R:g4 V:g4! jne. paremusega mustale; sama tulemuse annab ka 8. g:f3 d6 9. O:g8 d:e5 ühes g:f3, või 8. d4 f:g2+ 9. K:g2 d6 10. O:g8 Lh3+ ühes V:g8 jne.) **8. ... Lh4—h3+ 9. Kf1—f2** (Või 9. Ke1 Lg2 jne.) **9. ... Rg8—f6 10. Of7—b3 d7—d6 11. Re5—f7 Rf6:e4+ 12. Kf2—e3 Oc8—f5** jne. võiduseisuga mustale, sest valge kuningas satub mativõrku (Bilguer).

II: 7. d2—d4 f3:g2+ (Pärast 7. ... Rh6 saabub seis variandist Bc, kuid võimalik on ka 7. ... Rf6.) **8. Kf1:g2 Lh4—h3+ 9. Kg2—g1** (Ka pärast 9. Kf2 Rh6 10. O:h6 O:h6 11. L:g4 Oe3+ ühes L:g4 ja O:d4 saavutab must paremuse.) **9. ... Rg8—h6 10. Oc4—f1** (Parem pole ka 10. Ld3 L:d3 11. c:d3 d6 12. O:h6 O:h6 jne. paremusega mustale.) **10. ... Lh3—h4 11. Oc1:h6 Of8:h6 12. Ld1:g4** ja nüüd on mustal mitu võidujätku, milledest üks lihtsamaid on **12. ... Oh6—e3+ 13. Kg1—g2 Lh4—f2+ 14. Kg2—h3 Rb8—c6** jne.

III: 7. g2—g3 Lh4—h3+ 8. Kf1—f2 (Pärast 8. Ke1 Lg2 9. Vf1 Rf6 ja võimaluse korral L:h2 saavutab must samuti paremuse.) **8. ... Rg8—f6 9. Rb1—c3** (Pärast 9. d3 võib järgneda 9. ... d6 10. R:f7 d5 jne.) **9. ... Lh3—g2+ 10. Kf2—e3 Of8—h6+ 11. Ke3—d3 Rb8—c6** jne. selge paremusega mustale (Bilguer).

7.	**Rg8—f6**
8. Re5 : g4	**. . . . .**

Teised võimalused on valgele veelgi halvemad, näiteks:

I: 8. Oc4:f7+ (Või 8. R:f7 d5 9. R:h8 g:f3 jne.) **8. ... Ke8—e7 9. Of7—c4 d7—d6 10. Re5—d3** (Või 10. R:g4 R:g4 11. f:g4 Og7 ühes Vf8+ jne.) **10. ... g4:f3 11. Rd3—f2 Oc8—h3+ 12. Kf1—e1 Oh3—g2** paremusega mustale (Bilguer).

II: 8. Ld1—e2 (Või 8. Le1 Lh3+ 9. Ke2 d6 jne.) **8. ... d7—d6 9. Re5:g4 Rf6:g4 10. f3:g4 Oc8:g4 11. Le2—f2 Og4—h3+ 12. Kf1—e2 Lh4:e4+** jne. paremusega mustale (Bilguer).

III: 8. d2—d4 (Pärast 8. h3 g:h3 9. d4 d6 10. Rd3 Rh5 jne. saavutab must Bilguer'i järgi samuti paremuse.) **8. ... d7—d6 9. Re5:g4 Rf6:g4 10. f3:g4 Oc8:g4 11. Ld1—d3 Og4—h3+ 12. Kf1—e2 Oh3—g2** jne. paremusega mustale (Bilguer).

Teksti käiguga vahetab valge g4 enne diagonaali c8—h3 avamist ja säilitab seetõttu paremaid kaitsevõimalusi.

8.	**Rf6 : g4**
9. f3 : g4	**d7—d5**

Selle edasilükke tulemusena saavutab must ainult minimaalselt parema lõppmängu, mis pole kogu avanguvariandi kohta sugugi veenev tulemus. Parem on seepärast 9. ... Lh4—h3+ 10. Kf1—f2 Rb8—c6 jne. kestva rünnakuga.

10. e4 : d5	**Lh4—h3+**
11. Kf1—f2	**Of8—e7**
12. Ld1—f3	**. . . . .**

Pärast sidumist e-liinil järgneb lihtsalt 12. ... Kd8.

12.	**Oe7—c5+**
13. d2—d4	**Oc5 : d4+**
14. Oc1—e3	**. . . . .**

(vt. diagrammi 211)

Diagrammseisus järgneb edasi: 14. ... Lh3:f3+ 15. Kf2:f3 Od4:b2 16. Rb1—d2 Ob2:a1 17. Vh1:a1. Bilguer peab tekkinud seisu mustale soodsamaks, kuid tegelikult on valge suurepäraselt

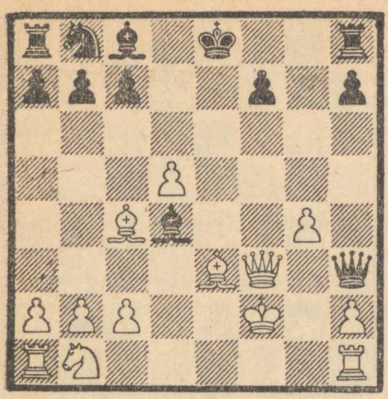

Diagramm 211.

arendatud ja omab kaksikodadega häid rünnakuvõimalusi, nii et mustal on arendamata liputiiva juures oma materiaalse ülekaalu realiseerimine äärmiselt raske. Igal juhul on selge, et säärane minimaalselt parem lõppmäng ei saa olla mustale rahuldavaks tulemuseks tugevast rünnakuseisust, mida ta omas pärast 8. käiku; edasilükke 9. ... d5 asemel on seepärast 9. ... Lh3+ soovitatavam ja annab mustale kahtlemata paremaid lootusi kui teksti variant.

Bc.

(vt. diagrammi 209)

6. . . . . Rg8—h6

Silberschmidt'i jätk, mis annab mustale samuti parema mängu. Tuleb aga tähelepanu juhtida ka senini praktiliselt katsetamata jätkule 6. ... d7—d5 7. Oc4:d5 Rg8—f6 või 7. ... f4—f3, mis näib andvat mustale samuti paremust tõotavaid rünnakuvõimalusi.

7. d2—d4 f4—f3!

Nõrk on siin 7. ... d6 8. Rd3 f3 9. g3 Lh3+ 10. Ke1, ja kui nüüd 10. ... Lg2?, siis 11. Rf2 ühes Of1 jne. Teksti käiguga kindlustab must endale paremuse.

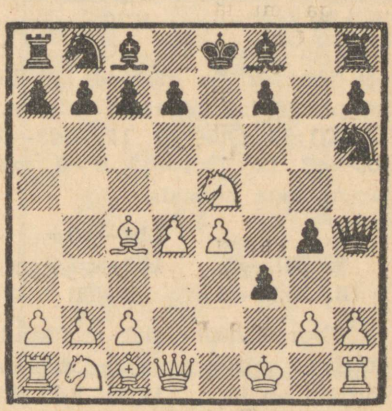

Diagramm 212.

8. g2—g3 . . . . .

Teised siin võimalikud jätkud pole valgele paremad, näiteks:

I: 8. g2:f3 d7—d6 9. Re5:g4 (Või 9. Rd3 g:f3 10. Rf2 Oh3+ jne.) **9. ... Rh6:g4 10. f3:g4 Oc8:g4 11. Ld1—d3 Og4—h3+** ühes **Vh8—g8** jne. suure paremusega mustale (Bilguer).

II: 8. Oc1:h6 Of8:h6 (Pärast 8. ... f:g2+ 9. K:g2 jääks Eg4 tulle.) **9. g2:f3 d7—d5 10. Oc4:d5 g4:f3** jne. ülitugeva rünnakuga mustale (Bilguer).

III: 8. Ld1—d2 (Pärast 8. Of4

f:g2+ 9. K:g2 d6 10. Rd3 Og7 seisab must samuti paremini.) **8. ... f3:g2+ 9. Ld2:g2 d7—d6** (Veelgi tugevam on võib-olla otsekohe 8. ... d6.) **10. Re5—d3 Rb8—c6 11. Oc1—e3 Of8—g7 12. c2—c3 Oc8—d7** ühes **0—0—0** paremusega mustale (Bilguer).

IV: 8. Rb1—c3 d7—d6 9. Re5—d3 f3:g2+ (Matšpartiis Steinitz-Zuckertort, 1872, mängis must nõrgemini 9. ... Og7, millele järgnes 10. g3 Ld8 11. Rf4 jne. paremate lootustega valgele.) **10. Kf1:g2 Of8—g7 11. Rd3—f4 Rb8—c6 12. Oc1—e3 0—0** jne. paremusega mustale.

8.	. . . . .	**Lh4—h3+**
9.	**Kf1—f2**	**Lh3—g2+**
10.	**Kf2—e3**	**f7—f5!**

Silberschmidt'i käik, mis kindlustab mustale parema mängu. Nõrgem on **10. ... f6** 11. Rd3 Rf7 12. Rf4 Oh6 jne. veidi parema mänguga valgele, ja jätk **10. ... d6** võimaldab vastuse 11. Of1.

11.	**Re5—d3**	. . . . .

Pärast **11. e:f5** võib juba järgneda 11. ... d6, ja jätk **11. Rc3** annab mustale kas pärast 11. ... Rc6 või 11. ... c6 ühes d6 jne. parema mängu. Teksti käik aga annab mustale samuti paremuse.

11.	. . . . .	**f5 : e4**
12.	**Rd3—f4**	**Rh6—f5+**
13.	**Ke3 : e4**	**d7—d5+**

Väga tugev on ka lihtsalt 13. ... Lf2 matirünnakuga.

14.	**Oc4 : d5**	**Rf5—d6+**

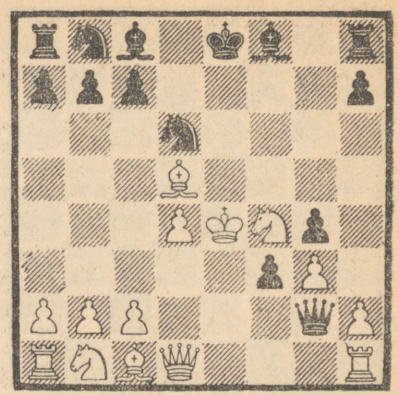

Diagramm 213.

Bird analüüsib diagrammseisust edasi: 15. Ke4—d3 Oc8—f5+ 16. Kd3—c3 Rd6—b5+ 17. Kc3—c4 Lg2:c2+ 18. Ld1:c2 Of5:c2 jne. paremusega mustale. Musta ülekaal diagrammseisus ei tekita vist küll kellelegi kahtlust.

Bd.

(vt. diagrammi 209)

6.	. . . . .	**Rg8—f6**

Salvio enda soovitus, mis aga on mustale nõrgem kui eespool vaadeldud jätkud ja võimaldab valgele saavutada umbes võrdse mängu.

7.	**Ld1—e1**	. . . . .

Teooria loeb seda vahetust pakkuvat jätku valgele tugevaimaks ja toob teiste siin võimalikkude jätkude kohta järgmisi analüüse:

I: 7. Oc4:f7+ (Halb on ka 7. R:f7 d5 8. R:h8 d:c4 9. Le2 Oe6 jne.) **7. ... Ke8—e7 8. Of7—b3**

d7—d6 (Pärast 8. ... R:e4 järgneb 9. Le1, pärast 8. ... Rh5 aga 9. L:g4.) **9. Re5—d3 Rf6—h5 10. Ld1—e1 g4—g3 11. Kf1—g1 Of8—g7** jne. parema seisuga mustale (Philidor).

II: 7. d2—d4 d7—d6 8. Re5—d3 f4—f3 9. Rb1—c3 Rf6—h5 10. Ld1—e1 g4—g3 (Ka 10. ... f:g2+ 11. K:g2 L:e1 ühes c6 on Bilguer'i järgi soodne mustale.) **11. h2—h3 c7—c6** jne. paremusega mustale (Bilguer).

III: 7. Rb1—c3 Rb8—c6 8. d2—d4 Rc6:e5 9. d4:e5 Rf6—h5 (Teooria poolt soovitatud selle käigu asemel tuleb arvesse ka 9. ... f3!, mis näib olevat tugevam ja andvat mustale kardetava rünnaku.) **10. Ld1—d5 Rh5—g3+ 11. Kf1—g1 Rg3:h1 12. Ld5:f7+ Ke8—d8 13. Oc1:f4 Of8—c5+ 14. Kg1:h1 Vh8—f8 15. Of4—g3** ja kuigi Bilguer loeb siin musta seisu soodsamaks, ei saa selle hinnanguga pikema jututa leppida; näib just vastupidi, et must peab siin mängima väga täpselt, et mitte sattuda halvemusse.

Arvestades aga seda, et must võis 9. käigul mängida energilisemalt, ei või sellele variandile omistada määravat tähtsust.

7.	**Lh4 : e1+**
8. Kf1 : e1	**Rf6 : e4**

Võimalik on ka 8. ... d6 9. R:f7 d5 10. O:d5 R:d5 11. R:h8 Rf6 jne., Bilguer'i järgi umbes võrdse mänguga.

9. Oc4 : f7+	**. . . . .**

Pärast 9. R:f7 järgneb lihtsalt 9. ... Rd6 jne.

9.	**Ke8—e7**
10. Of7—b3	**Re4—f6**
11. d2—d4	**d7—d6**
12. Re5—f7	**. . . . .**

Ka 12. Rd3 f3 13. g:f3 g:f3 jne. annab umbes võrdse mängu.

12.	**Vh8—g8**
13. Oc1 : f4	**Oc8—e6**

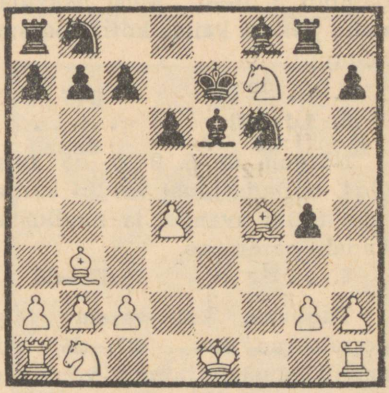

Diagramm 214.

Diagrammseis tekkis partiis Suhle-Hirschfeld, 1861, ja andis pärast 14. O:e6 K:e6 15. Rd8+ jne. umbes võrdse mängu. On ka selge, et diagrammseisus pole kummalgi poolel erilisi lootusi paremusele.

Kokku võttes võib Salvio gambiidi kohta öelda, et see on valgele võrdlemisi ebasoodne ja võimaldab mustale saavutada paremust mitmel viisil, nagu näitasid variandid Ba, Bb ja Bc. Valge peab, kui ta otsustab mängida ratsugambiiti, olema valmis Muzio gambiidis vajalikuks

vigurikahinguks, kui ta ei taha võitluseta sattuda halvemasse seisu.

1C.

(vt. diagrammi 193)

5. Rb1—c3 . . . . .

Mac Donnell'i gambiit, mis on aga valgele nõrgem kui Muzio gambiit 5. 0—0. Must saavutab nüüd parima kaitse korral parema mängu.

5. . . . . g4 : f3
6. Ld1 : f3 . . . . .

Nõrgem on 6. 0—0 d5 ühes Og4, millega must väldib kardetava f-liini avamist ja kindlustab endale paremuse.

6. . . . . d7—d6

Tugevam kui varem väga populaarne **6. ... d7—d5,** mis annab mustale ainult võrdsuse, näiteks: **7. Rc3:d5** (Pärast 7. O:d5 on 7. ... c6 tugev vastus, sest kahing 8. O:f7+ K:f7 annab mustale paremuse; mängib valge aga 8. Ob3, siis järgneb 8. ... Oe6 9. O:e6 f:e6 10. Lh5+ Kd7 ja must säilitab oma paremuse.) **7. ... Rb8—c6** (Partiis Marshall-Maróczy, Viin, 1903, mängis must siin 7. ... c6, kuid sattus pärast 8. R:f4 Lf6 9. c3 Oh6 10. d4 Re7 11. 0—0 0—0 12. Rd5! jne. raskustesse ja kaotas kiiresti.) **8. 0—0 Of8—d6 9. d2—d4 Rc6:d4 10. Lf3—h5 Oc8—e6 11. Oc1:f4** ja valge rünnak on umbes kahitud vigurit väärt (konsultatsioonpartii Charousek ja Fähndrich — Halprin ja Marco, Viin, 1897). Partiis järgnes: 11. ... O:f4 12. R:f4 O:c4 13. Le5+ Kf8 14. L:h8 O:f1 15. V:f1 Lf6 16. L:h7 L:f4 jne. umbes võrdse mänguga.

Raske seisu mustale annab ka **6. ... Rb8—c6,** millele valge võib Bilguer'i järgi vastata 7. d4! R:d4 8. O:f7+ K:f7 9. Lh5+ Kg7 10. 0—0 jne. parema seisuga valgele.

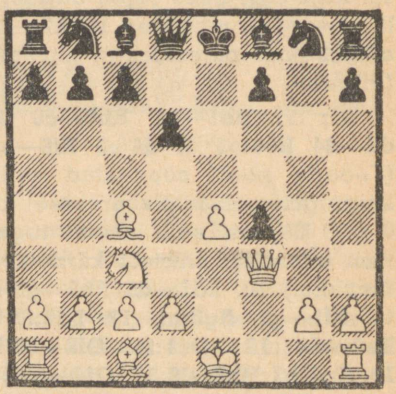

Diagramm 215.

7. 0—0 . . . . .

Teine valgele siin võimalik jätk **7. d2—d4** annab lõpuks samuti mustale soodsama mängu, näiteks: **7. ... Oc8—e6 8. Rc3—d5** (Paremaid lootusi pakub võibolla 8. d5 ühes O:f4, millega valge saavutab märgatava arenguparemuse.) **8. ... c7—c6** (Ka 8. ... Rc6 ühes Ld7 ja 0—0—0 annab mustale soodsama seisu.) **9. 0—0 c6:d5 10. e4:d5 Oe6—f5 11. Oc1:f4 Of5—g6 12. Oc4—b5+ Rb8—d7 13. Va1—e1+ Of8—e7 14. Of4:d6 Ld8—b6!** (Partiis Maróczy-Tšigorin, Viin, 1903,

jätkas must nõrgemini 14. ... Kf8 ja sattus pärast 15. V:e7 R:e7 16. Ve1 Kg7 17. O:e7 jne. peatselt kaotusseisu.) **15. Lf3—a3** (Pärast 15. V:e7+ R:e7 16. Lf6 järgneb Marco järgi 16. ... 0—0—0! paremusega mustale, näiteks: 17. O:d7+ V:d7 18. L:h8+ Vd8 jne., või ka 17. L:e7 L:b5 18. Vf3 b6 19. Vc3+ Kb7 20. Vc7+ Ka8 21. c4 L:b2 jne.) **15. ... Lb6:d4+ 16. Vf1—f2 Og6—e4 17. Od6:e7 Rg8:e7 18. d5—d6 Vh8—g8 19. Ve1:e4 Ld4:e4 20. Vf2—e2 Le4:e2 21. Ob5:e2 Re7—c6** paremusega mustale (kiripartii Barth-Lenz, 1913).

7. . . . . Oc8—e6

Must peab võimalikult kiiresti likvideerima surve punktile f7.

8. Rc3—d5 . . . . .

Pärast **8. O:e6** f:e6 9. Lh5+ Kd7 10. d4 järgneb 10. ... Le7 11. Lb5+ Kc8 12. O:f4 Og7 jne. paremusega mustale. Tuleb aga arvesse veel lihtsalt **8. d3,** püüdes võimalikult kiiresti lõpetada arengut. Teksti käik on seotud teise vigurikahinguga.

8. . . . . c7—c6
9. Lf3—c3 . . . . .

Marco soovitusele **9. Lf3:f4** vastab must 9. ... Of8—h6 10. Lf4—f3 (Või 10. Lf2 Rd7 11. Ld4 c:d5 12. L:h8 d:c4 13. L:g8+ Of8 jne. paremusega mustale.) 10. ... Rb8—d7 11. d2—d4 Oh6:c1 12. Va1:c1 Rg8—e7 13. Rd5—f6+ Rd7:f6 14. Lf3:f6 Oe6:c4 15. Lf6:h8+ Ke8—d7 jne. paremusega mustale.

Võimalik on veel **9. d2—d4,** mis annab seisu märkusest valge 7. käigu juurde, kusjuures valge on vältinud pärast 7. d4 Oe6 8. Rd5 võimaliku jätku 8. ... Rc6 ühes Ld7 ja 0—0—0. Tuleb arvesse ka **9. Ve1.**

9. . . . . c6 : d5
10. Lc3 : h8 d5 : c4
11. Lh8 : g8 Ld8—b6+
12. Kg1—h1 Rb8—c6

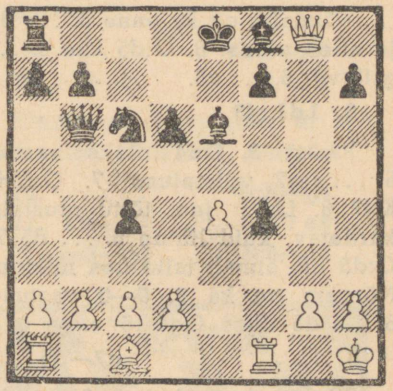

Diagramm 216.

Malkin'i analüüsi kohaselt on seis umbes võrdne, kuid pärast selle väite tõestuseks toodud jätku 13. b3 võib must mängida tugevasti 13. ... Ld4 14. Vb1 c:b3 15. a:b3 Lg7 jne. paremusega. On vaevalt usutav, et valge suudaks saavutada diagrammseisust võrdsust, sest materiaalse ülekaalu kõrval omab must veel tugevad kaksikodad, mis pärast lipuvahetust kindlustavad talle igal juhul soodsama seisu. Näib, et suhteliselt parimaid võimalusi pakub valgele selles mänguviisis variant

märkusest valge 7. käigu juurde, kus mustal tuleb end väga täpselt kaitsta.

1D.

(vt. diagrammi 193)

5. d2—d4 . . . . .

Ghulam Kassim'i gambiit, mis samuti annab mustale soodsama mängu.

5. . . . . g4 : f3

Võimalik on ka enne 5. . . . d5 ja alles pärast 6. O:d5 kas 6. . . . g:f3 või 6. . . . c6.

6. Ld1 : f3 . . . . .

Pärast **6. O:f4** oleks vastus 6. . . . f:g2 võimaluse 7. O:f7+ K:f7 8. Lh5+ jne. tõttu mustale kardetav, kuid lihtne 6. . . . d5 7. O:d5 Rf6 annab talle hea mängu. Nõrgem on ka **6. 0—0** vastuse 6. . . . d5 ühes Og4 tõttu.

6. . . . . d7—d5

Siinkohal on kaitse 6. . . . d6 7. 0—0 Oe6 mustale vähem soodne võimaluse 8. d5 Od7 9. O:f4 Le7 10. e5! jne. tõttu paremusega valgele.

7. Oc4 : d5 Rg8—f6

Võimalik on ka 7. . . . c6, kuid teksti käik on tugevam.

8. 0—0 c7—c6
9. Od5 : f7+ . . . . .

Kahing 9. Rc3 c:d5 10. e:d5 Og7 11. O:f4 annab pärast 11. . . . 0—0 12. Og5 Lb6 jne. Bilguer'i järgi mustale samuti paremuse.

9. . . . . Ke8 : f7
10. Lf3 : f4 . . . . .

Ka pärast 10. O:f4 järgneb lihtsalt 10. . . . Og7 ühes Vf8 ja Kg8.

10. . . . . Of8—g7
11. e4—e5 Vh8—f8
12. e5 : f6 Kf7—g8

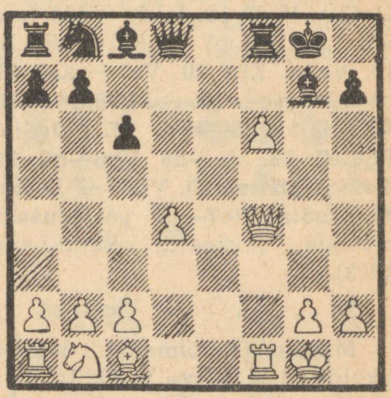

Diagramm 217.

Nüüd võidab must etturi f6 ja säilitab seega otsustava materiaalse paremuse. Sellest näeme, et Ghulam Kassim'i gambiit pakub valgele veelgi vähem rünnakuvõimalusi kui Mac Donnell'i gambiit; tugevaim rünnakujätk on kahtlemata Muzio gambiit.

1E.

(vt. diagrammi 193)

5. Oc4 : f7+ . . . . .

Selles seisus peab valge kahima ratsu, mitte oda. Odakahing kannab Lolli gambiidi nimetust ja annab mustale parema mängu.

5. . . . . Ke8 : f7
6. Rf3—e5+ Kf7—e8

Täiesti nõrk on **6. ... Ke6** 7. L:g4+ K:e5 8. Lf5+ Kd6 9. d4 Og7 10. O:f4+ jne., ja ka **6. ... Ke7** 7. L:g4 d6 8. L:f4 jne. annab valgele paremuse.

7. Ld1 : g4 Rg8—f6

Nõrgem on **7. ... Ld8—f6 8. Lg4—h5+ Ke8—e7 9. Rb1—c3** (Nõrk on 9. Rf7 L:f7 10. Le5+ ja nüüd annab nii 10. ... Le6 kui ka 10. ... Kd8 mustale paremuse.) **9. ... c7—c6 10. 0—0! d7—d6** (Bilguer loeb siin 10. ... Oh6 11. d4 d6 mustale tugevamaks.) **11. Vf1 : f4! Lf6:e5** (Pärast 11. ... L:f4 12. d4 Lf6 13. Og5 d:e5 14. d:e5, või ka 11. ... d:e5 12. V:f6 R:f6 13. L:e5+ jne. saavutab valge samuti tugeva rünnaku.) **12. Lh5—f7+ Ke7—d8 13. Lf7:f8+ Kd8—c7** (Või 13. ... Le8 14. L:d6+ Rd7 15. e5 Le7 16. Re4 jne. soodsama seisuga valgele.) **14. Vf4—f7+ Rb8—d7 15. d2—d3** ja valgel on kaks ettturit viguri eest ühes ilusa rünnakuga, mis kindlustab talle paremad võimalused (Savenkov).

8. Lg4 : f4 d7—d6

Zuckertort soovitas siin **8. ... Of8—d6,** millele võiks järgneda: **9. 0—0 Vh8—f8 10. d2—d4 Rb8—c6 11. Lf4—h6!** paremusega valgele, näiteks: **11. ... Rc6:d4** (Ka 11. ... O:e5 12. d:e5 R:e5 13. Og5 Reg4 14. Lh4, või 11. ... R:e5 12. d:e5 O:e5 13. Og5 jne. annavad valgele paremuse. Pärast 11. ... Oe7 on 12. Og5 või 12. Rg4 tugevad vastused.) **12. Re5—g4 Od6—e7** (Kombinatsioon 12. ... R:g4 13. V:f8+ O:f8 14. Lh5+ Ke7 15. Og5+ Rf6 16. O:f6+ K:f6 17. Lh4+ Kf7 18. L:d8 R:c2 19. Rc3 R:a1 20. Rd5 annab valgele selge paremuse.) **13. Oc1—g5 d7—d6** (Pärast 13. ... R:c2 tuleks sama jätk.) **14. Rg4:f6+ Oe7:f6 15. Og5:f6 Vf8:f6 16. Vf1:f6** jne. otsustava rünnakuga valgele (Bilguer).

9. Re5—f3 . . . . .

Kahing 9. 0—0 d:e5 10. L:e5+ Kf7 11. Lh5+ Kg8 annab mustale paremuse.

9. . . . . Vh8—g8!
10. 0—0 . . . . .

Etturit g2 loovutades ei saavuta valge küllaldast rünnakut.

10. . . . . Vg8—g4
11. Lf4—e3 Vg4 : e4
12. Le3—g5 Oc8—e6

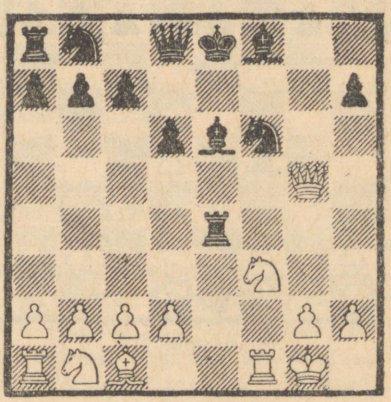

Diagramm 218.

Mustal on nüüd enamviguri kõrval veel ka paremini arendatud seis, nii et tema paremus ei tekita mingisugust kahtlust.

2.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Rf3 g5 4. Oc4.)

4. . . . . Of8—g7

See arenduskäik, millega must väldib oma etturseisu nõrgendust kuningatiival ja valmistub pärast h2—h4 kaitsma punkti g5 käiguga h7—h6, on positsiooniliselt rohkem põhjendatud kui edasilüke g5—g4 ja pakub mustale õige edasimängu juures häid võimalusi.

Pärast **4. . . . d5** 5. O:d5 annab 5. . . . g4 6. 0—0 seisu Muzio gambiidist ja pärast **4. . . . h6** jätkab valge umbes samuti nagu pärast teksti käiku.

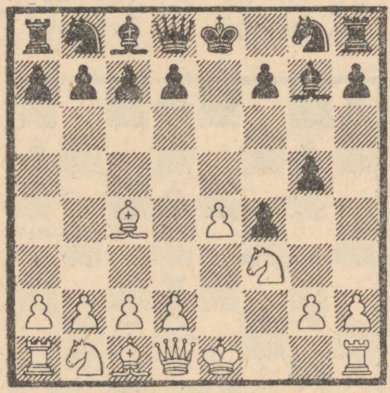

Diagramm 219.

2a.

5. h2—h4 . . . . .

Selles seisus võib valge ka loobuda rünnakujätkust 5. h4 ja mängida rahulikult **5. 0—0,** milliseid võimalusi vaatleme **2b** juures. Seejuures on väga raske öelda, kumb neist mänguviisidest pakub valgele paremaid lootusi. Teksti käiguga alustatud mänguviisi nimetatakse Philidor'i gambiidiks, kuigi seda käiku kasutati juba ka varem, näiteks Polerio ja Greco poolt.

5. . . . . h7—h6

See kaitsekäik moodustab musta poolt valitud mänguviisi idee. Ebaloogiline ja ühtlasi mustale ebasoodne on seevastu 5. . . . g5—g4 6. Rf3—g5 Rg8—h6 7. d2—d4 ja valgel on paremus, näiteks: 7. . . . Rc6 8. c3 d6 9. O:f4 Ra5 10. Od3 f6 11. Ld2 Rg8 12. d5 jne., või ka 7. . . . f6 8. O:f4 jne. tugeva rünnakuseisuga valgele.

6. d2—d4 d7—d6

Ka siin on edasilüke **6. . . . g4** kardetav vastuse 7. O:f4 g:f3 8. L:f3 jne. tõttu, mis annab valgele ülitugeva rünnaku. Nõrgem on ka **6. . . . c6** 7. e5 d5 8. e:d6 L:d6 9. h:g5 ja valge võidab etturi tagasi ühes hea mänguga.

Selles seisus, mis on põhiseisuks Philidor'i gambiidi uurimisel, on valgel valida mitmeid võimalusi, mida vaatleme allpool üksikasjalisemalt.

(vt. diagrammi 220)

a2.

7. c2—c3 . . . . .

Selle käiguga ähvardab valge 8. Lb3, rünnates korraga punkti f7 ja ähvarduse Lb5+ kaudu ka

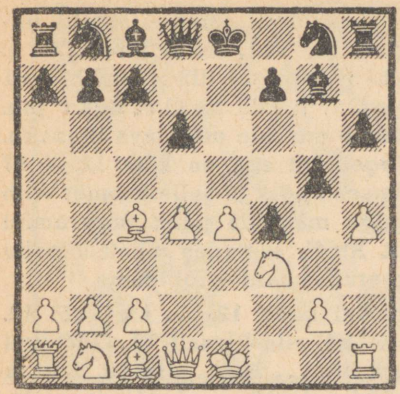

Diagramm 220.

g5. Must suudab aga need ähvardused edukalt pareerida.

7. . . . . Rb8—c6

Tugevaim vastus mustale, millega ta kindlustab endale soodsama seisu. Tuleb tähele panna aga veel ka järgmisi võimalusi:

I: 7. . . . c7—c6 (Philidor'i soovitus, kuid nõrgem kui 7. . . . Rc6.) **8. Ld1—b3** (Pärast 8. Le2 mängib must Bilguer'i järgi parimini 8. . . . Le7.) **8. . . . Ld8—e7 9. 0—0 Oc8—e6** (Riskantne on 9. . . . b5 10. Od3 Rd7 11. a4 a6 12. a:b5 Vb8 13. Ra3 jne. hea mänguga valgele.) **10. Oc4:e6 f7:e6 11. h4:g5 h6:g5 12. Rf3:g5 e6—e5** (Jätk 12. . . . L:g5 13. L:b7 on soodne valgele.) **13. d4:e5 d6:e5** Bilguer'i järgi umbes võrdse mänguga.

II: 7. . . . g5—g4 (Võimalik on ka 7. . . . Le7, mis annab umbes samalaadilisi seise nagu peavariant. Nõrgem on seevastu 7. . . . Rf6 8. h:g5 R:e4 jne. keerulise ja umbes võrdse seisuga.) **8. Rf3—g1!** (Vigurikahing 8. O:f4 g:f3 9. L:f3 Oe6 annab mustale pärast 10. O:e6 f:e6 11. Lh5+ Kd7 12. Lg4 Le7 jne. paremuse, samuti nagu 8. 0—0 g:f3 9. L:f3 Oe6 jne. Paremuse mustale annab lõpuks ka 8. Lb3, millele must ei tarvitse vastata riskantselt 8. . . . g:f3 9. O:f7+ Ke7 10. 0—0 jne. rünnakuvõimalustega valgele, vaid lihtsamalt 8. . . . Le7 soodsama mänguga.) **8. . . . Ld8—e7** (Ka 8. . . . Of6 9. O:f4 O:h4+ 10. g3 jne. annab valgele hea mängu.) **9. Oc1:f4!** (Tugevam kui Bilguer'i käsiraamatus toodud jätk 9. Le2 Rf6 10. e5? d:e5 11. d:e5 Rh5 paremusega mustale.) **9. . . . Le7:e4+ 10. Ld1—e2** (Ka 10. Re2 L:g2 11. Vg1 annab valgele lootusrikka mängu.) **10. . . . Oc8—f5 11. Rb1—d2 Le4:e2+ 12. Rg1:e2** ja valgel on paremus, nagu umbes samalaadilises seisus Kieseritzky gambiidist (Euwe).

8. Ld1—b3 . . . . .

Variant **8. h:g5** h:g5 9. V:h8 O:h8 10. Le2 Le7 11. Ra3 Og4 12. Od2 0—0—0 jne. annab mustale paremuse (matšpartii Labourdonnais — Mac Donnell). Tugevaim jätk valgele näib aga olevat lihtne **8. 0—0,** sest mustal on seejärel mõningaid raskusi oma kuningatiiva vigurite arendamisega.

8. . . . . Ld8—e7

9. 0—0 . . . . .

Soodne mustale on 9. h:g5 h:g5 10. V:h8 O:h8 11. Lb5 g4 12. Rg5 a6 jne.

9. . . . . Rg8—f6

Bilguer loeb seda jätku mustale tugevaimaks, kuid näib siiski, et valge saavutab nüüd päris rahuldava seisu. Hea mängu valgele annab ka **9. ... Rd8** 10. h:g5 h:g5 11. Lb5+ ühes L:g5 jne., kuid pärast **9. ... g4** 10. O:f4 g:f3 11. V:f3 tekib komplitseeritud seis, kus valgel tuleb oma vigurikahingu korrektsust alles tõestada. Tähelepanu väärib muuseas ka **9. ... a6,** valmistades ette taganemist Rd8 ja mõnes variandis ka rünnakut b7—b5.

10. h4 : g5 . . . . .

Loomulikult kasutab valge juhust musta etturseisu lõhkumiseks, pealegi kus must ähvardas pärast 10. ... Rh5 ühes g4 saavutada otsustavat kuningarünnakut.

10. . . . . h6 : g5
11. Rf3 : g5 Rf6 : e4

Pärast 11. ... Rh5 võib 12. R:f7 kujuneda mustale ebameeldivaks.

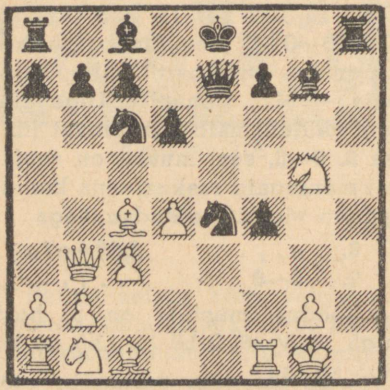

Diagramm 221.

Tekkinud seisus jätkab Bilguer **12. Ve1,** mille järel 12. ... Vh1+! 13. K:h1 Rf2+ 14. Kh2 L:e1 15. O:f7+ Kd8 16. O:f4 Rg4+ jne. annab mustale otsustava rünnaku. Tegelikult aga on käik 12. Ve1? ilmsesti nõrk ja selle asemel võib valge mängida palju tugevamini **12. R:e4!,** asetades mustale palju keerulisemaid probleeme.

Kui nüüd **12. ... L:e4** või **12. ... Lh4,** siis lihtsalt 13. O:f4; kui aga **12. ... R:d4,** siis 13. Ld1 ja nüüd pole 13. ... L:e4 enam võimalik vastuse 14. Ve1 tõttu. Musta näiliselt tugevat rünnakuseisu on väga raske edasi arendada ja pole kerge leida isegi säärast jätku, mis vabastaks musta kõikidest teda ähvardavatest ohtudest. Sellest järeldub aga, et Bilguer'i soovitus 9. ... Rf6 pole mustale tugevaim jätk, vaid et ta peab selle asemel mängima kas 9. ... g4 suurte teravustega või jällegi rahulikumalt 9. ... a6, mõlemal juhul huvitava ja võimalusterikka seisuga.

b2.

(vt. diagrammi 220)

7. Ld1—d3 . . . . .

Selle käiguga loob valge võimaluse 8. h:g5 h:g5 9. V:h8 O:h8 10. e5 d:e5? 11. Lh7 jne., millega must järgnevalt peab arvestama. Kui otsekohe 7. h:g5 h:g5 8. V:h8 O:h8 9. Ld3, siis võib must 9. ... Rh6 kõrval jätkata ka 9. ... Rc6 üleminekuga käesolevasse peavarianti.

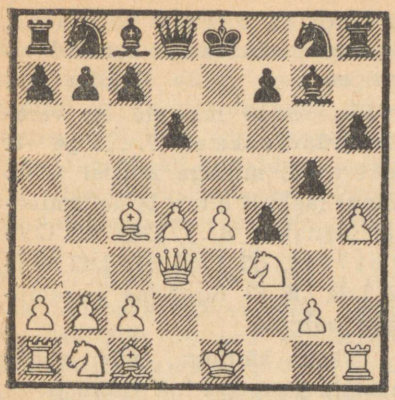

Diagramm 222.

7. . . . . Rb8—c6

Väga riskantne on mustale siin edasilüke **7. ... g4** 8. Rg1! ja nüüd on Ef4 kaitsmisega suuri raskusi, näiteks: 8. ... Lf6 9. c3 h5 (Või 9. ... Re7 10. Lf1 Rg6 11. h5 Rh4 12. g3! jne.) 10. Ra3 Re7 11. Re2 Rg6 12. g3! jne. paremusega valgele (Marshall-Pillsbury, Viin, 1903).

Tähelepanu väärib aga **7. ... Kf8,** sest kui nüüd 8. h:g5 h:g5 9. V:h8 O:h8 10. e5 d:e5 11. Lh7, siis lihtsalt 11. ... Og7 12. d:e5 Og4 selge paremusega mustale (Tartakover-Becker, Viin, 1921).

8. h4 : g5 . . . . .

Kaitse 8. c3 ei sobi siin hästi valge arengusüsteemi ja annab mustale pärast 8. ... Le7 9. h:g5 h:g5 10. V:h8 O:h8 11. e5 paremuse, näiteks: 11. ... f5 12. O:g8 d:e5 13. d:e5 (13. R:e5 O:e5!) 13. ... g4 14. Rd4 R:e5 15. Le2 Od7 jne. (Marshall-Gunsberg, Viin, 1903), või ka 11. ... Od7 12. Lh7 0—0—0 13. L:h8 d:e5 jne. (Kmoch). Teksti käik aga on, samuti nagu kogu käiguga 7. Ld3 alustatud rünnakukatse, valgele mitteküllaldane.

8. . . . . h6 : g5
9. Vh1 : h8 Og7 : h8
10. e4—e5 . . . . .

Kogu see rünnak sisaldab ainult mõningaid taktikalisi lõkse ega ole mustale tähelepaneliku kaitse juures ohtlik.

10. . . . . Oh8—g7

Lihtsaim vastus, kuid küllaldane paremuse kindlustamiseks oli ka **10. ... Kf8** 11. Lh7 Og7 12. Lh5 Rh6 13. R:g5 Og4 ühes R:d4 jne. Ebasoodne mustale on seevastu Bilguer'i käsiraamatus toodud variant **10. ... d5** 11. Lh7 Kf8, sest valge ei mängi mitte 12. L:h8 d:c4 13. c3 Og4 jne., vaid 12. Ob5! Og7 13. O:c6 b:c6 14. b3! jne. võitva rünnakuga (Kmoch).

11. Rb1—c3 . . . . .

Jätk 11. Lh7 Kf8 annab seisu eelmisest märkusest.

11. . . . . Rg8—h6
12. e5 : d6 c7 : d6
13. Rc3—d5 Ke8—f8

(vt. diagrammi 223)

Diagrammseisus omab must soliidse enametturi ja ähvardab pärast arengu lõpetamist asuda otsustavale rünnakule. Partiis Rosenthal-Neumann, 1869, otsustas valge seepärast kahida viguri 14. R:g5 L:g5 15. O:f4, kuid sattus pärast 15. ... Lh4+ 16. g3 Lh1+ 17. Kd2 Lg2+ ise rünnaku alla ja kaotas kiiresti. Lisaks eeltoodu-

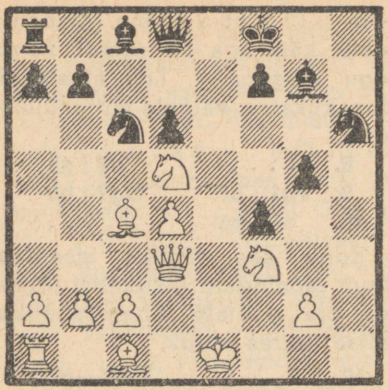

Diagramm 223.

tele näitab ka see variant, et jätk 7. Ld3 ei valmista mustale suuremaid raskusi.

c2.

(vt. diagrammi 220)

7. Rb1—c3 . . . . .

Üks vanemaid jätke selles seisus, mis leidub juba Polerio ja Greco analüüsides. Mustal aga on seejärel kaitse juhtimine palju kergem kui pärast 7. c3, mida vaatlesime variandis a2.

7. . . . . Rb8—c6

Greco käsikirjades leidub huvitav kahivariant **7. . . . c6** 8. h:g5 h:g5 9. V:h8 O:h8 10. Re5 d:e5 11. Lh5 Lf6 12. d:e5 Lg7 13. e6 Rf6 14. e:f7+ Kf8 15. O:f4! võiduseisuga valgele, kuid kahjuks võib must mitmel korral mängida tugevamini, näiteks 14. . . . Ke7 või 13. . . . O:e6 14. O:e6 Rf6 15. O:f7+ Ke7 16. Lg6 L:f7 jne. Valge peab seepärast ebakorrektse kahingu 10. Re5 asemel mängima 10. g3 g4 11. O:f4 g:f3 12. L:f3 jne. kardetava rünnakuga kahitud viguri eest.

Ebasoodne mustale on varajane rünnakukatse **7. . . . g4** 8. Rg1! tõttu, millega mustal tekib jällegi raskusi etturi f4 kaitsmisega, näiteks: 8 . . . Of6 9. O:f4 O:h4+ 10. g3 Og5 11. Ld2 O:f4 12. L:f4 Lf6 13. Rge2 jne. paremusega valgele.

Teksti käiguga, mis sobib mustale peaaegu iga valge poolt 7. käigul valitud mänguviisi puhul, ähvardab must juba 8. . . . g4 ja sunnib valget seega mõtlema Ed4 kaitsmisele.

8. Rc3—e2 Ld8—e7
9. Ld1—d3 Oc8—d7

Tuleb arvesse ka 9. . . . g4 10. Rfg1 Rf6, millega must võidab valge e-etturi oma Ef4 vastu (Spielmann-Rosselli, Abbazia, 1912).

10. Oc1—d2 0—0—0

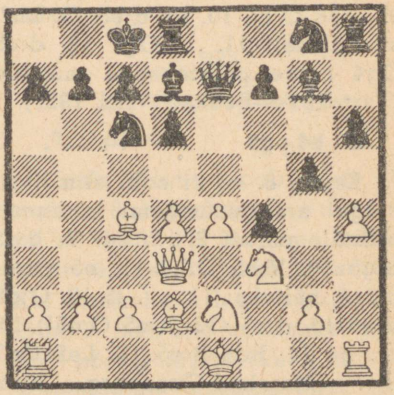

Diagramm 224.

Diagrammseisus on valgel kahtlemata teatud kompensatsioon kahitud etturi eest tugeva tsentri ja kerge ruumilise paremuse näol, mis aga vaevalt tohiks olla täiesti küllaldane seisude tasakaalustamiseks. Partiis Anderssen-Neumann, 1866, jätkas valge 11. Oc3 Ve8 12. d5 Re5 13. R:e5 d:e5 14. 0—0—0 Rf6 ja sattus ilmsesse halvemusse. Normaalne jätk on aga kahtlemata arengu lõpetamine 11. 0—0—0, ja kui nüüd 11. ... Ve8, siis lihtsalt 12. Vhe1 ja 12. ... L:e4 on 13. La3 tõttu rohkem kui kahtlane; seejuures on ka lihtne 13. L:e4 V:e4 14. h:g5 küllaltki tugev. Käiguga 11. 0—0—0 saavutaks valge vähemalt täisväärtusliku mängu, kusjuures pole sugugi kindel, et must suudab oma enametturit maksvusele tuua.

2b.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Rf3 g5 4. Oc4 Og7.)

(vt. diagrammi 219)

5. 0—0 . . . . .

Loobumisega rünnakust 5. h4, mis andis Philidor'i gambiidi, viib valge mängu Hanstein'i gambiiti, mis tavaliselt nõuab musta kuningatiiva etturseisu purustamiseks julget vigurikahingut. On väga kahtlane, kas valge saavutab vangerdusega paremaid rünnakuvõimalusi kui Philidor'i jätkuga 5. h4.

Muidugi võib valge siin mängida enne ka **5. d4,** mis annab pärast 5. ... d6 6. 0—0 jne. peavariandi. Kui valge püüab aga loobuda vangerdusest ja kasutada tempot näiteks tsentri tugevdamiseks käiguga 6. c3, siis saavutab must jätkuga 6. ... g4! kardetava surve, näiteks: 7. Lb3 (Või 7. O:f4 g:f3 8. 0—0 Oe6 jne. paremusega mustale.) 7. ... g:f3 8. O:f7+ Ke7 9. 0—0 Rh6 ja must saavutab paremuse. Tegelikult pole aga sellel asjaolul suuremat tähtsust, millises järjestuses valge teostab käigud 0—0 ja d2—d4.

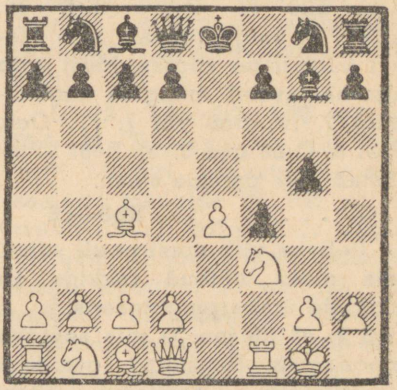

Diagramm 225.

5. . . . . d7—d6

Võib muidugi ka enne 5. ... h6, kuid mitte 5. ... g4 6. Re1 tõttu.

6. d2—d4 h7—h6

Võimalik on ka otsekohe 6. ... Rc6 7. c3 ja alles nüüd 7. ... h6, vältides igaks juhuks kardetavat vigurikahingut R:g5. Tegelikult

moodustab see ainult ebaolulise käikude ümberpaigutuse.

7. c2—c3 . . . . .

Variant **7. g3** g4 8. Rh4 (Kahing 8. O:f4 g:f3 9. L:f3 O:d4+ jne. pole korrektne.) 8. ... f3 9. c3 annab pärast 9. ... Rc6 seisu vaadeldavast peavariandist, kusjuures must võib mängida ka otsekohe 9. ... Of6 10. R:f3 g:f3 11. L:f3 Le7 12. Rd2 Rc6 13. e5 d:e5 14. Re4 jne. võrdsuseks küllaldase rünnakuga.

Huvitavaid võimalusi võib tekkida ka pärast **7. Rc3,** näiteks: 7. ... Re7 8. g3 g4 9. Rh4 f3 10. R:f3 g:f3 11. O:f7+ K:f7 12. L:f3+ ja valge rünnak näib olevat küllaldane viigiks. Must võib aga nähtavasti mängida tugevamini 7. ... Rc6 või 7. ... Oe6, sest 8. O:e6 f:e6 9. e5 Rc6! kindlustab talle parema seisu.

7. . . . . Rb8—c6

Sellega viib must partii seisu, mis oleks võinud tekkida ka käikude ümberpaigutusega 6. ... Rc6 7. c3 h6 jne. ja mis seetõttu moodustab Hanstein'i gambiidi peavariandi. Vaatleme siiski lühidalt ka teisi siin mustale arvesse tulevaid võimalusi.

I: 7. ... Rg8—e7 8. g2—g3 g5—g4 (Pärast 8. ... f:g3 annab 9. R:g5 valgele otsustava rünnaku.) **9. Rf3—h4 f4—f3 10. Rh4:f3** (Tuleb arvesse ka 10. Oe3 Rbc6 11. Rd2 0—0 12. h3 h5 13. h:g4 h:g4 14. Rd:f3 ülitugeva rünnakuga valgele, nagu partiis Szekely-Freimann, Abbazia, 1912. Tähelepanu väärib ka 10. Ra3, kavatsusega tuua ratsut c2 kaudu e3 ja seega kindlustada tugipunkti f5.) **10. ... g4:f3 11. Ld1:f3 0—0 12. Oc4:f7+ Kg8—h8** ja valgel on küllaldasi rünnakuvõimalusi kahitud viguri eest.

II: 7. ... Ld8—e7 8. g2—g3 g5—g4 9. Rf3—h4 (Kahing 9. O:f4 g:f3 10. L:f3 pakub mustale pärast 10. ... Oe6 küllaldasi kaitsevõimalusi.) **9. ... f4—f3 10. Rb1—a3** ja musta lipu ebasoodne asend e7 muudab manöövri Ra3—c2—e3 veelgi mõjuvamaks.

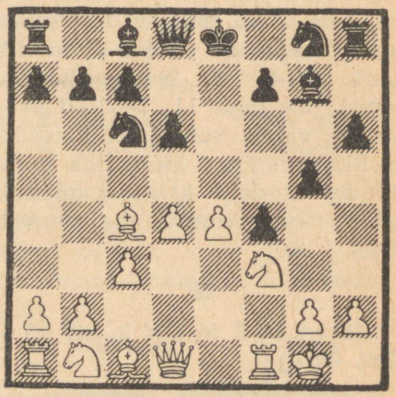

Diagramm 226.

8. g2—g3 . . . . .

Terav jätk, millega valge enam-vähem kohustub järgnevaks vigurikahinguks f3. Valge aga on sunnitud purustama musta etturseisu kuningatiival, kui ta tahab saavutada mingit kompensatsiooni kahitud etturi eest. Teine võimalus selleks on siin 8. Lb3 Le7 9. h4, millega saabub aga varem vaadeldud seis Philidor'i gambiidist.

8. . . . . g5—g4

Teine võimalus mustale on siin Grünfeld'i jätk **8. ... Oc8—h3,** et pärast **9. Ve1** mängida 9. ... Ld7, pärast **9. Vf2** aga 9. ... Rf6 10. g:f4 R:e4, mõlemal juhul paremusega mustale. Valge mängib aga tugevamini **9. g3:f4! Oh3:f1 10. Ld1:f1 g5:f4** (Pärast 10. ... g4 11. Re1 kujuneb valge võimas etturtsenter mustale väga kardetavaks.) **11. Oc1:f4** ja saavutab kahitud kvaliteedi eest küllaldast vastumängu, näiteks: 11. ... Lf6 12. Og3 0—0—0 13. Rbd2 Rge7 14. Lh3+ Kb8 15. Vf1 Rg6 16. Rh4 (Spielmann-Grünfeld, Karlsbad, 1923) ja nüüd pidi must pärast 16. ... Lg5 17. Rhf3 Lg6 18. Rh4 leppima viigiga 18. ... Lg5 jne.; partiis toimunud võidukatse 18. ... Lh7? andis pärast 19. b4! paremuse koguni valgele.

9. Rf3—h4 f4—f3

Nüüd on tekkinud põhiline seis Hanstein'i gambiidist, kus valgel on valida mitmesuguste võimaluste vahel kahingu R:f3 ettevalmistamiseks. Senised kogemused näitavad, et must satub pärast seda kahingut väga kardetava rünnaku alla, kuid et tal on hoolsa kaitse juures küllaldasi ressursse vastase ähvarduste pareerimiseks.

(vt. diagrammi 227)

10. Rb1—d2 . . . . .

Kahtlemata loogilisim jätk, millega valge kavatseb kahida f3 lipuratsut ja kasutada Rh4

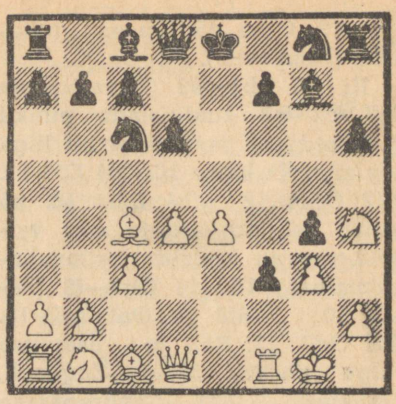

Diagramm 227.

järgneva rünnaku tugevdamiseks. Teistest siinkohal võimalikest jätkudest vaatleme lühidalt järgmisi:

I: 10. Ld1—b3 Ld8—e7 11. Rh4—f5 (Tugevam on siin Euwe järgi 11. Of4, kavatsedes alles seejärel mängida 12. Rf5 või ka rahulikult 12. Rd2.) **11. ... Oc8:f5 12. e4:f5** (Bilguer loeb äärmiselt komplitseeritud varianti 12. L:b7 valgele küllaldaseks võrdsuse saavutamiseks.) **12. ... 0—0—0** (Partiis Spielmann-Grünfeld, Viin, 1922, mängis must siin nõrgemini 12. ... Rd8 ja sattus pärast 13. Of4 Rf6 14. Rd2 0—0 15. h3 h5 16. Od3 Ld7 17. h:g4 h:g4 18. Kf2 ühes Vh1 jne. väga kardetava rünnaku alla.) **13. Oc4:f7 Le7—e2 14. Lb3—e6+** (Pärast 14. Vf2 järgneb 14. ... Le1+ 15. Vf1 f2+ 16. Kg2 R:d4! jne. võitva rünnakuga mustale.) **14. ... Vd8—d7! 15. Vf1—f2 Le2—d1+ 16. Vf2—f1 Ld1—c2 17. Rb1—d2 Rg8—f6** ja must seisab pärast 18. Lb3

L:b3 19. O:b3 d5 ilmsesti paremini (Nimzovitš).

II: 10. Rb1—a3 (Kavatsusega Ra3—c2—e3 kindlustada punkti f5, kuid see manööver on liiga aeglane. Ka katse 10. Of4 Of6 11. Rd2 O:h4 12. g:h4 L:h4 13. e5 annab kahitud etturite eest valgele vaevalt küllaldasi rünnakuvõimalusi.) **10. ... Og7—f6** (Pärast 10. ... Rf6 11. Od3 Le7 12. Rc2 Od7 13. Re3 jne. saavutas valge partiis Metger-Englisch, Frankfurt, 1887, suurepärase seisu.) **11. Rh4:f3** (Valgel pole valikut.) **11. ... g4:f3 12. Ld1:f3 Ld8—e7** ja kuigi valgel on mõningaid rünnakuvõimalusi, kindlustab musta enamvigur talle siiski paremuse (Euwe).

10. . . . . Og7—f6

Sellega sunnib must vastast otsekohe kahima f3, likvideerides seisupinge ja lootes tagasi lüüa järgneva rünnaku.

11. Rd2 : f3 g4 : f3
12. Ld1 : f3 . . . . .

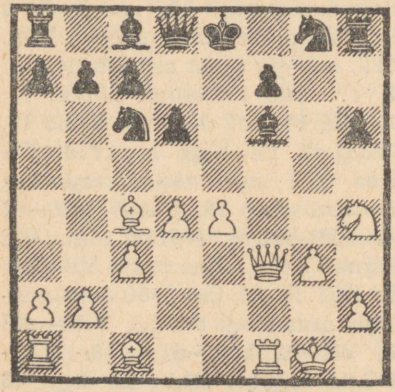

Diagramm 228.

Partiis Spielmann-Grünfeld, Teplitz-Schönau, 1922, mängis must nüüd nõrgalt **12. ... Vh7?** ja sattus pärast 13. Rg6! Vg7 (Või 13. ... f:g6 14. O:g8 Vg7 15. Oc4 Oe7 16. O:h6 jne.) 14. Rf4 Og4 15. Lg2 Og5 16. h3 Od7 17. Rh5 Vh7 18. e5! d:e5 19. Le4 f5 20. V:f5! jne. hävitava rünnaku alla.

Kommentaarides partii juurde soovitab Grünfeld diagrammseisus **12. ... Oh3,** et pärast 13. Vel mängida 13. ... Ld7, ähvardusega O:h4 ühes Lg4+ lipuvahetusega. Valge jätkab aga tugevamini 13. Vf2! ja säilitab ähvarduse e4—e5 tõttu küllaldasi rünnakuvõimalusi. Seetõttu tuleb diagrammseisus mõlemapoolseid võimalusi hinnata umbes tasakaalustatuks, kuigi säärastes seisudes on tegelikult rünnaku juhtimine kergem kui kaitsmine.

Ib.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Rf3 g5.)

(vt. diagrammi 192)

4. Rb1—c3 . . . . .

Hollandlase Quaade poolt uuritud ja tema nime kandev gambiitjätk, millega valge võib aga parimal juhul saavutada ainult võrdsuse.

4. . . . . g5—g4
5. Rf3—e5 . . . . .

Pärast **5. Oc4** tekib Mac Donnell'i gambiit (variant 1C), kuna **5. d4 g:f3** ei paku valgele kahitud viguri eest küllaldasi rünnakuvõimalusi.

5. . . . . Ld8—h4+
6. g2—g3 f4 : g3
7. Ld1 : g4 g3—g2+?

Vankrikahingu vastuvõtt annab valgele otsustava rünnaku. Õige vastus oli siin **7. ... Lh4:g4 8. Re5:g4 d7—d5** (Ka pärast 8. ... d6 järgneks 9. Oh3 g:h2 10. d4 jne.) **9. Of1—h3! d5:e4 10. Rg4—f6+** (Partiis Pillsbury-Maróczy, Viin, 1903, mängis valge nõrgemini 10. R:e4 ja sattus pärast 10. ... f5 11. Re3 Rc6 12. O:f5 g:h2 13. V:h2 O:f5 14. R:f5 Rge7 jne. halvemasse seisu.) **10. ... Ke8—d8 11. Oh3:c8 Kd8:c8 12. Rf6:e4 g3:h2 13. Vh1:h2** ja valge suudab vähemetturile vaatamata seise tasakaalustada (Schmid).

Pärast teksti käiku järgneb huvitavaid teravusi, mis üldjoontes on aga kasulikud valgele.

8. Lg4 : h4 g2 : h1L
9. Lh4—h5 . . . . .

Võimalik on siin **9. d2—d4** üleminekuga Rosentreter'i gambiiti, mida vaatleme allpool variandis **Ic.** Teksti käik kindlustab valgele samuti küllaldase rünnaku.

9. . . . . Of8—d6

Pärast 9. ... Rg8—h6 10. d2—d4 d7—d6 11. Oc1:h6 d6:e5 annab 12. Lh5:e5+ valgele paremuse, näiteks: 12. ... Kd7 13. Kf2 või 12. ... Oe6 13. L:h8 Rd7 14. 0—0—0 jne. Teksti käik pakub mustale paremaid kaitsevõimalusi.

10. Lh5 : f7+ Ke8—d8
11. d2—d4! . . . . .

Tugevam kui 11. Lg7, mis annab mustale pärast 11. ... L:h2! hea vastumängu.

11. . . . . Rg8—e7

Ei aita ka **11. ... h6** 12. Rg6 L:h2 13. e5 jne., või ka **11. ... Lg1** 12. Re2! L:h2 13. Og5+ Re7 14. Lg7 jne., mõlemal juhul võitva rünnakuga valgele. Kaotab ka **11. ... c6** 12. Og5+ Kc7 13. Lc4 ja valge võidab.

12. Oc1—g5 . . . . .

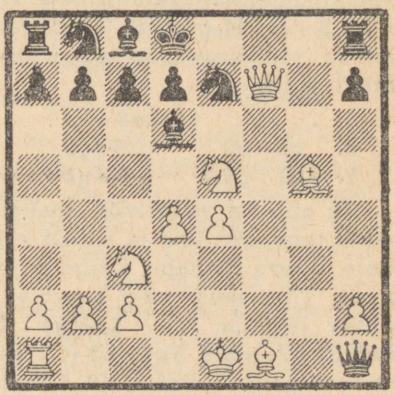

Diagramm 229.

Valge rünnak on ülivõimas, nii et must võib siin vaevalt enam pääsu loota.

Ic.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Rf3 g5.)

(vt. diagrammi 192)

4. d2—d4 . . . . .

Rosentreter'i gambiit, mis annab umbes samalaadilisi võimalusi nagu eespool vaadeldud Quaade gambiitki, kuid võimaldab

mustale gambiidi tagasilükkamise korral saavutada kerge paremuse.

4. . . . . g5—g4

Võimalik on muidugi ka 4. . . . Og7, üleminekuga Philidor'i gambiiti. Teksti käiguga alustatud rünnak on aga energilisem.

5. Rf3—e5 . . . . .

Jätk **5. Oc4** annab valgele ebasoodsa Gulam Khassim'i gambiidi, mida vaatlesime variandis **1D.** Teksti käik on veidi parem, kuid suurimat tähelepanu väärib siin senini tegelikult katsetamata kaning **5. Oc1:f4** g4:f3 6. Ld1:f3 jne. heade rünnakuvõimalustega kahitud viguri eest.

5. . . . . Ld8—h4+
6. g2—g3 f4 : g3
7. Ld1 : g4 g3—g2+?

Ka siin on vankrivõit mustale mitte tugevaim jätk ja annab valgele tugeva rünnaku. Kerge paremuse võis must siin saavutada lihtsa jätkuga **7. . . . Lh4:g4 8. Re5:g4 d7—d5 9. Rg4—e3** (Cordel soovitab siin 9. Re5 f6 10. Of4, ja kui 10. . . . Og7 või 10. . . . Re7, siis 11. e:d5 ilusa rünnakuseisuga kahitud viguri eest.) **9. . . . d5:e4 10. h2:g3 Rb8—c6** ja musta seis on veidi soodsam (Schmid).

8. Lg4 : h4 g2 : h1L
9. Rb1—c3! . . . . .

Sellega oleme saavutanud võimaliku seisu Quaade gambiidist, kus mustal on suuri raskusi vastase rünnaku pareerimisega. Nõrgem on siin 9. Lh5 L:e4+ 10. Oe2 Oe7 11. L:f7+ Kd8 12. Og5 c6 jne. paremuse lootustega mustale.

9. . . . . Rb8—c6

Ka teised võimalused pole mustale paremad, näiteks: **9. . . . d7—d6** (Valge ähvardas, näiteks pärast 9. . . . Oe7, ka 10. Lf2 f6 11. Rf3 musta lipu püüdmisega. Pärast 9. . . . Lg1 järgneb aga 10. Rd5 Od6 11. Oe3 Lg7 12. Rc4! jne.) **10. Re5:f7 Of8—e7** (Või 10. . . . K:f7 11. Lh5+ Kg7 12. Kf2! jne.) **11. Lh4—h5 Rg8—f6 12. Rf7:d6+ Ke8—d8** ja valgel pole paremat kui kestev tuli **13. Rf7+** jne. Võib-olla oli see variant mustale lihtsaim moodus seisude tasakaalustamiseks, sest teksti käiguga pole tal niikuinii loota rohkemat kui võrdsust.

10. Lh4—h5 . . . . .

Pärast 10. Rd5 on mustal kaitsevõimalus 10. . . . Od6.

10. . . . . Rc6 : e5

Või 10. . . . Oe7 11. L:f7+ Kd8 12. Og5 jne. paremusega valgele.

11. Lh5 : e5+ Rg8—e7
12. Le5 : h8 Lh1 : h2

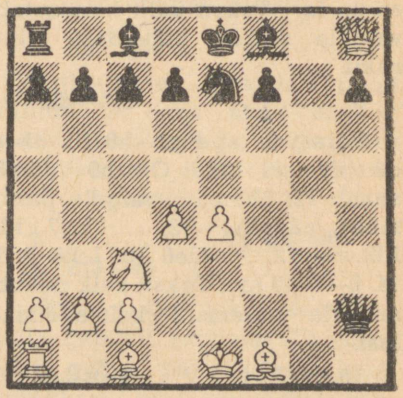

Diagramm 230.

Schmid jätkab diagrammseisu analüüsi järgmiselt: 13. Oe3 Lg3+ 14. Kd2 Lg7 15. L:g7 O:g7 16. Rb5 Kd8 17. Oc4 a6 18. Rc3 ja peab valge seisu vähemetturile vaatamata soodsamaks. Must pidi loomulikult vankrikahingu vastuvõtu asemel mängima 7. ... L:g4, saavutades seega kerge paremuse.

Selle variandiga lõpetame seisude analüüsi, kus must kaitseb end klassikalise käiguga 3. ... g5. Toodud analüüsidest selgub, et käik 3. ... g5 on küll mängitav, kuid kompromiteerib märgatavalt musta kuningaseisu ja pakub valgele paljudel juhtudel kardetavaid rünnakuvõimalusi, millede pareerimine nõuab mustalt hoolsa kaitse kõrval veel laialdasi teoreetilisi teadmisi. Seepärast on moodsates turniirides kaitse 3. ... g5 jäänud täiesti kõrvale ja neis vähestes partiides, kus veel kasutatakse vastuvõetud kuningagambiiti, domineerib täielikult kaitsesüsteem 3. ... Rf6 või 3. ... d5.

Järgnevalt asumegi nende kaitsevõimaluste lähemale uurimisele, mis püüavad kuningagambiidi kaitseprobleeme lahendada positsioonilisel teel.

II.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Rf3.)

(vt. diagrammi 146)

3. . . . . Rg8—f6

Üks tarvitatavamaid kaitseid moodsas turniiripraktikas, millega must väldib pärast 3. ... g5 võimalikke teravusi ja kindlustab endale vastuvõetava mängu.

4. e4—e5 . . . . .

Pärast **4. Rc3 d5 5. e:d5** tekib seis variandist 3. ... d5, mida vaatleme lähemalt III all. Kui valge püüab seda aga vältida ja mängib 5. e:d5 asemel **5. e5,** siis saavutab must pärast **5. ... Re4!** suurepärase mängu, näiteks: **6. d3** R:c3 7. b:c3 g5 8. d4 g4 9. Rg1 Lh4+ 10. Ke2 Oh6 (Gunsberg-Mieses, Viin, 1903), või **6. Oe2** g5 7. 0—0 Rc6 (Spielmann-Bogoljubov, Berliin, 1919), mõlemal juhul paremusega mustale.

4. . . . . Rf6—h5

Seega kaitseb must küll kahietturi f4, kuid asetab oma ratsu äärele ebasoodsasse positsiooni ja võimaldab valgele luua mitmes variandis väga kardetavaid teravusi. Kogu variandi mängitavus oleneb nüüd sellest, kas valgel õnnestub kasutada musta Rh5 ebasoodsat seisu või mitte.

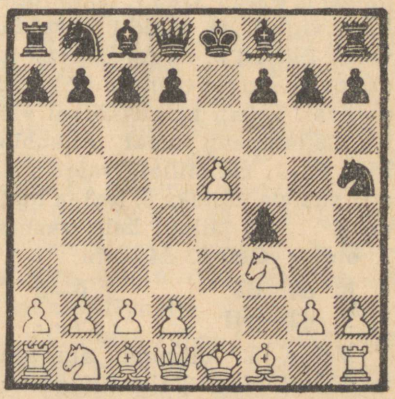

Diagramm 231.

5. Ld1—e2 (või IIa) . . . . .

Teist siin sageli tarvitatavat võimalust **5. d4** vaatleme **IIa** juures. Varem mängiti siin sageli ka **5. Of1—e2 d7—d6 6. 0—0 d6:e5** (Variant 6. . . . g5 7. R:g5 on soodne valgele.) **7. Rf3:e5 Of8—c5+ 8. Kg1—h1 Rh5—f6 9. Re5—d3 Oc5—b6 10. Rd3:f4 0—0** jne. umbes võrdse mänguga (Tšigorin-Marco, Viin, 1903), kuid must võib mängida tugevamini **5. . . . g7—g5!**, kaitstes seega lõplikult oma kahietturi. Võiks näiteks järgneda: **6. 0—0** (Variant 6. R:g5 L:g5! 7. O:h5 L:g2 8. Lf3 L:f3 9. O:f3 Rc6!, või 8. Of3 Lg5 9. d4 d6 on Nenarokov'i järgi soodne mustale.) **6. . . . Vh8—g8 7. d2—d4 d7—d5 8. e5:d6 Of8:d6 9. Rb1—c3 Rb8—c6** jne. paremusega mustale (Auerbach-Freimann, Abbazia, 1912).

5. . . . . Of8—e7

Mustal on raskusi oma viguri-te arendamisega, sest näiteks **5. . . . d6** või **5. . . . d5** kaotaks pärast 6. e:d6+ Oe6 7. Lb5+ ühes L:h5 viguri, ja muidu ähvardab valge lihtsalt 6. d4 otsustavalt tugevdada survet tsentris ja kuningatiival. Teksti käigu kõrval väärib tähelepanu veel Aljechin'i idee **5. . . . c5**, millele valge võib aga vastata näiteks 6. Rc3 ja nüüd on 6. . . . d5 jällegi halb vastuse 7. e:d6+ Oe6 8. d4 tõttu.

6. d2—d4 0—0
7. g2—g4! . . . . .

Valge 5. käiguga alustatud manöövri idee. Valge ei võinud selle edasilükkega kauem oodata, sest must ähvardas nüüd juba 7. . . . d6 või 7. . . . d5 hea mänguga. Seis muutub nüüd äärmiselt teravaks, kusjuures on väga raske hinnata rünnaku ja kaitse omavahelisi suhteid.

7. . . . . f4 : g3
8. Le2—g2 . . . . .

Selle avanguvariandi esikpartiis Keres-Aljechin jätkas valge siin nõrgemini **8. Rc3** ja sattus pärast 8. . . . d5 9. Od2 Rc6 10. 0—0—0 Og4 jne. halvemasse seisu. Teksti käik on palju tugevam ja asetab mustale raskeid kaitseprobleeme.

Liiga riskantne on nähtavasti kahing **8. h:g3** R:g3 9. Lh2 R:h1 10. Od3, et pärast 10. . . . g6 mängida 11. Oh6 ühes Rbd2 ja 0—0—0. Must vastab sellele tugevamini 10. . . . f5!, et alles pärast 11. e:f6 mängida 11. . . . g6 jne.; valge peab seepärast mängima 11. Oc4+ Kh8 12. Rc3 jne., kuid on kahtlane, et tema rünnak kaalub seejärel üles kahitud materjali.

8. . . . . d7—d6

Kahtlemata parim vastus mustale, sest löömise h:g3 vastu peab mustal olema kaitsevõimalus Og4. Nõrk on muidugi **8. . . . g:h2** 9. V:h2 jne., kuid ka **8. . . . Oh4** 9. h:g3 O:g3+ 10. Kd1 jne. annab valgele selge paremuse.

9. h2 : g3 Oc8—g4
10. Rf3—h2 . . . . .

(vt. diagrammi 232)

Tekkinud seisu hinnangust oleneb kogu käiguga 5. Le2 alus-

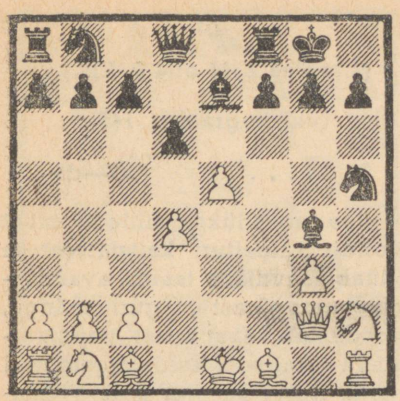

Diagramm 232.

tatud variandi mängitavus. Kui must taganeb nüüd **10. ... Od7,** siis võib valge 11. Rf3 peaaegu forsseerida käikude kordamist, kusjuures tuleb arvesse ka rünnaku jätkamine käiguga 11. Od3. Mängib must aga **10. ... Lc8,** siis järgneb 11. R:g4 L:g4 12. Oe2 L:g3+ 13. Lf2! (Pärast 13. Kf1 tuleb 13. ... Oh4 14. Od2 Rf4 jne.) 13. ... g6 14. O:h5 L:f2+ 15. K:f2 g:h5 16. Oh6 ja valge rünnak kaalub kahtlemata üles kaks kahitud etturit.

Partiis Gussev-Štšerbakov, Lvov, 1949, jätkas must **10. ... R:g3** ja saavutas pärast 11. R:g4 R:h1 12. L:h1 d:e5 jne. paremuse. Tuleb arvesse aga veel 11. Vg1.

IIa.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Rf3 Rf6 4. e5 Rh5.)

(vt. diagrammi 231)

5. d2—d4 . . . . .

Katse 5. Rc3 annab tavaliselt samu variante nagu teksti käik, sest must vastab sellele 5. ... d5 jne. Pärast 5. ... d6 võib valge aga ülemineku asemel peavarianti käiguga 6. d4 mängida ka 6. Oc4 Rc6 7. d4 d:e5 8. Le2 Ob4 9. d5 Re7 10. R:e5 Rf6 11. d6 ühes O:f7+ jne. kerge paremusega valgele (Marshall-Mieses, Viin, 1903).

5. . . . . d7—d5

Ka selles seisus on 5. ... d7—d6 kahtlasem, sest valge jätkab 6. Rb1—c3, ja kui nüüd 6. ... d6:e5 (Parem 6. ... Og4 või 6. ... g5, kuigi ka sel juhul 7. Oc4 kindlustab valgele häid rünnakuvõimalusi.) 7. Ld1—e2! Oc8—g4 8. Le2:e5+ Ld8—e7 9. Rc3—d5 Rb8—c6 10. Rd5:e7 Rc6:e5 11. Rf3:e5 Og4—e6 12. d4—d5! paremusega valgele (Réti-Szekely, Abbazia, 1912).

6. c2—c4 . . . . .

Rahulik arengu jätkamine **6. Rb1—c3** annab mustale pärast **6. . . . g7—g5** hea mängu, näiteks: **7. Of1—e2** (Pärast 7. Od3 Rc6 8. 0—0 g4 9. Ob5 g:f3 10. L:f3 Lh4 saavutas must partiis Tšigorin-Mieses, Viin, 1903, selge paremuse.) **7. ... g5—g4 8. 0—0 Vh8—g8** (Kahingu vastuvõtt 8. ... g:f3 9. O:f3 Rg7 10. R:d5 annaks valgele tugeva rünnaku.) **9. Rf3—e1 Of8—h6 10. Oe2—d3 Oc8—e6** (Lovtzky-Nyholm, Abbazia, 1912) ja nüüd võis valge 11. O:h7? Vh8 asemel käiguga 11. Re2 saavutada põhjendatud lootusi võrdsusele.

6. . . . . Rb8—c6

Tuleb arvesse ka lihtne kaitsekäik 6. ... c6, kuigi see võtab ratsult hea arendusvälja. Teksti käiguga ei saavuta must igatahes mingit paremust.

7. c4 : d5	**Ld8 : d5**
8. Rb1—c3	**Of8—b4**
9. Ke1—f2	. . . . .

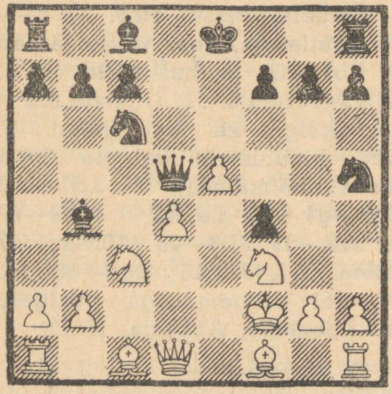

Diagramm 233.

Diagrammseisus võib mõlemapoolseid võimalusi lugeda umbes võrdseks, vaatamata musta enametturile. Partiis Réti-Nyholm, Abbazia, 1912, jätkas must siin 9. ... Ob4:c3 10. b2:c3 Oc8—g4 11. Of1—e2 0—0 12. Rf3—g5 Og4:e2 13. Ld1:e2 f7—f6! ja saavutas umbes võrdse mängu. Valge tugev etturtsenter ja paremus arengus kaaluvad üles musta enametturi, mille realiseerimine põrkub tavaliselt suurtele tegelikele raskustele.

III.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Rf3.)

(vt. diagrammi 146)

3. . . . . d7—d5

See edasilüke, millega must loobub kahietturi kaitsmisest ja püüab saavutada tsentri avamisega suurepärast viguritemängu, moodustab tänapäeval populaarseima kaitse kuningagambiidi vastu. Kuigi ka siin pole võimalik lõpliku kindlusega öelda, kumb pooltest saavutab edaspidi eelistatavama seisu, omab see kaitse eelmistega võrreldes siiski seda paremust, et valgel puudub nüüd võimalus suurte ja ebaülevaatlike teravuste loomiseks.

4. e4 : d5 . . . . .

Nõrk on 4. e5 g5 ja must saavutas pärast 5. h3 Rh6 6. d4 Rf5 jne. suure paremuse (Gunsberg-Pillsbury, Viin, 1903).

4. . . . . Rg8—f6

Ainult see käik õigustab musta eelmist edasilüket. Üldiste positsiooniliste kaalutluste põhjal on nõrk **4. ... L:d5** 5. Rc3 ja pärast 5. ... Le6+ võib valge lihtsa 6. Oe2 kõrval mängida edukalt ka 6. Kf2 Lb6+ 7. d4 Rf6 8. Ob5+ ühes Ve1+ jne. selge paremusega.

Ebasoovitatav mustale on ka **4. ... g5** vastuse 5. Le2+ tõttu ja kaitse **4. ... Od6** 5. d4 ühes c4 annab valgele Od6 ebakindla seisu tõttu samuti parema mängu.

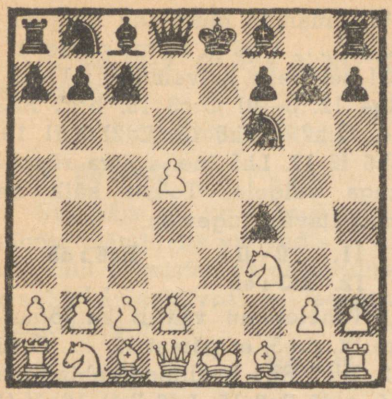

Diagramm 234.

5. c2—c4 (või IIIa) . . . . .

Viimastel aastatel moodi läinud jätk, mis pakub valgele nähtavasti veidi paremaid võimalusi kui tavaline **5. Rc3** (IIIa). Teised siin võimalikud jätkud ei valmista mustale mingeid raskusi, näiteks:

I: 5. Of1—b5+ Oc8—d7 (Pärast 5. . . . c6 6. d:c6 b:c6 7. Oc4 Od6 vahetab valge käiguga 8. Le2+ lipud ja saavutab pärast 8. . . . Le7 9. L:e7+ K:e7 10. d4 paremuse, nagu partiis Nimzovitš-Schweinburg, 1934. Võimalik on aga ka 5. . . . Rbd7 6. 0—0 R:d5 7. c4 Rf6 8. d4 Oe7 9. O:f4, nagu partiis Bronstein-Ragozin, Stokholm, 1948.) **6. Ob5—c4 Of8—d6** (Tuleb arvesse ka 6. . . . Le7+.) **7. 0—0 0—0** umbes võrdse mänguga.

II: 5. Of1—c4 Of8—d6 (Nõrgem on 5. . . . R:d5 6. O:d5 L:d5 7. Rc3 ühes d2—d4 suure arenguparemusega valgele, nagu partiis Leonhardt-Szekely, Abbazia, 1912.) **6. 0—0 0—0 7. d2—d4** ja seis on umbes võrdne.

Nõrk on muidugi otsekohe **5. d4** R:d5 punkti e3 kaitsmatuse tõttu, ja ka jätk **5. Oe2** R:d5 6. 0—0 ei valmista mustale suuremaid raskusi.

5. . . . . c7—c6

Must peab otsekohe purustama vastase tugeva etturtsentri, milleks teksti käik on tarvitatuim moodus. Tuleb aga arvesse ka 5. . . . b5, mille kohta puuduvad veel küllaldased tegelikud kogemused. Partiis Kramer-Euwe, 1940, jätkas valge 6. d4 Ob4+ 7. Rc3 0—0 8. O:f4 Ve8+ 9. Oe2 b:c4 10. 0—0 ja saavutas hea mängu rünnakuvõimalustega, kuid tuleb arvesse ka 6. Rc3 b:c4 7. O:c4 ühes 0—0 ja d2—d4.

6. d2—d4 . . . . .

Muidugi mitte 6. d:c6 R:c6 7. d4 Og4 ja must saavutab kahitud materjali eest ülitugeva rünnaku, näiteks: 8. d5 O:f3 9. g:f3 (Või 9. L:f3 Rd4 10. Ld3 Oc5 ühes 0—0 jne.) 9. . . . Ob4+ 10. Od2 0—0! 11. d:c6 Ve8+ 12. Oe2 Re4! ja mustal on L. Steiner'i järgi otsustav rünnak.

(vt. diagrammi 235)

6. . . . . Of8—b4+

Täpsem kui otsekohe **6. . . . c6:d5,** millele valge võib vastata tugevasti **7. c4—c5!**. Kui nüüd **7. . . . b6** 8. b4 a5, siis Stoltz'i järgi 9. Re5 a:b4 10. Ob5+ paremusega valgele; kui aga **7. . . . Oe7** 8. O:f4 0—0, siis 9. Rc3 b6 10. b4 ja pärast 10. . . . a5 võib

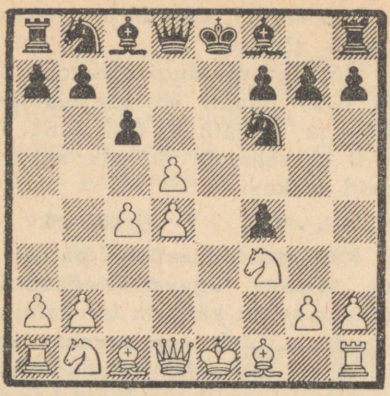

Diagramm 235.

valge mängida tugevasti 11. Ra4 Rfd7 12. Ob5 jne. paremusega.

Muidugi võib valge pärast 6. ... c:d5 mängida ka 7. O:f4, millega partii suundub vaadeldavasse peavarianti.

7. Rb1—c3 c6 : d5

Võimalik on ka 7. ... 0—0, kuid see moodustab ainult ebaolulise käikude ümberpaigutuse, sest must on sunnitud varem või hiljem niikuinii lööma d5. Tulistamisega b4 saavutas must aga seda, et nüüd on võimalus c4—c5 välja lülitatud ja partii suunatud uuesti tavalistele radadele.

8. Oc1 : f4 0—0
9. Of1—d3 . . . . .

Kahtlase väärtusega on etturikahing 9. Oe2 d:c4 10. 0—0 O:c3 11. b:c3 Oe6 ja must saavutab tugeva tsentraalpunkti d5 valitsemise tõttu suurepärase mängu.

9. . . . . Vf8—e8+
10. Of4—e5 Rb8—c6

Partiis Réti-Duras, Abbazia, 1912, mängis must siin nõrgemini 10. ... Oe6 ja sattus pärast 11. c5! selgesse halvemusse: 11. ... Rg4 12. 0—0! O:c3 13. b:c3 Re3 14. O:h7+ Kh8 15. Ld2! R:f1 16. Lh6 f6 17. Lh5 jne. võitva rünnakuga valgele. Teksti käik on märgatavalt tugevam.

11. 0—0 Rc6 : e5
12. Rf3 : e5 . . . . .

Tähelepanu väärib ka lööming 12. d:e5, et pärast 12. ... O:c3 13. b:c3 Rg4 kvaliteedikahinguga 14. c:d5 Re3 15. Ld2 R:f1 16. V:f1 jne. saavutada kardetavat rünnakuseisu. Must mängib seepärast paremini 12. ... d:c4 ja omab seejärel paremaid kaitsevõimalusi kui teksti variandis.

12. . . . . d5 : c4
13. Od3 : c4 Oc8—e6

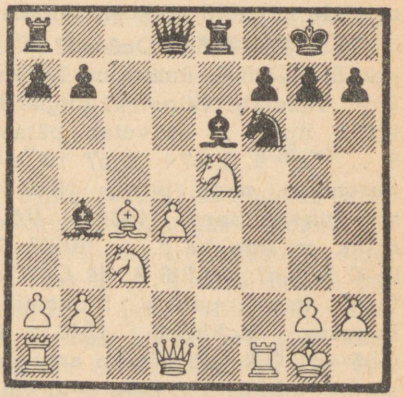

Diagramm 236.

Valge omab nüüd kerge ruumilise paremuse, kuigi mustal hoolsa kaitse juures ei tohiks seisude tasakaalustamine valmistada raskusi.

III a.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Rf3 d5 4. e:d5 Rf6.)

(vt. diagrammi 234)

5. Rb1—c3 . . . . .

See käik oli kaua aega tarvitatuim mänguviis variandis 3. . . . d5, kuid valmistab valgele suuremaid ebameeldivusi kui eespool vaadeldud 5. c4.

5. . . . . Rf6 : d5

Hea vastus mustale on ka **5. . . . Of8—d6,** et pärast 6. Oe2 mängida 6. . . . 0—0 7. 0—0 Rbd7 ühes Rb6 jne. (Auerbach-Duras, Abbazia, 1912). Kui valge jätkab aga 6. Oe2 asemel 6. Ob5+, siis võib must 6. . . . Rbd7 kõrval mängida ka 6. . . . c6 7. d:c6 b:c6, sest 8. Le2+ on 8. . . . Kd7! tõttu valgele äärmiselt ohtlik.

Võimalik on ka **5. . . . Of8—b4,** näiteks: **6. Of1—c4** (Pärast 6. Ob5+ c6 7. d:c6 võib järgneda 7. . . . 0—0! tugeva rünnakuseisuga.) **6. . . . 0—0 7. 0—0** ja nüüd võib must **7. . . . Rbd7** 8. d3 Rb6 9. O:f4 Rf:d5 10. R:d5 R:d5 11. Og5 jne. asemel (Tšigorin-Schlechter, Nürnberg, 1906), kus valge võis pärast 11. . . . Oe7 saavutada käiguga 12. Ld2 paremuse, mängida gambiitstiilis **7. . . . c6** 8. d:c6 R:c6 9. d4 O:c3 10. b:c3 Lc7 jne. rünnakuvõimalustega kahitud etturi eest (Cortlever-Prins, Leeuwarden, 1940).

Ebasoodne mustale on lõpuks katse **5. . . . c6,** sest valge vastab sellele lihtsalt 6. d4 R:d5 (Tugevam on kahtlemata 6. . . . Od6.) 7. R:d5 L:d5 8. c4 jne. paremusega (Réti-Grünfeld, Košice, 1918).

6. Rc3 : d5 . . . . .

Valge ei või enam jätkata rahulikult oma arengut, sest näiteks pärast **6. Oc4** R:c3 7. b:c3 Od6, või **6. Oe2** R:c3 7. b:c3 Od6 8. d4 0—0 9. 0—0 Rc6 10. c4 b6 jne. (Spielmann-Nyholm, Abbazia, 1912) saavutaks must paremuse.

Mitteküllaldane on valgele ka katse **6. Ob5+** c6 7. Le2+ Oe6 8. Oc4 Oe7 9. R:d5 c:d5 10. Ob5+ Rc6 paremusega mustale (Rubinstein-Tarrasch, Meran, 1924).

6. . . . . Ld8 : d5
7. d2—d4 Of8—e7

Seega kaitseb must kaudselt Ef4 (8. O:f4? Le4+) ja valmistab ette edasilüket g7—g5, millega ta saavutaks kardetava ülekaalu kuningatiival. Teised siin võimalikud kaitsed on ebasoodsamad ja annavad valgele kerge ülekaalu. Vaatleme neist siin mõningaid tähtsamaid.

I: 7. . . . Oc8—g4 8. Oc1:f4 Rb8—c6 9. Of4:c7! (Matšpartiis Tšigorin-Tarrasch, 1893, mängis valge siin nõrgemini 9. Oe2 0—0—0 10. c3 ja oli sunnitud kogu aeg võitlema raskustega. Teksti löömine on ainult näiliselt kardetav.) **9. . . . Ke8—d7** (Või 9. . . . O:f3 10. L:f3 L:f3 11. g:f3 Vc8 12. Of4 R:d4 13. 0—0—0! selge paremusega valgele, nagu partiis Stoltz-Rellstab, Swinemünde, 1932.) **10. Oc7—g3 Va8—e8+** (Viga on 10. . . . R:d4 vastuse 11. Re5+!

tõttu.) **11. Ke1—f2 Kd7—c8 12. c2—c3** ülekaaluka seisuga valgele (matšpartii Spielmann-Eliskases, 1937).

II: 7. ... Of8—d6 8. c2—c4 Ld5—e4+ (Pärast 8. ... Le6+ 9. Kf2 c5 10. Od3 Lh6 11. Ve1+ Kf8 12. Le2 saavutas valge partiis Réti-Nyholm, Baden, 1914, otsustava rünnaku.) **9. Ke1—f2 Oc8—f5 10. c4—c5 Od6—e7 11. Of1—b5+ c7—c6 12. Ob5—c4** selge paremusega valgele (Schlechter-Mieses, Viin, 1903).

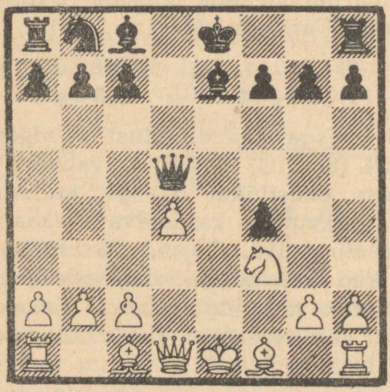

Diagramm 237.

8. c2—c4 . . . . .

Rahulik arendus **8. Od3** andis partiis Rubinstein-Yates, Hastings, 1922, mustale pärast 8. ... g5 9. Le2 Of5 10. O:f5 L:f5 11. g4 Ld7! selge paremuse, sest 12. R:g5 Rc6 13. c3 0—0—0 annaks mustale hävitava rünnaku. Tartakover soovitab **8. Oe2** g5 9. 0—0, millega valge saavutab kahitud etturi eest mõningaid rünnakuvõimalusi.

8. . . . . Ld5—e4+

Pärast 8. ... Ld6 annab 9. Le2! Stoltz'i analüüside kohaselt valgele paremuse, näiteks: 9. ... 0—0 10. c5 Lf6 11. Le4 Ve8 12. Od3 g6 13. 0—0 Of5 14. L:b7 O:d3 15. L:a8 O:f1 16. K:f1 jne. Teksti käik on tarvitatuim.

9. Ke1—f2 . . . . .

Tugevam on kahtlemata 9. Of1—e2 Rb8—c6 10. 0—0 Oc8—f5 11. Vf1—e1 0—0—0 12. Oe2—f1 Le4—c2 13. Ld1:c2 Of5:c2 14. Oc1:f4 Vh8—e8 15. d4—d5 jne. võrdse mänguga (Spielmann—Milner-Barry, Margate, 1938). Teksti käiguga püüab valge rohkem kui võrdsust, kuid satub seega ainult ise raskustesse.

9. . . . . Oc8—f5

10. c4—c5 . . . . .

Spielmann'i soovitus, mis ei suuda aga valge rünnakuplaani oluliselt tugevdada. Teisiti on valgel aga raskusi oma kuningatiiva vigureile sobivate arenguväljade leidmisega.

10. . . . . Rb8—c6!

Pärast 10 ... g5 toob Spielmann järgmise valgele kasuliku analüüsi: 11. Ob5+ c6 12. Ve1 Lc2+ 13. L:c2 O:c2 14. Oc4 h6 (Või 14. ... Kf8 15. V:e7 K:e7 16. R:g5 jne.) 15. Ve2 Of5 16. O:f4! g:f4 17. Vae1 Oe6 18. O:e6 f:e6 19. V:e6 Vh7 20. Rh4 Kd8 21. Rg6 Og5 22. h4 ja valge võidab.

11. Of1—b5 . . . . .

Või 11. Oc4 0—0—0 12. Ve1 Lc2+ 13. L:c2 O:c2 14. O:f4 Of6

ja must seisab surve tõttu valgele tsentrile veidi soodsamini. Teksti käiguga takistab valge 11. ... 0—0—0, millele järgneks nüüd 12. Ve1 ühes O:c6 ja V:e7 viguri-võiduga.

11. . . . . Le4—d5

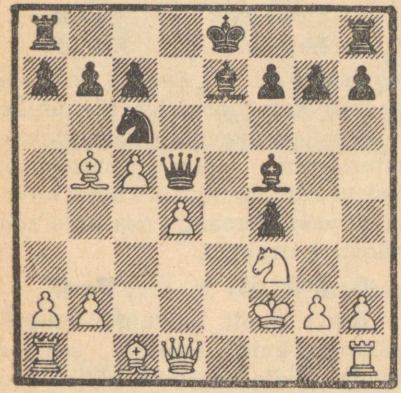

Diagramm 238.

Must seisab nüüd paremini, sest **12. Ve1** järgneks lihtsalt 12. ... Oe4, ja ka pärast **12. O:f4** 0—0—0 13. Oe3 Of6 14. La4 Oe4 15. O:c6 L:c6 saavutab must ülekaaluka lõppmängu, sest 16. L:a7 O:f3 17. g:f3 O:d4 18. O:d4 V:d4 19. La8+ Kd7 20. L:h8 L:c5! viib otsese katastroofini. Partiis Kieninger-Eliskases, Stuttgart, 1939, mängis valge seepärast 16. L:c6 O:c6, kuid ei suutnud lõppmängu musta täpse edasimängu vastu enam hoida.

IV.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Rf3.)

(vt. diagrammi 146)

3. . . . . Of8—e7

Sellega tekib nn. Gunningham'i gambiit, mida mustale kaua aega peeti ebasoodsaks, kuid mis viimaste, hollandi maletajate poolt teostatud uurimiste põhjal näib olevat mustale täiesti vastuvõetav. Et must pärast teksti käiku ähvardab äärmiselt ebameeldivalt 4. ... Oh4+, siis on valge järgnev vastus tegelikult sunnitud.

4. Of1—c4 Oe7—h4+
(või IV A)

Alles see tulistamine on mustale ebasoodne ja annab valgele võimaluse paremuse saavutamiseks. Õige vastus on siin **4. ... Rg8—f6,** mida vaatleme lähemalt **IV A** juures ja mis annab mustale täiesti rahuldava mängu.

5. Ke1—f1 (või IV a) . . . . .

Varematel aegadel siin sageli kasutatud kahivariant **5. g2—g3,** mida vaatleme **IV a** juures, on valgele nõrgem ja annab mustale lootusrikkama seisu. Pärast teksti käiku seevastu seisab Oh4 väga halvasti ja valmistab mustale edaspidi palju muret.

(vt. diagrammi 239)

5. . . . . d7—d5

Mustal on siin mitmeid kaitsevõimalusi, kuid ükski neist pole küllaldane seisude tasakaalustamiseks. Vaatleme neist allpool mõningaid tähtsamaid.

I: 5. ... Oh4—f6 6. e4—e5 Of6—e7 7. d2—d4 d7—d5 (Manöövri Oh4—f6—e7 tulemusena meelitas must vastase etturi e5,

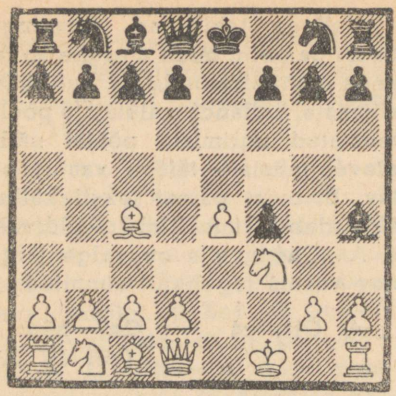

Diagramm 239.

olles nüüd suuteline teostama positsiooniliselt vajalikku edasiliiket d7—d5.) **8. Oc4—e2 g7—g5** (Selle asemel on 8. ... f6! kahtlemata tugevam ja annab mustale põhjendatud lootusi seisude tasakaalustamiseks. Selle võimaluse vältimiseks võib valge nähtavasti mängida paremini 6. e5 asemel 6. d2—d4.) **9. h2—h4 g5—g4 10. Rf3—h2 f4—f3** (Või 10. ... h5 11. O:f4 O:h4 12. g3 Og5 13. R:g4 jne.) **11. g2:f3 g4—g3 12. Rh2—g4 Oe7:h4 13. Rb1—c3 c7—c5 14. Kf1—g2** ja valge seis on Bilguer'i järgi parem.

II: 5. ... d7—d6 (Või 5. ... Rh6 6. d4 Rg4 7. Le2 jne.) **6. d2—d4 Oc8—g4 7. Oc1:f4 Ld8—f6** (Ka pärast 7. ... Rc6 8. c3 Rf6 9. Rbd2 0—0 10. Lc2 jne. seisab valge paremini.) **8. Of4—e3 Rg8—e7 9. Rb1—d2** ühes **h2—h3** paremusega valgele (Bilguer).

Kuigi must saavutab variandis I pärast 8. ... f6 rahuldava seisu, tundub siiski, et valge peab siin saavutama ülekaalu. Nagu juba märkuses musta 8. käigu juurde mainitud, tuleb tõsiselt arvesse **6. d2—d4** g7—g5 7. h2—h4, mis annab valgele nii pärast 7. ... g4 8. Re5 kui ka pärast 7. ... h6 8. Re5 jne. kardetava rünnaku kuningatiival.

6. Oc4 : d5	**Rg8—f6**
7. Rb1—c3	**Rf6 : d5**

Pärast 7. ... 0—0 8. d2—d4 kaotab must peatselt Ef4, mille järel valge saavutab oma tugeva etturtsentri tõttu paremuse. Teksti käiguga alustab must huvitavat vasturünnakut, mis pole aga täiesti korrektne.

8. Rc3 : d5	**f7—f5**

Bird'i poolt leiutatud vankrikahing, kuid seejärel saabuv rünnak pole mustale küllaldane seisude tasakaalustamiseks. Valge saavutab nüüd forsseeritult paremuse.

9. Rf3 : h4	**Ld8 : h4**
10. Rd5 : c7+	**Ke8—d8**
11. Rc7 : a8	**f5 : e4**
12. Ld1—e1	**Lh4—e7**

(vt. diagrammi 240)

Diagrammseisu loeti kaua aega soodsaks mustale, vaatamata valge enamvankrile, kuni Lowtzky demonstreeris valge paremust järgmise peaaegu forsseeritud variandiga: 13. Le1—f2 Rb8—c6 14. b2—b4! Le7:b4 (Ähvardas 15. b5 või 15. Lc5.) 15. Lf2—h4+ Kd8—d7 (Või 15. ... Re7 16. L:f4 jne.) 16. Lh4—g4+ Kd7—d8 17. Lg4:g7 jne. selge paremusega valgele.

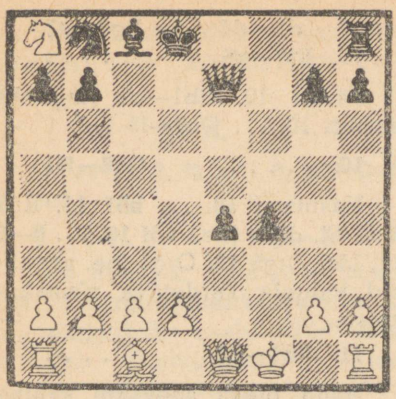

Diagramm 240.

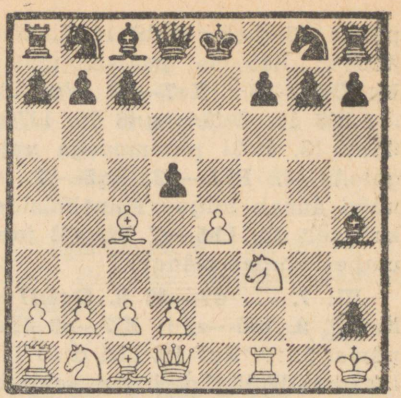

Diagramm 241.

IV a.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Rf3 Oe7 4. Oc4 Oh4+.)

5. g2—g3 . . . . .

See jätk, kuigi valgele mängitav, pole nii hea kui rahulik 5. Kf1, kuid oli varematel aegadel sageli kasutusel. Valge kahib nüüd rünnaku huvides kolm kuningatiiva etturit, aga võimaldab oma kuninga lahtise seisu tõttu mustale samuti mõningaid vastušansse.

5. . . . . f4 : g3
6. 0—0 g3 : h2+

Hea vastus on ka 6. . . . d7—d5, et pärast 7. Oc4:d5 jätkata näiteks 7. . . . Rg8—f6 8. Od5:f7+ Ke8:f7 9. e4—e5 Oc8—h3 jne. Valge mängib aga paremini 7. e4:d5 ja saavutab umbes samalaadilise seisu nagu edaspidigi.

7. Kg1—h1 d7—d5

Ainult selle energilise edasilükkega võib must loota valge julgeid etturikahinguid ümber lükata. Teised siin võimalikud vastused ei valmista valgele seevastu suuremaid raskusi, nagu näitavad alltoodud variandid.

I: 7. . . . Rg8—h6 8. d2—d4 d7—d5 9. Oc1:h6 d5:c4 10. Rf3—e5! g7:h6 (Tähelepanu väärib lihtsalt 10. . . . 0—0.) **11. Re5:f7 Ld8—e7 12. Rf7:h8 Le7:e4+ 13. Kh1:h2 Oc8—g4 14. Rb1—c3!** paremusega valgele (Bilguer).

II: 7. . . . Oh4—f6 8. Rf3—e5! (Tugevam kui Philidor'i jätk 8. e5 d5! 9. e:f6 R:f6 10. Ob3 Re4 jne. paremusega mustale.) **8. . . . Of6:e5** (Tugevam on Bilguer'i järgi 8. . . . d5 9. O:d5 O:e5 10. Lh5 Ld6 jne. mõningate paremuslootustega mustale.) **9. Ld1—h5 Ld8—e7 10. Vf1:f7 Le7—c5 11. Vf7—f8+** (Või 11. V:g7+ Kd8 12. O:g8 Ld4! jne.) **11. . . . Ke8—e7 12. d2—d4 Lc5:d4** (Partiis v. d. Lasa — Jänisch jätkas must 12. . . . L:c4, kuid sai

pärast 13. Le8+ Kd6 14. L:e5+ Kc6 15. Ra3 jne. peatselt mati.) **13. Oc1—g5+ Ke7—d6** (Või 13. ... Rf6 14. O:f6+ g:f6 15. Lf7+ ühes 16. Rc3! paremusega valgele.) **14. Rb1—d2 Rg8—f6** ja nüüd annab Bilguer'i analüüside kohaselt **15. Lh5—f7 Rf6:e4!** jne. umbes võrdse mängu.

III: 7. ... d7—d6 8. Oc4:f7+ Ke8:f7 9. Rf3—e5+ Kf7—e8 (Ka pärast 9. ... Ke7 10. Lh5 d:e5 11. L:e5+ Kd7 12. Ld5+ jne. saabub viik kestva tulega.) **10. Ld1—h5+ g7—g6 11. Re5:g6 h7:g6 12. Lh5:g6+** (Ebasoodne valgele on 12. L:h8 Oe6 13. Lg7 Le7 jne.) **12. ... Ke8—d7 13. Lg6—f5+** jne. kestva tulega (Bilguer).

8. e4 : d5 . . . . .

Pärast **8. Oc4:d5 Rg8—f6** on valgel suuremaid raskusi. Kui seejärel **9. Od5:f7+** Ke8:f7, siis annab nii 10. Rf3:h4 Vh8—f8 ühes Kf7—g8, kui ka 10. e4—e5 Oc8—h3 jne. mustale paremuse; kui valge mängib aga **9. Rf3:h4,** siis on pärast 9. ... Rf6:d5 10. e4:d5 Ld8:h4 11. Ld1—e2+ Ke8—d8 12. Le2:h2 Lh4:h2+ ühes f7—f6 tekkiv seis mustale samuti soodsam.

8. . . . . Oh4—f6

Nõrgem on **8. ... Oc8—h3** 9. Ld1—e2+ ja nüüd annab nii 9. ... Ld8—e7 10. Rf3:h4 Oh3:f1 11. Le2:e7+ ühes Oc4:f1, kui ka 9. ... Ke8—f8 10. Vf1—d1 jne. valgele päris hea mängu. Halvem teksti käigust on ka **8. ... Oh4—e7** 9. Rf3—e5 Rg8—f6 10. d5—d6 jne. tugeva rünnakuseisuga valgele.

9. d2—d4 Rg8—e7
10. Rf3—g5 . . . . .

Pärast 10. Rb1—c3 järgneks samuti 10. ... Oc8—f5 jne.

10. . . . . Oc8—f5!

Vastused **10. ... h6?** 11. R:f7 K:f7 12. d6+ jne., või **10. ... 0—0** 11. Lh5 O:g5 12. O:g5 jne. annaksid valgele kardetava rünnakuseisu.

11. Rb1—c3 . . . . .

Nüüd oleks seevastu kahing **11. R:f7** Oe4+ 12. K:h2 K:f7 13. d6+ Rd5 jne. mustale täiesti ohutu ja ka variant **11. d6** L:d6 12. O:f7+ Kf8 13. Ob3 h6 jne. valmistab valgele ainult raskusi.

11. . . . . Of5—g6
12. Oc1—f4 0—0

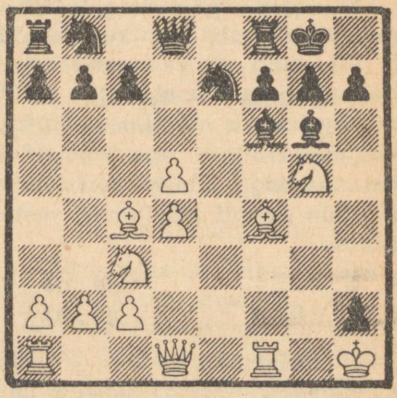

Diagramm 242.

Mustal on soliidne enamettur ja nõrkusteta seis, mille ründamiseks valgel puuduvad reaalsed lootused. Valgel pole kompensatsiooni kahitud etturi eest, kuigi

ka mustal pole päris kerge realiseerida oma materiaalset ülekaalu.

IV A.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Rf3 Oe7 4. Oc4.)

4. . . . . Rg8—f6!

See hollandi maletajate poolt 1941. a. turniiripraktikasse toodud ja põhjalikult analüüsitud jätk muudab Cunningham'i kaitse uuesti mängitavaks, kusjuures see võib kujuneda üheks lihtsamaks kaitseks kuningagambiidi vastu. Valgel pole nüüd eriti suurt valikut.

5. e4—e5 . . . . .

Mingeid raskusi ei valmista mustale loomulikult tagasihoidlik **5. d3** d5 6. e:d5 R:d5 jne. (Landwehr-Kmoch, Amsterdam, 1941), samuti nagu **5. Le2** d5 jne. Selgusetu on ka **5. Rc3** vastuse 5. . . . R:e4! tõttu, sest 6. R:e4 d5 annab mustale otsekohe hea mängu, ja ka rünnakukatsed 6. 0—0 või 6. Re5 pole oma järeldustes sugugi selged.

5. . . . . Rf6—g4

6. 0—0 . . . . .

Pärast **6. d2—d4** järgneb muidugi **6 . . . d7—d5,** näiteks: **7. Ob3** Oh4+ 8. Kf1 b6 paremusega mustale (matšpartii Kramer-Euwe, 1941), või **7. Oe2** Re3+ 8. O:e3 f:e3, või lõpuks **7. e:d6** O:d6 jne., kõikidel juhtudel hea mänguga mustale. Halb on ka **6. h3?** Oh4+ 7. Kf1 Rf2 8. Le1 R:h1 ühes Rg3+ jne.

6. . . . . Rb8—c6

Täpsem kui otsekohe 6. . . . d5 7. e:d6 ja nüüd on nii 7. . . . O:d6 8. Ve1+ kui ka 7. . . . L:d6 8. d4 ühes Rc3 mustale ebameeldivustega seotud.

7. d2—d4 d7—d5

8. e5 : d6 . . . . .

Taganemine 8. Oe2 Re3+ 9. O:e3 f:e3 on mustale samuti soodne.

8. . . . . Oe7 : d6

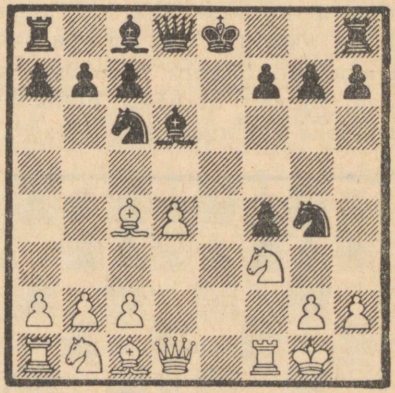

Diagramm 243.

Must seisab nüüd suurepäraselt (9. Ve1+ Re7) ja omab häid lootusi oma enametturi realiseerimiseks. Enne lõpliku otsuse langetamist tuleb aga siiski oodata veel variandi 4. . . . Rf6 edasisi praktilisi katsetusi meisterpartiides.

V.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Rf3.)

(vt. diagrammi 146)

3. . . . . h7—h6

See Becker'i poolt soovitatud

kaitse ei oma iseseisvat tähtsust, sest tavaliselt suundub partii nüüd tuntud Philidor'i või Hanstein'i gambiidi radadele. Käigu mõte seisab aga selles, et tavalise klassikalise kaitsega 3. ... g5 pole mustal võimalik forsseerida ülalmainitud mänguviise, kui valge jätkab 4. h4; pärast 3. ... h6 kaitseb must aga küllaldaselt punkti g5 ja ähvardab nüüd käiguga g7—g5 ühes Og7 forsseerida üleminekut Philidor'i gambiiti. Käik 3. ... h6 on aga oma iseloomult niivõrd passiivne, et see vaevalt kujuneb ohtlikuks kaitseks kuningagambiidi vastu.

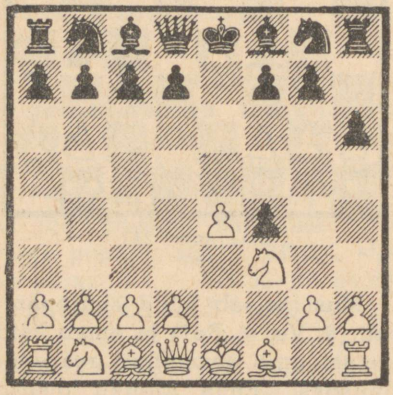

Diagramm 244.

4. d2—d4 . . . . .

Jätkuga **4. Oc4 g5** võis valge saavutada tuntud Philidor'i (5. h4 Og7) või Hanstein'i (5. 0—0 Og7) gambiidi, mis aga pakuvad mustale suhteliselt soodsaid kaitsevõimalusi. Seejuures kujuneb ka rünnakukatse **5. Re5** Vh7 mustale mitte eriti kardetavaks, nagu näitas partii Spielmann-Becker, Viin, 1937. Katse käiku 4. ... g5 takistada jätkuga **4. h4** on muidugi nõrk ja annab mustale pärast 4. ... Rf6 ja võimaluse korral Rh5 ilmse paremuse.

4. . . . . g7—g5
5. h2—h4 . . . . .

Pärast **5. Oc4** Og7 6. 0—0 d6 jne. saabub seis Hanstein'i gambiidist. Valge peab musta aegaviitva 3. käigu kasutamiseks tingimata alustama otsest aktsiooni kuningatiival, tuues selleks kas või uusi kahinguid. Spielmann soovitab siin lihtsalt **5. g3** f:g3 6. h:g3 ilusa rünnakuseisuga kahitud etturi eest, kuid löömine 5. ... f:g3 pole sunnitud; must võib samuti jätkata näiteks 5. ... Og7, ja kui nüüd 6. g:f4, siis 6. ... g4 ühes Lh4+, jne.

5. . . . . Of8—g7
6. h4 : g5 . . . . .

Katse 6. g3 g4 7. Rh2 f:g3 8. R:g4 andis kiripartiis Spielmann — Örebro maleklubi, 1941, mustale tugeva Eg3 tõttu parema mängu; seejuures on ka variant 8. L:g4 g:h2 9. L:g7 L:h4+ 10. Kd1 Lf6 jne. valgele kahtlane. Kui valge ei taha aga käiguga 6. Oc4 üle minna tavalisse Philidor'i gambiiti, siis moodustab teksti käik ainukese tee rünnaku jätkamiseks.

6. . . . . h6 : g5
7. Vh1 : h8 Og7 : h8
8. g2—g3! . . . . .

Eelnenud vahetuste loogiline jätk, mis asetab mustale palju

keerulisemaid probleeme kui 6. g3. Et tekkinud seis pole senini tegelikes partiides esinenud, siis loobume siinkohal selle edasisest täpsemast analüüsist ja toome allpool ainult mõningaid võimalusi, mis diagrammseisus esinevad.

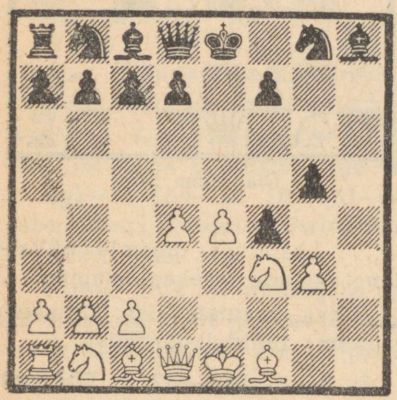

Diagramm 245.

On selge, et **8. ... f:g3** 9. O:g5 või isegi 9. R:g5 annab valgele suurepärase mängu, mispärast tuleb otsida mustale teisi kaitsevõimalusi. Kui näiteks **8. ... g4,** siis 9. Rh2 f:g3 10. L:g4! ja jällegi kujuneb valge rünnak kardetavaks, näiteks: 10. ... Kf8 11. L:g3 O:d4 12. Rf3 jne.

Lõpuks võib must katsetada veel **8. ... d5,** et pärast 9. g:f4 mängida 9. ... g4 10. Rg5 f6, või ka 9. e:d5 Le7+! jne. mustale soodsate teravustega (Toluš-Furman, Leningrad, 1948).

Neist võimalustest nähtub, et rünnakukatse vahetusega h-liinil ühes 8. g3 pakub valgele küllaltki mitmekesiseid võimalusi ja võib seepärast kujuneda üheks kardetavaks jätkuks kaitse 3. ... h6 vastu. Võib huviga oodata selle variandi esimest praktilist katsetamist turniiripartiis.

Selle huvitava variandiga lõpetame ka ratsugambiidi uurimise, mis tekkis teatavasti pärast käike 1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Rf3. Kuigi seda avangut on möödunud sajandi turniirides eriti sageli kasutatud ja seepärast leidub selle kohta äärmiselt laialdasi teoreetilisi uurimusi, on siiski veel tänapäevani selgusetu, kuidas must suudab end ratsugambiidi vastu soodsaimini kaitsta. Klassikalist kaitset 3. ... g5 igatahes peaaegu üldse enam ei kasutata, kuid ka moodsad kaitsed 3. ... d5, 3. ... Rf6, 3. ... Oe7 ja 3. ... h6 on tegelikult veel niivõrd vähe läbi uuritud, et nende kohta puudub lõplik hinnang. Seepärast valitseb ratsugambiidis tänapäevani olukord, kus musta parim kaitse on lõplikult selgitamata ja kus kaitse valik toimub iga maletaja individuaalse maitse kohaselt. Võib aga arvata, et juba lähemad praktilised katsetused meisterturniirides toovad selles maleteooriale nii tähtsas küsimuses selguse.

2. Odagambiit.

Pärast käike

1. e2—e4	**e7—e5**
2. f2—f4	**e5 : f4**

võib valge ähvardava tulistamise 3. ... Lh4+ kaitseks eespool vaa-

deldud 3. Rf3 asemel mängida päris hästi ka

3. Of1—c4 . . . . .

Selle käiguga valge ei takista küll tulistamist h4, kuid vabastab oma kuningale põgenemisvälja f1 ja muudab seega tule vähemõjuvaks. Tegelik praktika näitabki, et nüüd ei tarvitse valgel tulistamist 3. . . . Lh4+ enam karta, vaid et musta lipu eemaldamine ebasoodsasse seisu ühes tsentraalkontrolli nõrgestamisega pakub valgele kaaluvamaid paremusi kui rikutud vangerdus. Odagambiidi puuduseks on aga valge kuningaoda liiga varajane arendamine, enne musta mänguplaani selgumist, mis võimaldab viimasele sihikindla edasimängu korral teostada strateegiliselt tähtsat edasilüket d7—d5 ja seega haarata initsiatiiv enda kätte.

Vaatlemegi allpool mustale siin arvesse tulevaid arenguvõimalusi ja alustame vanemate näidetega, kus must kasutab tulistamisvõimalust h4.

(vt. diagrammi 246)

I.

3. . . . . Ld8—h4+

See tulistamine on, nagu juba eespool märgitud, valgele päris vastuvõetav, sest nüüd on mustal edaspidi raskendatud edasilükke d7—d5 teostamine ja valge võidab lisaks sellele veel tähtsa arengutempo käiguga Rf3. Valge rikutud vangerdus ja musta enamettur pakuvad siin aga siiski niivõrd olulist kompensatsiooni, et

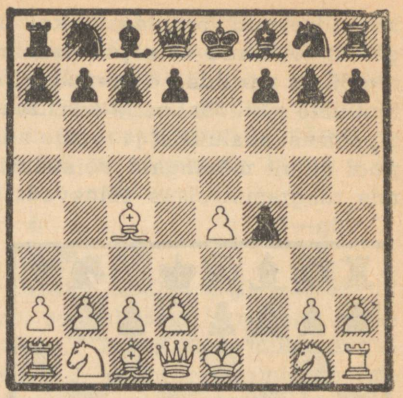

Diagramm 246.

3. . . . Lh4+ on mustale küllaldane seisude tasakaalustamiseks.

Harva kasutatavaist jätkudest vaatleme lühidalt järgmisi:

I: 3. . . . Rg8—e7 4. Rb1—c3 (Pärast 4. Lh5 ei tarvitse mustal mängida 4. . . . Rg6 5. Rf3 Le7 6. d4 Rc6 7. Rc3 jne. hea mänguga valgele, nagu partiis Janowski-Steinitz, Köln, 1898, vaid ta võib Tšigorin'i järgi vastata paremini 4. . . . d5.) **4. . . . c7—c6 5. Ld1—e2** (Nõrgem on 5. d4 d5 6. e:d5 c:d5 7. Ob5+ Rbc6 8. O:f4 Rg6 jne., nagu partiis Marco-Steinitz, Viin, 1898.) **5. . . . Re7—g6 6. h2—h4** (Jätk 6. Rf3 b5 7. Ob3 b4 8. Rd1 Oa6 9. d3 Oc5 10. h4 jne. andis partiis Janowski-Steinitz, Viin, 1898, samuti valgele paremuse.) **6. . . . h7—h5** (Või 6. . . . R:h4 7. Lh5 Rg6 8. Rf3 jne. tugeva rünnakuga.) **7. Rg1—f3 Of8—e7 8. d2—d4 d7—d6 9. g2—g3!** paremusega valgele (Halprin-Steinitz, Viin, 1898).

II: 3. ... b7—b5 (Bryan'i kahing, mis pole aga küllaldane mustale võrdsuse saavutamiseks.) **4. Oc4:b5 Ld8—h4+** (Pärast 4. ... c6 5. Oc4 d5 6. e:d5 Lh4+ 7. Kf1 f3 8. d4 f:g2+ 9. K:g2 Od6 10. Rc3 jne. saavutab valge Bilguer'i järgi paremuse.) **5. Ke1—f1 f7—f5** (Ka 5. ... Rf6 6. Rf3 Lh6 7. d3 Rh5 8. Rh4 jne., nagu tuntud partiis Anderssen-Kieseritzky, London, 1851, annab valgele paremuse.) **6. Rb1—c3 c7—c6 7. Ob5—a4 f5:e4 8. Rc3:e4 Rg8—f6 9. Rg1—f3 Lh4—h6 10. Ld1—e1** paremusega valgele (Swiderski-Maróczy, Viin, 1903).

Täiesti nõrk on muidugi **3. ... g5** 4. h4 g4 5. d4 ja valge saavutab kuningatiival kiiresti paremuse.

4. Ke1—f1 g7—g5

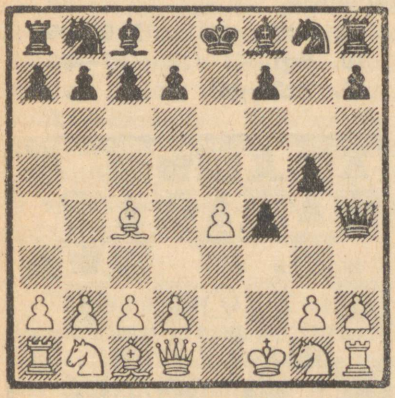

Diagramm 247.

Siin võib must jätkata paremini **4. ... d5** või **4. ... f5,** saavutades umbes samalaadilise seisu, nagu neid kaitseid 3. käigul kasutades; seepärast vaatleme neid võimalusi kaitsete 3. ... d5 ja 3. ... f5 juures. Teistest siin võimalikkudest jätkudest vaatleme lühidalt järgmisi:

I: 4. ... Rb8—c6 5. d2—d4 (Võimalik on ka 5. Rf3 Lh5 6. d4 g5 7. h4 Og7 8. Rc3 h6 9. e5 Rge7 10. Kg1 Lg6 11. Od3 f5 jne. umbes võrdse seisuga.) **5. ... g7—g5 6. Rb1—c3 Rg8—e7** (Pärast 6. ... Og7 7. Rf3 Lh5 8. Rd5 Kd8 9. Oe2 Lg6 10. R:g5! L:g5 11. O:f4 jne. saavutab valge otsustava rünnaku. Paremuse valgele annab ka 6. ... d6 7. Rf3 Lh5 8. Rd5 Kd8 9. h4 jne.) **7. g2—g3** (Bilguer'i järgi on siin ka 7. e5 tugev jätk.) **7. ... f4:g3 8. Kf1—g2 d7—d5** (Või 8. ... g4 9. Lf1 Lh5 10. Rb5 jne.) **9. h2:g3 Lh4—g4 10. Ld1:g4 Oc8:g4 11. e4:d5 Rc6:d4 12. Oc1:g5** paremusega valgele (Bilguer).

II: 4. ... Rg8—f6 (Nõrk on 4. ... Oc5 5. d4 Ob6 6. Rf3, või ka 4. ... Lf6 5. Rc3 Re7 6. d4 d6 7. Rf3 jne., mõlemal juhul selge paremusega valgele.) **5. Rg1—f3 Lh4—h5** (Veidi parem on 5. ... Lh6 6. Rc3 Oe7 7. d4 0—0 jne.) **6. Ld1—e1!** (Nõrgem on 6. d4 d5! 7. e:d5 Od6, või 6. e5 Re4, ähvardades Rg3+.) **6. ... d7—d6** (Pärast 6. ... Rc6 on 7. e5 samuti tülikas: 7. ... Rg8 8. Rc3 g5 9. Rd5 Kd8 10. d4 jne. selge paremusega valgele; kui 6. ... h6 7. d4 g5, siis 8. Re5 jne.) **7. e4—e5 d6:e5 8. Rf3:e5 Oc8—e6 9. Re5:f7 Lh5:f7 10. Oc4:e6 Lf7—e7 11.**

Oe6—c8! selge paremusega valgele (Bilguer).

III: 4. ... d7—d6 5. d2—d4 (Pärast 5. Rf3 võib must mängida samuti 5. ... Og4, saavutades Bilguer'i järgi pärast 6. d4 g5 7. Rc3 O:f3 8. L:f3 Re7 9. g3 Lh3+ 10. Kf2 Rbc6 jne. võrdsuse.) **5. ... Oc8—g4** (Tuleb arvesse ka 5. ... Oe6.) **6. Ld1—d3 Rb8—c6 7. Oc4—b5** (Kahing 7. O:f7+ K:f7 8. Lb3+ Kg6 9. L:b7 R:d4 10. L:a8 Rf6 andis matšpartiis Mac Donnell — Labourdonnais mustale otsustava rünnaku. Halb on samuti 7. O:f4 Lf6 jne.) **7. ... Og4—d7 8. Rg1—f3 Lh4—h6 9. Rb1—c3 g7—g5 10. d4—d5** paremusega valgele.

Lõpuks tuleb tähelepanu juhtida veel käigule **4. ... f5,** mis võib küll anda samasuguseid variante nagu kaitse 3. ... f5, kuid mis siinkohal omab ka teatud iseseisvat tähtsust. Nimelt on valgel pärast 3. ... f5 soodsaim mängida 4. Le2 Lh4+ 5. Kd1 jne., kuna siin on valge kuningas juba sunnitud f1 ja seega väldituid eelmainitud variant. Teisest küljest võimaldab aga musta lipu asetus võita tähtsat tempot 5. Rf3 või jätkata 5. e5, sest edasilüke 5. ... d5 pole siin võimalik.

5. Rb1—c3 . . . . .

Jätk 5. Rf3 on muidugi võimalik, kuid mustale vähem tülikas, sest sellega vabaneb tema lipule soodne taganemisväli h5. Võiks näiteks järgneda: 5. ... Lh5 6. h4 Og7 7. d4 h6 8. Rc3 Re7 9. Kg1 Lg6 10. e5 d6 11. Rb5 jne., Bilguer'i järgi paremusega valgele. Otsene ratsu arendamine näib aga olevat veelgi tugevam, sest nüüd ähvardab valge kasutada musta lipu eemalolekut rünnakuks punktile c7.

5. . . . . Rg8—e7

Pärast **5. ... Og7** 6. d4 Re7 saabub sama seis. Pärast **5. ... c6** võib valge aga 6. Rf3 kõrval juba ka kahida 6. g3 f:g3 7. Kg2 jne. rünnakuga.

6. d2—d4 Of8—g7
7. g2—g3! . . . . .

Tugevam kui 7. Rf3 Lh5 8. h4, mis annab valgele samuti soodsama seisu. Etturikahingu hinnaga saavutab valge nüüd ülitugeva rünnaku.

7. . . . . f4 : g3
8. Kf1—g2 Lh4—h6

Pärast 8. ... d6 9. h:g3 Lg4 andis 10. Oe2 Ld7 11. O:g5 jne. valgele partiis Paulsen-Kolisch paremuse.

9. h2 : g3 Lh6—g6
10. Rg1—f3 h7—h6
11. Rc3—d5! . . . . .

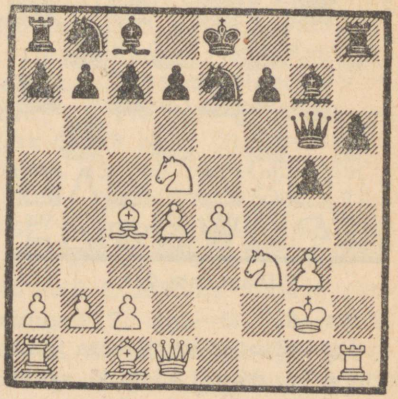

Diagramm 248.

Selle Neumann'i poolt leiutatud käiguga kindlustab valge endale paremuse, näiteks: 11. ... R:d5 12. e:d5 0—0 (Või 12. ... d6 13. Le2+ Kd8 14. O:g5+ h:g5 15. Vae1 jne.) 13. d6! L:d6 14. O:g5 h:g5 15. Ld3 Ve8 16. O:f7+ K:f7 17. R:g5+ jne. otsustava rünnakuga.

II.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Oc4.)

(vt. diagrammi 246)

3. . . . . Rb8—c6

See jätk ei oma iseseisvat tähtsust, sest valge võib nüüd jätkuga 4. Rf3 g5 5. 0—0 Og7 jne. üle minna Hanstein'i gambiiti, kuid võib siiski anda huvitavaid teravusi, mispärast vaatleme seda lähemalt.

4. d2—d4 . . . . .

Huvitaval kombel annab see loomulik edasilüke mustale kardetava rünnaku valge tsentri suunas, mida valge ei suudagi edukalt pareerida. Nõrk on ka 4. Rc3 Lh4+ 5. Kf1 Oc5 tõttu, kuid loomulik 4. Rf3 on tugevaim jätk ja viib seisu meile juba tuntud radadele ratsugambiidist.

4. . . . . Rg8—f6

Tugevam kui 4. ... Lh4+ 5. Kf1, mis viib variandis I vaadeldud seisu. Teksti käiguga alustatud rünnak ettureile d4 ja e4 on valgele äärmiselt ebameeldiv.

5. e4—e5 . . . . .

Pärast 5. Rc3 Ob4 seisab valge samalaadiliste probleemide ees nagu nüüdki, kusjuures kaitse 6. Ld3 annab pärast 6. ... d5 7. e:d5 R:d5 8. Rf3 0—0 9. 0—0 O:c3 10. b:c3 Ve8 jne. mustale parema mängu (Spielmann-Réti, Baden, 1914).

5. . . . . d7—d5

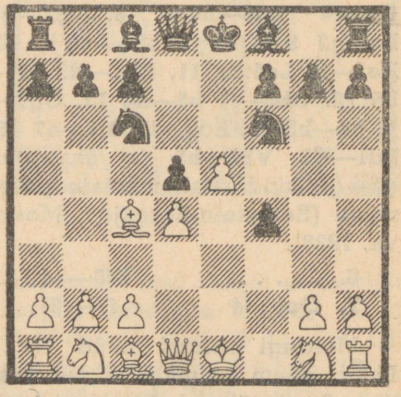

Diagramm 249.

6. Oc4—e2 . . . . .

Taganemine odaga b3 või b5 oleks valgele palju soodsam, kuid see võimaldab mustale teostada huvitavat kombinatsiooni, nimelt:

I: 6. Oc4—b3 Rf6—e4 (Nõrgem on 6. ... Og4 7. Ld3 Rh5 8. Rh3 Rb4? 9. Lc3 jne. paremusega valgele, nagu partiis Charousek-Tšigorin, Budapest, 1896.) **7. Oc1:f4** (Või 7. Rf3 g5 jne.) **7. ... Ld8—h4+ 8. g2—g3 Re4:g3 9. Of4:g3** (Või 9. Rf3 L:f4 10. h:g3 L:g3+ jne.) **9. ... Lh4—e4+ 10. Ke1—f2 Le4:h1 11. Rb1—c3 Rc6—e7** (Nõrgem on 11. ... Oe6 12. Ld3 h5 13. Ve1 h4 14. Of4 h3 15. R:h3 jne. vastuvõetava seisuga

valgele.) **12. Ld1—e2** (Kui nüüd 12. Ld3, siis 12. ... c6 13. Ve1 Of5 ühes Oe4 jne.) **12. ... h7—h5 13. Va1—e1 h5—h4 14. Og3—f4 Re7—g6** paremusega mustale (Kmoch).

II: 6. Oc4—b5 Rf6—e4 7. Oc1:f4 Ld8—h4+ 8. g2—g3 Re4:g3 9. Of4:g3 Lh4—e4+ 10. Ke1—f2 Le4:h1 11. Rb1—d2 h7—h5 12. Ob5—f1 h5—h4 13. Og3—f4 h4—h3 14. Rd2—f3 Of8—e7 15. Ld1—d2 Vh8—h5 ja ähvardus g7—g5 kindlustab mustale paremuse (Bernstein-Sergejev, Moskva, 1928).

6.	**Rf6—e4**
7. Oc1 : f4	**f7—f6!**

Muidugi polnud nüüd 7. ... Lh4+ enam võimalik lihtsa vastuse 8. g3 tõttu, kuid teksti käik on valgele küllaltki ebameeldiv. Pärast tugipunkti e5 kõrvaldamist saavutab must kardetava rünnaku.

8. Rg1—f3	**f6 : e5**
9. Rf3 : e5	**Rc6 : e5**
10. Of4 : e5	**. . . . .**

Pärast 10. d:e5 järgneb loomulikult 10. ... Oc5 jne.

10.	**Of8—b4+**
11. c2—c3	**0—0!**

(vt. diagrammi 250)

Mustal on nüüd äärmiselt kardetav rünnak, mille pareerimiseks valgel puuduvad küllaldased vahendid. Kui näiteks **12. c:b4,** siis mitte 12. ... Rf2 13. Lb3 R:h1 14. Of3 ühes Rd2 jne. mõninga vastumänguga, vaid palju tugevamini 12. ... Lg5! 13. g3 Le3 ja musta rünnak on otsustav.

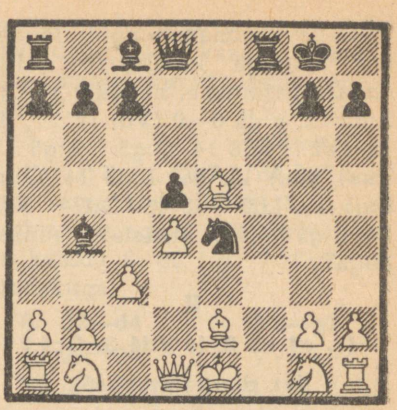

Diagramm 250.

Partiis Flamberg-Duras, Abbazia, 1912, jätkas valge seepärast **12. Oe2—f3,** kuid sattus pärast **12. ... Ld8—g5!** samuti lahendamatute probleemide ette: **13. Rb1—d2** (Või 13. c:b4 Le3+ 14. Le2 Lc1+ 15. Ld1 L:b2 jne., või ka 13. 0—0 Le3+ 14. Kh1 Rf2+ 15. V:f2 L:f2 16. c:b4 V:f3 17. g:f3 Oh3 jne.) **13. ... Vf8:f3 14. g2:f3** (Või 14. R:f3 L:g2 15. Vf1 Oh3 jne.) **14. ... Lg5—h4+ 15. Ke1—e2 Lh4—f2+ 16. Ke2—d3** ja nüüd võis must jätkuga 16. ... Rc5+! 17. d:c5 Of5+ 18. Re4 d:e4+ 19. f:e4 Vd8+ 20. Od4 O:c5 21. e:f5 O:d4 jne. saavutada selge võiduseisu.

III.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Oc4.)

(vt. diagrammi 246)

3.	**f7—f5**

Vana kaitse, mida soovitas omal ajal juba Lopez ja mis on mustale küllaldane seisude tasakaalustamiseks. Valge peab nüüd mängima väga ettevaatlikult, et mitte sattuda halvemusse.

4. Ld1—e2 . . . . .

Tugevaim vastus, millega valge vabastab oma kuningale välja d1 ja ühtlasi kaitseb tsentraalpunkti e4. Teised siin võimalikud jätkud on nõrgemad ja annavad mustale parema mängu, näiteks:

I: 4. e4:f5 (Ka 4. O:g8 Lh4+ või 4. d3 Lh4+ 5. Kf1 f:e4 6. d:e4 Oc5 jne. on mustale ilmsesti soodsad jätkud. Paremuse mustale annab samuti 4. Lh5+ g6 5. Le2 f:e4 6. L:e4+ Oe7 jne.) **4. . . . Ld8—h4+ 5. Ke1—f1 f4—f3 6. d2—d4 f3:g2+ 7. Kf1:g2 Rg8—f6 8. Ld1—e2+ Ke8—d8** ja musta seis on eelistatavam.

II: 4. Rb1—c3 (Jätk 4. e5 d5 5. e:d6 O:d6 6. Rf3 Lf6 7. 0—0 Rc6 jne. annab mustale samuti paremuse.) **4. . . . Ld8—h4+ 5. Ke1—f1 f5:e4 6. Rc3:e4 Of8—e7 7. d2—d4 Rg8—h6 8. Rg1—f3 Lh4—h5 9. Oc1:f4 d7—d5** paremusega mustale, näiteks: **10. Ob5+** c6 11. Rd6+ O:d6 12. O:d6 Rf5, või **10. Rg3** Lf7 11. Ob5+ c6 12. O:h6 c:b5 (Maróczy-Marco, Viin, 1903) ja mustal on mõlemal juhul paremus.

(vt. diagrammi 251)

4. . . . . Ld8—h4+

Kahing 4. . . . f:e4 5. Lh5+ g6 6. Le5+ Le7 7. L:h8 Rf6 pole

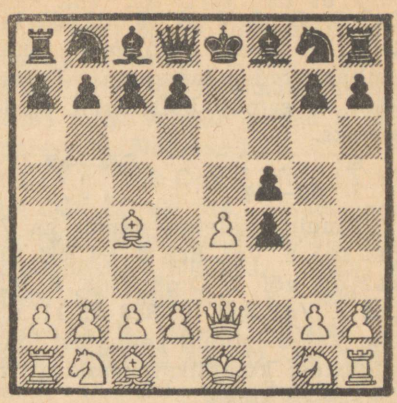

Diagramm 251.

korrektne, sest valgel ei tarvitse seejärel mängida 8. Rc3 c6 9. Og8 d5! 10. Re2 f3 11. Rf4 Of5 jne. paremusega mustale (Pillsbury-Marshall, Viin, 1903), vaid ta võib jätkata lihtsalt 8. b3 d5 9. Oa3 c5 10. O:c5 L:c5 11. L:f6 d:c4 12. L:f4 jne. parema mänguga (Neumann).

5. Ke1—d1 . . . . .

Kui must oleks mänginud enne 3. . . . Lh4+ 4. Kf1 ja alles seejärel 4. . . . f5, siis oleks ta forsseerinud küll valge kuninga väljale f1, kuid seejuures võimaldanud kaitse 5. e5. Teksti variandis valitud käikude järjestuse juures on aga 4. e5 valgele ebasoodne võimaluse 4. . . . d5 tõttu.

5. . . . . f5 : e4
6. Le2 : e4+ . . . . .

Pärast **6. Rb1—c3** on **6. . . . Ke8—d8!** mustale hea vastus, näiteks: **7. O:g8** V:g8 8. L:e4 g5 (Parem 8. . . . Od6.) 9. Rf3 Lh5 10. Rd5 Lg6, või ka **7. R:e4** c6 8. Rf3

Le7 9. O:g8 V:g8 10. d3 d5 11. O:f4 h6 jne., mõlemal juhul umbes võrdse mänguga. Teksti käik on samuti küllaldane võrdsuseks.

6. . . . . Of8—e7
7. d2—d4 . . . . .

Ainult võrdsuse annab ka 7. Rf3 Lh5 8. Ve1 Rc6 9. b4 Rf6 10. Le2 d6, või 7. O:g8 V:g8 8. Rf3 Lh5 9. Ve1 Rc6 10. Rc3 d6 11. d3 jne. Valge loobub seepärast igasugustest komplikatsioonidest ja lihtsustab seisu.

7. . . . . Rg8—f6
8. Le4 : f4 Lh4 : f4
9. Oc1 : f4 d7—d5
10. Oc4—d3 Oc8—g4+

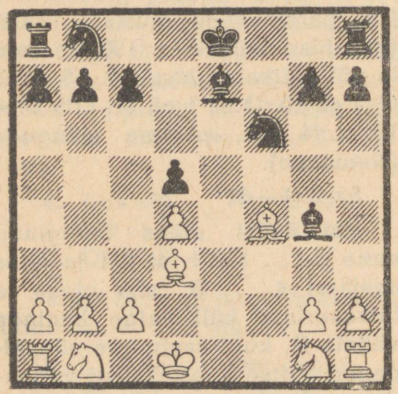

Diagramm 252.

Seis on umbes võrdne. Võiks järgneda näiteks 11. Re2 Rc6 12. c3 0—0—0 13. Rd2 jne. täieliku võrdsusega.

IV.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Oc4.)

(vt. diagrammi 246)

3. . . . . d7—d5

See vastukahing moodustab moodsa jätku 3. . . . Rf6 kõrval tugevaima vastuse mustale, kuid on uuemal ajal 3. . . . Rf6 seotud paremuste tõttu jäänud tagaplaanile. Muuseas võis must mängida enne ka 3. . . . Lh4+ 4. Kf1 ja alles nüüd 4. . . . d5, mis annab käikude ümberpaigutusega sama seisu nagu teksti variandis.

4. Oc4 : d5 . . . . .

Ebatavaline, kuid täiesti võimalik on ka **4. e:d5 Lh4+ 5. Kf1,** sest **5. . . . f3** pole hea 6. Ob5+ ühes R:f3 tõttu, ja **5. . . . Od6** 6. Rf3 Lh5 7. Rc3 Re7 8. d4 (Blackburne-Schlechter, Viin, 1898) annab mustale pärast 8. . . . 0—0 9. Re4 R:d5 10. R:d6 c:d6 11. O:d5 L:d5 12. O:f4 jne. umbes võrdse mängu.

4. . . . . Ld8—h4+ (või IV A)

Teist siin tarvitatavamat võimalust **4. . . . Rg8—f6** vaatleme **IV A** all. Teksti käiguga saabub seis, mis võis tekkida ka variandis I, kui must oleks end kaitsnud käiguga 4. . . . d5.

5. Ke1—f1 g7—g5

(vt. diagrammi 253)

Must võib siin muidugi valida veel terve rea teisi kaitseid, kuid ei suuda seega oluliselt oma seisu tugevdada. Vaatleme allpool neist võimalustest lühidalt järgnevaid:

I: 5. . . . Of8—d6 (Pärast 5. . . . Re7 6. Rc3 g5 annab 7. Rf3 Lh5 8. h4 h6 9. O:f7+ L:f7 10. Re5

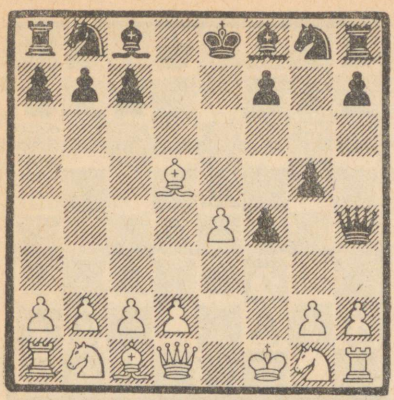

Diagramm 253.

ühes Lh5+ valgele ülitugeva rünnaku.) **6. Rg1—f3** (Kahing 6. e5 O:e5 7. Rf3 Lh5 8. Le2 Rd7 9. d4 andis partiis Duras-Leonhardt, Abbazia, 1912, mustale pärast 9. ... Re7 paremuse.) **6. ... Lh4—h5 7. d2—d4 Rg8—e7 8. Rb1—c3** (Sama käik oleks järgnenud ka pärast 8. ... Rf6. Nõrk oli muuseas 8. c4 c6 9. e5 O:e5 10. d:e5 c:d5 11. c:d5 Og4 12. O:f4 0—0 jne. paremusega mustale, nagu partiis Leonhardt-Nyholm, Abbazia, 1912. Nüüd peab must kaitsma tülikat ähvardust 9. e5.) **8. ... f7—f6 9. Ld1—e2** (Jätk 9. Oc4 c6 10. Re2 g5 11. e5 f:e5 12. d:e5 Oc7 andis partiis Szekely-Nyholm, Abbazia, 1912, mustale paremuse.) **9. ... c7—c6 10. Od5—b3 Oc8—g4** ja nüüd on Cordel'i järgi 11. d4—d5 lootusrikkaim jätk valgele. Seise võib lugeda umbes võrdseks.

II: 5. ... Rg8—f6 6. Rb1—c3 (Otsekohe 6. Ob3 võimaldab rünnaku 6. ... Oc5 7. d4 Rg4 8. Rh3 Re3+ 9. O:e3 f:e3 10. d:c5 O:h3 jne.) **6. ... Of8—b4** (Bogoljubov'i soovitus 6. ... R:d5 7. R:d5 Od6 8. d4 f6 annab Rabinovitš'i järgi valgele pärast 9. e5! paremuse. Nõrk on ka 6. ... g5 7. d4 c6 8. Ob3 Og7 9. Rf3 Lh5 10. h4 Og4 11. e5 jne. paremusega valgele, nagu partiis Spielmann-Löwenfisch, Moskva, 1925.) **7. Od5—b3 Rb8—c6 8. Rg1—f3 Lh4—h5 9. e4—e5 Ob4:c3 10. b2:c3 Rf6—e4 11. d2—d4 Re4—g3+ 12. Kf1—g1 Rg3:h1 13. Oc1:f4** umbes võrdse mänguga (Spielmann-Jacobson, Kopenhaagen, 1923).

6. Rb1—c3 (või IVa) . . . . .

Tugevaim jätk näib valgele siin olevat **6. g2—g3,** mida vaatleme variandis **IVa.** Teistest siin võimalikkudest rünnakusüsteemidest vaatleme allpool lühidalt järgnevaid:

I: 6. d2—d4 Of8—g7 7. c2—c3 (Selle asemel võib valge ka käiguga 7. Ra3 üle minna peavarianti.) **7. ... Rg8—e7 8. Od5—c4 Rb8—c6 9. Rb1—d2 Oc8—g4 10. Rg1—f3 Lh4—h5 11. b2—b4 Re7—g6 12. b4—b5 Rc6—d8 13. Oc1—a3** paremusega valgele (Teichmann-Maróczy, Viin, 1903).

II: 6. Ld1—f3 c7—c6 (Partiis Duras-Cohn, Abbazia, 1912, järgnes siin 6. ... Rf6 7. Lc3 Og7? 8. Rf3 Lh5 9. Le5+ Oe6 10. O:e6 f:e6 11. L:g5 jne. selge paremusega valgele.) **7. g2—g3 Oc8—h3+ 8. Kf1—e1 Lh4—g4 9. Lf3:g4 Oh3:g4 10. Od5—b3 f4:g3 11.**

h2:g3 umbes võrdse mänguga (Nenarokov-Sozin, Moskva, 1925).

III: 6. Rg1—f3 Lh4—h5 7. h2—h4 Of8—g7 (Võimalik on ka 7. ... h6, sest kahing 8. O:f7+ L:f7 9. Re5 Lf6 10. Lh5+ Kd8 11. Rf7+ Ke7 12. R:h8 L:h8 13. h:g5 Le5 14. g:h6 L:h5 15. V:h5 O:h6 jne. annab pärast teravuste möödumist ainult umbes võrdse mängu.) **8. d2—d4** (Variant 8. Kf2 g4 9. Rg5 g3+ 10. Ke1 L:d1+ 11. K:d1 Og4+ 12. Ke1 Rc6! 13. O:f7+ Ke7 annab paremuse mustale.) **8. ... h7—h6** (Partiis Charousek-Lasker, Nürnberg, 1896, tekkis mõnevõrra teises käikude järjestuses seis 8. ... c6 9. Ob3 Og4 10. Rc3 Rd7, kus valge saavutas pärast 11. Kf2 paremuse.) **9. Rb1—c3 c7—c6** (Lihtsam on 9. ... Re7 üleminekuga peavarianti.) **10. Od5—c4 Oc8—g4 11. Ld1—d3 Rb8—d7 12. Rc3—e2 0—0—0 13. Ld3—b3** parema seisuga valgele (Maróczy-Gunsberg, Viin, 1903).

6. . . . . Of8—g7

Pärast **6. ... Rg8—e7** järgneb 7. Rg1—f3 Lh4—h5 8. h2—h4 f7—f6 (Või 8. ... h6 9. O:f7+ L:f7 10. Re5 Lg7 11. Lh5+ jne. paremusega valgele.) 9. d2—d4 jne. suurepärase mänguga valgele. Tähelepanu väärib aga veel **6. ... Rb8—c6.**

(vt. diagrammi 254)

7. d2—d4 Rg8—e7

Variant 7. ... c6 8. Ob3 Rf6 9. Rf3 Lh5 10. h4 jne. annab seisu partiist Spielmann-Löwenfisch,

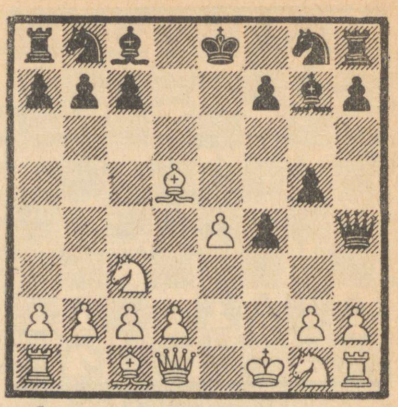

Diagramm 254.

Moskva, 1925, mida vaatlesime juba märkuses musta 5. käigu juurde. Muuseas on selles variandis üksikute käikude järjestus mitte eriti oluline ja peavariandi seis on saavutatav veel mitmete käikude ümberpaigutuse kaudu.

8. Rg1—f3 . . . . .

Edasilüke 8. e4—e5 pole valgele soovitatav, nagu näitavad järgmised tegelikud katsetused:

I: 8. e4—e5 c7—c6 9. Od5—e4 Oc8—e6 10. g2—g3 f4:g3 11. Kf1—g2 Re7—d5 parema mänguga mustale (Nyholm-Spielmann, Abbazia, 1912).

II: 8. Ld1—d3 0—0 9. e4—e5 Rb8—c6 10. g2—g3 Lh4—h5 11. Od5—f3 g5—g4 12. Of3:c6 Re7:c6 13. Rg1—e2 (Või 13. O:f4 f6! jne.) **13. ... f4:g3 14. Ld3:g3 f7—f6** paremusega mustale (Swiderski-Tšigorin, Viin, 1903).

8. . . . . Lh4—h5
9. h2—h4 h7—h6

Tähelepanu väärib ka 9. ... Rbc6 10. R:g5 L:d1+ 11. R:d1 R:d5 12. e:d5 R:d4 13. O:f4 R:c2 14. Vc1 Of5 jne., nagu konsultatsioonpartiis Tarrasch + Hoffer — Pillsbury + Mingrelien, Monte Carlo, 1903.

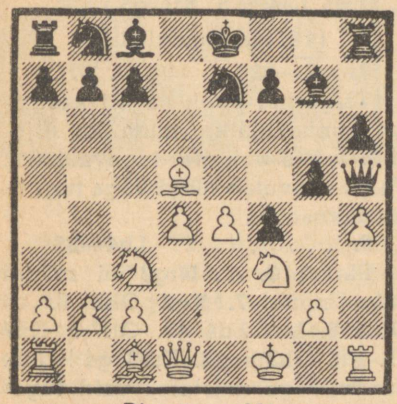

Diagramm 255.

10. Ld1—d3 . . . . .

Seda jätku loetakse valgele tegelikult lootusrikkaimaks, kuigi siin on kasutatud ka rida teisi võimalusi. Toome allpool lühikese ülevaate siinkohal valge kasutada olevaist võimalusist.

I: 10. e4—e5 0—0 11. Od5—e4 (Pärast 11. Kg1 või 11. Od2 järgneks 11. ... g4.) **11. ... c7—c5 12. Rc3—e2 Rb8—c6 13. Kf1—g1 Rc6:d4** jne. võrdsusega (Bilguer). Must võib aga katsetada ka 12. ... f6, ja kui nüüd 13. Kg1, siis 13. ... g4 lootusrikkama seisuga mustale.

II: 10. Od5—c4 (Või 10. Kf2 g4 11. Re1 Rbc6 12. O:f4 O:d4+ paremusega mustale, nagu partiis Swiderski-Marshall, Viin, 1903.) **10. ... Rb8—c6** (Pärast 10. ... Og4 järgneks 11. Rb5 ühes Oe2 parema seisuga.) **11. d4—d5 Rc6—e5 12. Rf3:e5 Lh5:d1+ 13. Rc3:d1 Og7:e5 14. h4:g5 h6:g5 15. Vh1:h8+ Og7:h8 16. Rd1—f2 Re7—g6** paremusega mustale (Swiderski-Pillsbury, Viin, 1903).

III: 10. Kf1—g1 g5—g4 (Pärast 10. ... Lg6 11. Oc4 Og4 12. Rb5 Ra6 13. Od3 seisab valge veidi soodsamini.) **11. Rf3—e1** (Variant 11. Re5 O:e5 12. d:e5 Rg6! 13. Re2 f3 14. Rf4 L:e5 jne. annab Bilguer'i järgi mustale paremuse.) **11. ... f4—f3 12. g2:f3 g4:f3 13. Kg1—f2 Rb8—c6 14. e4—e5 Oc8—f5** umbes võrdse mänguga (Bilguer).

10. . . . . Rb8—c6

Nõrgem on 10. ... c7—c6 11. Od5—c4 Oc8—g4 12. Rc3—e2 Rb8—d7 13. Kf1—f2 ja nüüd annab nii 13. ... 0—0—0 14. La3 (Teichmann-Marshall, Viin, 1903) kui ka 13. ... Vd8 14. La3 Rf6 15. Od3 (Teichmann-Schlechter, Viin, 1903) valgele paremuse.

11. Rc3—e2 . . . . .

Huvitavaid teravusi annab variant **11. Rc3—b5 0—0!**, näiteks: **12. Rb5:c7** Rc6—b4 13. Ld3—d2 Rb4:d5 14. Rc7:d5 Re7:d5 15. e4:d5 Vf8—e8 paremusega mustale (Charousek-Tšigorin, Budapest, 1896), või **12. c2—c3** Re7:d5 13. e4:d5 Rc6—e7 14. Rb5:c7 Re7—f5! ja must saavutab väga tugeva rünnaku.

11. . . . . Re7 : d5

Nõrgem on 11. ... f5 12. O:c6+ b:c6 13. e5 Rd5 14. c4 Oa6 15. Lc2 Rb6 16. b3 jne. veidi parema mänguga valgele (Schlechter-Pillsbury, Viin, 1903). Selle idee eeskujul väärib eelmisel käigul tähelepanu jätk 11. O:c6+ b:c6 (11. ... R:c6 12. Rb5 jne.) 12. Ra4 jne., nagu juhtus partiis Teichmann-Pillsbury, Viin, 1903.

12.	**e4 : d5**	**Rc6—e7**
13.	**Kf1—g1**	**g5—g4**
14.	**Re2 : f4**	**Lh5—f5**
15.	**Rf3—e5**	. . . . .

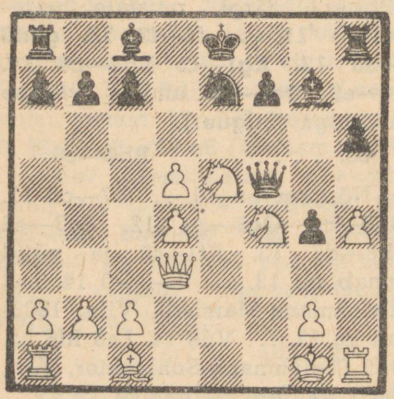

Diagramm 256.

Diagrammseisus ei või must loomulikult mängida **15. ... O:e5** 16. d:e5 L:e5 17. Od2 jne. paremusega valgele, vaid jätkab tugevamini **15. ... Lf5:d3.** Kui nüüd **16. Rf:d3,** siis 16. ... Of5 17. Od2 f6 18. Rc4 O:d3 19. c:d5 R:d5 jne. kerge paremusega mustale (Maróczy-Pillsbury, Viin, 1903). Seepärast näib valgele olevat parem mängida **16. c:d3** 0—0 17. Oe3, ja kui nüüd Rabinovitš'i järgi 17. ... Vd8, siis 18. Vc1 jne. Mõlemapoolseid võimalusi võib seejärel hinnata umbes võrdseks.

IV a.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Oc4 d5 4. O:d5 Lh4+ 5. Kf1 g5.)

(vt. diagrammi 253)

6.	**g2—g3**	. . . . .

Tšigorin'i poolt sageli kasutatud rünnakujätk, mida ka Aljechin luges valgele tugevaimaks. Valge saavutab nüüd väga tugeva rünnakuseisu.

6.	. . . . .	**Lh4—h6**

Pärast **6. ... f4:g3** ei mängi valge mitte **7. Kg2** Od6 8. e5 O:e5 9. Le1 Ld4 10. O:f7+ K:f7 11. Rf3 Oh3+ 12. K:h3 g4+ jne. paremusega mustale, vaid tugevamini **7. Ld1—f3!** g3—g2+ 8. Kf1:g2 Rg8—h6 9. Lf3—g3! Of8—d6 10. Lg3:h4 g5:h4 11. d2—d4 Vh8—g8+ 12. Kg2—f1 paremusega valgele (Tšigorin-Maróczy, Viin, 1903).

7.	**d2—d4**	. . . . .

Nõrgem on 7. Rb1—c3 Rg8—f6 8. d2—d4 Rb8—c6 9. Kf1—g2 Oc8—d7 10. h2—h4? Vh8—g8 jne. paremusega mustale (Tšigorin-Marshall, Viin, 1903).

7.	. . . . .	**Rg8—f6**
8.	**Ld1—f3**	. . . . .

See otsene rünnak punktile f4 on tugevam kui Od5 kaitsmine käiguga 8. Rc3 ja annab valgele häid lootusi paremusele.

8.	. . . . .	**Rf6 : d5**
9.	**e4 : d5**	**Of8—d6**
10.	**Rb1—c3**	**Oc8—f5**

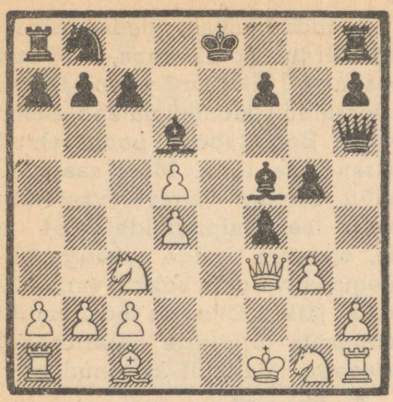

Diagramm 257.

Partiis Tšigorin-Kulomsin, Moskva, 1901, jätkas valge nüüd 11. h2—h4 g5—g4 12. Lf3—f2 Lh6—g6 ja võis Rabinovitš'i poolt leiutatud käiguga 13. h4—h5! saavutada paremuse. Muidugi pole see variant forsseeritud, kuid ka üldistel positsioonilistel kaalutlustel tuleb valge rünnakut musta kuningatiiva ettureile lugeda kardetavaks initsiatiiviks, millele musta kaksikodad pole mingiks küllaldaseks vastukaaluks.

IV A.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Oc4 d5 4. O:d5.)

4. . . . . Rg8—f6

Hea vastus, millega must saavutab õige mängu juures tasakaalustatud seisu, vältides seejuures pärast 4. . . . Lh4+ tekkivaid teravusi.

5. Rb1—c3 . . . . .

Jätk 5. Rf3 R:d5 6. e:d5 L:d5 7. Rc3 Lh5 8. d4 Od6 jne. annab mustale kindla seisu juures enameetturi.

5. . . . . Of8—b4
6. Rg1—f3 . . . . .

Teised siin võimalikud jätkud ei anna valgele samuti lootusi paremusele, näiteks:

I: 6. Rg1—e2 c7—c6 (Teksti käiguga alustatud variant on mustale küllaltki ohtlik, mispärast siin tuleb eelistada Cordel'i soovitust 6. . . . O:c3 7. b:c3 R:d5 8. e:d5 Lh4+ 9. Kf1 Og4 10. Le1 L:e1+ 11. K:e1 f3 jne. kerge võrdsusega.) **7. Od5—b3 Oc8—g4 8. 0—0** (Muidugi mitte 8. d3 R:e4! 9. d:e4 Lh4+ 10. Kf1 f3 jne.) **8. . . . Ob4:c3 9. b2:c3 Rf6:e4 10. Vf1:f4 Ld8—b6+ 11. Kg1—f1 Re4—f6** ja Bilguer loeb seise võrdseks; Rabinovitš jätkab aga **12. Le1!** 0—0 13. V:f6 O:e2+ 14. L:e2 g:f6 15. d3 ja valge rünnakut on vaevalt võimalik enam pareerida.

II: 6. Ld1—f3 0—0 7. Rg1—e2 Vf8—e8 8. 0—0 Oc8—g4 9. Lf3:f4 Og4:e2 10. Rc3:e2 Rf6:d5 11. e4:d5 Ve8:e2 12. Lf4:b4 Ld8—g5 paremusega mustale (Flamberg-Spielmann, Abbazia, 1912).

6 . . . . . 0—0

Lihtsaim vastus mustale on siin Bilguer'i järgi 6. . . . Ob4:c3 7. d2:c3 c7—c6 8. Od5—c4 Ld8:d1+ 9. Ke1:d1 0—0 10. Oc1:f4 Rf6:e4 11. Vh1—e1 jne. võrdse mänguga. Püüdes rohkem saavutada ohustab must asjatult oma seisu.

7. 0—0 Ob4 : c3

Partiis Pillsbury-Swiderski, Viin, 1903, järgnes siin 7. ... c7—c6 8. Od5—c4 Ld8—b6+? 9. d2—d4 Ob4:c3 10. b2:c3 Rf6:e4 11. Oc1:f4 jne. suure paremusega valgele. Teksti vahetus on mustale parem.

8.	**d2 : c3**	**c7—c6**
9.	**Od5—c4**	**Ld8 : d1**
10.	**Vf1 : d1**	**Rf6 : e4**
11.	**Oc1 : f4**	. . . . .

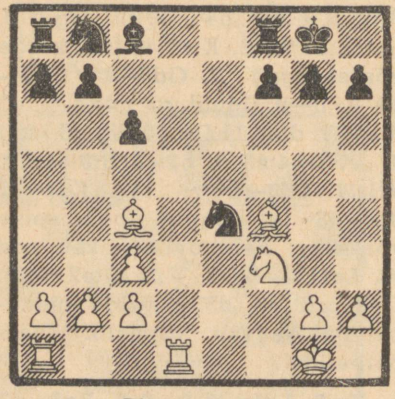

Diagramm 258.

Diagrammseis, mis tekkis partiis Blackburne-Pillsbury, Hastings, 1895, pakub valgele kaksikodade ja parema arengu tõttu kahtlemata soodsamaid võimalusi. Must pidi kahtlaste teravuste asemel mängima 6. käigul lihtsustavalt O:c3, saavutades Cordel'i variandiga kergesti võrdsuse.

V.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Oc4.)

(vt. diagrammi 246)

3. . . . . Rg8—f6!

Moodne kaitse, mis iseenesest on küll juba päris vana, kuid mis saavutas täieliku populaarsuse alles ainult mõnikümmend aastat tagasi Bogoljubov'i poolt tehtud paranduste tõttu. Must saavutab nüüd niivõrd tugeva vasturünnaku tsentraalpunktidele e4 ja d5, et kogu valge avangustrateegia ähvardab kokku variseda. Selle jätku tõttu on odagambiit moodsate turniiride repertuaarist peaaegu täielikult kadunud.

4. Rb1—c3 . . . . .

See ohustatud tsentraalpunktide loomulik kaitse moodustab valgele kahtlemata parima jätku. Nõrk on näiteks **4. e4—e5** d7—d5 5. Oc4—b3 Rf6—e4 6. Rg1—f3 Oc8—g4 7. 0—0 Rb8—c6 jne. paremusega mustale (Anderssen-Morphy), samuti nagu **4. d2—d4** Rf6:e4 5. Oc4:f7+ Ke8:f7 6. Ld1—h5+ g7—g6 7. Lh5—d5+ Kf7—g7 8. Ld5:e4 Of8—b4+ 9. Ke1—f2 Vh8—e8 10. Le4—d3 Ld8—h4+ jne. (Rosen-Schlechter, Pariis, 1900).

Pärast **4. d2—d3** järgneb aga 4. ... d7—d5 5. e4:d5 Rf6:d5 ja must saavutab punkti e3 nõrkuse tõttu parema mängu.

(vt. diagrammi 259)

4. . . . . Rb8—c6 (või Va)

Vana kaitse, mida praegu peetakse mustale ebasoodsaks Spielmann'i poolt leiutatud huvitava etturikahingu tõttu. Bogoljubov tõi mustale siin mõjuvaid uuendusi variandis **4. ... c7—c6,** mida vaatleme **Va** juures.

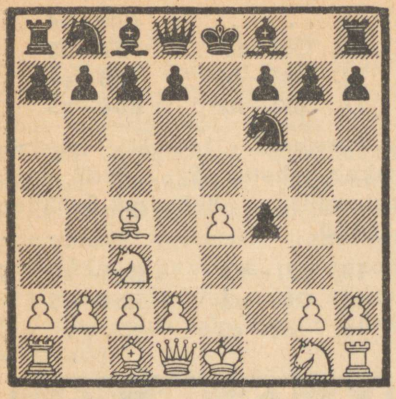

Diagramm 259

Võimalik oli ka **4. ... Ob4,** mis annab pärast 5. Rf3 Rc6 jne. seisu peavariandist, kuna seevastu **4. ... R:e4?** on viga vastuse 5. Le2 tõttu vigurivõiduga.

5. Rg1—f3 . . . . .

Nõrgem on otsekohe **5. d4** Ob4, millega saabub seis variandist 3. ... Rc6; partiis Blackburne-Steinitz, Hastings, 1895, järgnes 6. Ld3 0—0 7. Re2 d5 8. e:d5 R:d5 9. 0—0 O:c3 10. b:c3 Rce7 umbes võrdse mänguga.

Ebasoovitatav valgele on ka **5. Rge2** võimaluse 5. ... R:e4 tõttu soodsama mänguga mustale.

5. . . . . Of8—b4

Ka siin oli 5. ... R:e4? viga vastuse 6. Le2 tõttu. Teksti käigu järel tekkinud seisu peeti kaua mustale rahuldavaks, kuni järgnev Spielmann'i poolt leiutatud etturikahing lõi valgele niivõrd häid rünnakuvõimalusi, et kogu musta kaitseidee muutus ebarahuldavaks.

6. Rc3—d5! . . . . .

Kui **6. 0—0,** siis ei tarvitse mustal jätkuga 6. ... 0—0 7. Rd5 jne. üle minna peavarianti, vaid ta võib mängida ka **6. ... d7—d6 7. Rc3—d5** (Võrdsuse annab 7. d3 Re5 8. Ob3 Og4 9. O:f4 O:f3 10. g:f3 Rg6 11. Og3 0—0 jne.) **7. ... Ob4—a5** (Hea jätk on ka 7. ... R:d5 8. e:d5 Re5 jne.) **8. d2—d3 Oc8—g4** (Partiis Tšigorin-Gunsberg, Viin, 1903, jätkas must nõrgalt 8. ... Re5 9. O:f4 R:c4 10. d:c4 Og4? ja sattus pärast 11. Og5 kiiresti kaotusseisu.) **9. Oc1:f4 Rc6—d4 10. c2—c3** (Tuleb arvesse ka 10. Og5.) **10. ... Rd4:f3+ 11. g2:f3 Og4—h3** jne. hea mänguga mustale (Teichmann-Swiderski, Viin, 1903).

Huvitavaid variante võib aga tekkida sel juhul, kui valge pärast **6. 0—0 0—0** loobub tugevaimast jätkust 7. Rd5! ja mängib näiteks **7. e4—e5** (Või 7. d3 d6 8. O:f4 Og4 9. Og5 hea mänguga valgele, nagu partiis Swiderski-Mieses, Viin, 1903.) **7. ... Rf6—g4!** (Nõrgem on 7. ... Rh5 8. Rd5 d6 9. d4 Oe6 10. Le2, nagu partiis Teichmann-Mieses, Viin, 1903, või 7. ... Re8 8. Rd5 Oa5 9. d4 d6 10. O:f4, nagu partiis Charousek-Steinitz, Nürnberg, 1896, mõlemal juhul paremusega valgele.) **8. d2—d4 d7—d6 9. h2—h3 Rg4—e3 10. Oc1:e3 f4:e3 11. Rc3—d5 Oc8—e6** (Partiis Tšigorin-Schlechter, London, 1899, järgnes nõrgemini 11. ... Oa5 12. e:d6 L:d6 13. Rg5! ülitugeva rünnakuga valgele.) **12. Rd5:e3 d6:e5 13. d4—d5 Ob4—c5 14.**

d5:e6 Oc5:e3+ jne. paremusega mustale (Maróczy-Schlechter, Viin, 1903).

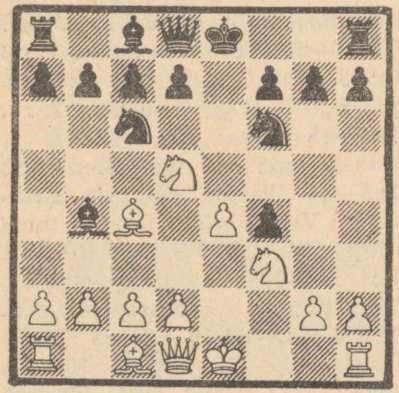

Diagramm 260.

6. . . . . 0—0

Võib muidugi ka enne 6. ... R:e4 7. 0—0 jne. umbes samalaadiliste variantidega nagu tekstis. Tähelepanu väärib aga ka 6. ... Oa5, et pärast 7. 0—0 käiguga 7. ... d6 üle minna eelmises märkuses vaadeldud variantidesse.

7. 0—0 Rf6 : e4

Kasulik valgele on ka variant 7. ... R:d5 8. e:d5 Re7 9. Rg5 h6 10. Re4 Rg6 11. c3 ühes d4 jne.

8. d2—d4 Re4—f6

Jätk 8. ... Oe7 9. O:f4 d6 10. Ld3 Rf6 11. Rg5 g6 12. R:e7+ R:e7 13. R:f7! jne. valmistab mustale veelgi suuremaid raskusi (Spielmann-Grünfeld, Innsbruck, 1922).

9. Rd5 : b4 . . . . .

Bogoljubov soovitab siin 9. Rg5 R:d5 10. R:f7 V:f7 11. O:d5 ülitugeva rünnakuseisuga.

9. . . . . Rc6 : b4
10. Oc1 : f4 d7—d5
11. Oc4—b3 Rf6—e4
12. Rf3—d2 Re4—g5

Paremaid lootusi mustale pakub vahetus 12. ... R:d2, nagu kiripartiis Rehaczek-Schäffer, 1929/30.

13. Ld1—h5 Rg5—e6
14. Of4—e3 Rb4—c6
15. c2—c3 . . . . .

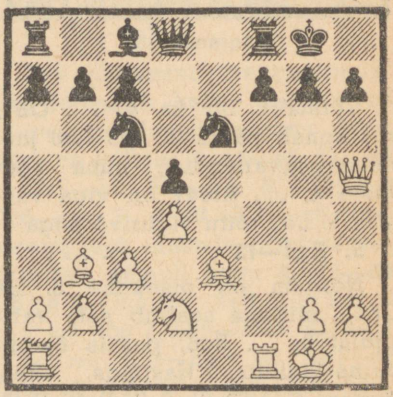

Diagramm 261.

Valgel on nüüd kahitud etturi eest suurepärane rünnakuseis; partiis Spielmann-Bogoljubov, Triberg, 1921, saavutas ta pärast 15. ... Re7 16. g4 jne. tugeva rünnaku, mis kindlustas talle selge paremuse.

V a.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Oc4 Rf6 4. Rc3.)

(vt. diagrammi 259)

4. . . . . c7—c6!

See Bogoljubov'i poolt soovitatud vastus, millega must ähvardab nii d7—d5 kui ka 5. ... R:e4 ühes d7—d5, või lõpuks b7—b5—b4 ühes R:e4, moodustab mustale kahtlemata tugevaima jätku. Ainult selle kaitse tõttu on odagambiit moodsate turniiride praktikast peaaegu kadunud, sest valgel puudub nüüd võimalus oma seisu rahuldavalt edasi arendada.

5. Ld1—f3 . . . . .

Musta mitmekesiste ähvarduste tõttu on valgel siin võrdlemisi piiratud valik, kusjuures täiesti rahuldava kaitse leidmine pole senini veel õnnestunud. Vaatleme lühidalt siin katsetatud jätke.

I: 5. Oc4—b3 d7—d5 6. e4:d5 c6:d5 (Nõrgem on 6. ... R:d5 7. R:d5 c:d5 8. d4 Lh4+ 9. Kf1 Oe6 10. Rf3 jne.) **7. d2—d4 Of8—d6 8. Rg1—e2 0—0 9. 0—0** (Paremuse jätab mustale ka 9. O:f4 O:f4 10. R:f4 Rg4, või ka 9. R:f4 Ve8+ 10. Rfe2 Rg4 jne.) **9. ... g7—g5 10. Rc3:d5 Rb8—c6 11. c2—c3** (Tartakover soovitab siin 11. R2c3 või 11. h4.) **11. ... Rf6:f5 12. Ob3:d5 Rc6—e7 13. Od5—e4 f7—f5** paremusega mustale (Spielmann-Bogoljubov, Moravská Ostrava, 1923).

II: 5. Rg1—f3 b7—b5 6. Oc4—b3 b5—b4 7. Rc3—a4 Rf6:e4 8. Ld1—e2 Ld8—e7 paremusega mustale (Bogoljubov).

III: 5. Ld1—e2 d7—d5! 6. e4:d5+ Of8—e7 7. d5:c6 Rb8:c6 8. Rg1—f3 0—0 9. 0—0 Oe7—c5+ 10. Kg1—h1 Oc8—g4 paremusega mustale (Bogoljubov).

IV: 5. d2—d4 Of8—b4 (Nüüd oleks 5. ... b5 muidugi kasutu 6. Od3 tõttu ja ka 5. ... R:e4 6. R:e4 d5 7. Le2 annab Tartakover'i järgi valgele vastuvõetava mängu.) **6. Ld1—f3 d7—d5 7. e4:d5 0—0 8. Rg1—e2** (Veelgi halvem on 8. d:c6 R:c6 jne.) **8. ... c6:d5 9. Oc4—d3 Oc8—g4 10. Lf3:f4 Og4:e2! 11. Ke1:e2** (Ka pärast 11. O:e2 Ve8 ei saa valge kunagi vangerdada.) **11. ... Rb8—c6 12. Oc1—e3 Vf8—e8** ilmse paremusega mustale (Spielmann-Bogoljubov, Karlsbad, 1923).

Lõpuks on veel selge, et ka **5. e5** d5 või **5. d3** d5 pakuvad mustale paremaid võimalusi, mispärast teksti käik näib olevat valgele ainuke vastuvõetav moodus avanguprobleemide lahendamiseks.

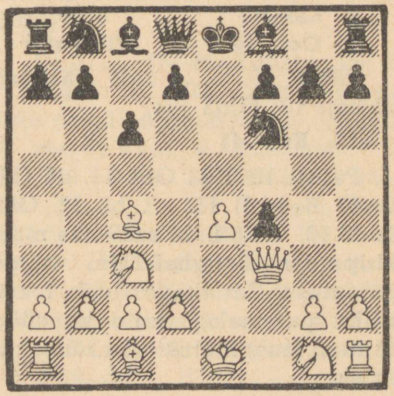

Diagramm 262.

5. . . . . d7—d5

Variant 5. ... Le7 6. Rge2 b5

annab Tartakover'i järgi pärast 7. O:b5! c:b5 8. e5 jne. valgele paremuse. Teksti käiguga pakutav etturikahing on seevastu väga tugev ja kindlustab mustale kardetava rünnaku.

6. e4 : d5 Of8—d6
7. d2—d3 . . . . .

On raske siin näidata valgele sobivamat jätku, näiteks:

I: 7. d2—d4 0—0 8. Oc1:f4 Oc8—g4 9. Lf3—g3 Vf8—e8+ 10. Ke1—f1 Od6:f4 11. Lg3:f4 c6:d5 12. Oc4—d3 Rb8—c6 paremusega mustale (Winkelman-Horowitz, Philadelphia, 1936).

II: 7. Rg1—e2 0—0 8. 0—0 (Või 8. R:f4 Og4 9. Lf2 O:f4 10. L:f4 Ve8+ jne. paremusega mustale.) 8. . . . Oc8—g4 9. Lf3—f2 c6:d5 ja mustal on paremus, sest valge ei tohi lüüa d5 vigurikaotuse tõttu.

7. . . . . Oc8—g4
8. Lf3—f2 0—0
9. Oc1 : f4 Vf8—e8+

Pärast 9. . . . c:d5 järgneb lihtsalt 10. O:d5 jne.

10. Ke1—f1 . . . . .

Pärast 10. Kd2 Ob4 11. d6 (11. d:c6? Re4+!) 11. . . . b5 12. Ob3 O:d6 13. O:d6 L:d6 saavutas must kiripartiis Šanghai-Tšifu selge paremuse. Tartakover loeb teksti käiku paremaks, kuid ka nüüd säilitab must lootusrikka rünnakuseisu.

10. . . . . b7—b5

Euwe soovitab siin 10. . . . O:f4 11. L:f4 c:d5 12. R:d5 R:d5 13. O:d5 L:d5 14. L:g4 Rc6 külaldase kompensatsiooniga kahitud etturi eest.

11. Oc4—b3 b5—b4
12. Rc3—e2 Rf6 : d5
13. Ob3 : d5 c6 : d5

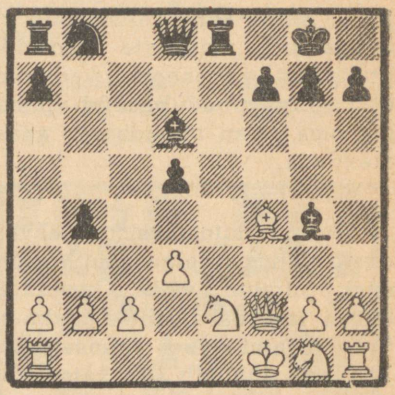

Diagramm 263.

Tartakover jätkab siin 14. Lg3 O:f4 15. R:f4 rahuldava seisuga valgele, kuna Rabinovitš mängib 14. . . . O:f4 asemel 14. . . . O:e2+ 15. R:e2 Lf6 ja loeb musta seisu paremaks. Kahtlemata on viimatimainitud variandis musta positsioon eelistatavam, kuid pole kindel, et valge ei suuda näiteks käiguga 16. Ve1 avaldada küllaldast vastupanu. On aga selge, et kogu variandis saavutab must niivõrd kergesti vähemalt võrdsuse, et valgel on soovitatav mõjuvate uuenduste puudumisel odagambiidi kasutamisest lihtsalt loobuda.

Selle variandiga lõpetame ka odagambiidi uurimise. Nägime, et odagambiidi puhul tekkivad variandid on palju lihtsamad kui

ratsugambiidi puhul, kusjuures musta kaitse on siin samuti tunduvalt lihtsam. Nagu näeme edaspidi vastuvõetud kuningagambiidi reeglipäratute variantide vaatlemisel, tuleb mustal ka sel juhul võidelda tunduvalt väiksemate raskustega kui senivaadeldud mänguviisides, mispärast on täiesti arusaadav, et vastuvõetud kuningagambiidi vormidest püsib ainult ratsugambiit kuni tänapäevani turniiride praktikas.

3. Reeglipäratu kuningagambiit.

Pärast käike

1. e2—e4 e7—e5
2. f2—f4 e5 : f4

võib valge senivaadeldud ratsugambiidi 3. Rf3 ja odagambiidi 3. Oc4 kõrval kasutada veel rida teisi käike, milliseid teooria aga loeb nõrgemaiks ja mis seetõttu praktikas ainult äärmiselt harva kasutamist leiavad. Vaatleme allpool neist võimalusist tähtsamaid.

I.

3. Of1—e2 . . . . .

See oda-areng on mõnes mõttes ohutum kui 3. Oc4, sest nüüd puudub mustal paljudes variantides tülikas ähvardus d7—d5, kuid ilmsesti ei või valge selle tagasihoidliku käiguga loota mingit avanguparemust.

(vt. diagrammi 264)

3. . . . . d7—d5

Energilisim vastus, millega must saavutab kergesti ilusa

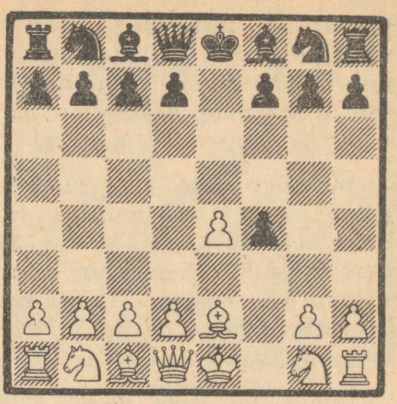

Diagramm 264.

mängu. On aga võimalik kasutada ka teisi jätke, milledest vaatleme lühidalt järgnevaid:

I: 3. . . . Rg8—e7 4. d2—d4 d7—d5 5. e4:d5 Re7:d5 6. Rg1—f3 Of8—b4+ 7. c2—c3 Ob4—e7 8. 0—0 0—0 9. c3—c4 Rd5—e3 kerge paremusega mustale (Tartakover-Aljechin, New York, 1924).

II: 3. . . . f7—f5 (Tulistamine 3. . . . Lh4+ 4. Kf1 asetab musta lipu ainult ebasoodsasse seisu.) **4. e4—e5** (Või 4. e:f5 Lh4+ 5. Kf1 Lf6 jne.) **4. . . . d7—d6 5. d2—d4** (Pärast 5. Rf3 d:e5 6. R:e5 Lh4+ 7. Kf1 Od6 8. Rf3 Lf6 9. d4 Re7 10. c4 c6 jne. saavutas must partiis Bird-Weiss, Bradford, 1888, paremuse. Kasulik mustale on ka 5. e:d6 Lh4+ 6. Kf1 O:d6 jne.) **5. . . . Ld8—h4+** (Euwe soovitus 5. . . . d:e5 6. d:e5 Lh4+ 7. Kf1 Oc5 8. Le1 L:e1+ 9. K:e1 Oe3 võimaldab valgele pärast 10. Rc3 mõningat vastumängu.) **6. Ke1—f1**

Rb8—c6 7. Rg1—f3 Lh4—h6 ja nüüd võib valge Bilguer'i soovituse **8. Ob5** asemel mängida lihtsalt **8. Rc3** päris hea mänguga.

4. e4 : d5 Rg8—f6

Muidugi mitte **4. ... L:d5** 5. Rf3 ühes Rc3 paremusega valgele, kuid ka **4. ... Lh4+** 5. Kf1 Od6 6. d4 Re7 7. c4 jne. annab valgele hea mängu. Teksti käik on märgatavalt tugevam.

5. c2—c4 . . . . .

Jätk 5. d4 R:d5 andis seisu ülalvaadeldud partiist Tartakover-Aljechin, kuid teksti käigust parem oli lihtsalt 5. Rf3 või 5. Rc3.

5. . . . . c7—c6
6. d2—d4 Of8—b4+

Tugevam kui 6. ... c:d5 7. O:f4 d:c4 8. O:c4 Ob4+ 9. Rc3 0—0 10. Re2 jne. hea mänguga valgele (Tartakover-Bogoljubov, New York, 1924).

7. Ke1—f1 . . . . .

Nüüd polnud 7. Rc3 võimalik vastuse 7. ... Re4 tõttu mitmesuguste ähvardustega; sama vastus järgneks ka pärast 7. Od2.

7. . . . . c6 : d5
8. Oc1 : f4 . . . . .

Parem oli Aljechin'i järgi 8. c5, kuigi must võib sel juhul käiguga 8. ... g5 säilitada enametturi. Pärast teksti käiku saavutab must selge paremuse.

8. . . . . d5 : c4!

Pärast 8. ... 0—0 9. c5 saavutaks valge veel päris vastuvõetava mängu.

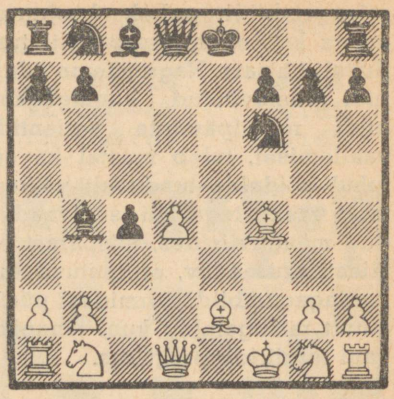

Diagramm 265.

Partiis Tartakover-Capablanca, New York, 1924, järgnes nüüd 9. O:b8? Rd5! selge paremusega mustale. Veidi parem oli seepärast 9. O:c4, kuid ka siis seisaks must näiteks pärast 9. ... 0—0 ilmsesti paremini.

II.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4.)

3. Ld1—f3 . . . . .

Breyer'i poolt soovitatud käik, mis aga samuti kindlustab mustale vaevata hea mängu.

3. . . . . Rb8—c6

Tugevaim vastus, millega must kasutab otsekohe lipukäiguga seotud välja c2 nõrgestust. Teised siin kasutatud jätkud annavad valgele hea mängu, näiteks:

I: 3. ... Ld8—h4+ 4. g2—g3 f4:g3 5. h2:g3 Lh4—f6 6. Rb1—c3 (Valgel pole mõtet kaotada aega lipuvahetusest loobumisega.) **6.**

... **Lf6:f3** (Pärast 6. ... c6 järgneks juba 7. Le3.) **7. Rg1:f3 Of8—e7** (Jätkud 7. ... Oc5 8. Rd5 Ob6 9. b3 või 7. ... c6 8. Oc4 on samuti valgele päris soodsad.) **8. Rc3—d5 Oe7—d8 9. b2—b3 Rg8—f6** (Või 9. ... c6 10. Re3 jne.) **10. Oc1—b2 Rf6:d5 11. e4:d5 0—0 12. d5—d6!** paremusega valgele (Breyer).

II: 3. ... d7—d5 4. e4:d5 Rg8—f6 (Pärast 4. ... Od6 järgneb samuti 5. Ob5+ Od7 6. Rc3 jne.) **5. Of1—b5+ Rb8—d7** (Kaitse 5. ... Od7 6. Rc3 Ob4 7. Rge2 0—0 8. O:d7 Rb:d7 9. 0—0 Rb6 10. R:f4 jne. andis partiis Réti-Rubinstein, Stokholm, 1919, valgele paremuse.) **6. Rb1—c3 Of8—d6 7. d2—d4** (Parem on otsekohe 7. Rge2 0—0 8. 0—0, et pärast 8. ... Rb6 vastata 9. R:f4. Teksti käik on väärtusliku tempo kaotus.) **7. ... 0—0 8. Rg1—e2 Rd7—b6 9. 0—0 Oc8—g4 10. Lf3—f2 Rb6:d5 11. Rc3:d5 Rf6:d5 12. Re2:f4 c7—c6 13. Ob5—c4** umbes võrdse mänguga (Bogoljubov + Réti + Spielmann — Rootsi amatöörid, Stokholm, 1919).

(vt. diagrammi 266)

4. c2—c3 . . . . .

Breyer'i soovitusele **4. Re2** järgneb lihtsalt 4. ... d5 suurepärase mänguga, kuid tähelepanu väärib Tartakover'i soovitus **4. Lf3:f4.** Kui nüüd 4. ... Rd4, siis 5. Le5+, kui aga 4. ... d5, siis 5. e:d5 Rb4 6. Le4+ Le7 7. L:e7+ ühes Kd1 jne. võrdsusega. On aga selge, et valge võib selle

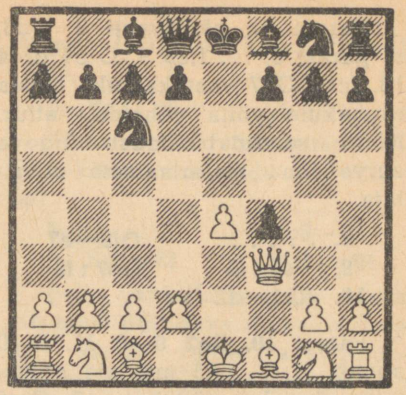

Diagramm 266.

jätkuga saavutada parimal juhul ainult võrdsuse.

4. . . . . Rg8—f6

Nõrgem on 4. ... d5 5. e:d5 Re5 6. Ob5+ ühes 7. Le2 paremusega valgele.

5. d2—d4 d7—d5
6. e4—e5 Rf6—e4
7. Oc1 : f4 . . . . .

Partiis Spielmann-Möller, Göteborg, 1920, valis valge huvitava variandi 7. Ob5 Lh4+ 8. Kf1 g5 9. Rd2, kahides pärast 9. ... Og4 10. R:e4! jne. lipu ja saavutades tugeva rünnaku. Must võis siin mängida aga lihtsamini 9. ... Of5 hea mänguga.

7. . . . . f7—f6

Võimalik on ka 7. ... Oe7 8. Rd2 f5 9. e:f6 R:f6 10. Od3 0—0 jne. veidi parema mänguga mustale (Spielmann-Grünfeld, Baden-Baden, 1925), kuid teksti käik on palju energilisem.

8. Of1—b5 . . . . .

Parem on nähtavasti 8. Od3, et pärast 8. ... f:e5 9. O:e4 d:e4 10. L:e4 Oe7 vastukaaluks musta rünnakule võita vähemalt ettur. Nüüd saavutab must tugeva surve ilma materiaalsete ohvriteta.

8.	. . . . .	**Of8—e7**
9.	**e5 : f6**	**Oe7 : f6**
10.	**Rb1—d2**	. . . . .

Pärast **10. Re2** 0—0 11. 0—0 annab 11. ... g5 mustale otsustava rünnaku, näiteks: 12. O:c6 b:c6 13. Oe5 (Spielmann-Tarrasch, Göteborg, 1919), ja nüüd võitis 13. ... Og7 14. Le3 jne. asemel otsekohe 13. ... Oa6! 14. Lg4 Le7 15. O:f6 R:f6! jne. Teksti käik ei päästa aga samuti valget halvemusest.

10.	. . . . .	**Re4 : d2**
11.	**Ke1 : d2**	. . . . .

Pärast 11. O:d2 0—0 on valge olukord veelgi halvem.

11.	. . . . .	**0—0**

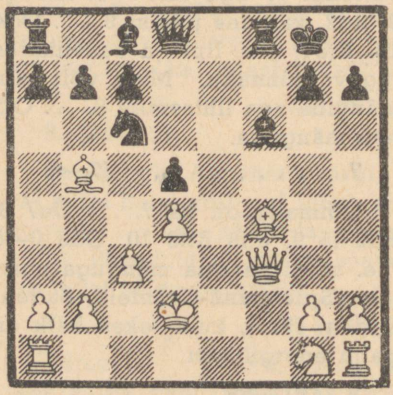

Diagramm 267.

Must seisab nüüd kahtlemata paremini ja valge peab olema õnnelik, kui tal õnnestub musta rünnakut pareerida ilma materiaalsete kaotusteta. Kiripartiis Keres-Johansson, 1937—39, järgnes siin 12. Re2 Oe6 13. Vae1 Ld7 14. Lg3 Vf7 jne. tugeva survega tsentraalliinidel, mis kindlustas mustale kogu keskmängu kestel kardetava initsiatiivi.

III.

(1. e4 e5 2. f4 e:f4.)

3.	**Rb1—c3**	. . . . .

Seda Steinitz'i gambiidiga sarnast jätku praktiseeris paljudes kiripartiides Pärnu maletaja Villemson umbes paarkümmend aastat tagasi. Käik on kahtlemata parem kui tema kuulsus, kuid sihikindla edasimängu korral suudab must kindlustada endale paremaid võimalusi.

Liiga julge on seevastu teine siin katsetatud rünnakujätk **3. d2—d4** Ld8—h4+ 4. Ke1—e2 f7—f5 (Kiripartiis Keres-Tõldsepp, 1932, jätkas must nõrgalt 4. ... b6 5. c4 g5 6. Rf3 Lh6 7. g3 Rf6 8. Rc3 ja sattus peatselt kardetava rünnaku alla.) 5. Rg1—f3 Lh4—h5 6. e4—e5 g7—g5 7. h2—h4 Rb8—c6! ja mustal on ilmsesti parem seis.

3.	. . . . .	**Ld8—h4+**
4.	**Ke1—e2**	**d7—d5!**

(vt. diagrammi 268)

Ainult selle energilise edasilükkega saavutab must paremuse, sest rahulikkude jätkude

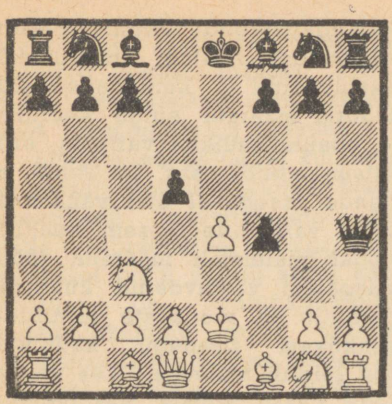

Diagramm 268.

korral ähvardab valge võita paar arengutempot, viia oma kuningas f2 ja seejärel kasutada tugevat etturtsentrit rünnaku alustamiseks. Valge seisu tugevusest annavad kujuka pildi järgmised tegelikud näited:

I: 4. ... Of8—b4? 5. Rc3—d5 Ob4—d5 6. Rg1—f3 Lh4—g4 7. d2—d4 c7—c6 (Ka 7. ... Re7 8. Rc3 b6 9. Kf2 Rg6 10. Oe2 Oe7 11. g3! jne. andis kiripartiis Keres-Tõldsepp, 1932, valgele paremuse.) **8. Rd5—c3 Rg8—e7 9. Ke2—f2** suurepärase mänguga valgele (kiripartii Keres-Menke, 1933).

II: 4. ... d7—d6 5. Rg1—f3 Oc8—g4 6. Rc3—d5 Og4:f3+ (Või 6. ... Ra6 7. R:f4 O:f3+ 8. K:f3 Rf6 9. O:a6 paremusega valgele.) **7. g2:f3 Ke8—d8 8. d2—d3** (Parem kui 8. d4, mis suleb tähtsa diagonaali a1—h8.) **8. ... g7—g5 9. Oc1—d2 Of8—g7 10. Od2—e1 Lh4—h5 11. h2—h4** paremusega valgele (kiripartii Keres-Kunerth, 1936).

5. Rc3 : d5 . . . . .

Pärast 5. Rf3 võib must 5. ... Og4 kõrval mängida ka 5. ... Le7.

5. . . . . Oc8—g4+
6. Rg1—f3 Rb8—c6!

Selle vankrikahinguga saavutab must ülitugeva rünnaku, muutes seega valge avanguidee kõlbmatuks. Teised jätkud pole siin eriti kardetavad ja annavad valgele päris hea mängu, näiteks: **6. ... Rb8—a6** (Või 6. ... Od6 7. d4 Rf6 8. R:f6+ g:f6 9. c4 Rc6 10. b4! jne.) **7. d2—d4** (Nõrgem on siin 7. R:f4 Rf6 8. d3 0—0—0 9. Od2 g5 ja must saavutab hea vastumängu.) **7. ... Rg8—f6** (Või 7. ... g5 8. Le1! jne.) **8. Rd5:f6+ Lh4:f6 9. Ke2—f2 0—0—0 10. e4—e5** ja valgel on suurepärane mäng (kiripartii Villemson-Eckel, 1931).

7. Rd5 : c7+ . . . . .

Parem on **7. d2—d4,** kuid ka see annab mustale pärast **7. ... 0—0—0** tugeva rünnaku, näiteks: **8. Ke2—d3 f7—f5 9. Ld1—e2 f5:e4+ 10. Le2:e4 Og4:f3 11. Le4:f3 Vd8:d5** ja valge alistus (kiripartii Crowl-Purdy, 1936), või ka **8. c2—c3 f7—f5** (Kiripartiis Keres-Menke, 1933, saavutas valge pärast 8. ... Od6 9. Kd3 Lh6 10. Kc2 jne. päris rahuldava seisu.) **9. Ld1—d3 Rg8—f6 10. Rd5:f6 g7:f6 11. Oc1:f4 f5:e4 12. Ld3—e4 Of8—h6** selge paremusega mustale (kiripartii Keres-Kunerth, 1935/36).

7. . . . . Ke8—d8

Nagu hiljem selgub, peab must kuningas taganema just d8, mitte aga d7.

8. Rc7 : a8 Rc6—e5!

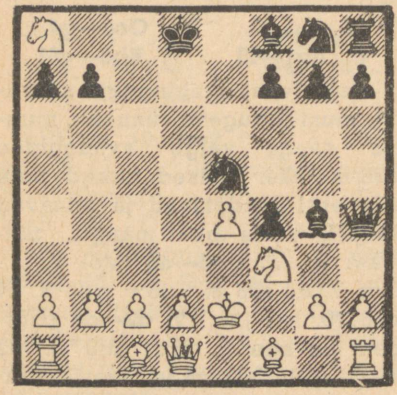

Diagramm 269.

Nüüd ähvardab must 9. ... R:f3 10. g:f3 O:f3+ ühes Lh5+ lipuvõiduga, mille vastu valgel puudub rahuldav kaitse. Kui must aga oleks 7. käigul mänginud kuninga d7, siis võidaks valge siin jätkuga 9. d4 R:f3 10. g:f3 O:f3+ 11. K:f3 Lh5+ 12. Kf2 L:d1 13. Ob5+! jne.

Kiripartiis Keres-Menke, 1933, jätkas valge **9. h3** Oh5 10. Vg1 Lg3 ja sai pärast 11. Le1 O:f3+ 12. g:f3 L:f3 mati; seejuures ei päästnud ka 10. g4 f:g3 11. Og2 L:e4+ ühes R:f3 jne. Ainukesi lootusi edasimänguks pakub valgele nähtavasti jätk **9. Le1** R:f3 10. L:h4 R:h4+ 11. Ke1, kuigi ka sel juhul musta paremus on ilmne.

Sellega lõpetame vastuvõetud kuningagambiidi uurimise. Nagu eeltoodust nähtub, moodustab vastuvõetud kuningagambiidi teooria määratu hulga keerulisi ja ebaülevaatlikke variante, eriti ratsugambiidi osas. On selge, et nende praegusel ajal vähetarvitatud variantide täpsem analüüs nõuab maletajalt määratut tööd, mispärast vastuvõetud kuningagambiit on moodsate turniiride praktikast peaaegu kadunud. Kui leidub maletaja, kes valgetega riskib söösta vastuvõetud kuningagambiidi variantiderägastikku, siis tavaliselt hoidub sellest tema vastane ja lükkab gambiidi tagasi. Objektiivselt vaadelduna võib aga kuningagambiiti lugeda täiesti täisväärtuslike avangute hulka ja on kindel, et see varem või hiljem turniiride praktikasse uuesti tagasi tuleb.

u) Vastuvõtmata kuningagambiit.

Paljud maletajad, kes pärast 1. e2—e4 kasutavad meelsasti vastust 1. ... e7—e5, pole täpselt kursis kõikide vastuvõetud kuningagambiidis tekkivate komplikatsioonidega ja püüavad neid võimalust mööda vältida. Selleks loobuvad nad pärast 2. f2—f4 kahietturi löömisest, püüdes selle asemel kas teisel viisil kasutada valge kuningaseisu nõrgestust või jälle alustada vasturünnakut tsentraalpunktile e4. Et vastuvõtmata kuningagambiit sisaldab palju vähem keerulisi variante kui näiteks ratsu-

gambiit, siis väldib must kuningagambiiti tagasi lükates suure hulga avangustaadiumis varitsevaid ebameeldivaid üllatusi.

Siiski ei või öelda, et kuningagambiidi tagasilükkamine oleks praktiliselt soovitatavam kui selle vastuvõtmine. Kuigi must esimesel juhul väldib suuri keerulisusi, on kuningagambiidi tagasilükkamine minu arvates positsiooniliselt vähem põhjendatud kui löömine 2. ... e:f4, ja seetõttu oleme huvitava nähtuse tunnistajaiks, et tagasilükatud kuningagambiidis juhtub mustal palju sagedamini katastroofilisi kaotusi kui gambiidi vastuvõtmise korral. Arvan seepärast, et edukas võitlus kuningagambiidi vastu on võimalik ainult seda aktsepteerides, kuna tagasilükkamine annab tavaliselt valgele hea mängu kindlustatud võrdsusega.

Pärast käike

1. e2—e4	**e7—e5**
2. f2—f4	**. . . . .**

on mustal mitmed võimalused kahingu vastuvõtust loobumiseks, sest tegelikult ei ähvarda valge veel midagi; võimalus 3. f:e5 langeb ära vastuse 3. ... Lh4+ tõttu. Siiski ei või must jätkata muretult, sest juba pärast järgmist käiku 3. Rf3 ähvardab valge etturit e5 ja alustab üldse sellele etturile tugevat survet, millele vastukaaluks must peab leidma mingi kompensatsiooni. Tavalisemad moodused kuningagambiidi tagasilükkamiseks on 2. ... Oc5 ja 2. ... d5, milledest esimene püüab kasutada käiguga 2. f4 toimunud kuningaseisu nõrgendust, kuna teine alustab kiiret vastuaktsiooni tsentris. Vaatleme allpool neid mõlemaid võimalusi üksikasjalisemalt.

1. Kaitse 2. ... Of8—c5.

1. e2—e4	**e7—e5**
2. f2—f4	**Of8—c5**

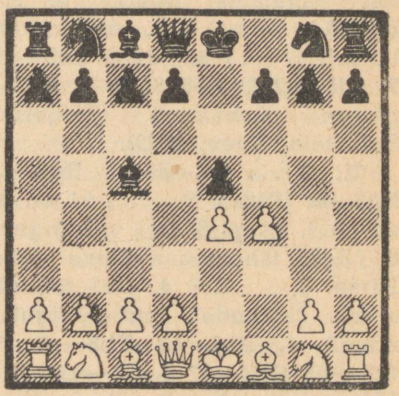

Diagramm 270.

Selle odakäiguga püüab must otsekohe kasutada 2. f4 seotud valge kuningaseisu nõrgendust, takistades valget ühtlasi edaspidi lühikeselt vangerdamast. Teisest küljest on sellel käigul aga ka puudusi, sest sellega ei võta must midagi ette võitluses tähtsa tsentraalpunkti e5 pärast, mille ümber keerlebki järgnev osa avangust.

Enne käesoleva variandi jätkamist vaatleme veel lühidalt teisi mustale siin arvesse tulevaid kaitsevõimalusi, milliseid

tegelikkuses kasutatakse väga harva.

I: 2. ... Rg8—f6 (Nõrgemad on siin katsed 2. ... c6 3. Rf3 d5 4. R:e5, või 2. ... f5 3. e:f5 jne., mõlemal juhul paremusega valgele.) **3. f4:e5 Rf6:e4 4. Rg1—f3 Re4—g5** (Parem on kahtlemata 4. ... d5 5. d3 Rc5 jne.) **5. c2—c3** (Või 5. d4 R:f3+ 6. L:f3 Lh4+ võrdsusega, sest valge on sunnitud vahetama lipud.) **5. ... Rg5:f3+** (Pärast 5. ... d5 järgneb lihtsalt 6. d4.) **6. Ld1:f3 Ld8—g5 7. Of1—e2 Lg5:e5 8. 0—0** suurepärase rünnakuga (Tšigorin-Bernstein, Kiiev, 1903).

II: 2. ... d7—d6 3. Rg1—f3 Rg8—f6 (Pärast 3. ... e:f4 on 4. d4 g5 5. h4 g4 6. Rg1 või koguni 6. Rg5 tähelepanuväärne jätk. Pärast 3. ... Rc6 4. Ob5 toimub ainult käikude ümberpaigutamine.) **4. Rb1—c3 Rb8—c6 5. Of1—b5 Oc8—d7 6. d2—d3 e5:f4** (Ähvardas juba 7. O:c6 ühes d:e5 etturivõiduga.) **7. Oc1:f4** ja valgel on märgatavalt vabam mäng.

Võimalik on muuseas ka 2. ... Rc6, kuid see annab tavaliselt pärast 3. Rf3 tuntud seise teistest variantidest (3. ... Oc5, 3. ... d6 jne.).

3. Rg1—f3 . . . . .

Loomulik ja peaaegu eranditult tarvitatav käik. Võimalik on muidugi ka **3. Rb1—c3,** mis pärast 3. ... d7—d6 (Nõrk on 3. ... O:g1 4. V:g1 Lh4+ 5. g3 L:h2 6. Vg2 paremusega valgele.) 4. Rg1—f3 annab seisu peavariandist. Püüab valge aga käiku 4. Rf3 vältida ja mängib 4. Of1—c4, siis võib juba vastus 4. ... O:g1 5. V:g1 Lh4+ jne. kujuneda äärmiselt tülikaks. Samuti on löömine g1 väga tugev ka pärast otsekohe **3. Of1—c4,** nagu näidatud kuningaodaavangu analüüsis.

Ebasoodne valgele on ka jätk **3. Ld1—f3** d7—d6 4. f4:e5 d6:e5 5. Lf3—g3 vastuse 5. ... Rg8—f6! tõttu, sest ükskõik kumma etturi löömise järel satub valge kardetava rünnaku alla.

3. . . . . d7—d6

Siin tuleb veel arvesse **3. ... Rb8—c6,** millele valge võib vastata rahulikult 4. Rc3 d6 5. Ob5 jne. nagu edaspidi. Kahtlane on seevastu **4. f4:e5,** sest must ei tarvitse seejärel mängida riskantselt **4. ... R:e5** 5. R:e5 (Ka 5. d4 R:f3+ 6. g:f3 Lh4+ 7. Ke2 jne. on valgele päris soodne.) 5. ... Lh4+ 6. g3 L:e4+ 7. Le2 L:h1 8. d4 Oe7 9. Rf3 ühes Oe3, Rbd2 ja 0—0—0 lipuvõidu ohuga, vaid võib jätkata lihtsalt **4. ... d7—d6!** 5. e5:d6 Ld8:d6 jne. tugeva rünnakuseisuga kahitud etturi eest (Schlechter).

(vt. diagrammi 271)

4. Rb1—c3 (või I) . . . . .

Pärast **4. c2—c3** võimalikke teravaid variante vaatleme **I** juures. Siin võib valge mängida ka otsekohe **4. Of1—c4,** mis tavaliselt annab sama seisu nagu vaadeldav peavariant. Võiks järgneda:

I: 4. ... Rb8—c6 5. d2—d3 (Lihtsaim on 5. Rc3 üleminekuga

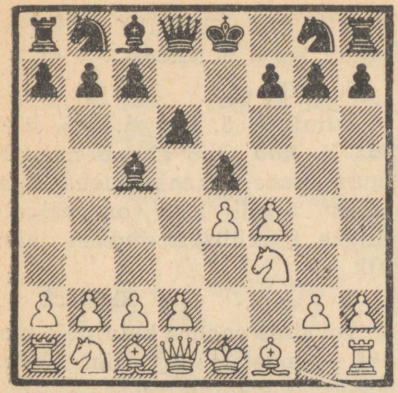

Diagramm 271.

peavarianti. Pärast 5. f5? annab 5. ... Rf6 6. d3 d5! jne. mustale paremuse, kusjuures ka rünnakukatse 5. Rg5 Rh6 6. Lh5 0—0 7. f5 d5! jne. annab lõppkokkuvõttes mustale parema mängu.) **5. ... Oc8—g4 6. h2—h3** (Kavatsetud kombinatsioon pole korrektne. Parem 6. c3.) **6. ... Og4:f3 7. Ld1:f3 Rc6—d4 8. Lf3—g3 Rd4:c2+ 9. Ke1—d1 Rc2:a1 10. f4:e5** (Või 10. L:g7 Lf6 11. O:f7+ Ke7 jne.) **10. ... Rg8—e7 11. Lg3:g7 Ke8—d7** paremusega mustale (Bilguer).

II: 4. ... Rg8—f6 5. d2—d3 Oc8—e6 (Pärast 5. ... Rc6 võiks jällegi saabuda peavariant.) **6. Oc4:e6 f7:e6 7. f4:e5** (Partiis Tšigorin-Wolf, Ostende, 1905, järgnes 7. Rc3 0—0 8. Ra4 Ob6 9. R:b6 a:b6 10. f:e5 d:e5 11. R:e5 R:e4! jne. paremusega mustale.) **7. ... d6:e5 8. Rb1—c3** (Pärast 8. R:e5 Ld4 9. Rg4 O:g4 10. L:g4 Lf2+ ühes 0—0 saavutab must tugeva rünnaku.) **8. ... Rb8—c6 9. Oc1—g5 h7—h6 10. Og5—h4 Ld8—d6** ühes **0—0—0** paremusega mustale (matšpartii Spielmann-Nimzovitš, 1907). Ka selles variandis mängib valge lihtsamini 5. Rb1—c3 üleminekuga peavarianti.

Kahing **4. b2—b4** ei paku valgele siin küllaldasi rünnakulootusi, sest must võib mängida esiteks lihtsalt **4. ... Ob6** 5. Ob2 Rf6 6. Rc3 0—0 jne., ja teiseks on ka kahingu vastuvõtt **4. ... O:b4** 5. Ob2 Rc6 6. f:e5 d:e5 7. Ob5 Od7 8. 0—0 Rf6 jne. (Hiss-Fairhurst, 1930) mustale soodne. Samuti annab mustale paremuse ka kahing **4. d2—d4** e:d4 5. Od3 (Bardeleben-Przepiorka, Düsseldorf, 1908), sest valge ei saavuta etturi eest küllaldasi rünnakuvõimalusi.

Jätk **4. f4:e5** d:e5 5. c3 annab tavaliselt seisu variandist 4. c3, mispärast vaatleme seda hiljem.

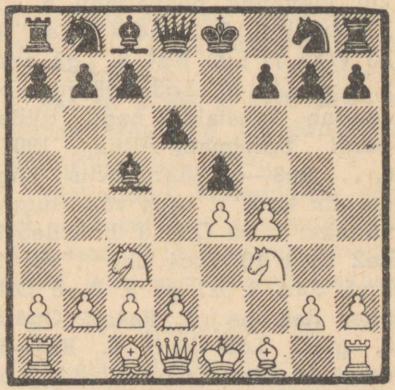

Diagramm 272.

4. . . . . Rg8—f6

Võimalik on ka **4. ... Rb8—c6,** mis pärast 5. Oc4 Rf6 võib anda peavariandi. Teistest pärast 4. ... Rc6 võimalikest jätkudest vaatleme lühidalt järgnevaid:

I: 5. Of1—b5 (Partiis Alapin-Janowski, Praha, 1908, jätkas valge 5. Ra4 Ob6 6. R:b6 a:b6 7. d3, kuid ei saavutanud sellega midagi.) **5. ... Rg8—e7** (Pärast 5. ... Rf6 6. d3 saavutas valge partiis Tšigorin-Salve, Karlsbad, 1907, variandiga 6. ... Og4 7. Ra4 Ob6 8. R:b6 a:b6 9. 0—0 0—0 10. c3 jne. kerge paremuse. Ka pärast 6. ... 0—0 7. O:c6 b:c6 8. f:e5 d:e5 9. Le2 ja võimaluse korral Oe3 seisab valge veidi paremini.) **6. Rc3—a4** (Pärast 6. f:e5 d:e5 7. R:e5 0—0 saavutab must kardetava rünnaku.) **6. ... Oc5—b6 7. Ra4:b6 a7:b6 8. d2—d3 0—0 9. 0—0** umbes võrdse mänguga.

II: 5. Of1—c4 Oc8—g4 (Parem kui üleminek peavarianti 5. ... Rf6 jne.) **6. Rc3—a4** (Variant 6. h3 O:f3 7. L:f3 Rd4 8. Lg3 e:f4! 9. L:f4 Lf6 10. Lg3 Lg6 jne. on soodne mustale, nagu näitas partii Spielmann-Albin, 1907.) **6. ... Rc6—d4** (Rabinovitš'i järgi on siin ka 6. ... e:f4 väga tugev, näiteks: 7. c3 O:f3 8. L:f3 Re5 9. Le2 R:c4 10. L:c4 Lh4+, või 7. R:c5 d:c5 8. d3 g5 9. 0—0 O:f3 ühes Re5 jne.) **7. Ra4:c5 Og4:f3 8. g2:f3 Ld8—h4+ 9. Ke1—f1 d6:c5 10. f4:e5** ja must võib juba 10. ... Lh3+ 11. Kf2 Lh4+ jne. forsseerida viiki.

Jätk 4. ... Rf6 väldib paljudes variantides tülikat sidumist Ob5 ja jätab valgele palju väiksema valiku kui 4. ... Rc6.

5. Of1—c4 . . . . .

Etturivõit 5. f:e5 d:e5 6. R:e5 Ld4 7. Rd3 Ob6 annab mustale suurepärase rünnakuseisu, mispärast teksti käik on valgele ainuke praktiliselt arvesse tulev jätk.

5. . . . . Rb8—c6

Tavaline vastus, kuid pole kindel, et mustale tugevaim. Väga tähelepanuväärne on siin, enne Rb8 arendamist, jätk **5. ... Oc8—e6,** sest vahetus 6. O:e6 f:e6 7. f:e5 d:e5 pakub mustale paljude avatud liinide tõttu suurepäraseid võimalusi keskmängus. Näib, et käiguga 5. ... Oe6 on mustal kõige kergem ületada käesoleva variandiga seotud avanguraskusi.

Tähelepanu väärib ka Marco poolt soovitatud Hanham'i kaitsega sarnane arendussüsteem **5. ... c7—c6** 6. f4:e5 d6:e5 7. Ld1—e2 Rb8—d7 8. d2—d3 b7—b5 ühes a7—a5 jne. (Albin-Marco, 1905), või ka **5. ... 0—0** 6. d3 Rbd7 7. f5 c6 8. a3 b5 jne. (Rubinstein-Marco, Haag, 1921), kuigi valge säilitab siin mõlemal juhul vabama mängu.

6. d2—d3 . . . . .

Nüüd on saabunud seis, mida kaua aega loeti variandi 2. ... Oc5 normaalseisuks ja mis muuseas võib kergesti tekkida ka viini või kuningaodaavangust. Senine praktika näitab, et must omab siin küllaltki lootusrikast positsiooni ja et tal pole erilisi raskusi tasakaalu säilitamisega.

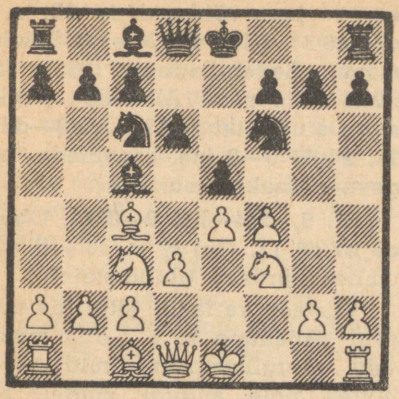

Diagramm 273.

6. . . . . Oc8—g4

Teravaim, kuid sugugi mitte ainuke vastus mustale. Vaatleme allpool lühidalt veel teisi siin mustale arvesse tulevaid võimalusi.

I: 6. ... Oc8—e6 (Lihtsaim vastus mustale.) **7. Rc3—d5** (Vahetus 7. O:e6 f:e6 8. f:e5 d:e5 annab mustale paljude avatud liinide tõttu koguni veidi parema seisu. Tuleb arvesse veel 7. Ob5 a6 8. O:c6+ b:c6 9. Le2, kuid nüüd võib must 9. ... 0—0 10. f:e5 d:e5 11. R:e5 Ve8 jne. asemel, nagu partiis Spielmann-Tartakover, Viin, 1914, mängida tugevamini 9. ... e:f4 10. O:f4 Lb8! 11. Rd1 0—0 jne. umbes võrdse mänguga, nagu partiis Spielmann-Tarrasch, Pieštany, 1922. Ebasoovitatav on muuseas 7. f5 O:c4 8. d:c4 Ob4 jne. paremusega mustale.) **7. ... Rc6—a5** (Vahetus 7. ... O:d5 8. e:d5 Rd4 9. c3 Rf5 annab valgele pärast 10. La4+ paremuse.) **8. Rd5:f6+ g7:f6! 9. f4—f5** (See kombinatsioon on kasulik mustale. Parem 9. O:e6 f:e6 10. c3 jne.) **9. ... Oe6:c4 10. d3:c4 Ra5:c4 11. c2—c3 d6—d5!** paremusega mustale (Kmoch).

II: 6. ... a7—a6 (Nõrk on 6. ... Rg4? 7. Rg5 h6 8. f5! jne., nagu ühes kiripartiis Dresden-Praha. Partiis Milner-Barry—Thomas, Hastings, 1933/34, andis ka jätk 6. ... Rd4 7. f:e5 Rg4 8. R:d4 O:d4 9. e6 Lh4+ 10. g3 Of2+ 11. Ke2 Lh5 12. h3! jne. valgele paremuse.) **7. f4:e5 d6:e5 8. Oc1—g5 Ld8—d6 9. Og5:f6 Ld6:f6 10. Rc3—d5 Lf6—d6** võrdse mänguga (Spielmann-Yates, Moskva, 1925).

III: 6. ... Rc6—a5 7. Oc4—b3 Ra5:b3 8. a2:b3 a7—a6 umbes võrdse mänguga (Spielmann-Forgacs, Barmen, 1905).

IV: 6. ... 0—0 7. Rc3—a4 (Pärast 7. f5 ei mängi must mitte 7. ... h6, nagu partiis Tšigorin-Vidmar, Karlsbad, 1907, vaid tugevamini 7. ... Rd4 ühes c6 ja d5 hea mänguga.) **7. ... Oc5—b6 8. Ra4:b6 a7:b6 9. 0—0 Rc6—a5** võrdse mänguga (Tšigorin-Vidmar, Nürnberg, 1906).

Ülaltoodud variantidest nähtub, et mustal on siin suur valik mitmesuguseid jätke, mis kindlustavad talle vastuvõetava mängu.

(vt. diagrammi 274)

7. h2—h3 (või 1) . . . . .

Klassikaline jätk, milles esinev kombinatsioon pole aga valgele soodne. Midagi ei anna valgele ka **7. Ob5** 0—0 ja nüüd on

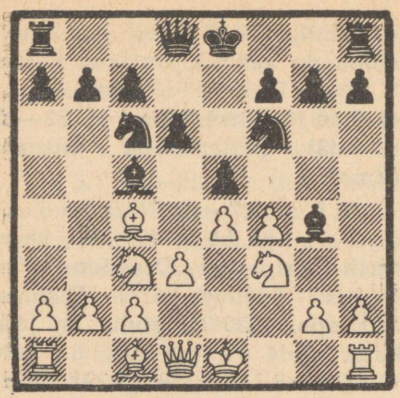

Diagramm 274.

valge paljude tempokaotuste tõttu sunnitud vahetama c6. Suhteliselt parim jätk on siin **7. Rc3—a4,** mida vaatleme lähemalt variandis **1.**

7. . . . . Og4 : f3

Võimalik on ka 7. ... Oe6 üleminekuga märkuses musta 6. käigu juurde toodud mänguviisi.

8. Ld1 : f3 Rc6—d4

Selle asemel soovitab Svenonius **8. ... e5:f4** järgmiste võimalustega:

I: 9. Lf3:f4 Rc6—e5 (Nõrgem on 9. ... Rd4 10. Kd1 jne.) **10. Vh1—f1** (Pärast 10. Ob3 järgneb 10. ... Rh5 jne.) **10. ... 0—0 11. Oc4—b3 Rf6—h5 12. Lf4—g5 Ld8:g5 13. Oc1:g5 Rh5—g3** jne. selge paremusega mustale.

II: 9. Oc1:f4 Rc6—d4 10. Lf3—d1 (Kahing 10. Lg3 on siin täiesti vale ja annab mustale pärast 10. ... Rh5 11. Lg4 R:f4 12. L:f4 R:c2+ 13. Kd1 Re3+ 14. Kd2 R:c4+ jne. võiduseisu.) **10. ... c7—c6 11. Ld1—d2** (Mieses-Spielmann, Baden-Baden, 1925) ja nüüd võis must Aljechin'i poolt soovitatud jätkuga **11. ... d6—d5! 12. e4:d5 0—0** jne. saavutada tugeva rünnakuseisu.

III: 9. Oc4—b5! 0—0 10. Ob5: c6 b7:c6 11. Oc1:f4 ja seisud on umbes võrdsed (Rubinstein).

Viimase variandi tõttu loetaksegi väljahüpe 8. ... Rd4 mustale energilisemaks, kuid seejuures pole sugugi kindel, et must saavutab sellega põhjendatud lootusi paremusele.

9. Lf3—g3 e5 : f4! (või a)

Ainult selle vahetusega kindlustab must endale täisväärtusliku vastumängu, kuna seevastu teised siin võimalikud jätkud pakuvad valgele suurepäraseid rünnakuvõimalusi. Tähtsamat neist, **9. ... Ld8—e7,** vaatleme lähemalt variandis **a.**

10. Lg3 : g7 Vh8—f8

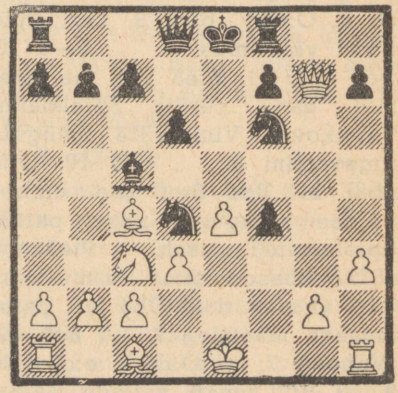

Diagramm 275.

Diagrammseis on väga komplitseeritud ja selle hinnangust olenebki, kas must võis 8. käigul püüda rohkem kui võrdsust või oli sunnitud rahulduma jätkuga 8. ... e:f4 9. Ob5 jne. Rabinovitš jätkab diagrammseisust 11. Ke1—d1 Ld8—e7 12. Vh1—f1 Vf8—g8 (Mitte aga 12. ... 0—0—0 13. V:f4 Rh5 14. V:f7 jne.) 13. Lg7—h6 Vg8:g2 ja loeb musta seisu paremaks. Tegelikult on tekkinud seis aga sama selgusetu nagu diagrammseis, sest valge võib siin mängida näiteks 14. Oc1:f4 ja saavutab ähvarduste 15. Og5 või 15. e5 tõttu kardetava vastumängu. Seepärast näib, et diagrammseisus võib mõlemapoolseid võimalusi lugeda umbes võrdseks ja seetõttu ka mõlemaid mänguviise, 8. ... Rd4 ja 8. ... e:f4, enam-vähem samaväärseks.

a.

(1. e4 e5 2. f4 Oc5 3. Rf3 d6 4. Rc3 Rf6 5. Oc4 Rc6 6. d3 Og4 7. h3 O:f3 8. L:f3 Rd4 9. Lg3.)

9. . . . . Ld8—e7

Kuigi see käik pole mustale küllaldane seisude täielikuks tasakaalustamiseks, on ta siiski tugevam kui teised siin musta käsutuses olevad vähemtarvitatavad jätkud. Vaatleme neist lühidalt järgnevaid:

I: 9. ... Rd4:c2+ 10. Ke1—d1 Rc2:a1 11. Lg3:g7 Ke8—d7 (Või 11. ... Vf8 12. f:e5 d:e5 13. Og5 Oe7 14. Vf1 jne. selge paremusega valgele.) **12. f4:e5 d6:e5 13. Vh1—f1 Oc5—e7** (Tšigorin-Pillsbury, Hastings, 1895) ja nüüd võis valge saavutada käiguga **14. Oc1—g5!** otsustava rünnaku.

II: 9. ... Rf6—h5 10. Lg3—g4 g7—g6 ja nüüd annab lihtsalt **11. Ke1—d1** valgele hea mängu.

III: 9. ... 0—0 10. f4:e5 d6:e5 11. Oc1—g5 (Võib mängida ka lihtsalt 11. Kd1 jne.) **11. ... Rd4:c2+ 12. Ke1—d1** jne. paremusega valgele.

Ülaltoodud mänguviisidest järeldub, et ainuke mustale rahuldav vastus on siin 9. ... e5:f4, üleminekuga varem vaadeldud peavarianti.

10. f4 : e5 d6 : e5

Partiis Batik-Treybal, Praha, 1929, jätkas must siin 10. ... Rf6—h5 11. Lg3—g4 Le7:e5 12. Ke1—d1 c7—c6, millele valge võis vastata 13. Oc1—g5! g7—g6 14. Vh1—f1 0—0 15. Og5—h6 jne. parema mänguga.

11. Ke1—d1 c7—c6
12. a2—a4 . . . . .

Partiis Tšigorin-Burn, Ostende 1907, tekkis sama seis ilma vahetuseta e5. Valge jätkas seal nõrgemini 11. Vf1 ja sattus rünnakuvõimaluse b7—b5 tõttu raskustesse. Teksti käiguga väldib valge selle võimaluse ja saavutab kontrolli tõttu mõlematel tiibadel parema mängu.

12. . . . . Vh8—g8

Muidugi võis mängida ka otsekohe 12. ... 0—0—0, kuid oluliselt see tekkinud positsiooni ei muuda.

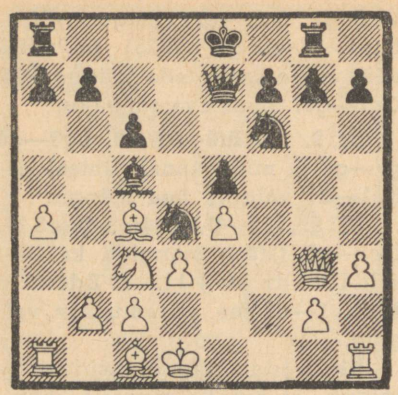

Diagramm 276.

Valge mängib diagrammseisus **13. Vh1—f1** ja seisab rünnakuvõimaluste tõttu mõlematel tiibadel paremini. Kui must vastab **13. ... 0—0—0,** siis järgneb **14. Rc3—e2** ja nüüd annab nii 14. ... R:e2 15. K:e2 kui ka 14. ... Re6 15. L:e5 Vge8 16. O:e6+ jne. valgele paremuse. Tuntud partiis Rubinstein-Hromadka, Moravská Ostrava, 1923, jätkas must **13. ... h7—h6,** kuid sattus pärast 14. Rc3—e2 0—0—0 15. Re2:d4 Oc5:d4 16. c2—c3 jne. samuti halvemasse seisu. Kokku võttes tuleb seetõttu diagrammseisu valgele soodsamaks lugeda.

1.

(1. e4 e5 2. f4 Oc5 3. Rf3 d6 4. Rc3 Rf6 5. Oc4 Rc6 6. d3 Og4.)

(vt. diagrammi 274)

7. Rc3—a4 . . . . .

See käik, millega valge kõrvaldab musta kardetava rünnakuoda, on kahtlemata kindlam kui 7. h3 ja võimaldab valgele saavutada kergesti võrdsust, võib-olla koguni mõningaid lootusi paremusele.

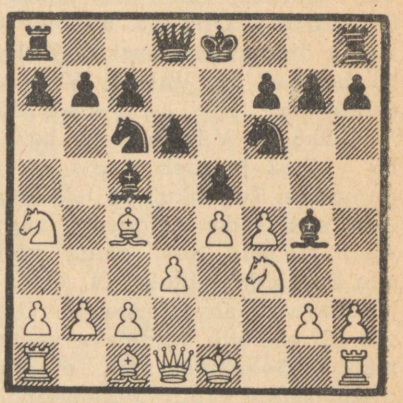

Diagramm 277.

7. . . . . Rc6—d4

Mustal on siin suur valik mitmesuguseid rünnakujätke, kuid näib, et neist ei vii ükski sihile, nagu näitavad järgmised tegelikud katsetused:

I: 7. ... Og4:f3 8. Ld1:f3 Rc6—d4 9. Lf3—g3 (Jätk 9. Ld1 b5 10. R:c5 b:c4 11. f:e5 d:c5 12. e:f6 L:f6 jne. andis partiis Spielmann-Leonhardt, 1906, mustale paremuse.) **9. ... Rd4:c2+ 10. Ke1—d1 Rc2:a1 11. Lg3:g7 Vh8—f8 12. Ra4:c5** (Pärast 12. f:e5 mängib must mitte 12. ... Ld7 13. L:f6 jne., vaid 12. ... Rh5 13. Lg4 Ld7 jne. umbes võrdse mänguga, nagu partiis Janowski-Leonhardt, Barmen, 1905.) **12. ... d6:c5 13. f4:e5 Rf6:e4** (Või 13. ... Ld7 14. L:f6 jne.) **14. Vh1—f1 Ld8—e7** (Pärast 14. ... Ld7 otsustab 15. O:f7+!)

15. Oc1—h6! ja pole näha, kuidas must suudab surveseisust vabaneda, sest pärast 15. ... 0—0—0 järgneks 16. Lg4+ jne.

II: 7. ... Rf6—d7 (Bilguer'i järgi väärib tähelepanu ka 7. ... Le7 ühes 0—0—0. Partiis Spielmann-Schlechter, Ostende, 1906, andis 7. ... e:f4 8. R:c5 d:c5 9. O:f4 Rh5 10. Oe3 jne. valgele paremuse ja ka jätk 7. ... 0—0 8. R:c5 d:c5 9. c3 jne. on soodne valgele.) **8. Ra4:c5 d6:c5 9. 0—0 e5:f4 10. Oc1:f4 Rc6—e5 11. Rf3:e5! Og4:d1 12. Re5:f7 Ld8—f6 13. Va1:d1** jne. paremusega valgele (Spielmann-Maróczy, Viin, 1907).

III: 7. ... Oc5—b6 (Rahulik taganemine, millega must väldib suuremaid teravusi ja mis on talle võib-olla üks paremaid vastuseid käesolevas seisus. Must peab hoidma oma d-etturi valmis edasilükkeks d6—d5 ega tohi seepärast lasta vahetada oda väljal c5.) **8. Ra4:b6 a7:b6 9. c2—c3 d6—d5** jne. umbes võrdse mänguga (Spielmann-Przepiorka, Nürnberg, 1906).

Teksti käiguga alustatud rünnak on mustale samuti mittekülladane ja annab kokku võttes ainult valgele soodsama mängu.

8. Ra4 : c5 d6 : c5
9. c2—c3 . . . . .

Pärast 9. f4:e5 ei mängi must mitte 9. ... Rf6:e4 10. 0—0! jne. paremusega valgele (Perlis-Wolf, Viin, 1904), vaid tugevamini 9. ... Rf6—d7! 10. Oc1—f4 Ld8—e7 11. 0—0 0—0—0 jne. veidi soodsama seisuga mustale (Spielmann-Rabinovitš, Moskva, 1925). Teksti käik on tugevam.

9. . . . . Rd4 : f3+
10. g2 : f3 Og4—h5

Muidugi mitte 10. ... Rf6:e4? 11. 0—0! jne. paremusega valgele.

11. Ld1—e2 . . . . .

Nüüd järgneks aga pärast 11. f4:e5 juba 11. ... Rf6:e4! jne.

11. . . . . Ld8—d6

Parem oli kahtlemata 11. ... Rd7, püüdes kindlustada tähtsat tsentraalpunkti e5. Valge seisab aga juba igal juhul paremini.

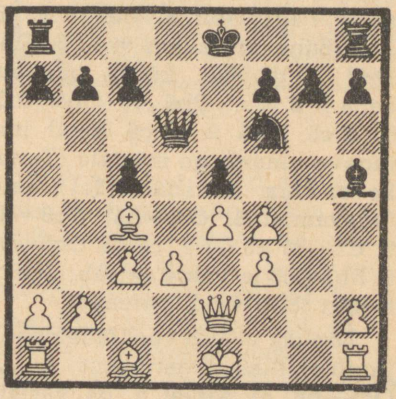

Diagramm 278.

Diagrammseisus soovitab Bogoljubov 12. f4:e5 Ld6:e5 13. f3—f4! Le5—e7 14. Le2—g2 ja valge seisab oma mõjuva etturtsentri ja kaksikodadega kahtlemata paremini. Selle võimaluse tõttu tulebki diagrammseisu lugeda valgele ülekaalukaks.

I.

(1. e4 e5 2. f4 Oc5 3. Rf3 d6.)

(vt. diagrammi 271)

4. c2—c3 . . . . .

See käik, millega valge valmistab ette edasilüket d2—d4, võib viia seisu küll äärmiselt teravaks, kuid moodustab valgele ainukese lootuse avangust mingi paremuse üritamiseks.

4. . . . . Oc8—g4 (või A, B)

Teisi siin sagedamini kasutatavaid võimalusi **4. ... Rf6** ja **4. ... f5** vaatleme vastavalt **A** ja **B** all. Tähelepanu väärib veel **4. ... Rb8—c6,** millele valge ei vasta mitte riskantselt **5. f:e5** d:e5 6. b4? (Õige on ikkagi veel 6. Ob5 Od7 7. d4 jne. kerge paremusega.) 6. ... Ob6 7. Ob5 Rf6! 8. R:c6 b:c6 9. O:c6 R:e4! jne. tugeva rünnakuga mustale (Tartakover-Burn, Karlsbad, 1911), vaid tugevamini **5. Of1—b5!** Oc8—d7 6. d2—d4 e5:d4 7. c3:d4 Oc5—b6 8. Rb1—c3 ja valge seisab tugeva tsentri tõttu veidi paremini.

Lõpuks väärib veel tähelepanu profülaktiline taganemine **4. ... Oc5—b6,** et pärast 5. d4 vastata 5. ... e:d4 6. c:d4 Rf6, püüdes alustada rünnakut valge tsentrile. Näib aga siiski, et valge suudab oma tugevat tsentrit küllaldaselt kaitsta ning saavutab seetõttu veidi parema mängu; seejuures tuleb arvesse ka omapärane manööver 5. Od3 Rc6 6. Oc2 Rge7 7. d3 jne. päris hea mänguga (Löwy-Maróczy, Viin, 1904).

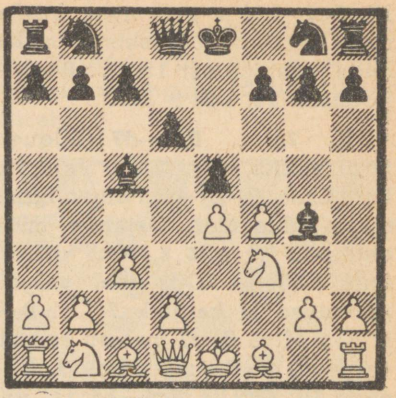

Diagramm 279.

5. f4 : e5 . . . . .

Loetakse uuemal ajal lihtsaimaks vastuseks valgele, kuid siin on võimalik valida veel rida teisi võimalusi. Vaatleme neist järgnevaid.

I: 5. d2—d4 Og4:f3 6. g2:f3 Ld8—h4+ 7. Ke1—e2 Oc5—b6 8. Rb1—a3 f7—f5 9. Ra3—c4 f5:e4 10. f4:e5 d6:e5 11. Rc4:e5 Rb8—c6 paremusega mustale (matšpartii Lasker-Janowski, 1909).

II: 5. h2—h3 (Pärast 5. Oc4 Rf6 6. d3 Rc6 seisab must hästi ja taganeb h2—h3 puhul juba oma odaga e6.) **5. ... Og4:f3 6. Ld1:f3 Rg8—f6** (Paremuse annab valgele ka 6. ... Rd7 7. f:e5 d:e5 8. Oc4 Lf6 9. Vf1! jne., nagu partiis Schlechter-Löwy, Viin, 1904, või 6. ... Lh4+ 7. g3 Lf6 8. Oc4 Rd7 9. d3 jne., nagu partiis Schlechter-Albin, Viin, 1904. Lõpuks on ka katse 6. ... Rc6 7. f:e5 d:e5 8. Ob5 Lf6 9. Vf1 jne. soodne ainult valgele.) **7. f4:e5**

d6:e5 8. Of1—c4 Rb8—c6 9. d2—d3 h7—h6 10. Rb1—d2 a7—a6 11. Oc4—b3 paremusega valgele (Wolf-Löwy, Viin, 1904).

5. . . . . d6 : e5

Vahetus 5. . . . O:f3 6. L:f3 d:e5 võimaldaks valgel kas tempovõiduga üle minna eelmises märkuses vaadeldud variantidesse (punkt II) või mängida 7. Lg3 etturivõidu ähvardusega (7. . . . Lf6 8. Oc4 jne.).

6. Ld1—a4+! . . . . .

Marshall'i käik, millega valge kindlustab endale väga soodsa seisu. Musta vastus on Ee5 kaitsmatuse tõttu tegelikult sunnitud.

6. . . . . Og4—d7

Muidugi mitte **6. . . . Ld7?** 7. Ob5 c6 8. R:e5! jne. etturivõiduga. Pärast **6. . . . Rb8—c6** järgneb aga lihtsalt 7. Rf3:e5 (Partiis Spielmann-Wolf, Karlsbad, 1923, mängis valge nõrgemini 7. Ob5? Lf6 8. d4 O:f3 9. 0—0 e:d4 jne. paremusega mustale.) 7. . . . Ld8—h4+ 8. g2—g3 Oc5—f2+ 9. Ke1:f2 Lh4—f6+ 10. Kf2—g1 Lf6:e5 11. Of1—g2 jne. veidi parema mänguga valgele (Spielmann).

7. La4—c2 Rb8—c6

Ka pärast 7. . . . Le7 8. d4 e:d4 9. c:d4 Ob4+ 10. Rc3 Oc6 (10. . . . Rf6 11. e5!) 11. Od3 seisab valge paremini (matšpartii Euwe-Maróczy, 1921).

8. b2—b4 Oc5—d6

Pärast 8. . . . Ob6 võidab 9. b5 ühes R:e5 ilma riisikota lihtsalt etturi. Nüüd on aga must oda sunnitud lahkuma tähtsalt diagonaalilt g1—a7 ja valge saab peatselt vangerdada, millega kogu musta avanguidee on muudetud ohutuks.

9. Of1—c4 Rg8—f6
10. d2—d3 . . . . .

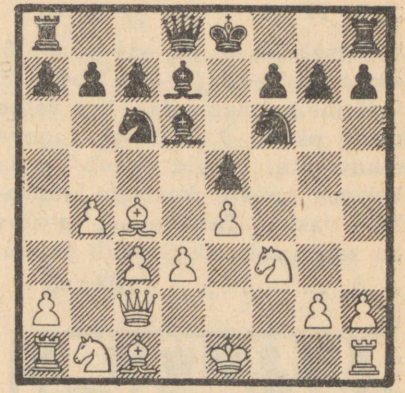

Diagramm 280.

Valge seisab nüüd avatud liinide ja diagonaalide tõttu paremini, kusjuures mustal on raskusi mingi vastumängu leidmisega. Partiis Spielmann-Tarrasch, Karlsbad, 1923, jätkas must siin 10. . . . Rc6—e7 (vältides sidumist 11. Og5) 11. 0—0 Re7—g6, mille järel valge pidi esiteks käiguga 12. a2—a4! (Veelgi täpsem on võib-olla 11. a4!) võtma mustalt võimalused vastumänguks liputiival (b7—b5 ühes a7—a5) ja alles siis lõpetama oma liputiiva vigurite arengu. Valge seis on eelistatavam. Partiis Bronstein-Panov, Moskva, 1947, andis jätk 10. . . . Le7 11. 0—0 0—0—0 12. a4 jne. samuti valgele paremuse.

A.

(1. e4 e5 2. f4 Oc5 3. Rf3 d6 4. c3.)

4. . . . . Rg8—f6

Hea vastus, millega must nähtavasti suudab hoida seise tasakaalus.

5. f4 : e5 . . . . .

Otsekohe 5. d2—d4 e5:d4 6. c3:d4 Oc5—b6 (6. ... Ob4+ 7. Od2 jne.) annab seisu, kus valge omab pärast 7. Rb1—c3 tugeva etturtsentri, kuid peab seda kaitsma musta kestvate rünnakute vastu. Tartakover'i arvates on valge seis siiski veidi parem.

5. . . . . d6 : e5

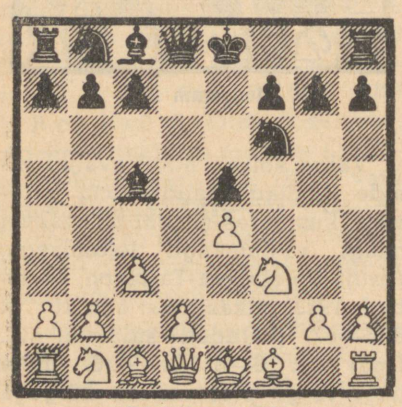

Diagramm 281.

6. d2—d4 . . . . .

Pärast **6. Rf3:e5** on mustal valida kaks jätku, nimelt:

I: 6. ... Ld8—e7 7. d2—d4 Oc5—d6 8. Re5—f3 (Tartakover'i järgi pakub siin 8. Rc4 lootusi paremusele.) **8. ... Rf6:e4 9. Of1—e2 0—0 10. 0—0 c7—c5 11. Rb1—d2 Re4:d2** (Pärast 11. ... c:d4 12. R:e4 L:e4 13. Od3 Lg4 14. Lc2 jne. saavutas valge partiis Réti-Spielmann, Triberg, 1919, paremuse.) **12. Oc1:d2** (Charousek-Janowski, Berliin, 1897) ja nüüd võis must 12. ... Rc6 13. d5! jne. asemel mängida tugevamini 12. ... c:d4 13. c:d4 Rc6 jne. umbes võrdse mänguga.

II: 6. ... 0—0 7. d2—d4 Oc5—d6 8. Re5—f3 Rf6:e4 9. Of1—d3 ja nüüd võib must **9. ... Ve8** 10. 0—0 jne. asemel (Tartakover-Schlechter, Peterburi, 1909) mängida tugevamini **9. ... Re4—f6** 10. 0—0 c7—c5 jne. (Keres-Kubanek).

6. . . . . e5 : d4

7. c3 : d4 . . . . .

Pärast 7. e5 Rd5 8. c:d4 Ob4+ 9. Od2 annab nii 9. ... O:d2+ 10. L:d2 Og4 (Marshall-Schlechter, Karlsbad, 1907) kui ka 9. ... Rc6 10. Rc3 0—0 (Marshall-Vidmar, Karlsbad, 1907) mustale hea mängu.

7. . . . . Oc5—b4+

Õige jätk on siin **7. ... Ob6,** millega must senise teooria järgi saavutab umbes võrdse mängu. Suuri teravusi annab seevastu **7. ... R:e4** 8. d:c5 L:d1+ 9. K:d1 Rf2+ 10. Ke1 R:h1 11. g3 0—0 12. Og2 Ve8+ 13. Kf1 R:g3+ ühes Ra6 jne., millega must võidab vankri ja kolm etturit kahe viguri eest.

8. Oc1—d2 Ob4 : d2+

Parem on Euwe järgi 8. ... Le7, millega must tugevdab sur-

vet tsentrile. Pärast teksti vahetust saavutab valge paremuse.

9. Rb1 : d2 0—0

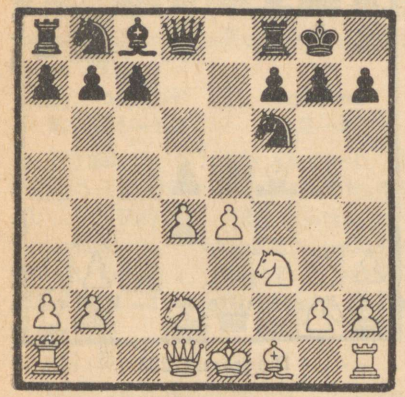

Diagramm 282.

Partiis Spielmann-Scheltinga, Amsterdam, 1938, jätkas valge nüüd 10. Od3 c5 11. d5 Og4 12. 0—0 jne. parema mänguga, sest tema kesketurid osutusid keskmängus äärmiselt tugevaiks. On aga selge, et must võis selles variandis mõned korrad mängida tugevamini (7. ja 8. käik!), mispärast seda partiid ei või lugeda kogu variandi kohta otsustavaks. Näib, et mustal on siin hoolsa kaitse juures häid lootusi täielikuks võrdsuseks.

B.

(1. e4 e5 2. f4 Oc5 3. Rf3 d6 4. c3.)

4. . . . . f7—f5

Seda teravat edasilüket loetakse praegu teooria poolt mustale tugevaimaks vastuseks. Kuigi järgnevad variandid annavad teooria järgi mustale hea mängu, tekivad siin niivõrd keerulised võimalused, et lõplikku otsust kogu kaitsesüsteemi kohta võib anda alles pärast kõikide variantide üksikasjalist praktilist katsetust.

5. f4 : e5 . . . . .

Midagi ei anna valgele **5. e:f5** Le7 6. Oc4 Rf6 jne. ja must saavutab Collijn'i järgi hea mängu. Veelgi halvem valgele on **5. d4** e:d4 6. c:d4 f:e4 jne., samuti nagu **5. Oc4** f:e4 6. R:e5 Lh4+ 7. g3 Lh3 jne.

5. . . . . d6 : e5

Muidugi mitte 5. . . . f:e4 6. La4+ ühes L:e4 jne.

6. d2—d4 . . . . .

Partiis Flamberg-Rubinstein, Varssavi, 1912, jätkas valge siin 6. e:f5 O:f5 7. d4 e:d4 8. c:d4, mille järel oli 8. . . . Ob6! mustale soodsaim vastus. Teksti käiguga alustab valge huvitavat kahivarianti, mille leiutas ja tõi turniiride praktikasse suurmeister Réti. Selle variandi korrektsusest olenebki peamiselt kogu kaitsesüsteemi 4. . . . f5 mängitavus, sest varem polnud mustal soodsaid võimalusi peavariandist kõrvalekaldumiseks.

6. . . . . e5 : d4

Pärast 6. . . . f:e4 7. R:e5 ähvardaks aga mitte ainult 8. d:c5, vaid ka 8. Lh5+ jne.

7. Of1—c4! . . . . .

See Réti gambiitjätk õigustab kogu valge eelnevat mängu ja

loob niivõrd ebaülevaatlikke keerulisusi, et pole veel tänapäevani lõplikult suudetud selgitada, kellele järgnevad teravused on kasulikud. Mustal on nüüd kolm peamist jätku, mida vaatleme allpool järjekorras.

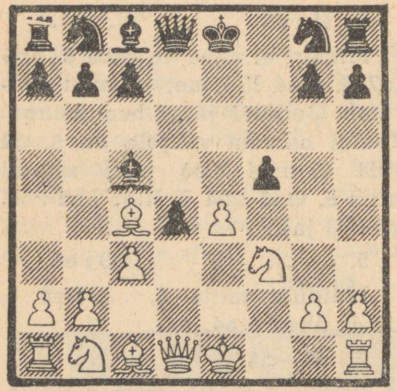

Diagramm 283.

B 1.

7. . . . . f5 : e4

Selle käiguga kavatseb must Svenonius'e poolt soovitatud vankrikahingut, mis oma tulemustes pole aga sugugi selge.

8. Rf3—e5 . . . . .

Hea jätk on ka 8. Rg5, mis võib pärast 8. . . . Rf6 9. Rf7 anda peavariandi.

8. . . . . Rg8—f6

Pole näha paremat kaksikähvarduste 9. Lh5+ ja 9. Rf7 vastu. Must saavutab nüüd kahitud vankri eest tugeva rünnakuseisu, kuid on kahtlane, kas see kaalub üles valge materiaalse ülekaalu.

9. Re5—f7 Ld8—e7
10. Rf7 : h8 . . . . .

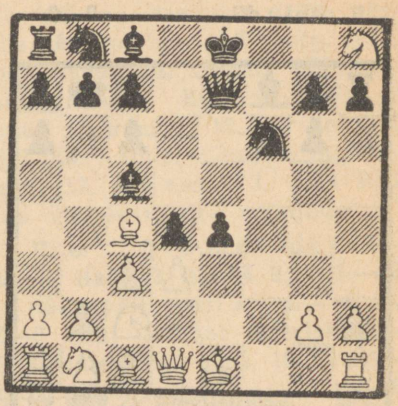

Diagramm 284.

Matšpartiis Stoltz-Spielmann, 1932, jätkas must nüüd **10. . . . d3** 11. Og5 Of2+ 12. K:f2 Lc5+ 13. Oe3 L:c4 14. h3 Oe6 15. Rd2 Ld5 16. g4! ja valge saavutas peatselt otsustava ülekaalu. On aga raske näidata, kuidas must võiks jätkata tugevamini. Kui näiteks **10. . . . Rc6,** siis samuti 11. Og5, ja nüüd annab 11. . . . Re5 12. O:f6 g:f6 13. Lh5+ Kd7 14. c:d4 jne. Tartakover'i järgi valgele jällegi paremuse. Näib, et valge seis on selleks küllalt tugev, et lüüa tagasi musta otseseid ähvardusi, mille järel materiaalne ülekaal lõpuks kallutab vaekausi valge kasuks.

B 2.

(vt. diagrammi 283)

7. . . . . Rb8—c6

Paljud loevad seda vastust mustale tugevaimaks, kuid ka

siin on veel rida lahendamata probleeme. Nõrk mustale on igatahes 7. ... d3 8. Og5! Rf6 9. e5 h6 10. Oh4 g5 11. e:f6 g:h4 12. Re5 jne. selge paremusega valgele (Spielmann-Rubinstein, Triberg, 1921).

8. b2—b4! **Oc5—b6**
9. Ld1—b3 **Rg8—h6**

Pärast **9. ... Rf6** järgneb 10. b5 Ra5 11. Of7+ ühes Oa3+, või 10. ... Re7 11. Re5 otsustava paremusega valgele; samuti annab ka **9. ... Rge7** 10. Of7+ Kf8 11. 0—0! jne. valgele paremuse.

10. 0—0 **. . . . .**

Réti soovitus, kuid võib-olla mitteküllaldane, sest Réti peavariant sisaldab eksliku analüüsi. Tähelepanu väärib seepärast lihtne arendusjätk 10. Oc1—g5 Ld8—d6 11. Rb1—d2! väga tugeva surveseisuga valgele, kusjuures tuleb arvesse ka edasine liinide avamine käiguga 11. e:f5. Alles pärast nende võimaluste praktilist katsetamist võib kogu variandi kohta anda objektiivse hinnangu.

10. . . . . **f5 : e4**
11. Rf3 : d4 **. . . . .**

Partiis Spielmann-Rubinstein, Stokholm, 1919, mängis valge nõrgalt **11. Rg5** d3+ 12. Kh1 Re5 13. Rf7 Vf8 14. O:h6 R:c4 15. L:c4 Le7! jne. paremusega mustale. Tähelepanu väärib aga veel Tartakover'i soovitus **11. Og5** Ld6 12. Ra3 d:c3+ 13. Kh1 L:b4 14. Ve1! jne. tugeva rünnakuga kahitud etturite eest, mida ei suuda pidurdada ka võimalik lipuvahetus.

Teksti käiguga jätkub Réti leidlik kombinatsioon, mis aga uuemate uurimiste tulemusena osutus ebakorrektseks.

11. . . . . **Rc6 : d4**

Pärast 11. ... Le7 12. O:h6 g:h6 13. Of7+ Kd8 14. Kh1 jne. jätkub valge rünnak kahanematu hooga.

12. Oc4—f7+ **Ke8—e7!**

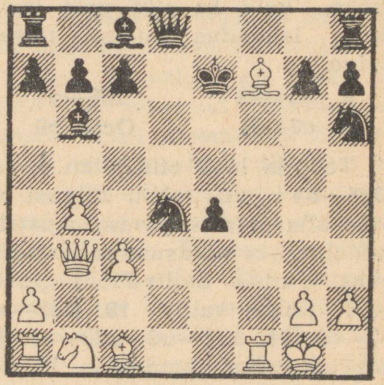

Diagramm 285.

Réti jätkas selle asemel 12. ... Kf8? ja saavutas pärast 13. c:d4 L:d4+ 14. Kh1 Rg4 15. Oh5+ Rf2+ 16. Kg1 jne. valgele selge paremuse. Baškov'i käik 12. ... Ke7! on aga palju tugevam ja nüüd on raske näidata, kuidas valge suudab edukalt jätkata oma rünnakut. Kui näiteks **13. Og5+** Kf8 14. c:d4, siis 14. ... O:d4+ 15. Kh1 L:g5 jne. võiduseisuga mustale; kui aga **13. c:d4** O:d4+ 14. Kh1, siis lihtsalt 14. ... O:a1 ja pole näha valgele

küllaldast rünnakujätku. Sellest järeldub, et valge peab juba varem valima teistlaadilise tee oma rünnaku jätkamiseks, valides valge 10. ja 11. käigu juurde toodud märkuses mainitud variandi.

B 3.

(vt. diagrammi 283)

7. . . . . Rg8—f6

Seda vastust loeb teooria momendil mustale kõige kindlamaks, kuid ka siin pole küsimuse lahendus sugugi täiesti selge.

8. e4—e5 Rf6—e4
9. c3 : d4 Oc5—b6

Teooria loeb siin jätku **9. ... Oc5—b4+**, mis teksti käigust on võib-olla veidi tugevam, mustale küllaldaseks võrdsuse saavutamiseks. Partiis Stoltz-Flohr (matš 1931) jätkas valge **10. Ke1—e2** c7—c6 11. Ld1—b3 Ld8—e7 ja saavutas ainult võrdsuse. Parem on aga kahtlemata **10. Oc1—d2,** sest pärast vahetust 10. ... R:d2 11. Rb:d2 seisab valge parema arengu ja liikuva etturtsentri tõttu paremini.

10. Rb1—c3 Rb8—c6
11. Oc1—e3 Rc6—a5

Mustal on raskusi vangerdusega. Kui näiteks **11. ... R:c3** 12. b:c3 Le7, siis 13. Og5; mängib must aga selle vahetuse ettevalmistuseks **11. ... Re7,** siis tuleb 12. Lb3 c6 13. Of7+ Kf8 14. R:e4 f:e4 15. 0—0! jne. otsustava rünnakuga valgele (Réti-Loman, Scheveningen, 1919).

12. Oc4—d3 Re4 : c3
13. b2 : c3 0—0

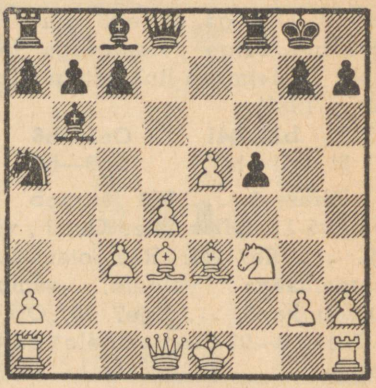

Diagramm 286.

Diagrammseis on valgele ilmsesti soodne. Partiis Réti-Hromadka, Pistyan, 1922, järgnes nüüd **14. Lc2** h6 15. 0—0 c5 jne., kuid valge võis mängida veelgi tugevamini **14. c4!,** asetades mustale vaevalt lahendatavaid probleeme. Muidugi on selge, et must võis jätkuga 9. ... Ob4+ saavutada märgatavalt parema seisu kui ülalvaadeldud variandis, kuid seejuures pole veel sugugi kindel, et see jätk on mustale küllaldane seisude tasakaalustamiseks.

Ülaltoodust järeldub, et käiguga 2. ... Oc5 tagasilükatud kuningagambiidis peab valge pärast 3. Rf3 d6 mängima tingimata 4. c3!, kui ta üldse üritab avangust mingisuguse paremuse saavutamist. Seejuures pole muidugi kindel, et see tal ka mainitud jätkuga õnnestub. Lõpliku

selguse selle kohta võib anda ainult kogu variandi edasine praktiline katsetamine.

2. Falkbeer'i vastugambiit.

Falkbeer'i vastugambiit tekib pärast käike

1.	e2—e4	e7—e5
2.	f2—f4	d7—d5

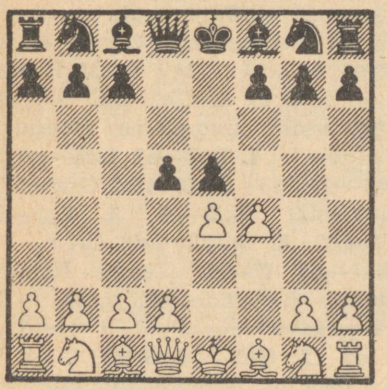

Diagramm 287.

Seda Austria meistri Falkbeer'i poolt umbes 100 aastat tagasi tarvitusele võetud vastulüket luges Tarrasch omal ajal niivõrd tugevaks, et pidas seda koguni kuningagambiidi ümberlükkamiseks. Edasilükke 2. ... d5 peamiseks sihiks on võitlus tsentraalväljade ja seejuures ka valge poolt käiguga 2. f4 alustatud avanguidee vastu. Nimelt alustas valge edasilükkega 2. f4 rünnakut tsentraalväljale e5, kavatsedes võimaluse korral hiljem vahetusega e5 avada rünnakuks ka f-liin. Musta vastus 2.... d5 on sihitud kõikide nende plaanide vastu. Peavariandis 3. e:d5 e4 saavutab must seisu, kus valge on saavutanud küll enameturi, kuid on seejuures sunnitud loobuma kõikidest käiguga 2. f4 alustatud kavatsustest. Esiteks on rünnakuobjekt e5 kadunud ja koos sellega ka võimalus hilisemaks f-liini avamiseks, teiseks seisab ettur f4 võrdlemisi ebasoodsalt, ja kolmandaks takistab edasinihutatud ettur e4 tunduvalt valge vigurite arengut ning kindlustab mustale paljudel juhtudel kardetava initsiatiivi.

Kuid ka valgel on pärast 3. e:d5 e4 tekkinud peavariandi seisus omad paremused. Esiteks omab ta enameturi d5, mis ei seisa küll eriti kindlalt, kuid mis siiski valmistab mustale edaspidi küllaltki tüli. Teiseks on valge arengut pidurdav Ee4 kergesti kõrvaldatav käiguga d2—d3, kusjuures see edasilüke on ka kasulik valge arengule. Kolmandaks on valge vaadeldavas seisus käigul ja omab seetõttu võimaluse järgnevate sündmuste dikteerimiseks.

Nagu ülaltoodust näeme, pakub tekkinud seis mõlemale poolele erinevaid eeliseid ja üldiste positsiooniliste kaalutluste põhjal on siin väga raske öelda, kumma paremused kujunevad edaspidi kaaluvamaiks. Senine praktika näitab aga täie selgusega, et Tarrasch'i omaaegne väide on igal juhul äärmiselt liialdatud. Moodsa teooria seisukohalt on Falkbeer'i vastugambiit mustale täiesti mängitav,

kuid mitte eriliselt tugevam kui näiteks 2. ... e:f4 või isegi 2. ... Oc5.

3. e4 : d5 (või a) . . . . .

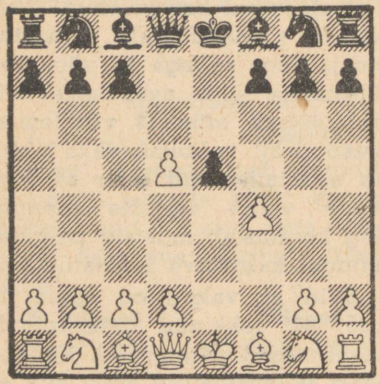

Diagramm 288.

Kahingu vastuvõtt on siin, nagu enamail teistelgi analoogilistel juhtudel, valgele lootusrikkaim jätk mingi avanguparemuse saavutamiseks. Selle järel tekib äärmiselt komplitseeritud positsiooniline võitlus, mille kohta pole veel tänapäevani suudetud lõplikku hinnangut anda. Kaua aega loeti valge seisu soodsamaks, kuid viimastel aastatel teostatud uued uurimused tõid päevavalgele uusi kardetavaid rünnakumeetodeid mustale, millede kohta lõplikku selgust pole suudetud saavutada veel tänapäevanigi.

Muidugi võib valge siin ka loobuda musta poolt pakutud etturikahingu vastuvõtust, kuid sellega annab valge käest ka kõik lootused paremusele. Peamine võimalus Falkbeer'i vastugambiidi tagasilükkamiseks on **3. Rg1—f3,** mida vaatleme lähemalt **a** juures. Teisi siin võimalikke jätke vaatleme aga lühidalt allpool.

I: 3. Rb1—c3 d5—d4 (Lihtsaim vastus on kahtlemata 3. ... Rf6, mis annab tuntud seisu viini avangust. Partiis Milner-Barry—Speyer, 1938, mängis must siin 3. ... e:f4, millele järgnes 4. Lf3 d:e4 5. L:e4+ Le7 6. d4 Rc6 7. L:e7+ O:e7 8. Ob5 Od7 9. O:f4 jne. veidi mugavama mänguga valgele.) **4. Rc3—e2 Oc8—g4 5. d2—d3 Of8—d6 6. f4:e5 Od6:e5 7. Ld1—d2! Rb8—c6 8. Rg1—f3 Og4:f3 9. g2:f3 Ld8—h4+ 10. Ke1—d1 f7—f5** (Partiis Milner-Barry—Alexander, Margate, 1937, järgnes 10. ... 0—0—0 11. Lg5 L:g5 12. Oh3+ Kb8 13. O:g5 f6 14. Oh4 jne. paremusega valgele.) **11. Ld2—g5 Lh4:g5 12. Oc1:g5 h7—h6** jne. umbes võrdse mänguga (Milner-Barry—Keres, Margate, 1937).

II: 3. d2—d4 (Tartakover'i soovitus, mis on nähtavasti samuti küllaldane seisude tasakaalustamiseks.) **3. ... e5:d4** (Või 3. ... e:f4 4. e:d5 Lh4+ jne. terava seisuga vastuvõetud kuningagambiidist; valge võib siin aga ka mängida 4. O:f4 d:e4 5. Oc4 jne. rünnakuvõimalustega kahitud etturi eest. Nõrk mustale on seevastu 3. ... d:e4 4. f:e5 jne.) **4. Ld1:d4** (Pärast 4. e5 annab 4. ... c5 mustale hea mängu.) **4. ... Rg8—f6** (Claparède soovitab siin kahijätku 4. ... Rc6 5. L:d5 L:d5

6. e:d5 Rb4 jne. hea mänguga mustale.) **5. e4:d5 Ld8:d5 6. Rg1—f3 Rb8—c6 7. Ld4—e3+ Ld5—e4** jne. umbes võrdse, kuid mustale veidi mugavama seisuga (Tartakover-Grünfeld, Viin, 1923).

3. . . . . e5—e4 (või I)

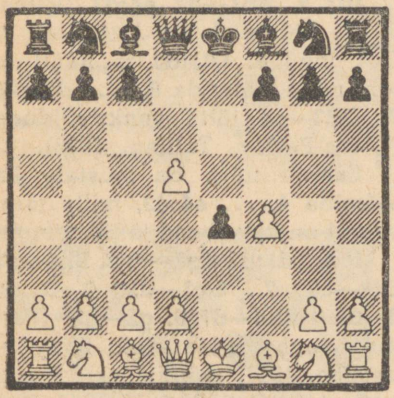

Diagramm 289.

Tarvitatuim vastus, mis pakub mustale kahtlemata parimaid võimalusi. Nimzovitš soovitas siin **3. . . . c7—c6,** mida vaatleme lähemalt variandis **I.** Teised siin võimalikud vastused on mustale nõrgemad, näiteks:

I: 3. . . . Ld8:d5 4. Rb1—c3 Ld5—e6 5. f4:e5 (Väga tugev on ka vastuvõetud kuningagambiidi analüüsis toodud jätk 5. Rf3 e:f4+ 6. Kf2 jne.) **5. . . . Le6:e5+ 6. Of1—e2 Oc8—g4 7. d2—d4 Le5—e6 8. Ld1—d3!** jne. suure paremusega valgele (Toluš-Alatortsev, Moskva, 1948).

II: 3. . . . e5:f4 4. Ld1—f3 (Jätk 4. Rf3 või 4. Oc4 annab seisu vastuvõetud kuningagambiidist.) **4. . . . Rg8—f6 5. Of1—b5+** ja nüüd oleme saavutanud seisu reeglipäratust vastuvõetud kuningagambiidist (Breyer'i rünnak 3. Lf3, variant II märkusest musta 3. käigu juurde).

4. d2—d3 (või A, B) . . . . .

See käik, millega valge alustab otsest rünnakut tema arengut pidurdavale etturile e4, on kujunenud käesolevas seisus tarvitatuimaks ja pakub valgele parimaid võimalusi soodsaks vigurite arenguks. Teisi siin peamiselt arvesse tulevaid jätke **4. Of1—b5+** ja **4. Rb1—c3** vaatleme vastavalt **A** ja **B** juures, kuna ülejäänud võimalused ei valmista mustale mingeid raskusi, näiteks:

I: 4. c2—c4 (Krause käik, mis aga annab mustale hea mängu.) **4. . . . c7—c6 5. Rb1—c3 Rg8—f6 6. d2—d4 c6:d5 7. Ld1—b3 Of8—e7 8. c4:d5 0—0 9. Rg1—e2 Rb8—d7 10. Re2—g3 Rd7—b6** ja must võidab peatselt etturi tagasi koos parema mänguga (Tartakover-Réti, Viin, 1923).

II: 4. d2—d4 (Pärast 4. Oc4 Rf6 5. Rc3 saabub seis hiljem vaadeldavast variandist 4. Rc3.) **4. . . . Rg8—f6** (Võimalik on ka 4. . . . L:d5 5. c4 Ld8 jne.) **5. c2—c4** (Paremuse mustale annab ka 5. Rc3 Ob4 6. Od2 O:c3 ühes R:d5 jne., nagu partiis Menke-Taube, 1934.) **5. . . . Of8—e7 6. Rg1—e2 0—0 7. Re2—g3 c7—c6 8. d5:c6 Rb8:c6 9. d4—d5 Rc6—b4** jne.

paremusega mustale (Benzinger-Hennig, Ems, 1932).

Lõpuks võib mainida veel käiku **4. Ld1—e2,** mis aga pärast 4. ... Rf6 5. d3 annab seisu peavariandist. Tartakover'i soovitus **4. g2—g3** on liiga ekstravagantne; must vastab lihtsalt 4. ... Rf6 5. Og2 c6! hea mänguga, kusjuures ka 5. ... Oc5 6. d4 e:d3 7. L:d3 0—0 jne. on väga tugev jätk.

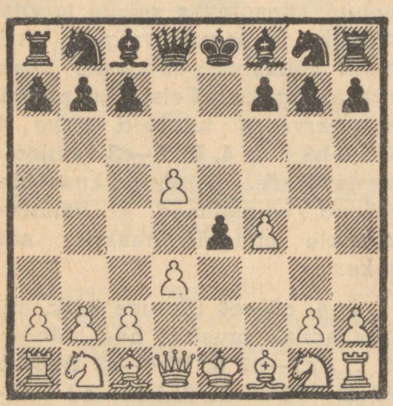

Diagramm 290.

4. . . . . Rg8—f6

Nõrgem on siin **4. ... Ld8:d5,** millele võiks järgneda:

I: 5. Rb1—c3 (Vana jätk, mis annab valgele ainult võrdsuse.) **5. ... Of8—b4 6. Oc1—d2 Ob4:c3 7. Od2:c3 Rg8—e7 8. Ld1—d2** (Variant 8. O:g7 Vg8 9. Oc3 Og4 andis partiis Tarrasch-Walbrodt, Budapest, 1896, ülekaalu koguni mustale.) **8. ... 0—0 9. d3:e4 Ld5:e4+ 10. Rg1—e2 Rb8—c6** umbes võrdse mänguga (Spielmann-Schlechter, Baden, 1914).

II: 5. Ld1—e2 Rg8—f6 (Pärast 5. ... f5 6. Rc3 Ob4 7. Od2 O:c3 8. O:c3 Rf6 jätkab valge Réti järgi 9. 0—0—0! L:a2 10. d:e4 R:e4 11. b3 0—0 12. Lc4+ ühes Ob2 tugeva rünnakuga kahitud etturi eest.) **6. Rb1—c3** jne. üleminekuga peavarianti 2.

III: 5. Rb1—d2 e4:d3 (Pärast 5. ... Rf6 tuleb 6. d:e4 R:e4 7. Oc4 jne.) **6. Of1:d3** ja nüüd ei tohi must mängida **6. ... Ld5:g2? 7. Od3—e4** tõttu vankrivõiduga (Keres-Petrov, Tallinn, 1933).

Samuti nõrk on mustale ka löömine **4. ... e4:d3,** mille järel valgel on kaks head jätku, nimelt:

I: 5. Ld1:d3 Rg8—f6 6. Rb1—c3 Of8—c5 7. Oc1—d2 0—0 8. 0—0—0 Rb8—d7 9. g2—g3! (Partiis Leonhardt-Marshall, San Sebastian, 1911, mängis valge nõrgemini 9. Oe2 Rb6 10. Of3 Og4 jne. hea mänguga mustale.) **9. ... Rd7—b6 10. Of1—g2 Oc8—g4 11. Rg1—f3 Rb6:d5 12. h2—h3** jne. paremusega valgele (Stoltz-Marshall, Folkestone, 1933).

II: 5. Of1:d3 Rg8—f6 (Pärast 5. ... L:d5 6. Rc3 ei või must lüüa 6. ... L:g2? vastuse 7. Oe4 tõttu, ja ka 6. ... Ob4 7. Od2 O:c3 8. Le2+! ühes O:c3 jne. annab valgele selge paremuse. Kiripartiis Keres-Vidmar, 1936, mängis must seepärast 6. ... Le6+, kuid sattus pärast 7. Rge2 Rf6 8. 0—0 Lb6+ 9. Kh1 Oe7 10. Le1 jne. suurtesse raskustesse.) **6. Rb1—c3** (Muidugi mitte 6. c4? c6 jne.) **6. ... Of8—e7** (Tähelepanu vääris 6. ... c6, kuid mitte 6. ... R:d5? 7. Ob5+ tõttu.) **7.**

Rg1—f3 0—0 8. 0—0 Rb8—d7 9. Od3—c4 Rd7—b6 10. Oc4—b3 ja valge seisab veidi paremini (Keres-Lilienthal, Moskva, 1941).

Teksti käik on kahtlemata tugevam kui varajased löömised d5 või d3, mis parimal juhul võimaldavad mustale hiljem üle minna mõnda pärast 4. ... Rf6 tekkivasse varianti. Nüüd saabunud seisus võib valge valida kolme tarvitatuima jätku vahel, nimelt **5. d:e4, 5. Le2** ja **5. Rd2,** milliseid vaatleme järjekorras **1, 2** ja **3** all.

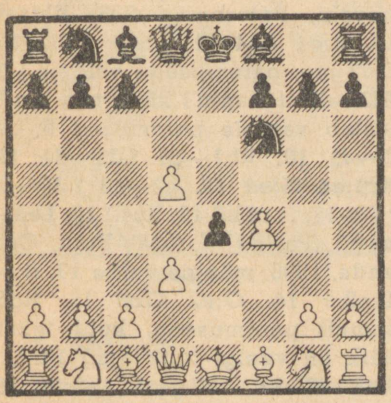

Diagramm 291

1.

5. d3 : e4 . . . . .

Varematel aegadel peaaegu eranditult kasutatud jätk, millega valge kõrvaldab küll etturi e4, kuid toob samale väljale veelgi tülikama musta ratsu. Praegune teooria loeb seda vahetust küllaldaseks võrdsuse, mitte aga mingisuguse paremuse saavutamiseks.

5. . . . . Rf6 : e4

Teine etturikahing 5. ... Oc5 6. Rc3 0—0 7. Lf3 jne. ei anna mustale küllaldast rünnakut kahitud materjali eest.

6. Rg1—f3 . . . . .

Valge pidi ähvarduse 6. ... Lh4+ kaitseks midagi ette võtma, milleks loomulik teksti arenduskäik näib olevat sobivaim. Huvitavaid teravusi saabub pärast **6. Ld1—e2,** millele võiks järgneda **6. ... Ld8:d5 7. Rb1—d2 f7—f5 8. g2—g4** (Katse 8. Rh3 Rc6 9. c3 Oe6 10. R:e4 f:e4 11. Rf2 0—0—0 12. g3 Oc5 13. Og2 e3! jne. andis partiis Janowski-Pillsbury, Viin, 1898, mustale lipu eest otsustava rünnaku.) **8. ... Rb8—c6!** (Palju tugevam kui 8. ... Oe7 9. Og2 La5 10. g:f5 jne. paremusega valgele, nagu partiis Charousek-Pillsbury, Nürnberg, 1896). **9. c2—c3** (Pärast 9. Og2 või 9. g:f5 annab 9. ... Rd4 mustale paremuse.) **9. ... Of8—e7 10. Of1—g2 Ld5—f7! 11. Rd2:e4 f5:e4 12. Og2:e4 Oe7—h4+ 13. Ke1—f1 0—0** paremusega mustale (konsultatsioonpartii Bardeleben-Pillsbury, Berliin, 1902). Selle variandi tõttu on Charousek'i rünnakusüsteem 6. Le2 turniiride praktikast kadunud.

Teksti käigu kõrval väärib veel tähelepanu **6. Oc1—e3,** millega valge takistab tülikat käiku 6. ... Oc5, kuid võimaldab mustale jätkata **6. ... Ld8—h4+ 7. g2—g3 Re4:g3 8. Rg1—f3** (Tähelepanu väärib siin kahing 8. h:g3.) **8. ... Lh4—h6** (Võrdsuse annab

ka 8. ... Le7 9. h:g3 L:e3+ jne.) **9. Vh1—g1 Rg3:f1 10. Vg1:f1 Oc8—g4** ja kuigi Bilguer loeb siin musta seisu paremaks, näib valge positsioon olevat küllaldane seisude tasakaalustamiseks.

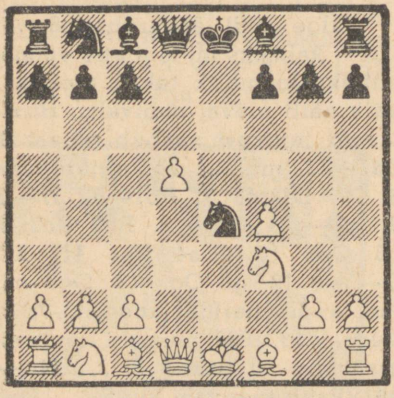

Diagramm 292.

6. . . . . Of8—c5

Oda seisab sellel diagonaalil väga tugevasti ja takistab tunduvalt valge edasist arengut. Nõrgemad on siin teised võimalikud jätkud, nimelt:

I: 6. ... Oc8—f5 7. Oc1—e3 (Nüüd takistab valge loomulikult käiku 7. ... Oc5.) **7. ... c7—c6 8. Of1—c4 b7—b5 9. Oc4—b3 c6—c5** (Selle rünnakukatsega nõrgendab must ainult veelgi oma seisu.) **10. d5—d6! c5—c4 11. Ld1—d5** selge paremusega valgele (Aljechin-Tarrasch, Peterburi, 1914).

II: 6. ... Oc8—g4 (Midagi ei anna mustale ka 6. ... c6, millele võiks järgneda 7. Rd2 R:d2 8. O:d2 ühes Od3 suurepärase arenguga valgele.) **7. Of1—d3 f7—f5 8. Ld1—e2 Ld8:d5** (Spielmann-Marshall, Mannheim, 1914) ja nüüd annab 9. Rbd2! valgele selge paremuse.

7. Ld1—e2 Oc8—f5!

Tarrasch'i käik, mis muudab selle juba umbes 100 aastat vana variandi mustale mängitavaks. Teised siin võimalikud vastused on mustale ebasoodsad, näiteks:

I: 7. ... Oc5—f2+ 8. Ke1—d1 Ld8:d5+ (Pärast 8. ... f5 9. Rfd2 Oh4 järgnes partiis Alapin-Romanovski, Peterburi, 1906, lihtsalt 10. R:e4 f:e4 11. L:e4+ Kf7 12. Od2 jne. paremusega valgele.) **9. Rf3—d2!** (Alapin'i käik, mis kindlustab valgele paremuse.) **9. ... f7—f5 10. Rb1—c3 Ld5—d4 11. Rc3:e4 f5:e4 12. c2—c3 Ld4—e3** (Või 12. ... Lb6 13. Rc4.) **13. Le2—h5+!** (Partiis Maróczy-Burn, Ostende, 1906, mängis valge 13. R:e4 L:e2+ 14. O:e2 Ob6 15. Rg5, samuti paremusega, kuid teksti käik on veelgi tugevam.) **13. ... Ke8—f8 14. Of1—c4 Le3:f4 15. Lh5—d5** võiduseisuga valgele (Réti-Breyer, Budapest, 1917).

II: 7. ... Ld8:d5 (Nõrk on 7. ... 0—0 8. L:e4 Ve8 9. Re5 f6 10. Od3 jne.) **8. Rf3—d2 f7—f5** (Pärast 8. ... Of2+ 9. Kd1 saabub variant I.) **9. Rb1—c3 Ld5—d4 10. Rc3:e4 f5:e4 11. Rd2—b3** paremusega valgele (konsultatsioonpartii Napier-Blackburne, Hastings, 1895).

III: 7. ... f7—f5 8. Oc1—e3! (Pärast 8. Rc3 0—0 9. R:e4 f:e4

10. L:e4 Of5! saavutab must ülitugeva rünnaku.) **8. ... Ld8:d5** (Paremuse valgele annab ka 8. ... O:e3 9. L:e3 L:d5 10. Rc3, või 8. ... 0—0 9. O:c5 R:c5 10. Rc3, või lõpuks 8. ... Ra6 9. O:c5 R:c5 10. Le3 jne.) **9. Oe3:c5 Ld5:c5 10. Rb1—c3** paremusega valgele (Spielmann-Wolf, Düsseldorf, 1908).

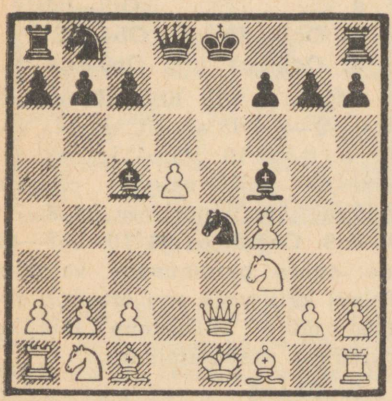

Diagramm 293.

8. Rb1—c3 . . . . .

Partiis Spielmann-Tarrasch, Moravská Ostrava, 1923, kus käik 7. ... Of5 leidis esmakordset kasutamist, jätkas valge siin hasartselt **8. g2—g4?** ja sattus pärast **8. ... 0—0! 9. g4:f5 Vf8—e8** hävitava rünnaku alla, nimelt: **10. Of1—g2** (Või 10. Lg2 L:d5 11. Oe2 Rc6 12. Rc3 L:f5 jne.) **10. ... Re4—f2 11. Rf3—e5 Rf2:h1 12. Og2:h1 Rb8—d7! 13. Rb1—c3 f7—f6** jne. võiduseisuga mustale.

Kui **8. Rbd2,** siis võib must vastata samuti 8. ... Le7, mille järel valgel pole midagi paremat kui vahetus 9. R:e4 jne.

8. . . . . Ld8—e7

Tegelikult sunnitud, sest **8. ... 0—0** 9. R:e4 Ve8 10. Re5 jne. ei paku mustale küllaldasi rünnakuvõimalusi. Muidugi ei saa mängida ka **8. ... Ob4?** 9. Lb5+ tõttu.

9. Oc1—e3 . . . . .

Tartakover'i järgi annab nii **9. R:e4** O:e4 10. c4 c6! kui ka **9. Od2** Of2+ 10. Kd1 Ob6 11. R:e4 O:e4 12. c4 c6 jne. mustale soodsama mängu. Teksti käiguga tekivad mõned huvitavad komplikatsioonid, mis aga kiiresti lahenduvad umbes võrdseks lõppmänguks.

9. . . . . Oc5 : e3

Variant 9. ... R:c3 10. O:c5 R:e2 11. O:e7 R:f4 ei paku mustale lootusi paremusele, vaatamata ajutisele etturivõidule.

10. Le2 : e3 Re4 : c3
11. Le3 : e7+ Ke8 : e7
12. b2 : c3 Of5—e4!

Partiis Wheatcroft-Keres, Margate, 1939, mängis must nõrgemini 12. ... O:c2 ja sattus pärast 13. Kd2 (Ka otsekohe 13. Rd4 on väga tugev.) 13. ... Og6 (Parem 13. ... Oa4.) 14. Ve1+ Kd8 15. Rd4 raskesse seisu. Teksti käiguga loobub must esialgu etturi tagasivõitmisest, püüdes saavutada positsiooniliselt eelistatavamat lõppmängu.

(vt. diagrammi 294)

Diagrammseisus võiks järgneda 13. c4 O:f3 14. g:f3 Rd7 15. Od3 Kd6 ja mustal on küll

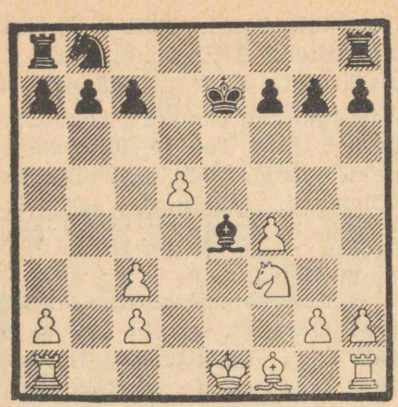

Diagramm 294.

väga tugev mäng mustadel väljadel, kuid valge enamettur näib olevat küllaldaseks garantiiks seisude tasakaalustamisel.

2.

(vt. diagrammi 291)

5. Ld1—e2 . . . . .

Suurmeister Réti poolt eriti soovitatud jätk, millega ta arvas saavutada paremust. Tegelikult on mustal aga nüüd mitu teed võrdsusele, kusjuures ta mitmel juhul säilitab lootusi isegi paremusele.

5. . . . . Ld8 : d5 (või 2a)

Selle käiguga valib must Réti peavariandi, mis on aga kasulik valgele. Ebasoodne mustale on ka **5. . . . Of8—c5** 6. d3:e4 0—0 7. Rb1—c3 Vf8—e8 8. Oc1—d2 (Tähelepanu väärib ka 8. Lc4.) 8. . . . Rf6:e4 (Ka 8. . . . O:g1 9. V:g1 Og4 10. Lc4 R:e4 11. R:e4 f5 12. d6+ jne. on kasulik valgele.) 9. Rc3:e4 f7—f5 10. 0—0—0 ja valge saavutab paremuse (Tartakover).

Käigu **5. Ld1—e2** väärtuse seab aga suure küsimärgi alla vastus **5. . . . Oc8—g4,** mida vaatleme lähemalt variandis **2a.**

6. Rb1—c3 . . . . .

Pärast 6. Rb1—d2 võib järgneda 6. . . . Of5 7. d:e4 O:e4 jne. võrdsusega.

6. . . . . Of8—b4
7. Oc1—d2 Ob4 : c3
8. Od2 : c3 Oc8—g4

Pärast **8. . . . Rb8—d7** annab 9. 0—0—0 Ld5:a2 10. d3:e4 või 9. . . . 0—0 10. d3:e4 Ld5:e4 11. Le2—d2! jne. valgele parema mängu; täiesti nõrk on ka **8. . . . 0—0** 9. Oc3:f6 e4:d3 10. Le2—e5 jne. suure paremusega valgele. Teksti käik pole aga mustale samuti mitte küllaldane täieliku võrdsuse saavutamiseks.

9. d3 : e4 . . . . .

Nõrk on Tartakover'i järgi 9. Le3 Rbd7 10. d:e4 L:e4 11. L:e4+ R:e4 12. O:g7 Vg8 jne. hea mänguga mustale.

9. . . . . Og4 : e2

Parem pole ka löömine 9. . . . Ld5:e4 10. Le2:e4+ Rf6:e4 11. Oc3:g7 Vh8—g8 12. Og7—e5 Rb8—c6 13. Of1—d3 Rc6:e5 14. Od3:e4 Re5—c4 (Réti-Tarrasch, Göteborg, 1920), kus valge võis saavutada jätkuga 15. Oe4:b7 selge paremuse.

10. e4 : d5 Oe2 : f1
11. Ke1 : f1 Rf6 : d5
12. Oc3 : g7 Vh8—g8
13. Va1—e1+ Ke8—d7
14. Ve1—d1 Kd7—c6

Pärast 14. ... Ke6? järgneb loomulikult 15. f5+ jne.

15. Og7—d4 Rd5 : f4
16. Rg1—f3 Rb8—d7

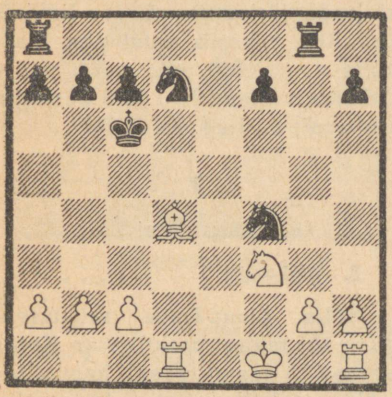

Diagramm 295.

Partiis Réti-Spielmann, Stokholm, 1919, jätkas valge nüüd 17. Od4—e3 ja saavutas selge ülekaalu, sest 17. ... R:g2 ei lähe 18. Rd4+ Kb6 19. Of2 jne. tõttu. Must on sunnitud mängima 17. ... Rf4—e6, millele järgneb aga 18. g2—g3 ja hiljem Kg2 ühes Vhf1 tugeva survega nõrgale f-etturile (Bronstein-Szabo, Moskva, 1949). Lõppmäng seisab valgele ilmsesti soodsamalt.

2a.

(1. e4 e5 2. f4 d5 3. e:d5 e4 4. d3 Rf6 5. Le2.)

5. . . . . Oc8—g4!

Selle käiguga arendab must oma oda tugevale väljale, võidab tähtsa tempo ja asetab valge väga ebameeldiva valiku ette. Kui valgel ei õnnestu siin leida täiesti rahuldavat jätku, siis tuleb küll käiku 5. Le2 hinnata talle ebasoodsaks.

Lõpuks võib siin veel mainida võimalust **5. ... Oc8—f5,** mis näib samuti olevat mustale küllaldane võrdsuse saavutamiseks, näiteks: **6. d3:e4** (Nõrk on 6. Rc3 Ob4 7. Od2 0—0 jne. tugeva rünnakuga.) **6. ... Of5:e4** (Pärast 6. ... R:e4 annab 7. Rc3 Le7 8. Rb5 jne. valgele kardetava initsiatiivi.) **7. Rb1—c3 Ld8—e7 8. Rc3:e4 Rf6:e4 9. Rg1—f3 Rb8—d7 10. Oc1—e3 0—0—0** ja mustal on etturi eest mõningaid rünnakuvõimalusi.

6. Le2—e3 . . . . .

Teine siin arvesse tulev vastus **6. Rg1—f3** võimaldab mustale pärast **6. ... Ld8:d5** 7. Rb1—d2 Og4:f3 8. g2:f3 e4—e3 9. Le2:e3+ Of8—e7 jne. kerge võrdsuse, vaatamata vähemetturile. Must võib aga ka siin mängida teravalt rünnakule, jätkates mitte 6. ... L:d5, vaid **6. ... Of8—b4+** 7. c2—c3 0—0 jne. Tekkinud seisu kohta on paljude komplitseeritud variantide tõttu väga raske anda lõplikku hinnangut, kuid üldiselt näib, et musta arenguparemus kindlustab talle kahitud materjali eest küllaldasi rünnakuvõimalusi.

6. . . . . Of8—b4+

Küllaldane võrdsuseks on jätk 6. ... L:d5 7. Rc3 Ob4 8. Od2 O:c3 9. O:c3 Rbd7 jne., kuid teksti

käik on energilisem ja annab mustale häid lootusi paremusele.

7. c2—c3 . . . . .

Või 7. Od2 0—0! 8. O:b4 R:d5 jne. paremusega mustale.

7. . . . . 0—0!

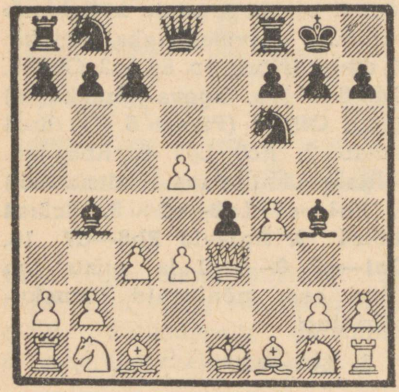

Diagramm 296.

Diagrammseis on Persits'i analüüsi kohaselt kasulik mustale, sest valgel pole rahuldavat moodust musta rünnakute tõrjumiseks. Selgituseks toob Persits variante **8. c3:b4** Rf6:d5 9. Le3—g3 e4:d3 jne., või **8. d3:e4** Ob4—a5, lugedes seejärel musta rünnakut kaaluvamaks kahitud materjalist. Et kogu variandi kohta puudub igasugune materjal praktilistest katsetustest, siis on Persits'i hinnangu kohta lõpliku otsuse langetamine väga raske; igal juhul on aga selge, et valgel tuleb siin end kaitsta äärmiselt kardetava rünnaku vastu, kusjuures must võidab peatselt vähemalt osa kahitud materjalist tagasi. Seepärast võib käiku 5. Le2 lugeda valgele mitte eriti soodsaks, igal juhul mitte paremust tõotavaks, nagu seda tehti mõnikümmend aastat tagasi. Kogu mänguviis on kasutatav ainult siis, kui must valib käikude järjestuse 4. . . . L:d5 5. Le2 Rf6; mängib must aga otsekohe 4. . . . Rf6, siis peab valge jätkama variantide 1 ja 3 eeskujul vastavalt 5. d:e4 või 5. Rd2.

3.

(vt. diagrammi 291)

5. Rb1—d2 . . . . .

Selle omapärase ratsuarenduse tõi mängupraktikasse Keres umbes 15 aastat tagasi, kasutades seda edukalt mitmes kiripartiis. Viimastel aastatel teostatud uurimised tõestavad aga, et mustal pole ka pärast seda käiku karta suuremaid raskusi. Üldiselt on aga kõik Falkbeer'i kaitse vastu soovitatud mänguviisid variantidest 2 ja 3 praktiliselt peaaegu katsetamata, mispärast kogu nende kohta teostatud hinnang toimub ainult koduste analüüside põhjal ja võib seetõttu osutuda nii mõneski kohas ekslikuks.

(vt. diagrammi 297)

5. . . . . e4 : d3 (või 3a)

Otsene vahetus tsentris on loogiline vastus ja annab mustale rahuldava seisu. Võimalik on ka **5. . . . Oc8—f5,** mis annab äärmiselt terava mängu ja mida vaatleme lähemalt variandis **3a.** Teised siin võimalikud vastused on aga soodsad valgele, näiteks:

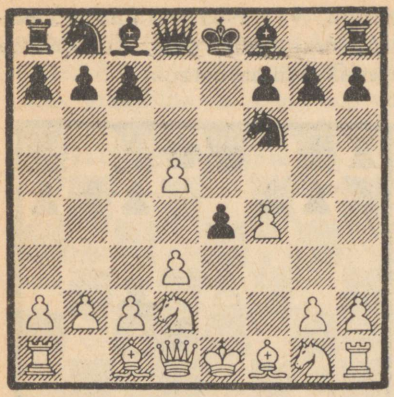

Diagramm 297.

I: 5. ... e4—e3 6. Rd2—c4 Rf6:d5 7. Rc4:e3 (Muidugi mitte 7. O:e3 b5 jne. vigurivõiduga, kuid tuleb arvesse ka 7. Lf3.) **7. ... Rd5:f4 8. g2—g3 Rf4—g6 9. Of1—g2 Of8—d6 10. Rg1—f3 0—0 11. 0—0** jne. veidi soodsama seisuga valgele (kiripartii Keres-Stalda, 1933).

II: 5. ... Ld8:d5 (Nõrk vastus, mis annab valgele suure paremuse.) **6. d3:e4 Rf6:e4 7. Of1—c4 Ld5—c5** (Ka 7. ... La5 8. Le2 jne. pole parem.) **8. Ld1—e2 f7—f5 9. Rd2:e4 f5:e4 10. Le2:e4+ Of8—e7 11. Rg1—f3** jne. ilmse paremusega valgele (Ketting — van Nuss, Rotterdam, 1938).

6. Of1 : d3 Rf6 : d5

Ka siin on löömine **6. ... Ld8:d5 7. Rg1—f3** mustale ebasoodne, näiteks:

I: 7. ... Of8—c5 8. Ld1—e2+ Ld5—e6 9. Rf3—e5 0—0 10. Rd2—e4 Rf6:e4 11. Le2:e4 g7—g6 12. b2—b4 Oc5—e7 13. Oc1—b2 jne. väga tugeva rünnakuseisuga valgele, mille vastu pole näha rahuldavat kaitset.

II: 7. ... Rb8—c6 8. Ld1—e2+ (Nüüd annab 8. 0—0 Oc5+ 9. Kh1 0—0 jne. mustale päris rahuldava mängu.) **8. ... Of8—e7 9. 0—0 0—0** (Võib-olla on siin 9. ... Og4 ühes 0—0—0 mustale lootusrikkam.) **10. Rd2—b3** paremate võimalustega valgele (Spielmann-Koomen, Amsterdam, 1938).

7. Ld1—e2+ . . . . .

Pärast **7. Rd2—e4** järgnes kiripartiis Keres-Malmgren, 1934, **7. ... Of8—e7** 8. Rg1—f3 Rb8—d7 (Või 8. ... c6 9. 0—0 Og4 10. Le1 paremusega valgele, nagu kiripartiis Keres-Mues, 1935.) 9. 0—0 c7—c6 10. Kg1—h1 Rd7—f6 11. Rf3—e5 jne. paremusega valgele. Must võib aga pärast 7. Rd2—e4 mängida tugevamini **7. ... Rd5—b4!** (Castaldi-Trifunovitš, Hilversum, 1947), millega valge rünnak kaotab kogu oma teravuse. Kui seejärel 8. Ob5+ c6 9. Le2, siis järgneb 9. ... R:c2+! jne.; mängib valge aga 9. L:d8+ K:d8 10. Oa4, siis annab 10. ... Of5 mustale vähemalt võrdse mängu.

7. . . . . Of8—e7
8. Rd2—e4 . . . . .

(vt. diagrammi 298)

Nüüd on tekkinud elav seis, mis pakub keskmängus mõlemale poolele suurepäraseid kombinatsioonivõimalusi. Kahjuks puuduvad selle seisu kohta praktilised kogemused, kuid üldiste kaalut-

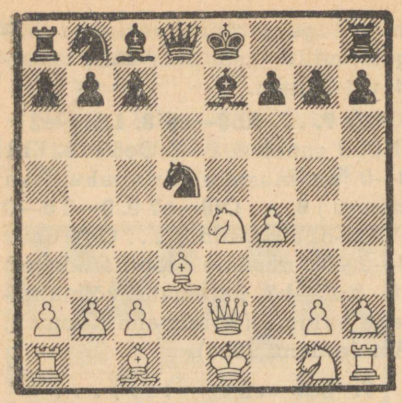

Diagramm 298

luste põhjal võib mõlemapoolseid võimalusi hinnata umbes tasakaalustatuks. Igal juhul on aga selge, et must on siin ületanud suuremad avanguraskused ja saavutanud keskmängu, kus tal õige edasimängu puhul pole karta halvemust.

3a.

(1. e4 e5 2. f4 d5 3. e:d5 e4 4. d3 Rf6 5. Rd2.)

(vt. diagrammi 297)

5. . . . . Oc8—f5

See tugipunkti e4 kaitsmine näib esimesel pilgul olevat väga loogiline, kuid on seotud ohtudega ja viib suurtele teravustele. Kindlam on igatahes 5. ... e:d3, millega must saavutab suurema riisikota hea mängu.

6. d3 : e4 Rf6 : e4

Löömine 6. ... O:e4 7. R:e4 R:e4 annab valgele pärast 8. Rf3 või ka 8. Oe3 Lh4+ 9. g3 R:g3 10. Rf3 Lh5 11. h:g3 jne. hea mängu, viimases variandis kahitud kvaliteedi eest küllaldaste rünnakuvõimalustega.

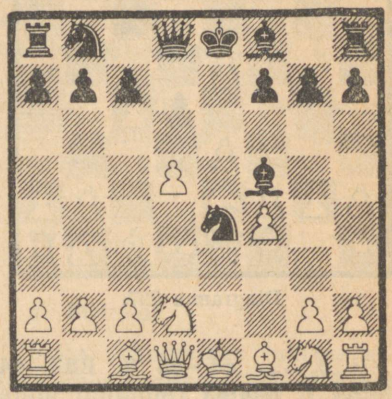

Diagramm 299

7. Rg1—f3 . . . . .

Väga huvitavaid teravusi võib tekkida pärast **7. Ld1—e2,** mille järel Gerbec jätkab 7. ... Le7 8. Rgf3 Rd7 9. Rb3 (Ka 9. Rd4 või 9. Re5 on soodne valgele.) 9. ... 0—0—0 10. Oe3 Lb4+ 11. c3 La4 12. Lb5 jne. paremusega valgele.

Must võib aga Claparède'i järgi mängida tugevamini **7. ... Of8—b4,** saavutades pärast 8. c3 0—0! 9. c:b4 Ve8 10. R:e4 V:e4 11. Oe3 Le7 12. Kf2 Rd7 jne. kahitud viguri eest ülitugeva rünnaku (Steinsapir-Estrin, Moskva, 1949). Romanovski loeb seda varianti koguni käigu 5. Rd2 ümberlükkamiseks, kuid loomulikult on see väide liialdatud. Valge võib mängida tugevamini **8. Le2—b5+ Rb8—c6** ja alles nüüd **9. c2—c3!,**

mille järel mustal on raskusi oma kahingute korrektsuse tõestamisega. Ainult selle variandi edasine praktiline katsetamine võib anda lõpliku hinnangu käigu 7. Le2 kõlblikkuse kohta.

7. . . . . Of8—c5

Mustal oli ka siin käiguga **7. ... Of8—b4** võimalus suurte teravuste loomiseks, mis samuti omavad suurt tähtsust käigu 5. ... Of5 väärtuse määramisel. Pärast **8. c2—c3** annab nii 8. ... R:c3 9. b:c3 O:c3 10. Oa3! kui ka 8. ... Oc5? 9. R:e4 O:e4 10. La4+ valgele selge paremuse, kuid **8. ... Ld8—e7** asetab valgele mitte sugugi kergesti lahendatavaid probleeme. Parim vastus valgele on nähtavasti **9. Rf3—e5** äärmiselt keerulise seisuga, kus aga mustal tuleb veel oma rünnaku korrektsust tõestada. Alles pärast kõikide nende võimaluste praktilist katsetamist võib variandi 5. ... Of5 kohta anda enam-vähem objektiivne hinnang.

Teksti käik, samuti nagu 7. ... L:d5 8. Oc4 Lc5 9. Le2 jne. ei valmista valgele igatahes mingeid raskusi.

8. Of1—d3 Re4 : d2

Halb on muidugi **8. ... Of2+** 9. Kf1 jne., kuid ka **8. ... Rf2** 9. Le2+ Le7 10. L:e7+ K:e7 11. O:f5 R:h1 12. Rb3 jne. on kasulik valgele. Küllaldast rünnakut ei anna mustale ka kahing **8. ... 0—0** 9. R:e4 Ve8 10. Le2 O:e4 11. O:e4 f5 12. Re5 ja valge saavutab paremuse.

9. Od3 : f5 Rd2 : f3+

Ka 9. ... Le7+ 10. Re5 Rc4 11. Le2 jne. on soodne valgele.

10. Ld1 : f3 0—0

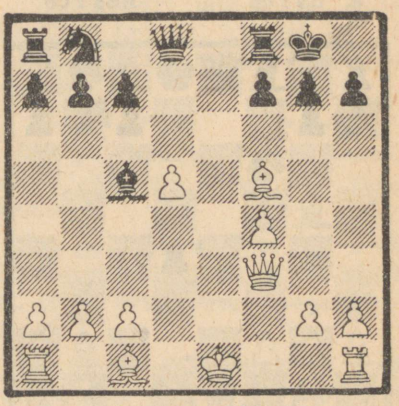

Diagramm 300.

Diagrammseisus on mustal küll mõningat vastumängu vabal e-liinil, kuid valge kaksikodad koos enametturiga kindlustavad talle parema mängu. Võiks näiteks järgneda 11. Oc1—d2 Vf8—e8+ 12. Ke1—d1 ja valge peaks oma ülekaalu varem või hiljem suutma realiseerida võiduks (Keres).

A.

(1. e4 e5 2. f4 d5 3. e:d5 e4.)

(vt. diagrammi 289)

4. Of1—b5+ . . . . .

Selle tulistamisega, mis on üks vanemaid jätke Falkbeer'i vastugambiidis, võidab valge küll etturi, kuid soodustab seejuures musta arengut ja annab talle võimaluse kardetavaiks rünnakuiks.

4. . . . . c7—c6

Tugevaim vastus, kuna seevastu 4. ... Od7 5. Le2 on valgele päris soodne.

5. d5 : c6 Rb8 : c6

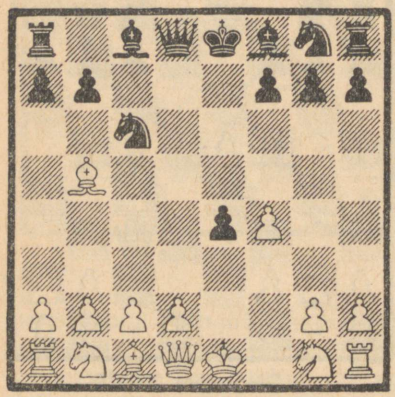

Diagramm 301.

Pärast löömist 5. ... b7:c6 saabub umbes samalaadiline seis nagu ühes tuntud variandis kaheratsuavangust, kus must saavutab teatavasti kahitud etturi eest küllaldasi rünnakuvõimalusi. Vastupidi seisule kaheratsuavangust võib valge siin aga taganeda odaga tugevale väljale c4, millega mustal muutub oma kahingu korrektsuse tõestamine märgatavalt raskemaks, vaatamata valge pidevatele arenguraskustele.

Vaatleme lühidalt pärast **5. ... b7:c6** võimalikke jätke: **6. Ob5—c4 Rg8—f6 7. d2—d4** (Tugevam näib olevat 7. d3 Oc5 8. Re2 Og4 9. Rbc3 e:d3 10. L:d3 Lb6 11. Od2, sest pärast Tartakover'i soovitust 11. ... Of2+ 12. Kf1 a5 annab Godai jätk 13. Ra4 La7 14. Oc3 jne. valgele paremuse. Pärast tsentraalseisu stabiliseerumist on mustal palju kergem vastumängu leida.) **7. ... Of8—d6** (Partiis Steiner-Aljechin, Portsmouth, 1923, jätkas must nõrgemini 7. ... e:d3 8. L:d3 Rbd7 9. Oe3 jne. paremusega valgele. Pillsbury pidas siin õigeks jätkuks otsekohe 7. ... Rbd7, et pärast 8. Re2 Rb6 võtta valgelt odalt taganemisvõimalus e2.) **8. Rg1—e2 0—0** (Või 8. ... Rbd7 9. Rg3 Rb6 10. Oe2! Rbd5 11. 0—0 Lc7 12. Rc3! jne. veidi parema seisuga valgele, nagu partiis Tšigorin-Pillsbury, Moskva, 1902.) **9. 0—0 c6—c5 10. d4—d5 Rb8—d7** ja nüüd pidi valge 11. Ob3 c4! 12. O:c4 Oc5+ 13. Kh1 Rb6 14. Ob3 Rg4 jne. asemel (Tšigorin-Pillsbury, Viin, 1898) mängima 11. Rec3 Rb6 12. Oe2 jne. küllaldaste kaitsevõimalustega.

6. d2—d3 . . . . .

Vaatleme lühidalt veel teisi siin valge käsutuses olevaid jätke.

I: 6. Ld1—e2 (Nõrk on muidugi 6. O:c6+ b:c6 7. d4 Rf6 8. Re2 Oa6 9. Rbc3 Ob4 jne.) **6. ... Rg8—f6 7. Rb1—c3** (Ka 7. d3 La5+ 8. Rc3 Ob4 9. Od2 0—0 jne. annab mustale paremuse.) **7. ... Of8—c5 8. Rc3:e4 0—0 9. Ob5:c6 b7:c6 10. d2—d3 Vf8—e8 11. Oc1—d2 Rf6:e4 12. d3:e4 Oc8—f5** otsustava rünnakuga (Rosanes-Anderssen, 1862).

II: 6. d2—d4 (Või 6. Rc3 Rf6 7. Rge2 Lb6 8. d4 Ob4 9. 0—0 0—0 jne., samuti küllaldase survega mustale.) **6. ... Rg8—f6**

(Väga tugev on ka 6. ... La5+ 7. Rc3 Ob4 8. Od2 Rf6 9. a3 O:c3 10. O:c6+ b:c6 11. O:c3 Lc7 12. Re2 Oa6 jne. musta ülekaaluga, nagu partiis Snosko-Borovsky—Tšigorin, Kiiev, 1903.) **7. h2—h3** (Ka 7. Rc3 Lb6 8. Rge2 Ob4 9. 0—0 0—0 jne. annab mustale paremuse, kuid teksti käik on veelgi halvem.) **7. ... Ld8—a5+ 8. Rb1—c3 Of8—b4 9. Oc1—d2 e4—e3!** jne. selge paremusega mustale (Anderssen-Zuckertort, Berliin, 1868).

III: 6. Rg1—e2 Rg8—f6 7. Ob5:c6+ b7:c6 8. 0—0 Of8—c5+ 9. Kg1—h1 0—0 10. Rb1—c3 Oc8—a6 suure paremusega mustale (Tartakover).

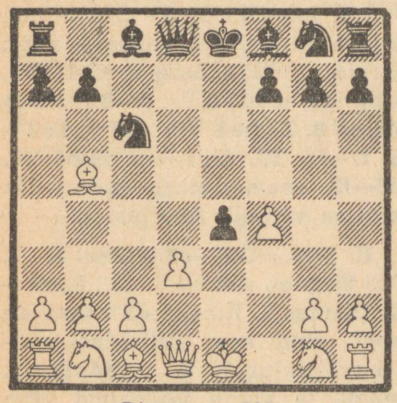

Diagramm 302.

6. . . . . Rg8—f6

Nüüd ei anna 6. ... La5+ 7. Rc3 Ob4 8. Od2 e3? soovitud efekti vastuse 9. Le2 tõttu, kuid pärast teksti käiku ähvardab juba see manööver.

7. Rb1—c3 Of8—b4
8. Oc1—d2 Oc8—g4
9. Rg1—e2 0—0!

Tartakover'i jätk 9. ... e:d3 10. O:d3 Lb6 11. h3 Oe6 12. a3 jne. annab valgele rahuldava mängu.

10. d3 : e4 . . . . .

Valgel puudub parem kaitse, nagu näitavad järgmised variandid:

I: 10. Ob5:c6 (Või 10. 0—0 O:c3 vigurivõiduga.) **10. ... e4:d3 11. c2:d3 b7:c6** paremusega mustale.

II: 10. h2—h3 (Pärast 10. R:e4 võidab 10. ... O:e2 11. L:e2 Rd4 jne.) **10. ... Og4:e2 11. Rc3:e2 Ob4:d2+ 12. Ld1:d2 e4—e3 13. Ld2—c1 Ld8—a5+ 14. Re2—c3 Rf6—d5 15. Ob5:c6 Rd5:c3** jne. selge ülekaaluga mustale.

III: 10. a2—a3 e4:d3 (Godai, kelle analüüse meie muide senini jälgisime, soovitab siin 10. ... Rd4 11. a:b4 R:b5 12. d:e4! Rd4 13. h3 O:e2 14. R:e2 R:e4 jne., kuid valge võib siin mängida tugevamini 13. Oe3! ja mustal tuleb ise juba võidelda võrdsuse eest.) **11. Ob5:d3 Ob4:c3 12. Od2:c3 Rf6—d5** ja musta ähvardused kaaluvad üles rohkem kui kahitud etturi.

10. . . . . Ob4 : c3
11. Od2 : c3 Rf6 : e4
12. Ld1 : d8 Va8 : d8

(vt. diagrammi 303)

Godai jätkab siin oma analüüsi 13. O:c6 b:c6 14. Ob4 c5 jne. paremusega mustale, kuid

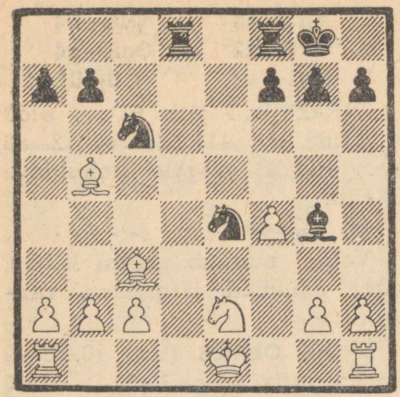

Diagramm 303

valge võib mängida lihtsamini 13. 0—0 ja pole näha, kuidas must võiks oma seisu märgatavalt tugevdada.

Kokku võttes võib variandi 4. Ob5+ kohta öelda niipalju, et kogu seejärel tekkiv seis tuletab oma iseloomult meelde varianti 4. Rg5 d5 5. e:d5 Ra5 6. Ob5+ c6 jne. kaheratsuavangust. Ka seal saavutab must kahitud etturi eest kardetavaid rünnakuvõimalusi, kusjuures konkreetsete variantidega on musta paremust kõikidel juhtudel äärmiselt raske tõestada. Samuti saavutab must ka siin kardetavaid rünnakuvõimalusi, kuid kõikide võimaluste täpne analüüs on väga raske ja laialdasemate tegelike kogemuste puudumisel peaaegu võimatu. Üldiselt loetakse musta vastušansse siin rohkem kui küllaldasteks, mispärast jätk 4. Ob5+ on praktikast peaaegu kadunud.

B.

(1. e4 e5 2. f4 d5 3. e:d5 e4.)

(vt. diagrammi 289)

4. Rb1—c3 . . . . .

Selle käiguga alustab valge etturi d5 püsivat kaitsmist, püüdes seega kindlustada oma materiaalset ülekaalu. Must saavutab aga ka siin kahitud etturi eest kardetavaid rünnakuvõimalusi.

4. . . . . Rg8—f6

5. Of1—c4 . . . . .

Teine siin peamiselt arvesse tulev jätk on Rubinstein'i soovitus **5. Ld1—e2,** mille järel võiksid tekkida järgmised võimalused:

I: 5. . . . Of8—d6 6. d2—d3 (Nõrgem on 6. R:e4 0—0 7. R:f6+ L:f6 8. Lf3 Of5 9. d3 Ob4+ jne. tugeva rünnakuga mustale, nagu partiis Gunsberg-Bardeleben, Hastings, 1895.) **6. . . . 0—0 7. d3:e4 Rf6:e4 8. Rc3:e4 Vf8—e8 9. Le2—f3 f7—f5 10. Oc1—e3 f5:e4 11. Lf3—f2** enametturiga ja soodsa seisuga valgele (Rubinstein).

II. 5. . . . Of8—e7 (Pärast 5. . . . Oc5 järgneb samuti 6. d3.) **6. d2—d3** (Pärast 6. R:e4 R:d5 saavutab must etturi eest küllaldasi rünnakuvõimalusi.) **6. . . . e4:d3 7. Le2:d3** ja valge võimalusi võib lugeda soodsamaks (Euwe).

III: 5. . . . Oc8—f5! 6. Rc3:e4 (Pärast 6. d3 järgneb nüüd 6. . . . Ob4.) **6. . . . Rf6:e4 7. d2—d3 Ld8—h4+!** (Tugevam kui Rubinstein'i soovitus 7. . . . L:d5 8. Od2 Oe7 9. d:e4 L:e4 10. L:e4 O:e4 11. 0—0—0 hea mänguga valgele.)

8. Ke1—d1 (Mitte aga 8. g3 Le7 9. d:e4 O:e4 jne. vigurivõiduga.) **8. ... Lh4—e7 9. d3:e4 Of5:e4** ja valge peab olema õnnelik, kui ta saavutab siin võrdsuse (Euwe).

Ebasoodne valgele on ka **5. d2—d3 Of8—b4 6. Oc1—d2** (Ka 6. d:e4 R:e4 7. Ld4 Le7 8. Oe2 0—0 9. Od2 R:d2 10. L:d2 Og4 jne., nagu partiis Gunsberg-Marco, Hastings, 1895, annab mustale kestva initsiatiivi.) **6. ... e4—e3! 7. Od2:e3 0—0** väga kardetava rünnakuga mustale, näiteks: 8. Od2 O:c3 9. b:c3 Ve8+ 10. Oe2 Og4 11. c4 c6 jne. (Schulten-Morphy, New York, 1857).

5. . . . . Of8—c5

Tähelepanu väärib ka 5. ... c6, sest 6. d:c6 R:c6 on valgele väga kardetav. Cordel soovitab seepärast 6. d4 (Ka Collijn'i soovitus 6. d6 O:d6 7. d3 jne. tuleb arvesse.) 6. ... c:d5 7. Ob3 Ob4 8. Rge2 jne., kavatsedes hiljem alustada rünnakut punktile d5.

6. Rg1—e2 . . . . .

Pärast 6. d4 e:d3 7. L:d3 0—0 8. h3 jne. tekib sama seis.

6. . . . . 0—0
7. d2—d4 e4 : d3
8. Ld1 : d3 . . . . .

(vt. diagrammi 304)

Partiis Tšigorin-Marshall, Karlsbad, 1907, jätkas must nüüd **8. ... Ve8** 9. h3 Rh5 10. Lf3 Lh4+ 11. Kd1 ja sattus peatselt halvemusse. Tugevam on seepärast kahtlemata **8. ... Rf6—g4** 9. Rc3—d1 Vf8—e8 10. h2—h3 Rg4—h6 11. Rd1—e3 c7—c6 jne. (Andersen-

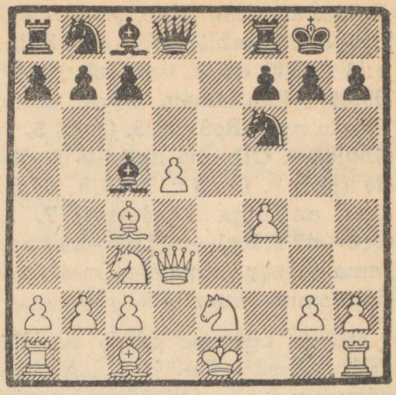

Diagramm 304.

Jacobstadt, Stokholm, 1934), kuid väga tähelepanuväärne on ka **8. ... c7—c6,** püüdes kiiresti avada tsentraalliine. On selge, et must omab siin kahitud etturi eest küllaldasi vastuvõimalusi.

I.

(1. e4 e5 2. f4 d5 3. e:d5.)

(vt. diagrammi 288)

3. . . . . c7—c6

Nimzovitš'i soovitus, mida aga teooria loeb mustale ebasoovitatavaks. Valge peab siiski mängima väga täpselt, et oma minimaalset ülekaalu kindlustada.

4. Rb1—c3! . . . . .

Tugevaim vastus, millega valge ähvardab lihtsalt 5. f:e5. Teised siin võimalikud jätkud annavad mustale rahuldava seisu, näiteks:

I: 4. Ld1—f3 e5:f4 (Partiis Breyer-Johner, Baden, 1914, järgnes 4. ... Oc5 5. f:e5 c:d5 jne.

Tekkinud seis võib saabuda ka Breyer'i gambiidist 1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Lf3 d5 4. e:d5 c6 jne.) **5. d5:c6** (Kahtlemata nõrk vastus. Parem on 5. Rc3 või 5. Oc4.) **5. ... Rb8:c6 6. Of1—b5 Rg8—f6 7. d2—d4** (Jätk 7. O:c6+ b:c6 8. L:c6+ Od7 on liiga kardetav.) **7. ... Oc8—d7 8. Rg1—e2 Ld8—b6** soodsama seisuga mustale (matšpartii Spielmann-Nimzovitš, 1907).

II: 4. Ld1—e2 c6:d5 5. f4:e5 (Või 5. L:e5+ Oe7 ja 6. L:g7 pole võimalik 6. ... Of6 tõttu lipuvõiduga.) **5. ... Rb8—c6 6. c2—c3 d5—d4 7. Rg1—f3 Rg8—e7 8. d2—d3 Re7—g6 9. Le2—e4 Of8—c5** ühes **0—0** paremusega mustale (Aljechin-Johner, Karlsbad, 1911).

III: 4. d5:c6 Rb8:c6 5. d2—d3 Of8—c5 6. Rb1—c3 Rg8—f6 (Pärast 6. ... Lb6 järgneb 7. Ra4 Of2+ 8. Ke2 jne.) **7. Rg1—f3 0—0 8. f4:e5 Rc6:e5 9. Oc1—g5** (Või 9. R:e5 Ve8 10. Of4 Rg4! 11. Le2 R:e5 12. O:e5 Od4 13. 0—0—0 V:e5 jne. otsustava rünnakuga.) **9. ... Vf8—e8 10. Rc3—e2** (Pärast 10. Re4 järgneb 10. ... R:e4! 11. O:d8 Rc3!, pärast 10. R:e5 V:e5+ 11. Re4 aga samuti 11. ... R:e4! jne.) **10. ... Re5:f3+ 11. g2:f3 Ld8—d4** võiduseisuga mustale (Lazard-Tartakover, Pariis, 1929).

(vt. diagrammi 305)

4. . . . . e5 : f4

Pärast **4. ... Ob4** pole valgel vaja jätkata riskantselt 5. Oc4 e:f4 6. Rf3 Rf6 7. d:c6 R:c6 8. 0—0 0—0 jne. (Spielmann-Johner, Baden, 1914), vaid ta võib Rubinstein'i järgi saavutada rahuliku jätkuga 5. Rf3 O:c3 6. d:c3 e4 7. Re5 c:d5 8. Ob5+ jne. selge paremuse.

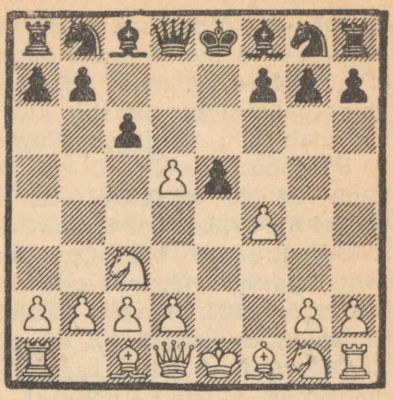

Diagramm 305.

Ebasoodne mustale on ka **4. ... c6:d5** 5. f4:e5 d5—d4 6. Rc3—e4 Ld8—d5 7. Of1—d3 Rb8—c6 8. Ld1—e2 jne. (Opočensky-Johner, Baden, 1914).

5. Rg1—f3 Rg8—f6

Nõrk on 5. ... c:d5 6. d4 ja must ei saa hästi kaitsta etturit f4, sest 6. ... Od6 võimaldab 7. R:d5, ja 6. ... g5 7. h4 g4 8. Re5 on valgele ilmsesti soodne.

6. d2—d4 Rf6 : d5
7. Rc3 : d5 Ld8 : d5

Nüüd oleme saavutanud tuntud seisu vastuvõetud kuningagambiidist 1. e4 e5 2. f4 e:f4 3. Rf3 d5 4. e:d5 Rf6 5. Rc3 R:d5 6. R:d5 L:d5 7. d4, kus must on valinud täiesti mõttetu jätku 7. ... c6. Valge saavutab seetõttu parema mängu.

8. Oc1 : f4 Ld5—e4+

Lipuvahetusest loobudes satuks must peatselt hävitava rünnaku alla.

9. Ld1—e2 Le4 : e2+

Ka 9. ... Of5 10. 0—0—0 ei muuda oluliselt seisu.

10. Of1 : e2 . . . . .

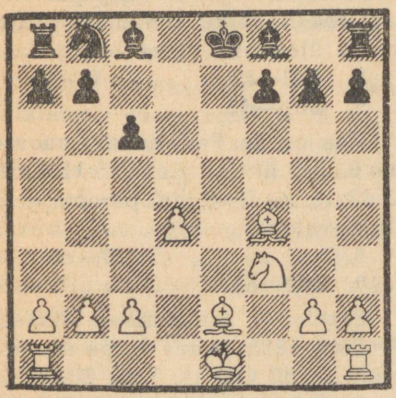

Diagramm 306.

Partiis Stoltz-Brinckmann, Swinemünde, 1932, järgnes nüüd 10. ... Oe7 11. 0—0 Oe6 12. c4 0—0 13. Rg5 O:g5 14. O:g5 jne. selge paremusega valgele. On aga selge, et diagrammseis pakub valgele parema arengu ja etturite ülekaalu tõttu tsentris märgatavalt paremaid võimalusi.

a.

(1. e4 e5 2. f4 d5.)

3. Rg1—f3 . . . . .

See jätk on üks tarvitatumaid mooduseid Falkbeer'i vastugambiidi tagasilükkamiseks, kuid ei paku valgele mingeid lootusi paremusele. Mustal on nüüd mitu teed võrdsuse saavutamiseks.

3. . . . . d5 : e4

Pärast 3. ... e5:f4 saabub tuntud seis vastuvõetud kuningagambiidist.

4. Rf3 : e5 Rb8—d7

Lihtsaim vastus, millega must pareerib kõik vastase rünnakukatsed. Teised siin võimalikud jätkud on mustale seotud suuremate ohtudega, nagu näitavad järgmised variandid:

I: 4. ... Rb8—c6 5. Of1—b5 Rg8—f6 (Pärast 5. ... Od7 võib järgneda lihtsalt 6. R:d7 ühes 0—0, kuid ka 6. Le2 on valgele soodne jätk.) Tekkinud seisus ei või valge muidugi mitte mängida otsekohe **6. R:c6** b:c6 7. O:c6+ Od7 8. O:a8? Og4 jne. lipuvõiduga, kuid ka **6. d4** e:d3 7. R:c6 b:c6 8. O:c6+ Od7 9. O:a8 L:a8 jne. annab Bilguer'i järgi mustale paremuse. Valge peab seepärast 9. O:a8 asemel mängima 9. O:d7+, saavutades enametturiga lootusi paremusele.

Veelgi tugevam neist võimalustest on aga otsekohe **6. Ld1—e2!,** millega valge saavutab ilmse ülekaalu ja muudab seetõttu kaitse 4. ... Rc6 mustale ebasoovitatavaks (Tartakover-Gruber, Viin, 1919).

II: 4. ... Of8—d6 (Pärast 4. ... Rf6 tekkivad teravused 5. Oc4 Oc5 6. O:f7+ Ke7 7. Ob3 Ve8 8. Le2 jne. on kasulikud valgele.) **5. Ld1—e2** (Pärast 5. d4 e:d3 an-

nab nii 6. R:d3 Rf6 7. Oe2 0—0 8. 0—0 Rc6 9. Rc3 Rd4, nagu partiis Blackburne-Marco, Hastings, 1895, kui ka 6. O:d3 Rf6 7. 0—0 0—0 8. Rc3 Rbd7, nagu partiis Tšigorin-Walbrodt, Hastings, 1895, mustale hea mängu. Samuti on ka jätk 5. Oc4 O:e5 6. f:e5 Rc6 jne. soodne mustale.) **5. ... Ld8—e7** (Tugevam on siin 5. ... Rf6 6. d4 e:d3 7. R:d3+ Le7 jne. võrdse mänguga.) **6. Le2:e4 f7—f6 7. d2—d4 f6:e5 8. f4:e5** ja valgel on kahitud viguri eest paremust tõotav rünnakuseis (Tšigorin-Walbrodt, Budapest, 1896).

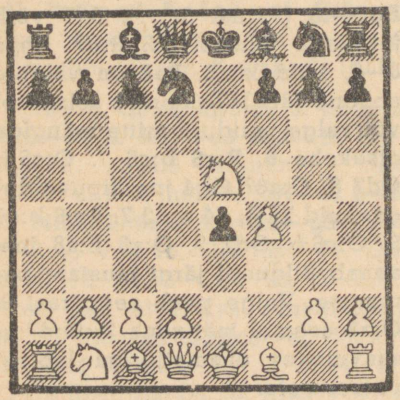

Diagramm 307.

5. d2—d4 . . . . .

Partiis Perlis-Cohn, Peterburi, 1909, jätkas valge nõrgemini 5. Le2 Rgf6 6. Rc3 Rc5 jne. hea mänguga mustale.

5. . . . . e4 : d3

6. Re5 : d3 . . . . .

Nõrgem on 6. O:d3 R:e5 7. Le2 Ld4 8. f:e5 Oc5 jne. paremusega mustale (Tšigorin-Duras, Karlsbad, 1907), või ka 7. f:e5 Lh4+ 8. g3 Lg4 jne. (Konstantinopolski-Botvinnik, Sverdlovsk, 1943).

6. . . . . Rg8—f6

7. Rb1—c3 . . . . .

Tartakover'i soovitusele 7. Lf3 järgneb 7. ... Rb6 8. Oe2 Od6 jne. kerge võrdsusega.

7. . . . . Of8—e7

Ka siin oli vaja jätkata 7. ... Rb6 umbes võrdse mänguga. Pärast teksti käiku saavutab valge kerge ülekaalu.

8. Ld1—f3 0—0

9. Oc1—d2 . . . . .

Hea on ka Tartakover'i soovitus 9. Oe3 Rb6 10. Re5 Of5 11. Od3 O:d3 12. 0—0—0 jne. parema seisuga valgele.

9. . . . . Rd7—c5

10. Rd3—e5 . . . . .

Partiis Brinckmann-Michel, Aachen, 1935, jätkas valge nõrgemini 10. h3 Of5 11. R:c5 O:c5 12. 0—0—0 Ld4 jne. ja sattus halvemusse.

10. . . . . Oe7—d6

11. 0—0—0 . . . . .

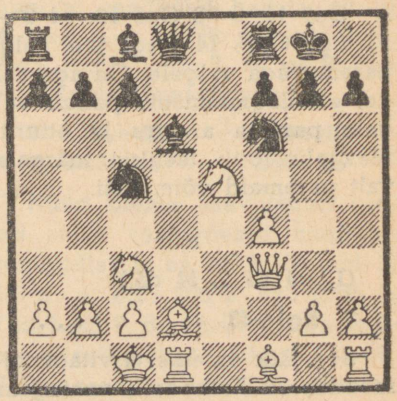

Diagramm 308.

Diagrammseis tekkis partiis Bernstein-Šebaršin, Leningrad, 1927. Valge seisab oma soodsama arengu ja vigurite asetuse tõttu veidi paremini, omades lisaks sellele paremaid rünnakuvõimalusi kuningatiival kui must liputiival. Must pidi 7. ... Oe7 asemel valima aktiivsema vigurite asetuse käiguga 7. ... Rb6, millega ta oleks saavutanud umbes võrdse mängu.

Selle variandiga lõpetame Falkbeer'i vastugambiidi ja ühtlasi ka lahtiste avangute uurimise üldse. Nägime, et lahtised avangud on äärmiselt variantiderikkad, kusjuures siin tekkinud seisude analüüs toimub tavaliselt mitte üldiste positsiooniliste kaalutluste põhjal, vaid just enamikule lahtistele seisudele omase üksikasjalise uurimise teel. Sellest tingituna kaldub aga lahtiste avangute analüüs võrdlemisi laialatuslikuks ja põhjeneb suuremalt osalt praktikas saavutatud kogemustel; iga maletaja peab nende kogemuste uurimise teel looma hinnangu ühe või teise mänguviisi kohta, olles seejuures positsiooniliste kaalutluste rakendamise võimaluste suhtes võrdlemisi piiratud seisukorras. Muidugi leiame lahtiste avangute hulgast selles suhtes ka erandeid, nagu näiteks hispaania, itaalia, neljaratsu-, Philidor'i jt. avangud, kus seetõttu on ka parimate mänguviiside määramine palju kergem kui näiteks Evans'i või kuningagambiidi puhul.

Et moodsates turniirides meistrid sageli ei riski laskuda ebaülevaatlikesse kombinatsioonidesse, siis leiavad lahtised avangud viimase aja turniirides suhteliselt vähe kasutamist, välja arvatud ainult hispaania avang. Seepärast on ka mõistetav, et siintoodud variandid on suuremalt osalt pärit vanematelt turniiridelt, sageli koguni möödunud sajandist. Sellest tingituna on muidugi võimalik, et need vanad variandid ei moodusta sugugi tugevaimat mänguviisi, vaid esitavad ainult möödunud sajandi parimaid saavutusi. Nende variantide komplitseerituse tõttu on aga ka selge, et põhjalike paranduste tegemine on siin võimalik ainult siis, kui neid mänguviise hakatakse uuesti turniirides kasutama. Seepärast soovitame kõigile maletajaile, kes kavatsevad mõningaid juba moest läinud mänguviise ja avangusüsteeme uuesti kasutusele võtta, enne kõike tutvuda nende variantide kohta toodud materjalidega ja seejärel asuda nende põhjalikule kontrollile; alles pärast seda võib neid mänguviise kasutada moodsatel turniiridel. On aga ka kindel, et sel teel saabub päevavalgele nii mõningaidki huvitavaid avastusi, mis senini on maleteooriale tundmata.

Järgnevalt, raamatu kolmandas osas, asume juba eranditult moodsa materjali vaatlemisele, milleks on poolkinnised ja kinnised avangusüsteemid.

AVANGUTEOREETILINE ÜLEVAADE.

Lk.

l) Inglise avang 1. e4 e5 2. Rf3 Rc6 3. c3 5

3. . . . d5 4. La4 Rf6 5. R:e5 Od6 6. R:c6 b:c6 7. d3 0—0 8. Og5 . . . 6
3. . . . d5 4. La4 d:e4 5. R:e5 Ld5 6. R:c6 b:c6 7. Oc4 Ld7 8. 0—0 . . 7
3. . . . d5 4. La4 Od7 5. e:d5 Rd4 6. Ld1 R:f3+ 7. L:f3 f5 8. d4 . . . 7
3. . . . d5 4. La4 f6 5. Ob5 Re7 6. e:d5 L:d5 7. d4 Od7 8. Oe3 8
3. . . . d5 4. Ob5 d:e4 5. R:e5 Ld5 6. La4 Re7 7. f4 Od7 8. R:d7 . . . 9
3. . . . Rf6 4. d4 R:e4 5. d5 Rb8 6. Od3 Rc5 7. R:e5 R:d3+ 8. R:d3 . . 11
3. . . . Rf6 4. d4 R:e4 5. d5 Oc5 6. d:c6 O:f2+ 7. Ke2 b:c6 8. La4 . . 13
3. . . . Rf6 4. d4 d5 5. e:d5 L:d5 6. Oe2 e4 7. Rfd2 e3 8. f:e3 11
3. . . . f5 4. d4 f:e4 5. R:e5 Lf6 6. Rg4 Lg6 7. d5 Rd8 8. Oe2 14

k) Vene avang 1. e4 e5 2. Rf3 Rf6 16

3. Oc4 R:e4 4. Rc3 R:c3 5. d:c3 f6 6. 0—0 Rc6 7. Rh4 g6 8. f4 . . . 17
3. Oc4 R:e4 4. Rc3 Rf6 5. R:e5 d5 6. Ob3 c6 7. d4 Od6 8. Le2 . . . 17
3. d4 R:e4 4. Od3 d5 5. R:e5 Od6 6. 0—0 0—0 7. c4 c6 8. Rc3 . . . 20
3. d4 R:e4 4. Od3 d5 5. R:e5 Od6 6. 0—0 0—0 7. c4 Rc6 8. f4 . . . 21
3. d4 R:e4 4. Od3 d5 5. R:e5 Oe7 6. 0—0 0—0 7. c4 Rf6 8. Rc3 . . 20
3. d4 R:e4 4. Od3 d5 5. R:e5 Rc6 6. R:c6 b:c6 7. Le2 Le7 8. 0—0 . . 21
3. d4 R:e4 4. Od3 d5 5. R:e5 Oe6 6. Le2 Rd6 7. 0—0 Oe7 8. Ve1 . . 21
3. d4 e:d4 4. e5 Re4 5. Le2 Ob4+ 6. Kd1 d5 7. e:d6 f5 8. Rg5 . . . 23
3. d4 e:d4 4. e5 Re4 5. L:d4 d5 6. e:d6 R:d6 7. Og5 Rc6 8. Lc3 . . . 23

Variant 3. R:e5 d6 4. Rf3 R:e4 5. d4 d5 6. Od3 Oe7 7. 0—0 Rc6

8. Ve1 Og4 9. c3 f5 10. c4 Oh4 11. c:d5 O:f2+ 12. Kf1 O:e1 . . . 28
8. Ve1 Og4 9. c3 f5 10. c4 Oh4 11. O:e4 d:e4 12. d5 Re5 13. La4+ . 31
8. Ve1 Og4 9. c3 f5 10. c4 Oh4 11. Vf1 d:c4 12. O:c4 Lf6 13. Rc3 . . 32
8. Ve1 Og4 9. c3 f5 10. c4 Oh4 11. Oe3 0—0 12. c:d5 Rb4 13. d6 . . 33
8. Ve1 Og4 9. c3 f5 10. Lb3 0—0 11. Of4 O:f3 12. g:f3 Rg5 34
8. Ve1 Og4 9. c3 f5 10. Rbd2 0—0 11. Lb3 Kh8 12. L:b7 Vf6 35
8. Ve1 Og4 9. c4 Rf6 10. c:d5 R:d5 11. Rc3 0—0 12. Oe4 Rf6 . . . 36
8. c4 Og4 9. Rc3 R:c3 10. b:c3 0—0 11. Vb1 d:c4 12. O:c4 Ra5 . . . 28

Variant 3. R:e5 d6 4. Rf3 R:e4 5. d4 d5 6. Od3

6. . . . Oe7 7. c4 Ob4+ 8. Rbd2 0—0 9. 0—0 O:d2 10. O:d2 Og4 11. Of4 27
6. . . . Od6 7. 0—0 0—0 8. c4 Og4 9. c:d5 f5 10. Rc3 Rbd7 11. h3 Oh5 37
6. . . . Od6 7. 0—0 0—0 8. c4 Oe6 9. Rc3 R:c3 10. b:c3 d:c4 11. Oe4 38
6. . . . Od6 7. 0—0 0—0 8. c4 c6 9. Lc2 Ra6 10. O:e4 d:e4 11. L:e4 . 41

Variant 3. R:e5 d6 4. Rf3 R:e4

5. Rc3 d5 6. Le2 Oe7 7. R:e4 d:e4 8. L:e4 0—0 9. Oc4 Od6 10. 0—0 . 26
5. Rc3 R:c3 6. d:c3 Oe7 7. Od3 Rc6 8. Oe3 Og4 9. Oe4 Ld7 10. Ld2 . 26
5. Le2 Le7 6. d3 Rf6 7. Og5 L:e2+ 8. O:e2 Oe7 9. Rc3 Od7 10. 0—0—0 43
5. Le2 Le7 6. d3 Rf6 7. Og5 Oe6 8. Rc3 h6 9. Oh4 Rbd7 10. 0—0—0 . 45

l) Philidor'i kaitse 1. e4 e5 2. Rf3 d6 47

3. d4 f5 4. Oc4 f:e4 5. R:e5 d5 6. Lh5+ g6 7. R:g6 Rf6 8. Le5+ . . . 47
3. d4 f5 4. Oc4 Rc6 5. Rg5 Rh6 6. d5 Rb8 7. Rc3 f4 8. h4 Og4 . . . 49
3. d4 f5 4. Oc4 e:d4 5. Rg5 Rh6 6. R:h7 Le7 7. Og5 Le5 8. Lh5+ . . 49
3. d4 f5 4. Rc3 f:e4 5. R:e4 d5 6. R:e5 d:e4 7. Lh5+ g6 8. R:g6 . . 48
3. d4 f5 4. d:e5 f:e4 5. Rg5 d5 6. e6 Rh6 7. Rc3 c6 8. Rg:e4 50
3. d4 f5 4. d:e5 f:e4 5. Rg5 d5 6. e6 Oc5 7. Rc3 c6 8. Rf7 Lf6 . . . 50
3. d4 Rd7 4. Oc4 c6 5. 0—0 Oe7 6. d:e5 d:e5 7. Rg5 O:g5 8. Lh5 . 52
3. d4 Rd7 4. Oc4 c6 5. Rc3 Oe7 6. d:e5 d:e5 7. Rg5 Rh6 8. Lh5 . . . 53
3. d4 Rd7 4. Oc4 c6 5. c3 b5 6. Ob3 Oe7 7. Rg5 O:g5 8. Lh5 g6 . . . 54
3. d4 Rd7 4. Oc4 c6 5. Rg5 Rh6 6. f4 Oe7 7. 0—0 0—0 8. c3 d5 . . . 55
3. d4 Rd7 4. Oc4 c6 5. a4 Oe7 6. Rc3 Rgf6 7. 0—0 Lc7 8. Ob3 0—0 . 56
3. d4 Rf6 4. Rc3 Rbd7 5. Oc4 Oe7 6. 0—0 0—0 7. Le2 c6 8. a4 . . . 57
3. d4 Rf6 4. Rc3 Rbd7 5. Oc4 Oe7 6. O:f7+ K:f7 7. Rg5+ Kg8 . . . 59
3. d4 Rf6 4. Rc3 Rbd7 5. Oc4 Oe7 6. Rg5 0—0 7. O:f7+ V:f7 . . . 59
3. d4 Rf6 4. Rc3 Rbd7 5. Oc4 Oe7 6. d:e5 d:e5 7. O:f7+ K:f7 . . . 60
3. d4 Rf6 4. d:e5 R:e4 5. Rbd2 R:d2 6. O:d2 d:e5 7. Oc4 Oe7 61
3. d4 e:d4 4. R:d4 Rf6 5. Rc3 Oe7 6. Oe2 0—0 7. 0—0 Rc6 8. R:c6 . . 63
3. d4 e:d4 4. L:d4 Rc6 5. Ob5 Od7 6. O:c6 O:c6 7. Rc3 Rf6 63
3. Oc4 Rc6 4. c3 Og4 5. Lb3 Ld7 6. O:f7+ L:f7 7. L:b7 Kd7 65
3. Oc4 Oe6 4. O:e6 f:e6 5. d4 e:d4 6. R:d4 e5 7. Re6 Le7 65

m) Läti gambiit 1. e4 e5 2. Rf3 f5 67

Variant 3. Oc4 f:e4 4. R:e5 Lg5 5. d4 L:g2 6. Lh5+ g6 7. Of7+ Kd8

8. O:g6 L:h1+ 9. Ke2 L:c1 10. Rf7+ Ke8 11. R:h8+ h:g6 12. L:g6+ . 68
8. O:g6 L:h1+ 9. Ke2 L:c1 10. Rf7+ Ke8 11. Rd2 L:b2 12. R:h8+ . . 73
8. O:g6 L:h1+ 9. Ke2 L:c1 10. Rf7+ Ke8 11. Rd2 L:a1 12. R:h8+ . 76
8. O:g6 L:h1+ 9. Ke2 L:c1 10. Rf7+ Ke8 11. Rd2 L:a1 12. Le5+ . . 77
8. O:g6 L:h1+ 9. Ke2 d6 10. Rc3 Oe7 11. Rf7+ Ke8 12. R:d6+ Kd8 . 70

Variant 3. Oc4 f:e4 4. R:e5

4. . . . Lg5 5. Rf7 L:g2 6. Vf1 d5 7. R:h8 Rf6 8. O:d5 Oh3 9. Of7+ . . 68
4. . . . Lg5 5. Of7+ Ke7 6. O:g8 L:g2 7. Lh5 L:h1+ 8. Ke2 V:g8 . . . 69
4. . . . d5 5. Lh5+ g6 6. R:g6 Rf6 7. Le5+ Oe7 8. Ob5+ c6 9. R:e7 . . 68

Variant 3. d4

3. . . . f:e4 4. R:e5 Rf6 5. Oc4 d5 6. Ob3 Oe6 7. Og5 Oe7 8. 0—0 . . . 78

Variant 3. R:e5 Lf6 4. d4 d6 5. Rc4 f:e4

6. Rc3 Lg6 7. f3 e:f3 8. L:f3 Rc6 9. Od3 Lg4 10. Le3+ Oe7 79
6. Rc3 Lg6 7. d5 Rf6 8. Oe3 Oe7 9. Ld4 0—0 10. Rd2 c5 81
6. Rc3 Lg6 7. Of4 Rf6 8. Re3 Oe7 9. Oc4 c6 10. d5 b5 81
6. Rc3 Lg6 7. Re3 Rf6 8. Rcd5 R:d5 9. R:d5 Lf7 10. Oc4 c6 81
6. Rc3 Lg6 7. h3 Rf6 8. g4 Oe7 9. Og2 0—0 10. Oe3 c6 82
6. Rc3 c6 7. R:e4 Le6 8. Le2 d5 9. Red6+ Kd7 10. Rf7 d:c4 80
6. Rc3 Of5 7. g4 Og6 8. Og2 c6 9. O:e4 O:e4 10. R:e4 Le6 81
6. Re3 Rc6 7. Rd5 Lf7 8. Rbc3 Oe6 9. R:c7+ L:c7 10. d5 Rf6 80
6. Re3 Rc6 7. d5 Re5 8. Rc3 Lg6 9. Ld4 Rf6 10. Rb5 Kd8 80

Teised variandid

3. R:e5 Lf6 4. Rc4 f:e4 5. Rc3 Lg6 6. d3 Ob4 7. Od2 O:c3 8. O:c3 . . 83
3. R:e5 Lf6 4. Rc4 f:e4 5. Rc3 d6 6. Re3 Lg6 7. d3 e:d3 8. O:d3 . . . 83
3. e:f5 e4 4. Re5 Rf6 5. Oe2 d6 6. Oh5+ Ke7 7. Rf7 Le8 8. R:h8 . . . 85
3. Rc3 f:e4 4. R:e5 Lf6 5. d4 e:d3 6. f4 Ob4 7. O:d3 d6 8. 0—0 85

n) Reeglipäratud kaitsed pärast 1. e4 e5 2. Rf3 87

2. . . . f6 3. R:e5 Le7 4. Rf3 d5 5. d3 d:e4 6. d:e4 L:e4+ 7. Oe2 . . . 87
2. . . . d5 3. e:d5 e4 4. Le2 Rf6 5. Rc3 Oe7 6. R:e4 R:d5 7. d4 88
2. . . . d5 3. e:d5 e4 4. Le2 Rf6 5. d3 Oe7 6. d:e4 0—0 7. Lc4 89
2. . . . d5 3. R:e5 d:e4 4. Oc4 Lg5 5. d4 L:g2 6. Vf1 Oh3 7. Oc4 . . . 88

o) Viini avang 1. e4 e5 2. Rc3 90

2. . . . Rc6 3. Oc4 Rf6 4. d3 Ob4 5. Og5 h6 6. O:f6 O:c3+ 7. b:c3 . 91
2. . . . Rc6 3. Oc4 Rf6 4. d3 Ob4 5. Og5 d6 6. Re2 Oe6 7. 0—0 h6 . . 95
2. . . . Rc6 3. Oc4 Rf6 4. d3 Ob4 5. Rf3 d5 6. e:d5 R:d5 7. 0—0 . . . 94
2. . . . Rc6 3. Oc4 Rf6 4. d3 Ob4 5. Re2 d5 6. e:d5 R:d5 7. O:d5 . . 96
2. . . . Rc6 3. Oc4 Oc5 4. Lg4 g6 5. Lg3 d6 6. Rf3 Oe6 7. O:e6 . . . 93
2. . . . Rc6 3. g3 Oc5 4. Og2 d6 5. Rge2 a6 6. d3 Rge7 7. 0—0 0—0 . 92
2. . . . Rc6 3. f4 e:f4 4. Rf3 g5 5. d4 g4 6. Oc4 g:f3 7. 0—0 d5 . . . 97
2. . . . Rc6 3. f4 e:f4 4. Rf3 g5 5 d4 g4 6. Oc4 g:f3 7. 0—0 R:d4 . . 100
2. . . . Rc6 3. f4 e:f4 4. Rf3 g5 5. d4 g4 6. Oc4 g:f3 7. 0—0 Og7 . . 100
2. . . . Rc6 3. f4 e:f4 4. Rf3 g5 5. h4 g4 6. Rg5 h6 7. R:f7 K:f7 . . . 102

Lk.

2. . . . Rc6 3. f4 e:f4 4. d4 Lh4+ 5. Ke2 d5 6. e:d5 Og4+ 7. Rf3 . . . 103
2. . . . Rc6 3. f4 e:f4 4. d4 Lh4+ 5. Ke2 d6 6. Rf3 Og4 7. O:f4 f5 . . 104
2. . . . Oc5 3. Ra4 O:f2+ 4. K:f2 Lh4+ 5. Ke3 Lf4+ 6. Kd3 d5 7. Kc3 92
2. . . . Oc5 3. Rf3 d6 4. d4 e:d4 5. R:d4 Rf6 6. Og5 h6 7. Oh4 Rc6 . . . 92

Variant 2. . . . Rf6 3. f4 d5 4. f:e5 R:e4

5. Rf3 Oe7 6. d4 0—0 7. Od3 f5 8. e:f6 O:f6 9. 0—0 Rc6 10. Re2 . . 106
5. Rf3 Oe7 6. d4 0—0 7. Od3 f5 8. e:f6 R:f6 9. 0—0 Rc6 10. Og5 . . 109
5. Rf3 Oe7 6. d4 0—0 7. Od3 f5 8. e:f6 R:c3 9. b:c3 O:f6 10. 0—0 . . 109
5. Rf3 Oe7 6. Le2 f5 7. d3 Rc5 8. d4 Re4 9. Of4 0—0 108
5. Rf3 Oe7 6. d3 R:c3 7. b:c3 0—0 8. Oe2 f6 9. e:f6 O:f6 108
5. Rf3 Rc6 6. Le2 Of5 7. Lb5 a6 8. L:b7 Rb4 9. R:e4 d:e4 10. Rd4 . . 111
5. Rf3 Rc6 6. Ob5 Ob4 7. Le2 O:c3 8. d:c3 0—0 9. Of4 111
5. Rf3 Ob4 6. Le2 O:c3 7. b:c3 0—0 8. Le3 Rc6 9. Od3 f5 10. 0—0 . . 112
5. Rf3 Ob4 6. Oe2 Rc6 7. 0—0 0—0 8. Le1 f6 9. R:e4 d:e4 112
5. Rf3 Og4 6. Le2 Rg5 7. h4 R:f3+ 8. g:f3 Oe6 9. d4 Rc6 10. Oe3 . . 113
5. Rf3 Og4 6. Oe2 O:f3 7. O:f3 Rc6 8. d3 Lh4+ 9. g3 R:g3 113
5. Rf3 Oc5 6. d4 Ob4 7. Ld3 c5 8. d:c5 R:c5 9. Le3 Rc6 10. Ob5 . . . 115
5. d3 Lh4+ 6. g3 R:g3 7. Rf3 Lh5 8. R:d5 Og4 9. Rf4 O:f3 107
5. Lf3 Rc6 6. Ob5 R:c3 7. b:c3 Lh4+ 8. g3 Le4+ 9. L:e4 d:e4 116
5. Lf3 f5 6. d3 R:c3 7. b:c3 d4 8. Lg3 Rc6 9. Oe2 Oe6 10. Of3 116

Teised variandid

2. . . . Rf6 3. f4 d5 4. d3 Rc6 5. f:e5 R:e5 6. d4 Rg6 7. e5 Re4 107
2. . . . Rf6 3. f4 d5 4. d3 e:f4 5. O:f4 Ob4 6. e:d5 R:d5 7. Od2 . . . 107
2. . . . Rf6 3. g3 d5 4. e:d5 R:d5 5. Og2 Oe6 6. Rge2 Rc6 7. d3 . . . 106
2. . . . Rf6 3. Oc4 Oc5 4. d3 d6 5. f4 Rc6 6. f5 Rd4 7. Rf3 c6 118
2. . . . Rf6 3. Oc4 R:e4 4. Lh5 Rd6 5. Ob3 Rc6 6. Rb5 g6 7. Lf3 f5 . . 120
2. . . . Rf6 3. Oc4 R:e4 4. Lh5 Rd6 5. Ob3 Oe7 6. Rf3 Rc6 7. R:e5 . . 120

p) **Kuningaodaavang 1. e4 e5 2. Oc4** 122

Variant 2. . . . Rf6 3. d4 e:d4 4. Rf3 R:e4 5. L:d4

5. . . . Rf6 6. Og5 Oe7 7. Rc3 Rc6 8. Lh4 d6 9. 0—0—0 Oe6 10. Od3 . 122
5. . . . Rf6 6. Og5 Oe7 7. Rc3 c6 8. 0—0—0 d5 9. Vhe1 Oe6 10. Od3 . 127
5. . . . Rf6 6. Og5 Oe7 7. Rc3 c6 8. 0—0—0 d5 9. Vhe1 0—0 10. Lh4 . 127
5. . . . Rc5 6. Re5 Re6 7. 0—0 R:d4 8. O:f7+ Ke7 9. Og5+ Kd6 . . . 125

Variant 2. . . . Rf6

3. d3 c6 4. Le2 Oe7 5. f4 d5 6. e:d5 e:f4 7. O:f4 0—0 8. Rd2 128
3. d3 Oc5 4. Rc3 c6 5. Rf3 d5 6. e:d5 c:d5 7. Ob5+ Od7 8. 0—0 . . . 129

Teised variandid

2. . . . c6 3. d4 d5 4. e:d5 c:d5 5. Ob5+ Od7 6. O:d7+ Rb:d7 7. d:e5 . 123
2. . . . f5 3. d3 Rf6 4. f4 d6 5. Rf3 f:e4 6. d:e4 Og4 7. f:e5 O:f3 123
2. . . . Oc5 3. c3 Rf6 4. d4 e:d4 5. e5 d5 6. e:f6 d:c4 7. Lh5 0—0 . . . 130
2. . . . Oc5 3. c3 d5 4. O:d5 Rf6 5. Lf3 0—0 6. d4 e:d4 7. Og5 Oe7 . . 131
2. . . . Oc5 3. Le2 Rc6 4. c3 Rf6 5. f4 O:g1 6. V:g1 0—0 7. d3 d5 . . . 130
2. . . . Oc5 3. b4 O:b4 4. f4 d5 5. e:d5 e4 6. Re2 Rf6 7. 0—0 0—0 . . . 131
2. . . . Oc5 3. f4 O:g1 4. Lh5 Le7 5. V:g1 Rc6 6. d3 Rf6 131
2. . . . Oc5 3. Lg4 g6 4. Lg3 Rc6 5. Rc3 d6 131

r) **Keskgambiit 1. e4 e5 2. d4 e:d4** 132

Variant 3. L:d4 Rc6 4. Le3 Rf6

5. Rc3 Ob4 6. Od2 0—0 7. 0—0—0 Ve8 8. Oc4 d6 9. f3 Ra5 10. Od3 133
5. Rc3 Ob4 6. Od2 0—0 7. 0—0—0 Ve8 8. Oc4 O:c3 9. O:c3 R:e4 . . 137
5. Rc3 Ob4 6. Od2 0—0 7. 0—0—0 Ve8 8. Lg3 R:e4 9. R:e4 V:e4 . . 136
5. Rc3 Oe7 6. Od2 d5 7. e:d5 R:d5 8. R:d5 L:d5 9. Re2 Og4 136
5. Rc3 Oe7 6. Lg3 0—0 7. Oh6 Re8 8. Of4 d6 9. 0—0—0 Oe6 10. h4 . . 136
5. e5 Rg4 6. Le4 d5 7. e:d6+ Oe6 8. Oa6 L:d6 9. O:b7 Lb4+ 135
5. e5 Rg4 6. Le2 d6 7. f3 Rg:e5 8. f4 Rd4 9. Le4 c5 10. Ra3 135
5. Od2 Rg4 6. Lg3 d5 7. h3 Rf6 8. e:d5 R:d5 9. Rc3 Oe6 136

Variant 3. c3 d:c3 4. Oc4 c:b2 5. O:b2

5. . . . d5 6. O:d5 Rf6 7. O:f7+ K:f7 8. L:d8 Ob4+ 9. Ld2 139
5. . . . d5 6. e:d5 Rf6 7. Rc3 Od6 8. Rf3 0—0 9. 0—0 Og4 10. Ld4 . . 139
5. . . . Ob4+ 6. Kf1 Rf6 7. e5 d5 8. Ob5+ Rfd7 9. e6 f:e6 10. O:g7 . . 141
5. . . . Ob4+ 6. Rc3 Rc6 7. Rf3 d6 8. Lb3 Oe6 9. O:e6 f:e6 10. 0—0 . . 141
5. . . . Rf6 6. Rc3 Rc6 7. Rf3 Ob4 8. Lc2 d6 9. 0—0—0 0—0 10. e5 . . 142
5. . . . Rf6 6. Rc3 d5 7. R:d5 R:d5 8. O:d5 c6 9. O:f7+ K:f7 10. L:d8 . 143
5. . . . Rf6 6. e5 d5 7. e:f6 d:c4 8. L:d8+ K:d8 9. f:g7 Ob4+ . . . 142
5. . . . Rf6 6. e5 Ob4+ 7. Rc3 Le7 8. Re2 Re4 9. 0—0 R:c3 10. R:c3 . . 142
5. . . . Rf6 6. e5 Le7 7. Rbd2 d6 8. Rgf3 Rbd7 9. 0—0 R:e5 142
5. . . . Rf6 6. e5 Rg4 7. Rf3 Ob4+ 8. Rc3 0—0 9. 0—0 143
5. . . . Le7 6. Rc3 c6 7. Lc2 d6 8. 0—0—0 Oe6 9. Rd5 c:d5 10. e:d5 . . 144
5. . . . d6 6. f4 Oe6 7. O:e6 f:e6 8. Lb3 Lc8 9. Rf3 Rc6 10. Rg5 144

Variant 3. c3

3. . . . d:c3 4. Oc4 Rc6 5. Rf3 Oc5 6. R:c3 d6 7. Lb3 Ld7 8. Rd5 . . . 138
3. . . . d:c3 4. R:c3 Rc6 5. Oc4 d6 6. Rf3 Rf6 7. Lb3 Ld7 8. Rg5 146
3. . . . d:c3 4. R:c3 Rc6 5. Oc4 d6 6. Rf3 Oe6 7. O:e6 f:e6 8. Lb3 . . 147
3. . . . d:c3 4. R:c3 Ob4 5. Oc4 d6 6. Rf3 O:c3+ 7. b:c3 Rc6 146
3. . . . d5 4. e:d5 L:d5 5. c:d4 Rc6 6. Rf3 Og4 7. Oe2 Rf6 8. Rc3 . . 148
3. . . . d5 4. e:d5 L:d5 5. c:d4 Rc6 6. Rf3 Og4 7. Oe2 0—0 8. Oe3 . 150

Lk.

3. ... d5 4. e:d5 Rf6 5. Rf3 R:d5 6. L:d4 Rc6 7. Ob5 Oe7 8. 0—0 . . . 149
3. ... d3 4. O:d3 Oc5 5. Rf3 d6 6. Lc2 Rc6 7. Rbd2 a6 8. Rb3 148
3. ... Le7 4. c:d4 L:e4+ 5. Oe2 L:g2 6. Of3 Lg6 7. Rc3 Ob4 148

Teised variandid

3. Rf3 Oc5 4. R:d4 Rf6 5. Rc3 d5 6. e:d5 0—0 7. Og5 Ld6 8. O:f6 . . 133
3. f4 Oc5 4. Rf3 Rc6 5. Od3 Rf6 6. Rbd2 d6 7. a3 a5 8. Le2 0—0 . . . 134

s) **Alapin'i kaitse 1. e4 e5 2. Re2** 151

2. ... Rf6 3. f4 R:e4 4. d3 Rc5 5. f:e5 d5 6. d4 Re4 7. Rd2 151
2. ... Rc6 3. Rc3 Oc5 4. Ra4 Oe7 5. d4 Rf6 6. d5 Rb8 7. Ld3 g6 . . . 151
2. ... Oc5 3. d4 e:d4 4. R:d4 Rf6 5. Rb3 Ob6 6. Rc3 d6 7. Og5 . . . 152

t) **Vastuvõetud kuningagambiit 1. e4 e5 2. f4 e:f4** 153

Kieseritzky gambiit 3. Rf3 g5 4. h4 g4 5. Re5 156

5. ... Rf6 6. d4 d6 7. Rd3 R:e4 8. O:f4 Le7 9. Le2 Og7 10. c3 157
5. ... Rf6 6. Oc4 d5 7. e:d5 Od6 8. d4 Rh5 9. 0—0 L:h4 10. Le1 . . 159
5. ... Rf6 6. Oc4 d5 7. e:d5 Od6 8. d4 0—0 9. 0—0 Rh5 10. R:g4 . . 160
5. ... Rf6 6. Oc4 d5 7. e:d5 Od6 8. 0—0 O:e5 9. Ve1 Le7 10. c3 . . 162
5. ... Rf6 6. R:g4 R:e4 7. d3 Rg3 8. O:f4 R:h1 9. Le2+ Le7 164
5. ... Og7 6. d4 Rf6 7. Oc4 d5 8. e:d5 Rh5 9. Rc3 0—0 10. Re2 c5 . 165
5. ... Og7 6. d4 Rf6 7. Oc4 d5 8. e:d5 Rh5 9. Rc3 0—0 10. Re4 . . 168
5. ... Og7 6. d4 Rf6 7. Oc4 d5 8. e:d5 Rh5 9. 0—0 L:h4 10. Le1 . . 167
5. ... Og7 6. d4 Rf6 7. Oc4 d5 8. e:d5 Rh5 9. R:g4 Rg3 10. O:f4 . . 167
5. ... Og7 6. d4 Rf6 7. Oc4 d5 8. e:d5 Rh5 9. O:f4 R:f4 10. 0—0 . . 167
5. ... Og7 6. d4 Rf6 7. Oc4 0—0 8. Rc3 d6 9. R:f7 V:f7 10. O:f7+ . . 166
5. ... Og7 6. d4 Rf6 7. R:g4 R:e4 8. O:f4 Le7 9. Le2 O:d4 10. c3 . . 166
5. ... Og7 6. d4 Rf6 7. Rc3 d6 8. Rd3 0—0 9. R:f4 R:e4 10. R:e4 . . 170
5. ... Og7 6. d4 d6 7. R:f7 K:f7 8. Oc4+ Ke8 9. O:f4 Lf6 10. Oe3 . . 165
5. ... Og7 6. R:g4 d5 7. d4 d:e4 8. O:f4 L:d4 9. L:d4 O:d4 10. c3 . . 171
5. ... Og7 6. R:g4 d5 7. Lf3 Rc6 8. Ob5 Re7 9. L:f4 O:g4 10. L:g4 . . 171
5. ... Og7 6. R:g4 d5 7. Rf2 d:e4 8. R:e4 Le7 9. Le2 Rc6 10. c3 . . . 171
5. ... d5 6. d4 Rf6 7. O:f4 R:e4 8. Rd2 R:d2 9. L:d2 Od6 10. 0—0—0 172
5. ... d5 6. d4 Rf6 7. O:f4 R:e4 8. Od3 Od6 9. 0—0 L:h4 10. O:e4 . . 173
5. ... d5 6. d4 Rf6 7. e:d5 L:d5 8. Rc3 Ob4 9. Kf2 Re4+ 10. R:e4 . . 173
5. ... d6 6. R:g4 h5 7. Rf2 Rf6 8. d4 Oh6 9. Rc3 Rg4 10. R:g4 O:g4 . 175
5. ... d6 6. R:g4 h5 7. Rf2 Rf6 8. d4 Oh6 9. Rc3 Rg4 10. Lf3 Re3 . . 176
5. ... d6 6. R:g4 Oe7 7. d4 O:h4+ 8. Rf2 Lg5 9. Lf3 Og3 10. Rc3 . . 177
5. ... Rc6 6. d4 R:e5 7. d:e5 d6 8. O:f4 Le7 9. e:d6 L:e4+ 178
5. ... Le7 6. d4 d6 7. R:g4 f5 8. Rf2 Rf6 9. O:f4 R:e4 10. Lh5+ . . . 179
5. ... Le7 6. R:g4 f5 7. Rf2 f:e4 8. Lh5+ Kd8 9. Lf5 e3 10. Rg4 179
5. ... Oe7 6. Oc4 O:h4+ 7. Kf1 d5 8. O:d5 Rh6 9. d4 Og5 10. g3 . . 180

Lk.

5. ... Oe7 6. L:g4 d6 7. Lg7 O:h4+ 8. Kd1 d:e5 9. L:h8 Og4+ 180
5. ... Oe7 6. R:g4 d5 7. e:d5 O:h4+ 8. Rf2 O:f2+ 9. K:f2 L:d5 . . . 181
5. ... h5 6. Oc4 Vh7 7. d4 d6 8. Rd3 f3 9. g:f3 Oe7 10. Oe3 181
5. ... h5 6. Oc4 Vh7 7. d4 Oe7 8. O:f4 O:h4+ 9. g3 Og5 10. V:h5 . 182
5. ... h5 6. Oc4 Vh7 7. d4 f3 8. g:f3 d6 9. Og5 Oe7 10. R:f7 V:f7 . . 182
5. ... h5 6. Oc4 Vh7 7. d4 Oh6 8. Rc3 Rc6 9. R:f7 V:f7 10. O:f7+ . . 182
5. ... h5 6. Oc4 Vh7 7. d4 Lf6 8. 0—0 Oh6 9. Rc3 d6 10. Rd5 Ld8 . . 184
5. ... h5 6. Oc4 Rh6 7. d4 d6 8. Rd3 f3 9. g:f3 g:f3 10. L:f3 185
Allgaier'i gambiit 3. Rf3 g5 4. h4 g4 5. Rg5 h6 6. R:f7 K:f7 187
7. L:g4 Rf6 8. L:f4 Od6 9. Lf3 Rc6 10. c3 Re5 11. Lf2 Reg4 187
7. Oc4+ d5 8. O:d5+ Kg7 9. d4 Lf6 10. e5 Lg6 11. h5 Lf5 12. Rc3 . 189
7. Oc4+ d5 8. O:d5+ Kg7 9. d4 Rf6 10. O:f4 R:d5 11. e:d5 Od6 . . 190
7. Oc4+ d5 8. O:d5+ Kg7 9. O:b7 O:b7 10. L:g4+ Kf7 11. Lh5+ . . 189
7. Oc4+ d5 8. O:d5+ Ke8 9. d4 Rf6 10. Rc3 Ob4 11. O:f4 R:d5 . . 191
7. Oc4+ d5 8. O:d5+ Ke8 9. d4 Rf6 10. Rc3 Ob4 11. 0—0 f3 . . . 192
7. Oc4+ d5 8. O:d5+ Ke8 9. d4 f3 10. g:f3 Rf6 11. Rc3 Ob4 . . . 193
7. d4 f3 8. Oc4+ d5 9. O:d5+ Kg7 10. g:f3 Rf6 11. Rc3 Ob4 194
7. d4 f3 8. g:f3 d5 9. Of4 Rf6 10. e5 Rh5 11. f:g4 R:f4 12. Lf3 194
7. d4 d5 8. O:f4 Rf6 9. Rc3 Ob4 10. Oe2 O:c3+ 11. b:c3 d:e4 196
7. d4 d5 8. O:f4 Rf6 9. Rc3 d:e4 10. Oc4+ Kg6 11. h5+ Kh7 12. Le2 . 197
7. d4 d5 8. O:f4 d:e4 9. Oc4+ Kg7 10. Oe5+ Rf6 11. 0—0 Oe7 . . . 196

Tagasilükatud Allgaier'i gambiit 3. Rf3 g5 4. h4 g4 5. Rg5 Rf6 . . . 198
6. e5 Le7 7. Le2 Rh5 8. Rc3 Rg3 9. Lc4 R:h1 10. Rd5 L:e5+ 11. Oe2 . . 198
6. e5 Le7 7. d4 h6 8. R:f7 K:f7 9. O:f4 d6 10. Oe2 d:e5 199
6. e5 Le7 7. Oe2 L:e5 8. d4 Le7 9. O:f4 h6 10. 0—0 h:g5 11. O:g5 . . 199
6. Oc4 d5 7. e:d5 h6 8. Le2+ Le7 9. L:e7+ K:e7 10. d6+ c:d6 . . . 199
6. d4 Le7 7. O:f4 h6 8. Rc3 h:g5 9. O:g5 Oh6 10. e5 O:g5 199

Muzio gambiit 3. Rf3 g5 4. Oc4 g4 5. 0—0 201

Variant 5. ... g:f3 6. L:f3 Lf6 7. e5 L:e5 8. d3 Oh6 9. Rc3 Re7

10. Od2 Rbc6 11. Vae1 Lf5 12. Rd5 Kd8 13. Le2 Le6 14. Lf3 201
10. Od2 Rbc6 11. Vae1 Lf5 12. Rd5 Kd8 13. Oc3 Ve8 14. Of6 . . . 208
10. Od2 Rbc6 11. Vae1 Lf5 12. Ve4 0—0 13. O:f4 Og7 14. Le2 . . . 209
10. Od2 Rbc6 11. Vae1 Lc5+ 12. Kh1 0—0 13. O:f4 Og7 14. Oe3 . . 210
10. Od2 Rbc6 11. Vae1 Lc5+ 12. Kh1 Rd4 13. V:e7+ K:e7 14. Rd5+ 210
10. Od2 0—0 11. Vae1 Lc5+ 12. Kh1 Rg6 13. Re4 Lc6 14. Lh5 205
10. Od2 c6 11. Vae1 Lc5+ 12. Kh1 d5 13. Lh5 Ld6 14. O:d5 c:d5 . . 205

Teised variandid

5. ... g:f3 6. L:f3 Lf6 7. e5 L:e5 8. O:f7+ K:f7 9. d4 L:d4+ 204
5. ... g:f3 6. L:f3 Lf6 7. e5 L:e5 8. b3 L:a1 9. Rc3 Oc5+ 10. Kh1 . . 204

5. ... g:f3 6. L:f3 Lf6 7. e5 L:e5 8. Rc3 Ld4+ 9. Kh1 L:c4 10. d3 . . 204
5. ... g:f3 6. L:f3 Lf6 7. c3 Rc6 8. d4 R:d4 9. O:f7+ L:f7 10. c:d4 . . 203
5. ... g:f3 6. L:f3 Lf6 7. d3 d5 8. e:d5 Oh6 9. Rc3 Rd7 10. Le4+ . . 212
5. ... g:f3 6. L:f3 Le7 7. L:f4 Lc5+ 8. d4 L:d4+ 9. Oe3 L:c4 213
5. ... g:f3 6. L:f3 Le7 7. L:f4 Rc6 8. O:f7+ Kd8 9. Rc3 Le5 214
5. ... g:f3 6. L:f3 Le7 7. d4 Rc6 8. Rc3 R:d4 9. Ld3 Re6 10. Rd5 . . 213
5. ... g:f3 6. O:f7+ K:f7 7. L:f3 d6 8. d4 Rf6 9. L:f4 Rc6 10. Rc3 . . . 202
5. ... d5 6. e:d5 g:f3 7. L:f3 Od6 8. d3 Re7 9. O:f4 O:f4 10. L:f4 . . 215
5. ... d5 6. O:d5 g:f3 7. L:f3 Rf6 8. L:f4 Oe7 9. Rc3 0—0 10. d3 . . . 216

Salvio gambiit 3. Rf3 g5 4. Oc4 g4 5. Re5 217

5. ... Lh4+ 6. Kf1 Rc6 7. R:f7 Oc5 8. Le1 g3 9. R:h8 Of2 10. Ld1 . . 217
5. ... Lh4+ 6. Kf1 f3 7. g:f3 Rf6 8. R:g4 R:g4 9. f:g4 d5 10. e:d5 . . 219
5. ... Lh4+ 6. Kf1 f3 7. O:f7+ Ke7 8. g3 Lh3+ 9. Kf2 Rf6 10. Ob3 . 219
5. ... Lh4+ 6. Kf1 f3 7. d4 f:g2+ 8. K:g2 Lh3+ 9. Kg1 Rh6 10. Of1 220
5. ... Lh4+ 6. Kf1 f3 7. g3 Lh3+ 8. Kf2 Rf6 9. Rc3 Lg2+ 10. Ke3 . 220
5. ... Lh4+ 6. Kf1 Rh6 7. d4 f3 8. g3 Lh3+ 9. Kf2 Lg2+ 10. Ke3 . 221
5. ... Lh4+ 6. Kf1 Rh6 7. d4 f3 8. g:f3 d6 9. R:g4 R:g4 10. f:g4 . . 221
5. ... Lh4+ 6. Kf1 Rh6 7. d4 f3 8. Ld2 f:g2+ 9. L:g2 d6 10. Rd3 . . 221
5. ... Lh4+ 6. Kf1 Rh6 7. d4 f3 8. Rc3 d6 9. Rd3 f:g2+ 10. K:g2 . . 222
5. ... Lh4+ 6. Kf1 Rf6 7. Le1 L:e1+ 8. K:e1 R:e4 9. O:f7+ Ke7 . . 222
5. ... Lh4+ 6. Kf1 Rf6 7. O:f7+ Ke7 8. Ob3 d6 9. Rd3 Rh5 10. Le1 . 222
5. ... Lh4+ 6. Kf1 Rf6 7. d4 d6 8. Rd3 f3 9. Rc3 Rh5 10. Le1 g3 . . . 223
5. ... Lh4+ 6. Kf1 Rf6 7. Rc3 Rc6 8. d4 R:e5 9. d:e5 Rh5 10. Ld5 . 223

Mac Donnell'i gambiit 3. Rf3 g5 4. Oc4 g4 5. Rc3 224

5. ... g:f3 6. L:f3 d6 7. 0—0 Oe6 8. Rd5 c6 9. Lc3 c:d5 10. L:h8 . . 224
5. ... g:f3 6. L:f3 d6 7. d4 Oe6 8. Rd5 c6 9. 0—0 c:d5 10. e:d5 . . . 224
5. ... g:f3 6. L:f3 d5 7. R:d5 Rc6 8. 0—0 Od6 9. d4 R:d4 10. Lh5 . . 224

Ghulam Kassim'i gambiit 3. Rf3 g5 4. Oc4 g4 5. d4 226

5. ... g:f3 6. L:f3 d5 7. O:d5 Rf6 8. 0—0 c6 9. O:f7+ K:f7 10. L:f4 . . 226

Lolli gambiit 3. Rf3 g5 4. Oc4 g4 5. O:f7+ 226

5. ... K:f7 6. Re5+ Ke8 7. L:g4 Rf6 8. L:f4 d6 9. Rf3 Vg8 10. 0—0 . 226
5. ... K:f7 6. Re5+ Ke8 7. L:g4 Rf6 8. L:f4 Od6 9. 0—0 Vf8 10. d4 . 227
5. ... K:f7 6. Re5+ Ke8 7. L:g4 Lf6 8. Lh5+ Ke7 9. Rc3 c6 10. 0—0 227

Philidor'i gambiit 3. Rf3 g5 4. Oc4 Og7 5. h4 h6 6. d4 d6 228

7. c3 Rc6 8. Lb3 Le7 9. 0—0 Rf6 10. h:g5 h:g5 11. R:g5 R:e4 228
7. c3 c6 8. Lb3 Le7 9. 0—0 Oe6 10. O:e6 f:e6 11. h:g5 h:g5 228
7. c3 g4 8. Rg1 Le7 9. O:f4 L:e4+ 10. Le2 Of5 11. Rd2 L:e2+ . . . 229

Lk.

7. Ld3 Rc6 8. h:g5 h:g5 9. V:h8 O:h8 10. e5 Og7 11. Rc3 Rh6 . . . 230
7. Rc3 Rc6 8. Re2 Le7 9. Ld3 Od7 10. Od2 0—0—0 232
7. Rc3 c6 8. h:g5 h:g5 9. V:h8 O:h8 10. Re5 d:e5 11. Lh5 Lf6 . . . 232

Hanstein'i gambiit 3. Rf3 g5 4. Oc4 Og7 5. 0—0 d6 6. d4 h6 233

7. c3 Rc6 8. g3 g4 9. Rh4 f3 10. Rd2 Of6 11. R2:f3 g:f3 12. L:f3 . . 233
7. c3 Rc6 8. g3 g4 9. Rh4 f3 10. Lb3 Le7 11. Rf5 O:f5 12. e:f5 . . . 235
7. c3 Rc6 8. g3 g4 9. Rh4 f3 10. Ra3 Of6 11. R:f3 g:f3 12. L:f3 . . . 236
7. c3 Rc6 8. g3 Oh3 9. g:f4 O:f1 10. L:f1 g:f4 11. O:f4 235
7. c3 Re7 8. g3 g4 9. Rh4 f3 10. R:f3 g:f3 11. L:f3 0—0 234

Quaade gambiit 3. Rf3 g5 4. Rc3 236

4. . . . g4 5. Re5 Lh4+ 6. g3 f:g3 7. L:g4 g2+ 8. L:h4 g:h1L 9. Lh5 . 236
4. . . . g4 5. Re5 Lh4+ 6. g3 f:g3 7. L:g4 L:g4 8. R:g4 d5 9. Oh3 . . 237
Rosentreter'i gambiit 3. Rf3 g5 4. d4 237
4. . . . g4 5. Re5 Lh4+ 6. g3 f:g3 7. L:g4 g2+ 8. L:h4 g:h1L 9. Rc3 . 237
4. . . . g4 5. Re5 Lh4+ 6. g3 f:g3 7. L:g4 L:g4 8. R:g4 d5 9. Re3 . . 238

Teised kaitsed pärast 3. Rf3

3. . . . d6 4. d4 g5 5. h4 g4 6. Rg5 f6 7. Rh3 g:h3 8. Lh5+ Ke7 . . . 156
3. . . . f5 4. e5 d5 5. h4 Oe7 6. d4 Rh6 7. O:f4 Rg4 8. Rc3 0—0 . . . 156
3. . . . Rf6 4. e5 Rh5 5. Le2 Oe7 6. d4 0—0 7. g4 f:g3 8. Lg2 d6 . . . 239
3. . . . Rf6 4. e5 Rh5 5. Oe2 d6 6. 0—0 d:e5 7. R:e5 Oc5+ 8. Kh1 . . 240
3. . . . Rf6 4. e5 Rh5 5. d4 d5 6. c4 Rc6 7. c:d5 L:d5 8. Rc3 Ob4 . . 241
3. . . . Rf6 4. e5 Rh5 5. d4 d5 6. Rc3 g5 7. Oe2 g4 8. 0—0 Vg8 . . . 241
3. . . . d5 4. e:d5 Rf6 5. c4 c6 6. d4 Ob4+ 7. Rc3 c:d5 8. O:f4 0—0 . . 242
3. . . . d5 4. e:d5 Rf6 5. Rc3 R:d5 6. R:d5 L:d5 7. d4 Oe7 8. c4 . . . 245
3. . . . d5 4. e:d5 Rf6 5. Rc3 R:d5 6. R:d5 L:d5 7. d4 Og4 8. O:f4 . . 245
3. . . . d5 4. e:d5 Rf6 5. Rc3 R:d5 6. R:d5 L:d5 7. d4 Od6 8. c4 . . . 246
3. . . . Oe7 4. Oc4 Oh4+ 5. Kf1 d5 6. O:d5 Rf6 7. Rc3 R:d5 8. R:d5 . . 247
3. . . . Oe7 4. Oc4 Oh4+ 5. Kf1 Of6 6. e5 Oe7 7. d4 d5 8. Oe2 g5 . . 247
3. . . . Oe7 4. Oc4 Oh4+ 5. g3 f:g3 6. 0—0 g:h2+ 7. Kh1 d5 8. e:d5 . 249
3. . . . Oe7 4. Oc4 Oh4+ 5. g3 f:g3 6. 0—0 g:h2+ 7. Kh1 d5 8. O:d5 250
3. . . . Oe7 4. Oc4 Oh4+ 5. g3 f:g3 6. 0—0 g:h2+ 7. Kh1 Rh6 8. d4 . 249
3. . . . Oe7 4. Oc4 Oh4+ 5. g3 f:g3 6. 0—0 g:h2+ 7. Kh1 Of6 8. Re5 249
3. . . . Oe7 4. Oc4 Oh4+ 5. g3 f:g3 6. 0—0 g:h2+ 7. Kh1 d6 8. O:f7+ 250
3. . . . Oe7 4. Oc4 Rf6 5. e5 Rg4 6. 0—0 Rc6 7. d4 d5 8. e:d6 O:d6 . . 251
3. . . . h6 4. d4 g5 5. h4 Og7 6. h:g5 h:g5 7. V:h8 O:h8 8. g3 251

Odagambiit 3. Oc4 253

3. . . . Lh4+ 4. Kf1 g5 5. Rc3 Re7 6. d4 Og7 7. g3 f:g3 8. Kg2 Lh6 . . 254
3. . . . Lh4+ 4. Kf1 Rc6 5. d4 g5 6. Rc3 Rge7 7. g3 f:g3 8. Kg2 d5 . . 255

Lk.

3. ... Lh4+ 4. Kf1 Rf6 5. Rf3 Lh5 6. Le1 d6 7. e5 d:e5 8. R:e5 255
3. ... Lh4+ 4. Kf1 d6 5. d4 Og4 6. Ld3 Rc6 7. Ob5 Od7 8. Rf3 . . . 256
3. ... Re7 4. Rc3 c6 5. Le2 Rg6 6. h4 h5 7. Rf3 Oe7 8. d4 d6 254
3. ... b5 4. O:b5 Lh4+ 5. Kf1 f5 6. Rc3 c6 7. Oa4 f:e4 8. R:e4 . . . 255
3. ... Rc6 4. d4 Rf6 5. e5 d5 6. Oe2 Re4 7. O:f4 f6 8. Rf3 f:e5 257
3. ... f5 4. Le2 Lh4+ 5. Kd1 f:e4 6. L:e4+ Oe7 7. d4 Rf6 8. L:f4 . . 258
3. ... d5 4. O:d5 Lh4+ 5. Kf1 g5 6. Rc3 Og7 7. d4 Rge7 8. Rf3 Lh5 260
3. ... d5 4. O:d5 Lh4+ 5. Kf1 g5 6. g3 Lh6 7. d4 Rf6 8. Lf3 R:d5 . 264
3. ... d5 4. O:d5 Lh4+ 5. Kf1 Od6 6. Rf3 Lh5 7. d4 Re7 8. Rc3 f6 . . 260
3. ... d5 4. O:d5 Lh4+ 5. Kf1 Rf6 6. Rc3 Ob4 7. Ob3 Rc6 8. Rf3 . . 261
3. ... d5 4. O:d5 Rf6 5. Rc3 Ob4 6. Rf3 0—0 7. 0—0 O:c3 8. d:c3 . . 265
3. ... Rf6 4. Rc3 Rc6 5. Rf3 Ob4 6. Rd5 0—0 7. 0—0 R:e4 8. d4 . . 266
3. ... Rf6 4. Rc3 Rc6 5. Rf3 Ob4 6. 0—0 d6 7. Rd5 Oa5 8. d3 . . . 267
3. ... Rf6 4. Rc3 c6 5. Lf3 d5 6. e:d5 Od6 7. d3 Og4 8. Lf2 0—0 . . . 268
3. ... Rf6 4. Rc3 c6 5. Ob3 d5 6. e:d5 c:d5 7. d4 Od6 8. Rge2 0—0 . 269
3. ... Rf6 4. Rc3 c6 5. d4 Ob4 6. Lf3 d5 7. e:d5 0—0 8. Re2 c:d5 . . 269

Reeglipäratu kuningagambiit 271

3. Oe2 d5 4. e:d5 Rf6 5. c4 c6 6. d4 Ob4+ 7. Kf1 c:d5 8. O:f4 271
3. Lf3 Rc6 4. c3 Rf6 5. d4 d5 6. e5 Re4 7. O:f4 f6 8. Ob5 Oe7 272
3. Lf3 Lh4+ 4. g3 f:g3 5. h:g3 Lf6 6. Rc3 L:f3 7. R:f3 Oe7 272
3. Lf3 d5 4. e:d5 Rf6 5. Ob5+ Rbd7 6. Rc3 Od6 7. d4 0—0 8. Rge2 . 273
3. Rc3 Lh4+ 4. Ke2 d5 5. R:d5 Og4+ 6. Rf3 Rc6! 7. R:c7+ Kd8 . . . 274
3. Rc3 Lh4+ 4. Ke2 d6 5. Rf3 Og4 6. Rd5 O:f3+ 7. g:f3 Kd8 8. d3 . 275

u) Vastuvõtmata kuningagambiit 1. e4 e5 2. f4 276

Kaitse 2. ... Oc5 3. Rf3 d6 4. Rc3 Rf6 5. Oc4 Rc6

6. d3 Og4 7. h3 O:f3 8. L:f3 Rd4 9. Lg3 e:f4 10. L:g7 Vf8 277
6. d3 Og4 7. h3 O:f3 8. L:f3 Rd4 9. Lg3 Le7 10. f:e5 f:e5 283
6. d3 Og4 7. h3 O:f3 8. L:f3 Rd4 9. Lg3 R:c2+ 10. Kd1 R:a1 283
6. d3 Og4 7. h3 O:f3 8. L:f3 e:f4 9. L:f4 Re5 10. Vf1 0—0 282
6. d3 Og4 7. h3 O:f3 8. L:f3 e:f4 9. O:f4 Rd4 10. Ld1 c6 282
6. d3 Og4 7. Ra4 Rd4 8. R:c5 d:c5 9. c3 R:f3+ 10. g:f3 Oh5 284
6. d3 Og4 7. Ra4 O:f3 8. L:f3 Rd4 9. Lg3 R:c2+ 10. Kd1 R:a1 . . . 284
6. d3 Og4 7. Ra4 Rd7 8. R:c5 d:c5 9. 0—0 e:f4 10. O:f4 Re5 285
6. d3 Og4 7. Ra4 Ob6 8. R:b6 a:b6 9. c3 d5 285
6. d3 Oe6 7. Rd5 Ra5 8. R:f6+ g:f6 9. f5 O:c4 10. d:c4 281
6. d3 0—0 7. Ra4 Ob6 8. R:b6 a:b6 9. 0—0 Ra5 281

Variant 2. ... Oc5 3. Rf3 d6

4. Rc3 Rf6 5. Oc4 c6 6. f:e5 d:e5 7. Le2 Rbd7 8. d3 b5 280
4. Rc3 Rc6 5. Ob5 Re7 6. Ra4 Ob6 7. R:b6 a:b6 8. d3 0—0 9. 0—0 . . 280

Lk.

4. Rc3 Rc6 5. Oc4 Og4 6. Ra4 Rd4 7. R:c5 O:f3 8. g:f3 Lh4+ 280
4. Oc4 Rc6 5. d3 Og4 6. h3 O:f3 7. L:f3 Rd4 8. Lg3 R:c2+ 9. Kd1 . . . 278
4. Oc4 Rf6 5. d3 Oe6 6. O:e6 f:e6 7. f:e5 d:e5 8. Rc3 Rc6 279
4. c3 Og4 5. f:e5 d:e5 6. La4+ Od7 7. Lc2 Rc6 8. b4 Od6 286
4. c3 Og4 5. h3 O:f3 6. L:f3 Rf6 7. f:e5 d:e5 8. Oc4 Rc6 9. d3 . . . 286
4. c3 Rf6 5. f:e5 d:e5 6. d4 e:d4 7. c:d4 Ob4+ 8. Od2 O:d2+ 288
4. c3 Rf6 5. f:e5 d:e5 6. R:e5 Le7 7. d4 Od6 8. Rf3 R:e4 9. Oe2 . . . 288
4. c3 Rf6 5. f:e5 d:e5 6. R:e5 0—0 7. d4 Od6 8. Rf3 R:e4 9. Od3 . . . 288
4. c3 f5 5. f:e5 d:e5 6. d4 e:d4 7. Oc4 f:e4 8. Re5 Rf6 9. Rf7 289
4. c3 f5 5. f:e5 d:e5 6. d4 e:d4 7. Oc4 Rc6 8. b4 Ob6 9. Lb3 290
4. c3 f5 5. f:e5 d:e5 6. d4 e:d4 7. Oc4 Rf6 8. e5 Re4 9. c:d4 292

Teised variandid

2. . . . Rf6 3. f:e5 R:e4 4. Rf3 Rg5 5. c3 R:f3+ 6. L:f3 Lg5 7. Oe2 . . . 278
2. . . . d6 3. Rf3 Rf6 4. Rc3 Rc6 5. Ob5 Od7 6. d3 e:f4 7. O:f4 278

Falkbeer'i vastugambiit 2. . . . d5 293

Variant 3. e:d5 e4 4. d3 Rf6

5. d:e4 R:e4 6. Rf3 Oc5 7. Le2 Of5 8. Rc3 Le7 9. Oe3 O:e3 297
5. d:e4 R:e4 6. Rf3 Oc5 7. Le2 Of5 8. g4 0—0 9. g:f5 Ve8 299
5. d:e4 R:e4 6. Rf3 Oc5 7. Le2 Of2+ 8. Kd1 L:d5+ 9. Rfd2 f5 . . . 298
5. d:e4 R:e4 6. Rf3 Of5 7. Oe3 c6 8. Oc4 b5 9. Ob3 c5 10. d6 298
5. d:e4 R:e4 6. Le2 L:d5 7. Rd2 f5 8. g4 Rc6 9. c3 Oe7 10. Og2 . . . 297
5. d:e4 R:e4 6. Oe3 Lh4+ 7. g3 R:g3 8. Rf3 Lh6 9. Vg1 R:f1 297
5. Le2 L:d5 6. Rc3 Ob4 7. Od2 O:c3 8. O:c3 Og4 9. d:e4 O:e2 300
5. Le2 Og4 6. Le3 Ob4+ 7. c3 0—0 8. c:b4 R:d5 9. Lg3 e:d3 . . . 301
5. Le2 Of5 6. d:e4 O:e4 7. Rc3 Le7 8. R:e4 R:e4 9. Rf3 Rd7 301
5. Rd2 e:d3 6. O:d3 R:d5 7. Le2+ Oe7 8. Re4 302
5. Rd2 e:d3 6. O:d3 L:d5 7. Rgf3 Oc5 8. Le2+ Le6 9. Re5 0—0 303
5. Rd2 e3 6. Rc4 R:d5 7. R:e3 R:f4 8. g3 Rg6 9. Og2 Od6 10. Rf3 . . 303
5. Rd2 L:d5 6. d:e4 R:e4 7. Oc4 Lc5 8. Le2 f5 9. R:e4 f:e4 303
5. Rd2 Of5 6. d:e4 R:e4 7. Rf3 Oc5 8. Od3 R:d2 9. O:f5 304
5. Rd2 Of5 6. d:e4 R:e4 7. Le2 Ob4 8. c3 0—0 9. c:b4 Ve8 304

Teised variandid

3. e:d5 e4 4. Ob5+ c6 5. d:c6 R:c6 6. d3 Rf6 7. Rc3 Ob4 8. Od2 . . 305
3. e:d5 e4 4. Ob5+ c6 5. d:c6 R:c6 6. Le2 Rf6 7. Rc3 Oc5 8. R:e4 . . 306
3. e:d5 e4 4. Ob5+ c6 5. d:c6 R:c6 6. d4 Rf6 7. h3 La5+ 8. Rc3 . . 306
3. e:d5 e4 4. Ob5+ c6 5. d:c6 R:c6 6. Rge2 Rf6 7. O:c6+ b:c6 . . . 307
3. e:d5 e4 4. Ob5+ c6 5. d:c6 b:c6 6. Oc4 Rf6 7. d4 Od6 306
3. e:d5 e4 4. Rc3 Rf6 5. Oc4 Oc5 6. Rge2 0—0 7. d4 e:d3 8. L:d3 . . . 308
3. e:d5 e4 4. Rc3 Rf6 5. Le2 Of5 6. R:e4 R:e4 7. d3 Lh4+ 8. g3 . . . 308

3. e:d5 c6 4. Rc3 e:f4 5. Rf3 Rf6 6. d4 R:d5 7. R:d5 L:d5 309
3. e:d5 c6 4. Lf3 e:f4 5. d:c6 R:c6 6. Ob5 Rf6 7. d4 Od7 309
3. e:d5 c6 4. Le2 c:d5 5. f:e5 Rc6 6. c3 d4 7. Rf3 Rge7 8. d3 310
3. e:d5 c6 4. d:c6 R:c6 5. d3 Oc5 6. Rc3 Rf6 7. Rf3 0—0 8. f:e5 . . . 310
3. Rc3 d4 4. Rce2 Og4 5. d3 Od6 6. f:e5 O:e5 7. Ld2 Rc6 8. Rf3 . . . 294
3. d4 e:d4 4. L:d4 Rf6 5. e:d5 L:d5 6. Rf3 Rc6 7. Le3+ Le4 294
3. Rf3 d:e4 4. R:e5 Rd7 5. d4 e:d3 6. R:d3 Rf6 7. Rc3 Oe7 8. Lf3 . . . 311
3. Rf3 d:e4 4. R:e5 Rc6 5. Ob5 Rf6 6. Le2 311
3. Rf3 d:e4 4. R:e5 Od6 5. Le2 Le7 6. L:e4 f6 7. d4 f:e5 8. f:e5 . . . 311

SISUKORD.

Lk.

Sissejuhatus 3

1. Lahtised avangud (järg) 5

i) Inglise avang 5
k) Vene avang 16
l) Philidor'i kaitse 47
m) Läti gambiit 67
n) Reeglipäratud kaitsed pärast 1. e4 e5 2. Rf3 87
o) Viini avang 90
p) Kuningaodaavang 122
r) Keskgambiit 132
Põhjamaa gambiit 138
s) Alapin'i kaitse 151
t) Vastuvõetud kuningagambiit 153
1) Ratsugambiit 155
Kieseritzky gambiit 156
Allgaier'i gambiit 187
Tagasilükatud Allgaier'i gambiit 198
Muzio gambiit 201
Salvio gambiit 217
Mac Donnell'i gambiit 224
Ghulam Kassim'i gambiit 226
Lolli gambiit 226
Philidor'i gambiit 228
Hanstein'i gambiit 233
Quaade gambiit 236
Rosentreter'i gambiit 237
Cunningham'i gambiit 247
2) Odagambiit 253
3) Reeglipäratu kuningagambiit 271
Breyer'i gambiit 272
u) Vastuvõtmata kuningagambiit 276
1) Kaitse 2. . . . Of8—c5 277
2) Falkbeer'i vastugambiit 293

Avanguteoreetiline ülevaade 315

Vastutav toimetaja
J. Nuut.
Keeleline toimetaja
E. Kivistik.
Tehniline toimetaja
E. Kivistik.

Ladumisele antud 5. I 1950. Trükkimisele antud 14. III 1950. Trükiarv 5000. Paber 61×86, 1/16. Trükipoognaid 20,5. Arvutuspoognaid 25,3. MB-01669. Trükikoda „Tartu Kommunist", Tartu, Ülikooli 21/23. Tellimise nr. 39

На эстонском языке.

Паул Керес. Школа шахматной игры. II.

Hind rbl. 8.80

Trükikäitis „Tartu Kommunist"
Tartu, Ülikooli 21/23.

Kontroll nr. 4

Raamatus leiduva defekti korral palume raamat tagastada ümbervahetamiseks ühes selle etiketiga.

92799/1

Rbl. 8.80

16 356

7781

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU

1 0300 00076321 1